PHÆDRI

AUGUSTI LIBERTI

FABULÆ ÆSOPIÆ.

VOL. I.

PHÆDRI

AUGUSTI LIBERTI

FABULÆ ÆSOPIÆ

EX EDITIONE J. G. S. SCHWABII

CUM NOTIS ET INTERPRETATIONE

IN USUM DELPHINI

VARIIS LECTIONIBUS

NOTIS VARIORUM

RECENSU CODICUM ET EDITIONUM

ET

INDICE LOCUPLETISSIMO

ACCURATE RECENSITÆ.

VOLUMEN PRIMUM.

LONDINI:

CURANTE ET IMPRIMENTE A. J. VALPY, A. M.

1822.

CONSPECTUS

EORUM QUÆ HAC EDITIONE

CONTINENTUR.

SERENISSIMO

DELPHINO.

Si quis hoc opus solo ex nomine, vel auctorem operis ex una fortuna æstimabit, Serenissime Princeps, putabit fortasse me vel sapientiæ tuæ non meminisse, vel dignitatis, qui Fabulas offeram Tibi, et velim Te in summa altitudine gloriæ collocatum cum liberto fabulari. Si tamen vel de his Fabellis, vel de Scriptore Fabellarum judicabis, non ex illorum sensu, parum sano et integro, sed ex illo gustu acutissimo, qui Tibi est innatus ac ingenitus, sic opus ipsum suscipies, sic auctorem ipsum complecteris, ut putes nec operis tenuitatem tuæ sapientiæ, nec auctoris humilitatem dignitati tuæ posse quicquam officere.

Non dubitabis profecto, Serenissime Princeps, cum eo liberto confabulari, cui ad Augustum Imperatorem erat aditus perfacilis, cuique sua virtus, non libertatem modo, sed opes, honores, et summorum Principum amicitiam conciliavit; qui non minus habuit fiduciæ ut mores dissolutos carperet Optimatum, quam artis, ne exulceraret animos; qui ita fuit accommodatus ad erudiendam plebem propter simplicem et quasi nudam Apologorum venustatem, ut dignissimus fuerit Imperatorum amicitia et consuetudine propter excelsam quandam et politiorem, tum vitæ, tum sententiarum elegantiam.

Sic age cum Phædro, ut Athenienses et Romani terrarum domini solebant agere cum servis, quibus inter Saturnalia dabant aliquam ludendi secum, epulandi, colloquendi, imperandi potestatem. Neque vero, quanquam ille est Fabularum artifex, habebis comitem indignum Tui. Quot enim edidit Fabulas, tot satyræ sunt, in quibus vel abstrusioris Philosophiæ utilissima capita jucundissime tractavit, vel callide adumbravit ætatis suæ corruptissima tempora, et conatus est, sermone belluis attributo, homines emendare. Provocavit eos ad ipsum naturæ tribunal, ut quod in se mali aut boni nolebant agnoscere, id in feris contemplati fugerent aut optarent. Nam quis in cane, fidem; in agno, lenitatem; in formica, laboris assiduitatem commendari audiat; nec in homine damnet continuo perfidiam, crudelitatem, ignaviam? Aut quis accuset in lupo, rapacitatem; dolos, in vulpe; in leone, sævitiam; nec ista omnia in unum sæpe hominem confluxisse indignetur?

Quod si referre volueris animum, SERENISSIME PRINCEPS, ad illas rerum imagines, cognosces totam de moribus disciplinam, totam civilem scientiam iis contineri, quarum altera vitam debet omnium informare, utraque tuam. Cogita enim, et ipse tecum reputa, quot et quantis virtutibus instructum esse Te oporteat, ut teneas Regni Christianissimi clavum, et Parentis tui sedem tanta æquitate stabilitam, tot victoriis conspicuam, tot auctam Provinciis. Debes Te Gallis, quorum ut summus est in suos Reges amor, summa veneratio, ita summam necesse est esse Regum in regendis illis pietatem, integritatem, æquitatem. Sedebis in luce Europæ, in oculis clarissimi Imperii, atque in auribus universarum late gentium ac nationum positus. Intuebitur in Te incredibilis civium et populorum, cum sociorum, tum etiam hostium multitudo. Convertent se tuos ad nutus infinitæ urbes, innumerabiles Provinciæ, ac virtutes omnes tuas tanquam ex edito quodam Theatro suspicient.

Accedit ad hanc difficultatem, SERENISSIME DELPHINE, sustinenda Tibi Ludovici, bello et pace Maximi, fama,

tantarum et tot virtutum splendore collecta. Vides quam sit ejus longe lateque diffusum nomen; vides quo vultu, quo supercilio Gentes omnes, Civitates, Principes, Imperatores, Europam denique totam solus convertit et commovet; quanta armorum suorum felicitate modo suos tegit, modo lacessit improbos, modo se et Regnum lacessitus ulciscitur; quam facile inconstantiam fortunæ consiliorum prudentia moderatur, et victoriæ jura per sua castra, quorum numero terras et maria occupat, sic dividit et partitur, ut uni Ludovico victoria videatur ubique laborare. Aspicis qua fortitudine contra exteros, qua fide pro sociis, qua humanitate cum suis omnia gerere consuevit.

Hanc Tibi viam, SERENISSIME PRINCEPS, Ludovicus aperuit. Te ad has laudes, quasi quadrigis volantem admiramur. Tuum est illud curriculum, in quo insistere, ut summopere gloriosum est, ita arduum atque difficile. In hac autem dignitate quos alios auctores agendi et regnandi sapientius consulas, quos sequare tutius, quam qui, licet mortui, Principes tamen etiamnum admonent, neque possunt adulando decipere. Sunt enimvero in aula Regum versuti innumeri homines, diurna consuetudine ad servilem assentationem exercitati, qui Principi, non ex animo, sed sui commodi gratia, famulantur. Norunt illi solas fortunæ vias, nihilque ejus causa prætermittunt; et quoniam eorum cupiditati veritas adversatur, solent illam ab accessu Principum procul amandare.

Ne committe, SERENISSIME PRINCEPS, huic hominum generi partem ullam existimationis tuæ. Monitores adhibe potius, quos olim Socrates Regibus offerebat. Antiquos intelligo scriptores, qui Principibus præferunt facem; qui dubitantes confirmant, errantes revocant; et adeo non adulantur, ut egregia fidelitate et acerbitate salutari impune plerumque sæviant. Jam vero cum multi sunt ejusmodi scriptores, tum nullus fere est utilior Tibi quam Phædrus. Fabellas habet cum philosophiæ præceptis miro quodam artificio conjunctas, in quibus nativus rerum depictarum lepos ad excellentem morum disciplinam sic

accessit, ut nec præceptorum severitas elegantiæ fabularum, nec fabularum exilitas præceptorum majestati detrahat quicquam.

Has ergo fabulas, SERENISSIME PRINCEPS, diurna manu, has nocturna versabis; eoque diliges vehementius, quod non tam mea, quam Illustrissimi Ducis MONTAUSERII manus offerat. Ille vires mihi, ille suppeditavit animos, ille impulit ut auderem hac in parte studiorum tuorum Tibi prodesse quodammodo. Tu fave novo huic labori, quem et eo jubente suscepi, et te annuente confeci. Erit hæc meorum votorum summa, si videbor obsequio te non inani coluisse, sed contulisse aliquid ad excolendum tanti Principis ingenium, in quo fortunam Imperii Christianissimi, spem maximi Regis, Gallorum vota, totius Orbis expectationem Deus Optimus Maximus felicissime deposuit.

Tibi Devotissimus
PETRUS DANET.

PRÆFATIO.

Cum ante hos viginti et quatuor annos Editionem Phædri, cum selectis Variorum Notis, quibus meas adjeceram Observationes, in lucem emisissem; ego quidem vehementer gaudebam, animadvertens, opellam meam qualemcumque Viris doctis non displicuisse, immo vero a plurimis magnos huic impertitos esse plausus. Neque etiam subsequenti tempore defuerunt elegantiæ et doctrinæ laude conspicui viri, qui meam Phædri Editionem reliquas utilitate superare censerent.[a] Ego vero, ut ingenue fatear, et usu edoctus, et Virorum doctorum suffragiis monitus, mox intelligere cœpi, non pauca in hocce opusculo esse vel manca, vel non satis accurate exposita, quo maxime referendi Codicum Mss. nec non Editionum et Versionum Indices; quædam quæ, etsi utilia, interpretando tamen Phædro parum inservire viderentur; nonnulla etiam, quæ essent aut male digesta, aut non satis lucide explicata; nonnulla denique textus loca, parum emendate edita. Maxime erat optandum, ut Notæ criticæ a reliquis separatæ comparuissent. Nunc demum enim intelligebam, tali Notarum permixtione usum libri redditum esse difficiliorem et molestiorem. Hoc igitur erat in votis, ut, si quando nova

NOTÆ

[a] Vid. Eschenburgii V. Cl. Handbuch der klassischen Literatur p. 248. Edit. 2. Censor doctus in Allg. Litt. Zeit. ann. 1785. t. II. p. 195. Lange in præf. ad Phædrum p. xv.

Phædri Editio, me curante, in vulgus ederetur, ea quidem hisce occurreret omnibus, et, si fieri posset, novis aucta incrementis prodiret. Quibus votis an nova Editio, quam linguæ Latinæ et Literaturæ antiquæ, nec non historiæ literariæ cupidis, maxime Scholarum magistris offero, respondeat, de eo quidem doctrina præstantes et æqui rerum æstimatores nunc judicent.

Maximam curam in eo posui, ut textum darem, quantum fieri poterat, castigatum et purum. Etsi enim recensio Burmanniana, adhuc a multis recepta, laudis palmam præripere videbatur reliquis; tamen mihi erat persuasum, Burmannum, qui toties vulgatam lectionem contra novas Richardi Bentleii et Francisci Harii conjecturas recte tuitus erat, non raro sine necessitate eandem neglexisse,[b] aliasque Lectiones, passim etiam elegantiores,[c] substituisse. At vero cum existimem, a vulgata librorum scriptorum Lectione non, nisi urgente necessitate, esse recedendum; et Criticorum esse, textum auctoris, non ipsum auctorem emendare; vulgatam Lectionem, ubicumque a Burmanno sine causa videretur esse neglecta, reposui: quo in genere passim recentiores Editores præiverant. Accedebant Lectiones Codicis Perotti, qui, a Dorvillio in Italia repertus, in manus demum veniebat Burmanni, Editione hujus majori cum novo Commentario jamjam impressa,[d] ita quidem, ut viro docto non liceret, meliores dicti Codicis Lectiones in suos vertere usus. Istas igitur Lectiones, quas jam olim me recepisse constat, quasque ex parte alii post me erant amplexi, istas et in hac Phædri Editione recepi. Atque etiam Anonymum Nilantii, quem dicunt, denuo diligenter excutiendum esse putabam. Non paucæ enim bonæ notæ Lectiones fabulis illius confirmantur,[e] et passim habet Lectiones, a multis

NOTÆ

[b] Vid. e. c. lib. I. fab. 4. 6. fab. 6. 3. fab. 13. 10. fab. 23. 2. &c.

[c] Vid. lib. I. fab. 18. 5. lib. II. fab. 6. 13. lib. IV. fab. 5. 41. et alibi.

[d] Leidæ 1727. 4.

[e] Sic etiam in fab. 3. Anonymi

neglectas, sed paulo penitius inspiciendas et ponderandas, quo referendus, ne desit exemplum, locus lib. I. fab. 2. 16. ut taceam de aliis. Neque silentio prætermittendus est Romulus Divionensis, cujus fabulas cum textu Phædri diligenter contuli; nec sine fructu. Hunc enim et firmandis melioribus Phædri lectionibus, et passim emendando poëtæ inservire posse intellexi. Porro inspexi, pro eo ac debui, Editiones Phædri criticas, post meam Editionem juris factas publici, Brotierii, Desbillonii, Bipontinam, quos Phædrum e sua ipsorum recensione edidisse constat. Hasce Editiones maxime, quibus adjungenda est Tzschuckiana, in textu denuo recognoscendo magno mihi usui fuisse, fateor; etsi non unam earum lectionem rejiciendam duxerim. Legi præterea non paucos Criticorum illustriorum libros, quorum videndorum ante hos XXIV. annos in adornanda Phædri Editione mihi non data fuerat potestas; legi etiam Virorum doctorum Observationes, post hæc tempora scriptas, et quicquid textui Phædri vel emendando, vel illustrando inservire posset, excerpsi. Jam vero Lectiones Varias cum Codicum Mss. veterumque Editionum, tum conjecturas Virorum doctissimorum enumeravi, non paucis tamen omissis, quas memorare et refellere non erat tanti. Singularem autem in eo collocavi operam, ut, si fieri posset, rei criticæ amantes notitiam Lectionum Codd. Mss. haberent certam: qua in causa præter Notas Heinsii, Gudii, Schefferi, Rigaltii, Burmanni, non parum mihi profuerunt Editiones Brotierii et Desbillonii, quorum alter Codicem Pithœi nuper denuo contulit; alter non una Collectione Variarum e Codd. Mss. Lectionum usus est....Non raro addidi rationes, ex quibus Lectiones vel defendendas vel rejiciendas putarem, optimorum Criticorum opera usus, quorum unicuique τὸ suum reddere studui, non paucis adjectis de meo. Nulli autem temere obsecutus sum; nec

NOTÆ

legitur *fauce improba*, coll. Phædri lib. I. fab. 1. 3. ubi vide V. L. ut silentio prætermeam alia.

quicquam in textu Burmanni mutavi sine rationibus idoneis; nil sine auctoritate librorum scriptorum; nil denique e conjectura, nisi ubi Codd. Mss. plane essent corrupti atque interpolati. Innumerabilem ac pæne incredibilem conjecturarum multitudinem novis augere non ausus sum, etsi vel hoc in genere qualecumque periculum facere poteram, si quorundam Criticorum audaciam imitari libuisset. Nam puto, post tot virorum doctorum ausus, in tanta librorum scriptorum inopia, hodie innovationem omnem in textu Phædri e conjectura, periculi et dubitationis habere plurimum, nisi lux afferatur conjecturis e Codicibus Mss. a viris doctis nondum collatis, sed aliquando in lucem proferendis; id quod nunc sperare vix ausim. Quod reliquum est, fabulam alias 25. Libri IV. cum Brotierio et Bipontinis Epilogum fieri jussi Libri III. cujus Prologo ad Eutychum optime respondet; pariterque, ne Libri V. Prologus esset duplex, Libri IV. nullus, illius prologum priorem huic reddidi suumque Epilogum, qui Libri V. Fab. 5. et 6. vulgo interpositus legitur. Sic quidem L. IV. totum Particuloni, Librum V. Phileto sacrum esse volui.[f] Sed fabula alias 20. Libri III. non sine ratione facta est Libri IV. prima.

* * * * * *

Huic Editioni præfixi *Vitam Phædri ex Phædro.* Cum enim omnia, quæ pertinent ad vitam et fata Phædri, lateant crassis occultata et circumfusa tenebris; ipsæ fabulæ unicus fons putandæ sunt, ex quo vitam ejus hauriamus. In ea autem conscribenda ea potissimum utilitati mihi fuerunt, quæ Schefferus, Funccius, Fabricius, Crusius, *Anglus*, Desbillonius de poëta nostro memoriæ prodiderunt, ita ut placita eorum sub examen vocarem, novasque passim conjecturas proponerem, fultus argumentis, ut ego quidem arbitror, non ineptis.

* * * * * *

NOTÆ

[f] Cf. Bipontinorum Not. liter. de Phædro p. XXXIII. sq.

Restat, ut Viris Illustribus, Excellentissimis, Clarissimis, Eruditissimis, Fautoribus atque amicis æternum colendis, qui pro suo in bonas literas amore, et pro sua in me voluntate et humanitate, non pauca, quæ ad rem meam facere viderentur, suppeditaverunt, publice gratum significem animum. Laudibus ornandi hoc nomine sunt: Bœttigerus, Sacri Supremi Senatus a Consiliis, et Gymnasii illustris Wimariensis Director, multis variisque modis de Phædro promeritus; Brüggemannus, Sacri Senatus a Consiliis et Concionator Aulicus apud Stettinenses, qui, blando hortatu cel. Schützii excitatus, Schedulas suas, ad rem literariam Phædri spectantes, humanissime mihi transmisit, e quibus Notitia literaria de Phædro, maxime si rationem habeas Literaturæ Anglorum et Italorum, ampla cepit incrementa; Dassdorfius, Bibliothecæ Electoralis Dresdensis Præfectus; Henr. Carol. Abr. Eichstädt, Ser. Ducis Saxo-Meiningensis a Consiliis Aulæ, Professor Jenensis et Societatis Latinæ Director; Geisslerus, Ser. Ducis Gothani a Consiliis Aulæ et Bibliothecæ Præfectus, cui terra levis sit; Heynius, Magnæ Britanniæ Regis a Consiliis intimis justitiæ et Professor Göttingensis; Fridericus Jacobs, Gymn. ill. Gothani Professor; Langerus, Ser. Ducis Brunsvicensis a Consiliis Aulæ et Bibliothecæ Guelferbytanæ Præfectus, a quo e Bibliothecæ Guelferbytanæ cimeliis mutuum accepi Codicem Fabularum Romuli Divionensem, nunc primum editum, nec non Editionem fabularum ejusdem Romuli Ulmensem, quam cum dicto Codice contuli, Variis Lectionibus textui subjunctis; Schützius, Ser. Ducis Saxo-Wimariensis a Consiliis Aulæ et Professor Jenensis; E. A. Schmidius, Bibliothecæ Ducalis Wimariensis ab Epistolis; Vulpius, Bibliothecæ Wimariensis ab Epistolis alter; Wagnerus, Gymnasii Merseburgensis Corrector. Qui omnes summi amicissimique Viri sive ex publicis, quibus præfecti essent, biliothecis, sive e lauta sua supellectile præstantissimorum et rarissimorum librorum benignissime mihi copiam fecerunt, pro quo viris præstantissimis hoc loco

gratias ago quas debeo maximas, habebo autem immortales.

Tu vero, benevole Lector, vale et conatui nostro fave! Scripsi Wimariæ, ipsis Kalendis Maii CIƆIƆCCCII.

J. G. S. SCHWABE,
Gymnasii illustris Wimariensis Corrector,
Soc. Lat. Duc. quæ Jenæ floret Sodalis.

VITA PHÆDRI

EX PHÆDRO,[1]

AUCTORE

J. G. S. SCHWABE.

PHÆDRUM fuisse Thracem, non pauci virorum doctissimorum sunt, qui, duce Pithœo, statuant.[a] Provocant enim ad ipsa Phædri verba:[b]

Ego, quem Pierio mater enixa est jugo,
In quo tonanti sancta Mnemosyne Jovi,
Fœcunda novies, artium peperit chorum, &c.

et ad locum alium:[c]

Ego, literatæ qui sum propior Græciæ,
Cur somno inerti deseram patriæ decus?
Threissa cum gens numeret auctores suos,
Linoque Apollo sit parens, Musa Orpheo.

Quibus addunt locum Strabonis:[d] Ἀπὸ δὲ τοῦ μέλους, καὶ τοῦ

NOTÆ

[1] In enarranda vita Phædri ea potissimum in usus meos verti, quæ viri docti, Funccius, Joannes Schefferus, Jo. Alb. Fabricius, F. Jos. Desbillonius, Crusius, Anglus, de hocce poëta memoriæ prodiderunt; ita quidem, ut placita eorum disquisitioni subjicerem, novasque passim auderem conjecturas, sustentatus argumentis ad probandum idoneis.

[a] Schefferus in Vita Phædri: Fabricius in B. L. t. II. p. 25. Ed. Ernest. Funccius de Senect. L. L. c. 3. §. 8. alii.

[b] Prol. lib. III. 17-19.

[c] Prol. lib. III. 54-57.

[d] Geograph. lib. X. p. 722. Edit Amstel. 1707. f.

ῥυθμοῦ, καὶ τῶν ὀργάνων, καὶ ἡ μουσικὴ πᾶσα Θρᾳκία καὶ Ἀσιᾶτις νενόμισται· δῆλον δ' ἔκ τε τῶν τόπων, ἐν οἷς αἱ Μοῦσαι τετίμηνται. Πιερία γὰρ, καὶ Ὄλυμπος, καὶ Πίμπλα, καὶ Λείβηθρον τὸ παλαιὸν ἦν Θρᾴκια χωρία καὶ ὄρη, &c. ex quo probare student, Pieriam montemque Pierium olim fuisse regionem montemque Thraciæ. At rectius Phædrus Macedonia ortus fuisse creditur. Etsi enim priscis temporibus (τὸ παλαιὸν) mons Pierius Thraciæ fuit ascriptus; subsequenti tamen tempore incolebatur a Macedonibus, teste eodem illo Strabone, qui verbis paulo ante citatis hæc subjungit, νῦν δὲ ἔχουσι Μακεδόνες, quæ quidem verba Schefferus reticuit. Atque etiam cum Pausanias[e] commemoret, fuisse olim Pieri, Macedonis, nomen uni e Macedoniæ montibus inditum; Plinius autem[f] et Mela[g] Pieriam appellent Macedoniæ[h] regionem; cum denique omnes antiqui Geographiæ scriptores Macedoniam a Thracia distinguant: dubitari nequit, jugum Pierium, de quo Phædrus verba facit, situm fuisse in Macedonia, et Phædrum Macedonem, non Thracem, esse appellandum.[i] At enim Phædrus loco, supra memorato,[j] se ipse 'Thracem' vocat. Et ego hæc verba minime id significare contendo,

NOTÆ

[e] Descript. Græc. lib. IX. cap. 29. t. III. p. 88. ex Edit. Cl. Facii. Χρόνῳ δὲ ὕστερόν φασι Πίερον Μακεδόνα, ἀφ' οὗ καὶ Μακεδόσιν ὠνόμασται τὸ ὄρος, τοῦτον ἐλθόντα ἐς Θεσπιὰς, ἐννέα τε Μούσας καταστήσασθαι, καὶ τὰ ὀνόματα τὰ νῦν μεταθέσθαι σφίσι.

[f] Hist. Nat. lib. IV. 10.

[g] De Situ Orb. lib. II. 3. 'Hic' (in Macedonia) 'Musarum parens domusque Pieria.'

[h] Plinius H. N. lib. IV. 8. coll. not. f. refert montem Pierum ad Thessaliam. Dicit enim: 'Pheræ, quarum a tergo Pierus ad Macedoniam protenditur.' Auctoribus Mela l. c. et Cellario Orb. Ant. t. I. p. 836. coll. Mapp. Geogr. p. 828. Pieria fuit provincia Macedoniæ; mons autem Pierus situs erat in confiniis Macedoniæ et Thessaliæ. Facile igitur fieri potuit, ut iste mons ab aliis Thessaliæ, ab aliis Macedoniæ ascriberetur. Sed jugum Pierium, de quo loquitur Phædrus, accipiendum pro ea montis illius parte, quæ ad Macedoniam pertinebat. Scribit enim, se literatæ propiorem esse Græciæ. Per consequens fuisset Græcus, si in altera, quæ Thessaliæ erat, natus esset: cf. Desbillon. Præf. p. v.

[i] Lege de hac re erudite disputantem Desbillonium, in Disp. I. de Vita Phædri p. IV. sq. præfix. Ej. Editioni Phædri. Thracem fuisse Phædrum, jam ante Desbillonium negavit Deniseus, qui Gallicis versibus Phædri fabulas reddidit. V. infra Vers. Gall. ann. 1708. et 'Memoir de Trevoux' d. a. p. 790.

[j] Prol. lib. III. 54-57.

quod volunt, qui secus sentiunt. Nam recte vidit Desbillonius,[k] ea ita esse interpretanda: Ego decus patriæ meæ, quæ literatæ Græciæ propior est, nolo per inertiam deserere, cum Threissa gens, quamvis a Græcia sit multo remotior, suos tamen auctores, Linum et Orphea, numeret. Neque etiam, judicante eodem viro docto, temporibus Lini et Orphei Macedoniam Thraciæ partem fuisse credidit Diodorus Siculus. Is enim,[l] Macedonem, a patre suo Osiride huic regioni præpositum, Macedoniæ, ante Lini et Orphei tempora, nomen dedisse, memoriæ prodidit, scribens: *καὶ Μακεδόνα μὲν τὸν υἱὸν ἀπολιπεῖν βασιλέα τῆς ἀπ' ἐκείνου προσαγορευθείσης Μακεδονίας.* Quæ cum ita sint, Phædrus fuit Macedo, neque magis, quam Pindarus, Thebis natus, propterea Thrax dici potest, quod Strabo[m] scriptis suis tradidit, Thraces olim tenuisse Bœotiam.

Fuerunt, qui verba: 'Ego, quem Pierio mater enixa est jugo,' improprie et poëtice a Phædro dici putarent.[n] Sed jam olim animadvertit Funccius,[o] hæc ita intellecta non apte cohærere cum sequentibus. Cum enim Phædrus, se 'in ipsa schola natum' esse, dicat;[p] Musæ autem, artium omnium et literarum Deæ, in monte Piero crederentur esse genitæ; facile vides, Pagenstecherum et viros doctos, qui eum sequuntur, non esse audiendos. Istam Pagenstecheri sententiam cl. Jacobs in dissertatione peculiari de fabulatoribus Latinis (Vide Nachträge zu Sulzers Theorie, T. VI. P. I. p. 34.) sic confutat: 'Diejenigen, welche diesen Worten (Prol. III. 17.) einen metaphorischen Sinn unterlegen, haben den Zusammenhang nicht gehörig erwogen. Phædrus führt die Gründe, die seine Ansprüche auf den Namen eines Dichters begünstigen, der Reihe nach an. Seinen

NOTÆ

[k] Vid. l. c. p. v.

[l] T. I. 20. p. 23. Edit. Wesseling.

[m] Loc. cit. *Τόν τε Ἑλικῶνα καθιέρωσαν ταῖς Μούσαις Θρᾷκες οἱ τὴν Βοιωτίαν ἐποικήσαντες.*

[n] Pagenstecherus in Vit. Phædri, laudans Persii Sat. Prol. v. 1. Ursinus in Indice ad Edit. Phædri, voc. Pierius C. H. Schmid. in Not. *l.* ad Crusii Vitt. Poët. Rom. t. I. p. 342. vers. Germ.

[o] De imminenti L. L. Senect. c. 3. §. 8.

[p] Prol. lib. III. 20

Geburtsort, ein poetisches, durch die Gegenwart der Musen begünstigtes Land, stellt er an die Spitze. Zunächst kömmt er auf seine Erziehung, 'in ipsa natus pæne schola;' auf seinen Charakter, der keinen von den Flecken hat, die mit den Musenkünsten unverträglich sind. Man gebe dem ersten Satze eine metaphorische Bedeutung, und die ganze Anordnung der Gedanken ist zerstört.'

Quo anno, quibus parentibus natus sit Phædrus; utrum casu, an sorte nascendi factus sit servus, definire non audeo: verumtamen conjecturam virorum doctissimorum silentio prætermittere non licet. Cum enim Suetonius[q] narret, C. Octavium, Augusti patrem, Macedoniæ Prætorem, Bessos ac Thraces magno fudisse prælio: conjiciunt hinc, potuisse evenire, ut Phædrus cum aliis captivis Romam duceretur.[r] Hisce autem positis, Phædrum putant paucis ante annis natum esse, quam Jul. Cæsar summa potiretur imperii.[s] Eodem enim anno, quo Thraces fusi sunt, Q. Cicero fuit Proconsul Asiæ, Cæsar autem Romæ gessit consulatum.[t] Quæ quidem conjectura veri non est similis, recte observante Fabricio;[u] quoniam inter Caligulæ imperium et illud tempus, quo C. Octavius Thraces fudit, intercedunt plus, quam LXX. anni. Quid? quod Phædrus regnante Claudio adhuc vixisse, et aliquot fabularum libros composuisse videtur, ut e sequentibus constabit. Neque dissentit a nobis Desbillonius, cujus placita non alienum videtur hoc loco commemorare:[x] 'Etenim hoc pacto,'

NOTÆ

[q] Aug. cap. 3.

[r] V. Schefferus in Vit. Phædri: Schumannus in Diss. de Vit. et Script. Phædri, edit. in Nov. Acerr. Philolog. Hal. 1715. 8. p. 170. sq. Müllerus in Einleit. zur Kenntniss der alten Lat. Schriftstell. t. v. p. 8. Crusius l. c. p. 343. Jo Fabricius in Hist. Bibl. Fabric. P. VI. p. 319.

[s] Crusius in Vit. Phædri, quæ extat. l. c. p. 342. Müllerus l. c. t. v. p. 6.

[t] Crusius l. c. p. 343. Sueton. Oct. cap. 3.

[u] Bibl. Lat. t. II. p. 25. Edit. Ernest.

[x] Disp. I. de Vit. Phædri cit. p. VI. Mea quidem sententia locus, quem mox affert Desbillonius, non tempore Sejani sed Caligulæ scriptus est. Nam Fab. alias 25. lib. IV. cum Brotierio et Bipontinis Editor. epilogum fieri jussi lib. III. cujus prologo ad Eutychum bene respondet.

inquit, 'Phædrum tempore Sejani, quo se scripsisse testatur, septuagenario majorem fuisse oportuerit; quod veri simile non videtur. Ipse enim Lib. IV. Epil. 16. (Epil. L. III. 16. 17. nostræ Edit.) de se loquens, sic unum e suis patronis admonet:

Olim senio debilem
Frustra adjuvare bonitas nitetur tua.

Tunc ergo non erat neque senex, neque senio proximus. Præterea si abductus eo tempore in servitutem fuisset, captum esse cum victis vel Thracibus vel Bessis dicendum foret, qui barbari longe ab Auctoris nostri patria (Macedonia) erant ad septemtrionem remoti.'

Phædrus, ætate puerili captus, nescio quo casu, Romam deportatus Augusto imperatori mancipatus est, qui eum, ob morum probitatem atque ingenii elegantiam, bonis literis curavit instituendum, et manumissum libertate donavit.[†] Literis autem Latinis Romæ imbutum fuisse Phædrum, vel ex Epil. L. III. 33. sq. (alias Lib. IV. 25. 33. 34.) potest intelligi, quo loco ex Ennii Telepho versum memorat, quem se puerum quondam legisse testatur, hujus sententiæ:

Palam mutire plebeio piaculum est.

Jam vero si perpendamus, scripsisse poëtam fabulas Latine, i. e. sermone terso atque polito, eundemque usum esse genere dicendi simplici et faceto, veterem urbanitatem redolente; vix credibile est, aliquem ad talem sermonis Latini peritiam alicubi pervenire potuisse, nisi Romæ, et longo quidem ab ineunte pueritia usu.[y] Quomodo servus factus sit Augusti, fateor me nescire. Sed dubium potest esse nullum, Octavium Augustum nostrum, cum perpolivisset literis ingenium, asseruisse libertati, atque adeo Phædrum Octavii Augusti fuisse libertum. In libris enim fabularum Mss. expressis verbis Augusti vocatur libertus.[‡]

NOTÆ

† Harlesii Notit. Literat. Rom. p. 485. Crusius l. c. p. 360.

y Desbillonii Disp. cit. p. VI. sq.

‡ In Cod. Pithœi scriptum est: 'Phædri Aug. Lib. secundus incipit.' V. Gud. In Ms. Rem. post. l. v. fab. 10. 'Phædri Aug. liberti liber quintus explicit feliciter.' Vid. Brot.

Sed Octavium Augustum intelligendum esse, testis est ipse Phædrus, memorans litem, a Divo Augusto dijudicatam, addens:

Narrabo, memoria quod factum est mea.[z]

Non pauci tamen sunt, qui Phædrum libertatem Tiberio Augusto debere existiment;[a] a quibus recte dissentit Desbillonius,[b] qui præter argumenta, et a me paulo ante nôtata, hoc in medium protulit: 'Mihi,' inquit, 'conjectura de Octavio longe probabilior videtur. Etenim manumitti Phædrum oportuit ob elegantiam ingenii, sermonisque Latini peritiam: quas artes et profuisse nemini apud Tiberium, horum temporum historia satis ostendit, et aliquo vix in honore fuisse illo regnante, versibus, Sejano adhuc superstite compositis, ipse indicat:[c] ubi fatetur, quamvis insigniter in arte sua se exercuerit, fastidiose tamen in Musarum cœtum recipi.'

Phædrus igitur tempore Cæsaris Octavii Augusti, cujus memoria et recordatio ei erat jucundissima, vixit rebusque secundis usus est. Post Augusti obitum, Tiberio imperium administrante, in magnam incidit calamitatem, odio maxime Sejani, qui pro arbitrio cuncta gerebat sub Tiberio, et nostrum, fictis accusatum criminibus, damnaverat. Conqueritur enim Prol. Lib. III. 40—43.

Quodsi accusator alius Sejano foret,
Si testis alius, judex alius denique;
Dignum faterer esse me tantis malis.

Qui factum sit, ut in odium Sejani incurreret, pro certo affirmari non potest. Conjicit Schefferus, Phædrum, ab Augusto libertate donatum, primo Augustum, et mox eo defuncto posteros illius amasse et coluisse: quos inter cum extiterit primum Agrippa, deinde Germanicus, non potuisse

NOTÆ

[z] Lib. III. fab. 10. 8. 39.

[a] Schefferus in Vit. Phædri. Ol. Borrichius de Poët. p. 55. Lipsius ad Senec. Consol. Polyb. cap. 27. Buchnerus Orat. t. II. Or. 2. coll. Fabri Thes. v. *Phædrus;* et A. Schotti observ. l. II. c. 19. ut omittam alios. Morhof. de Patavin. Livii p. 157. hæret ambiguus, Phædrum Libertum Augusti vel Tiberii appellans.

[b] Disp. cit. p. VII.

[c] Prol. lib. III. 41. 23.

docuisse rationem Sejano, criminandi Phædrum apud invidentem atque suspicacem principem Tiberium. Sed hæc non magnam veri speciem habere et longe petita mihi videntur. Immo vero Phædrus auctorem calamitatis suæ se ipse fatetur,[d] scribens:

Servitus obnoxia
Quia, quæ volebat, non audebat dicere,
Affectus proprios in fabellas transtulit,
Calumniamque fictis elusit jocis.
Ego illius pro semita feci viam,
Et cogitavi plura, quam reliquerat,
In calamitatem deligens quædam meam.

Quibus e verbis colligi potest, scripsisse Phædrum fabulas, quibus Sejani aliorumque iras concitaret; etsi simularet, sibi non mentem esse notare singulos; Prol. III. 40-50. Verba enim,

In calamitatem deligens quædam meam,

non interpretanda sunt: Nonnulla applicans ad mala, quæ passus sum, quod, præter alios, vult Crusius, Anglus;[e] sed ita: Unde mihi per calumniam inimicorum postea calamitas fuit conflata. Idem hoc Phædrus fabula de Cane et Venatore[f] ad Philetum significare videtur. Canis enim ille venaticus, fortis olim adversus omnes feras, nunc annis ingravantibus languens, quem adumbrat alium, quam ipsum fabulæ auctorem?[g] Quanquam hæc fabula etiam alio modo explicari potest, uti suo loco monstrabitur. Ac mea quidem sententia Phædrus post Tiberii secessum in Capreas insulam, vivo Sejano et florente, duos priores fabularum libros in lucem emisit. Non enim unam alteramve fabulam sibi amicisque tantum composuisse mihi videtur, traditam deinde in manus multitudinis, quæ est Desbillonii sententia.[h] Namque non una ratione inducor ad credendum, Phædrum

NOTÆ

[d] Prol. lib. III. 34-40.

[e] Vit. Phædri, quæ extat. l. c. T. I. p. 344. vers. Germ. cf. Jacobs l. c. p. 35. not. o.

[f] Lib. V. fab. 10.

[g] Hanc sententiam tuetur Desbillonius Disp. cit. p. XI. ubi vide.

[h] Disp. cit. p. X.

scripsisse omnibus, non singulis, ut luculenter docebunt sequentia. Contra facile admitto conjecturam Brotierii, maxime Desbillonii, qui non sine causa statuunt, Libri primi fabulam 6. de Sole et Ranis ad invidiam Sejano faciendam pertinuisse; quod Liviam, sive Livillam, Drusi Neronis Germanici filiam, Caio, Augusti nepoti, mox Druso, Tiberii filio, nuptam, ausus esset uxorem sibi postulare,[i] et ista ambitione tam insolenti vulgi rumorem, odium procerum, Tiberii ipsius suspiciones excitasset. Quam sententiam hac video niti interpretatione:[k] 'Liviam adulterio corruperat Sejanus, perpuleratque, ut Drusum maritum, Tiberii filium,[l] veneno tolli sineret: atque ambo speraverant, moram omnem fuisse hoc scelere sublatam, quo minus celebres fierent nuptiæ: at ranæ, id est, universæ familiæ Romanæ, quarum Sol, Sejanus, omnes lacus, id est, omnes domos exhauriebat, Jovem, i. e. Tiberium efficaci tandem querela commoverunt, ut nefarium inceptum disturbaret.' Qua fabula lecta, excanduit Sejanus in ultionem; cumque intellexisset, Phædrum fabula Lib. I. 2. de Ranis regem petentibus, ipsum carpere Tiberium, forte cupide arripuerit istam occasionem ulciscendi injuriam, ex altera fabella nuper acceptam; et accusator, testis, ac judex læsæ majestatis reum[m] Phædrum damnare tentavit. Atque hic observat Desbillonius,[n] potuisse Tiberium parvo illo tigillo, quod Ranæ inquinant omni contumelia, non inepte designari: Romanos enim ac præ ceteris duces exercituum militesque, et multo etiam magis socias gentes his potissimum temporibus aspernari eum cœpisse; quod imperii clavum deserere videretur, et ignavus 'Caprearum angusta in rupe sederet,'[o] atque otiaretur, tutore Sejano. Tunc etiam, auc-

NOTÆ

[i] Tacit. Annal. IV. 39. 40.

[k] Desbillonius l. c. p. X.

[l] Tac. l. c. cap. 3. 8. coll. cap. 9-11.

[m] Tac. Annal. I. 72. de Tiberio loquens: 'Legem,' inquit, 'majestatis reduxerat.' Coll. Desbillon. Disp. de vita Phædri, p. X. sq.

[n] Disp. de vita Phædri, p. XI.

[o] Juvenalis Sat. X. 93.

tore Tacito,[p] 'contumeliæ in eum dictæ; et fluxa senio mens et continuo abscessu velut exilium aliquanto post a Fulcinio Trione objecta.' Non tamen crediderim, Phædrum, omissa crudelitate, solum ignaviam atque inutilitatem Tiberii fabula memorata deridere voluisse, quod volunt Desbillonius et Tristanus (Histoir. des Empereurs, loco mox citando). Crudelis enim esse non destitit: non igitur alium per hydrum notavisse videtur poëta, quam huncce Imperatorem,† nisi quis malit intelligere Sejanum, instrumentum crudelitatis suæ. Neque objici potest a cl. Jacobs in erudita dissertatione de Fabulatoribus Latinis, (v. Nachträge zu Sulzers Theorie T. VI. P. I. p. 34.) hydrum istum de Caligula non posse intelligi, quia fabula de ranis Græcæ sit originis. Quæ enim si vera essent, vix liceret contendere, Tiberium a Phædro per hydrum notatum fuisse. Sed quis possit dubitare, poëtam fabulas, ab Æsopo inventas, et a se versibus senariis politas, genio sæculi accommodavisse, eundemque sub antiquis illis fabulis res sua memoria gestas voluisse adumbrare? cum ei mens esset, ut ipse testatur Prol. III. 50. 'vitam et mores hominum ostendere.'

Præter Sejanum subsequenti tempore non pauci erant potentes, qui Phædri fabulis se læsos putarent, iramque evomerent in auctorem,[q] quos hic tamen nominare non audet; id quod luculenter apparet ex Epil. Lib. III. 29. sqq.[r]

Sed difficulter continetur spiritus,
Integritatis qui sinceræ conscius
A noxiorum premitur insolentiis.
Qui sint requires: apparebunt tempore.
Ego quondam legi quam puer sententiam,

NOTÆ

[p] Annal. IV. 42. et VI. 38.

† Jam olim Heusingerus vidit, Tiberium, non Caligulam, significari per hydrum. Vide Addenda ad Edit. Heusinger. ann. 1772. Not. K. et ad lib. I. fab. 2. 24.

[q] Desbillon. l. c. p. IX. Prol. III. 45-47. coll. Epil. III. 29. sqq.

[r] Alias lib. IV. fab. 25. 29. sqq.

Palam mutire plebeio piaculum est,
Dum sanitas constabit, pulchre meminero.

Qui locus probat, Phædrum, invidiæ calumniæque machinationibus oppressum, fictarum causarum reum esse factum. Ac primum quidem Sejanum accusatorem, simulque testem ac judicem habuit.[s] Hoc deinde extincto, alii, sive a Sejano incepta persecuturi Phædrumque ultioni mactaturi, sive propria simultate inflammati, omnem moverunt lapidem, ut affligerent nostrum et perderent. Ii sunt, contra quos supplex et reus, etsi integritatis conscius, implorat misericordiam Eutychi, patroni sui,[t] hocce tempore forte judicum numero habendi,[u] scribens:

Stultum admovere tibi preces existimo,
Proclivis ultro cum sit misericordia.
Sæpe impetravit veniam confessus reus,
Quanto innocenti justius debet dari?
Tuæ sunt partes; fuerunt aliorum prius:
Dein simili gyro venient aliorum vices.
Decerne quod religio, quod patitur fides, &c.

Sed tota res jacet in tenebris, et vix sperare licet, hæc unquam in lucem evocatum iri.

Non Ælium Sejanum, eundem, qui sub Tiberio suam latissime potentiam exercebat, Phædrum perstringere, censet Cannegieterus,[v] sed potius hominem, moribus ejus non dissimilem. 'Nam si,' inquit, 'ipsum Sejanum intelligas, qui, quæso, ausus est homo libertinus eum, sub sævissimo principe crudeliter dominantem, tam acerbe perstringere in carmine publico? aut si hoc est Phædrus ausus, vitæ suæ

NOTÆ

[s] Prol. lib. III. 41. 42.

[t] Epil. lib. III. 20-26. coll. Desbillonii Disp. de Vita Phædri, p. IX.

[u] Versus enim, 'decerne quod religio, quod patitur fides,' intelligendus, observante Desbillonio, de religione judiciorum et fide jurisjurandi, quo se Romanorum judices astringebant, lites sese et controversias ex æquo et bono præscriptisque legum esse dijudicaturos. Cf. Desbillonii Disp. cit. p. VIII. Non tamen vero simile videtur Burmanno ad loc. Phædri cit. Eutychum, liberti nomen gerentem, judiciis præfuisse.

[v] In Diss. de Æt. et Stylo Aviani p. 270. sq. inserta Ej. Edit. Aviani.

prodigus, qui, quæso, factum, ut tantam linguæ licentiam impunitam tulerit? tulisse autem videtur, quod interposito tempore reliqui fabularum libri prodierunt. Nam non omnes simul esse editos, facile largior Hario, auctori Epistolæ criticæ. At vero nequaquam in eo assentior, quod eodem in loco ad Prol. Lib. III. monet, Sejano jam damnato eum librum esse scriptum.[x] Nam si post damnationem, etiam post mortem scriptus est; eodem enim die damnatus in Senatu et ad supplicium raptus est Sejanus, Dion. LVIII. p. 628. At vero vixisse illum Phædri Sejanum, ac magna auctoritate et potentia præditum fuisse, cum illa scriberet poëta, hæc verba vincunt:

> Quodsi accusator alius Sejano foret,
> Si testis alius, judex alius denique.

Quomodo 'foret' Sejano mortuo conveniet?'

Cujus quidem argumenti, speciosi profecto, vis facile infringi potest, si finges, Prologum Libri III. vivo quidem Sejano literis consignatum, sed demum post Phædri mortem juris factum esse publici. Quam sententiam sustentari posse censeo loco Phædri, Prol. Lib. III. vs. 29-32.

> Librum exarabo tertium Æsopi stylo,
> Honori et meritis dedicans illum tuis.
> Quem si leges, lætabor: sin autem minus,
> Habebunt certe, quo se oblectent posteri.

Cum enim Phædrus verba tantum faciat de Eutycho et posteris, quorum ad manus fabulæ Libri III. transmittendæ sint; suspicari possis, poëtam noluisse, ut ab aliis, tunc viventibus, legerentur, cum e fabulis Libri I. et II. antehac editis, magna cepisset incommoda. Itaque, suo ipsius damno edoctus, providisse putandus est, ne scripta sua in posterum se vivo in publicum emitterentur.[y] Quæ si admittantur, facile intelligitur, Phædrum, vivo adhuc Sejano, scribere potuisse ad Eutychum, 'Quodsi accusator alius

NOTÆ

[x] Librum III. post Sejani statim ruinam exaratum esse, statuebat Harius, probante Burmanno, quem vide ad Phædri lib. I. fab. 2. 24.

[y] Conf. Desbillonius ad Prol. lib. III. 32.

Sejano foret;' ita quidem, ut non esset, quod metueret hominem crudelitate barbarum.

Contra Librum fabularum I. et II. quibus poëta Sejanum et alios ad iram provocavit maximam, ut ego quidem arbitror, vivo Sejano et florente in vulgus edidit; etsi Desbillonius, ut supra dictum est, aliter sentiat. Namque, recte notante Cannegietero,[1] 'Prologus Libri I. et multa alia arguunt, non paucis scripsisse fabulas suas Phædrum, sed omnibus; neque tantum ad privatum dolorem leniendum, sed et ad famam publice aucupandam. Quorsum enim solicitæ illæ προφάσεις ad lectorem, non initio solum et fine, sed et in mediis libris, quibus nil opus ad amicos? Quid? cum in Prologo Libri III. 23. fastidiose se in cœtum recipi queratur; et in Epilogo Lib. IV. 5. 6. Particulonis nomen dicat chartis victurum suis,

Latinis dum manebit pretium literis:[2]

ex tacitis amicorum laudibus hanc gloriæ immortalitatem eum sperasse vix putandus est, immo vero ex publicis virorum doctissimorum suffragiis. Porro qui illa convenient ex Prologo Libri III. 45-50.

Suspicione si quis errabit sua,
Et rapiet ad se, quod erit commune omnium,
Stulte nudabit animi conscientiam.
Huic excusatum me velim nihilominus:
Neque enim notare singulos mens est mihi,
Verum ipsam vitam et mores hominum ostendere,

nisi omnium manibus versatos hos Phædri libellos existimamus?' Quæ Cannegieteri conjectura confirmatur judiciis variis, quæ de fabulis suis facta esse ipse Phædrus fatetur, et quæ comprobant, non singulis, sed omnibus compositas et publicatas esse fabulas. Scribit enim Prol. IV. 17. 18.

Mihi parta laus est, quod tu, quod similes tui
Vestras in chartas verba tranfertis mea.

NOTÆ

[1] Diss. de Ætat, et stylo Aviani, p. 270.

[2] Alias lib. v. fab. 5. 43. 44.

Nec defuere hisce temporibus, qui Phædri fabulas bona quædam habere non diffiterentur, sed ea ex Æsopo mutua accepta; cetera ut excogitata sint a Phædro, ita mala et inepta esse.[b] Alii, cum nil possent aliud, brevitatem et obscuritatem fabularum accusabant.[c] Fuerunt denique, qui fabulas componere non auderent, sed vindicarent sibi, quod inventum erat a Phædro. Hoc enim voluit Lib. III. fab. 13.[d] fortasse etiam Libri I. fab. 3.

Cujuscumque generis calamitas fuerit, in quam odio et persecutione Sejani Phædrus fuit præcipitatus,[e] certum est, divitias neutiquam eum reddidisse calamitosum. Cum enim videret, pecunias hisce temporibus multis esse perniciei, opum parandarum studium omne ex animo delevit, seu, ut ait Prol. III. 21. curam habendi penitus corde erasit. Id quod innuit Lib. V. fab. 4. 7. 8. ubi scribit post enarratam fabulam de Asino, detrectante hordei comedere reliquias, quo saginatus porcus Herculi deinde immolatus fuit:

Hujus respectu fabulæ deterritus
Periculosum semper reputavi lucrum.

Et profecto tunc opulentissimum quemque a Tiberio variis criminationibus circumveniri solitum, præter alios, Suetonius[f] et Tacitus[g] docent, teste Scheffero.[h] Neque etiam dubium est, Phædrum, calamitatem magno ferentem animo, remedium adversus eam petiisse e literis, et ad molliendum dolorem scripsisse reliquos fabularum libros.[i]

Scripsit Phædrus versibus senariis fabularum Æsopiarum Libros V. Sed de ætate qua vixit, et de tempore quo exaravit fabulas, non una est virorum doctissimorum sententia. Gudius ætatem ejus ad Tiberii principatum refe-

NOTÆ

[b] Lib. IV. fab. 20. 1-5. coll. Scheffero in Vit. Phædri.

[c] Lib. III. fab. 10. 59. 60.

[d] Vid. Schefferus in Vita Phædri.

[e] Capitis periculum vitæque discrimen subiisse, conjicit Desbillonius Disp. cit. p. VIII. ex Epil. III. 20-26. (Alias lib. IV. fab. 25. 20-26.) In vincula publica Phædrum conjectum fuisse, forte colligi potest e lib. III. fab. 9. 34. coll. Epil. III. 15. sqq.

[f] Tiber. cap. 49.

[g] Annal. lib. VI. c. 19.

[h] Vid. Ej. Vita Phædri.

[i] Prol. lib. III. 41-44.

rendam, ipsumque Valerio Maximo aliisque ejus ævi scriptoribus æqualem fuisse censebat.[k] Existimabat autem, has fabellas demum post Tiberii mortem publici juris factas;[l] cum non vero simile videatur, illum ausum fuisse, fabulis suis viventem imperatorem immiscere, quod quam periculosæ aleæ opus esset, alia ejus temporis monumenta ei probare videbantur; deinde quod fabulam de Ranis regem petentibus, et a Jove hydrum consecutis, Caligulæ tempora respicere putabat: nam Tiberium de Caligula, successore suo, dicere solitum, 'exitio suo omniumque Caium vivere: et se natricem populo Romano, Phaëtontem orbi terrarum, educare, teste Suetonio.'[m] Speciem habent argumenta Gudii; sed tamen certum est, quid respondeam. Namque, ut supra ostendi, Phædrus diserte dicit, fabulas suas esse fontem, ex quo tot mala, quæ fuerit perpessus, fluxerint. Conqueritur de Sejano, accusatore, teste, et judice suo. Alium igitur atque alium fabularum librum, Tiberio et Sejano viventibus, ediderit necesse est. Deinde habeo persuasissimum, Libri I. fab. 2. Tiberium notari, non Caligulam. Etenim ad Tiberium, post secessum in Capreas insulam vitam degentem inertem atque desidiosam, et per Sejanum insatiabilem explentem crudelitatem, cum parvum tigillum, tum hydrum non inepte accommodaveris; ad Caligulam non item. (Vide supra notata.) At enim periculosum erat, viventem imperatorem immiscere fabulis.—Imprudenter id fecit Phædrus, fateor; at non fecit impune; etsi nesciamus, quis Deus ex machina eum, si vitæ adiit discrimen, liberaverit.—Burmanno Phædrus Tiberii ætate vixisse videbatur, quamvis, cum provectæ admodum ætatis has fabulas composuisse putaret, ut e

NOTÆ

[k] Burmannus in Præf. ad Edit. Phædri ann. 1698. et 1718.

[l] Sic quoque visum Rigaltio et Fabricio.

[m] Calig. cap. 11. Per hydrum a Phædro C. Caligulam notari, contendit etiam Tristan. Hist. des Empereurs, t. II. p. 300. v. Fabricius l. cit. t. II. p. 26. Nec desunt, qui Phædrum 'parvi tigilli' nomine Tiberium, nomine 'hydri' Caligulam intellexisse censeant. v. Desbillon. Præf. Disp. I. p. VII. coll. Tristan. l. c.

Libri III. Epil. et Lib. v. fab. 10. appareat, quo tempore potissimum scripserit, definiri vix posse contenderet. Etsi vero poëta Epil. Lib. III. 10. (alias Lib. IV. fab. 20. 10.) scribit: 'vita morti propior est quotidie;' et mox: 'languentis ævi dum sunt aliquæ reliquiæ;' idem tamen addit vs. 16. 17. 'olim senio debilem frustra adjuvare bonitas nitetur tua.' Ex quo recte potest colligi, Phædrum tum, cum Epilogum Lib. III. literis mandaret, neque senem fuisse, neque senio proximum. Itaque τὸ 'languens ævum' vs. 15. dicti Epilog. non de senectute, sed vita Phædri, a noxiorum insolentiis pressa (vs. 31.) et mœrore confecta, intelligi posse videtur: de quo suo loco plura dicentur. Fac etiam, Lib. v. fab. 10. de fabulis Phædri, summa senectute compositis, esse capiendam; etsi alio quoque modo explicari possit: vix tamen poëta fabulas ad unam omnes ætate decrepita literis consignasse existimandus est. Neque etiam e Lib. III. fab. 1. hoc tuto effici posse censet cl. Jacobs in disputatione de Fabulatoribus Latinis, supra citata, ubi laudat Funccii Apologiam pro Phædro, etsi Phædrum, ætate provectum, si non omnes fabulas, certe partem, scripsisse putet.

Sub Claudio scripsisse, et sub Sejani nomine Narcissum perstringere, conjectura est Cannegieteri.[o] Non enim opportuniorem licentiæ, quam sibi sumsit Phædrus, locum fuisse, quam sub imperatore Claudio, cujus stoliditate et patientia plures, in locis etiam publicis atque in foro, sint abusi re pariter ac verbis injurii:[p] fabulam de tigillo rege, contumeliis inquinato, huic imperatori esse aptissimam; convenire etiam tempori huic libertinorum potentiam. Nam Eutychum, Particulonem, Philetum, quos amicos suos non inhonoratos laudet Phædrus, libertinos arbitratur fuisse, id quod servilia nomina ei indicare videntur. At vero si Claudio imperante licentiæ locus fuit; si in locis publicis

NOTÆ

[o] Diss. cit. de Ætate et Stylo Aviani, p. 270. sq.

[p] Exempla dabit Suetonius in Claud. cap. 15.

atque in foro licuit injurium esse; qui, quæso, fieri potuit, ut licentia, quam sibi sumserat Phædrus, vitio ei verteretur, isque magnum inde caperet detrimentum? Sed tamen, Particulonem atque Philetum Claudii fuisse libertos, non magis negaverim, quam Librum IV. et V. fabularum hoc regnante a Phædro conscriptos fuisse.

Cel. Saxius, ut argumento tituli Prolog. III. ad Eutychum, eundem fortassis qui potentissimus Caligulæ libertus fuit, teste Josepho,[q] simul ut loco Senecæ[r] quodammodo satisfaceret, medio Phædrum Claudii principatus tempore posuit A. C. 48.[s] Sejano, jam extincto, nostrum fabulas suas opposuisse, conjectura est Jo. Fabricii.[t] Sunt denique qui poëtam imperante Augusto vixisse, sed fabulas, in quibus nomen Sejani legitur, demum sub Claudio juris publici fecisse affirment.[u]

Si quis iis assentiri velit, quæ supra disputavi, nixus argumentis non penitus contemnendis, nulla potest esse dubitatio, Phædrum jamjam vixisse regnante Octavio Augusto. Is enim eum vindicaverat in libertatem, et facit Phædrus honorificam nominis ejus mentionem. Aureæ tamen ætatis scriptoribus poëta propterea non annumerandus est; cum demum sub Tiberio artis poëticæ laude florere et fabulas scribere cœperit. Mortuo enim Augusto, cum Tiberius anno imperii XII. Roma excessisset, nunquam eam revisurus; et petiisset Capreas insulam, ubi in otio turpique inertia vivebat, de imperio parum solicitus; edidit Phædrus post annum Christi XXVI. duos priores fabularum libros, in quibus conjectura probabili Tiberium, Sejanum, aliosque Romanorum potentes notaverat. Quo cum in acerbissimum venisset odium, et conflictaretur cum fortuna adversa, cautior deinde factus, fabulas, scriptas ad

NOTÆ

[q] Ant. Jud. lib. XIX. c. 4. p. 942. Edit. Havercamp.

[r] Consol. ad Polyb. cap. 27.

[s] Vid. Saxii Onomast. tom. I. p. 241.

[t] In Hist. Biblioth. Fabrician. P. VI. p. 319.

[u] Jo. Pet. Millerus in Præf. ad Edit. Phædri. Berol. 1753. in lucem emissam.

leniendum dolorem, juris publici non fecit. Sic composuit, ut videtur, Librum III. dedicavitque, ut ipse ait, honori et meritis Eutychi. Qui si idem est cum Eutycho, opibus et gratia florente in aula Caligulæ,[x] tertius fabularum liber ad hujus imperatoris tempora referendus est; etsi, Prologum et aliam atque aliam hujus libri fabulam e. g. Lib. III. fab. 2. Phædrum, vivis adhuc Tiberio et Sejano, scripsisse, non negaverim. Verumtamen poëta voluisse videtur, ut præter Eutychum a nullo alio legerentur Fabulæ, et demum post ipsius mortem in vulgus ederentur; quemadmodum supra vidimus e Prol. Lib. III. 29-32. præeunte Desbillonio. Duos posteriores fabularum libros, quos dedicavit Phædrus Particuloni et Phileto, fuisse sub Claudio scriptos, facile crediderim. Convenit enim huic tempori, ut ait Cannegieterus, libertorum potentia. Videntur autem cum Particulo, tum Philetus, cujus meminit Lib. v. fab. 10. 10. Claudii fuisse liberti. Namque apud Gruterum[y] occurrit 'Tib. Claud. Philetus,' et alio loco[z] 'Philetus libertus' in lapide Brixiensi; Veletris autem in pavimento Ecclesiæ Cathedralis legitur 'Tib. Cl. Philetus Lib.'[a] Sed vix dubitandum, libros memoratos non nisi post Phædri exitum lucem aspexisse. Accepta enim tanta e fabulis calamitate, an credibile est, Phædrum, tot ærumnas perpessum, de fabulis denuo edendis cogitavisse? Immo vero, omni liberatus periculo, nihil prius habuerit, nihil antiquius, quam ut in dulci consenesceret otio.[b]

Quando vita excesserit Phædrus, non liquet. Qui vero etsi ad summam senectutem vixisse videtur, ut e nonnullis fabularum locis, in quibus senectutis suæ mentionem facit,[c] non obscure colligi potest; ad Vespasiani, tamen, aut Do-

NOTÆ

[x] Josephus l. c. Christian. Wase lib. de Senario, p. 32. Fabricii B. L. tom. II. p. 24. et 26.

[y] Corp. Inscriptt. p. DCLXXVII. 2.

[z] Lib. cit. p. CCCLII. 4.

[a] Vid. Not. Gudii ad Phædri lib. v. fab. 10. 10.

[b] Desbillonii Disp. de Vita Phædri, p. XII.

[c] Huc maxime referunt viri docti lib. v. fab. 10.

mitiani tempora in vivis fuisse, quod Pagenstecherus contendit, vix est credibile.

Naturam habuisse Phædrum probitatis atque honestatis amantem, tot egregiæ ostendunt sententiæ, quæ in ejus fabularum opusculo leguntur. Id ipsum probitatis animosque hominum a vitiis ad virtutem traducendi studium, non malus animus, eum ad scribendas fabulas excitasse videtur; quemadmodum e multis opusculi sui locis luculenter apparet. Sic scribit Prol. Lib. II. 2. 3.

Nec aliud quicquam per fabellas quæritur,
Quam corrigatur error ut mortalium.

Sed Prol. Lib. I. 3. 4.

Duplex libelli dos est: quod risum movet,
Et quod prudenti vitam consilio monet.

Quibus adjungo locum Prol. III. 49. 50.

Neque enim notare singulos mens est mihi,
Verum ipsam vitam et mores hominum ostendere.

Huc quoque referendum, quod habet Lib. II. fab. 5. 5. de ardelionum natione, multa agendo nihil agente:

Hanc emendare, si tamen possum, volo.

In quo tamen studio, mores hominum corrigendi, justo audacior et parum cautus providusque fuisse, et urbem principesque nimio sale defricuisse putandus est.[d] Quæ cum ita sint, equidem nolim contendere cum Scheffero, primam scribendarum fabularum causam fuisse calamitatem, in quam odio et persecutione Sejani inciderit Phædrus; qui, cum ei non licuerit aperte, ob adversarium potentem, occulte saltem et sub involucris fabularum fortunam exponere, depingendoque mores ejus et flagitia, velut ultionem sumere de ipso, seque consolari sic susceperit. Ita enim intelligit locum Prol. Lib. III. 34-40. Sed antecedentia docent, vero esse simillimum, Phædrum demum, duobus prioribus fabularum libris in vulgus emissis, in odium venisse Sejani, auctoris calamitatis suæ; adeoque

NOTÆ

[d] Desbillonius l. c. p. xiii.

primam fabularum conscribendarum causam non fuisse calamitatem, immo vero homines emendandi desiderium. Ad quod accedebat laudis et gloriæ cupiditas, illius maxime, quæ est ex literis, et immortalitatis desiderium, quo inflammatum fuisse poëtam, haud unus testatur fabularum locus. Namque Prol. Lib. III. 60. 61.

Ergo, (inquit,) hinc abesto, livor, ne frustra gemas:
Quoniam mihi solennis debetur gloria.

Sic Epil. IV. 5. 6.

Particulo, chartis nomen victurum meis,
Latinis dum manebit pretium literis.

Quæ docent, tam præclare de se sensisse Phædrum, ut et aliis famam nominis et immortalitatem dare posse scriptis suis crederet:[e] ut omittam loca, quæ nostrum prædicari de se, et nominari a posteritate voluisse, manifesto probant.[f]

NOTÆ

[e] Hoc nomine perstringitur noster ab Adriano Baillet, in Jugemens des Savans, tom. IV. p. 148. Sed vide ad Epil. IV. 5. 6. Desbillonium in Disp. I. de Vita Phædri p. XIV. qui non ita benigne spurcam æque ac indoctam narrationem de Canum legatis ad Jovem, vel impudicam obscœnitatem, cujus vestigia in fabellis ejus supersunt, excusari posse credit. Sed indulgendum genio sæculi, ut mihi quidem videtur.

[f] Vide e. c. Prol. III. 32.

JUDICIA ET TESTIMONIA

DE PHÆDRO.

Joannes Cardinal. Bona in Notitia Auctorum.

PHÆDRUS Thrax, Augusti Cæsaris libertus, fabularum, quas, ut ipse ait lib. v. auctoritatis gratia Æsopias nuncupavit, libros quinque conscripsit Iambicis versibus cultissimis et elegantissimis.

Thomas Reinesius Eponymol. inedit.

Phædrus Thrax, Augusti Lib. fabulas Æsopi pulcherrimis versibus Latinis reddidit.

Jacobus Bidermannus e Soc. Jesu Utopiæ lib. I. pag. 3.

Phædrum horis subsecivis per proximos priores dies legi, Tiberii principis libertum, doctum cetera scriptorem et fabulatorem sane non inficetum; quique probioris aliquantum indolis, quam hodie pleraque fabularum commenta; aut verius ævi nostri dedecora: in quibus legendis præter bonas horas, morum quoque animorumque dispendium est.

Jo. Pricæus notis in Apuleii Apologiam pag. 18.

Phædrus lepidissimus Fabularum Scriptor.

Caspar Barthius Adversar. lib. XXX. cap. 22.

Ingenuas Phædri fabulas a prima pueritia in deliciis

habui. Et immortali amore prudentiam, in tam suavibus verbis et fabulis abditam, dignam esse quis neget?

Idem Adversar. l. XXXV, c. 21.

De Phædri fabulis ita judicant doctorum plerique, esse ingenuæ Latinitatis, neque mentiri ævum Tiberii. In quorum ego prorsus opinione sum, licet unam et alteram subdititiam et insititiam esse jam olim notarim.

Augustus Buchnerus in libris de commutata ratione dicendi.

Phædrus elegantissimus Fabularum Æsopicarum poëta.

Idem Oration. Tom. II. Orat. 2.

Phædrus elegantissimus Fabularum Æsopicarum poëta, libertus Tiberii Cæsaris doctissimus.

Idem Epist. Tom. II. Ep. 71. ad Janum Gruterum.

Phædri elegantes et purissimæ Latinitatis, sic Barthius censet, Fabulas tenere semper amavi. Et quidni? cum illas nemini non eruditorum hactenus in deliciis esse viderem.

F. Vavassor de ludicra dictione pag. 205.

Phædrum igitur habemus, Augusti libertum, sive Octaviani sive Tiberii, qui et nomine ipso hilaritatem præ se fert, et profitetur libelli sui dotem alteram e duabus esse, ut risum moveat, et fictis fabulis jocetur. Idem quam proprie de communibus et quotidianis rebus, quas alii tractarunt scriptores nulli, loquitur! quam sincere et ab omni peregrinitate atque insolentia remote! quam presse, nec moleste tamen! quam solute, nec licenter! quam emendate literateque, ac bene, ut verbo dicam, Latine! In quo genere quid posset, et agnovit ipse, et æquales, qui ætate vivebant eadem, cum ejus verba in suas chartas transferrent, satis declararunt. Memini equidem Jacobum Sirmondum narrare mihi solitum, cum Petrus Pithœus hos Phædri Æso-

piarum fabularum quinque libros Lutetiæ edidisset primum, et ad se Romam pro veteri amicitia muneri misisset; percussos illico Romanos novitate voluminis, atque, ut gens est 'emunctæ naris,'

Natura nunquam verba cui potuit dare,

suspicari cœpisse num quidnam partus iste recens ac suppositititius esset, qui tanto intervallo appareret, tamque delituisset diu: verumtamen libro perlecto toto, neminem dubitasse, quin ætatem redoleret Augusti, ac summam illam facilitatem styli et scripturæ, et beatam copiam repræsentaret; tuncque vixisset auctor, cum laus bene loquendi temporum potius, quam hominum fuit; ibique etiam apud Cæsarem servisset, ubi sedem ac domicilium eruditio collocasse videretur; qua in domo filiæ et neptes, intimi et familiares, servi et liberti literas egregie didicissent. Etenim memoria sua Phædrus rem memorabilem ait delatam ad centumviros, de qua divus Augustus ab iis ascitus judex, quod ipsi satis verum non dispicerent, judicarit. Alio quodam loco Sejanum male nescio quid de se meritum significat. Unde colligitur hunc Octavii temporibus extitisse et Tiberii. Cujus etiam, quantum subodorari licet, improbos mores passim expressit, libidinem, sumtus, avaritiam, rapinas, vulpinam vafritiem, cum leonina feritate et violentia conjunctam. Quare miror vehementer, cur affirmarit Seneca, Æsopios logos esse intentatum Romanis ingeniis opus: cum Phædrum hunc haberet, quem opponere posset toti Græciæ. Nam quod clarissima lumina superioris sæculi duo, Petrus Pithœus et Justus Lipsius, prodiderunt, vere id a Seneca dictum; quia Phædrus non genere aut ortu Romanus, sed Thrax, sicut ipse testatum reliquit, esset: minus ea probabilis videtur expositio Senecæ. Quasi vero Romanis ingeniis opus intentatum, sit quicquam aliud, quam literis nondum illustratum nec elaboratum opus: aut comœdia fuerit carmen intactum Romanis, quamvis id solus natione Afer Terentius tractasset: aut si perceseret Seneca, qui philosophiam scriptores Latine explicassent; de eo se numero eximeret ipse; prop-

terea quod natione foret Hispanus, patria Cordubensis. At non exemit Quintilianus, qui, quo loco de philosophis egit Latinis, his illum potissimum annumeravit; cum inter oratores, et poëtas, et alios diversi generis scriptores potuisset referre. Citius dixerim Senecam vel parum hic attendisse, quid scriberet: vel istud, ut alia, oblitum prorsus, memoriæ vitio peccasse. Nam maligne ab eo et invide præteritum Phædrum, quasi pro nihilo putaret, aut in honore ac pretio nollet esse, a cujus munditia et nitore abesset tam procul; etsi non alienum videtur crimine, quod ei Quintilianus, et Suetonius, ac Tacitus etiam inferunt; nolim tamen facile, ac nulla ratione manifesta, de tanto viro credi. Illud verisimilius, iniquissimis Tiberii, Caligulæ, Claudii, Neronis temporibus, cum scripta edictis abolerentur et senatusconsultis, si cui Poëtæ aut historico verbum excidisset opportunum delationi et calumniæ; cum ne liberæ quidem relictæ cogitationes; et opinio tacita de principe, sicunde vel ex vultu argui posset, majestatis rea fieret; libellum fabularem, cujus in apologis plerisque mera illius sæculi tyrannis notaretur, suppressum fuisse continuo, ac evanuisse tandem, et ignoratum a Seneca, et reliquæ posteritatis oculo subductum. Ita fuit tanto thesauro fatale, ut usque ad ætatem nostram defossus lateret: aut, quemadmodum de se auctor futurum præsensit, ut in sterquilinio, sic tanquam margarita pretiosissima, jaceret; non quia non intelligeretur, sed quod ne compareret quidem.

Olaus Borrichius in Dissertationibus de Poëtis.

Phædrus Thrax ævo Tiberii inclaruit, notissimus ob exquisitos illos iambos, quibus fabulas Æsopicas illigavit, libere in mores sæculi sui, sed tecte invectus. Hunc qui Oct. Augusti Libertum credunt, non advertunt satis, artes Sejani ab eo attactas, quas utique Tiberii imperium aperuit, non Octaviani. Dictio ejus pura est, et emendata, nec indigna quam imitentur Linguæ Latinæ candidati.

Idem de variis Linguæ Latinæ ætatibus.

Subrogati Atlantes alii, et ipsi fortes fidique, qui antiquam gloriam ita sustinuere, ut in illis vel nihil, vel parum aut peregrinitatis aut invisi senii internoscas: Paterculum designo, Curtium, Celsum, Phædrum, &c.

Daniel Georgius Morhofius in libro de Patav. Livian. pag. 158.

Phædrus Augusti vel Tiberii libertus, gente Thrax, Æsopi Fabulas Latinis versiculis descripsit adeo nitidis et limatis, ut nil Romanius dici scribique possit.

Idem Polyhistor. part. II. pag. 61.

Ne fabulas quidem ipsas hic excipimus, estque eo in genere nihil Phædri fabulis elegantius.

Joann. Petr. Titius Manuduction. ad excerpendum.

Esse sane Phædri Fabulas maximi pretii, vel ex eo intelligi potest, quod tam multi tanti nominis viri illustrare eas superiori et nostra ætate dignati sunt.

Christ. Wagenselius in Pera librorum Juvenilium.

Hæsi nonnihil ambiguus, quo maxime antiquo et ingenuo libro Filium puerum Latinitati initiarem. Cumque nec severitas Epistolarum Ciceronis, nec alius Auctor prolixus, ac in rerum verborumque amplitudinem diffusus, videretur tantillo captui convenire, Quintiliani consilio locum dandum esse mecum statui, qui ætati nondum Rhetorem capienti, Æsopi fabellas, sermone puro, et nihil se supra modum extollente, narrare, ac nutricularum fabulis substituere suadet. Quamobrem Phædrum, quo nemo Æsopi Apologos magis scite magisque diserte elocutus est, Præceptorem filio exponere, et elegantiores expressiones ediscendas committere jussi. Simul occasionem semper captabam, monendi puerum, quid Æsopus per fabellas quæsiverit, et quantum ad errores mortalium corrigendos eæ

faciant; ut sic mature virtutis et probitatis præceptis teneram mentem imbuerem.

Christoph. Cellarius in Curis posterioribus de Barbarismis, &c.

Phædrus, Augusti Libertus, Tiberio remp. administrante, Sejani odio, fortuna adversa conflictatus, scripsit politissimas Fabulas tum ultioni sui, tum etiam solatio, quod utrumque ex procemio Lib. III. apparet. Scioppii judicium, qui Infam. pag. 69. in Phædro nescio quid barbari subodoratur, non magis se doctis probavit, quam illius, qui in Livio deprehendit Patavinitatem. Principem ergo locum in hoc sæculo et proximum Poëtis Augusteis, non tantum temporis ratione, quo vixit, sed etiam styli ornatu, quem Fabulis expressit, jure ipsi meritoque assignamus.

Jo. Albertus Fabricius in Bibliotheca Latina.

Phædrus Thrax, Augusti Imperatoris Libertus, sub Tiberio Imperatore versibus senariis suavissimis expressit libros quinque Fabularum Æsopiarum.

Paulus Colomesius in Animadversionibus ad Gyraldi Dial. VII. de poëtis, p. 402.

Tersissimus ille Fabularum Æsopiarum imitator Phædrus.

Phædrus ipse de se lib. v. fab. 6. 42.

—— chartis nomen victurum meis,
Latinis dum manebit pretium literis.

Particulo, aliique, de quibus Phædrus Prol. lib. v.

Vestras in chartas verba transfertis mea.

Martialis III. Epig. 20. de Canio.

An æmulatur improbi jocos Phædri?

Avienus in præfat. fabularum suarum.

Phædrus etiam partem aliquam quinque in libellos resolvit.

Septi. Florens Christianus in Carm. ad Pithœum de Phædro loquens.

—— de stylo atque tempore,
Par proximusve Laberio vel Publio.

Rittershusius in epist. dedicatoria Phædri.

Fabellas continet opusculum expositas sermone Latino et puro atque genuino, in quo multas antiquæ elegantiæ notas impressas cernere est, multas legere sententias, ad quaslibet vitæ partes utilissimas.

Idem in Epist. ad Camerarium, ubi et de Camerarii Bongarsiique judicio, hoc modo.

De hoc libello idem ego tecum, et cum politissimo viro, Jacobo Bongarsio, sentio, elegantem esse cumprimis, et florente etiam, ac pura lingua Latina scriptum, ac supparem esse judico hunc Phædrum Laberio ac Publio Syro Mimographo.

Lipsius ad Senec. Consol. Polyb. c. 27.

Phædrus, Tiberii Libertus, jam condiderat (logos Æsopi) et pulcherrimis versibus Latinos fecerat, qui extant.

Rigaltius in dedic. ad Thuanum.

Hæc ratio fabulares liberti jocos, vernula urbanitate amabiles argutias, placere tibi posse persuasit.

Idem paulo post.

Habe igitur imperatorium libertum, quem inter rusticandum suaviter fabulantem, imo graviter, et quidem paucis philosophantem admireris.

Laur. Pignorius epist. 13.

Etiam ego venire possim in literarum plausum, velut loquitur elegantissimus fabulator Phædrus.

Schottus Observ. Humanar. II. c. 19.

Adjicio, pereruditos extitisse libertos Tiberii, Phædrum, Æsopiarum lepidum scriptorem, &c.

Schoppius in Paradox. liter.

Similiter apud Phædrum, cultissimum fabularum scriptorem, legimus.

Idem in Infamia Famiani, p. 86.

Eum tamen scriptorem (Phædrum) velut domo barbarum, et sermone non parum sæpe plebeium, non nisi cum discrimine ac delectu imitandum intelligo.

Idem in Consultatione II.

Phædrum tamen et Hyginum velut elegantiæ minus studiosos plebeia plusculum usurpasse apparet.

Demsterus ad Rosinum.

Phædrus Thrax, Tiberii libertus, fabularum luculentus scriptor.

Tanaquillus Faber in Præf. ad Notas Phædr.

De dicendi genere si roges quid sentiam, dicam equidem, et quasi me censor rogaret, ex animi sententia. Neminem arbitror a felici illa Terentii simplicitate propius abesse. Et mox: Nemo e veteribus ingenio fuisse videtur ad illam Terentii semper lenitatem magis facto, quam Phædrus: quod et necesse fuerat; ea enim est apologorum, atque adeo fabellarum omnium natura, ut sermone non debeant, nisi facili placidoque, tractari.

Multorum aliorum judicia collegit eruditissimus Axenius, quæ videre apud ipsum potes. Addo unicum, nimis discrepans a ceteris, sed tamen dignum legi, ut liqueat, nil tam bene dici, ut non inveniat adversarium.

Scriverius ad III. Ep. Martial. 20. ubi poëta: An æmulatur improbi jocos Phædri.

Possuntne magis decoquere de judicio, ac magis ludere de otio suo viri docti, qui existimant, fabulatorem Phædrum a Cl. Pithoeo editum, et cujus Avienus quidam in præfatione fabularum suarum Æsopiarum ad Theodosium meminit, hunc eundem esse, de quo loquitur Martialis? Volunt nos credere scilicet, Libertum illum Augusti Cæsaris fuisse, stylo atque tempore parem proximumve Laberio vel Publio Mimo, et quidem, quantum conjiciunt, sub Tiberio vixisse, atque adeo post Sejanum damnatum. Nugæ. Certe, nisi vehementer fallor, ævo illo dignus censeri minime potest scriptor iste, cuicui tandem ille alapas et libertatem debeat. Parco argumenta sigillatim apponere, quæ me movent, et cogunt seorsum sentire, fœtumque alienissimum pronuntiare impellunt a jocis Phædri, cujus hic Martialis meminit. Ostendam fortasse alias plene, ubi otium erit, et animus istæc frivola pertractandi. Interim considera mihi, quæ olim Perottus, Pontifex Sepontinus in Commentariis suis ad librum I. Martialis consignavit ad hunc locum: 'Quid possunt hederæ Bacchi dare,' &c. Allusit, inquit, ad fabulam, quam nos ex Avieno in Fabellas nostras adolescentes iambico carmine transtulimus,

Olim quas vellent esse in tutela sua:

et quæ sequuntur ibi totis duodecim versibus, et finiunt,

Nisi utile est, quod facimus, stulta est gloria:

quæ ipsissima Phædri illius sunt a Pithœo primum, et post a Rittershusio, Rigaltio, atque aliis editi, notisque et scholiis illustrati. Extant lib. III. fab. 18.

PHÆDRI

AUGUSTI LIBERTI

FABULARUM ÆSOPIARUM†

LIBER I.

PROLOGUS.

ÆSOPUS auctor quam materiam reperit,
Hanc ego polivi versibus senariis.

Ego reddidi versibus iambis *sex pedum illam materiem quam auctor Æsopus ex*

*** Omnes VV. LL. præter quas uncinis inclusimus, ex Schwabii Editione desumsimus.

† *Æsopiarum.* Omisit Brotierius *Æsopiarum*, quod redundet, nec reperiatur in Mss. Pith. et Rem. sed retineo vulgatum, ob Prol. lib. IV. 10. 11.—1 *Reperit.* Mss. Pith. et Rem. *repperit.* Sed vide Desbillon. Hoc enim et alia ejusmodi vocabula primam syllabam ancipitem habent: quæ si producatur, proxima litera consonans neutiquam geminanda est; id quod optimi Codd.

NOTÆ

1 *Æsopus auctor*] Multi ante Æsopum finxere fabulas, ut Homerus, Hesiodus, et Archilochus, sed alias longe a fabulis Æsopicis. Æsopus enim e Phrygia fabulator ceteris materiam præbuit, vel quod inprimis id tractavit, vel quod creditur *ἄριστα πάντων συγγράψαι τοὺς μύθους*: *optime omnium scripsisse fabulas.* Unde ait Quintil. 'Illæ quoque fabulæ, quæ etiamsi originem non ab Æsopo acceperunt (nam videtur earum primus auctor Hesiodus), nomine tamen Æsopi maxime celebrantur.'

2 *Polivi*] Dedi novam faciem his fabulis, quas Græce conscriptas verti in Latinas. Revera enim versus ornat quod incultum est per se in oratione pedestri; et quod scabrum et hiulcum in sermone, lævigat.

Versibus senariis] Iambicis senariis. Sunt enim iambici dimetri, id est,

Duplex libelli dos est: quod risum movet,
Et quod prudenti vitam consilio monet.
Calumniari si quis autem voluerit,
Quod arbores loquantur, non tantum feræ;
Fictis jocari nos meminerit fabulis.

cogitavit. Est gemina utilitas hujusce *libri: quia concitat risum; et quia instruit vitam sapientibus monitis. Si quis vero reprehendat maligne quoniam arbores loquantur, non solum belluæ, recordetur nos ludere fictionibus poëticis.*

Mss. et Inscriptiones antiquæ satis ostendunt.—3 *Dos.* In prima Rigaltii Editione legitur: *Duplex libellis os est.* Ita et Neveletus; qua lectione nihil est durius. Ms. Pith. *Duplex libelli mos est.* Sic priores Editt. Pith. Rittersh. aliorum, ut *mos* sit indoles, qualitas. Hanc lectionem tuetur Gebhard. Crepund. II. et Praschio placebat; ita tamen, ut vocem *moris* acciperet pro *lege.* Gronov. *Duplex fabellis os est*, i. e. duplicem habent faciem, sive personam; alteram, quæ ridicula apparet; alteram, quæ sapere docet. Vid. Not. Scheff. Sed veram lectionem, quæ est elegantior reliquis, *Duplex libelli dos est*, habet Cod. Rem. cui obsequuntur Rigaltius in Ed. 2. Faber, Freinsh. c. Scheffero, et optimi interpretes. Lectionem *dos*, utpote Latinissimam et Ms. auctoritate firmatam, probat etiam Claud. Civilis, i. e. Withofius, (Vid. Schraderum in Emendatt. libro p. 85.) in Obs. Misc. Nov. Vol. I. T. I. p. 114.—4 *Prudenti.* Sic reperit Heinsius in V. C. Pithœi, ut videtur. Teste Brotierio in Mss. Pith. et Rem. et Vett. Editt. est *prudentis.* Alterutra lectio est a manu secunda. Placuit recentioribus *prudenti,* quod tuentur Gebh. Crep. II. 6. et Burm. Quæ enim, inquiunt, superbia Phædri foret, si prudentem monere sibi sumeret? At recte Brotier. 'hac ratione minime moveor. Verum cum et *prudenti* dici possit, et sit receptum, nihil mutavi.' Grunero in Spicileg. Observatt. ad Ph. *prudens* est perspicax, qui sententiam fabularum assequi valet. Et hoc sensu defendit *prudentis,* quam lectionem quoque præferunt Gail. et Lang. *monet.* Heinsius *fovet,* quod insolens videtur Burm. Heumannus in Censur. Phædri Walch. (N. B. P. XXVII. p. 605.) mallet *regit,* quod, cum *vita* pro hominibus dicatur, non est necesse; deinde, si *regit* scripsisset Phædrus, qui *monet* potuisset irrepere?—6 Bentleius: *Quod et arbores l. n. t. f.* Sed Harius ostendit, hoc minime necessarium esse. Omittunt enim poëtæ particulas *et, etiam,* ut apud Ovid. A. A. lib. I. 384. 'Corpore, non tantum sedulitate, placet.' Vid. Burmann.

NOTÆ

quatuor pedum; et iambici tetrametri, id est, octo pedum; et iambici trimetri, id est, sex pedum, quales sunt versus fabularum Phædri, iique maxime usitati. Nam tetrametri sunt comicorum.

3 *Libelli dos*] Metaphora: nam *dos* proprie dicitur quod marito cum uxore datur. Sumitur præterea *dos* pro eo quod alicui datum est, vel a natura, vel ab hominibus; unde dotes animi dicuntur, et etiam librorum, et aliarum rerum quæ utilitatem afferunt.

7 *Fictis fabulis*] Nec inepte vox illa *fictis* additur. Maluit proprie loqui Phædr. ut Cic. in Miloniana. Fabula enim ex earum vocum numero est, quæ verum et falsum significat. Unde infra legitur 'vera Fabella.' Lib. II. fab. 5. Et apud Græcos μῦθος pro Fabula falsa, et vera, usurpatur. Et apud Hom. pro sermone vero sumitur.

FABULA I.

LUPUS ET AGNUS.

AD rivum eundem Lupus et Agnus venerant,
Siti compulsi: superior stabat Lupus,
Longeque inferior Agnus. Tunc fauce improba
Latro incitatus, jurgii causam intulit.

Lupus et Agnus pressi siti accesserant ad eundem rivulum. Lupus erat superius, et Agnus multo inferius. Tunc Lupus *prædo, compulsus gula crudeli, movit materi-*

3 *Fauce improba.* In Cod. Pith. est *face improba.* Hinc Pithœus, Nevelet. Ursin. Prasch. et olim etiam Rigaltius, alii, cum quibus facit Barth. Adv. lib. XLVII. c. 10. ediderunt *face improba*, per *facem* iram intelligentes; sed quod Burmannus capi posse putat pro rabie ventris. Hanc lectionem, qua, judicantibus Barthio et Gudio, nihil est venustius et Latinius, recte rejiciunt Heinsius et Faber. In vetustissimis enim membranis non raro *u* omittitur, et pro *faucibus* legitur *facibus*. Vid. Gebhard. Crepund. lib. II. cap. 6. p. 76. Rittershusius, quem sequitur Bentlei. legit, *fame improba*, quod non ideo improbat Burmannus, quia de siti præcessit; sine dubio enim, agni quoque carne famem sedare, arsisse lupum; sed quia contra Codices omnes scriptos et editos non libenter admittit novas conjecturas. Deinde si *fame* scripsisset Phædrus, nullus librarius mutasset obvium et facile verbum; cum contra ποιητικώτερον et durius visum τὸ *fauce* facile ad mutandum sciolos inducere potuisset. Neque etiam Æsopus F. 230. Ed. Hauptm. Ignatius, vulgo Gabrias, F. 35. et Anon. Nil. F. 3. famis mentionem faciunt. Veram lectionem, *fauce improba*, habet Cod. Rem. Sic ediderunt Rigaltius et Faber. Cui lectioni, quæ ad poëticam rationem propius accedit reliquis, favet præter Cod. Rem. Romulus, (quem vid. infra lib. I. fab. 2.) et locus Virg. Æn. II. 355. sq. qui 'improbam ventris rabiem' et 'fauces siccas' in lupis commemorat. *fauce improba* defendit etiam Claud. Civilis in Obs. Misc. N. V. I. T. I. p. 114. it. Cuperus lib. II. Obs. cap. 20. et loca, a Gudio, Burmanno, ceteris adducta, firmant certissime eam lectionem. Scioppius legebat e conjectura *voce improba*, et jungebat cum iis, quæ sequuntur, *jurgii c. i.* quam lectionem deinde Jac. Tollius invenit apud Vincentium Bellovac. in Spec. Doctrin. cap. 114. Vid. supra Notit. Litt. de Vincent. Bellovacens. coll. Excurs. II. ad vs. 3. 4. —4 Editio Didoti stereotypa h. v. ita exhibet: *Latro incitatus jurgî causam huic* intulit. *Latro.* Scioppius reponit *Lucro*, inepte; judicante Burmanno, cum et 'Latrones' lupos vocet antiquus Scholiastes Statii lib. V. 167. et eadem

NOTÆ

1 *Lupus et Agnus*] Unde Hor. Epod. IV. 'Lupis et agnis quanta sortito obtigit, Tecum mihi discordia est.'

Cur, inquit, turbulentam fecisti mihi
Istam bibenti? Laniger contra timens:
Qui possum, quæso, facere, quod quereris, Lupe?
A te decurrit ad meos haustus liquor.
Repulsus ille veritatis viribus,
Ante hos sex menses male, ait, dixisti mihi.
Respondit Agnus: Equidem natus non eram.
Pater hercule tuus, inquit, maledixit mihi.

am rixæ. Quare, ait, reddidisti aquam turbidam mihi potanti? Agnus metuens ex adverso respondit: *Quomodo, obsecro, Lupe, valeo efficere quod expostulas? Aqua defluit a te ad meos potus. Ille, confutatus vi veritatis, dixit:* Sed *conviciatus es mihi sex abhinc mensibus. Agnus reponit: Certe ego non eram procreatus. Per herculem tuus parens, ait, me incessit maledictis. Et sic invasit et discerpsit morte*

ratione venatorem dicat 'latronem' Virg. Æn. XII. 7.—5, 6 Libri scripti et Editt. principes: *Cur, inquit, turbulentam mihi fecisti aquam Istam bibenti?* quod mutarunt varie. Bentlei. *Cur, inquit, turbulentam mihi fecisti aquam Obstans bibenti?* Sic Bipontini, nisi quod vs. 6. *instans* legant, quod ad veterem scripturam propius accedit. [Observat Anton. *instans* legi posse et neglecto et addito commate ante *bibenti.* Dicit etiam: 'Possit forte legi *instans bibendo*, qui bibere non desinis: vel, *istic bibenti.*'] Sed jam olim Harius et Burm. rejecerunt Bentleii *Obstans.* Longe enim a lupo distabat agnus, nec impedire lupum poterat, quo minus biberet. Neque, observante Burmanno, verba Græci, πίνειν αὐτὸν μὴ ἐῶντα, capi possunt de agno obstante, (aut instante;) sed quod turbulentam faciens aquam, non sineret illum bibere, ut prætexebat, aquam puram. Scheffer. Lallemant. Brotier. Desbillon. alii, *c. i. t. f. m. Aquam bibenti.* Sed malunt critici retinere *Istam*, et subintelligere *aquam.* Cuningham. legit: *Cur, inquit, t. mihi fecisti aquam Isthic bibenti?*—7 *Possum.* Heins. *possim.*—8 *Quereris.* Al. *querere*, quod etiam satisfacit metro. In scriptis libris est *queris.*—10 Antea legebatur: *Ante hos sex menses, ait, maledixisti mihi.* Sic Nevelet. Sed quia *ait*, ut est in vulgata lectione, non potest esse monosyllabon, excogitavit Gudius Tmesin, qua utitur Phædrus l. I. fab. 27. 8. et quæ apud alios frequens est. Exempla congesserunt Hoogstratan. et Gud. Nonnulli ediderunt: *Ante hos sex menses at maledixisti mihi;* mutato *ait*, quod est in Mss. Rem. et Pith. in *at*, cum versus *ait* respueret. Sic Lallemant. Brotier. Desbillon. alii. Meursius hunc versum sic restitui posse putabat: *Ante hos sex menses maledixisti, ait, mihi*, quod recepit Ursinus. Non male. Sed Marcilius ad Hor. Ep. I. 3. p. 119. Edit. Par. 1604. f. Phædrum τὸ *ait* non exprimi, sed intelligi voluisse existimat.—11 [Hic *tum* necessario requiritur, quod, quum in arsi sit ponendum, *tm* videtur pronunciandum, ut in Andria Ter. I. 1. 82. *Anton.* Vult Bentleius *Respondet.* In textum accipit Anton. sed tacite.]—12 *Hercule.* Codices *hercle;* versus gratia *hercule* reposuit Rigaltius. Neveletus edidit: *Pater hercle t. i. m. m.* Meursius sic restituere conabatur: *Pater tuus, inquit, hercle maledixit mihi.* Sic dedit Ursinus. At Bentleius: *Pater hercle tum tuus i. m. m.* Harius: *At pater hercle tuus.* Sine causa uterque, ut docet Burm. Cf. V. L.

NOTÆ

12 *Hercule*] Adverbium est jurantis per Herculem. Cum autem per Herculem jurare hominibus minime esset consuetum, primus id instituit

Atque ita correptum lacerat, injusta nece.
Hæc propter illos scripta est homines fabula,
Qui fictis causis innocentes opprimunt.

immerita. Hæc fabula excogitata est propter illos qui obruunt insontes falsis rationibus.

ad lib. III. fab. 17. 8.—13 Bentl. existimabat, male Latine dici *lacerat injusta nece;* legebat igitur, *mactat i. n.* Sed Harius notat, id æque insolenter dici. Hic vero corrigit, *lacerans injuste necat*, quod superfluum videtur Burmanno. Nam quis dubitet, lupum lacerasse agnum, nec insecutam fuisse necem, nisi hoc adderetur?

NOTÆ

Nestor, iisque, qui ad Trojam erant, tradidit; ut Vinitor apud Philostratum in Heroicis ait.

15 *Fictis causis*] Subauditur *de*, et est ellipsis.

FABULA II.

RANÆ REGEM PETENTES.

Athenæ cum florerent æquis legibus,
Procax libertas civitatem miscuit,
Frænumque solvit pristinum licentia.
Hinc conspiratis factionum partibus,

Cum Athenæ clarescerent justis institutis, libertas petulans divisit civium multitudinem, et licentia abrupit vinculum antiquum. Inde partibus inter se divisis per

3 *Licentia.* Heinsius et Ouvering. mallent *licentiæ.*—4 *Hinc.* Heins. *Hic.*

NOTÆ

Describit hic ferum Caligulæ ingenium, de quo olim affirmavit Nero, ut refert Suet. 'Exitio suo, omniumque, Caium Caligulam vivere; et se Natricem (serpentis genus) populo Romano, Phaëtontem orbi terrarum educare.'

1 *Athenæ*] Urbs erat Græciæ spectatissima et magni nominis, utpote quæ erat sedes potentissimæ Reipublicæ, ac præstantissimarum quarumque artium parens.

Æquis legibus] A Solone sapientissimo latis, quibus cives erant æquales, et

Arcem tyrannus occupat Pisistratus.
Cum tristem servitutem flerent Attici,
Non quia crudelis ille, sed quoniam grave
Omne insuëtis onus, et cœpissent queri;
Æsopus talem tum fabellam retulit.
  Ranæ, vagantes liberis paludibus,
Clamore magno regem petiere a Jove,

factiones, Tyrannus Pisistratus invasit arcem urbis. *Cum Athenienses deplorarent molestum servitium, et cœpissent expostulare, non quod Pisistratus* esset *sævus, verum quod* servitus est *omnino pondus durum iis qui non consueverunt ferre; Æsopus proposuit hunc apologum. Ranæ, subsultantes* in *paludibus apertis, postu-*

Sic enim invenerat in margine Cod. Pith. Hunc sequitur Bentlei. nec Gudio hæc lectio displicet. Eleganter autem *Hic* ponitur pro, tunc. *conspiratis factionum p.* Gronov. mallet: *Hinc conspiratæ factionis partibus.* Cf. Not. Scheff.—7, 8 Codd. Mss. *gravis Omnino insueti sonus est.* Vid. Gud. Hinc vulgo legitur *Omnino;* quod vel ad *grave,* ved ad *insuetis* trahit Gronov. Retinuit etiam cum Lallemanto Brotier. et arridet lectio Langio, quem vide ad h. l. Sed recte emendavit Heinsius *Omne,* quod Burmannus tuetur; quia non erat *omnino* et sine exceptione grave onus tyrannis Pisistrati, sed re ipsa leve per ejus clementiam et humanitatem; sed libertati assuetis *omne* onus, etiam leve, videbatur grave.—11 Scioppius legi jubet, *petierunt Jovem;* quod viris doctis non videtur Latinum; sed tuetur Burmann. Latinitatem hujus formulæ ad Ovid. Met. VII. 290. Neque tamen admittendam putat Scioppii lectionem, quia dubiam sententiam faceret, quasi ipsum Jovem voluissent sibi habere ranæ. Ursinus transposite, *petierunt regem a Jove.* Marcil. ad Hor. Ep. I. 3. p. 119. Ed. Par. 1604. F. *Clamore magno regem a Jove petiverunt.* Edit. Rigaltii II. *Clamore magno regem petiere a Jove,* quod placuit plurimis.

NOTÆ

æquali jure continebantur, ut in Democratia solet.

5 *Arcem occupat Pisistratus*] Hujus historiam ita paucis refert Justin. 'Pisistratus, quasi sibi, non patriæ vicisset, tyrannidem per dolum occupat: quippe voluntariis verberibus domi affectus, laceratoque corpore, in publicum progreditur. Advocata concione, vulnera populo ostendit: de crudelitate principum, a quibus hæc se passum simulabat, queritur: adduntur vocibus lacrymæ. Obtinet ad custodiam corporis sui satellitum auxilium, per quos occupata tyrannide, per annos triginta tres regnavit.'

Tyrannus] In bonam partem quandoque vox illa usurpata est, pro Rege qui figebat leges, et populis juste præerat. Nunc vero ad illos principes refertur, qui libidine dominandi duro imperio subditos tenent; ut in hoc loco Phædri.

7 *Non quia crudelis ille*] Licet Pisistratum tyrannum vocet, tamen non sæviebat in illos, nec crudeliter imperabat. Ita enim Solon de Pisistrato loquitur: καὶ σὲ φημὶ πάντων τυράννων εἶναι βέλτιστον: *Illum esse omnium tyrannorum optimum.* Legas præterea testimonium Val. Max. lib. V. c. 1. et etiam Senecæ, lib. III. De ira.

10 *Liberis paludibus*] Ellipsis præpositionis *in*.

Qui dissolutos mores vi compesceret.
Pater Deorum risit, atque illis dedit
Parvum tigillum, missum quod subito vadi
Motu sonoque terruit pavidum genus.

larunt magna voce Regem a Jove, qui coërceret sua *auctoritate mores depravatos. Pater Deorum risit, et eis præfecit parvum tigillum, quod delapsum repente in aquam territavit motu et strepitu animalia timida.* *Cum hoc mersum cœno hæreret*

---

ab Jove dederunt Lallemant. Brotier. Cuningh. Desbillon. Sic etiam volebat Heinsius.—12 *Vi.* In Mss. Pith. et Rem. legitur *ut compesceret*, teste Gudio Not. ad lib. I. fab. 11. Sic edidit Nevelet. qui tamen Cod. Pith. *vi* habuisse contendit in Not. ad h. l. Sic Rigaltius in Edit. I. Sed recte reposuerunt viri docti *vi.* Sæpius enim *vi* cum *ut* permutasse librarios, nota res. Cf. Burm. ad h. l. et Gudius l. c. At Ulit. ad Grat. Cyneget. vs. 240. p. 196. e Cod. Pith. legi jubet: *Qui dissolutos mores ut compesceret*. Marcil. vero ad Hor. Epp. I. 3. conjicit, *mores iis compesceret*. Ceterum Rigaltius in Edit. I. hunc versum loco suo movit, et post vs. 22. inseruit, improbante Meursio et aliis, laudante vero Barthio lib. XLVII. Adv. cap. 10. et in ipsa Editione sua collocante Hoogstratano. Sed ostendunt Nevel. et Burmannus, summo jure locum suum tueri posse. Quæ confirmantur verbis Anonymi Nilant. fab. XXI. et Romuli lib. II. fab. 1. Apud illum enim legitur: *Ranæ vagantes in liberis paludibus, clamore regem petierunt a Jove, qui dissolutos mores earum compesceret;* apud hunc: *petierunt sibi rectorem, qui errantes corrigeret.* Sed ipse Rigaltius in Edit. II. versum inseruit post vs. 11. Heinsius more suo conjicit: *Sibi dissolutos mores ut* (vel *qui*) *compesceret*. Frustra.—14 *Missum.* Rittershus. *immissum.* Male. cf. Rutg. Ouwens Noct. Hagan. p. 77. *vadi.* Nevel. Rigalt. Ed. II. Cuningh. Ursin. Lallem. Brot. Desbil. ediderunt *vadis.* Sic quoque Bentlei. nescio ex quo Codice, forsan Pith. laudans Hor. Od. lib. I. 2. 1. 2. Sed non opus est, ut *vadis* addatur τῷ *missum*, quia *missum* hic ponitur, ut lib. V. fab. 7. 23. et quia sæpius fulmina et similia missa dicuntur, licet non addatur *terris*, ut recte monet Burm. In Cod. Rem. est *vadi*, quam scripturam res ipsa vindicat. Non enim *tigilli* motus significatur, quod immotum jacuit, (ἀκίνητον ἦν τὸ ξύλον,) sed *vadi.* Cf. Heusinger.—15 *Motu sonoque.* Meursius: *Totum sonore;* Gebhard. Crep. l. III. c. 10. *Motus sonore;* Heinsius: *vadi Moti sonore;* Idem in Adversar. p. 726. legebat: *missum quod subito vadis Motu sonoro t. p. g.* Richterus in Animadvers. crit. p. 63. *missum quod subito levi Motu sonoque.* Valde mihi arridet hæc lectio, nec displicebat Hario. Anonymus enim Nilantii, qui fere verbo tenus, paucis tantum mutatis, hanc fabulam expressit, habet: *tigillum quod subito missum* levi *motu sonoque t. p. g.* Deinde *levis* motus sonusque respondet τῷ *parvum tigillum.* Parvum enim tigillum levem reddit sonum, etiamsi Jupiter sit, qui mittat. Commodum denique sensum habet hæc lectio: etiamsi motus et sonus, inde ortus, levis esset; pavidum tamen ranarum genus terrebat. Objicit quidem Burmannus: si *levis* motus fuisset, non addi opus erat *sonoque*, quod idem sit ac motu sonoro, sc. maximo, qui levis esse non possit. Ego vero non video, quare τῷ *levi motu* non potuerit addi, *sonoque;* cum negari non possit, sonum, etsi levis esset, ortum esse motu. Neque opus est, motum sonorum explicare *maximum;* etsi probe sciam, de grave sonantibus sæpe usurpari. Nihilo vero secius in lectione

NOTÆ

14 *Parvum tigillum*] Ut rem minimam minorem faceret, addidit *parvum.* Ita Terentius 'minutos' dicit 'pisciculos.'

Hoc mersum limo cum lateret diutius,
Forte una tacite profert e stagno caput,
Et, explorato rege, cunctas evocat.
Illæ, timore posito, certatim annatant,
Lignumque supra turba petulans insilit:
Quod cum inquinassent omni contumelia,
Alium rogantes regem misere ad Jovem;
Inutilis quoniam esset, qui fuerat datus.
Tum misit illis hydrum, qui dente aspero
Corripere cœpit singulas: frustra necem
Fugitant inertes: vocem præcludit metus.

per longius tempus, una forsitan effert caput tacite e stagno, et observato rege excivit socias, quæ abjecto metu enatant certatim, et insiliunt petulanter supra lignum. Cum hoc conspurcassent sordibus omnibus, delegarunt ad Jovem postulantes alium regem, quia ille *erat* prorsus *inutilis qui fuerat præpositus. Tunc* Jupiter *dedit illis hydrum, qui cœpit discerpere quasque dente immiti. Nequicquam imbelles fugiunt mortem, timor impedit vocem. Ergo submittunt clunculum*

Cod. Rem. acquiesco.—16 Vulgo legitur: *Hoc mersum limo cum jaceret diutius.* Heinsius putans, lignum mergi non potuisse, legebat: *Consparsum limo*, vel *Obsparsum*, vel *Obsessum limo*. Bentleius: *Immersæ limo cum laterent diutius.* Comprehendere enim non poterat, quomodo lignum, aqua levius, mergi potuerit, aut cur non semel mersum infra permanserit, aut cur e stagno caput protulerit tum rana. Quæ Bentleii conjectura, quam sibi valde blandiri diffiteri nolebat Burmannus, firmatur Anonymo Nilantii, qui habet: *mersæ limo cum laterent diutius, forte una tacite pròfert amne caput.* Recte vidit Bentleius; quem, si a paucis discesseris, sequuntur Bipontini, qui receperunt: *Mersæ laterent cum limo diutius*, addicente Cl. Jakob. Cuninghamus: *Hæ mersæ l. c. laterent diutius.* Sed cum a vulgata lectione, quæ Latina est et egregium habet sensum, non nisi urgente necessitate putem esse recedendum; nihil enim in veteribus integrum maneret, si invalesceret illa emendandi licentia, recte observante Brotierio: vulgatum retineo, ita tamen, ut levi mutatione *lateret*, verbum utique aptius, reponam, pro *jaceret*, præeunte Anonymo. Sic et olim conjecerat Heusinger. Qui vero *Hoc mersum* de tigillo intelligere vellet, *mergere* capere debet pro *eintauchen*, ita ut inferior tigilli pars leviter limo immersa esset, superior emineret. Non enim ita immersum limo latuisse putandum est tigillum, ut non extra aquam conspici posset, quia exploratum mox insiliebant ranæ. v. Burm. Sic cepit Langius. Ita Sattler. *Lang lag er eingetaucht im Schlamm.* Paulo aliter ad difficultates, a Bentleio motas, respondet Cl. de Schirach. in Clav. P. I. p. 223.—17 *Stagno.* Praschius mallet hic *limo* et 16. *stagno.* Perperam, ut jam olim Scheffer. notavit.—18 Male Romulus et Anonymus Nilant. *advocat.*—20 *Lignum.* Gudius et Heinsius e conjectura *Tignum*, quia paulo ante 'tigillum' dixerat poëta. Sed Cod. Pith. et Rem. it. Romulus *Lignum* habent; Græcus *ξύλον*. Nil igitur mutandum. *supra* Ms. *super* Gud.—22 Bentlei. *Alium* rogatum *r. m. a. J....misere.* Cuningham. *venere ad J.*—23 *Quoniam.* Heinsius more suo *quianam, quando*, vel *quod.*—26 *Fugitant.* Ms. *Fugiant.* Gud. *inertes.* Mallet Gudius *inermes*, ut lib. I. fab. 21. 6. sed rectius hic *inertes*, quia ignaviam ranarum tangit. Vid. Burmann. *præcludit.* Heinsius *voce præclusa metu.*

Furtim igitur dant Mercurio mandata ad Jovem,
Afflictis ut succurrat. Tunc contra Deus:
Quia noluistis vestrum ferre, inquit, bonum;
Malum perferte. Vos quoque, o cives, ait,
Hoc sustinete, majus ne veniat, malum.

Mercurium ad Jovem, ut subveniat miseris: Tum contra Jupiter edixit: Sustinete hoc *malum, quia recusastis frui vestro bono.* Sic *quoque, o Cives, perferte istud malum, ne* vobis *accidat pejus.*

Cuningham. *percludit;* conjectura uterque.—30 *O cives.* Sic legit cum Ritterah. et V. C. Heinsius. Alii omittunt τὸ *o.* Marcil. l. c. melius legi censet: *vos etiam, cives, ait.*—31 *Veniat.* Hoogstrat. *eveniat.* Sic emendaverat Heinsius; sed idem ad Ovid. Ep. IV. 113. docuit, *venire* etiam mala, pœnas et similia eleganter dici, teste Burm. Nulla ergo mutandi ratio.

NOTÆ

27 *Mercurio*] Is Jovis et Maiæ filius fuit, Deorum legatus. Recte ergo Ranæ Mercurio dant mandata ad Jovem.

30 *Malum perferte*] Rigaltius non existimavit dici posse Latine ferre bonum suum et ferre malum; idcirco per malum intelligit δύσκολον, principem truculentum. Sed locus Plauti non venit ipsi in mentem: 'Hem, ista virtus est, quando usu' est qui malum fert fortiter.'

31 *Majus ne veniat, malum*] Hanc mentem habuit et Horatius; 'Ætas parentum, pejor avis, tulit Nos nequiores, mox daturos Progeniem vitiosiorem.'

FABULA III.

GRACULUS SUPERBUS ET PAVO.

Ne gloriari libeat alienis bonis,
Suoque potius habitu vitam degere,

Ne quis velit superbire bonis aliorum, et agere potius vitam in *sua veste, Æsopus*

2 *Suoque.* Meursius, emendabat: *Suo quis,* quem sequuntur Bentleius et

NOTÆ

2 *Suo habitu*] In ea nempe conditione in qua nati sumus. Est autem habitus quicquid vel a natura, vel a fortuna, cultus ornamentique possi-

Æsopus nobis hoc exemplum prodidit.
  Tumens inani Graculus superbia,
Pennas, Pavoni quæ deciderant, sustulit,
Seque exornavit: deinde contemnens suos
Formoso se Pavonum immiscuit gregi.
Illi impudenti pennas eripiunt avi,
Fugantque rostris. Male mulcatus Graculus

reliquit nobis illud exemplum. Graculus, inflatus vano tumore, collegit plumas, quæ exciderant Pavoni, iis*que se vestivit. Dein spernens suos, aggregavit se formosæ turbæ Pavonum.* Qui *eximunt plumas huic volucri inverecundo, et abigunt rostris.*

Cuninghamus; nec sine ratione. Habet enim Anonymus Nilantii fab. XXVI. *ne libeat gloriari quenquam bonis alienis, suis* quin potius *vivere malle.* Sed hac emendatione non erat opus, quia post negativam particulam *ne, nec,* vel *non* passim sequitur *et,* s. *que;* id quod probavit Burm. ad Ovid. Met. III. 492.—5. 6 *Pavoni.* Anonymus Nilantii *pavonum quæ deciderant;* Vincent. *Pennas pavonum quæ ceciderant;* sed quia hoc sequitur, et Romulus habet *sumens pavonis pennas, quæ ceciderant,* rectius retinetur *pavoni.*—6 Anonymus: *seque exinde ornavit,* unde Burm. conjici posse putat, Phædrum scripsisse, *seque inde ornavit;* cui lectioni favet Vincentius, qui habet, *et inde se ornavit,* ut *inde* ponatur pro pronomine. Mallet tamen Burm. hic legere *Seque exornavit: inde contemnens suos,* ut *inde* sit *deinde;* vel *ideo,* quia jam ornatus melior et major sibi videbatur et suos contemnebat. Grunerus in Spicil. Observatt. ad Phædrum p. 9. *Seque exornavit: exin* (ex illo tempore) *c. s.* Bipontini: *Seque exornavit: dein c. s.*—7 Scripti libri: *Immiscuit se formoso pavonum gregi.* Tum vero *immiscuit* debet esse trisyllabon. Hanc lectionem tuentur Rigalt. in Edit. 2. Nevel. Faber, Wasius de Senar. p. 125. Barth. Adv. lib. XLVII. c. 10. Heinsius, Harius, Desbillon. al. *Se immiscuit pavonum f. g.* Marcil. ad Hor. Ep. I. 3. p. 119. *Immiscet se f. p. g.* Sic Bentlei. et Cuninghamus. Brotier. et Lallemant. *Immiscet se p. f. g.* Buchnerus et Rittershus. *Immiscuit* retinent, sed τὸ *se* censent delendum, e vs. 6. repetendum, quod recte durum videtur Tzschuckio. Wakefield. ad Lucret. III. 501. pronomen *se* vult elidi et locum sic legi: *Immiscuit pavonum formoso gregi,* ut *immiscuit* ponatur pro *immiscuit se,* cujusmodi intransitivis Lucretius sæpe usus sit, et Virg. Æn. IX. 372. Scioppius et Schefferus metri causa *pavûm* substituunt, pro, *pavonum.* Frustra. Burmanno placet: *Se miscuit pavonum f. g.* Non male. Romulus enim et ex hoc Vincent. *miscuit se gregi pavonum,* et Hor. Od. I. 1. 'Me hederæ Dis miscent superis;' Anonymus autem Nil. *miscuit se Pavonum formoso gregi.* Quam dedimus lectionem Gudius fecit, addicente Burmanno. Sic enim non tantum numerus constat, sed auribus etiam rotunda suavitate gratior est.—9 *Fugantque.* Heins. *Figuntque* curis secundis ad Ovid. Amor. II. 5. 24. atque ita Marcil. ad Hor. d. l. jam correxerat; sed non probat Burm.

NOTÆ

demus.

4 *Tumens inani Graculus superbia*] Descripsit hoc Corniculæ infortunium his versibus Horat. 'Moveat Cornicula risum Furtivis nudata coloribus.'

7 *Formoso se Pavonum immiscuit gregi*] [*I. se P. f. g.*] Vox illa *immiscuit* hoc loco est τρισύλλαβος. Ita Virgil. 'Miscueruntque herbas et non innoxia verba.'

Redire mœrens cœpit ad proprium genus :
A quo repulsus tristem sustinuit notam.
Tum quidam ex illis, quos prius despexerat :
Contentus nostris si fuisses sedibus,
Et, quod natura dederat, voluisses pati,
Nec illam expertus esses contumeliam,
Nec hanc repulsam tua sentiret calamitas.

Graculus exceptus pessime cœpit reverti mœstus ad suum genus: a quo rejectus pertulit molestum convicium. Quidam ex iis, quos ante contemserat, dixit: *Si fuisses contentus nostro loco, et voluisses ferre quod natura largita fuerat, neque passus esses illud probrum, neque tuum infortunium subiret hanc repulsam.*

Agitur enim de sedibus novis, in quas graculus, suis desertis, irrepere volebat; primo igitur eripiunt pennas, et tunc nudum fugant. Vid. etiam Burm. Syll. Epp. T. v. p. 83. *mulcatus.* Sic optime Cod. Rem. Alii, ut Ursin. Scheff. Nevel. Lallemant. Anon. Nilant. Didot. in Edit. stereotypa, Brotier, *multatus*, quod frustra defendit Tollius.—11 *Repulsus.* Tollius: *repulsæ tristem s. n.* i. e. ignominiam repulsæ; quod receperunt Hoogstratan. et Lallemant. probante Schulzio. Cuninghamus: *repulsæ tristis s. n.* Sed his non accedendum. Nam Codd. Mss. Rem. et Pith. Vett. Editt. nec non Anonymus Nilant. habent *repulsus*, atque etiam *nota* absolute potest poni, quod ex Prop. lib. I. 18. 8. Ovid. Trist. II. 466. aliisque locis probat Burmannus.—13 *Sedibus.* Heinsio *cœtibus*, vel *dotibus;* Neveleto *vestibus* placet. Romulus enim Ulm. *si has vestes, quas natura dedit, amasses;* etiam Romulus Divion. et Vincent. *vestes tuas amasses.* Sed nil mutandum. Codd. enim Mss. Rem. et Pith. item Anon. Nil. habent *sedibus*, quæ lectio est sana et elegans. Natura enim unicuique animalium generi sedes, stationes et receptacula dedit. Laudat Burm. Hor. Od. I. 2. 10. 'Nota quæ sedes fuerat columbis.' Senec. Herc. Œt. 1632. 'sedibus pulsæ suis volucres.' Sic Phædrus lib. IV. fab. 23. 20. formicæ receptaculum vocat 'copiosam domum,' et lib. II. fab. 6. 5. testudinis 'corneam domum.' Ita lib. I. fab. 30. 7. 'statio.' Plura de hac re dabunt Notæ Burmanni. Cf. etiam Gud.—14 *Voluisses.* Heinsius *potuisses*, quod non probat Burmann. Superbiæ enim voluntariæ dat pœnas graculus. Habet etiam Anonymus Nilant. *voluisses pati.*

FABULA IV.

CANIS PER FLUVIUM CARNEM FERENS.

AMITTIT merito proprium, qui alienum appetit.
  Canis per flumen, carnem dum ferret, natans,
Lympharum in speculo vidit simulacrum suum:
Aliamque prædam ab alio ferri putans,
Eripere voluit: verum decepta aviditas,
Et, quem tenebat ore, dimisit cibum,

Qui concupiscit alienum, deperdit jure suum. Intereadum Canis nando per amnem gestaret carnem, vidit in speculo aquarum suam imaginem, et ratus ferri aliam prædam ab alio cane, *voluit* ipsi *auferre: sed voracitas* fuit *frustrata.*

2 *Dum.* Scheffer. recte conjicit, *cum*, quod habet Anonymus, et placet Burmanno; præfert etiam in hoc nexu Cl. Tzschuckius. Vid. V. L. ad lib. I. fab. 15. 10. et ad l. III. fab. 10. 13.—3 *Lympharum.* Anon. Nil. *Nympharum speculo*, omisso *in*; permutatione solenni.—4 Quia in hoc versu syllaba deficit, versioni laboranti conjectura alius alia subvenit. Marcil. ad Hor. Ep. I. 3. p. 119. *deferri putans;* ita edidit Philippus. Danetus, secutus Editionem Meursii, *perferri putans.* Sic et Ursin. et Laurentius, nec non Didot. in Edit. stereotypa. Bentleius, *Aliamque prædam ab alio cane ferri putans*, probante Hario. Cuninghamus: *Aliamque prædam ab altero ferri putans;* cui lectioni, quæ recipi posset, et quæ placet Philippo, in Del. Var. Lectt. p. 37. favet Anonymus, apud quem legitur: *Alteramque prædam ab altero ferri putans;* nec displicet Tzschuckio. Heinsius: *A. p. a. alio se f. p.* id est, ab alio ac ipse erat; vel ab alio ac se; Gudius *offerri;* Bipontini cum Marcilio, *deferri putans.* Cl. Schulze *ferrier putans.* Plurimi confugiunt ad *m* non elidendum, ut Wasius in Senar. p. 68. Barth. Adv. lib. XLVII. c. 10. Burmann. Desbillonius, al. Quæ litera quia sæpius a Phædro aliisque poëtis non eliditur, recte retinetur vulgatum. Cf. Burmann. Bothius malit: *Aliamque prædam ab alio quo ferri putans.*—6 *Dimisit.* Sic Mss. Pith. Rem. Anon. Nilantii et Romulus Ulm. Sic Editt. Vett. Merito igitur reposui. Habent etiam Editt. Bentl. Brotier. Bipontinor. Desbillonii. Burmannus post Ursin. et Scheffer. *demisit*,

NOTÆ

4 *Aliamque prædam ab alio*] Litera *m* non eliditur hoc loco, more veterum. Ita Lucret. 'Semina sequesimul cum eo commiscuit ignis.'

Nec, quem petebat, adeo potuit attingere.

Nam sivit cadere escam quam portabat gula, neque potuit adeo assequi cibum *cui inhiabat:*

quod est, deorsum mittere.—7 Varia tentant viri docti, quia versui metri ratio non constat, nisi vel *adeo*, vel *potuit* dissyllabum sit. Barthius Adv. XLVII. 10. *potuit;* Hoogstratan. *adeo* in duas syllabas contrahunt. Rigalt. in Edit. 2. et Ursinus, quos sequuntur Bentlei. Cuningham. Brotier. Desbillon. transponunt *potuit adeo:* alii legunt *tangere*, quod legitur apud Anonymum Nilantii: recte igitur placet Cl. Tzschuckio. Freinshem. *Nec quem petebat eo potuit attingere*, ut *eo* referatur ad *ore*. Gruner. l. c. p. 10. conjicit: *Nec quem petebat potuit ideo attingere.* Cf. lib. II. fab. 8. 11. Sed judicante Burmanno, cui obsecuti sunt Bipontini, locus relinquendus, ut in scriptis et editis adhuc lectus est. Præstat enim exhiberi corruptum, quam incertis conjecturis interpolatum. Censor doctus tamen in Ephem. liter. Gothan. ann. 1799. Partic. 62. p. 525. legi jubet, vel, *potuit adeo a.* vel, *adeo a. p.*

NOTÆ

7 *Nec adeo*] Freinshemius commiseratione nescio qua ductus emendat *adeo*, et reponit *eo*, referendo ad vocem supra, 'ore.' Tanaquillus Faber vult retineri voculam *adeo*, ut concinne et eleganter usurpatam a Phædro genuinæ Latinitatis scientissimo. Quam lectionem secutus sum quoque, utpote meliorem. *Nec adeo potuit* verteres Gallice, *avec tout cela il ne put.*

FABULA V.

VACCA ET CAPELLA, OVIS ET LEO.

NUNQUAM est fidelis cum potente societas:
Testatur hæc fabella propositum meum.

Consociatio cum potente nunquam est fida: hæc fabula confirmat meam sen

1 *Nunquam.* Heins. *Nusquam....potente.* Fr. Harius, *potenti*, ne tot syllabæ breves concurrant. Sed vide Burmann. cui *potente* blandius ad aures accidit, quam *potenti.* [Possit legi *cum potente est societas*, ut evitetur concursus tot syllabarum brevium. *Anton.*]—2 *Testatur.* Heins. *Testetur*, e conjectura.

Vacca et Capella, et patiens Ovis injuriæ,
Socii fuere cum Leone in saltibus.
Hi cum cepissent cervum vasti corporis,
Sic est locutus, partibus factis, Leo:
Ego primam tollo, nominor quia Leo;

tentiam. Vacca et Capella, et Ovis tolerans injuriarum, extitere socii Leonis in sylvis. Cum hi cepissent cervum immani corpore, Leo sic dixit, factis partibus: Ego sumo mihi *primam* partem, *quia vocor Leo: concedetis mihi* et *alteram, quia*

—4 *Socii.* Heinsius legit: *Sociati iere,* vel, *ivere;* citra necessitatem. Bipontini interpungunt: *Socii fuere cum leone. In saltibus Hi cum cepissent c. v. c.* Vincent. Bellov. *fuerunt sociæ simul cum leone.* At in Romulo, quem exscripsit, est *socii.*—5 *Hi.* Meursius: *Qui cum cepissent,* vel, *Ibi c. c.* Conjiciebat quoque *Hic cum,* ut *Hic* referatur ad 'saltibus;' quod propter asperiorem illam literæ *c* geminationem non admittit Burmannus, nisi legatur *Hic quum. Qui cum* non displicet, et est elegantius. Sed in Mss. Rem. Pith. nec non Anon. Nil. et Ed. vet. est *Hi cum.* Nil igitur muta.—7 *Nominor quia Leo.* In hac, quæ vulgatior est, lectione, ultima vocis *quia* producenda est: quo offensi editores pro suo quisque ingenio conjecturis indulgent. Gudius, invitis Codd. Mss. *nominor quia Creon;* vel, *quia rex leo.* Sane docta et speciosa sunt, quæ profert Gudius ad adstruendam emendationem, *nominor quia Creon,* quæ placuit Broukhousio et Hoogstratano, qui recepit in Edit. Amstel. 1711. 12. excusa. Sed Burmannus observat hæc: '*Creon* si idem notare possit, ut vult Gudius, quod *Rex,* pariter frigida et languida esset ratio, sive dicas, *nominor quia Leo,* sive *Creon.* Si vero proprii nominis vicem fungatur, insolens certe, nomen hominis tribuere animali, ideoque, ut *Creon* sic dictus fuerit absolute post regnum acceptum, licet antea habuerit aliud nomen, ita quoque Leones (non hunc, vel illum, sed omne genus Leonum) *Creontes* vocare. Cujus rei an exemplum alibi extet, vehementer dubito. Nam eodem jure tunc vulpem liceret *Ulixem* (aquilam vero *Creusam* v. Desbillon. Præf. p. XXIX.) vocare.' Docte et egregie rationes singulas Gudii excussit Wolfius ad h. l. p. 96. sqq. Heumannus transpositione versui subvenit: *Ego primam tollo, quia nominor Leo.* Vid. N. B. P. XXVII. p. 605. quod rejicit Burm. quia, si ultima in *Ego* producatur, tres primæ voces absolvent pedes singulos et sine ulla cæsura versum inficetum. Deinde meliores poëtæ, ut et Phædrus, ultimam in *Ego* corripuerunt. Richterus et Harius: *quoniam nominor leo,* quod præ ceteris arridet Heusingero et Cl. Ouwens, cum nihil notius sit, quam tum facillime errare librarios, si quando similes in propinquo sint voces. Bentleius, cujus Notæ in Phædrum criticæ mirum in modum displicent eidem Viro docto, edidit: *nomine hoc, quia sum leo,* scabra elisione et sono, judicante Burmanno, et intrusis duabus voculis. Ipse Burmannus mallet: *Ego primam tollo partem, quia dominor leo;* quam conjecturam illustrat doctissime; nihilo vero secius vulgatæ acquiescit. At vero displicet Santoroco lectio Burmanni, quia sic in quarta et quinta regione Dactylus et Anapæstus invicem se exciperent; quod repugnaret metro Senariorum. Hinc mallet in quarta regione spondeum ponere loco dactyli, ita ut *quia* sit monosyllabum, hoc modo: *Ego tol | lo pri | mam par | tem, quîa | dominor |*

NOTÆ

Ad hanc fabulam pertinet et alia de olla ænea et fictili, ex qua sic concluit Faërnus: 'Potentiorum semper est vicinitas Vitanda tenuioribus.'

Secundam, quia sum fortis, tribuetis mihi;
Tum, quia plus valeo, me sequetur tertia;
Malo afficietur, si quis quartam tetigerit.
Sic totam prædam sola improbitas abstulit.

sum animosus: quin mihi et *tertia obtinget, quia præsto robore: si quis* vestrum *abstulerit quartam, mactabitur infortunio. Ita sola iniquitate potitus est omni præda.*

Leo. Contrahi posse *quia* in unam syllabam, e Terentiano Mauro probant Wasius in Senar. cap. 16. et Barth. lib. xv. Adv. 2. Mea quidem sententia vulgatum ferri potest. Habet enim Anonymus Nil. qui non raro Phædri fabulas verbo tenus expressit. Deinde ostendunt Desbillon. et Grunerus l. c. p. 10. Plautum Bacchid. IV. 4. 29. et Ausonium Profess. VIII. 7. ultimam vocis *quia* produxisse. Vid. Wasius in Senar. p. 228. coll. Not. Praschii. Cuninghamus tamen, Brotier. et Bipontini legi jubent: *nominor quoniam leo.* Rutger. Ouwens V. Cl. l. c. voce *partem* cum Burmanno ex Anonymo inserta, putat legi posse: *Ego primam tollo partem, nomen quia leo,* vel *leo est.* Qua emendatione vix opus est, cum *partem* facile ex 'partibus factis' repeti possit. Neque etiam insistit Vir doctus. Tuendam enim censet vulgatam lectionem cum vitiosa quantitate, donec afferatur conjectura, quæ probare se doctis merito queat.—8 *Fortis.* Withofius, ταυτολογίαν ferri posse negans, conjicit: *Secundam, quia sum socius, tribuetis mihi;* id quod me docuit per literas Cl. Herbell. Cui conjecturæ, ex mente Withofii, favet Ignatii, s. Gabriæ fab. 9. in Nevelet. Mythol. Æsop. p. 368. Sed ταυτολογία non potest esse ratio emendandi.—10 *Malo afficietur.* Bentl. *Male accipietur s. q. q. t.* putabat enim frustra apud bonos scriptores quæri. Gudius, itidem dubitans, an *malo affici* Latine dicatur, legit, *affligetur.* Gudium sequitur Hoogstratanus. Sed locutionem vulgatam vindicarunt Gronov. ad Senec. de Ira I. cap. 16. et Burmann. Laudat etiam Desbillonius Senec. Benef. lib. VI. c. 37. 'Satius erat, duos iniquo malo affici, quam omnes publico.' Si denique Phædrus lib. II. fab. 11. 10. dixit: 'Leonis affliguntur horrendo impetu,' num ideo hic *affligetur* scripsisse putandus est? Ita vero millies emendare solent critici.

FABULA VI.

RANÆ AD SOLEM.

VICINI furis celebres vidit nuptias
Æsopus, et continuo narrare incipit:
Uxorem quondam Sol cum vellet ducere,
Clamorem Ranæ sustulere ad sidera.
Convicio permotus quærit Jupiter
Causam querelæ. Quædam tum stagni incola,
Nunc, inquit, omnes unus exurit lacus,

Æsopus, conspiciens nuptias famosas latronis finitimi, cœpit statim referre: Cum Sol vellet olim accipere conjugem, Ranæ emiserunt suas *querimonias ad cœlum. Jupiter, commotus* hac *vociferatione, rogat causam questus. Tum quædam inquilina lacus dixit: Unus* cum sit, *exsiccat nunc* nostra *stagna, et adigit ad*

1. 2 Bentl. *Vicini* ut *furis c. v. n. Æsopus* sic *c. n. i.* qua emendatione non erat opus. Phædrus enim, bene observante Burmanno, non semper amat eodem modo loqui: modo particulam addit, ut lib. I. fab. 21. 8. lib. III. fab. 16. 8. modo omittit, ut lib. I. fab. 7. 2. et fab. 13. 5. Sic alii, ut idem vir doctus fuse monstrat. Etiam Hario displicet ista Bentleii conjectura; Cuninghamus edidit: *V. f. c. nuptias videns Æsopus sic c. n. i.* Heinsius legit *en!* pro *et*. [*Æsopus, ita* legit Anton.]—3 *Sol cum*. Sic Mss. Rem. et prima manus in Pith. Sed secunda et imperita manu emendatum est in Ms. Pith. *solem;* cujus rei testem habeo Brotierium. Itaque *sol cum* reponendum putavi, quod præter Meurs. Heins. Rigalt. Ursin. recte retinent Bentlei. Brot. Bipontini, Desbillonius, Cuningham. ut omittam alios. Burmannus, obsecutus Rittershusio, legit: *solem velle*, quod pendet a *clamorem sustulere*. At *sol cum vellet* emendavit quoque sua manu Taubmannus in notis, margini Editionis Rittershusii ascriptis, quam possidet Bibliotheca Electoral. Dresdensis splendida. Et jure placere potest hæc lectio; videtur enim elegantior.—

NOTÆ

5 *Convicio*] Convicium, quasi convocium dictum, ideo secundam habet longam. Hæc vox non a vitiis dicitur, sed a collatione vocum. Neque significat hoc loco maledictum aut contumeliam.

Cogitque miseras arida sede emori:
Quidnam futurum est, si crearit liberos?

mortem inopes, arefactis paludibus. Quid vero tum eveniet, si susceperit filios?

8 *Cogitque.* Heinsius: *Cogetque miseras arida sedi immori.* *Coget* habet Cod. Pith. ut notavit Neveletus ad marginem p. 398. Mythol. Æsop. Et defendi potest e Virg. Ecl. II. 7. et Theocr. III. 9. Sed quia *Cogit* ab omnibus receptum est, non ausus sum quicquam mutare. *emori.* Ita Mss. Alii *mori.* —9 *Crearit;* Cod. Pith. *crearet,* teste Neveleto; Anonymus Nil. et Romul. Divion. *creaverit;* at Ulmens. *procreaverit.*

FABULA VII.

VULPIS AD PERSONAM TRAGICAM.

Personam tragicam forte vulpis viderat:
O quanta species, inquit, cerebrum non habet!

Vulpes, videns fortuito larvam scenicam, exclamat: O quanta forma, non habet

1 *Vulpis.* Ita legendum esse, non *vulpes,* quod sæpe mutatum fuerit a librariis imperitis, erudite monstrat Burm. quem vide; sed utroque modo veteres locuti sunt, et per *es* vel per *is* istius modi vocabula extulerunt. Vide Notas Tollii P. III. p. 145. Phædri. Sic *vulpes* facit, vulpecula. *vulpes et vulpis* in nominativo inveniri, ait quoque Gesner. in Thes. L. L. h. v. Adde Bongars. in Lection. Var. ad Justin. lib. XII. quem præter alios laudat Santorocus. Barth. ad Stat. Theb. p. 441. et Adv. lib. XXVII. c. 4. Rigaltius in Edit. 2. et Neveletus habent *vulpes.* Bentleius: *forte ut vulpis viderat.* Sed v. V. L. ad fab. præc. vs. 1, 2.—2 *Habet.* Jan. Broukhus. teste Hoogstratano ad lib. III. 12. legebat, *O q. s. i. c. n. habes.* v. Burm. *habes* etiam placebat Scheffero, quod arripuit Bentlei. Sed *habet* retinendum. Nam et Romulus Divion. eodem, quo Phædrus, modo hæc expressit: *O quanta species, ait, et*

NOTÆ

1 *Personam tragicam*] Erat larva, qua personæ in scena vultum et caput obtegebant, ut sic melius personam quamlibet sustinerent.

Hoc illis dictum est, quibus honorem et gloriam
Fortuna tribuit, sensum communem abstulit.

cerebrum! Hæc verba spectant illos quibus fortuna dedit decus et claritatem, negavit autem *sensum communem.*

cerebrum non habet! Vid. Fabb. Romuli lib. II. fab. 15. Legitur etiam in Græca fabula: *ἐγκέφαλον οὐκ ἔχει.* Heinsius: *O quanta species! at cerebrum non habet.*

NOTÆ

4 *Sensum communem*] Ita Horat. Sat. I. 'Communi sensu plane caret.' Et Juven. Sat. VIII. 'Rarus enim ferme sensus communis in illa Fortuna.' Fortasse ex Phædro, quem scimus illa tempestate lectitari solitum Martialis testimonio.

FABULA VIII.

LUPUS ET GRUIS.

Qui pretium meriti ab improbis desiderat,
Bis peccat: primum, quoniam indignos adjuvat;
Impune abire deinde quia jam non potest.

Qui expetit mercedem beneficii a malis, incidit in duplicem culpam: primo quia auxiliatur improbis, deinde quia non potest se expedire ab illis *citra periculum.*

2 *Indignos.* Cod. Pith. *dignos.* v. Nevel. Absorptum enim *τὸ in* a præcedenti *quoniam.*—3 *Quia jam non potest.* Barth. in Adv. lib. XLVII. 10. monet legendum, *jam nunc potest,* vel concinnius *jam tunc,* quod tamen, teste Bur-

NOTÆ

Hanc fabulam integram finxit etiam Æsopus, 'Lupus, gutturi osse infixo, mercedem Grui se præbiturum dixit, si, capite injecto, os e gutture sibi extraheret,' &c.

Os devoratum fauce cum hæreret Lupi,
Magno dolore victus, cœpit singulos
Illicere pretio, ut illud extraherent malum.
Tandem persuasa est jurejurando Gruis,
Gulæque credens colli longitudinem,
Periculosam fecit medicinam Lupo.
Pro quo cum pactum flagitaret præmium;

Cum os devoratum adhæreret gutturi Lupi, superatus summo dolore cœpit inducere præmio cuncta animalia, *ut auferrent hoc incommodum. Tandem Grus, adducta juramento, aggressa est curationem Lupi plenam aleæ, committens longum cervicem*

---

manno, nemini adhuc persuadere potuit. Putabat autem peccati vocem hic ambiguæ significationis esse, et priore loco culpam, posteriore errorem designare; errorem vero in eo consistere, quod deinde in societatem mali veniens et liber dimissus, non videt, se satis magnum beneficium accepisse, quod a perfidi hominis consortio integer et inviolatus redire potuit. Hoc ex Lupi ad Gruem verbis in fine hujus fabulæ recte effici censet; v. Burmann. Heinsius margini ascripserat, *quianam non potest;* Gebh. Crepund. lib. III. c. 10. conjicit, *Impune abire deinde inanis non potest*, ut *inanis* sit, qui in opera fuit gratuita. Brotier. *quia jam vix potest;* quæ omnia vix placebunt. —4 Bentleius mallet legi: *Os devoratum fauce cui hærebat, Lupus.* Censebat enim, in lectione vulgata deesse ad constructionem *is*, vel *ille*. Sed Harius ostendit, hoc omitti posse, quia *τὸ victus* de alio, quam de Lupo, accipi nequeat, aptissimum ex lib. V. fab. 3. subjiciens exemplum. Quot etiam locis, observante Burmanno, medicina temeraria esset facienda, si particulas illas, *is, ille, qui*, quæ deficientes *ἀνακόλουθον* videntur efficere, ubique intrudere vellemus? ut omittam, in emendatione Bentleii metrum vix constare, de quo fuse disputantem lege Burmannum. Ceterum ipse Bentleius non multum huic conjecturæ tribuisse videtur, cum et alteram lectionem proferat, quam recepit, *Os devoratum fauce cum hæreret Lupo;* citra necessitatem, cum et *lupi* et *lupo* Latine dici possit; ut lib. III. fab. 7. 16. ubi nonnulli legunt *cani*. Cuninghamus: *O. devoranti f. c. h. Lupo.*—5 Hunc v. Anonymus Nil. expressit integrum. Cuninghamus: *Magno is dolore v.* sed vid. V. L. ad vs. 4.—6 Post hunc versum aliquot versus excidisse, suspicatur Meursius in Animadv. ad Phædri Fabb. Sed quæ supplere conatus est, a brevitatis studioso poëta rectius omittuntur.—8 *Gulæque.* Faber in Edit. III. *Gulæ quæ credens.*—9 *Periculosam.* Cuningham. *Periculose.*—10 *Pro quo cum pactum.*

NOTÆ

7 *Gruis*] Antique pro *Grus;* sic apud Ennium *mentis* pro *mens.*

8 *Colli longitudinem*] Longum collum, Hellenismus, cujus apud Poëtas Latinos sunt exempla non pauca. Ut inf. 'Corvi stupor' pro Corvo stupido, Fab. XIII. 'Doctorum corda virorum,' pro doctis viris. 'Olli respondit suavis sonus Egeriai,' apud Ennium: i. e. Suave loquens Egeria respondit.

9 *Periculosam fecit medicinam Lupo*] Ambiguitas in hac voce *periculosam;* nec enim periculosa erat Lupo talis medicina, sed potius ipsi Grui, cui erat periculum ne devoraretur a Lupo. Addit enim Lupus, 'Ingrata es, ore quæ nostro caput Incolume abstuleris.'

Ingrata es, inquit, ore quæ nostro caput
Incolume abstuleris, et mercedem postules.

ipsius *faucibus. Exposcenti* vero *pretium pro tali merito,* Lupus *respondit: Immemor es quæ eduxeris* tuum *collum salvum* e *mea gula, et petis præmium.*

In Ms. Rem. corrupte legitur: *Pro quo cum factum.* v. Gud. In Cod. Pithœano, *facto.* Antea legebatur *Pro quo cum facto.* Sic Edit. Pith. Nevel. Ursin. Sed quia *pactum* vitio librariorum sæpe transiit in *factum,* ut probant Heins. ad Ovid. Ep. III. 112. et Græv. ad Flor. I. 15. recte emendavit Gudius: *Pro quo cum pactum flagitaret p.* Lupus enim singulos illexerat pretio, et tandem convenerat cum grue; præmium ergo erat pactum. Quam Gudii emendationem deinde confirmavit Anonymus Nilantii, qui Phædrum exscripsisse recte creditur, apud quem extat *a quo cum pactum flagitaret præmium.* Illud Anonymi *a quo* recepit Bentlei. quia *Pro quo* præcedenti non satis respondere putabat; improbante tamen Burmanno, qui recepit certissimam, ut ait, Gudii emendationem. Contra Bentleii lectio placet Heusingero; nec mihi displicet, cum auctoritate nitatur Anonymi. *Pro qua* ediderunt Brotier. et Desbillon. ut referatur ad 'medicinam' vs. 9. Sed ista emendatione non est opus, cum Latinis scriptoribus hæcce generis mutatio familiaris sit, teste Gifan. in Indic. Lucret. in *sanguis* et *generis mutatio.* Vide quos laudat Burmannus.—11 *Ore quæ nostro.* Bentlei. *ore quæ e nostro,* sed v. Burm. et Epist. crit. Harii p. 15. Anon. Nil. *ori nostro quod caput incolume extuleris,* cui lectioni favet locus Virg. Æn. IV. 698. qui Burmanno debetur, quem vide. Cuninghamus perperam duas intrudit particulas, legens, *quæ cum ore e nostro caput.*—12 *Postules.* Sic recte reposuerunt Rittersh. Faber. Ursin. Hoogstrat. Bentlei. Heusinger. quos et ego in priori editione secutus sum. Ita et Desbillonius, Didotus in Editione stereotypa, Bipontini. Postulat enim orationis contextus, ut legatur *postules.* Non enim dicit lupus *ingrata es et postulas,* quod volunt Scheffer. et Burm. sed *ingrata es, quæ* (i. e. *cum*) *caput incolume abstuleris, et postules.* Causam reddit cur ingratam dicat. Vid. Heusinger. et Harlesii Progr. Brotier. tamen retinuit *postulas.*

FABULA IX.

PASSER ET LEPUS.

Sibi non cavere, et aliis consilium dare,
Stultum esse, paucis ostendamus versibus.
Oppressum ab Aquila, fletus edentem graves,
Leporem objurgabat Passer: Ubi pernicitas
Nota, inquit, illa est? quid ita cessarunt pedes?
Dum loquitur, ipsum Accipiter nec opinum rapit,
Questuque vano clamitantem interficit.
Lepus semianimus mortis in solatio:

Demonstremus paucis versiculis esse ineptum consulere aliis, et sibi non providere. Passerculus increpabat Leporem captum ab Aquila dantem acerbos gemitus. Ubi, inquit, est ista velocitas cognita? Quid pedes sic pigri fuere? Dum diceret hæc, Accipiter ipsum arripit incautum et occidit edentem querimonias inutiles. Lepus

2 *Paucis ostendamus.* Cuningh. *paucis his ostendam.* Tollius: *ostendemus.*—3 Bentlei. et Cuningh. *Oppressum ab aquila* ac *f. e. g.* sed monet Burm. ista emendatione fieri ex versu bene incedente duplicata elisione horridiorem; deinde non raro adjectiva cumulari omissa copula. Anon. Nil. habet *et fletus dantem;* sed *edere* recte.—8 *Semianimus.* Bentl. *semianimis,* quod est usitatius. *in solatio.* Varie tentatus locus. Codd. Pith. Rem. et vet. Edit. *in solatio,* quod præter Gronov. Perizon. et Barth. recte probant Rigalt. Bentl. Hoogstrat. Burmann. Heusinger. Brot. Desbillonius. Hanc lectionem etiam tuetur, etsi paulo alio sensu, Cannegieter. ad Avian. p. 301. qui multa profert exempla, quibus hæc Phædri scriptura confirmetur, et quæ probare contendit, solennem esse in usu præpositionis *in* casuum accusativi et ablativi permutationem. Ita Justinus lib. XVIII. 1. 3. 'duobus parvulis filiis, Alexandro et Heleno, *in solatio* longinquæ secum expeditionis adductis,' et lib. XVII. 2. 'cujus sororem Lysimachus *in matrimonium* habuerat.' In his tamen locis et aliis lectio nondum satis certa esse videtur. Legunt enim alii, ut Bipontini, in locis memoratis *in solatia, in matrimonio.* Alii alia tentarunt. Jam olim *solatio* suspectum habebat Scioppius. Etiam

NOTÆ

5 *Quid ita*] Locutio elliptica, pro, ob quid ita? vel, quam ob causam?

8 *Mortis in solatio*] *Mortis in solatium* reponunt Meursius et Faber, *in solatio* mendum arbitrantes; nec injuria: vult præterea Faber Phæ-

Qui modo securus nostra irridebas mala,
Simili querela fata deploras tua.

semivivus in consolationem mortis ait: Tu passercule, *qui jamjam sine cura deridebas meum infortunium, defles pari questu tuam sortem.*

Meursius reponit *in solatium*, cui deinde obsecutus est Cuper. Obs. lib. II. 20. ut sit dictum, sicuti *in spem, in contumeliam*. Frustra autem putabat, hic aliquid deesse. Vid. Barthii Adv. XLVII. 10. Nam solent crebro omittere verbum *inquit*. Meursii emendationem vel probant, vel retinent Faber, Prasch. Danet. Salmas. ad marginem libri, Jördens. nisi quod Faber censeat, pro *solatium*, Phædrum antique scripsisse *solatiom*, pro quo negligens exscriptor scripserit *solatio*. Heinsius satis ingeniose: *Lepus semianimus: mortis en solatia!* ut sint verba leporis. Quæ conjectura placet Hario. Simili modo Sanadon. et Philipp., quos sequitur Lallem. *en solatium;* quod magis, quam Heinsii conjectura, recedit a scriptura Codd. Mss. v. Brotier. Freinsh. vulgatam putat posse ferri, nec hiulcam esse orationem. Gebhard. Crepund. III. 17. legit *mortis cit*, vel *init*, *solatium*, quod non ferendum esse recte existimat Burmann. Wopkensius in Misc. Obs. Nov. tom. X. p. 169. conjicit, ut fere Faber, *mortis in solatia;* sic enim propius accedit ad veterem scripturam, ut sensus sit: tum lepus semianimus hoc dicto se in morte sua solatur. Non tamen plane repudiat *in solatio*. Cl. Jakob. edidit *in solatia*. (Accedant sequentia e Schwabii Supplendis: '*mortis in solatio* vulgo, cujus lectionis germanitatem Burmannus (Epist. crit. de his Bentleii notis) cum plerisque doctis addubitans, correxit, Heinsio præeunte: *mortis en solatia*, vel *solatium*. Bothe. Quod Vir cl. scribit de Burmanno, intelligendum de Hario. Harius enim auctor est Epistolæ criticæ de Notis Bentleii in Phædrum, non Burmannus. Vid. Epist. cit. ad calcem Editionis Burmannianæ p. 15. Etenim Burmannus edidit *in solatio*, quam lectionem tuetur loco Ovidii. M. V. 191. et Lucani VIII. 314. addens, Heinsii conjecturam *en solatia*, quæ placeat viro doctissimo (Hario), tolerabiliorem esse, quam Gebhardi lectionem, non ferendam, *mortis cit solatium*. Edidit Bothius *mortis en solatium*, etsi *en solatia* scriptioni propius accedat. V. Not. Burmanni in novo commentario.')— 10 *Deploras*. Harius mallet, *nunc ploras*, quia præcessit *modo*, et certe lib. V. fab. 2. 8. 10. post 'adjuvisses modo' sequitur, 'nunc conde ferrum.' Sed cum Phædrus vix cogi possit eodem semper modo loqui; cum etiam Anonymus Nil. *deploras* habeat, retineo vulgatum. Aliter contra Anglum disputat Burmann. Cannegieter. ad Avian. p. 27. *deplora*. Barthio Adv. XLVII. 10. versui 10. signum interrogandi videbatur subdendum, ut sarcasmo quodam lepus passerem roget, ecquid simili querela uti didicisset.

NOTÆ

drum scripsisse, *mortis in solatiom*, more veterum, cujus hodieque apud Plaut. Terent. Lucret. et Catull. vestigia supersunt, sed sciolum aliquem exscriptorem *solatio* scripsisse, omittendo *m*.

FABULA X.

LUPUS ET VULPIS JUDICE SIMIO.

Quicunque turpi fraude semel innotuit,
Etiamsi verum dicit, amittit fidem.
Hoc attestatur brevis Æsopi fabula.
  Lupus arguebat Vulpem furti crimine:
Negabat illa, se esse culpæ proximam:
Tunc judex inter illos sedit Simius.
Uterque causam cum perorassent suam,
Dixisse fertur Simius sententiam:
Tu non videris perdidisse, quod petis;
Te credo surripuisse, quod pulchre negas.

Quisquis manifestus fuit semel mendacii inhonesti, ei *denegatur fides, etiam dicenti vera. Brevis fabula Æsopi probat illud. Lupus insimulabat furti Vulpem: hæc contendebat se non esse affinem* hujus *criminis. Tunc Simius consedit arbiter inter hos.* Et *cum uterque dixisset pro se, ferunt Simium protulisse* tale *judicium: Tu non videris*, o Lupe, *amisisse quod postulas;* et *arbitror*, o Vulpes, *te furatam esse, quod bene pernegas.*

2 *Etiamsi verum dicit.* Anonym. Nil. *etiamsi verum dicat.* Romulus Div. *etsi verum dicat.*—3 *Hoc attestatur.* Scheff. mallet, *Hoc et testatur.* Cuningham. emendandi prurigine captus: *Id hæc testatur.*—4 *Furti.* Ms. Pith. *forti.*—5 *Culpæ proximam.* Heins. et Gudius rescribi jubent, *culpæ obnoxiam.* Sed defendi potest vulgatum. Bentleius: *Negabat illa, se esse culpæ huic proximam.* Perperam. Certum enim est lectori, de qua culpa agatur. v. Burmann.—8 *Sententiam.* Cod. Pith. *sentiam*, e compendio. Heinsius *sententiam hanc*, quod recte displicet Burmanno, cum non dubium sit, de qua sententia sermo sit. Bentlei. *Dixisse hanc fertur S. s.* Cuninghamus: *Hanc dixe fertur S. s.*—10 *Surripuisse.* Ita quoque Anon. Nil. et Romulus. Heinsius tamen, ut sit mitior numerus, mallet *surpuisse*, exemplo Catulli et Horatii. Vid. Heins. ad Ovid. Met. iv. 556.

NOTÆ

2 *Etiamsi verum dicit, amittit fidem*] Id enim jure cautum est, ne quis possit probare aliquid per juramentum, ubi turpi fraude semel innotuit.

FABULA XI.

ASINUS ET LEO VENANTES.

VIRTUTIS expers, verbis jactans gloriam,
Ignotos fallit, notis est derisui.
Venari Asello comite cum vellet Leo,
Contexit illum frutice, et admonuit simul,
Ut insueta voce terreret feras,

Expers fortitudinis, se extollens verbis, decipit ignotos, et *se præbet deridendum notis. Cum Leo vellet venari socio Asino, illum occultavit* in *vepribus, et præterea monuit, ut territaret animalia cantu insolito*, dum *ipse* illa *caperet in fuga. Asinus*

1. 2 Bentleius edidit: *Virtutis expers verbis jactans gloria*; laudans lib. I. fab. 4. 5. et fab. 12. 12. Idem igitur esset, ac si Phædrus scripsisset: gloriosus, virtutis expers, verbis jactans. Sed nunc quæritur, quid jactet gloria? An forte res gestas? quæ esset Ellipsis inaudita. Lege Burmannum, qui fuse contra Anglum vulgatum tuetur. Brotier. *verbis captans gloriam.* Etsi vero 'nulla mihi captatur gloria' Ovid. Trist. v. 1. 75. dixit; tamen, quia vulgata lectio satis defendi potest, recte retinetur. *Ignotos.* Barth. Adv. lib. XLVII. 10. *Ignotus fallit, notus est derisui*, quod displicet, quia *notis* et *ignotis* est in omnibus Codd. Confer tamen Ejusdem Barthii Adv. lib. XXXIX. 7. In nonnullis Fabri Editionibus est, *Ignaros.* Male. v. Gud.—5 Cl. Jakob. ut occurreret objectioni Lessingianæ, edidit: *Ut in specu voce terreret feras.* Quæ emendatio est admodum dura, et facit versum claudicantem et una syllaba breviorem. Vid. Ephem. Gotting. ann. 1785. Partic. 164. Allg. Litt. Zeit. ann. 1785. II. 281. Quodsi poëta exprimere voluisset, quæ sunt in fabula Græca, alio modo et luculentius expressurus fuisset. Recte igitur Censor eruditus in Ephem. Lit. Gothan. ann. 1785. p. 411. *so hingeworfen und unvorbereitet schreibt kein guter Schriftsteller.* Displicet etiam ista emendatio

NOTÆ

Æsopus et hanc fabulam attigit, licet non eodem modo, ubi dicit Asinum pelle Leonis indutum perterruisse feras omnes præter Vulpem, quæ, audita voce Asini, ait ad ipsum: 'Ego te pariter timuissem, nisi rudentem audivissem.'

1 *Virtutis expers*] Vox æquivoca, quæ ad virtutem animi, et ad fortitudinem significandam assumitur. Ibi vero usurpatur pro robore et fortitudine.

2 *Ignotos*] Hic active vox ista accipitur de iis, qui non noscunt aliquid.

Fugientes ipse exciperet. Hic Auritulus

Langio Prolegg. ad Phædr. p. 19. sq. qui præter alia objicit, τὸ *specu*, si admittatur conjectura, capiendum esse in plurali, cum non probabile sit, omnes bestias in una fuisse specu. Frustra. Nam et in fabula Græca una tantum memoratur specus, in qua erant capræ sylvestres.—6 *Fugientes ipse exciperet.* Locus varie tentatus! Ms. Rem. *ut ipse exciperet;* Cod. Pith. *ipse ut exciperet. Hic auriculas;* quam Ms. Pith. lectionem dederunt Nevel. Rigalt. in Edit. 2. Ursinus; sed quæ viris doctis metro iambico resultare videtur. Redundat enim *ut*, et longiorem una syllaba versum efficit. cf. Brotier. Hinc Wasius de Senar. p. 151. *Fugientes ipse ut exciperet: hic auriclas.* Gudius, *Fugientes vi ipse exciperet*, qui in defendenda hac lectione longus est; sed notat Burm. *vi* non intrudendum esse, propter locum Cic. Cat. III. 4. 'præsto esset ille, qui et fugientes exciperet.' Heinsius cum V. C. Daniel. *ut* putat delendum. Grunerus l. c. p. 13. conjicit, *Fugientes ipse ut excipere*, ut subintelligatur *posset*. Heusingerus recte opinatur hoc dici: *Admonuit asinum, ut insueta voce* et in venatu nunquam audita, *terreret feras*, quas *fugientes ipse*, leo, *exciperet*. An vero verbis, quæ adsunt, id quod auctor voluit, significetur, dubitat, miraturque, cur plana hæc facere nemo voluerit. Nam leo asinum *admonuit*, ut *terreret* feras: se vero ipsum fugientes *excepturum* dixit. Ergo *exciperet ipse* probum esse negat. Putat vero, particulas *simul ut*, non divellendas, sed hoc modo copulandas: *Contexit illum frutice, et admonuit, simul Ut insueta voce terreret feras.* Hoc est: Admonuit asinum, simul ac insueta ille voce terreret feras, fugientes sese excipere, vel excepturum esse. Itaque vs. 6. legendus ei videtur: *Fugientes ipsum excipere se;* vel *ipsum excepturum.* Non *ipse*, sed *ipsum* scriptum fuisse, illud etiam indicio esse, quod Neveletus et alii *ipse ut legant. Simul ut* pro, simul ac, Ciceroni usitatum esse, notante Hor. Tursellino, cui addit locum Val. Flacci lib. v. 549. *excipere* pro, excepturum esse, aliorum exempla vindicare, quæ ipse attulerit ad Vechneri Hellenolex. p. 246. Si tamen hoc minus placeat, nihil obstare, quo minus legatur *excepturum*, quod breviatum mutari potuerit in *exciperet*. Quæ emendatio, etsi sensui accommodata, et erudite illustrata, paulo durior et a veteri scriptura nimis longe recedere mihi videtur. Hoc enim modo multa in priscis scriptoribus loca facili negotio sanare possimus. Mea quidem sententia τὸ *simul* rectius jungitur cum *admonuit*. Leo enim contexit asinum frutice, et *simul* admonuit, ut insueta voce terreret feras. Quare si nihil novandum est, statuendum cum Funccio et Auctore Epistolæ ad Amic. p. 5., et *terreret* et *exciperet* ab una eademque particula *ut* regi; *exciperet* vero explicandum, *excipere posset*, quæ conjunctivi notio centies occurrit; etsi nec sic locus mihi satisfaciat. Quodsi vero mutatio sit necessaria, Auctor Ep. ad Amic. putat legendum, *fugientes ipse ut exciperet. Auritulus* cet. ita ut ad Lectionem Cod. Pith. *ut* inseratur, *hic* vero omittatur. Sed nollem invitis libris deleri *hic*, quod eleganter jungit narrata, maxime cum *ut* absit in Cod. Dan.—*Auritulus.* Teste Brotierio, in Ms. Pith. est: *Hic auriculas Clamorem et subito tollit totis viribus.* Excerpta Rigalt. et Cod. Dan. habent *auriculus*, Hinc locum vario modo solicitatum constat. Meursius edidit *auriculans*, quasi qui motaret aures, ut luna *corniculans* apud Ammian. Marcellin. xx. 3. quæ lectio metro adversatur. Neveletus, Rittersh. et Rigalt. in Ed. 2. cum Walch. et Gebhard. Crep. III. 10. nec non Schirach. V. D. in Clav. P. I. p. 30. legunt *auriculas* et vs. sq. *Clamore subito*, nisi quod Schirachius, strenue de-

NOTÆ

6 *Hic Auritulus Clamorem subito totis tollit viribus*] *Hic auriculas clamore subito tollit* retinuimus; non displicebit tamen si quis ope veterum exemplarium scribere malit, *Hic auritulus Clamorem subitum tollit totis viribus.*

Clamorem subito totis tollit viribus,
Novoque turbat bestias miraculo.
Quæ dum paventes exitus notos petunt,
Leonis affliguntur horrendo impetu.
Qui postquam cæde fessus est, Asinum evocat,

erectis statim auriculis cœpit *rudere quam maxime, et terrere feras* hac *arte insolita. Quæ exterritæ dum quærunt effugia* sibi *nota, opprimuntur impressione horrenda Leonis. Qui postquam defatigatus est* tanta *strage, vocat* ad se *Asinum et*

fendens *auriculas*, malit, *Clamorem subitum*, omissa copula *et*. Quæ lectio non potest admitti. Docent enim Faber et Burmann. dubium esse, an *tollere auriculas*, pro erigere, vel arrigere, Latine dicere liceat. Deinde duplex ablativus illepide videtur dictus, nec venustatem, sed obscuritatem affert sensui. Denique hæc lectio vim facit versui. Secundam enim syllabam *auricula* habet brevem. Itaque cum in Cod. Dan. sit *auriculus;* Rigalt. Edit. 3. Faber, Heins. Hoogstratan. alii reposuerunt *auritulus;* etsi hæc vox apud Phædrum solum inveniatur. Sed habet Ovid. Fast. VI. 469. et Amor. II. El. 7. 15. 'auritus,' pro asino, adeo ut eadem forma dici possit *auritulus*, qua centies Cicero, Catullus, alii dixerunt *barbatulus, nasutulus, eruditulus, politulus;* et *auritulus* unice verum esse videatur. Nihilo vero secius Brotier. tuetur *auriculas*, et vs. sq. *clamorem et subito*. Putat enim, vel Phædrum produxisse secundam syllabam in *auriculas*, ut et produxerit in 'quotidie' lib. II. fab. 4. 8. quod etiam Scheffero non displicet; vel geminasse literam *c*, ut lib. III. fab. 18. 15. id *reccidat;* vel demum maluisse trochæum pro spondæo ponere. Sed fac, produci posse syllabam secundam in *auriculas;* Phædrus tamen peritus Latini sermonis non fuisset, si scripsisset, *tollit auriculas* pro, erigit, arrigit. Ex quo intelligitur, quid statuendum sit de emendatione Desbillonii, qui omnes voces Cod. Pith. retineri, et salvo metro, salva et Latinitate, sic legi posse judicat: *Fugientes ipse exciperet. Auriculas hic et Clamorem subito tollit totis viribus.* Nam voculam *hic* ante vocalem recte corripi statuit, ut Virg. Æn. VI. 792. Ne dicam, lectionem *hic auritulus* esse elegantiorem, et ad poëticam rationem accedere propius.—7 *Clamorem subito.* Cod. Ms. Rem. quem Meursius sequitur, *Clamorem subito:* Ms. Pith. *Clamorem et subito*, quia præcesserat *auriculas;* Cod. Dan. *Clamorem subitum t. t. v.* Hinc ediderunt varie. Nevelet. Rigalt. 2. Walch. Ursin. *Clamore subito;* Faber, Hoogstrat. *Clamorem subitum*, quod probant Scheffer. qui antea legi jubebat *Clamores subito*, et Cl. Schirach. in Clav. P. I. p. 30. recepit etiam Didot. Heins. *Clamores subitos.* Sed recte placuit lectio Cod. Rem. Sic lib. IV. fab. 5. 29. lib. I. fab. 12. 7. fab. 15. 5. lib. II. fab. 7. 7.—10 *Affliguntur.* Olim legebatur *afficiuntur*, quod est in Mss. Pith. et Rem. Edit. Rigalt. 2. Nevelet. Ursin. Sic quoque Barth. Adv. III. 19. qui frustra *afficere* explicat, vexare. Nam *affliguntur* habet Cod. Dan. quam lectionem genuinam omnes fere Critici secuti sunt.—11 *Qui.* Pithœus, cui et Brotier. obsequitur, *Hic.* Atque etiam Heinsius *Hic*, vel *Hinc*, vel *Ibi* conjicit. Sed melius in Mss. Pith. et Rem. legitur *Qui—est.* Deest in Mss. Pith. et Rem. Itaque Gudius *m* in *asinum* non putat esse elidendum, ut constet versus; vel legi posse *defessus*, absorpta syllaba *de* a *cæde*, quod

NOTÆ

10 *Leonis affliguntur* [*afficiuntur*] *horrendo impetu*] Sic legitur in quodam exemplari, *affliguntur;* quæ lectio verior videtur, quanquam primam retinuerim, quia hanc locum Phædri non obscurat.

Jubetque vocem premere. Tunc ille insolens:
Qualis videtur opera tibi vocis meæ?
Insignis, inquit, sic, ut nisi nossem tuum
Animum genusque, simili fugissem metu.

præcipit, contineat vocem. Tunc Asinus insolescens: Quale tibi videtur beneficium meæ vocis? Insigne, ait, et *ita ut ipse fugissem timore pari, nisi mihi fuisset perspectus tuus animus et* tua *progenies.*

præcedit. Hoogstratan. Gudium secutus, delet *est.*—12 Gudius: *Jubetque vocem premere: ea re ille insolens.* Contendit enim, in Cod. quo usus sit, i. e. Pith. deesse *tunc*, a Pithœo nimis audacter excogitatum. Multis autem disputat de usu vocularum *ea re*, pro ideo, ea de causa. Plurimi tamen *tunc* retinent; sed Cuninghamus edidit *contra ille insolens;* Brotier. *tunc iste insolens.* —13 *opera.* Nevelet. Ursin. ediderunt: *Qualis tibi videtur opera hæc v. m.* Desbillon. *Qualis videtur tibi operâ hæc v. m.* Sed in Mss. *hæc* abest. V. Gud. In Cod. Dan. est, *Qualis tibi vocis meæ videtur opera*, teste Rigaltio. Recte reponunt Gud. et Salmas. ad oram libri lectionem, quam dedimus. [Anton. legit: *Qualis videtur vocis opera tibi meæ.*]—15 *simili fugissem metu.* In Mss. Pith. Rem. et Vett. Editt. ut Rittershus. Nevel. Rigalt. 2. *simili fuissem in metu.* Sed recte placuit viris doctis lectio Codicis Danielis *simili fugissem metu.* Præcedit enim 'fugientes ipse exciperet;' item 'exitus notos petunt.' *Fuit* et *fugit* in Mss. sæpe confusa fuisse, apparet ex Not. Heinsii ad Ovid. Ep. XVII. 192. I. Amor. XI. 15. Faber, ut succurreret metro in vulgatô *fuissem*, scribebat *fuvissem*, sicut Plautus *fuverim*, et Lucilius *adfuvissemus*, ab antiquo *fuo*, extulere. Cf. Fabri Notas.

NOTÆ

15 *Simili fugissem* [*Simili fuissem in*] *metu*] Quod exemplar Danielis habet, et sensui Phædri meo judicio accommodatius. Videtur Fabro ratio carminis postulare *fuvissem similiter*, cum legatur apud Plaut. in Pœn. 'Quo genere gnata, qui parentes fuverint,' pro *fuerint*. Idque a verbo *fuo*, quod nec Virgil. ipse in Æn. refugit: 'Tros Rutulusve fuat.' Format autem ex sese, *fuvi*, ad eundem ferme modum quo dicebatur *pluo*, *pluvi*.

FABULA XII.

CERVUS AD FONTEM.

LAUDATIS utiliora, quæ contemseris,
Sæpe inveniri, hæc exerit narratio.
Ad fontem Cervus, cum bibisset, restitit,
Et in liquore vidit effigiem suam.
Ibi dum ramosa mirans laudat cornua,
Crurumque nimiam tenuitatem vituperat;
Venantum subito vocibus conterritus,
Per campum fugere cœpit, et cursu levi

Hæc fabula ostendit illa *quæ sprevimus esse utiliora quam quæ laudavimus. Cum Cervus potasset ad rivum, substitit, et intuitus est suum simulacrum in aquis. Ibi stupens dum laudat cornua arborea, et damnat nimiam gracilitatem tibiarum, turbatus repente clamoribus venantum cœpit aufugere per agros, et fefellit canes*

1. 2 In Cod. Dan. hi versus ita exhibentur: *Sæpe esse utiliora, quæ contemseris, Ejusce rei testis hæc narratio est;* pro quo Heinsius legi jubet: *Sæpe esse factu utilia, quæ contemseris, Ejusce reji testis hæc narratio est;* vel ad vestigia libri scripti melius: *Sæpe esse utilia, more quæ contemseris, Ejusce reji t. h. n. e.* ut *more* sit aut de more, quo sensu passim occurrit, aut positum pro stulte, ut lib. III. Prol. 47. quæ posterior explicatio, judice Burmanno, omni veri specie caret. Itaque hic rejicit emendationem, utpote minime necessariam. Ferri tamen posse putat ex Codice quod profertur, *Sæpe inveniri, testis est narratio.* Bentlei. edidit, *Sæpe inveniri, testis hæc narratio est;* Cuninghamus, *testis hæc narratio;* Neveletus, *Laudatis utiliora quæ temseris Sæpe inveniri, hæc erit narratio.* Nam Cod. Rem. vs. 2. habet *hæc erit narratio.* Scaliger ad oram Editionis Rigalt. qua utebatur, ascripserat, sibi hos priores versus non videri esse a Phædro profectos, quos etiam Philipp. omisit. Sed Burmannus nondum potest induci, ut hæc a librariis profecta credat. Pithœus edidit, *exerit,* ut vero est simile, ex Codice. [‘*exerit* non convenit h. l. *asserit,* quod Heins. proponit, facilius possit ferri.’ *Anton.*]—3 *Ad fontem.* Romulus *de fonte.*—4 *Effigiem.* Cod. Dan. *fagiem.* Hinc conjicit Heins. *Et in liquore vidit ut faciem suam.*—7 *Subito.* Gudius, *subitis.*—8 *Levi.* Schefferus mallet *levis,* quod non damnat Burman-

NOTÆ

2 *Exerit*] Prodit et notum facit.

7 *Venantum*] Ut Virgil. sæpe ‘natantum’ pro ‘natantium.’

Canes elusit. Sylva tum excepit ferum,
In qua retentis impeditus cornibus,
Lacerari cœpit morsibus sævis canum.
Tunc moriens vocem hanc edidisse dicitur:
O me infelicem! qui nunc demum intelligo,
Utilia mihi quam fuerint, quæ despexeram,
Et, quæ laudaram, quantum luctus habuerint.

celeri cursu. Tum subiit saltus, in quibus retentus cornibus ramosis cœpit discerpi diris dentibus canum: Tunc fertur moriens misisse hanc vocem: O me miserum, qui nunc tandem video quam ea me juverint quæ contemseram; et quam ea, *quæ laudaveram*, mihi *fuerint perniciosa!*

---

nus, sed tamen vulgatam lectionem retinet, quia *cursu levi* magis poëticum est, ut lib. III. fab. 2. 10. 'veloci saltu,' et in vulgata lectione magis mos Phædri et aliorum poëtarum servatur. Cuninghamus, *gyro levi*.—9 *Excepit.* Anon. Nil. et Romulus Divion. *suscepit*.—10 Schefferus dubitat, an rectius sit *retentus impeditis*, ut impedita cornua sint ramis implicatis devincta. Ego, cum similes locutiones utroque modo enuntiatæ defendi possint, vulgatam retinendam esse censeo: nam cornua feri inter densos arborum ramos hæserunt, et his quasi vinculis ipse impeditus fuit cervus. Sic Sallust. Jug. 53. 'elephanti impediti ramis arborum.' *Burmannus.* Gud. pro *retentis* conjicit *retensis*, i. e. repandis.—12 *Edidisse.* Cod. Dan. *dedisse vocem hanc*, pro quo Heinsius legit: *edidisse vocem hanc.* Sed nil mutandum.—13 *Intelligo.* Heins. *intelligam*.—14 Mss. Pith. et Rem. *Ut illa mihi quam profuerint.* Itaque multæ editiones: *Ut illa mihi profuerint, q. d.* Sic Pithœus, Rigalt. 2. Nevel. Ursin. prima Burm. Funcc. Lallem. Scheff. Brot. Didot. omisso *τῷ quam*, quod videtur esse e glossa. *Ut* autem hic est, quantum, et habet vim intendendi. Sed in Cod. Dan. est, *Utilia mihi quam fuerint*, quod respondet principio fabulæ. Habet etiam Romulus: *quæ mihi utilia erant, vituperavi.* Recte igitur viris doctis placuit altera Cod. Dan. lectio.—15 Hic versus Heinsio immerito videtur delendus.

NOTÆ

9 *Elusit*] Elegantissime dictum de illis flexibus, circuitibusque implicitis, et in se redeuntibus, quibus feræ insequentes canes eludunt. Vulgo, *les mettent en defaut.*

Ferum] Ferus pro fera usurpatur, ut Virgil. 'In latus inque feri curvam compagibus alvum.' Atque etiam Phædr. 'Tum gaudens ferus Bobus quietis cœpit agere gratias.'

FABULA XIII.

VULPIS ET CORVUS.

QUI se laudari gaudent verbis subdolis,
Sera dant pœnas túrpes pœnitentia.

Qui lætatur se laudari sermonibus fraudulentis, solvit ferme semper *pœnas pœni-*

1. 2 Mss. Pith. et Rem. *Qui se laudari gaudet verbis subdolis, Fere dat pœnas turpi pœnitentia.* Vid. Brotier. Contra in Cod. Dan. quem etiam vocant *schedas regias*, s. *Vossianum*, reperit Rigaltius, *Qui se laudari gaudent verbis subdolis, Sera dant pœnas turpeis pœnitentia*, quod Scheffero longe videbatur rectius. Vid. Gud. et Guyeti Notas. Ita factum est, ut locus vario modo solicitaretur. Pithœus, Rittershus. Nevel. Meurs. Freinshem. Rigalt. Ed. 2. Ursin. Schirach. (Clav. P. I. p. 88.) Brotier. Bipont. Desbillon. Müchler. alii, lectionem Codd. Mss. Rem. et Pith. secuti, ediderunt: *Q. s. l. gaudet v. s. Fere dat pœnas turpi pœnitentia;* ut *fere* sit plerumque, quo sensu occurrit apud Ter. Phorm. II. 3. 16. 'ruri fere se continebat.' Cf. Desb. ad h. l. Neque tamen lectio *turpi pœnitentia* potest admitti, quia non est turpe commissorum pœnitentiam agere. Gudius quidem pœnitentiam dici *turpem* putat, quia decipiatur, qui verbis subdolis laudetur, sed male. Nam qui decipitur, pœnas dat turpes, non pœnitentiam agit turpem. In Cod. Voss. scriptum erat, teste Heinsio, *Seræ dant pœnas turpes pœnitentiæ.* Sed Cod. Voss. non alius est, quam Cod. Danielis, (Vid. supra de Codd. Mss. N. 3.) in quo paulo ante dixi legi, *Sera dant pœnas turpeis pœnitentia.* Videtur igitur lectio, *Seræ dant pœnas t. pœnitentiæ*, esse a manu secunda, cum sine dubio a manu prima sit lectio, quam paulo ante protuli. Diversæ enim unius ejusdemque Codicis lectiones probant, Codicem Danielis s. Voss. pluribus in locis a scriptore fuisse correctum. Cf. Schirachii Clav. P. I. p. 88. *Seræ d. p. t. pœnitentiæ* receperunt Hoogstratan. Santoroc. Funcc. Burmann. Buchner. et tuetur hanc lectionem cl. Lang. in Prolegg. ad Edit. Phædri p. 20. quæ tamen displicet Bentleio et Heusingero. Fortasse tamen lectio *seræ pœnitentiæ* ferri potest, si ita explicetur, ut non sit pœna ob pœnitentiam, sed pœna, quæ consistit in sera pœnitentia, quem ad modum dicunt *pœna capitis*. Bentleius legit, *Fere dant pœnas turpi pœnitentia;* Salmasius; *Sero dant pœnas turpi pœnitentia*, vel *Sere*, pro *sero;* Cuninghamus; *verbis gaudet subdolis, Sera d. p. torpens pœnitentia;* Lallemant. *gaudet v. s. Sera dat pœnas turpes pœnitentia.* Lectio a me recepta, quæ præter Heusingerum etiam placet Tzschuckio, firmatur auctoritate Cod. Danielis. Versum autem l. in plurali esse efferendum, docent cum Romulus Divionensis (lib. I. fab. 14.) tum

NOTÆ

Ad hanc fab. Horatius: 'Plerumque recoctus Scriba ex quinqueviro corvum deludet hiantem.'

2 *Sera dant pœnas turpes* [...*gaudet... Fere dat p. turpi*] *pœnitentia*] Non abs re quibusdam rectius videtur,

Cum de fenestra Corvus raptum caseum
Comesse vellet, celsa residens arbore;
Hunc vidit Vulpis, deinde sic cœpit loqui:
O qui tuarum, Corve, pennarum est nitor!
Quantum decoris corpore et vultu geris!
Si vocem haberes, nulla prior ales foret.
At ille stultus, dum vult vocem ostendere,

tudine indecora. Cum Corvus sedens in *arbore alta vellet comedere caseum raptum de fenestra; Vulpes hunc videns incipit loqui ita: O Corve, quanta est elegantia tuarum pennarum! Quantus te ore et corpore refers! Si tibi vox esset, fores prima ex alitibus! Verum hic malesanus, volens ostendere vocem, demisit rostro caseum,*

Ulmensis, tum Anonymus Nil. in quibus omnibus iste versus sic exhibetur: *qui se laudari gaudent verbis subdolis*, vel, *qui se laudari verbis subdolis gaudent.* De hoc loco v. quoque J. F. Gruneri Observ. in Phædrum. Jen. 1745.—3 *Fenestra*. Heins. conjicit *canistro*, quam emendationem satis probabilem existimat Burm. In canistris enim panis, edulia, et cœnarum reliquiæ reponebantur. Vide, quæ citat, loca Hor. Sat. II. 6. 105. Virg. Æn. I. 701. &c. Sed non satis constat, hic agi de reliquiis cœnæ; sed de caseo, qui forte venalis expositus erat in tabernæ cujusdam fenestra.—5 Ms. Rem. *Vulpis hunc vidit, dehinc s. c. l.* Ms. Wissenb. *Vulpis hunc vidit, deinde s. c. l.* Illud *deinde*, præterquam quod metrum id postulet, vera est atque huic loco conveniens lectio. V. Gudius. Cod. Dan. teste Rigaltio, *Vulpes ut vidit, dehinc s. c. l.* Ms. Voss. i. e. Cod. Dan. *Vulpes ut vidit, deinde s. c. l.* alterutrum esse videtur a manu secunda. Heinsius mallet: *Vulpes adivit, deinde s. c. l.* Sed recte hanc emendationem rejicit Burmann. *vidit* enim, non movendum. Æsop. fab. 208. ἀλώπηξ δὲ τοῦτον θεασαμένη; et ita Aphthonius. Salmasius. *Vulpes ut vidit, sic dehinc c. l.* Burmannus probat *deinde sic cœpit*, quod etiam placet Bentleio et Hario. At non paucæ Editiones habent, *dehinc sic occœpit*, ut Rittersh. Rigalt. 2. Ursin. Santoroc. Hoogstrat. prima Burm. al. Sed Nevelet. edidit, *Hunc vidit vulpes, dehinc sic cœpit loqui.*—6 Cod. Dan. *O quis pinnarum.* Anon. Nil. *O quis t. c. p. vigor est.*—7 *Decoris*. Cod. Dan. *decorem*, quod præfert Salmas. ad marginem libri, teste Gudio.—9 Heinsius notat ad h. v. 'Mss. habent *latiorem dum, et dum etiam*. Lege igitur: *Ad illa, latum, dum vult vocem intendere, Emisit ore caseum. latum caseum*, i. e. qui fertur.' At Bentleius: 'Codex alter sic locum exhibet: *At ille, dum etiam vult vocem ostendere latiorem, Emisit ore caseum.*' Sed nescio, in quibus libris viri docti istas lectiones invenerint. Namque in Mss. Pith. Rem. et vet. Edit. est: *At ille stultus dum vult vocem, &c.* teste Brotierio. Neque etiam Gud. et Rigaltius eas inter lectiones Cod. Danielis memorant. Contra Anonymus Nilantii habet: *ille dum vult ostendere vocem latiorem* (quod Burmannus ex *altiorem*, Bentlei. ex *elatiorem* depravatum credunt) *emisit caseum.* Unde *dum etiam* sit, nescio, quod tamen receperunt Bentlei. Cuningh. Sanadon, Philipp. Lallem. hoc modo: *At ille dum vult etiam vocem ostendere;*

NOTÆ

quod exemplar Danielis suggerit: *Sera dant pœnas turpeis pœnitentia.*

3 *Cum de fenestra Corvus*] Huc pertinet Horatianum illud Epist. I. II. 'Sed tacitus pasci si posset corvus, haberet Plus dapis, et rixæ multo minus invidiæque.'

8 *Nulla ales*] Usitatior est ales apud Poëtas masculino genere; aliquando tamen et fœminino legitur, ut in hoc loco.

Emisit ore caseum; quem celeriter
Dolosa Vulpis avidis rapuit dentibus.
Tum demum ingemuit Corvi deceptus stupor.

* * * *

Hac re probatur, ingenium quantum valet,

quem Vulpes versipellis statim arripuit dente avido. Tunc stupidus Corvus delusus dedit gemitum. Hæc fabula probat quid possit ingenium, et *sapientiam semper præstare virtuti.*

nisi quod Bentlei. ediderit: *At ille dum etiam v. vult ostendere.* Frustra. Tueri enim potest *stultus* locum suum, probante Burmanno. Mox enim respondet *τῷ corvi stupor;* et Phædrus similiter loquitur lib. I. fab. 15. 7. 'at ille stultus.' Cum etiam in libris scriptis inveniatur hæc vox, mihi quidem non temere ejicienda videtur. Neque opus est emendatione Heinsii, *vocem intendere;* nam, ex mente Bentleii atque Burmanni, non corvus voluisse tollere totis viribus vocem putandus est. Sufficiebat, si modo aperiret os; etsi dicat Græcus: *μεγάλα ἔκραγεν.* Multo minus Gebhardi *voce os tendere* placere potest. Vid. Ej. Crepund. lib. III. 10.—10 *Emisit.* Sic legitur in Codd. Mss. Pith. Rem. Anon. Nil. Editt. Vett. multisque aliis. Alii, ut Lallem. *Dimisit;* Salmas. *Demisit.* At Burmannus, quem sequitur Cl. Schulze, legi jubet *Amisit;* nam *emittere* usurpari dicit, ubi volentes et conscii facti nostri, aliquid aut e manu, aut ex ore, ut vocem, aut oculis, ut lacrymas mittimus, sed *amittere,* ubi quasi imprudentibus et insciis, et invitis aut negligentibus aliquid elabitur; *emittere* vero hic esse removendum, quia non sponte credendum sit corvum emisisse caseum, qui decepto et imprudenti elapsus sit. Sed cum in altera fabula Græca sit *βαλὼν τὸ κρέας, μεγάλα ἔκραγεν*; in altera *ῥίψας τὸ κρέας μεγάλως ἐκεκράγει*; apud Aphthonium vero *τὸν τυρὸν ἐκβαλὼν, ἀνέκραγε*; atque etiam Romulus habeat, *ore patefacto oblitus caseum dejecit;* corvus dedita opera caseum abjecisse putandus est, quo melius vocem posset ostendere. Dixit autem Phædrus *emittere ore caseum,* ut Cæs. de B. G. I. 25. 'scutum manu emittere, et nudo corpore pugnare,' quo loco *emittere* est abjicere. Itaque recentiores Editores recte retinent vulgatum *Emisit,* ut Brotier. Bip. Desbillonius, Langius. Aptius etiam putat Cl. Tzschuck. propter sequens *ore,* et impetum motæ vocis. At vero recte etiam dicitur *amisisti ore caseum,* ut Plaut. Mil. Gl. II. 5. 47. 'amisisti manibus prædam.'—12 *Tum demum.* Mss. *Tunc.* v. Heinsius: Anon. Nil. *tunc demum;* sed Romulus, *nunc corvus ingemuit.*—13. 14 In Codd. Pith. et Rem. scriptum est: *Hac re probatur, quantum ingenium valet;* in Cod. vero Pith. *τὸ et* vs. 14. abest, ita ut legatur *Virtute semper prævalet sapientia.* Hos duos versus delendos et spurios notavit ad marginem Heinsius, quia Phædrus, quo fabulæ pertineant, sæpe ante ipsam narrationem, raro post narratam prodit fabulam, non vero utroque simul loco. Heinsii sententiam jam olim probabant Bentleius et Harius, quos deinde alii secuti sunt, ut Sanadon, et Philippus, qui illos versus expunxerunt; Kohlius in Comment. crit. Pentadec. I. Loc. 49. p. 116. ejiciens non solum vs. 13. 14. sed etiam antepenultimum, nullo profecto jure; Heusingerus, qui vs. 13. 14. uncis

NOTÆ

12 *Tum Corvi deceptus stupor*] Tunc Corvus stupidus deceptus ingemuit. Sic Catull. 'Talis iste meus stupor, nihil videt, nihil audit.' Hic loquendi modus usitatissimus est apud antiquos, ut diximus ad fab. 2.

13 *Ingenium quantum valet*] [Q. i. v.] Hic non *m* necat more antiquo.

14 *Virtute*] Id est, vi et fortitudine.

Virtute et semper prævalet sapientia.

inclusit; Lessingius, Tzschuckius, ut omittam alios. Burmannus, etsi ei non multum placeant hi versus, tantum sibi tamen non permittit; sed cum Neveleto transpositione mederi aliquantum versui primo credebat (*ingenium quantum valet*), secundum versum facile abire patiebatur. Gudius, cui olim accedebam, versum 13. utpote a glossatore additam, ejiciens, vs. 14. corvo tribuit. Legit autem, cum *et* in Cod. Pith. desit: *Virtuti semper prævalet sapientia.* Nam vs. 13. putabat esse irrepticium, formatum ex Ausonii disticho in Severum Pertinacem (vid. not. Gud. ad h. l.); in Cod. fabularum Æsopiarum Wissenburgensi ne volam quidem hujus versus extare; suave et elegans esse in Phædro, si quid amplius præter *προμύθιον* et *ἐπιμύθιον* lectorem e fabula monere velit, id plerumque uno *γνωμικῷ* versiculo ad finem fabulæ aliis disserendum committere, ut lib. I. fab. 26. 12. III. 7. 27. III. 17. 12. III. 11. 7. 'ingemuit' autem idem valere, ac cum gemitu dicere; id quod exemplis firmare studet. Cl. Schirachio Clav. Poët. P. I. p. 291. Gudius optime judicasse videtur. Ista enim emendatione elegantiam fabulæ natam esse contendit; elumbem reddi sententiam, si inter vs. 12. et 14. interponatur vs. 13. secundum hanc Gudii lectionem sensum fabulæ etiam bene sibi constare, ob ipsam sententiam, quam ei præposuerit Phædrus; neque enim corvum sibi virtutem, sapientiam vulpi tribuere, quemadmodum Bentleius interpretatus sit; sed queri, sibi, quamvis præstanti et voce et ceteris fere rebus omnibus, ut putat, tamen hic defuisse sapientiam. Duce Gudio Hoogstratanus vs. 13. e sua editione ejecit, atque etiam Richterus suspectum habet. Ursinus, præeunte Rittershusio, edidit, *virtuti prævalet*, probante Salmasio ad Æl. Spart. p. 97. et ad oram libri: it. in Exercit. Plin. p. 6. At Barthius ex Cod. Pith. legi jubet; *Virtute semper prævalet sapientia.* Adv. lib. XV. cap. 2. et ad Gratii Cyneg. p. 36. et ad Theb. IV. 662. Explicat autem *Virtute* per robur, vires; quemadmodum et alii interpretati sunt, ut Salmasius locis paulo ante citatis. Alii alia tentarunt. Buchnerus *Virtutem et semper p. s.* suspicatur; Grunerus, Obss. in. Phædr. p. 14. legit et interpungit: *Hac re probatur, ingenium quantum valet. Virtute at semper p. s.* ut Phædri mens sit: quamvis hæc fabula doceat, multum sæpius valere ingenium, i. e. calliditatem, qua vulpes caseum acceperat: tamen sapientia plus semper virtute, quam calliditas dolis efficere potest. Bipontini vs. 13. et 14. a reliquis separatos ediderunt; sic tamen interpungunt: *Hac re probatur ingenium: quantum valet Virtute, ita semper prævalet sapientia.* Desbillonius, retinens vs. 13. tantummodo vs. 14. spurium habere videtur. Sed etiam sunt, qui istos versus genuinos judicent, ut Brotier. Jakob. Lallemant. Legit autem et interpungit Brotier. *H. r. p. i. q. valet. Virtute s. p. s.* Ita et Lallem. nisi quod hic ediderit *quantum ingenium*, ut *m* non elidatur, quemadmodum volunt Faber, Prasch. Rittershus. Funccius. Si quid ego judico, versus 13. et 14. recte a viris doctis Phædro indigni et insititii habentur. Ut enim taceam, neque in Romulo Div. neque Ulm. neque apud Romulum et Anonymum Nilantii istorum versuum ullum extare vestigium, (quibus quoad vs. 13. adjungere possis Codicem Wissenburgensem,) in quo ultima pars fabulæ sic redditur: 'Tunc vero corvus ingemuit, stupore deceptus: multi quod viribus non possunt, sapientia explicant;' omisso v. 13. non pauca sane impediunt, quo minus statuamus, versus memoratos a Phædro esse profectos. *Virtuti* enim quis aptus hic locus sit, vix potest intelligi; nam eam frustra in corvo quæras. Deinde *τὸ valet* vs. 13. et *prævalet* vs. 14. sine efficacitate repetitum, offendit aures. Porro nunquam in una eademque fabula reperitur et Promythium et Epimythium. Sed jam in prologo fabulæ vim vere exposuerat Phædrus. Neque etiam *quantum valet* hoc nexu Latine dici potest; dicendum erat *quantum valeat*. Denique cum *sapientia* sic ad calliditatem et astutiam pertineat, recte dubitat Cl. Tzschuck. an ita dicere liceat. Quodsi vero proprie intelligatur, et *sapientia* et *virtus* a fabula sunt aliena. Cf. Burm. et Tzschucke.

FABULA XIV.

EX SUTORE MEDICUS.

MALUS cum Sutor, inopia deperditus,
Medicinam ignoto facere cœpisset loco,
Et venditaret falso antidotum nomine;
Verbosis acquisivit sibi famam strophis.
Hic cum jaceret morbo confectus gravi

Cum Cerdo imperitus, oppressus paupertate, incepisset exercere medicinam in loco ubi non erat notus, atque venderet medicamentum pro vero antidoto, comparavit sibi nomen præstigiis verborum. Cum hic decumberet affectus morbo gravi, Rex

1 *Deperditus.* Bentlei. *proterritus.* Sed *proterrere* est, injecto terrore in fugam dare, quod hic nullum locum habet, notantibus Hario et Burmanno. Sutor enim, videns se, imperitia suæ artis nobilem, quæstus amplius facere non posse, sponte deserit patriam, sperans, se ignoto loco medicum posse agere, et rem facere. Cf. Burm. Schefferus mallet *inopiaque perditus,* citra necessitatem, cum *deperditus* probum sit. Bothius: 'Cum *perditus,* immo etiam *deperditus egestate, amore, luxu,* bene dicatur, *de* autem significationem simplicis verbis tantum augeat, Burmannus vulgatam retinet, cui astipulor.' —4. 5 Lessingius Zur Gesch. der Æsop. Fab. p. 245. hos versus supposititiis annumerat. Sed jam olim Kohlius, Comment. crit. Pentadec. I. Loc. 49. vs. 5. spurium judicavit; etsi veniam det quarto. Cum enim iste, salvo et incolumi sensu contextus, non tantum abesse queat, sed etiam, si recipiatur, sensum alioqui bonum satis et commodum disturbet; cur, inquit, nobis religio sit, eum exturbare? Kohlio assentit Cl. Jakob. qui vs. 5. putat delendum, nec sine ratione; probantibus Censoribus eruditis. Vid. A. L. Z. ann. 1785. II. 281. Coll. Ephemer. Gothan. ann. 1785. p. 411. Etsi vero hic versus salvo sensu contextus et salva fabulæ vi abesse potest; ego tamen tantum mihi non permitto, ut duos Phædri versus ejiciendos censeam; etsi probe sciam, vs. 5. non carere difficultate. Quodsi enim omnes versus in priscis scriptoribus, maxime in Phædro, vel spurii et suppostititii, vel interpolati judicandi essent, qui aut rectius possunt exprimi, aut superflui ineptive videntur, quot quæso essent vel emendandi, vel ejiciendi! At vera artis cri-

NOTÆ

2 *Ignoto loco*] Peregrino in loco ubi eum nemo noverat.

4 *Verbosis strophis*] Id est, laqueis verborum. Metaph. Strophæ enim proprie laquei sunt decipiendis et captandis feris aptæ, a *στρέφω, verto.*

Rex urbis, ejus experiendi gratia
Scyphum poposcit: fusa dein simulans aqua
Antidoto miscere illius se toxicum,
Combibere jussit ipsum, posito præmio.
Timore mortis ille tum confessus est,
Non artis ulla medicæ se prudentia,
Verum stupore vulgi factum nobilem.
Rex advocata concione hæc edidit:

civitatis, exploraturus illius scientiam, *petit calicem, in quem infundens aquam finxit se miscere venenum*, cum *antidoto; deinde jussit exhaurire, proposita mercede. Tum* Sutor *fassus est metu mortis se non* evasisse *medicum ulla arte et exercitatione, sed sibi acquisivisse* hanc *famam inscitia vulgi. Rex vocatis civibus*

ticæ ratio postulat, ut textum, non ipsum auctorem emendemus. Si vs. 5. exturbetur, narratio claudicat. Male enim ista cohærent: 'Verbosis acquisivit sibi famam strophis...Rex urbis ejus experiendi gratia Scyphum poposcit.' Itaque si quid ejiciendum est, non vs. 5. solus, etiam 4. debet ejici, quod volebat Lessingius. Sed retineo utrumque. Nec desunt, qui malint Phædrum oscitantiæ arguere, quam temere duos ejicere versus.—9 *Combibere.* In Codd. Mss. est: *Bibere jussit ipsum posito præmio*, quæ varie supplere conati sunt viri docti. Vulgatum est *Hoc bibere*, quod est in Editione Pithœi. Neveletus edidit *Bibere j. i. p. p.* mallet tamen *Hoc bibere*. Heinsius *Obbibere;* sed nondum satis tuta est hujus verbi Latinitas; neque etiam verosimile videbatur Gronovio, ex integra voce priorem syllabam evanuisse. Richterus in Spec. Obs. crit. et in sua Phædri editione ingeniose profecto conjicit *Ebibere*. Dicit enim, librarios plerumque literas versuum initiales omisisse, ut videlicet eas minio pingerent. Quæ conjectura ita placuit Bentleio, Brotierio, Lallem. Desbillon. ut reciperent in contextum. Sed recte observat Burmannus, Phædri fabulas olim non per versus dispositas, sed continuo sermone conscriptas fuisse a monachis, ut e Nilantii, Romuli, et aliorum fabulis appareat, quas varie etiam interpolarint. Atque etiam Brotierius, qui Cod. Ms. Pithœi in manibus habuit, testatur, Phædri fabulas, ut prosam, non ut versus, a librariis descriptos fuisse. Gronovius docet, ultimam syllabam in *toxicum* potuisse absorbere sequentis vocis primam, unde ille facit, *Tum bibere;* quod rejicit Burmannus. Quæ enim esset scabrities, *deinde simulans*, cet. *Tum bibere jussit*, et mox sq. iterum versu *ille tum confessus est?* Quare mollius judicat *toxicum Combibere jussit*, laudans Hor. Od. I. 37. 28. Ovid. Met. VII. 287. Nihilo vero secius vulgatum servari posse putat, quia *jubere bibere, dare bibere* fere solennes sunt locutiones. Equidem *Combibere jussit* recepi cum Bipontinis, nec immerito.—11 *Medicæ.* Mss. Pith. et Rem. *medicum; sed medicæ* est ex emendatione Heinsii et Gronov. Vulgatum tamen præter Nevelet. Rigalt. 2. Ursin. al. retinent Lallem. Brot. Desbill.—13 *Edidit.* Ita pro *addidit* primus Gronov. legi voluit, quæ conjectura etiam in mentem venit Heinsio, quibus deinde obsecuti sunt alii, maxime Burmann. Brotier. Bipontini, al. Gudius et Wolf. tuentur *addidit* sc. iis, quæ advocata in concione sutor ipse fatebatur: putat enim

NOTÆ

6 *Rex urbis*] Qui summam tenet, et regit in Urbe. Atque sic antiquitus vocabantur singularum urbium rectores.

Quantæ putatis esse vos dementiæ,
Qui capita vestra non dubitatis credere,
Cui calceandos nemo commisit pedes?
  Hoc pertinere vere ad illos dixerim,
Quorum stultitia quæstus impudentiæ est.

sic arguebat: Quantæ existimatis vos esse stultitiæ qui non timetis committere illi *vitam vestram, cui nullus credidit pedes calceis induendos? Affirmaverim vere hoc spectare illos quorum audacia facit rem ex fatuitate* multitudinis.

****

Wolfius, procul dubio regem prius coegisse ipsum sutorem publice confiteri, quæ privatim regi fuerat confessus, vel ipsum ea concioni exposuisse: non extra veri speciem, judicante Burmanno; non enim Phædrum solere omnia exequi, et illa verba *edere* et *addere* solenniter librarios confudisse. Mihi tamen, si *addidit* retineatur, et paulo ante memorata supplenda sint, narratio paulisper claudicare videtur. Alia res esset, si Phædrus dixisset: Concione advocata combibere jussit ipsum cet. Rex hæc addidit. Desbillonius paruit lectioni vulgatæ, *addidit*.—15 *Dubitatis.* Heinsius *dubitetis* e conjectura, quod non est spernendum.—16 *Commisit.* Sic vulgo legitur ex Cod. Pith. recte; metro id postulante. Meursius et Faber mallent *commissit*, quod per archaismum est pro *commiserit*, ut *pugnassit*, pro *pugnaverit*. In Editione Pithœi et Rittersh. est *commiserit*: sed Freinshem. Scheff. alii recte probant vulgatum *commisit*, ut sensus sit: vos nunc ei committitis capita vestra, cui nemo antehac commisit pedes, seu, ut ait Gronov. voluit locare calceos faciendos. Heins. conjicit *committat*.—17 *Hoc pertinere vere.* Sic vulgo legitur. Burmannus, cui vocalis repetitio ingrata videbatur, edidit: *Hoc pertinere ad illos vere dixerim*, ut *vere* cum *τῷ dixerim* conjungatur. Cui nonnulli obsequuntur; sed retineo vulgatum cum Lallemant. Brotier. Bipontinis, Desbillonio; quod defendit Burmann. e Ter. Andr. V. 3. 14. ‘eodem die istuc verbum vere in te accidit;’ nisi quis velit *vere* in loco Phædri jungere cum *dixerim*.—18 In Mss. Pith. Rem. et vet. Edit. hic versus ita exhibetur: *Quorum stultitiæ quæstus impudentia est.* Hoc testatur Brotier. At Gudius in Ms. Cod. qui non alius est quam Pithœi, ait se reperisse *imprudentia*, quam lectionem tuetur e vs. 11. hujus fabulæ, it. e lib. II. fab. 3. 6. lib. IV. fab. 5. 48. An forte alterutra lectio est a manu secunda? Neveletus edidit: *Quorum stultitiæ quæstus imprudentia est.* Sic quoque prima Rigaltii; quæ lectio Fabro non displicet. Gronovius et Harius *stultitia* nominativo casu positum credunt, hoc sensu, ut ipsa stultitia et imperitia sit quæstus, i. e. quæstum præbeat impudentibus. Sed ipsi diffidunt huic expositioni; hinc malunt *quæstui*. Sic Freinshemius, legi jubens, *Quorum stultitia quæstui impudentiæ est.* Quæstui autem dicuntur homines esse, ex quibus alii quæstum

NOTÆ

15 *Capita vestra*] Cum caput sit præcipua corporis pars, usitatissimum est apud Cic. ut vox illa usurpetur pro vita. Elegantissime autem hoc loco usurpatur propter sequentem vocem, *pedes*, augetque dicti acrimoniam, ex oppositione. Capiti enim opponit pedes.

18 *Quorum stultitia quæstus impudentiæ est*] Id est, qui ita fatui sunt, ut quæstus ad impudentes devolet; vel, ut iis sit quæstus, qui gnaviter impudentes sunt: ita Georg. Grævius.

capiunt. Liv. lib. IV. 30. de sacrificulis 'quibus quæstui sunt capti superstitionibus animi.' *Quæstui*, quod multis aliis placet, præfert Richterus et in contextum recepit, approbante Heumanno; hæc ita explicant: quorum stultitia impudentes homines utuntur ad quæstum suum. Vid. N. B. P. XXVII. p. 606. Bipontini ediderunt: *Quorum stultitia quæstui imprudentiæ est.* Sed durus videtur Burmanno duorum dativorum concursus, qui *stultitia* ablativum esse putat, i. e. per quorum stultitiam. Deinde vis fabulæ significat, præferendum esse *impudentiæ*. Fac enim, in libris scriptis legi *imprudentia*, pro *impudentia;* quid ad rem? Constat inter omnes, has voces sæpe confundi. Itaque Ursin. Burmann. Lallemant. Brotier. Desbillon. alii recte ediderunt: *Quorum stultitia quæstus impudentiæ est.* Hanc lectionem etiam probant Faber, Grævius, Scheffer. Cl. Tzschuck. Rittershus. legit: *Quorum stultitiæ quæstus impudentia est*, ut sensus sit, qui per impudentiam suam quæstum et lucrum faciunt apud homines stultos et imperitos. Sed recte non satis Latinum videtur Scheffero *quæstum stultitiæ* interpretari, quæstum apud stultos. Est enim quæstus stultitiæ, quem facit stultitia, quo sensu repugnat antecedentibus. Heinsius conjicit, *Quorum e stultitia quæstus impudentiæ est*, quæ conjectura firmatur a Liv. XXV. 1. Cf. Burmanni Notas ad h. v.

FABULA XV.

ASINUS AD SENEM PASTOREM.

In principatu commutando civium
Nil præter domini nomen mutant pauperes.

In mutatione imperii, inopes mutant sæpius nihil aliud *nisi nomen* sui *domini.*

I. 2 *Civium.* Rittersh. Nevelet. Rigaltii 3. Faber, Ursin. Brotier. al. habent *sæpius.* In Codice enim Pith. erat, *commutando civium sæpius;* alterum a glossatore ascriptum. *sæpius* autem spectat ad sequens *mutant*, ferrique potest; esse etiam in Cod. Rem. testatur Brotier. Sed placuit viris doctis *civium.*—2 *Præter domini nomen.* Neveletus edidit *præter domini mores*, quod est in Codd. Pith. et Rem. Ita quoque Ursin. et Brotier. qui tuetur *mores*, quia Romani Augustum et Tiberium experti fuerint diversis sane moribus; diversi quoque fuerint Caligula et Claudius, alter insanus, alter hebes.

NOTÆ

1 *In principatu commutando*] Elegans in hanc fabulam exemplum politicum legere est apud Tacitum, ubi dicit Augustum, licet mutato imperio, eadem magistratuum vocabula retinuisse, 'Ne dimisais,' inquit,

Id esse verum, parva hæc fabella indicat.
  Asellum in prato timidus pascebat Senex.
Is, hostium clamore subito territus,
Suadebat Asino fugere, ne possent capi.
At ille lentus: Quæso, num binas mihi
Clitellas impositurum victorem putas?
Senex negavit. Ergo quid refert mea,
Cui serviam, clitellas dum portem meas?

Hæc parva fabula exerit illud esse certum. Senex pavidus pascebat Asinum in prato. Ille conterritus adventu repentino hostium hortabatur Asinum ad fugam, ne caperentur. Verum hic gradiens *lente: Dic, amabo, num credis victorem mihi daturum binas clitellas? Senex negavit* id facturum. *Quid mea igitur interest cujus sim, cum* debeam semper *ferre meas clitellas?*

Sed hanc lectionem rejicit Censor eruditus in Ephem. Gotting. ann. 1784. Partic. 67. cum aberret longius a mente poëtæ. Rigaltii 2. Axen. Freinsh. Walch. *propter domini mores.* quæ lectio Scheffero placet, hoc sensu: nil mutant propter domini mores; cum sint iidem, et illius qui decedit, et illius qui subsequitur. At vero *propter* non est in libris scriptis. Heinsius *mores* mutat in *sortem. Nomen* primus edidit Bongarsius, testibus Scheffero et Ursino, cui recte viri docti obsecuti sunt, quia nullus sensus esset, si legeretur *Nil præter domini mores m. p.* cum pauperes possint suos mores, non domini mutare; sed dominorum novorum mores possunt facile mutatos deprehendere. Vid. Burmann. et Wolf. Vindic. Gud. p. 86. sq. Conjiciebat etiam Heins. *Nil præter dominum more mutant pauperes.*—4 *Timidus.* Meursius *tumidus*, i. e. impotenter dominans, ultra necessitatem et contra mentem Phædri. Recte enim *timidus*, propter ea, quæ sequuntur, de consilio fugæ asino dato. Cf. Fabri et Schefferi Not. Bentleius, emendandi prurigine captus, libris invitis, legit, pro *timidus, quidam*, quod recepit Brotier. '*timidus pascebat senex.* Cum nullum aptius sit seni epitheton, nescio quid in mentem venerit viris doctis, vel *tumidus*, vel *quidam* supponere, de quo Phædrus nunquam cogitavit. Non tamen ideo repudiari debet, quia *quidam* semper a Phædro adjectivo, non substantivo jungitur. Quid enim est, quæso, *senex*, nisi adjectivum? æque ac *maritus, garrulus, petulans*, quibus omnibus *vir*, aut *homo* subest.' *Burmann.*—6 *Asino.* Burmanno persuasum est, Phædrum scripsisse, *Suadebat asinum fugere*, de quo docte disputat; sed tamen a vulgatis mutandis abstinet. Mittamus hæc; legant Notas Burmanni, quorum interest, coll. Tzschuck. qui nescit, an Burm. vere velit *asinum....possent.* Bentl. *posset*, invito Burmanno, quem vide.—10 *Dum portem.* Cl. van Bergen. Obs. crit. C. xxvi. p. 56. putat legendum vel, *dum porto;* quia *dum* indicativum amat, si pro *quamdiu*, vel *donec* ponitur, vel *cum portem*, quod mallet, laudans Burmannum ad lib. iii. fab. 10. 13. ubi hic docet, particulas *cum* et *dum* sæpe esse permutatas. Sic

NOTÆ

'quidem finem esse militiæ, sed apud vexillum retentos, alio vocabulo, eosdem labores perferre.'

8 *Clitellas*] Clitellæ sunt instrumenta lignea in quibus colligatæ sarcinæ imponuntur asinis.

lib. III. fab. 10. 13. olim legebatur *dum;* et lib. I. fab. 4. 2. nonnulli præferunt *cum*, ut suo loco indicavi. Pari modo hic legi posset *cum portem c. m.* quod habet sensum commodiorem maxime si quis ponderare velit, quæ observ. Drakenb. ad Liv. I. 40. fin.

FABULA XVI.

CERVUS ET OVIS.

FRAUDATOR hominem cum vocat sponsum improbum,
Non rem expedire, sed malum dare expetit.

Cum fraudator se obstringit malo præde, cupit facere malum, non absolvere nego-

1. 2 Nullus vexatior variis conjecturis locus toto in Phædro. Codex Pithœi hos versus ita exhibet: *Fraudator homines cum avocat sponsore improbo, Non rem expedire, sed mala videre expedit.* Sic edidit Neveletus, nisi quod altero versu *expetit* legat. Contra in Cod. Dan. *Fraudator nomen cum locat sponsore improbo:* quæ varie emendare ausi sunt Critici. Vulgo legitur: *Fraudator nomen cum locat sponsu improbo, Non rem expedire, sed mala videre expetit. sponsu improbo* est e conjectura Rittershusii. Ex interpretatione Gronovii, Hartmanni, aliorum, τὸ *nomen locare* adhibetur de debitore, qui accepto mutuo vel merce alteri obligatur, qui suum tamquam debitoris nomen locat, et patitur apud alium esse in tabulis, in quas referimus, si cui mutuamur aut vendimus in diem; quod appellatur 'nomina facere' apud Cic. Off. III. 14. Sed et *nomen facere* dicitur creditor, qui credit alteri pecuniam vel mercem, ejusque nomen in libro suo notat, quod in tabulis suis expungit creditor, quando alter, quod debet, solvit. Unde 'nomen expungere' apud Plaut. in Cist. I. 3. 40. sq. 'nomen expedire' Suet. de ill. Gramm. C. 11. 'nomen explicare' Cic. ad Att. XIII. 29. est, debitum solvere. Sic Cicero dicit 'exigere nomina,' pro, ad dissolutionem cogere; 'habere in nominibus,' cet. Vid. Clav. Ernesti in *nomen* et *expedire. sponsus improbus* idem est, quod sponsor malæ fidei. Abstractum pro concreto. *rem expedire* Pithœus, Gronov. aliique viri docti explicant, pecuniam mutuo acceptam solvere et reddere. *mala videre* si retineatur, exponi debet per, procurare, de

NOTÆ

1 *Fraudator*] Qui in fraudem creditorum et eorum fraudandorum causa quid fecit gessitve, fraudator dicitur.

Sponsum improbum] Sponsorem non locupletem, qui non est solvendo.

2 *Non rem expedire, sed malum dare*

Ovem rogabat Cervus modium tritici,

tium. *Cervus petebat ab Ove modium frumenti sponsu lupi: sed hæc, prætimens*

qua verbi significatione, apud Ciceronem, Terentium, alios non raro obvia, Burmannus laudat Heins. ad Ovid. A. A. I. vs. 587. et Victor. ad Cic. Att. v. Ep. 1. Hunc in usum adduci quoque solet ex Tusc. Quæst. III. 'aliquid videamus cibi,' ubi in recentioribus Editionibus est *provideamus*. Sed de lectionis vulgatæ veritate merito viri docti dubitant. *nomen locare* hoc sensu insolitum. Sponsoris enim potius est, quam veri debitoris. Vix alias invenitur de debitore; est enim pro alio nomen suum profiteri; deinde *mala videre* recte suspectum, nec satis Latinum videri potest. Quare tutius videbatur Kohlio, locum ita explicare: *cum fraudator locat* (commodat) *nomen* suum (alteri, mutuum aliquid sumturo) *sponsu improbo* (sponsione fraudulenta,) *non rem expedire*, (debitum a debitore non solutum dependere fidemque suam liberare,) *sed mala videre expetit* (ex alterius, creditoris, incommodo suum comparare vel commodum, vel gaudium studet). Quam interpretationem illustrat verbis Cic. in Verr. IV. 42. 'nomen suum alicui commodare ad translationem criminis,' (eines andern Verbrechen auf sich nehmen). Etiam Cl. Tzschuck. vulgatam lectionem ferri posse putat, si ita explicetur, ut fraudator sit non debitor, cervus, sed sponsor, i. e. lupus, qui cervo locabat nomen suum improba sponsione. Tzschuckius conjicit: *Fraudator nomen cum vocat sponsum improbum*, ita, ut *improbum* conjungatur cum *vocat*, et *nomen eum sponsum*. Sed sic constructio nimis turbatur, recte observante Censore docto, (Vid. A. L. Z. ann. 1791. I. 87.) qui huic loco sic studet mederi, ut retineat vulgatam, nisi quod vs. 2. in fine legat *expedit*, quod est in Cod. Pith. pro *expetit*, hoc sensu: *Wenn ein Betrüger Geld aufnehmen will, und einen betrügerischen Bürgen stellt, dann wäre es sehr unklug, sein Geld hinzuzahlen; klug vielmehr ist es, den Betrug zu merken, sich vor Schaden und Gefahr zu hüten.* Jam olim Gudius vs. 2. ad creditorem trahebat, legens *expedit*, pro *expetit*, quasi creditori non utile esset, expedire pecuniam, i. e. dare mutuam fraudatori, sponsore improbo. Sed non sine causa accedo viris doctis, Burmanno et Beckio V. C. (De Interpret. Vet. p. 86.) quibus displicet ingrata illa verbi *expedit* repetitio. Ineleganter profecto dixisset Phædrus, *rem expedire* non *expedit;* etsi Gudio in nativa hujus verbi significatione lusisse videbatur. Placuit tamen hæc lectio Bipontinis, qui hunc locum ita constituunt: *Fraudator homines cum aditat sponsore improbo, Non rem expedire, sed mala videre expedit.* Cui lectioni etsi favent libri scripti, verba tamen, *homines cum aditat*, sensum duriuscule et subobscure exprimere mihi videntur. Mihi quidem conjectura Burmanni, quam recepi, inprimis placet; cum satis prope ad primæ scripturæ vestigia accedat, et ista lectione sensus Phædri constare videatur. Eandem adoptavit Bentleius, et Heusingerus eam reliquis Criticorum præfert conjecturis. Sic fere Desbillonius, qui recepit: *Fraudator homines cum advocat sponsum improbos, Non rem expedire, sed mala videre expetit.* Contra Brotierius edidit: *Fraudator homines cum advocat sponsu improbo* cet.—...*mala ridere*, pro mala videre, mallet Schefferus; vide Burmanni Syll. Epp. T. V. p. 10. pro quo Censor doctus (Vid. A. L. Z. ann. 1785. II. 281. coll. Not. Burm.) legi jubet, *male ridere.* Quæ lectio ingeniosa non displicet. Grævius e Schedis Dan. legendum existimat: *mala dare expetit.*

NOTÆ

[*mala videre*] *expetit*] Sensus istius versus est subobscurus; aliud enim significat quam verba sonant. Talis enim est: Non sincere agere, sed aliquod architectari malum vult.

Lupo sponsore: at illa præmetuens dolum:
Rapere atque abire semper adsuevit Lupus;
Tu de conspectu fugere veloci impetu:
Ubi vos requiram, cum dies advenerit?

fraudem, dixit: *Lupus solet semper subripere et secedere; tu* vero, o Cerve, soles *abire ex oculis summa velocitate: ubi vos quæram cum dies aderit* præstituta solutioni?

(Vid. Burmanni Syllog. Epp. IV. 42.) At Cl. Jördens. legit *male videre*, *videre* explicans, providere. Alii alia tentarunt. Vid. e. c. Præf. Cl. Jakob. ad Phædr. p. XVI. sqq. coll. Ephem. Liter. Gothan. ann. 1785. p. 411. Cuninghamus conjicit: *Veterator nummos cum rogat* s. i. et vs. 2. *malum edere; Ursinus: Fraudator, nomen sponsore locat cum improbo, N. r. e. sed mala videre expetit*. Cannegieter. ad Avianum p. 24. *Non rem expedire, at se mala fide expetit*. Salmasius: *Avarus nomen dum locat sponso*, vel *sponsu improbo*. Legant, quorum interest, lectores Notas Burmanni, c. Notis reliquorum Interpretum in Ejusdem Edit. c. N. Varr. maxime Schefferi, Heinsii et Gudii. [Anton. legit *homines cum vocat sponsum improbos, Non rem expedire, sed malæ addere expetit*.] —4 *Dolum*. Pro vulgato *dolum*, quod est in Mss. Pith. et Rem. et æque Latinum est, Burmannus ex Heinsii conjectura edidit *doli*. V. Heins. ad Ovid. I. Met. 323. 'metuens pericli' dixit Virg. Æn. lib. V. 716. Grunerus tamen l. c. hanc emendationem non putat esse necessariam. Cui recte suffragantur Brotier. Bipont. Desbillon. Langius, quem vide.

FABULA XVII.

OVIS, CANIS, ET LUPUS.

SOLENT mendaces luere pœnas malefici.
Calumniator ab Ove cum peteret Canis,

Fraudulenti solent dare pœnas mendacii. Cum Canis sycophanta repeteret ab

1 *Malefici*. Sic plurimæ Editiones, etiam Brot. Bipont. Didot. Desbillon. recte legunt, e conjectura Heinsii, pro, *maleficii*. At Bentleius *mendaces maleficos* intelligere videtur. Nonnullæ Editt. ut Nevelet. Ursin. *maleficii* retinent; sed illud metro accommodatius.—2. 3 Cuninghamus hunc locum ita constituit: *C. panem ab ove c. p. Canis q. c. se contenderet.—commendasse*. Sic

Quem commendasse panem se contenderet;
Lupus, citatus testis, non unum modo
Debere dixit, verum affirmavit decem.
Ovis, damnata falso testimonio,
Quod non debebat, solvit: post paucos dies
Bidens jacentem in fovea prospexit Lupum:
Hæc, inquit, merces fraudis a Superis datur.

Ove panem quem affirmabat se illi *dedisse servandum, Lupus vocatus in testem asseveravit non deberi solum unum* panem, *verum decem. Ovis, condemnata* hac *affirmatione mendaci, repræsentavit quod non debebat. Aliquot interjectis diebus, Ovis vidit Lupum prostratum in fovea. Dii, inquit, rependunt hoc præmium maleficii.*

habent Mss. Pith. et Rem. nec non vet. Edit. quæ lectio placet Neveleto, Rigalt. in Ed. 2. Gronov. Gud. Albino, Gallico interpreti, Schirachio Clav. P. I. p. 67. multisque aliis. Eam recepere Funcc. Brotier. Bipont. Desbill. Sed in Cod. Dan. est *commodasse*, quod cum Rigaltio in Ed. 3. Heinsio, Fabro, Ursino, aliis retinuit Burmann. Nam non servandos se dedisse panes calumniatum lupum, sed mutuos dedisse credebat. Sic olim conjecit Rittersh. Sic Salmasius ad marginem, Bentlei. Lallemant. Jördens. Didot. Cui lectioni favent præter Ms. Dan. Anonymus Nilantii fab. 5. apud quem leguntur hæc: *debes mihi reddere panem, quem dederam mutuo*, et mox: *scio panem commodatum ovi.* Sic fere Romulus Nil. fab. 4. Nam apud Romulum Div. hæc fabula non legitur. Præterea sequentia *debere* et *solvit* postulare videntur *commodare.* Vid. Cl. Tzschuck. coll. Not. Guyet. Nihilo vero secius *commendare* præferendum putavi. Vero enim est similius, *commodare* esse a librario, qui verbum *commendare*, paulo difficilius hoc sensu, non intellexit. Atque etiam ovis, cui canis servandum tradiderat panem, utique dici potest *debere* cani? *contenderet.* Scheff. et Heins. mallent *contenderat—se.* In Ms. Pith. et Edit. Pith. est *sese;* sed corrigit Salmasius *se.* V. Gud.—5 *Debere.* Mss. Pith. Rem. et Vett. Editt. *Deberi.* Sed in Ms. Dan. s. Voss. (est enim unus idemque Codex) *Debere* legitur. Sic ediderunt Ursin. Bipontini, Jördens. Facile autem irrepere poterat *Deberi*, propter sequens *dixit.* Heinsius, quem sequuntur Sanadon et Philipp. conjicit: *non unum modo panem debere, verum* cet. v. Brotier. Etiam Burmannus, quem *dixit* et *affirmavit* in uno versu offendit, ex sententia Heinsii legi jubet: *Panem debere, verum affirmavit decem;* etsi receperit vulgatum *Deberi*, quod placet Cl. Gail. Desbillonio, aliis. Tum vero, si legatur *Debere*, subintelligendum *ovis.*—8 *Bidens.* In Ms. fragmento Petav. i. e. Cod. Dan. *Videns jacentem prospexit in fovea lupum.* Vid. Not. Schefferi. Unde Heinsius emendavit *bidens*, cui igitur egregia hujus loci restitutio debetur. Permutatio enim literarum *b* et *v* solennis. N. Scheff. et Burm. Mss. Pith. Rem. et priscæ Editt. etiam Ursin. habent *ovis*, inconcinna repetitione. Male Bentl. h. v. ita expressit: *Forte ut jacentem in fovea conspexit lupum.* Nam in Cod. Pith. est *conspexit;* at in Rem. et Ms. Daniel. *prospexit*, quod rectius retinetur. *conspexit* tamen ediderunt Rigalt. in Edit. 2. Nevelet. Ursin. Funcc. Desbillonius, Petsch. Didotus. At Cuninghamus: *ut fovea conspexit l.* Bothius: *Ovis ut jacentem in fov. consp. L.* [Anton. legit: *Bidens jacentem in fovea ut conspexit L.*]—9 Cuninghamus: *Hæc i. fraudi m. ab S. d.*

FABULA XVIII.

MULIER PARTURIENS.

Nemo libenter recolit, qui læsit, locum.
Instante partu, mulier, actis mensibus,
Humi jacebat, flebiles gemitus ciens.
Vir est hortatus, corpus lecto reciperet,
Onus naturæ melius quo deponeret.
Minime, inquit, illo posse confido loco
Malum finiri, quo conceptum est initio.

Nullus revisit lubens locum qui nocuit. Mulier parturiens exacto suo tempore recumbebat humi edens graves gemitus. Maritus ipsam *monuit* ut *reponeret corpus cubili, quo abjiceret commodius pondus naturæ. Nullatenus, inquit, existimo malum posse auferri ibi, ubi primo contractum est.*

2 *Actis.* Ms. Pith. *peractis,* sed illud *per* ex ultima syllaba τοῦ *mulier* Burmanno videtur provenisse. Hinc jam olim Meursius reposuit *actis,* cum *peractis* repugnet versui. V. Meursii Animadv. ad Phædrum p. 198. *peractis* ediderunt Rittersh. Wasius in Senar. p. 29. Nevelet. Neque *actis* facile mutandum in *exactis,* etsi et hoc in hac re proprie dicatur, quod multis probat Burmannus; e cujus sententia, si quis hoc verbum præferat, legere posset: *Instante partu, exactis mulier mensibus.*—3 *Humi.* Sic legi jubet Heinsius. Ms. Pith. *Humo,* ut Nevel. Rigalt. Ed. 2. Rittershus. Freinsh. Gronov. Ursin. alii ediderunt, quod accipi potest per ellipsin præpositionis pro, in humo. De qua locutione docte disputat Munkerus ad Hygin. fab. CCXLVII. melius tamen Burmanno videtur *Humi.* Ita enim frequenter poëtæ et alii.—5 *Onus naturæ.* Sic Mss. Pith. Rem. et vett. Editt. quam lectionem probant, præter alios, Gronov. Hoogstratan. Eandem etiam recte receperunt recentiores Editores, Petsch. Brotier. Bipont. Desbill. etsi de fœtu dici nondum observatum sit. Sed Heins. substituit *Onus maturum,* notum poëtis, quod placet Bentleio et Burmanno, cujus eruditam de ista Heinsii conjectura, minime necessaria, disputationem, si placet, lege. [Legit Anton. *melius ut dep.*]—6 *Illo.* Ita Mss. Pith. Rem. et Vett. Editt. Sed Cod. Dan. habet *illa,* ut jungatur cum *inquit.* Ita volunt legi Salmas. et Gud. Hanc lectionem quoque receperunt Bentlei. et Philipp. Utrumque recte dici potest. Nam si hoc eligas, illud subintelligitur. *confido.* Bentlei. *confido hoc loco,* quod est in Cod. Dan. s. Voss. Sanadon et Philipp. legunt *confidam.*—7 *Initio.* Cod. Dan. i. e. Schedæ regiæ *initium,* unde Heins. colligebat *primulum.*

NOTÆ

2 *Actis mensibus*] Novem scilicet, ad solutionem partus requisitis in muliere.

3 *Humi*] [*Humo*] Pro *humi.* Ita Ovid. 'Sedit humo nuda.'

FABULA XIX.

CANIS PARTURIENS.

HABENT insidias hominis blanditiæ mali:
Quas ut vitemus, versus subjecti monent.
Canis parturiens cum rogasset alteram,
Ut fœtum in ejus tugurio deponeret,
Facile impetravit: dein reposcenti locum
Preces admovit, tempus exorans breve,
Dum firmiores catulos posset ducere.
Hoc quoque consumto, flagitare validius

Blanditiæ improbi hominis sunt plenæ insidiarum. Versus consequentes nos *docent illas fugere. Cum canis instante partu petiisset ab alia, ut ederet catulos in ipsius casa, exoravit facile: deinde cum* alia *reposceret sedem, adhibuit preces, rogans breve tempus dum posset abigere catulos robustiores. Hoc etiam finito, cœpit*

2 *Ut.* Heins. *qui.* Hunc versum integrum retinuit Romulus Divion. nisi quod *omnes* intrudat post *ut.*—3 *Rogasset alteram.* Anonymus Nilantii fab. LIV. *rogavit scrofam;* sed v. Lessingii l. c. pag. 246. Romulus Nil. fab. 9. *aliam Caniculam.* Romulus Div. lib. I. fab. 9. *rogabat alteram.* Pro alia quavis sumunt Scioppius et Schefferus. Sic Cic. de Off. III. 'detrahere alteri sui commodi causa:' et ita lib. I. fab. 4. 4. 'aliam prædam ab alio ferri putans.' Sed Burm. *alteram* proprie sumi jubet, quia agatur de duabus. Equidem mallem prius.—4 [Romulus et Anonymus Nil. *exponeret.*]—5 *Dein.* Ms. Pith. *deinde.*—7 *Catulos posset ducere.* Sic Mss. Pith. Rem. et Vett. Edit. ut Nevel. Rigaltii 2. Sed Ursin. Burmann. Bentlei. *posset catulos ducere*, levi, sed non necessaria, mutatione. Quare cum recentioribus Brotier. Bipont. Desbillon. retineo vulgatum. *ducere.* Cod. Dan. s. schedæ regiæ *deducere.* Inde Heinsius aliquot conjecturas ascripserat margini: *Dum firmiores posset caula educere;* vel, *Dum firmiores catulos post educeret;* vel etiam, *Tum firmiores catulos posse educere;* vel, *Dum firmiores catulos inde abduceret.* Sed omnia frustra. V. Schefferi et Burm. Notas. *educere* tamen non displicet Cl. Schirach. Clav. P. I. p. 108.—8 Bentlei. ut clarius intelligatur, utra duarum canum flagitare cœperit, corrigit: *flagitari ut validius cubile cœpit: Si* cet. Sed cum hoc non possit esse dubium, ut justo fusius monstrat Burmannus, is quidem hanc emendationem repudiat. Atque etiam melius et Latinius diceretur *flagitari cœptum.* Exemplis, a Burmanno adductis, addi posset Nep. Timoth. 3. *validius.* Male Ritterhus. et Heins. *valdius*, quod idem est, sed contractis syllabis. [Bothius

Cubile cœpit. Si mihi et turbæ meæ
Par, inquit, esse potueris, cedam loco.

postulare vehementius tugurium. Cedam, inquit, tibi *illud, si potueris esse par* resistendo *mihi et meis catulis.*

legit, *consumto, ut fl. val.*]—9 Ms. Pith. et Dan. *Cubile cœpit, illa si* cet. Sic Editt. Pith. et Neveleti. Salmasius delet τὸ *illa;* sed Heins. legi volebat : *Cubile cœpit: Illa, mihi et turbæ meæ, Par si, inquit, esse potueris, cedam loco.*

FABULA XX.

CANES FAMELICI.

STULTUM consilium non modo effectu caret,
Sed ad perniciem quoque mortales devocat.
Corium depressum in fluvio viderunt Canes:
Id ut comesse extractum possent facilius,
Aquam cœpere ebibere: sed rupti prius

Susceptum ridiculum non modo est irritum, verum etiam ducit homines in ruinam. Canes aspexerunt in imo *fluento corium demersum,* et *cœperunt haurire aquam, ut illud eductum possent comedere facilius: sed disrupti perierunt priusquam perficerent quod conati erant.*

5 *Ebibere.* Mss. Pith. Rem. et Vett. Editt. *Aquam cœpere bibere.* Sic Nevel. Rittersh. Rigalt. Ursin. Gronov. Richter. Maittar. Lallem. Brot. Desbillon. al. Sed Cod. Dan. *cœpere ebibere,* quod, ut ait Burmannus, conatum canum plenius exprimit. Nam certe ebibere sibi proposuerant, cujus nunc initium faciebant. Cum etiam in fabula Græca sit ἐκπίωσι, recte placuit viris doctis *ebibere,* ut Neveleto, Heinsio, Burmanno, Bipontinis. Sed Bentlei. mutavit in *cœperunt bibere.* Qua mutatione, cum *cœperunt* et *cœpere* rectum sit, non est opus. Æque enim tribrachys ac dactylus probatur Phædro, observante Burmanno. Sanadon et Philipp. ediderunt *Ebibere aquam cœpere.* Anonymus Nil. *cœperunt lambere,* quod non displicet Bentleio et Burmanno. Ita enim

Periere, quam, quod petierant, contingerent.

fab. 25. 'quamlibet lambe otio.'—6 *Periere.* Cod. Pith. et Ed. Nevel. Rittersh. *ibi periere;* sed delet Salmasius *ibi*, quod et abest a Cod. Dan.

NOTÆ

6 *Contingerent*] Id est, attingerent. Ut Virgil. 'Funemque manu contingere gaudent.'

FABULA XXI.

LEO SENEX, APER, TAURUS, ET ASINUS.

QUICUMQUE amisit dignitatem pristinam,
Ignavis etiam jocus est in casu gravi.
Defectus annis, et desertus viribus

Qui dejectus est de veteri honore, est derisui in tanta calamitate, etiam inertibus. Cum Leo confectus ætate, et destitutus robore, jaceret expirans, Aper sævis denti-

2 Neveletus edidit: *Ignavis est etiam j. i. c. g.*—3 *Defectus.* Romulus Ulm. *annis decrepitus*, pro quo in Rom. Divion. corrupte *Deceptus*, e compendio. Scioppius male τὸ *Defectus* explicabat, cui anni deessent; emendabat igitur *Defessus*, quam lectionem recte rejiciunt Faber et Scheffer. quos vide. Vulgatum *Defectus* firmat quoque Anonymus Nilantii fab. 16. apud quem legitur: *defectus annis et desolatus viribus.* Istud *desolatus viribus* recepit Cuninghamus. Bentleius legit, *Confectus annis*, ut lib. I. fab. 14. 5. et III. 7. 2. *annis.* Ms. Rem. *armis*, quod frustra tuetur Gudius. *desertus.* Bentl. invitis libris et sine necessitate, *defectus viribus*, laudans præter alia Romuli Nilantii fab. 14. *annosum leonem viribus defectum.* Heumannus conjicit; *Defectus annis et defectus viribus*, quam lectionem strenue defendit in N. B. P. XXVII. p. 607. Repetitionem τοῦ *defectus* ait facere elegantiam, et poëticæ rationi esse accommodatam; *defectus* et *desertus* facile potuisse confundi; *desertus viribus* non esse

NOTÆ

3 *Defectus annis*] Qui deficiebat propter annos.

Desertus viribus] Id est, a viribus. Ellipsis præpositionis *a*.

Léo cum jaceret, spiritum extremum trahens,
Aper fulmineis ad eum venit dentibus,
Et vindicavit ictu veterem injuriam:
Infestis Taurus mox confodit cornibus
Hostile corpus. Asinus, ut vidit, ferum
Impune lædi, calcibus frontem extudit.

bus accurrit ad illum, et ultus est antiquas injurias plagis: quin et *statim Taurus infensus transverberat illum* suis *cornibus. Ut Asinus conspexit vulnerari sine periculo Leonem, comminuit* ipsi *caput pedibus. At Leo trahens extremum spiritum:*

Latinum; *defectus viribus* solennem esse loquendi formulam. Quæ aliquam profecto speciem habent, nisi quod putem, *desertus viribus*, Latine dici posse; adeo ut τὸ *desertus* non temere ejiciendum sit. Heumanni tamen conjectura defenditur in A. E. ad ann. 1718. p. 344. ex Phædri lib. v. fab. 6. 2. aliisque locis. Heumanno accedit El. Major. de Varianda Oratione c. 4. sect. 4. p. 451. Contra *desertus* defendit Thom. Wopkens. in Misc. Obs. VII. tom. 3. p. 380. ex Auct. Dial. de causs. corr. eloq. c. 1. 1. 'nostra ætas deserta et laude orbata.'—6 *Ictu.* Heins. *ita*, vel *sic*, sed v. Burm. qui probat, in lectione vulgata metrum constare, neque emendatione opus esse.—7 *Infestis.* Rigaltii, Nevelet. Rittershus. Ursini, Meurs. al. Editiones habent *Infestus.* Perperam. *Infestis* est in Cod. Dan. quod, quia est magis poëticum, recte placuit viris doctis. Anonymus Nilantii *infestans.* Vid. Notas Nilant.—9 *Extudit.* Recepi lectionem Ms. Rem. et Cod. Dan. Sic quoque ediderunt Gronovius, qui tamen *exterit* tuetur ad Senec. Brev. Vit. c. 13. teste Burmanno; Funccius, Santoroc. Richter. prima Burmanni, Petsch. Brotier. Desbillon. Sic etiam legi jubet Gudius; statuit enim, a vetustissimorum librorum auctoritate non temere esse recedendum; atque etiam, si ita legatur, convenire tempora, quæ ceteroquin discrepent. Laudat autem Suet. Vesp. 2. 'ea demum extudit magis convicio, quam precibus, vel auctoritate;' in quo tamen loco τὸ *extudit* de violenta et sæpius repetita percussione vix capi potest. Lectionem *extudit* quodammodo confirmat Romulus Ulmensis, apud quem legitur *contudit.* Codex Pith. antiquitus habuisse videtur *extudit*, teste Brotierio; sed recenti manu emendatum *extorxit*, non *exterxit*, quod vult Heinsius. Inde Pithœus emendavit *exterit*, i. e. calcitrando confringit. Cui lectioni favet locus Statii Theb. lib. x. 473. 'gravis exterit artus Ungula,' ad quem locum, a Scheffero adductum, Burmannus laudat Barthium. Recepit eandem jam olim Neveletus, atque etiam post Ursinum præfert Burmannus, cui non verisimile videtur, librarium hoc verbum vulgari *extudit* supposuisse. Cui accederem, si *exterit* esset in libro scripto, in quo tamen legitur *extorxit*, quod est a manu secunda, non prima; unde Pithœus fecit *exterit*, quod false Bentleius contendit esse in Cod. Ms. An forte rudis librarius, qui verbum primæ manus non intelligebat, emendandi prurigine abreptus, emendavit *extorxit*, cum scribere debuisset *extorsit?* Bipontini legunt *excutit*, quod in simili re passim occurrit in priscis scriptoribus; sic *excutere dentem, cerebrum, oculum.* Prope etiam accedit ad scripturam verbi *extudit.* Recepit hanc

NOTÆ

5 *Fulmineis dentibus*] Qui instar fulminis sternunt et proterunt obvia quæque. Unde Ovid. 'Fulmen habent acres in aduncis dentibus apri.' Et: 'Fulmineo celeres dissipat ore canes,'

At ille expirans: Fortes indigne tuli
Mihi insultare: te, naturæ dedecus,
Quod ferre certe cogor, bis videor mori.

Indignatus sum, ait, feras *generosas mihi intulisse contumeliam: quod* autem *cogor te sustinere, opprobrium naturæ, sane videor bis perire.*

lectionem Cl. Jördens.—10 *Tuli.* Cod. Dan. i. e. Schedæ regiæ *fero.* V. Scheff.—12 *Quod ferre certe cogor.* Sic Mss. Pith. Rem. Alii ediderunt: *Quod ferre cogor, certe bis videor mori,* ut Meursius, Ursin. Freinshem. Funcc. Cuningham. Lallem. Didot. al. Burmannus legi posse putabat, *Quod ferre inertem cogor,* ut *iners* opponatur fortibus; sed ipse vult nil moveri. Cl. Jakob. conjicit, *Quod ferre morte cogor,* suffragante Langio; sed v. A. L. Z. 1785. II. 281.

NOTÆ

12 *Bis videor mori*] Semel apri dentibus, et iterum per infamiam. Cum bona fama sit veluti altera vita, infame quid est vinci ab ignavo, gloriosum vero a forti: unde Virgil. 'Æneæ magni dextra cadis.' Et Ovid. 'Quisquis es, o juvenis, dixit, solamen habeto Mortis, ab Æmonio quod sis jugulatus Achille'

FABULA XXII.

MUSTELA ET HOMO.

Mustela, ab Homine prensa, cum instantem necem
Effugere vellet: Parce, quæso, inquit, mihi,

Cum Mustela capta ab homine vellet vitare mortem imminentem: Te *oro, ait,*

2 *Parce, quæso, inquit.* In Mss. Pith. et Rem. *quæso, inquit, parce mihi,* quod metro repugnat. Sic tamen Neveletus et Didotus in Edit. stereotypa; nec displicet Cl. Gail. Pithœus emendaverat: *quæso, inquit, parcas mihi.* Maluit enim sic mutare, quam transferre. Ita legunt non paucæ Editiones, ut Ursin. Rittershus. Rigaltii 2. Maittar. Funcc. Philipp. Lallemant. Richter. aliæ. Burmannus obsecutus est viris doctis, rescribentibus, *quæso parce, inquit, mihi.* Equidem recepi Bentleii lectionem: *parce, quæso, inquit, mihi.*

Quæ tibi molestis muribus purgo domum.
Respondit ille: Faceres si causa mea,
Gratum esset, et dedissem veniam supplici:
Nunc quia laboras, ut fruaris reliquiis,
Quas sunt rosuri, simul et ipsos devores,
Noli imputare vanum beneficium mihi.
Atque ita locutus improbam leto dedit.
Hoc in se dictum debent illi agnoscere,
Quorum privata servit utilitas sibi,

ignoscas mihi quæ libero tuas *ædes muribus tibi incommodis. Ille retulit: Si præstares* id *mea causa*, hoc *gratiæ apponerem* tibi, *et exorares quod* a me *petis suppliciter: verum quia insequeris mures quo rodas quæ sunt rosuri, et* quo *simul eos vores, noli mihi expensum ferre falsum officium. Et sic fatus dedit neci* hanc *malignam. Hi debent fateri illam fabulam sibi scriptam, qui, dum student propriæ*

Sic quoque ediderunt Brotier. Bipont. Desbillon. Jördens. Anon. Nil. *rogo parce mihi.* At Romulus Div. *rogo, inquit, ut parcas;* Rom. Ulmens. *rogo, inquit, parcas mihi.*—4 *Faceres si causa mea.* Antea legebatur, *facerem si.* Ita Cod. Pith. Rigalt. Nevelet. Rittersh. al. Sed *faceres* legendum esse, docet Romulus Div. *non causa mea facis;* necnon Anonymus Nil. *Non causa mea facis, nam si pro me fecisses, gratum haberem et darem tibi veniam.* Emendavit etiam Bongarsius *faceres*, probantibus Salmasio et Heinsio.—5 *Et dedissem.* Mss. Pith. Rem. *et* non agnoscunt. Sic igitur litera *m* non elidi debet. Sed Pithœus emendavit *et dedissem*, cui obsecuti sunt plurimi; Brotier. tamen recepit lectionem librorum scriptorum. Sed defendi potest *et* ex Anonymo Nil. *gratum haberem et darem tibi veniam supplici.* Rittershus. conjicit *supplicI*, pro *supplicii.* Perperam.—6, 7 *Reliquiis, Quas.* Sic Ms. Rem. et recentiores Editiones. In Cod. Pith. et Vett. Editt. ut Nevel. Rigalt. 2. est *Quæ.* Qui sic legunt, *reliquia* in neutro genere usurpari putant, referuntque ad peculiares Phædri dictiones. Provocant autem ad Plaut. Mil. I. 1. 54. 'at pedites tibi reliquia erant, si viverent.' Sed Gronov. et Bipontini legunt *reliquiæ.* Nondum igitur certum auctorem hæc forma habet, quicquid Scheffer. Rittersh. Faber de ea disputent. Cf. Gesner. Habent etiam Romulus Divion. *mures necas, ut comedas reliquias;* Anonymus Nil. *reliquias nostras totas devoras;* ipse Phædrus aliquoties hac voce usus est. Heinsius legit *relicuis Quas;* Gud. *reliquis*, ut vel scribatur *relliquis*, vel ut *reliquis* sit quadrisyllabum. *sunt rosuri.* Harius mallet *sint.*—9 *Atque ita.* Alii *ista;* perperam. *ita* enim

NOTÆ

2 *Molestis muribus purgo domum*] Ita Palladius de Mustela: 'Mordaces morsu solitus consumere mures, Invisum et domibus perdere dente genus.'

6 *Reliquiis Quas* [*Quæ*] *sunt rosuri*] *Reliquium*, et in plurali *reliquia*, etiam neutro genere a Latinis dicuntur; ut *alimonium, deliquium.* Plautus *reliquia* in neutro usurpavit in Milite Glorioso: 'At pedites tibi reliquia erant, si viverent.'

8 *Imputare beneficium*] Non est hoc loco, acceptum referre beneficium, sed collatum alicui. Phrasis Senecæ et Plinio, potius quam Ciceroni, usitata.

Et meritum inane jactant imprudentibus.

utilitati, imputant vanum beneficium incautis et minime advertentibus.

est in libris scriptis; deinde *Atque ita* Phædri genuinum est.—12 *Jactant.* Alii *jactat*, quod est a Rittershusio. Sic Bipontini, Hoogstratan. Gronov. prima Burmanni, Richter. nec displicet Sceffero. Sed *jactant* non pendet a *privata utilitas*, sed ab *illi qui*. Cf. Heusinger. et Burmann. *imprudentibus.* Græv. Ep. 306. ad Nic. Heins. t. IV. Syll. Epp. Burm. p. 481. legi vult: *Et meritum inane jactant impudentius.* 'Hinc,' inquit, 'et mustelam vocat improbam, i. e. impudentem. Nam fabula non ad illos pertinet, qui imprudentibus venditant se, et inania imputant beneficia, qui horum jactatorum artes non intelligunt et ab iis decipiuntur; nam mustelæ vanam ostentationem statim deprehendebat ille, qui eam ceperat, hinc et pœnas dabat morte; sed in homines illos effrontes, qui audent merita sua magnifice prædicare, quibus tamen non tam aliis commodant, quam suæ utilitati serviunt, deprehensi autem spe sua frustrantur et ludibrio sunt.' Quæ etsi placere possunt, tamen præstat, Phædrum oscitantiæ arguere, quam contra librorum scriptorum fidem quicquam mutare.

NOTÆ

12 *Et meritum inane jactant imprudentibus*] Istuc ipsum est quod dicit Terent. 'Ego, Charine, neutiquam officium liberi esse hominis puto, Cum is nil promereat, postulare id gratiæ apponi sibi.' Id supra rotundissime dixit Phæd. 'Vanum beneficium cuipiam imputare.'

FABULA XXIII.

CANIS FIDELIS.

Repente liberalis, stultis gratus est;
Verum peritis irritos tendit dolos.

Beneficus subito placet imprudentibus, sed struit inanes insidias prudentibus.

2 *Verum.* Sic Mss. Pith. Rem. et Vett. Editt. fide Brotierii. Ita etiam Nevel. Ursin. Scheff. Funcc. Sed Bentlei. et Burmannus suspicantur, Phædrum scripsisse *Rerum peritis*; quod sæpe occurrat, addito vel genitivo vel ablativo, ut lib. III. fab. 3. 'usu peritus.' Quod etsi verum est, et ejecta

Nocturnus cum fur panem misisset Cani,
Objecto tentans an cibo possit capi:
Heus, inquit, linguam vis meam præcludere,
Ne latrem pro re domini? multum falleris.
Namque ista subita me jubet benignitas
Vigilare, facias ne mea culpa lucrum.

Cum fur nocturnus porrexisset panem Cani, volens experiri num posset capi oblata offa: Heus, ait Canis, *vis mihi detinere linguam ne latrem pro bonis heri* mei? *Erras plurimum; namque tua liberalitas repentina me monet ut vigilem, ne facias* tuam *rem mea negligentia.*

particula *Verum* nihil nocetur sensui, et subintelligi potest, ut lib. I. fab. 26. 9. tamen invitis libris nolim quicquam mutari; maxime cum *peritus* absolute dici possit. Amat Phædrus etiam alibi istam particulam, ut lib. I. fab. 4. 5. Prol. III. 50. Itaque cum Hario, Brotier. Bipontin. Desbillon. al. retinui vulgatum. Tzschuckio tamen τὸ *Verum* languere videtur. *tendit.* In Cod. Pith. erat *ostendit*, factum ex præcedenti irrit*os*.—[3 *Fur* mihi necessario in arsi ponendum videtur. *Anton.*]—4 *Possit.* Reposui cum Bipontin. et Cl. Jördens. lectionem Mss. Pith. et Rem. nec non priorum Editt. Pith. et Rigalt. Non enim video, quare *possit*, quod ferri potest, contra Codd. Mss. ejici debeat. Rittershus. primum emendavit *posset*, cui plurimi obsecuti sunt, etiam Bentl. Burm. Brotier. Desbillon. [Forte: *Cibo anne possit tentans objecto capi*. Anton.]—5 *Heus, inquit.* Ita Ms. Rem. Pith. et Editt. Vett. Ita Nevelet. Sed cum sententia postulare videretur, *Heus si, inquit;* Heinsius adjecit *si.* Mollis sane conjectura! quia *si* ab ultima litera τοῦ *Heus* et prima τοῦ *inquit* potuit absorberi, judicantibus Hoogstratano et Burmanno. Sicque edidit Burmannus, qui præter alia affert locum Prop. II. 18. 21. Bentleius id respuit et interrogationis notam ponit post vocem *domini*, laudans lib. II. fab. 5. 21. et lib. III. fab. 14. 6. quæ distinctio placere recte potest. Facile enim *an*, vel *num*, potest subintelligi, quod fieri aliquando, ipse Burmannus non negat. v. Curt. lib. V. c. 5. 13. Neque sic orationem obscuram reddi puto; immo vero clara sunt omnia. Accedit denique librorum scriptorum auctoritas. Neque etiam Anonymus Nilantii agnoscit τὸ *si*, et Romulus Nil. hæc expressit per interrogationem: *Sic gratisne mihi panem porrigis? an ut prodam dominum meum et domum et familiam ac pecuniam illius tibi?* Bentleio assentiuntur Heusingerus, Gruner. l. c. II. de Schirach. in Clav. P. I. p. 296. Lang. in Edit. Phædri. Alii sine τῷ *si* etiam negligunt illam Bentleii distinctionem, qui tunc supplent per particulam *sed*, et ita capiunt: Intelligo, quid velis; vis ut ne latrem, sed multum falleris. v. Burm. Nec sic male. Ita Bipontini, Brotier. Desbillon. al. post Nevelet. Rigaltii Ed. 2. Ursin. Lallem. [Both. et Anton. legunt *Heus, inquit ille, ling. vis pr.*—8 Forte leg. *Vigilare, culpa lucrum ne facias mea.* Anton.]

NOTÆ

6 *Pro re domini*] Rei appellatio generalis est, et extenditur ad omnia bona quæ quis possidet. Sic Terent. 'Ad rem nostram sumus attentiores.'

FABULA XXIV.

RANA RUPTA ET BOS.

INOPS, potentem dum vult imitari, perit.
In prato quondam Rana conspexit Bovem,
Et, tacta invidia tantæ magnitudinis,
Rugosam inflavit pellem: tum natos suos
Interrogavit, an Bove esset latior.
Illi negarunt. Rursus intendit cutem
Majore nisu; et simili quæsivit modo,
Quis major esset. Illi dixerunt, Bovem.

Dum pauper studet imitari divitem, perit. Rana vidit aliquando *Bovem in aliquo prato, et, mota invidia ob tantam* ipsius *magnitudinem, distendit cutem rugosam. Tum petiit a natis suis, num esset major Bove. Hi negarunt. Inflavit iterum pellem conatu validiori, et similiter interrogavit quisnam esset amplior.*

2 *Quondam.* In libris scriptis Pith. et Rem. nec non Editt. Vett. *quodam.* Sic præter Ursin. Nev. Vincent. edidit Desbillon. pro quo Heins. reposuit *quondam,* ut lib. I. fab. 6. 3. lib I. fab. 28. 3. quod plurimis placuit. Idem Heinsius ascripserat libro suo: *In prato eodem,* ut lib. I. fab. 1. 1. lib. IV. fab. 6. 5. quod se probavit Broukhusio et Hoogstratano. v. Burm. Gudius mallet *quædam.* Sic Romulus Divion. Anonymus Nil. *In prato conspexit rana bovem pascere.* Nil. amplius.—4 *Inflavit.* Anonym. Nil. et Vincent. *implevit.*—5 *Latior.* Anonymus Nilantii, *si esset altior bove,* ut Schefferus conjiciebat. Idem Anonymus mox, *Bos te superior est.* 'Alta pectora' dixit Val. Flacc. v. 595. ubi alii *lata;* ubi v. Notas et ad Sil. Ital. IV. 294. *Burm.*—6 *Intendit.* Anon. Nil. *extendit* non male, judicante Burm. quem vid. ad Petron. c. 46.—8 Hunc versum tanquam spurium ejici jubet Bentlei. qui uncis inclusit, quod non recte *Quis major* dicatur pro, Uter major, et sententia ipsa sit sine nervis, sine venere. Sed et alibi Phædrus 'quis,' pro, uter dixit lib. III. fab. 13. 14. et lib. IV. fab. 28. 2. quæ loca cum aliis Harius notavit. Cf. Heusinger. Itaque hunc versum ejicere, Burmannus opus periculi plenum

NOTÆ

Hanc attigit fabulam Horat. Sat. II. 3. 'Illa rogare, Quantane? num tandem, se inflans, sic magna fuisset? Major dimidio. Num tanto? cum magis atque Se magis inflaret: Non, si te ruperis, inquit, Par eris.'

Novissime indignata, dum vult validius
Inflare sese, rupto jacuit corpore.

Responderunt, Bovem. Tandem succensens, dum conatur se magis ac magis intendere, disrupta periit.

---

recte judicat.—9 *Validius.* Heins. *valdius.* Vid. V. L. ad lib. I. fab. 19. 8.—10 *Rupto jacuit.* Anonymus Nil. *rupta interiit,* pro quo Bentlei. conjiciebat: *rupto interiit corpore.* Perperam.

FABULA XXV.

CANIS ET CORCODILUS.

CONSILIA qui dant prava cautis hominibus,
Et perdunt operam, et deridentur turpiter.
Canes currentes bibere in Nilo flumine,

Qui dant perversa consilia viris prudentibus, et abutuntur operam, et se præbent ridiculos. Ferunt Canes in fluvio Nilo bibere currendo, ne devorentur a Crocodilis.

---

3 *In Nilo.* Sic libri scripti. Sed Bentlei. cum Rittershus. *e Nilo:* quia Ælianus habeat, *ἐκ τοῦ ποταμοῦ πίνουσι,* et Anonymus Nil. *Canes currendo bibunt ex Nilo flumine;* et mox, *currens ex Nilo bibere cœpisset.* Lectionem *e Nilo* defendit etiam Harius, quia canes non sint, aut stent in Nilo, sed currentes ex Nilo bibant. Eandem præferunt Tollius, Ouvering. Cuninghamus. At vero Burmannus recte tuetur lectionem Codd. Mss. *in Nilo.* Etiam hoc loco prævaleat Mss. aucto-

NOTÆ

3 *Canes currentes bibere in Nilo*] Sic Plin. lib. VIII. 'Certum est,' inquit, 'juxta Nilum amnem Canes currentes lambere, ne Crocodilorum aviditati occasionem præbeant.' Unde natum Proverb. 'Tanquam Canis e Nilo.'

Nilo] Nilus fluvius Africæ maximus et notissimus. Credidere antiqui Nilum fuisse unum e brachiis Gehonis, ut legere est apud varios auctores, præsertim apud Lucanum lib. decimo, in quo sacerdotes Ægyptii inducuntur idipsum referentes inter epulas, precibus ipsius Cæsaris. Verum hodie compertum est, ut pa-

A Corcodilis ne rapiantur, traditum est.
Igitur cum currens bibere cœpisset Canis,
Sic Corcodilus: Quam libet lambe otio,
Noli vereri. At ille: Facerem mehercule,

Cum ergo Canis quidam *cœpisset lambere currens, ita Crocodilus* ad eum: *Bibe quantumvis otiose, nihil time. At Canis: Facerem equidem, nisi nossem te esse avidum meæ carnis.*

ritas!—4 *Corcodilis.* In Ms. Pith. est *Corcodrillis* Brotierio, at *Corcodrilis* Neveleto testibus. In Ms. Rem. *Corcodillis;* at Gudius attestatur, in hoc legi *Corcodilis.* Multæ tamen editiones habent *crocodillis*, s. *Crocodilis.* Lectionem vero *Corcodilis* esse veram et rectam, erudite probat Gudius. Nam vulgatam *Crocodilis* versus ratio respuit, cum prima in *Crocodilus* natura sua brevis sit. Constanter enim Græci scribunt Κροκόδειλος, non Κρωκόδειλος et Κροκόδειλος promiscue, quod vult Faber, qui primam in *Crocodilus* producebat. 'Testari possum,' inquit Gudius, 'in optimis et septingentorum et amplius annorum membranis non tantum apud poëtas, iis in locis, ubi metri ratio id postulat, sed etiam in prosa apud oratores et philosophos reperiri *Corcodilus.* Neque his obstabit, quod belluæ istius Niliacæ nomen a Græcis Latini acceperint, qui Κροκόδειλος scripserint. Sic enim sæpe vocabula, quæ a Græcis habent Latini, immutarunt. Sic *tardus* a βραδὺς, &c. Eodem modo Κάρτερος et Κράτερος. Non negandum vero est, poëtas, quoties prima foret corripienda, ad imitationem Græcorum scripsisse *Crocodilus.* Sic Hor. Epod. XII. 11. Postea unice tandem obtinuit, ut scriberetur *Crocodilus.*'—6. 7 In utroque Codice et Pith. et Rem. corrupte hæc ita leguntur, teste Desbillonio: *quamlibet lambe ocyus pota accede Noli timere sedulo ait at noli vereri inquit at ille facere mehercule.* Heinsius tamen docet, in Veteri Codice, i. e. Pith. inveniri pro *ocyus*, *otio;* cujus modi diversitatem scripturæ in eodem Codice supra aliquoties vidimus. Τὸ *otio* autem videtur esse a manu prima, *ocyus* a secunda. Phædrum hic esse interpolatum additionibus librariorum, qui explicatione τοῦ *lambe otio* sensui consulere vellent, vero est simillimum. Sic, teste Brotierio, lib. I. fab. 22. 7. post verba, 'et ipsos devores,' Ms. Pith. habet: 'Hic intellige soricem esse generis masculini.' Pithœus post vs. 6. unum versum addidit: *Accede, pota leniter, et noli dolos, Inquit, vereri. A. i. f. m.* qui deinde a multis, ut Nevelet, Rigalt. Ed. 2. Freinshem. Funccio, etiam Burmanno, receptus est. Sed non pauci sunt, qui versum: *Accede, pota leniter, et noli dolos,* penitus omittant; versu autem sq. pro *inquit* præferant *noli.* Sic Rigaltii Editio postrema, et Maittarii Danetique Editiones. Atque etiam

NOTÆ

tet ex historia Africæ de Marmol. et dissertatione Isaaci Vossii de Nili origine, hunc oriri ex duobus fontibus in Æthiopia superiori, et in regno Abassenorum, in terra Sachala, inter montes excelsos, qui siti sunt ultra Tropicum Cancri, duodecim circiter gradibus citra Æquatorem. Augetur vero Nilus solutis nivibus, et imbribus assiduis qui multi sunt in Æthiopia mense Maio: non exundat tamen nisi decimo quinto Junii, propter longum iter, quod excurrere debent illæ aquæ antequam ad Ægyptum usque perveniant, testimonio Abassenorum.

4 *Corcodilis*] Crocodilus Ægypti animal quadrupes. Nascitur ex ovo magnitudine ovi anserini. Cetera quæ de ipso narrantur, sunt passim obvia.

Nisi esse scirem carnis te cupidum meæ.

Bentleius h. v. uncis inclusit legens vs. 6, *qua lubet lambe otio*, i. e. ubicumque lubet. Bipontini vero cum Philippo, Lallemant. Schirach. V. D. Clav. P. I. p. 258. Brotierio, penitus ejiciunt. Hisce ego obsecutus sum; etsi improbet Gudius, nec desint, qui hunc versum, in libris scriptis parum expressum, ex ejus tamen vestigiis utcumque restitutum, retinere satius ducunt. In his Burmannus et Heusinger. Maxime moveor Anonymo Nilantii, qui h. l. sic expressit: *dixit ei Crocodillus: Quod libet labio tuo, noli vereri;* in quo loco τὸ *labio tuo* ex *lambe otio* natum esse, acutissimo Bentleio recte videtur. Vides igitur, apud Anonymum Nilantii hujus versus plane nullum extare vestigium. Quærit etiam Bentleius: quis ferre potest illud *inquit*, a capite sententiæ tam longe remotum? quod leve est. Sed majoris momenti est ratio adjecta, quod locutiones *lambe otio et pota, noli timere* et *noli vereri* parum differant. Vix igitur dubitari potest, locum additamentis librariorum esse corruptum. Contra si versus ejiciatur, meo quidem sensu, oratio redditur concinnior, et brevitati Phædri accommodatior. Gudius totum hunc locum, quem erudite, ut solet, illustrat, ita constituit: *Sic Corcodilus: quam libet lambe, otio* [i. e. sensim, leniter] *Pota, ac accede Nilo temere* [audacter, sine periculi metu] *de dolo Noli vereri.* Gudium sequuntur Gronov. et Hoogstratan. nisi quod hic lenius habeat, *atque accede.* Sed rejicit Burmannus hanc conjecturam, quia *accedo* cum dativo in ea significatione non satis Latinum sit; dicendum fuisse vel *ad Nilum*, vel *Nilum.* Quamvis enim exempla produci possent cum dativo, frequentius tamen tunc poni pro, addi, adjungi; sed pro, adire, aut prope venire, accusativum vel solum, vel cum præpositione amare, ut 'accedere ad lectum' l. III. fab. 10. 26. 'ad præsepe' l. II. fab. 8. 22. Si quid ego judico, emendatio Gudii dura, nec facile propter hiatus admittenda. Heumannus legit: *Sic Corcodilus: aquam bibere libet, o Canis, Accede, pota leniter, et noli dolos, Inquit, vereri.* Sed Richtero displicet illud *inquit*, postquam *sic* præcessit. Ipse vero legit: *Sic Corcodilus: quamlibet lambe et dolos Noli vereri*, ejecto versu; in editione sua tamen Burmannianam lectionem sequitur. Sed τὸ *inquit*, observante Burmanno, hic in fine poni, non magis nos ad emendandum deberet inducere, quam ubi in longiori periodo repetitur. Desbillonius h. l. ita emendat: *Sic Corcodilus: quam libet lambe: ocyus Potare noli: accede; quid times? dolos Noli vereri.* Ingeniose profecto! At vero offendit aures, fateor, verbum *noli*, bis in eadem sententia positum. Deinde languida oratio videri possit, *quid times?* et mox, *dolos noli vereri.* Notandum denique, in nonnullis Editionibus pro *otio* vs. 6. inveniri *ocyus*, quod alii, ut Schefferus, referunt ad *accede*, a quo commate divulsit Rittershusius; alii ad *lambe.* Praschius mallet, *otium est.* De hoc loco vexato v. Burmanni aliorumque Interpretum, etiam Freinshemii Notas. Bothius hunc locum ita constituit: *Sic Corcodilus: qua lubet, inquit, otio Accede, lambe, pota sedulo, ac dolum Noli vereri*, probantibus Censoribus doctis, in Leipz. A. L. Z. ann. 1803. Partic. 46. et in Hall. A. L. Z. ann. 1805. n. 258. p. 642. Quibus ut accedam, nondum ego possum induci. *potare sedulo* opponitur τῷ *lambere* in cursu, vel celeriter. *Both.* [Anton. legit: *Sic C.: quà libet, lambe otio, Potansque accede nobis temere, sed dolum Noli vereri.*]

FABULA XXVI.

VULPIS ET CICONIA.

NULLI nocendum; si quis vero læserit,
Mulctandum simili jure, fabella admonet.
Ad cœnam Vulpis dicitur Ciconiam
Prior invitasse, et illi in patena liquidam
Posuisse sorbitionem, quam nullo modo

Nemo lædendus: si quis vero nocuerit alicui, *fabula docet puniendum pari modo. Ferunt Vulpem prius vocasse Ciconiam ad prandium, et ipsi apposuisse sorbitiunculam fluidam in vase, quam Ciconia famelica nequiverit gustare ullatenus. Hæc*

---

2 *Multandum.* Heinsius legi jubet *Mulcandum.* Perperam; quia, observante Burmanno, pulsatio, ictus, et verbera hic longe absunt. Heinsio tamen obsequuntur Dispontin. Maittar. Hoogstratan. alii. Bentleius edidit, improbante tamen Hario, *Mactandum simili vice*, quod Latine dici vix potest. De utraque emendatione cf. Burm. *jure.* Cuninghamus: *more hæc fabella admonet.* [Mihi quidem totum promythium displicet, utpote superfluum. *Both.*] —3 *Ad cœnam Vulpis.* In Mss. Pith. et Rem. est, *Vulpis ad cœnam.* Ita vulgo legitur; sed cum Brotier. Bipontin. Desbillon. edidi, *Ad cœnam Vulpis.* metro postulante hunc verborum ordinem. Alii *Vulpes ad cœnam.* v. Brotier. —4 *Invitasse.* Nescio, cur hæc vox Burmanno suspecta videatur, qui mallet *vocasse*, propter *revocasse* vs. 7. At *invitavit* habent etiam Romulus et Anonymus Nil. et 'invitare ad cœnam' dixit Cic. ad Div. XII. 4. et de Off. III. 58. *et illi in patena liquidam.* Hæc est lectio Heinsii et Burmanni. Mss. Pith. et Rem. habent, *et ei liquidam in patena*, teste Desbillonio. Sed Brotier. et Bentlei. in utroque Codice inveniri scribunt, *et illi liquidam in patena;* pro que male Pithœus emendaverit, *et ei.* Etiam Romulus, *et posuit* illi *in catino sorbitionem liquidam;* Anonymus Nil. *et posuit* illi *in scutella.* Qui ediderunt, *et ei liquidam in patena*, ut Nevel. Rittersh. Ursin. vim fecerunt versui, quam remoturus Jac. Gronovius legit: *et ei in patena liquidam;* sed v. Burm. Desbillon. *et ei in patella liquidam;* quia *patella* poëtis longe usitatior fuerit, quam *patena*, aut *patina.* Lallemant. Funcc. Brot. ediderunt: *et illi in patina liquidam;* Bipontini: *et illi liquidam in patena. liquidam.* Bentl. conjicit parum probabili conjectura, *fictili*, quia *liquidam* produci non posse putabat. *patinam fictilem* habet ter quaterque Plinius, notante Bentleio. [Anton. legit *et liq.*

NOTÆ

2 *Mulctandum simili jure*] Id est, pœna talionis. Unde Cic. 'Quis aspernabitur idem jus dici sibi, quod ipse aliis dixit, vel dici effecit?'

Gustare esuriens potuerit Ciconia.
Quæ Vulpem cum revocasset, intrito cibo
Plenam lagonam posuit: huic rostrum inserens
Satiatur ipsa, et torquet convivam fame.
Quæ cum lagonæ collum frustra lamberet,
Peregrinam sic locutam volucrem accepimus:
Sua quisque exempla debet æquo animo pati.

cum invitasset vicissim Vulpem ad cœnam, *ipsi anteposuit lagenam refertam cibo comminuto, in quam immittens collum, repletur ipsa, et cruciat convivam fame. Quæ cum lingeret incassum eras amphoræ, cognovimus advenam avem sic locutam: Quilibet debet repræsentare libenter in se exemplum quod dedit.*

---

in patina fictili.]—8 *Lagonam.* Sic libri scripti et Edit. Vet. ita legitur et in aliis vetustis Codd. v. Gud. et Brotier. Al. *lagenam*, ut Romulus et Anonymus Nilantii.—9 *Satiatur ipsa et torquet.* Sic vulgo legitur. Cuninghamus, *Se satiat.* Scioppius, *at torquet*, quod recepit Funccius. Heinsius τὸ *et* jubet omitti, cui obsecutus est Burmann. qui de particula *sed* eleganter omissa agit ad Quintil. Declam. xiv. 6. Equidem cum Ursin. Brot. Bipont. Desbillon. reposui vulgatum.—10 *Collum frustra lamberet.* Retinui lectionem librorum scriptorum. Sic ediderunt quoque Ursin. Brotier. et Bipontini. Sed Nevelet. Burmann. Desbillonius, *frustra collum lamberet.*

NOTÆ

8 *Plenam lagonam posuit*] Lagena usitate dicitur. Tamen in veteri marmore legitur Laguna: 'M. Ulpio Aug. lib. Phædimo. Divi Trajani Aug. a potione et laguna.' Rigaltius vult legi in veteribus libris, *Lagona.* Sed id factum est, ut in aliis nominibus Græcis, in quibus υ vertitur in *o*. Ita ex νὺξ, *nox*.

11 *Peregrinam volucrem*] Sic vocat Ciconiam, quæ, teste Petronio, est hospita avis, exul hyemis, titulus tepidi temporis.

FABULA XXVII.

CANIS, ET THESAURUS, ET VULTURIUS.

Hæc res avaris esse conveniens potest,
Et qui humiles nati, dici locupletes student.
Humana effodiens ossa, thesaurum Canis
Invenit, et violarat quia Manes Deos,
Injecta est illi divitiarum cupiditas,
Pœnas ut sanctæ religioni penderet.

Hoc argumentum potest esse congruens avaris, et illis *qui, editi* licet *humili fortuna, ambiunt* tamen *nominari divites. Canis, effodiendo cadaver humanum, reperit thesaurum. Et quia offendit Deos Manes, immissa est ipsi fames auri, ut*

1. 2 Duos hos priores versus ineptos et spurios judicat Bentleius. Namque inficete dici putat *hæc res*, pro, hæc fabula; eundem his versibus patrem esse, qui et illis lib. I. fab. 13. 13. Epimythii locum supplere Vulturii verba vs. 9-11. 'o Canis, merito jaces,' &c. Etiam Bipontini, dura certe sententia, uncis incluserunt hoc promythium, quod erudite tuetur Burmannus. Inter alia quærit, cur non potius promythium præcedentis fabulæ ejectum fuerit a Bentleio, quam illud 'mactandum simili vice' obtrusum, cum Ciconiæ vox, 'Sua quisque exempla debet æquo animo pati,' egregie ejus vices implere possit. *conveniens*. Gebhard. Crepund. III. 10. obtrudit *continens*, sine ullo exemplo. Vid. Burm.—3 *Thesaurum*. Cod. Pith. *thensaurum*, de qua lectione v. Gud.—4 *Violarat*. Ita Ms. Rem. Sic quoque antiquitus habuit Ms. Pith. Sed recentiore manu emendatum est *violat*, quod Burmannus conjicit scriptum fuisse, pro *violarat*. Pithœus edidit *violavit*, quod habent multæ Editiones. cf. Brotier. Schefferus conjicit, *at violavit;* Bipontini et

NOTÆ

4 *Violarat quia Manes Deos*] Dii Manes erant Dii inferorum, (ut quidam existimant,) quibus fiebant sacra ne nocerent. Alii putant hoc nomine appellatas fuisse animas separatas a corpore. Unde videmus vetusta sepulcrorum monumenta Diis Manibus esse inscripta. Sunt etiam qui dicant eosdem esse quos Vetustas genios appellavit, qui ne ipsa quidem mortua corpora deserant, sepulcrisque inhabitent. Piaculum erat antiquitus vim inferre Manibus mortuorum.

6 *Pœnas ut sanctæ religioni penderet*] Id est, violatæ religioni sepulcrorum. Antiquitus enim grande erat piaculum violare religionem sepulcrorum, et sævire in mortuos. Ita

Itaque aurum dum custodit, oblitus cibi,
Fame est consumtus; quem stans Vulturius super
Fertur locutus: O Canis, merito jaces,
Qui concupisti subito regales opes,
Trivio conceptus, et educatus stercore.

lueret pœnas sanctæ religioni violatæ. *Dum ergo incubat auro, immemor ciborum, enectus est fame. Super quem Vultur sedens dicitur protulisse* hæc verba: *Juste periisti, o Canis, qui natus in compitis, et nutritus sordibus, appetivisti derepente divitias regum.*

Jördens. ediderunt, *at violarat.*—9 *Locutus.* Heins. *jocatus.* Vid. lib. II. fab. 5. 23. lib. III. fab. 20. 9.—11 *Et educatus.* Bentlei. quem sequitur Cuninghamus, rejicit τὸ *et,* quod habent libri scripti et editi. Etiam Anonymus Nil. *et in stercoribus educatus,* ut apud Val. Max. IV. 4. 1. 'in hac pecunia nutritus.' v. Burm.

NOTÆ

Cic. de legibus, 'Deorum Manium jura sancta sunto.' Et Virgil. Æn. III. 'Quid miserum, Ænea, laceras? jam parce sepulto; Parce pias scelerare manus.'

FABULA XXVIII.

VULPIS ET AQUILA.

QUAMVIS sublimes debent humiles metuere,
Vindicta docili quia patet solertiæ.
Vulpinos catulos Aquila quondam sustulit,
Nidoque posuit pullis, escam ut carperent.

Quantumvis potentes debent extimescere abjectos, quia ultionis fit copia quibus est solertia docilis. Aquila rapuit quondam natos Vulpis, et abscondit cubili in

2 *Solertiæ.* Mss. Pith. et Rem. *solertia.* Sic Nevel. Ursin. Sed jam olim Prasch. conjecit, *solertiæ.*—4 In Editt. Philipp. Lallem. Brotier. Bipont. Müchler. hic versus ita exhibetur: *Nidoque imposuit, pulli escam ut carperent,* invitis libris scriptis. Quare cum Desbillonio vulgatum retineo. Bentlei.

Hanc persecuta mater orare incipit,
Ne tantum miseræ luctum importaret sibi.
Contemsit illa, tuta quippe ipso loco.
Ab ara Vulpis rapuit ardentem facem,
Totamque flammis arborem circumdedit,
Hosti dolorem damno miscens sanguinis.

escam suorum *catulorum*. Vulpes *genitrix hanc insecuta cœpit precari ne inferret sibi infelici tantum dolorem. Aquila sprevit, secura quippe* situ *loci. Vulpes abstulit ab altari torrem accensum, et circumcinxit totam arborem ignibus, addens*

Nidoque posuit, pullis escam ut conderet; sed v. Burm. Cuninghamus legi jubet: *Nidoque posuit escam, ut pulli carperent. posuit.* Heinsius malebat *apposuit*, et *in nidum apposuit* habet Anon. Nil. sed nil mutandum, judicante Burmanno. Nam dapes æque bene *positæ* et *appositæ* dicuntur. 'Displicet Bentleii conjectura, propter ταυτολογίαν, quam infert sententiæ. Quid enim est *condere*, nisi *reponere?* Vid. Burmanni (Harii) Epist. crit. de his Bentleii annotationibus (p. 27.)' *Both.*—5 *Persecuta.* Romulus Divion. *prosecuta.*—6 Ita hic versus legitur in Mss. Pith. et Rem. et Ed. Vet. Philippus, quem sequitur Lallemant. frustra emendavit, *tantum miseræ luctuum importet. s.* v. Brot. Cuninghamus, *Ne tantum luctus importet. s.*—8 *Ab ara Vulpis.* Sic edidi cum recentioribus Brotier. Bipont. Desbillon. Vulgo legitur, *Vulpes ab ara—ardentem.* Heinsius *ardenti;* sed *ardentem* probum. Etiam Rom. Div. habet, *faculam ardentem;* et Virg. Æn. v. 637. 'Ardentes dare visa faces.'—10 Bentleius legit: *Proprii dolorem damno ulciscens sanguinis,* laudans Ovid. Rem. 60. in quo loco tamen legitur *socii*, non *proprii*. Deinde τὸ *miscens*, quod est in libris scriptis et editis, loco suo vix movendum est; cum etiam apud Anonymum Nil. legatur, *damnis miscens sanguinem.* Heinsius conjicit: *Hosti dolose damnum sanguinis ciens;* vel, *Hosti dolorem damno ulciscens sanguinis*, ascripto loco Ovidii paulo ante citato, nisi quod vitio memoriæ ascripserat Codici *proprii*, pro *socii*. Posteriorem Heinsii conjecturam non temerariam judicat Burmannus, cum 'dolorem vindicare' dixerit Phædrus lib. III. fab. 10. et 'dolorem ulcisci' Val. Max. lib. II. c. 10. 2. et Ovid. Amor. II. 14. 32. Ipse vero Burmannus mallet transpositis vocibus legere, *Dolorem hostilis damno ulciscens sanguinis,* vel *Hostis* (i. e. hostilis) *dolorem d. u. s.* quam lectionem certe præferendam esse contendit lectioni Gronovii, *Dolorem damno injiciens sanguinis*, quæ longius accedit a scriptis et editis, propagata ex Heinsii *ciens*. Nec felicior eidem videtur conjectura *immittens*. Heusingero, cui erat persuasum, locum esse corruptum, placet: *Hostis dolore damnum ulciscens sanguinis,* ut *ulciscens* ponatur pro ultura; sed Cuninghamus, *Dolorem et proprii damno ulciscens sanguinis.* Praschius rescripsit *Hostis*, ut sit, miscens dolorem hostis damno sanguinis sui, probantibus Guyeto, Burmanno, Brotierio; cl. Tzschuck. *mittens*, pro *miscens*, etsi ei non penitus placeat; ut omittam conjecturam Gruneri l. c. p. 126. Sed præstat, lectionem vulgatam, etsi

NOTÆ

8 *Ardentem facem*] Non est otiosum epithetum. Fax enim nihil aliud est quam fustis incisus, et ita comparatus ut flammam, si ita usus postulet, concipere possit. Sic Virgil. 'Ferroque faces inspicat acuto.'

10 *Damno sanguinis*] Id est, natorum periculo. Ita Venus apud Virgil. vocat Æneam, 'Sanguis meus.'

Aquila ut periclo mortis eriperet suos,
Incolumes natos supplex Vulpi tradidit.

dolori inimicæ periculum prolis amittendæ. Aquila supplex reddidit Vulpi natos salvos, ut liberaret suos catulos a *periculo mortis.*

non careat difficultate, retinere, quam dubias istas atque incertas conjecturas admittere. Eandem præter Fabrum, Ursinum, alios, receperunt Bipontini. Si quid vero mutandum est, emendationem Praschii præferendam arbitror esse reliquis. Etiam Schirachius, V. D. nihil mutandum in veteri lectione censet, Clav. P. I. p. 226.—12 *Incolumes.* Cod. Pith. et Anon. Nil. *Incolomes.* Gudius conjicit *Involucres,* quia in Æsopi fabula ἀπτῆνες; sed ibi sermo est de pullis aquilæ, non vulpis. *Tradidit.* Hæc est lectio Mss. et Editt. fere omnium. Sed *reddidit* habent Anonymus Nil. qui vs. 11. et 12. fere expressit integros, et Romulus Divion. Hinc Philipp. Lallem. et Brot. dederunt *reddidit,* quibus obsecuti sunt Bipontini; præferre etiam videtur Tzschuck. At Desbillonius vulgatum retinet et laudat. Hi duo versus Censori erudito in All. Lit. Zeit. additamentum monachi cujusdam esse videntur.

FABULA XXIX.

ASINUS IRRIDENS APRUM.

PLERUMQUE stulti risum dum captant levem,
Gravi destringunt alios contumelia,
Et sibi nocivum concitant periculum.

Dum stolidi quærunt risum inanem, lædunt persæpe alios summa injuria, sibique

2 *Destringunt.* Guyet. Funcc. Cl. Tzschuckius mallent *distringunt.* Vid. ad lib. IV. fab. 7. 1.—3 *Nocivum.* Cuninghamus satis ingeniose: *Et s. inopinum c. p.* Burmannus conjicit *nociturum;* Bentleius *vicissim.* Putabat enim, *nocivum* esse Epitheton iners et ineptum. Sed Phædrus more veterum passim adhibet Epitheta, quæ superflua videri possint. Ita lib. II. fab. 4. 'scelesta malitia' lib. I. fab. 30. 9. 'secreta latibula.' Cf. Jortini 'Tracts Philological,' &c. vol. II. p. 297. Deinde *vicissim* Burmanno otiosum videtur,

Asellus Apro cum fuisset obvius,
Salve, inquit, Frater. Ille indignans repudiat
Officium, et quærit, cur sic mentiri velit.
Asinus demisso pene: Similem si negas
Tibi me esse, certe simile est hoc rostro tuo.
Aper cum vellet facere generosum impetum,
Repressit iram; et: Facilis vindicta est mihi;
Sed inquinari nolo ignavo sanguine.

parant exitium nocivum. Cum Asellus occurrisset Apro, dixit: Ave, Frater. Hic succensens rejicit officium, petitque quare velit mentiri ita. * * *Cum Sus* nemoris cultor *pararet* illum *afficere horrendo impetu, cohibuit iram, et* dixit: *Mihi facile est ulcisci, verum nolo contaminari sanguine vili* et abjecto.

---

cum *alios* et *sibi* id satis indicent.—4 Hunc versum integrum retinuit Anonymus Nilantii.—7. 8 *Demisso pene.* In Mss. Pith. et Rem. *dimisso pene.* Sic Rigalt. in Edit. 1. Nevel. Sed in Cod. Pith. recenti manu male emendatum erat *pede.* Hinc Pithœus emendavit *dimissis pedibus.* v. Brot. Anon. Nil. *extenso* pede *ostendit ungulam,* et mox, *hic rostro tuo similis.* Nonnullæ editiones habent *demissis pedibus,* ut Rittersh. Ursin. *similem si.* Ita Mss. Pith. et Rem. sed Pithœus edidit *si similem,* quod defendit Burmann. At recte retinetur lectio Codd. quam probat Gud. et quam sequuntur Nevel. Bentlei. Cuningham. Brot. Bipont. In locum vs. 7. et 8. Desbillonius substituit hos: *Garrire Asellus institit nihilominus, Rostrumque aprugnum derisit procaciter.* Omisit etiam istos versus pudentior Anonymus Nevel. v. fab. 11. [Bothius *emisso.*]—9 Anon. Nil. *aper cum vellet se facere generosum impetu.*—10 *Et Facilis.* Cuperus lib. II. Obs. c. 20. scribendum putat, *en facilis.* Etiam Heinsius libro suo ascripsit *en;* improbantibus Scheffero et Perizonio ad Sanctii Minerv. lib. IV. c. 5. p. m. 752. de Ellips. quos vide; coll. Burm. [*Et* delendum erat: quanquam inquit post *et* poterat omitti, ista ellipsis tamen est dura; minus dura, si *et* omittitur. *Anton.*]

FABULA XXX.

RANÆ METUENTES TAURORUM PRÆLIA.

HUMILES laborant, ubi potentes dissident.
Rana, in palude pugnam Taurorum intuens,
Heu, quanta nobis instat pernicies! ait.
Interrogata ab alia, cur hoc diceret,
De principatu cum decertarent gregis,
Longeque ab illis degerent vitam boves:
Est statio separata, ac diversum genus;

Parvi sunt in periculo ubi Magnates decertant. Rana videns e palude certamen Taurorum, Heu, inquit, quanta nobis ruina paratur! Altera percontante quare loqueretur illud, cum illi contenderent inter se *uter pecori imperaret, et boves viverent vitam longe* aliam *ab ipsis: Gens* est, *inquit, sejuncta* a nobis, *et genus sepa-*

2 *In palude.* Bentlei. cui obsequitur Cuninghamus, *e palude;* qua emendatione non erat opus. Nam si legatur *in palude,* inde non potest colligi, quod metuit Bentleius, ne quisquam suspicetur, pugnam taurorum *in palude* fuisse. Immo vero rana intueri poterat *in palude* pugnam, quæ pugnabatur in terra, haud procul a stagno, in quo erat rana. Neque tamen lectionem *e palude* puto esse ineptam. Nam *ex,* pro in, tunc inprimis poni solet, si in loco aliquo ita fiat aliquid, ut simul alius locus respiciatur. Nep. Paus. 4. 'locum fecerunt sub terra, ex quo posset audiri, si quis loqueretur cum Argilio.' —5. 6 In Mss. legitur: *De principatu cum illi certarent gregis, Longeque ab illis degerent vitam boves.* (Sic ediderunt Nevel. Scheff. Ursin.) Nicol. Heinsius removet a primo versu *illi,* et legi vult *decertarent.* Quam quidem emendationem omnes prope Editiones nunc exhibent. Sed per vocem *boves,* quæ subsequitur, cum vaccæ debeant intelligi; et vox *illi* tauros significet, qui de earum grege gubernando certabant, nihil in primo versu, ubi vox *illi* necessaria esse videtur, mutari debuit. At neque vox *illis* subsistere in altero versu potest, quia orationem prorsus invenustam efficiat, et sensum etiam perturbet. *ulvis* ergo reposuimus; quam vocem cum librarius parum intelligeret, mutare in *illis* facile potuerit. Ulvæ autem, quæ sunt herbæ palustres, ranarum stationem optime designant. *Desbillonius.* Hæc conjectura Censori erudito in A. L. Z. ann. 1786. v. 476. facilis videtur et apta, etsi contendat, per *boves* non vaccas, sed omnino armenta (*Rinder*) esse intelligendas. Equidem acquiesco in vulgato.—7 *Statio separata.* In Mss. Pith.

NOTÆ

1 *Humiles laborant ubi potentes dissident*] Ad id Horat. apposite: 'Quicquid delirant reges, plectuntur Achivi.'

Sed pulsus regno nemoris qui profugerit,
Paludis in secreta veniet latibula,
Et proculcatas obteret duro pede:
Caput ita ad nostrum furor illorum pertinet.

ratum: sed qui aufugerit ejectus imperio sylvarum, in latebras properabit paludis, et proterens nos *opprimet pedibus duris. Sic eorum rabies spectat ad nostram salutem.*

---

et Rem. scriptum est: *Est ratio separata, inquit, ac diversum genus.* Itaque mirum videri potest nemini, istum quoque locum varie esse solicitatum. Gronovius tuetur lectionem Codicum, ut *ratio* sit, ratio vivendi; quod ab hoc loco est alienum. Sic ediderunt, præter Rittershusium, Nevelet. Ursin. Prasch. ita tamen, ut in Edit. Rittershusii sit: *Ratio est separata, ait, a. d. g.* Probat Rittershus. lectionem Cod. Pith. *Est ratio separata;* sed cum vel sic claudicet versus, τὸ *ait* removeri vult, ut ex glossa interpositum. Contra in Editione Neveleti legitur: *Est ratio·separata, ait, a. d. g.*: Ursinus, *Est separata ratio a. d. g.* Alii legunt: *Natio, ait, separata ac diversum est genus.* Ita Rigalt. in Edit. 2. Scheff. Danet. Maittar. Walch. *Nationem* de animalibus dici, probant Scheff. Rigalt. Gud. quibus adde Gesner. in Thes. L. L. Festus: 'In pecoribus bonus proventus fœturæ bona natio dicitur. Virg. Æn. VII. 282. 'Illorum de gente,' de equis. Sic Græci; μελισσῶν, μυῶν ἔθνεα apud Homerum. Salmasius in ora libri: *Est natio separ, ait, a. d. g.* Τὸ *separ* excogitaverat Scioppius, legens: *Est ratio separ, ait a. d. g.* Sed recte viris doctis, Hoogstratano, Burmanno, multisque aliis, placuit emendatio Gudii: *Est statio separata.* Unicuique enim animalium speciei sedes est et statio. Sicque optime respondet versus 7. duplici objectioni, vs. 5. et 6. factæ. Bipontini, Scioppii et Salmasii prementes vestigia, ediderunt: *Est statio separ, ait, a. d. g.* Hisce obsequitur cl. Müchlerus. Lallemant. Desbillon. cum Brotierio; *Statio, ait, separata, ac diversum est genus.* Longius abit Bentlei. quem sequitur Cuninghamus: *Esto, inquit, dispar vita ac d. g.* cujus emendationis Burmannus ne meminit quidem. [Anton. legit, *Est separata statio.*]—11 Bentlei. et Harius legunt: *Ita caput ad nostrum furor illorum pertinet,* numeris melioribus, ut putant; sed v. Burm.

NOTÆ

11 *Ita*] Hoc modo, hac ratione.

FABULA XXXI.

MILVUS ET COLUMBA.

Qui se committit homini tutandum improbo,
Auxilia dum requirit, exitium invenit.
Columbæ sæpe cum fugissent Miliium,
Et celeritate pennæ vitassent necem,
Consilium raptor vertit ad fallaciam,
Et genus inerme tali decepit dolo:
Quare solicitum potius ævum ducitis,
Quam regem me creatis icto fœdere,

Qui se credit defendendum malo homini, dum inclamat opem, reperit perniciem. Cum Columbæ sæpe vitassent Milvium, et se eripuissent a morte pernicitate alarum, rapax ille *recurrit ad dolum, et circumvenit tali fallacia genus imbelle: Cur trahitis potius vitam anxiam, quam eligatis me in regem inito fœdere, ut vos reddam securas*

2 *Auxilia.* Ita vulgo legitur. Bentlei. *Auxilium*, fultus auctoritate Anonymi Nilantii, qui habet: *Auxilium cum quærit, exitium invenit*, ut respondeat τῷ *exitium.* Quam lectionem confirmat Romulus cum Divion. tum Ulmens. ubi hæc: *qui se tutandum dederit homini improbo, perdit male auxilium, dum quærit.* Neque etiam movet me Burmannus, statuens, *Auxilia* præstare, quia non ad unum milvum, sed ad omnes improbos referendum sit. Puto enim, æque bene dici posse *auxilium*, etiamsi ad omnes improbos, non ad unum, referatur. Sic Cic. pro Rabir. cap. 2. 'Ab Jove O. M. ceterisque Diis Deabusque immortalibus, quorum ope et auxilio multo magis hæc respublica, quam ratione hominum et consilio gubernatur, pacem ac veniam peto.' Ex quo loco luculenter apparet, *Auxilia* hic ad multos, non ad unum, referri; neque tamen Cicero dicit, quorum *auxiliis*: ut omittam alia. Itaque *auxilium* recte placere potest, quod præter Bentleium dederunt Cuninghamus et Brotier. Nihilo vero secius retineo vulgatum.—3. 4 *Fugissent....vitassent.* Bentlei. edidit, *effugissent....evitassent.* Dicit enim: 'non omnes qui fugiunt, etiam effugiunt:' et mox, 'sæpe vitat, qui evitare non potest.' Sed quæ columbæ vs. 3. milvum fugisse dicuntur, eædem vitabant, i. e. evitabant necem vs. 4. *vitare* etiam significat *evitare.* Compara longam Burmanni ad h. l. disputationem, qui fuse tuetur suam hujus loci interpretationem, et de usu verborum *fugere, effugere, vitare*, multis disputat. *evitassent* conjiciunt quoque Heinsius, Tollius, Cuninghamus, alii. Anonymus Nilantii hæc ita expressit: *cum semper fugerent et celeritate pennarum mutassent necem*, e permutatione verborum *vitare* et *mutare* solenni.—6 *Genus inerme.* Apud Anonymum Nil. legitur, *genus incertum*, unde nonnulli fecerunt *inermum.* Sed v. Burman. τὸ *incertum*, judicante eodem viro docto, posset explicari, *incertum salutis*, et quid ageret dubium, ut deinde tutum et securum, non solicitum ævum ducerent. Ovid. Tr. III. 3. 4. 'Incertusque meæ pæne salutis eram.' Nil tamen mutandum censet.—8 Sic edidi e Mss. Pith. Rem. et Edit. Vet.

Qui vos ab omni tutas præstem injuria?
Illæ credentes, tradunt sese Miluo:
Qui, regnum adeptus, cœpit vesci singulas,
Et exercere imperium sævis unguibus.
Tunc de reliquis una: Merito plectimur.

ab omni contumelia? Hæ nimium *credulæ sese dedunt Milvio, qui potitus regno cæpit pasci singulis, et exercere principatum diris unguibus. Tunc una superstes* ait: *Punimur juste.*

quam lectionem, quæ sana est, plurimi recte secuti sunt. Ita Nevel. Ursin. Scheff. Funcc. e recentioribus Lallem. Brot. Bip. Desbillon. Didot. Burmannus, cui, ne litera *m* concurreret, transpositione opus esse videbatur, dedit: *Quam me creatis icto regem fœdere.* Sed et sic litera *m* concurrit. Præterea criticorum est, emendare textum, non auctorem. In Cod. Pithœi recentiore manu frustra emendatum erat, *juncto fœdere.* v. Brot.—13 *Tunc de reliqüis una.* Sic Mss. Pith. et Rem. neque aliter Pith. Rittershus. Nevelet. alii tum temporis edidere, quibus et ego libenter obsecutus sum. Sed Rigaltius, falso putans vitium inesse metro, contra fidem Codd. Mss. primus transposuit, *De reliquis tunc una,* ut *reliquis* esset trisyllabon, prima syllaba producta. Perperam. Non enim videbat, *reliqüis* quatuor esse syllabarum. Sic enim apud veteres semper efferebatur hæc vox: id quod adeo observatum veteribus poëtis ut, observante Bentleio, aurea ætate nemo trisyllabo eo usus fuerit. Quam enim vocem si Heroicum aut Elegiacum carmen admisisset, aurei ævi poëtæ sine dubio ab obvia voce non abstinuissent. Postea τρισύλλαβον factum facile admittebatur. Vid. Martial. IV. 42. Juvenal. V. 153. quæ loca Bentleius memorat. Deinde Phædrus in aliis locis quadrisyllabum semper facit. Sic lib. III. fab. 4. 2. 'inter reliqüas merces.' Lib. IV. fab. 24, 12. 'cum reliqüum posceret.' Inspice quoque loca, quæ Bentlei. et Desbillon. producunt e Lucretio, Terentio, et Plauto. Quæ docent omnia, nil esse mutandum, et infeliciter Neveletum atque etiam Heinsium ad lib. III. fab. 4. 2. conjecisse, *de relictis,* improbantibus Gudio et Burmanno. Merito autem mirum videri possit, plurimos Criticos Rigaltium esse secutos, inter quos Desbillonius; etsi hic dicat in Addend. ad Not. p. XLVII. 'Rigaltium forte non satis prudenter cum aliis fere omnibus Criticis secuti sumus.' Præter jam nominatos, *Tunc de reliqüis* ediderunt Ursinus, Bentlei. Cuninghamus, Wasius in Senar. p. 136. Salmasius, qui scribi vult, *Tunc de relicuis,* Didot. Etiam Burmannus favet huic lectioni, etsi ediderit, *De reliquis tunc,* quod etiam Bipontini retinent. De hoc loco conf. Not. Gudii, Bentleii et Burmanni.

NOTÆ

11 *Vesci singulas*] Pro *singulis.* Ita Virgil. 'Quid puer Ascanius? Superatne et vescitur auras?' Saltem ut in antiquissimis libris legitur, *singulas,* non omnes collective vox illa significat, sed quod Gallice dicimus, *les unes après les autres.* Id est, Liviano more, 'alias post alias.'

EXPLICIT LIBER PRIMUS.

Solebant veteres in fine librorum scribere, 'explicit,' ut significarent librum absolutum. Unde Hieron. ad Marcell. 'Solemus completis opusculis, ad distinctionem rei alterius sequentis, medium interponere, 'explicit,' aut, 'feliciter explicit.''

PHÆDRI

AUGUSTI LIBERTI

FABULARUM ÆSOPIARUM

LIBER II.†

AUCTOR.‡

EXEMPLIS continetur Æsopi genus,
Nec aliud quicquam per fabellas quæritur,

Ratio scribendi *Æsopi constat exemplis, neque intenditur aliud quicquam per*

† Cod. Pithœi hæc ita expressit: *Phædri Augusti Lib. secundus incipit.* v. Gud.—‡ *Auctor.* Sic Mss. Pith. Rem. et Edit. vet. Nonnulli omittunt *Auctor.*—1 *Æsopi genus* habent Mss. Pith. Rem. et Edit. Vet. Male quidam, ut Lallemant. ediderunt, *Æsopi stylus.* Burmannus, ut suam hujus loci tueatur interpretationem, legendum proponit, *Æsopi hoc genus;* [quod probat Anton.] Heinsius vero Ep. 19. ad Scheff. *Æsopi id genus,* sc. fabularum;

NOTÆ

1 *Æsopi genus*] Perperam quidam intelligunt prosapiam Æsopi. Nihil enim aliud intelligit hoc loco Phædrus, nisi eam scribendi rationem qua usus est Æsopus in scribendis fabulis. Ita in Prologo lib. IV. Et etiam alio loco: 'Usus vetusto genere, sed rebus novis, Nunc fabularum cur sit inventum genus.' Quemadmodum apud Terent. 'Olim isti fuit generi quondam quæstus apud seclum prius.' Ceterum istud *continetur* nihil aliud est quam constat. Cic. 'Dii non venis, et nervis, et ossibus continentur,' id est, constant.

Quam corrigatur error ut mortalium,
Acuatque sese diligens industria.
Quicumque fuerit ergo narrantis jocus,
Dum capiat aurem, et servet propositum suum,
Re commendatur, non auctoris nomine.
Equidem omni cura morem servabo senis,
Sed si libuerit aliquid interponere,
Dictorum sensus ut delectet varietas,
Bonas in partes, Lector, accipias velim,

fabulas, nisi ut *vitia hominum emendentur, et* ut *accurata diligentia excitetur. Quæcumque igitur occurrerit occasio narrandi, dum teneat aures, et sequatur suum consilium, æstimatur rebus ipsis, non nomine auctoris. Certe sequar omni industria consuetudinem senis* Æsopi : *verum si* mihi *videbitur inserere aliquid jocorum, ut diversitas sensus* magis *placeat, velim, lector, æqui bonique consulas. Sic brevitas*

Tollius *hoc scripti genus* conjicit. Bentleius, gladio Gordium nodum resecans, ut Burmanni verbis utar, ejicit *Æsopi*, et supponit, *Exemplis continetur humanum genus.* Sed ostendit Harius, hic non universim de exemplis, sed de solis Æsopi fabulis agi; nec ipse tamen se expedit, nisi totum infarciendo versum, quæ ratio auctores tractandi periculosa et temeraria recte videtur Burmanno. Meursius totum prologum censet mutilum varieque trajectum, quem restituere conatur. Frustra; nam omnia bene cohærent.—5 *Narrantis jocus.* Mss. Pith. Rem. et Ed. Vet. *narrandi locus.* Sic Nevelet. Rigalt. Ed. 2. Meurs. Ursin. e recentioribus vero Maittar. Brotier. Bipont. Desbillon. Sed *narrandi locus* est ansa, occasio *(Veranlassung)* narrandi, quod dicitur, ut 'locus gaudendi,' 'locus resecandæ libidinis' apud Ciceronem, non ipsum narrationis argumentum, *le sujet de la fable*, quemadmodum interpretatur Brotier. Si probari posset, vocem *locus* hoc significare posse, libentissime lectionem Codicum sequerer, quam viri docti rejiciunt, quia sequitur *capiat aurem*, quod de *joco* recte, de loco perperam dicitur. Vid. Burm. et Tzschuck. Itaque jam olim Rittershusius conjiciebat *jocus.* Cum Æsopi logorum a Platone fiat mentio, Guyeto legendum videtur, *narrandus logus.* Alii, ut Tollius, *narranti locus;* Sanadon, Philipp. Lallemant. *Quodcumque fuerit ergo narrandi genus;* Bentleius, cui paret Cuninghamus, *narrandus jocus.* Optime illi, qui vel legunt, *quicumque fuerit narrantis jocus*, ut Græv. quem vid. ad Cic. ad Div. XVI. 21. coll. Burm. Syllog. Epp. tom. IV. p. 585. 42. 195. Heinsius; v. Syll. Epp. tom. IV. p. 44. Hoogstratan. Funcc. Walchius; vel *narranti jocus*, ut Burmann. Sic jam olim conjecerat Gudius. In Cod. Rem. enim, in eadem voce, *i* sæpe mutatur in *l.* Ita lib. I. fab. 21. 'ignavis etiam locus est,' ubi aperte scribendum, *jocus.*—7 Heinsius et Bentleius rescribi jubent *commendetur*, quod præfert etiam Græv. Vid. Burm. Syllog. Epp. tom. IV. p. 585. Hanc emendationem amplectuntur Philipp. Lallemant. Brotier. sine ulla necessitate, observante Burmanno; est enim oratio confidentis et affirmantis. Refragantur etiam libri scripti et editi.—9. 11 Commodum et egregium hujus loci sensum esse, unusquisque videt: nihilo vero secius varie viri docti vexarunt. Rittershus. Nevelet. Rigalt. Edit. 2. Ursin. Faber, Desbillon. Heinsius vs. 9. mallet legere, *Sed ubi libuerit*, i. e. quotiescumque, quod nihil fere addit aut aufert sensui, notante Burmanno. Quia per compendium in Cod. Rem. et Pith. erat *siluerit*, inde Gronovius conjicit, *Sed si fuerit aliquid interponere*, quia *est* cum infinitivo aliquando pro, licet, occurrit. Sed ita hic etiam loqui cogetur Phædrus durissime et præter morem suum. In qua

Ita, si rependet illam brevitas gratiam:
Cujus verbosa ne sit commendatio,

compensabit hanc gratiam, cujus ne sit laus verbosior, vide cur debeas denegare

correctione Gronovius quoque cogitur in *aliquid* secundam productam pronuntiare, sine ullo exemplo, aut ratione. Vid. Burmanni et Hoogstratani Notas. Bentleius reponit: *Sed si libuerit aliquid interponere Diversum, sensus ut delectet varietas.* Sed τοῦ *diversum* nulla vestigia in editis et scriptis. Cum etiam *aliquid* non semper requirat adjunctum sibi adjectivum, hac emendatione non erat opus. Burmannus jubet legi; *Sed si l. a. i. Factorum* vel *Actorum sensus, ut, &c.* nec sine ratione, quod fuse monstrat vir doctus. Facta enim opponuntur fabulis a Petron. cap. 76. Ovid. Fast. VI. 3. Cic. Off. III. 9. et 26. *dictorum* autem et *factorum* a librariis facile poterant confundi: *aliquid* denique cum genitivo construi notum. Sed quia in vulgata lectione nihil est, quod lectorem morari possit, rectius retinet. Tollius in locum τοῦ *aliquid* substituit *aliud*. Bentleio obsequuntur Brotier. et Desbillonius.—12. 13 Brotierio teste in Mss. Pith. et Rem. hic locus ita erat expressus: *Ita sic rependet illi brevitas gratiam.* (Gudius tamen in utroque Codice contendit inveniri: *Ita sic rependit illi b. g.*) *Cujus verbosa nescit commendatio.* Sic Editt. Pithœi, Rittershus. Nevelet. Ursini, prima Burmanni, aliæ; nisi quod Ursin. habeat, *Cui verbosa nescit commendatio*, et Rittershusius *Cujus verbosa nescit commentatio*, nimirum rependere gratiam, censeat reponendum, probante Meursio. Cum vero particulæ *ita sic* locum obscurum et intricatum reddere viderentur, alii tentarunt alia. Pithœus, quem nonnulli sequuntur, (v. Brotier.) emendavit: *Ita sit, rependet illi brevitas gratiam.* At recte reponebat Heinsius: *Ita, si* pro, *ita sic; ne sit*, pro, *nescit; illam*, pro, *illi*, quod ad scripturam antiquam propius accedit, quam *ista, istam, ipsa.* Editiones Rigaltii 2. Maittar. Walch. Hoogstratan. Danet. habent: *Sic ista tibi rependet brevitas gratiam.* Gudius, præter alia, conjicit: *Studio rependet illi b. g.* id est, voluntati illi et benevolentiæ erga me. Ex *stu* monachum descriptorem ait formasse *Ita*, atque *dio* in *sic* convertisse. Quæ vix placebunt. Sanadon satis temere legi jubet: *Saltem rependet ipsa brevitas gratiam.* Bentleius, ex parte obsecutus Heinsio, conjicit: *accipiat velim: Ita, si rependit illi brevitas gratiam: Cujus v. n. s. c. Attende, &c.* in qua emendatione Burmannus vellet post *ita etiam* distinctionem duorum punctorum poni, ut Ovid. Trist. V. 3. 53. 'Idque ita: si vestrum merui candore favorem;' et Met. I. 377. Atque etiam idem vir doctus quærit, si cum Bentleio legamus, *accipiat*, quod videtur sequens *illi* poscere, quomodo deinde iterum converti oratio possit ad lectorem: *Attende, &c.* Refingit igitur, ut omnia cohæreant melius: *Ita; si rependet ipsa brevitas gratiam.* Bentleii *accipiat* recte quoque rejicit Bothius. Barth. Ablegm. Crit. II, c. 23. mallet: *Ita, si rependet illi brevitas gratiam, Cui jus verbosa nescit commentatio.* Gudius enim testatur in Ms. (Pith.) esse *Cui jus.* Perizonius in Animadv. Hist. cap. 2. p. 64. *Sic istam tibi rependet brevitas gratiam, Cujus v. n. s. c. Attende, &c.* Ita ediderunt Philipp. et Lallemant. Grævius Ep. 519. ad Nic. Heins. in Burmanni Syllog. Epp. tom. IV. p. 584. *Ita* non refert ad vs. 12. sed præcedentes: Bonas in partes accipias velim, si quid interposuero dictorum. *Ita* sc. fiat. *Sic rependet istam brevitas gratiam.* Desbillonius totum locum sic construit: *Sed si libuerit, aliquid interponere Dictorum, sensus ut delectet varietas, Bonas in partes lector accipiat velim: Sic ea rependet illi brevitas gratiam, Cujus verbosa nec sit commendatio.* id est, quæ verbose etiam non commendetur. A versu autem 14. et 15. incipit Desbillonius Fabulam 1. hujus libri. At hi versus loco suo non movendi, quod nonnullis visum est, post Pithœum. Fuerunt adeo, qui continuo copularent fabulam 1. cum Prologo, omissis verbis inscriptionis, *Juvencus,*

Attende, cur negare cupidis debeas;
Modestis etiam offerre, quod non petierint.

avidis, et dare ultro *modestis quod non postulaverint.*

****

Leo, et *Prædator*. Id quod factum a Fabro in Editione Phædri. Bipontini ediderunt: *Lector accipias velim Ita, si rependet illi brevitas gratiam*. Brotier. qui vs. 11. legit *accipiat*, tuetur vulgatam, *Ita sic rependet illi brevitas gratiam*, laudans Liv. lib. II. c. 10. 'Ita sic armatus in pontem desiluit.' Brotierio paret Didot. in Edit. stereotypa. Hisce addo, quæ scribit Schirachius, V. D. in Clav. P. I. p. 321. 'Hunc difficilem locum non dubitamus, consentientibus vetustis libris, ita scribere: *Ita sic rependit illi brevitas gratiam, &c.* Non ineptum videtur, servare lectionem constantem in Codicibus, vs. 12. et legere, *Ita sic*, quod, nec sine exemplo, dici affirmat Gronovius in Emendationibus in Prædrum, atque plane pleonasmus est germanus, cum dicimus: *Auf diese Art also*. *Ita* enim pro, itaque atque, hoc modo explicandum. Agmen claudat conjectura Cannegieteri, in Misc. Obs. vol. VI. p. 603. rescribentis versu 13. *Cui vis verbosa nescit commendarier*, ut *vis verbosa* sit, multitudo verborum.

FABULA I.

JUVENCUS, LEO, ET PRÆDATOR.

Super juvencum stabat dejectum Leo.
Prædator intervenit, partem postulans:
Darem, inquit, nisi soleres per te sumere:
Et improbum rejecit. Forte innoxius
Viator est deductus in eundem locum,
Feroque viso retulit retro pedem.

Leo sedebat super Juvencum jacentem. Prædo supervenit petens partem. Concederem, ait, ni consuevisses rapere, et repulit hunc *malum* hominem. *Fortuito* vero *innocens viator venit eodem, et, viso Leone, regressus est. Cui mitis ille dixit:*

****

1 Bentlei. more suo emendat, *juvencum, ut stabat*, quod rejicit Burm. ob soni insuavitatem et duritiam elisionis, *cum, ut*. Cuninghamus: *S. j. dum stat*.—2 Heinsius: *Prædo intervenit postulans partem lupus*, quia supra lib. I. fab. 1. 'Latro' dictus lupus. Improbat Burmannus, cum de lupo hic agi nul-

Cui placidus ille: Non est, quod timeas, ait,
Et, quæ debetur pars tuæ modestiæ,
Audacter tolle. Tunc diviso tergore,
Sylvas petivit, homini ut accessum daret.
Exemplum egregium prorsus et laudabile;
Verum est aviditas dives, et pauper pudor.

Nihil est quod reformides; sume confidenter partem debitam tuæ modestiæ. Tum separato tergore, Leo *immisit se in sylvas, ut accessus pateret viatori. Exemplum illustre omnino, et dignum laude; sed aviditas* habendi *dat divitias: pudor vero* et modestia, *paupertatem.*

---

lum sit indicium. [Anton. legit *Pr, ut int.*]—7 *Quod.* Mss. Pith. et Rem. *quid,* sed Pithœus correxit *quod.* Brotier. recepit lectionem librorum scriptorum.—8 *Et quæ.* Heinsio placet *En quæ,* probantibus Meursio, Ouveringio, Freinshemio; Schefferus mallet *At quæ;* Guyet. *Est quæ debetur.*—9 *Tergore.* Guyetus *corpore,* reprehensus a Cupero lib. II. Obs. 20. Virgil. Æn. I. 210. sq. *Burmann.*—12 Bentlei. *Verum hodie aviditas dives est, pauper pudor. laudabile* post *egregium* frigere videtur Bothio, cui totum epimythium suspectum est. Hinc hos versus uncis inclusit.

NOTÆ

6 *Retulit retro*] Pleonasmus. Poterat enim oratio carere ista vocula, *retro,* sed ejusmodi pleonasmi nonnihil habent elegantiæ. Ita Terent. 'Ante præcisse,' 'Ita subtristis aliquantulum,' &c.

FABULA II.

ANUS DILIGENS VIRUM MEDIÆ ÆTATIS, ITEM PUELLA.

A FŒMINIS utcumque spoliari viros,

Docemur exemplis homines quomodocumque expilari a mulieribus, sive illum

---

1 *Utcumque.* Suspicabatur Ritterahus. Phædrum scripsisse *utrinque,* i. e. utroque casu. *spoliari.* In Codd. Mss. inveniri *expoliari,* testatur Gudius. At hujus lectionis, quod mirum videri possit, neque a Neveleto, neque a Rigaltio et Brotierio, qui Codicem Pith. denuo contulit, video factam esse

Ament, amentur, nempe exemplis discimus.
Ætatis mediæ quendam mulier non rudis
Tenebat, annos celans elegantia:
Animosque ejusdem pulchra juvenis ceperat. 5

ament, sive *amentur* ab illo. Quædam *fœmina callida dissimulabat annos cuidam* homini *provectæ ætatis, tegens* illos *eleganti* cultu. *Illius etiam animus detine-*

mentionem. Placet tamen Burmanno *exspoliari*, cum hoc verbum meretrici aptius conveniat; ait enim esse, ita spoliare, ut nihil fere reliqui sit; et ita convenire fini fabulæ, quæ funditus evulsos capillos narret.—2 *Exemplis discimus.* Bentlei. *exemplo hoc discimus;* qua lectione perit elegantia Phædri.—3. 4 *Quendam.* Sic recte legitur ex Cod. Rem. in quo erat *quēdam*, lineola supra *e* adjecta. V. Gud. Ms. Pith. *quædam*, quod, quia sensus sic esset mutilus, Rigaltius propter sequens *tegebat* mutavit in *cuidam*, hoc sensu: mulier non rudis tegebat cuidam mediæ ætatis annos. Sed non probat Guyetus, verba *Ætatis mediæ* referri ad *cuidam;* immo vero locum hoc ordine vult legi: Ætatis mediæ mulier non rudis tegebat annos cuidam. Perperam; cum mulier vs. 10. 'anus' dicatur. *cuidam tegebat* ediderunt Neveletus, Ursinus, Faber. *Tenebat.* In Mss. Pith. Rem. et Ed. Vet. legitur *Tegebat*, quod defendit Tollius; sed propter sequens *celans* ferri non potest. Legendum *Tenebat*, e certissima Praschii conjectura, a Gudio et Burmanno probata, et deinde tot virorum doctissimorum suffragiis confirmata. Ex quo intelligitur, vix opus esse emendatione Cuperi Obs. II. cap. 20. *Ætatis m. cuidam mulier non rudis Degebat, a. c. e.* ut *degere alicui* sit, in alicujus obsequium; de qua locutione docte disputat Cuperus. Schefferus præfert *regebat.* Lapsus enim librariorum erat facillimus; atque etiam hæc lectio nititur verbis Sueton. Galb. 14. 'regebatur trium arbitrio.' Regere enim quendam mulier dicitur, quæ eum sibi habet obsequentem, et ad nutum suum facientem omnia. Schefferum sequitur Johnsonius, quia anus quidem amabat, sed non amabatur a viro, cujus animos ceperat pulchra juvenis. Sed quærit Burmannus: si non amabatur, quomodo *regere* virum dici potest, cujus verbi eadem est efficacia vere, quæ τοῦ *tenebat?* et fuisse æque obnoxium vetulæ ac juveni patet, quia utrique caput suum spoliandum præbuit. Cl. Jakob. cui obsequitur cl. Lang. Proleg. ad Phædrum p. 24. tuetur vulgatum *Tegebat*, ut *tegere* idem sit, quod latus tegere, assectari, quo sensu legitur apud Statium Sylv. v. 1. 25. sq. Docere enim fabulam, viros spoliari a fœminis, sive eas ament, sive amentur ab illis; sed si legatur *tenebat*, virum utramque et anum et pulchram juvenem amavisse putandum esse, quod repugnet scopo fabulæ. Cl. Jakob. assentit Censor doctus in A. L. Z. ann. 1785. II. p. 281. statuens, vere non esse simile, virum, eodem tempore, et puellæ juvenis et anus amore fuisse captum; sed facile vetulam credi posse virum esse assecutam (*nachgegangen*), sicque *ament, amentur*, accommodatius dici et intelligi melius. Equidem cum Burmanno credo ita capiendam fabulam: primum se anui, forte propter opes, vel aliam ob causam, virum hunc applicuisse, quæ, ut fere solent, eum tenebat, et imperiose in potestate habebat: postea animos ejus cepisse juvenem puellam; ita ut respondeat fabula illis *ament, amentur;* amabat puellam, amabatur ab anu, quam prius, ante puellam, amaverat, nunc vero minime. *annos.* In priori Editione Schefferus conjecerat *canos*; quod etiam Heinsius margini ascripserat, teste Burmanno; sed postea mutavit sententiam.—5 *Animos.* Sic bene Ms. Rem. et Editt. Vett. In Cod. Pith. est *Animus.* Sanadon, et Philipp. conjiciunt *Animum.* 'Meursius post vs. 4. asteriscos posuit, quasi lacuna esset et deesset aliquid, et idem suspicatur Faber. Sed licet viri docti ex orationis contextu ostenderint, recte omnia cohærere;

Ambæ, videri dum volunt illi pares,
Capillos homini legere cœpere invicem.
Cum se putaret fingi cura mulierum,
Calvus repente factus est: nam funditus
Canos puella, nigros anus evellerat.

batur amore *pulchræ adolescentulæ. Dum ambæ* mulieres *affectant esse similes ipsi, cœperunt invicem seligere crines homini.* Hic *cum crederet se ornari studio mulierum, evasit calvus subito: nam puella exemerat omnes* capillos *albos, anus* vero *nigros.*

---

tamen Christoph. Hauptius, Rector Scholæ Grimmens. in supplemento fabularum Phædri, quod jussit inseri Misc. Lips. tom. I. p. 258. talem versum neque necessarium, neque admodum elegantem interjecit, *A talibus fieri ut celeberrime solet;* quales versus centum locis inserere liceret, et cui similem etiam obtrudit hujus libri epilogo.' *Burmann.*—8 *Cum.* Ursinus edidit *Qui,* post Neveletum; Toll. conjicit *Qui cum,* ita ut τὸ *se* subintelligatur. *fingi.* Mss. Pith. Rem. et Edit. Vet. *pingi,* quod ortum esse videtur a prima litera præcedentis verbi *putaret;* sed jam olim Scioppius et Heinsius legi jubebant *fingi;* nec displicet Scheffero, etsi ediderit *pingi.* Monet enim Heinsius, hominem *pingi* non potuisse, nisi velimus, unam mulierem illi canos pinxisse pro nigris capillis. Non pauci tamen, qui *pingi* legunt, ut Nevelet. Ursin. Rittersh. Faber, Rigalt. Gronov. Maittar. itidem explicant *ornari;* qua significatione per translationem passim legitur. Sic Plaut. Stich. II. 3. 30. 'pingere humum.' Plura dabunt Lexica. Brotierius quoque, Desbillon. et cl. Both. receperunt *pingi,* quod etiam tuetur Gruter. ad Martial. VII. 88. teste Hoogstratano. Plurimis tamen, ut Burmanno, Gud. Bentlei. Lallem. Bipontinis, placuit *fingi,* quibus ego accedo; cum de cura capillorum *fingere* dicatur, quod usitatius esse videtur, quam *pingere.*

NOTÆ

6 *Videri dum volunt illi pares*] Ætate aut annis. Oderat enim juvenis capillos albos, utpote senescentis et decrepitæ ætatis indicia, anus vero nigros qui sibi non conveniebant.

FABULA III.

HOMO ET CANIS.†

LACERATUS quidam morsu vehementis canis,
Tinctum cruore panem misit malefico,
Audierat esse quod remedium vulneris.
Tunc sic Æsopus: Noli coram pluribus
Hoc facere canibus, ne nos vivos devorent,
Cum scierint, esse tale culpæ præmium.
Successus improborum plures allicit.

Quidam læsus dente Canis acris, projecit ipsi *improbo panem mersum* suo *sanguine, quia acceperat* id *cedere pro remedio vulneris. Tum Æsopus* locutus est *sic: Noli facere hoc in conspectu multorum canum, ne nos discerpant vivos, cum viderint* se donari *tali præmio, ob culpam. Successus malorum attrahit multos.*

† In Ms. Rem. Pith. et Edit. Vet. titulus hujus fabulæ est: *Æsopus ad quendam de successu improborum.* vid. Brotier. Sic edidit Ursinus post Neveletum.—1 *Vehementis.* Rittershus. Heinsius ad marginem, et Gronov. ad Senec. Consol. ad Marc. l. c. 5. legi jubent *vehementi*, quod, notante Burmanno, defendi potest, quia poëtæ sæpe epitheta, personis aut animalibus propria, dant eorum armis, aut rebus, quibus utuntur. Ita lib. I. fab. 21. 12. 'Sævis unguibus.' lib. I. fab. 12. 11. 'morsus sævi.' lib. I. fab. 21. 7. 'infestis cornibus.' Quia tamen æque recte et proprie *vehemens* dicitur canis, præfert vulgatum.—2 *Misit.* Mss. Pith. Rem. et Edit. Vet. *immisit*, forte ex littera præcedentis vocis *panem*. Lectionem Codd. retinent Rittershus. Ursin. Scheffer. Nevelet. Rigalt. Ed. 1. Walch. Both., alii, atque etiam Gud. defendi posse putat, ut sit compositum pro simplici. Sed viri docti, præeuntibus Gudio et Gronovio, recte tuentur *misit*, quo Phædrus in eadem re aliquoties utitur.—6 Bentleius, [quem sequitur Anton.] molliores numeros fore pronuntiat, si legatur, *Cum tale scierint.* Sed docet Burmannus, nihil inde molle accedere numeris, cui longe mollius videtur, *Cum scierint.* Solet enim sæpissime versum a dactylo incipere Phædrus, et bis in hac brevissima fabula, præter hunc versum. Bentleium sequitur Cuninghamus.

NOTÆ

1 *Vehementis*] Vox dissyllaba in hoc loco, ut ap. Horat. 'Vehemens et liquidus, puroque simillimus amni.'

6 *Scierint*] Pro *sciverint.*

FABULA IV.

AQUILA, FELES, APER.

AQUILA in sublimi quercu nidum fecerat:
Feles cavernam nacta in media pepererat:
Sus nemoricultrix fœtum ad imam posuerat.
Tum fortuitum feles contubernium
Fraude et scelesta sic evertit malitia:
Ad nidum scandit volucris: Pernicies, ait,

Aquila posuerat nidum in alta quercu. Feles, reperta caverna, partum ediderat in media quercu. *Sus incola sylvarum pepererat ad radices* arboris. *Tum Feles turbavit* hanc *sodalitatem fortuitam dolo, et scelerata malignitate. Repit ad nidum*

1 *Sublimi.* Bentlei. *suprema;* nam felem, quæ in media quercu, in sublimi fuisse nihilo minus. Sed *sublimi* eodem sensu dici potest (Vid. exempla in Not. Burm.) et est magis poëticum. Cf. Ephem. Gotting. 1780. p. 45. *sublimi* etiam contra Bentleium tuetur cl. Both. Cuningham. *suprema*, e conjectura.—2 *Nacta.* Cod. Pith. *nancta.* Ita Neveletus.—3 *Nemoricultrix.* Libri scripti et Edit. vet. Nevel. Rigalt. 2. *nemoris cultrix*, quos sequuntur alii; pro quo Rittershus. legendum proposuit *nemoricultrix*, quam conjecturam Faber, Gud. Prasch. Bentlei. Burmann. aliique permulti recte receperunt. Desbillonio tamen magis apposite dictum videtur *sus nemoris cultrix*, cum unum nemus hic intelligi debeat; *nemoricultrix* vero cultricem nemorum innuat. Cui paret Brotier. Sed hæc dicta puto subtilius, quam verius, nec sine probatione admittenda. Atque etiam Phædrus eodem jure dicere potuit *nemoricultrix*, quo Catullus 'aper nemorivagus,' et 'cerva sylvicultrix.' Vid. Gesner. in Th. L. L. v. *nemoricultrix.* Walchius tamen et Leonhard. tuentur vulgatum *nemoris cultrix* e Virg. Æn. XI. 557. 'nemorum cultrix Latonia virgo.'—4 *Fortuitum.* Faber *fortunatum*, indignante Burmanno, cum sensus sit: Forte ita acciderat, ut contubernales essent tres diversi generis bestiæ; neque fortunatum fuisse, ex ipsa fabula apparet.—5 *Evertit.* Lallemant. et Brotier. *avertit.*—6 *Scandit.* Heinsius *escendit*, e conjectura, de qua vid. Burmann. ad lib. IV. fab. 21. 9. Cuninghamus edidit: *Ad volucris scandit*

NOTÆ

4 *Contubernium*] Vocabulum militare; manipulum enim militum significat, teste Vegetio, qui centurias in contubernia divisas fuisse scribit: ut decem militibus sub uno papilione degentibus, unus quasi præesset decanus, qui caput contubernii nominabatur. Unde commilitones et contubernales dicuntur, a communibus tabernaculis.

Tibi paratur, forsan et miseræ mihi.
Nam fodere terram quod vides quotidie
Aprum insidiosum, quercum vult evertere,
Ut nostram in plano facile progeniem opprimat.
Terrore offuso et perturbatis sensibus,
Derepit ad cubile setosæ suis;
Magno, inquit, in periclo sunt nati tui.
Nam simul exieris pastum cum tenero grege,

Aquilæ: Tibi, inquit, struitur exitium; quia et forte mihi infelici; nam Aper dolosus, quem cernis quotidie fodere terram, vult eruere quercum ut devoret facile nostros catulos humi dejectos: ita *immisso terrore, et commotis animis, scandit ad sedem suis setigeræ: Nati tui versantur grandi in discrimine. Nam simul* atque

---

nidum et, pernicies, ait.—8 *Quotidie.* Bentlei. *cotidie.* Præiverant Nevelet. et Ursinus. *quod.* Sic libri scripti Pith. Rem. et edit. vet. At Brotier. edidit; *Nam fodere terram quem vides quotidie, Aper insidiosus q. v. e.* Sic quoque olim Lallemant. Sed poterat locus Terentii, Scheffero memoratus, Brotierium docere, invitis libris ita legere non esse opus: 'Sane quod tibi nunc vir videatur esse hic, nebulo magnus est.'—9 *Aprum insidiosum.* Bentleius distinguit post *Aprum*, legens deinde: *insidiosus quercum vult evertere.* Sed, judicante Burmanno, idem sensus exoritur, si non languidior. Cuninghamus suspicatur, Phædrum scripsisse, *Aprum insidiose q. v. e.* [Morem gerit Bentleio Anton., sed propter aliam causam, sc. ut *us* ter positum vitetur.]—11 *Offuso.* Mss. Pith. Rem. veteresque Editiones, ut Rigalt. 2. Nevelet. multæque aliæ *effuso.* Sed jam Rittershus. et Meursius conjiciebant, legendum esse *offuso*, frustra repugnante Scioppio, qui volebat *effuso.* Rittershusii conjecturam deinde omnes fere Critici admiserunt. *Effundere* enim et *offundere* in Codd. Mss. sæpe permutantur, id quod docet Burmannus in Not. ad h. l. laudans quoque Cuperi Obs. II. 6. Adde Not. Tollii ad h. l. in P. III. Phædri; Drakenb. ad Sil. x. 266. et Gronov. Obs. IV. c. 21. coll. Gesneri Thes. L. L. h. v. Harius sine necessitate legit: *Terrore offuso huic et p. s.* quod non sine causa Burmannus rejecit, cum manifestum sit, hæc respicere aquilam, et transitum sequenti demum versu fieri ad suem. Cuninghamus conjicit, *Terrore huic offuso.*—12 *Derepit.* Male tuentur Meursius et Schefferus *Direpit*, i. e. inde repit ab aquila; quod receperunt Nevelet. Rigalt. Ed. 2. Danet. Desbillon. At Rittershus. Christoph. Colerus, quibus assentiunt Heins. Guyet. Gud. Burm. recte defendunt *Derepit.* Sic *degredi*, pro descendere, est apud Sallust. Liv. Tac. teste Rittershusio. In Ms. Gud. i. e. Pith. erat

NOTÆ

8 *Quotidie*] Secunda syllaba in hac voce brevis est, aliquando etiamnum longa. Ita Terent. 'Verum ubi videbit tantos sibi sumtus domi Quotidianos fieri, nec fieri modum.'

9 *Aprum insidiosum*] Difficultas esse potest cur dicit *aprum insidiosum*, et non *insidiosam* in fœminino, cum sermo sit de sue fœmina. Certe error inest, nisi velis aprum esse ex eo genere animalium quod vocant epicœnum.

10 *In plano*] Humi stratam nostram prolem, quercu eversa.

14 *Nam simul exieris*] Nam simul atque exieris.

Aquila est parata rapere porcellos tibi.
Hunc quoque timore postquam complevit locum,
Dolosa tuto condidit sese cavo:
Inde evagata noctu suspenso pede,
Ubi esca se replevit et prolem suam,
Pavorem simulans prospicit toto die.
Ruinam metuens aquila ramis desidet:
Aper rapinam vitans non prodit foras.
Quid multa? inedia sunt consumti cum suis,
Felique et catulis largam præbuerunt dapem.
Quantum homo bilinguis sæpe concinnet mali,
Documentum habere stulta credulitas potest.

iveris ad pabulum cum turba tenella, Aquila in procinctu est ad tibi rapiendas suculas. Postquam ergo permiscuit terrore hunc locum, insidiosa abdidit sese caverna secure. Inde exiens noctu suspenso gradu, ubi se ingurgitavit cibis et suos catulos, fingens timorem, circumspectat toto die. Aquila, timens periculum, desidet arbore. Aper, fugiens perniciem, non se proripit foras. Quid plura? perierunt fame cum suis, et dederunt magnum convivium natis Felis. Credulitas stolida monetur hoc apologo *quantum mali vir fallax inferat.*

diripit. Vid. Lambin. ad Hor. lib. I. Od. 9. 23.—17 *Tuto.* Ms. Gud. *toto.* Ita Rigalt. Ed. 1. Ursin. et Hario, improbante Burmanno. Vix enim recte dici posse censet *toto cavo se condidit* pro, totum se condidit cavo; mox etiam sequitur *toto die.* Denique accommodate dixit *tuto*, cum felis sciens nullum periculum instare, ut contubernalibus persuadere volebat, *tuto* cavo *se* conderet. Heinsius, Both. et Bentlei. *noto*, ut lib. I. fab. 9. 9. 'exitus noti;' Nevelet. *tota.* At Rigalt. Ed. 2. edidit *tuto.*—21 *Ruinam.* Heinsius *Ruinæ.*—23. 24 Bentleius, quem sequitur Both., corrigit: *inedia sic consumti cum suis Feli atque catulis l. p. d.* Non sine causa enim quærit: cur catulis tantum ac non matri quoque? neutram tamen lectionem in textum recepit. At Burmannus, illepida particula *sic*, quam intrudit Bentleius, repudiata, recte tuetur *sunt*, laudans lib. III. fab. 3. 12. 13. Anglus Anonymus legendum esse monuit *Felique et catulis*, invito Burmanno. Quæ emendatio vero cum non paucis proba videatur, ut Desbillonio, Brotierio, Cuninghamo, Bipontinis, aliis; non dubitavi eam præferri lectioni Codd. Mss. *Felisque catulis largam præbuerunt dapem*, quam recipit Burmannus. Non sine causa enim Desbillonius: 'non soli catuli, sed ipsa quoque feles præda frui tam opima debuit.' Objicit tamen Burmannus quædam, non penitus contemnenda.—26 Heinsius, [Anton.] et Bentleius conjiciunt, *Documentum habere hoc* (vel *hinc*) *stulta credulitas potest.* Cui lectioni Bentleius non multum tribuisse videtur, cum non receperit. Cuninghamus legendum proponit: *Documentum hinc capere st. c. p.*

NOTÆ

25 *Homo bilinguis*] Qui dolose et fraudulenter agit. Unde Virgil. vocat 'Tyrios bilingues,' haud fidei servantissimos.

FABULA V.

CÆSAR AD ATRIENSEM.

Est ardelionum quædam Romæ natio,
Trepide concursans, occupata in otio,
Gratis anhelans, multa agendo nihil agens,
Sibi molesta et aliis odiosissima:
Hanc emendare, si tamen possum, volo
Vera fabella: pretium est operæ attendere.
Cæsar Tiberius cum petens Neapolim
In Misenensem villam venisset suam

*Est Romæ genus ardelionum oberrans solicite, inquies in quiete, anhelans incassum, plura faciendo faciens nihil, sibi*que *importunum, et invisum ceteris. Mens est mihi hoc corrigere, modo tamen valeam, vera historia: operæ pretium est* illam *auscultare. Cum Tiberius Cæsar, profectus Neapolim, venisset in suam villam.*

1 *Ardelionum.* Cod. Pith. *ardalionum*, teste Neveleto. Etiam Salmas. notavit *ardalionum*, a veteri ἄρδαλος, ἀρδαλίων. Vid. Gud. Nonio auctore dicti sint ab *ardendo*, quod pro festinando usurparunt veteres; de quo Schefferus consulendus.—8 *Misenensem.* Gudius testatur, in libris scriptis inveniri *Miseniensem.* Ita Gruterus p. 132. 6. *Mediolaniensem.* Cod. Pith. habet *Misniense*, auctore Neveleto, qui edidit *Misnensem.* In eodem tamen Codice Pith. legi *Miscnensi*, testis est Heinsius, qui legendum proponit, *In Miseniensi ad villam venisset suam*, laudans Plin. XVIII. 6. Quæ scripturæ varietas in eodem Codice sæpius a nobis observata est. At *Miseniensem* videtur esse a manu

NOTÆ

1 *Ardelionum*] Hi vocantur homines qui se negotiis omnibus immiscent, ab *ardendo* dicti, quod pro festinando veteres usurparunt. Quanquam melius ab *Ardea* avi dicti Ardeliones, quia aves hujus instar huc et illuc volitant et circumcursant, dum omnibus se student negotiis immiscere. Hoc genus hominum describit Martial. tali Epigrammate: ‘Nil bene cum facias, facis attamen omnia belle. Vis dicam qui sis? magnus es Ardelio.’

6 *Vera fabella*] Fabula enim ad verum vel falsum extenditur, ut supra ad lib. I. fab. 1. annotavimus.

7 *Neapolim*] Urbs Campaniæ maritima regni Neapolitani caput, ac totius Italiæ clarissima: prius Parthenope dicta.

8 *Misenensem villam*] Domus rustica. De hac villa Misenensi ita Tacitus: ‘Mutatis sæpius locis (Tiberius) tandem apud Promontorium Miseni consedit, in villa cui L. Lucullus quon-

Quæ monte summo posita Luculli manu,
Prospectat Siculum, et despicit Tuscum mare;
Ex alticinctis unus Atriensibus,

Misenensem, quæ, ædificata a Lucullo in *vertice montis, spectat* mare *Siculum et aspicit mare Tuscum, unus* servorum *atriensium altius cinctorum, cujus vestis col-*

prima.—9 *Luculli.* Ms. *Lucili.* Gud.—10 *Prospectat...despicit.* Sunt qui de fronte et tergo Phædrum intelligant, et *respicit* præferant, ut Heinsius, Tollius, Gronovius. Quæ rejicit Burmannus, qui lectioni obsequitur vulgatæ: *Prospectat Siculum et prospicit T. m.* Cum in libris scriptis sit *perspicit*, hoc mutat Bentl. in *despicit*. Quod jam olim conjiciebat Guyetus (qui et legi posse putabat *præspicit*), et probant Cuningh. et Both. [Legit Anton. *Prospectat Sic., perspicit T. m.*] Jac. Gronovius *perspicit* præfert, ita, ut *Prospectat* de visu e longinquo, sed *perspicit* de visu e propinquo intelligat. Ipse tamen sibi diffidit, cum *prospectare* etiam propinqua et vicina spectare fateatur. Cui assentit Cl. Schirach. De lectione *perspicit* vid. Jac. Gronov. Emendatt. in Phædr. p. 144. sq. coll. Not. Burmanni, cui tamen accedendum non est affirmanti, villam Siculo mari propinquiorem fuisse, quam Tusco; immo vero Tusco propinquior fuisse putanda est. Chr. Crusius legit: *Respectat Siculum et prospicit Tuscum mare.* Grævius conjicit: *Prospicit infernum, respicit Tuscum mare.*—11 *Alticinctis.* Sunt qui hanc vocem raram divisim scribant *alte cinctis*, ut Salmasius, favente etiam hic metro. Sic apud Senec. Ep. 92. extr. Gloss. Stephani '*ἀνεσταλμένος alticinctus;*' at vero Heins. ad hunc Phædri locum conjicit *altecinctis*, quod placet Schirachio, l. c. P. I. p. 27. In Ms. Gudii erat, *alti cinctus.* Vid. Ferrar. de re Vest. III. 7. et

NOTÆ

dam dominus.' Est autem vicinum illud Promontorium monti, Miseno dicto, a Miseno socio Æneæ ibi sepulto. De quo Virgil. Æneid. VI. 'Monte sub aërio qui nunc Misenus ab illo Dicitur.'

9 *Luculli manu*] Quam posuerat Lucullus, Pompeii et Ciceronis æqualis, summus et fortunatissimus Romanorum legatus, qui duobus præliis vicit Mithridatem, et egit de illo Romæ triumphum. Postea abjecta rerum publicarum cura genio indulsit, et posuit superba Palatia, ædesque magnificas, inter quas fuit villa Misenensis.

10 *Siculum*] Subintellige mare, quod a Sicilia Cretam usque excurrit.

Tuscum] Mare. Quod non solum Hetruriam, sed et Latium, et regnum Neapolitanum usque ad Fretum Siculum alluit.

11 *Ex alticinctis*] Alticinctos pueros vocat Horatius servos Nasidieni; id est, strenuos et industrios, qui demissam vestem non gerebant, ne inter agendum impedirentur.

Atriensibus] Qui stabant in atrio domus, limenque custodiebant. Ab atriorum tutela, Varrone teste, nomen habent servi Atrienses. Fulvius Ursinus suspicatur eosdem esse qui in inscriptionibus dicuntur, 'Servi a supellectili:' quia nempe servaverint supellectilem convivalem, veteresque cœnitarent in atrio, hoc est, prope culinam, ut videre est ex verbis Servii in Æneid. I. 'Vocemque per ampla volutant Atria.'] Tangit Romanorum morem: nam, ut ait Cato, in Atrio, et duobus ferculis epulabantur antiqui. Ibi etiam et pecunias habebant. Unde qui honoratiores servi erant, liminum custodes adhibebantur.'

Cui tunica ab humeris linteo Pelusio
Erat destricta, cirris dependentibus,
Perambulante læta Domino viridia
Alveolo cœpit ligneo conspergere
Humum æstuantem, come officium jactitans:
Sed deridetur. Inde notis flexibus

ligebatur ab humeris linteo Pelusio, cirris defluentibus, ambulante hero per viridaria amœna, cœpit aspergere terram arescentum vasculo ligneo, ostentans hoc *officium urbanum; verum irridetur. Postea prævertit* Cæsarem *in aliud ambulacrum*

Tzschuck. ad h. l.—13 *Destricta.* Desbillonius post Gronovium *districta.*—14 *Læta viridia.* Codices ut Ms. Pith. et antiquæ Editt. exhibent hunc versum uno pede longiorem: *Perambulante læta domino viridiaria.* Hinc Heinsius reponit: *p. l. d. viridia. viridia* pro viridariis Latine dici, pluribus exemplis astrui potest. Sic Vitruv. lib. vi. 6. Vid. Heinsii Ep. ad Scheff. 79. in Burm. Syll. Epp. T. v. p. 87. 59. Heinsium deinde secuti sunt alii, ut Ursin. Freinshem. Buchner. Salmas. ad marginem, et ad Capitol. p. 268. Scheffer. Brotier. Bipont. *viridia* etiam tuetur Burmann. doctissime contra Jac. Gronov. disputans, qui strenue defendebat *viridaria* in Emendatt. in Phædr. p. 145. Jam olim autem Pithœus emendaverat: *P. l. d. viridaria,* sed nec sic constat metri ratio. Vid. Brotier. At commodius et Phædro dignius videbatur Desbillonio, si *domino* et *per* invicem transferret, ac *viridiaria,* quæ vox latina non sit, mutaret in *viridaria* sic: *Domino ambulante læta per viridaria,* quæ emendatio non videtur necessaria Censori docto in A. L. Z. 1786. V. 476. Faber, qui male delet *læta,* quod vocabulum hic aptissimum est, legit *viridiaria.* Sic quoque legitur in Editt. Rigaltii; quo efficiuntur septem pedes in versu senario. Pro *læta* substituit Gudius *alta;* sed *læta* est elegantius et magis poëticum. Lege a Burmanno notata.—15 *Conspergere.* Nevelet. Ursin. *consпargere;* sic erat in Ms. Gud.—16 *Come officium jactitans.* In Ms. Pith. Rem. et Vett. Editt. quibus adjungenda Editio Didoti stereotypa, legitur: *jactans officium come,* quod est contra leges metri. Deinde τὸ *come* de servi officio offendit viros doctos, quia *comis* est superior in inferiorem, dominus in servum, v. Burmann. collato tamen Tzschuck. Nec defuerunt, quibus *jactitans* hoc sensu locutio non bene Latina videretur. Itaque locus mirum in modum tentatus est. Olim legebatur *officium comæ,* quam lectionem defendunt Praschius et Ursinus. Etiam Desbillonius agi credens de coma, non de officio, vel comitate Atriensis, legi jubet *jactans opificium comæ.* Bentleius conjicit: *jactans officium leve,* quod displicet Burmanno, qui mallet legere, *domino officium jactitans,* ut lib. iii. fab. 7. ' domino officium præstare;' sed quia modo præcedit *domino,* vix audet. Alia quoque tentat, quæ omitto. In Editione Jac. Gronovii est, *come officium jactans,* quod vix ferendum, observante Burmanno, cum spondæus claudat versum iambicum. Heinsius perperam conjicit *jactans comem offuciam,* ut apud Plaut. Most. i. 3. 107. vel *come* retinet, sed transpositum loco, *come officium jactitans.* Harius delabitur in Wasii correctionem, *jactans officium comes,* quæ nescit Burmannus, annon absurdior sit reliquis omnibus. Alia quoque conjicit, h. l. prætermittenda. v. Burm. Istam tamen Wasii emendationem amplec-

NOTÆ

12 *Linteo Pelusio*] Pelusium erat ostium Nili et civitas Ægypti feracissima lini, ex quo conficiebantur lintea.

Præcurrit alium in xystum, sedans pulverem.
Agnoscit hominem Cæsar, remque intelligit.
Id ut putavit esse nescio quid boni:
Heus! inquit Dominus. Ille enimvero assilit,
Donationis alacer certæ gaudio.
Tum sic jocata est tanti majestas Ducis:
Non multum egisti, et opera nequicquam perit;

divertiis notis compescens pulverem. Tiberius sentit hominem, et capit rem. Heus tu, ait Cæsar; hic statim accurrit. Tum princeps sic jocans: Alapæ non venduntur apud me tam vili pretio.

titur Both. Cuninghamus satis audacter legi jubet: *jactans officium suum.* Post Rigaltium omnes fere Critici substituerunt *come officium jactitans.* [Anton. legit *off. come jactitans*, aut *c. o. j.*]—18 *Alium.* Meursius, quem sequitur Funccius, *illum;* ut intelligat Tiberium. Sed *alium* est in Vet. Cod. quo usus est Rigalt.—20 *Id ut putavit; Id*, quod deest in Mss. Pith. et Rem. supplevit Pithœus. Rigalt. in Ed. 2. vs. 21. præponit versui 20. legitque, *Et id.* Sed in editione postrema vs. 20. 22. 24. satis temere omisit. Simili modo quoque vs. 20. omissus a Praschio. Burmannus conjicit *Inde*, i. e. ex vultu Cæsaris et sermone cum comitibus, *ut putavit.* Heinsius, Ep. XIX. ad Scheffer. h. v. de Tiberio intelligens, legit: *Id ut putavit esse nescio quid doli*, i. e. ut putavit Tiberius, fieri callido consilio, ut libertatem consequeretur; quam ineptam sedulitatem commodo sensu *dolum* dici posse negat Burmannus. Desbillonius et Brotier. *Is ut putavit*, e conjectura; nam *is* non magis in Codd. Mss. est, quam *Id;* hoc sensu: ubi atriensis persuasum habere visus est, nuntiari sibi aliquid boni. *Id* enim Desbillonio sensum auctoris perturbare videtur, quod ego non video. Nam sensum commodum habet hæc vocula, et in verbo *putavit* facile *is*, vel *homo*, vel *atriensis* potest subintelligi. Cum etiam *Id ut* receptum sit, non audeo quicquam mutare. Bipontini: *remque intelligit Ita, ut putavit is esse nescio quid boni.*—22 *Alacer certæ.* Sic habent omnes Codd. Mss. et Editt. at Gudius legi jubet: *Donationis, alapæ certe gaudio*, i. e. sperans se, si non pecuniam, certe, i. e. ad minimum, manumissionem consecuturum. Sed recte Harius vidit, hoc absonum esse: majus enim beneficium erat manumissio donatione: quare debuisset inverso ordine dixisse, *Alapæ, donationis certe gaudio;* sed tunc perit acuta emendandi ratio, ex repetitione syllabæ *cer* in vocibus junctis *alacer certæ.* Burmannus. qui doctissime probat contra Gudium, concursum syllabarum, quas litera canina quasi efferare videtur, non valere ad mutandum hunc versum. Gudii emendationem, quam etiam Hoogstratan. approbat, recte rejicit Desbillonius, Præf. Disp. III. p. 31. eodem usus argumento, quo Burmannus. Cuninghamus conjicit *alacris.* Hunc versum Rigalt. Fab. Prasch. alii perperam omiserunt, id quod merito queritur Burmannus.—23 *Jocata est.* Sic optime Mss. Pith. et Rem. Male emendavit Pithœus *locuta est.* Ita Nevelet. et probat Gudius. Sed Rigaltius recte reposuit *jocata est.* v. Brotier. *tanti.* Mss. Pith. Rem. et Edit. Vet. *tanta.* Sed viri docti præferunt *tanti*, quia *jocata* præcedit et rectius *majestas* interponitur τοῖς *tanti Du-*

NOTÆ

18 *Xystum*] Locus erat deambulationi adornatus, consitis utrimque platanis.

19 *Remque intelligit*] Mentem et consilium Ardelionis, qui ambiret libertatem

Multo majoris alapæ mecum veneunt.

cis. Vid. Burm. Displicet tamen Brotierio. Etiam Desbillonius recepit *tanta.*—24 Rigalt. et Faber h. v. omittunt. Quibus assentit Kohl. Comment. crit. p. 122. scribens: 'multo concinnius atque argutius sine penultimo hoc versu clauditur.' Equidem Kohlium recte statuere putaverim; etsi versum abjicere non audeam. *Non multum.* Neveletus: *Nec multum....nequicquam.* In Ms. Pith. est *nequiquam.* Sic legi volunt Sciopp. Gud. Giphan. in Ind. Lucret. *periit.* Al. *periit,* quod ut dissyllabum legendum.—25 In Codice Pithœi legitur: *Multo majores alapæ mecum venerunt.* v. Gud. Atque etiam Raderus ad Martial. II. 6. legit *majores,* teste Burmanno. Rigaltius quoque *majoris* archaismum putat esse, pro, *majores....mecum.* Heumannus N. B. P. XXVII. p. 609. conjicit: *Multo majoris alapæ herorum veneunt;* cum *mecum* non satis recte explicari possit *apud me.* Hoc sensu enim potius dixisset *alapæ meæ.* Heinsius legebat, *mi cum veneant;* 'mi' pro, mihi, ipse habet Phædrus lib. III. fab. 18. 9. *venire* cum tertio casu usurpavit Cato de R. R. c. 144. 'aut cui olea venierit;' sed tamen Codici suo ascripsit, posse retineri *mecum.* Vid. Ej. Ep. 98. ad Scheffer. in Syll. Epp. T. V. p. 104. coll. Ep. XXI. p. 33.

NOTÆ

25 *Alapæ mecum veneunt*] Id est, libertas carius emitur. Apud Veteres enim, quando aliquem manumittebant, alapa percussum circumagebant, et liberum confirmabant apud Prætorem. De modo manumittendi passim, neque quicquam protritum magis.

FABULA VI.

AQUILA, CORNIX, ET TESTUDO.

CONTRA potentes nemo est munitus satis;
Si vero accessit consiliator maleficus,
Vis et nequitia quicquid oppugnant, ruit.

Nullus est sat tectus adversus potentiores. Quicquid violentia et malignitas impugnant, id *perit, si consiliarius malignus supervenit. Aquila tulit Testudinem in*

1-3 Tres priores hujus fabulæ versus in Codice Perotti desunt. *munitus.* Gudius testatur, in Cod. Pith. esse, *tutus est.* Romulus Divion. et Ulm. *munitus* et *tutus* simul exhibent: *qui tutus et munitus est, malo consiliatore everti*

Aquila in sublime sustulit Testudinem:
Quæ cum abdidisset cornea corpus domo,
Nec ullo pacto lædi posset condita;
Venit per auras Cornix, et propter volans:
Opimam sane prædam rapuisti unguibus,
Sed, nisi monstraro, quid sit faciendum tibi,
Gravi nequicquam te lassabit pondere.

altum; quæ cum se abscondisset testa cornea, neque posset ullatenus vulnerari abdita, Cornix intervenit per aërem, et volitans prope: Sustulisti profecto escam opiparam tuis unguibus; verum ni tibi *ostendero quid oporteat te facere, fatigabis te frustra*

(subverti) *potest.* Simili modo apud Romul. Nil. hæc fabula inscripta est: *docet subsequens fabula, quod multum muniti et ex omni parte tuti viri malis consiliatoribus subverti possunt.* Ex quo fit verosimile, *tutus* esse a glossatore, qui arripuit e vs. 16. hujus fabulæ. Quod confirmatur verbis Romul. Div. apud quem in fine fabulæ legitur, *et quam natura munierat, iniquo consilio periit.* Lectio, *nemo tutus est satis*, Bentleio æque bona, Hario vero melior videtur; sed Burmannus non censet movendam lectionem vulgatam, quam sequuntur Editiones plurimæ; e recentioribus quoque Brotier. Desbillon. Bipontini. Nam si *tutus* scripsisset Phædrus, vix, putat vir doctus, librariis potuisse in mentem venire, vocem elegantiorem, et metaphorico suo usu vulgo minus notam, ut eam supponerent, cum glossatorum mos solennis fuerit, translatas voces per magis simplices et apertas exponere. Deinde testudo cortice sua, ut mœnibus aut scuto munita recte dicitur, cum natura etiam animalibus imbellibus sua arma et munimenta contra eos, qui nocere illis sustinent, dederit. Vide Burmann. qui de usu verbi *munire* in tali re et similibus exponit uberius. Defendit tamen Jac. Gronovius in Emendatt. in Phædr. alteram lectionem *tutus*, quod non ideo improbem, quia in locis, quos producit, nullus est, ubi *tutus contra aliquem* dicatur; cum et Celsus dixerit lib. v. 23. de Mithridate, 'adversus venenorum pericula tutum corpus suum reddidit;' etsi probe sciam, frequentius dici *tutus ab*, vel *ad*, ut Phædrus lib. I. fab. 31. 'tutus ab injuria;' sed placet *munitus*, quia est elegantius, et quia Phædrus respectu testudinis rectius vs. 1. 'munitus' et vs. 16. 'tutus' dixisse putandus est. *ruit.* Ouvering. *ruunt.*—6 Alii transponunt voces *Pacto nec ullo*, ut secundum locum iambus teneat, et concinnitatis causa. Sic Bentlei. et Cuningham. Sed complures in Phædro versus essent immutandi, si hæc esset mutandi ratio, recte observante Burmanno. Habet etiam Romulus Divion. *nec ullo pacto tangi potuit.*—7 *Propter volans.* Romul. Divion. *contra volat cornix.* Rom. Nil. *contra advolans.*—8 *Opimam.* Male Romulus Divion. Ulm. et Romulus Nilantii *optimam*, more librariorum, qui voces rariores in vulgatas sæpius mutare solent. v. Burm. Codex Perotti habet: *Opimam, inquit, prædam.* Sed *sane* retinendum est, cum quia τὸ *inquit* sæpe omittit Phædrus, tum quod auget orationem cornicis. *Opimam sane* etiam legitur in aliis libris scriptis.—10 *Lassabit.* Sic recte e Mss. Gudii, i. e. Pith. reponendum judicat Jac. Gronov. ut ipsa testudo lassaret ferentem aquilam. [Sic et Anton.] In Editt. Neveleti, Ursin. Richt. Rigalt. Gronov. Rittershus. Scheff.

NOTÆ

5 *Cornea domo*] Abusive ponitur pro testa cornea, qua testudines muniuntur.

7 *Propter volans*] Id est, juxta; ut ap. Terent. 'propter dormire.'

Promissa parte, suadet, ut scopulum super
Altis ab astris duram illidat corticem,
Qua comminuta facile vescatur cibo.
Inducta verbis Aquila, monitis paruit,
Simul et magistræ large divisit dapem.
Sic tuta quæ naturæ fuerat munere,
Impar duabus occidit tristi nece.

tanto onere. Promissâ parte, monet, ut frangat corneam domum missam *ab alto cœlo supra rupem, qua illisa, nutriatur esca absque negotio. Aquila, persuasa* his *verbis, obtemperavit monitori, et quoque partita est ample cibum* suæ *præceptrici. Ita* Testudo, *quæ munita fuerat beneficio naturæ, inferior duabus periit fato luctuoso.*

Freinshem. Bentlei. Didot. est *lassabis*, quod licet potest defendi, et se lassare, fatigare, sine reprehensione dici, ostendit Burmannus; hic tamen gaudet, se in Editione majori obsecutum fuisse Mss. cum deinde et jam in Cod. Per. *lassavit*, pro *lassabit*, legi videret.—11. 12 Hi versus in Cod. Per. ita exhibentur: *Promissa parte, vadens ut scopulos super Ab astris duram illidat, monet, corticem.*—13 *Facile.* Sic edidi e Mss. Pith. Rem. et Cod. Perott. Ita Nevelet. Ursin. Lallem. Brot. Bipont. Desbillon. Didot. alii. At Bentleius, quem et Burmannus sequitur [et Anton.], emendavit, *facili vescatur cibo,* quia sine hoc epitheto *cibo* otiosum videbatur. Nam si Phædrus dixisset, *facile vescatur*, abjecta voce *cibo*, sensus superesset, quia vesci absolute poni potest, quemadmodum Val. Max. II. 5. 4. dixit, 'in æde Jovis vesci' et Curt. lib. VIII. 6. 'stabat ad fores ædis ejus, in qua rex vescebatur.' Sed si poëta τὸ *cibo* addere volebat, addendum simul epitheton erat, unde qualis cibus sit pateret. Nec satisfacit Burmanno Schefferus, qui *cibo* per pleonasmum explicabat, cum in loco Ciceronis de N. D. lib. II. 23. 'nec iis escis, aut potionibus vescuntur, ut aut nimis acres, aut nimis concretos humores colligant,' nullus appareat pleonasmus, nec sensus tolerabilis remaneat, si tollas *escis* et *potionibus*. Displicet autem Hario lectio *facili cibo*, cum hæc locutio, pro hoc scribendi genere, nimis poëtica sit. Quam male hoc dicatur ab Anglo, Burmannus docere potest lectores, quorum interest. Sic enim etiam locutiones *per auras*, *altis ab astris*, et multæ aliæ nimis poëticæ videri debuissent, ut omittam alia, quæ vide in Notis Burmanni. Equidem conjecturam Bentleii ac Burmanni, etsi vulgata lectione sit elegantior, invitis libris omnibus non puto esse admittendam; cum pateat, *cibum* hic carnem significare posse, partem testudinis, cibo futuram, ut jam olim Heusingerus recte statuit. Vid. etiam cl. Lang. in Prolegg. ad Phædr. p. 24.—14 *Verbis.... monitis.* Cuninghamus legi jubet, *Inducta his verbis.* J. F. Gronov. Diat. Stat. cap. 13. p. 73. pro *verbis* legit *veris*, et Heinsius *monito.* Utramque emendationem recepit Bentlei. sed *verbis* Burmanno præferendum videtur ex more Phædri, ut lib. I. fab. 11. 1. 'verbis jactans.' lib. IV. fab. 3. 5. 'verbis elevant.' Neque etiam opus est, legere *monito*, eum et alii poëtæ in plurali non raro uti soleant. Sic Virg. Æn. VIII. 504. 'monitis exterrita Divum.' Et sic alibi. v. Burmann.—15 *Large divisit dapem.* Ita Mss. Pith. Rem. Perott. et Ed. Vett. nisi quod Cod. Perotti habeat *dimisit*, pro *divisit*; quibus, præter alios, obsequuntur Ursin, Harius, Brotier. Bipontin. Desbillon. Etsi vero et *large* et *largam* recte dici potest, ut probant non pauca exempla, Burmanno notata; tamen *largam* præstare censent Bentlei. [Anton.] et Burm. ut Phædrus lib. II. fab. 4. dixit 'felisque catulis largam præbuerunt dapem.' *largam* etiam edidere Lallemant. Sanadon et Philipp. Sed hac in causa assentio Tzschuckio, scribenti: '*large* melius, quam *largam*.

Non enim præda erat larga, sed ejus divisio, quod in adverbii crebra mutatione in adjectivum considerandum est.' Deinde si Phædrus l. c. *largam* posuit, an ideo hic quoque *largam* scripsisse putandus est?—16 In Cod. Perotti est: *Sic tuta quæ fuerat naturæ munere.*

FABULA VII.

MULI ET LATRONES.

MULI gravati sarcinis ibant duo:
Unus ferebat fiscos cum pecunia;
Alter tumentes multo saccos hordeo.
Ille, onere dives, celsa cervice eminet,
Clarumque collo jactat tintinnabulum;
Comes quieto sequitur et placido gradu.

Duo Muli incedebant onusti oneribus: unus portabat corbes cum nummis, alter saccos repletos multo hordeo. Primus dives sua sarcina, supereminens elato capite, et agitans collo tintinnabulum argutum; alius *it comes lentis et tranquillis passibus.*

3 *Tumentes multo.* Cod. Per. *tumentis multos.*—4. 5 Mss. Pith. Rem. et Editt. Vett. habent *eminens, jactans.* Bentleius, quem sequitur Cuningham. [et Anton.] verbum deesse videns, legit: *Ille onere dives celsa it cervice eminens.* Sed hoc ex primo versu, ubi, 'muli ibant duo,' præcessit, subaudiri posse censent Burmannus et Heusingerus. Quod cum mihi duriusculum videatur, et Cod. Perotti vs. 5. habeat *jactat,* pro *jactans;* suspicor, præcedente versu eundem legisse *eminet.* Jam olim Richterus ejectis participiis legebat: *cervice eminet Clarumque collo jactat tintinnabulum,* improbante Burmanno; quam tamen conjecturam lectio Codicis Perotti deinde confirmavit, quæ recte placet Heusingero in Addend. Receperunt etiam Lallemant. Brotier. Desbillon. et Both. Frustra Meursius, ut solet, hic videt lacunam. —6 *Comes.* Quia *ille* præcessit, volebat Heins. Ep. XIX. ad Scheff. *Comes hic.* Sed non opus est construere, *hic sequitur comes;* sed intelligere simpliciter, alter mulus, qui comes erat. *Burm.*—*quieto.* Bentleius temere emendat *quietus,* quod recte rejiciunt Burmann. et Heusinger. Ille enim: 'non in poëtis solum,' inquit, 'sed et in prosa variantur hi casus nominativus et ablativus, ut *excellens forma,* vel *excellenti.* Vid. Gronov. ad Liv. I. 8. Sal-

NOTÆ

2 *Fiscos*] Fiscus corbis erat viminetus, in quo recondebant Romani pecuniam publicam et imperatoriam. Unde metaphorice desumitur vox illa pro pecunia.

Subito Latrones ex insidiis advolant,
Interque cædem ferro Mulum trusitant,
Diripiunt nummos, negligunt vile hordeum.
Spoliatus igitur casus cum fleret suos,
Equidem, inquit alter, me contemtum gaudeo.
Nam nihil amisi, nec sum læsus vulnere.

Fures assiliunt derepente ex insidiis, et inter stragem vulnerant Mulum ense, rapiunt pecuniam, nec curant hordeum nullius pretii. Cum ergo expilatus doleret suum infortunium, alter dixit: Lætor me neglectum, nihil enim perdidi, neque

lust. Cat. 53. 'diversi moribus fuere,' vel *diversis*. vide Cort. ad Jug. 78. 'impares magnitudine, pares, vel *pari*, natura:' v. et infra lib. III. fab. 8. 3. 'Tutius ergo sequi scriptos, et in talibus nil mutare.'—8 *Cædem*. Meursius scripsit *prædam*, quia nulla cædes facta sit; sed intra direptionem fiscorum vis omnis constiterit. Sed viri docti, maxime Burmannus, jure vindicarunt vulgatam. Heinsius ascripsit margini vel, *Interque sepem*, vel *Uterque fœde*, et in Ep. XIX. ad Scheffer. *Interque se dum ferro mulum trusitant*. Ouveringius, Meursii vestigiis insistens, hunc versum transponit (citra necessitatem, cum omnia recte se habeant) in locum sequentis, pro *cædem* legens *prædam hunc.—trusitant*. In Mss. Pith. et Remens. est *trucidant*, quod repugnat et iambici versus metro, et veritati. Vid. vs. 12. Sic tamen edidit Rob. Prevost. Facile autem intelligitur, Phædrum h. l. usum esse verbo, quod responderet *τῷ læsus vulnere*, vs. 12. sed rariori et difficiliori, quod deinde a rudibus librariis varie mutatum est. Meursius conjicit, *multum tunsitant*, verbum nusquam alibi obvium; vel *tuditant*. Sic edidit Didotius. Rittershus. Nevelet. Ursin. Gronov. Walch. *tonsitant*, quod et placet Scheffero, etsi nullo exemplo affirmetur, hoc sensu fuisse in usu. Explicant autem, vulnerare in extrema cute. vid. Scheff. Pithœus emendaverat *tunditant*, teste Brotierio. *sauciant*, ex Heinsio excogitatum, placuit Bentleio; quam conjecturam corroborat Codex Perotti; et receperunt Cuningham. Philipp. Lallemant. Brotier. Desbillon. At si scripsisset Phædrus *sauciant*, inde non ortum esset *trucidant*, quod est in libris scriptis. Cf. Ephem. Gotting. 1784. Part. 67. Itaque Tzschuckio *τὸ sauciant* ex glossa difficilioris vocis irrepsisse recte videtur. Burmannus conjicit *lancinant*, cui lectioni ipse non multum tribuit: placet tamen Bipontinis, qui receperunt. Plerique, præeunte Rigaltio, legunt *trusitant*, quod ad priscam Codd. Mss. scripturam accedit proxime; etsi nec sic omnis tollatur scrupulus. Heinsius denique legi posse putabat, *incursitant*; v. Notas Heinsii; at Salmasius *tusitant*, teste Gudio. [*trusitant* Anton.]—12 *Sum læsus vulnere*. Cod. Per. *sum passus vulnera*, quod receperunt Lallemant. et Brot. et probant Sanadon et Philipp. Ita passim poëtæ. v. Heusinger. Mss. Pith. Rem. et Edit. Vett.

NOTÆ

8 *Ferro trusitant*] Locus vexatissimus; vulgo legebatur *tonsitant*. Alii *trucidant*, unde *trusitant* posuit Rigaltius. Meursius maluit *tuditant*, ut sit a *tundendo*, quasi variis ictibus ferri tunderent cutem muli ne cum sarcina aufugeret. Certe *trusitant* nullibi legitur nisi in hoc Phædri loco. *Tudito* vero est vox nota apud Festum, et significationem habet accommodatam ad locum Phædri. *Trusito* posset esse verbum frequentativum a verbo *trudo*; sed illius significatio non convenit clare sensui Phædri. Idcirco rejicio.

Hoc argumento tuta est hominum tenuitas:
Magnæ periclo sunt opes obnoxiæ.

accepi vulnus. Hoc exemplo egestas hominum secura est, ingentes vero *divitiæ patent multis discriminibus.*

nec sum læsus vulnere. v. Brotier.—14 *Magnæ.* Harius contra scriptos et editos libros, et sine ulla necessitate, legit *Magno,* quod in quibusdam editionibus etiam olim legebatur, ut Daneti; et a Johnsonio jam rejectum fuit: *periculum* enim etiam per se sufficit, etsi non addatur *magnum.* Deinde Phædrus alio loco dicit 'magnas opes.' Denique si alibi l. II. 8. 19. hoc Epitheton poëta adjunxit, an ideo semper cogendus, eodem modo loqui? De quibus omnibus et aliis Burmannus in re tam levi justo fusius contra Harium disputat. Hunc vers. habet Both. suspectum ob ταυτολογίαν, et deleri vult.

NOTÆ

13 *Tuta est hominum tenuitas*] Unde Sallust. 'Egestas habetur facile sine damno.' Et Juven. 'Cantabit vacuus coram latrone viator.'

FABULA VIII.

CERVUS ET BOVES.

Cervus, nemorosis excitatus latibulis,
Ut venatorum fugeret instantem necem,

Cervus excitus latebris nemoris fugit in villam vicinam metu imprudenti, ut se

1 *Nemorosis.* Cod. Perott. *nemorum.*—2 *Ut venatorum.* Bentleius, cui ridiculum videbatur, *necem venatorum* dici, et quia *excitatus* dicitur cervus, nec additur a quo; legit: *excitatus latibulis A venatore, ut f. i. n.* Alii, qui itidem offenduntur lectione *venatorum instantem,* alia tentant. Harius corrigit *instantum necem;* Heinsius, *venatorem fugeret instantem neci,* vel, *venatores*

NOTÆ

2 *Ut venatorum fugeret necem*] Scilicet a venatoribus sibi inferendam. Ibi est ambiguitas, quia vox *venatorum* active, non passive, sumitur hoc loco.

Cæco timore proximam villam petit,
Et opportuno se bubuli condidit.
Hic Bos latenti: Quidnam voluisti tibi,
Infelix, ultro qui ad necem cucurreris,
Hominumque tecto spiritum commiseris?
At ille supplex, Vos modo, inquit, parcite:
Occasione rursus erumpam data.
Spatium diei noctis excipiunt vices.
Frondem bubulcus affert, nec ideo videt.
Eunt subinde et redeunt omnes rustici,
Nemo animadvertit: transit etiam villicus,

subduceret morti sibi *imminenti a venatoribus, et se occultavit* in *stabulo commodo. Bos* dixit huic *delitescenti: Quidnam proposuisti, miser, qui te objeceris ultro morti, et credideris vitam ædibus hominum? Cui ille rogans, Vos, inquit, ne lædite: me proripiam iterum foras ubi se opportunitas obtulerit. Nox venit die exacto; bubulcus apportat frondes* bobus, *neque tamen animadvertit. Deinde omnes rustici eunt redeuntque; nullus videt. Quin et villicus venit, neque hic deprehendit quic-*

---

instantes neci, vel, *venatore fugeret instanti necem.* Sed omnia vana, paulo fusius probante Burmanno; cum dubium esse non possit, a quibus excitatus sit cervus, et lectio vulgata bene se habeat, defendique possit multis veterum auctorum exemplis. Vide enim quos laudat Burmannus. [Proponit Anton. *A venatore instantem ut effugeret necem.*] Deinde e verbis Romuli Divion. *ut venatores evaderet*, patet, mortem, a venatoribus instantem, esse intelligendam, quod jam olim notavit Burmannus. Denique cum verbum *instare* de proxime imminentibus passim dicatur, hoc loco a *necem* non divelli et ad *venatores* referri potest.—4 *Et opportuno.* In Ms. Per. pro, *Et opportuno*, est, *Et inter bubulos ruit*.... et mox: *Huic eo latenti, Quidnam.* Ms. Pith. *bovili;* sic edidit Neveletus; Ms. Rem. *bobili,* quod Gud. et Burm. mutant in *bubili*. Recte. Teste enim Varrone de 44. VII. p. 117. Edit. Bip. a bove dicitur *bubile*, non *bovile*. v. Brot. coll. Burmann. et Desbillon. In Anonymo Nil. *ovile* legitur. Perperam, quia de bobus agitur.—6 *Ad necem cucurreris.* Heins. conjicit: *qui neci occucurreris*, vel, *qui necem incucurreris*, quia Cicero sæpe dixit *in morbos, in crimen, in perniciem, &c. incurrere.*—7 *Hominumque tecto.* Non male Cod. Perotti *Hominisque tecto*, i. e. domino, quod probant Heusinger. in Addend. et Burm. Aliter sentit cl. Lang. in Prolegg. ad Phædr. 2. p. 24.—9 Cum apud Romulum Divionensem legatur: *hæc cum loquitur*, seu, ut habet Romulus Ulm. *hæc cum dixisset, obscuro se condidit loco;* censet Neveletus, excidisse versum hunc, statim versui 9. subjiciendum: quod non est probabile, cum versu 4. jam dixisset Phædrus, cervum se *condidisse* bubuli, ubi apud Romulum est: *conjecit se in stabulum.*—10 *Spatium diei.* Ms. Per. *Spatium dein.*—11 *Nec ideo.* Heins. *neque adeo.* Salmas. *nec adeo.* Ms. Per. *affertur, nihil videt.* Both. *neque is eum videt.*—13 *Nemo animadvertit.* Ms. Per. *Neme*

NOTÆ

3 *Cæco timore*] Quia facit nos cæcos, et imprudentes in rebus nostris.

5 *Voluisti tibi*] Malum parare. Imitatio Virgiliana: 'Eheu! quid misero volui mihi?'

Nec ille quicquam sentit. Tum gaudens ferus
Bubus quietis agere cœpit gratias,
Hospitium adverso quod præstiterint tempore.
Respondit unus: Salvum te cupimus quidem,
Sed ille, qui oculos centum habet, si venerit,
Magno in periclo vita vertetur tua.
Hæc inter ipse dominus a cœna redit:
Et quia corruptos viderat nuper boves,
Accedit ad præsepe: Cur frondis parum est?
Stramenta desunt? Tollere hæc aranea

quam. Tum cervus exultans cœpit habere gratiam bobus tacitis, quod illum exceperint hospitio iniquo tempore. Unus dixit: Equidem te volumus incolumem: sed si ille accesserit, cui sunt centum oculi, tua vita versabitur in summo discrimine. Dum hæc loqueretur, Herus venit a cœna, et quoniam aspexerat non ita pridem boves dejectos, subit bovile: Quare, ait, *parum* adeo *frondium est? Paleæ non sufficiunt. Quantum operis est auferre has telas aranearum? Dum lustrat singula,*

---

cum animadvertit, e compendio.—14 Ms. Per. *Tum gaudens cervus.* Rom. Divion. et Ulmens. *gaudens fera.* Anonymus Nilant. *gaudens ferus.*—15 *Bubus quietis.* Sic Mss. Rem. et Per. it. Anon. Nil. Ita quoque habuit Cod. Pit. sed altera manu emendatum *Boves.* Inde Pithœus emendavit *Bobus;* sicque edidere Nevelet. Burmann. Desbillon. al. Cf. Brotier. *quietis.* Bentleius reponit *quietus* et explicat, securus. Ita Cuninghamus. At melius retinetur *quietis;* indicatur enim gratiarum actarum causa. Cf. Tzschuck. *agere cœpit gratias.* Ursin. et Rittershus. *cœpit agere gratias.*—16 *Quod præstiterint.* Non male Cod. Perott. *quia præstarent.* Nondum enim exierat cervus.—17 *Te cupimus quidem.* Ms. Per. *te volumus quidem.* Anonymus Nil. *salvum te volumus.*—19 Versus hic deerat in Cod. Per. *vertetur.* Maittar. Richt. Hoogstrat. *versatur.*—22 [Vult Anton. *fr. cur p. est?*]—23 *Desunt?* in Editt. Danet. Maittar. Richter. Funcc. Hoogstratan. Lallemant. Desbillon. Brotier. abest signum interrogandi. Sed melius per interrogationem effertur, quia dominus paulo loquitur iratior, cui generi convenit interrogatio. *Warum habt ihr nicht gestreut?* Atque etiam vs. sq. oratio procedit per interrogatio-

NOTÆ

15 *Bubus quietis*] Qui eum non prodiderant latitantem in stabulo.

16 *Hospitium adverso*] Ita ap. Cic. 'Amicus certus in re incerta cernitur.' Et Plautus eum amicum pronuntiat, qui in re dubia juvat. Unde Ovid. 'Donec eris dives, multos numerabis amicos; Tempora si fuerint nubila, solus eris.'

18 *Qui oculos centum habet*] Ne Famam, aut Argum, intellige, quibus Poëtæ tribuunt centum oculos. Ibi est Periphrasis, ut heri curam et perspicaciam depingat. Dat enim centum oculos, ut indicet dominum esse oculatissimum. Unde Æschyl. *Ὄμμα γὰρ δόμων νομίζω δεσπότου παρουσίαν; Namque lumen ædium puto heri præsentiam.*

21 *Corruptos*] Macilentos, macie perditos. Imitatio Græci sermonis.

23 *Aranea*] Adjective ibi sumitur; subauditur, texta.

Quantum est laboris? Dum scrutatur singula,
Cervi quoque alta conspicatur cornua.
Quem convocata jubet occidi familia,
Prædamque tollit. Hæc significat fabula,
Dominum videre plurimum in rebus suis.

vidit elata cornua Cervi, quem imperavit interficiendum accitis servis, et abstulit prædam. Ista fabula demonstrat dominum cernere multum in suis rebus.

nem. Cf. Scheff.—24 *Quantum.* Nec hoc placere potuit Heinsio, nec Bentleio, qui volunt, *Quanti est laboris,* licet ipse Phædrus lib. I. fab. 13. dixerit, 'quantum decoris,' et lib. II. fab. 4. 'quantum mali.' Ovid. II. Fast. 404. &c. At dicent: in illis exemplis est verbum aliud, hic vero substantivum *sum: quanti laboris est,* non, *quantum laboris faceretis.* Sed annon et Senec. Ep. LXIV. dixit, 'quantum in illo, Dii boni! vigoris est? quantum animi?' Quare relinquamus Phædro suas locutiones; et si scripsisset, *Quanti laboris est,* nefas putarem, et hoc mutare in *Quantum laboris.* Nam non nego, et hoc eleganter et Latine dici. Sic Senec. Ep. XXXI. 'nonne vides, quanti laboris sit, fila disponere?' Ita alii passim. *Burmann.*—25 *Conspicatur.* Mss. Pith. Rem. et Editt. Vett. *est conspicatus,* quod non respondet præcedentibus; sed melius Cod. Perott. *conspicatur,* quod etiam receperunt Lallemant. Brotier. Bipontini.—27 *Tollit.* Heinsius legi jubet *tolli,* sed frustra; cum quia etiam Cod. Per. habet, *Prædamque tollit;* tum quia ipse tollere censetur, qui tollit per servos suos. v. Burmann. Cod. Perotti h. v. ita exhibet: *Prædamque tollit, quam paraverat casus.* Reliqua deerant; sed finiebatur hoc versu fabula: *Tunc recte fieri omnia, cum per nos facimus.*

EPILOGUS.†

Æsopi ingenio statuam posuere Attici,

Athenienses erexerunt magnam statuam Æsopo, et posuerunt hunc *servum in*

† Al. *Auctor.*—1 *Æsopi ingenio.* In Mss. Pith. et Rem. corrupte fuit, *Æsopi ingentom.* Unde Pithœus emendavit: *Æsopi ingentem statuam.* Sed vulgo legitur, *Æsopo ingentem st.* Sic Nevelet. Ursin. priores Burmanni Editiones.

NOTÆ

1 *Æsopi ingenio statuam posuere Attici*] Statuæ hujus auctorem fuisse nobilissimum illum statuarium Lysippum discimus ex Epigrammate Agathiæ Scholastici, qui Justiniani Imperatoris ævo vixit: ex eodem quo-

Servumque collocarunt æterna in basi,
Patere honoris scirent ut cunctis viam,

basi semper mansura, ut innotesceret omnibus pandi iter ad gloriam, neque concedi

****

At Gudius ob locum Prol. III. 52. 53. *Æsopi ingenio statuam posuere Attici*, legendum esse putat, cui suffragantur Bentleius, Cuninghamus, Burmann. Lallemant. Brot. Bipontini, alii. Quam conjecturam deinde confirmavit Codex Perotti, in quo Epilogo Phædri præmissus erat titulus: *Ingenio et virtuti veram gloriam tribui*, primus autem versus diserte exhibebatur, ut Gudius conjecerat, *Æsopi ingenio statuam posuere Attici*. (Vid. Præf. Burmann. ad Edit. ann. 1727. sub fin.) Cui lectioni etiam favet Cod. Divionensis. Vid. Additamentum in isto Codice post lib. IV. fab. 21. quod inscribitur: 'Æsopus de statua sua ad Cives,' et Lessingii Romulum et Rimicium p. 52. sq. Voci enim *statuam* in Cod. Divion. non additur Epitheton; at legitur, *Æsopi ingenium*. Itaque lectio vulgata ob auctoritatem dictorum Codicum, et quia librarii non raro, pro *ingenio*, *ingentem* obtruserunt. (Vid. Acidalius ad Curt. lib. X. cap. 5. p. 786. Edit. Snakenburg.) rejicienda est. Deinde non est probabile, ut recte videtur Burmanno, statuam, Æsopo positam, magnitudine alias, viris claris et bene meritis erectas, superasse. Spanhemius ad Juliani Cæsares, p. 528. et Hoogstratanus itidem probant conjecturam Gudii. Sed Gronov. Perizonius, Torrenius, alii, reponunt *ingenui statuam*. Contra vulgatam *ingentem* tuentur, etsi frustra, Schirach. Clav. P. I. p. 11. Schefferus, Desbillonius ad h. l. atque etiam retinet Fabricius in B. G. vol. I. p. 623. Edit. Harles. ubi vide; admittunt denique non paucæ Editiones, ut Hoogstratan. Interpretatur autem Fabricius *ingentem*, splendidam et illustrem, quod vellet probasset Burmannus. Desbillonius dubitat, an bene Latina sit locutio, *Æsopi ingenio statuam ponere*, præeunte Franc. Hario, qui diserte dicit: '*ingenio alicujus statuam ponere* nullo, quod sciam, exemplo dicitur.'—2 *Servumque*. Neveletus edidit *Servulumque*.—*æterna in basi*. Guyetus legi jubet, *ænea in basi*, cui obsequitur Schirach. in Clav. P. I. pag. 11. Sed jam olim hanc Guyeti conjecturam Gudius rejecit. Recte enim quærit: 'quis unquam audivit statuam marmoream in ænea basi? immo vero contrarium faciebant veteres. Ita in Collectis meis signum æneum cum hypobasi marmorea.' Deinde lectionem *æterna in basi* firmat 'æterna crepido' Statii Sylv. lib. I. 1. 58. Accedit Codicis Perotti auctoritas, in quo legitur *æternæ basi*, adeo, ut dubium esse non possit, *æterna* unice veram esse lectionem, quam, præter alios, recepere Brotier. Bipont. Desbillonius.—3 *Honoris*. Quia in Ms. Pith. est, *Patere homini*, varie h. l. tentant Interpretes. Praschius mallet: *P. h. scires ut cunctis viam*. Heinsius: *Patere scirent nomini ut cuncti viam;* Gudius e Ms. Pith. *Patere homini scirent ut cuncti viam;* et ita Salmasius ad oram libri; Cuninghamus: *Patere honoris homini scirent ut viam;* Bentleius, *Patere honori scirent ut cuncti viam*. Sed observat Burmannus: 'aliud est, *honori patet via*,

NOTÆ

que discimus, cum iidem Athenienses etiam septem sapientibus Græciæ singulis suas collocassent statuas, omnium maximum honorem eos habuisse Æsopo, ejusque statuam ordine primam esse voluisse. Sic igitur Agathias, Εὖγε ποιῶν, Λυσίππε γέρων, Σικυώνιε πλάστα, Δείκηλον Αἰσώπου στήσαο τοῦ Σαμίου: *Laudo te, Lysippe senex, Sicyonie sculptor, Æsopi effigiem quod statuis Samii, &c.*

Attici] Attica, regio Achaiæ seu Helladis, quæ et Mopsopia et Cecropia dicta est, in qua Athenæ urbs totius Græciæ caput. Hinc Atticus nomen gentis.

Nec generi tribui, sed virtuti, gloriam.
Quoniam occuparat alter, ne primus forem,
Ne solus esset, studui; quod superfuit.
Nec hæc invidia, verum est æmulatio.
Quodsi labori faverit Latium meo,
Plures habebit, quos opponat Græciæ.
Si livor obtrectare curam voluerit,

honores nobilitati, sed virtuti. Quia alius præripuerat ne essem primus, curavi ne foret unicus scriptor Fabularum. *Id non est invidere, sed æmulari. Si vero Roma aspirarit meo labori, plures* ipsi *erunt* auctores, *quos conferat cum Græcis* auctoribus. *Si invidia voluerit carpere diligentiam, non ideo auferet* tacitam

---

aliud *honoris*. Deinde *cunctis* mutare in *cuncti* est contra mentem Phædri. Vult enim poëta, non nobilitati, non generi, aut patriæ hunc honorem habitum, sed *ingenio Æsopi*, qui peregrinus et barbarus retulit honorem, solis civibus bene meritis tribui solitum. Exemplum igitur Æsopi docere poterat Athenienses, viam honoris patere *cunctis*, neque excludi servos, peregrinos, barbaros.' Nihilo vero secius non paucæ Editiones habent *cuncti*, ne desit nomen ad *scirent*. Sic Nevelet. Rigaltii 2. Scheffer. Ursin. Hoogstrat. Lallem. Brotier. Desbillon. Didot. Bothius legit *P. honoris s. ut cuncti v.* [Anton. idem ac nos legit.]—4 Post hunc versum in Editt. Rittershus. Meurs. Gronov. Neveleti asterisci, omissi versus alicujus signa, apparent. Sed nihil deesse, ex orationis contextu constat, observante jam olim Burmanno, in cujus sententiam recte discedit Heusinger. Dicit nempe Phædrus: Æsopus primus fuit inter Græcos, qui præter ceteros fabulis laudem sibi pareret; hinc meritus est ab Atheniensibus statuam. Quoniam igitur Æsopus prævenit me in fabulis inveniendis, sicque fecit, ne primus inter omnes essem fabularum scriptor: studui, quod solum mihi superfuit, ne solus Fabulator audiat Æsopus. Ideo non occulte innuit, se similem laudem et præmium a Latio sperare. Sic vs. 4. cum 5. bene cohæret. v. Burm. Contra major lacunæ suspicio est infra post vs. 11.—5. 6. In Ms. Pith. hic locus ita exhibetur: *Quoniam occuparat alter, ne primus foret, Nec solus esset, studii quod superfuit.* Sic Neveletus et primæ Editt. cui lectioni nullus prorsus sensus inest. Restituit locum Rittershusius, qui pro *foret* legit, *forem;* pro *nec*, *ne;* pro *studii*, *studui.* Ita fere Rigaltius, in Editione I. hunc locum sic constituens: *Quod jam occuparat alter, ne primus forem; Ne solus esset, studui quod superfuit.* Sed Jac. Gronovio Rittershusii emendatio displicet, quæ sana est. Is autem conjicit: *Q. o. a. n. p. foret, Nec solus, ecce, studii quod superfuit.* Vid. Ej. Emendatt. in Phædro p. 149. Alia conjiciunt Bentleius, Salmasius, Richterus, vix digna, quæ memorentur.—7 *Nec hæc.* Lallem. Cuningham. Brot. Bipont. Jakob. [Anton.] habent *Neque hæc.*—8 *Faverit.* Cod. Pith. *faveret*, notante Neveleto.—10 *Si.* Quia *si* præcessit modo, Heins. Ep. XXI. ad Scheffer. malebat, *ut livor*, pro, utcumque. Posset faciliori manu *Sin* legi;

NOTÆ

8 *Latium*] Regio Italiæ notissima inter Hetruriam et Campaniam, a latendo dicta, quod ibi Saturnus latitarit.

9 *Plures habebit*] Qui meo exemplo conscribent fabulas.

Quos opponat Græciæ] Id est, doctissimis viris e Græcia, qui multa opera reliquerunt posteritati.

Non tamen eripiet laudis conscientiam.
Si nostrum studium ad aures pervenit tuas,
Et arte fictas animus sentit fabulas,
Omnem querelam summovet felicitas.
Sin autem doctus illis occurrit labor,

cognitionem laudis mihi debitæ. *Si noster labor devenit ad tuas aures, et* si tua *mens tangitur fabulis fictis industria*, illud *bonum præcidit omnem* causam *querimoniæ: sin vero eruditum studium incidit in* manus *eorum, qui nati sunt invita*

sed vix opus puto. Vid. Prol. III. 52. *Burmann.* *Sin* placet Vrsino, Freinshem. Meurs. Scheff. Gud. Cuningh. Lallem. Brot. Tzschuckio, [Antono,] Bentleio. *obtrectare*. In Cod. Pith. est *libor* et *oblectare*, teste Gudio. Hinc conjicit *objectare*, ut et Salmasius ad oram libri legit. Frustra. In Ms. Pith. inveniri, *Si labor oblectare*, testatur Neveletus, quod est a manu secunda.—12 [Legi vult Anton. *pervěnit ad a. t.*]—13 *Arte fictas.* Heinsius emendat *apte fictas.* Etsi vero *arte* et *apte* in Mss. sæpe confunduntur; vulgatam tamen tuetur Burmannus. Quæ enim fabulæ *arte* sunt fictæ, etiam *apte* fictas nemo negabit. Deinde retinet *arte*, quia verbum *sentire* de operibus, arte factis, sumitur.—15 Mss. Pith. et Rem. Vetere sque Editiones, ut Pithœi, Rittersh. Rigaltii I. Nevelet. hunc versum ita exhibent: *Sin autem ab illis doctus occurrit labor*, quæ viris doctis corrupta videntur, adeo quidem, ut Burmannus hæc se non intelligere ingenue fatetur. Hinc jam olim Rittershusius emendabat, *Sin autem illis d. o. l.* ut τὸ *m* non elidatur; vel, *Sin autem et illis d. o. l.* [quod et Antonus:] sed Rigaltius, cui non pauci obsequuntur, in Editione anni 1617. corrigit, *Sin autem doctus illis occurrit labor.* Rejicit tamen Desbillonius hanc emendationem, lectionem Mss. veterumque Editionum revocans. [Cuninghamus edidit: *Si autem et illis;* Cl. Jakob. *Sin autem et illis doctus occurret l.* Ursinus, *Sin autem; et illis;* Santorocus, *Sin autem ad illos* doctus *occurret labor.* Praschius, *Sin autem in illos d. incurrit l.* Heinsius conjicit: *Sin autem, ubi illis doctus occurret labor;* vel, *Sin autem doctus illis arguitur labor;* et in Ep. XXI. ad Scheff. *ab illis doctus arcetur labor;* quæ omnia non sine causa displicent Burmanno. Sanadon, Philipp. Lallemant mallent legere: *Sin autem et illos doctus offendet labor;* at Bentleius pro arbitrio rescribit: *Sin autem ab illis doctus obteritur labor*, sc. invidia, livore et obtrectatione, quod, observante Burmanno, sensui satisfacit, sed nihil melius atque Heinsii *arguitur;* lectionem Bentleianam tamen præfert Censor eruditus in Ephem. liter. Gotting. ann. 1780. p. 44. sq. Jac. Gronovius legi jubet: *Sin autem asellis doctus occurret labor*, in quo præiverat Rigaltius, qui hanc lectionem defendit propter vs. 16. hujus Epil. coll. lib. I. fab. 21. 11. Hanc vero emendationem rejicit Burmannus, quia ille Phædri mos non est, ita aperte conviciari; nec asellorum est proprium, meliores carpere, sed nasutorum, ut alibi dicit. De conjectura Gronovii patris, *Sin autem ad illos decurrit*, cf. eundem Burmannum. Heumannus perperam mutat *ab* in *hic; Sin autem hic illos d. o. l.* vid. N. B. P. XXVII. p. 609. istud enim *hic* plane otiosum est. Scioppius mutat τὸ *ab*, quod est in Mss. in *ac*, probantibus Gudio, Scheffero et Burmanno, qui recipit, hoc sensu: *Sin autem:* i. e. si vero minus; sc. si

NOTÆ

14 *Omnem querelam summovet felicitas*] Ita mihi beatus videor, si movearis fabulis, nullum ut mihi querendi locum relictum esse putem.

15 *Doctus illis occurrit labor*] Id est, sit adversus labor: nam *occurrere* pro adversari hoc loco ponitur.

Sinistra quos in lucem natura extulit,
Nec quicquam possunt, nisi meliores carpere;
Fatale exitium corde durato feram,
Donec fortunam criminis pudeat sui.

Minerva, neque quicquam valent, nisi obtrectare optimis quibuslibet; sustinebo firmato animo hoc *exitiale infortunium, dummodo fortunam pœniteat sui criminis.*

mihi non contigit, ut tu legas et magni facias; si animus tuus non sentiet, arte fictas esse fabulas; *ac doctus labor illis occurret*, i.e. in eos judices incidet, quos, &c. Quæ conjectura præter ceteras arridet. Cl. Tzschuck. quia nihil eos posse, nisi meliores carpere, post dicit Phædrus, vulgatam lectionem ita effingi posse existimat: *Sin autem ab illis doctis occurret labor.* Sed cum *doctus labor* locum suum tueatur ob Prol. III. 26. hancce conjecturam non puto esse admittendam. Bipontini denique hunc locum sic emendant: *Sin autem ab illis doctus occiderit labor.*—17 Hunc versum Bentleius (et Both. uncis eum inclusit) a mala manu esse censet; quia laboret Syntaxi vitiosa et numeris absonis: neutrum videt Burmannus. Bipontini ediderunt, *Ne quicquam possint.* Citra necessitatem. [Antono videtur necessario legendum esse *ni* pro *nisi.*] —18 *Fatale exitium.* Cum *exitium* suspectum sit, quia mortem, perniciem, et quocunque modo res aliqua perit, notat, quod ab hoc loco est alienum; vario modo emendare ausi sunt Critici. Burmannus, unica modo litera mutata, conjicit, *Fatalem corde durato exitum feram*, ut sensus sit: quemcumque fata dederint exitum, feram, donec fortuna magis favens appareat, quemadmodum Cicero 'optatos exitus' dixit. Et Ovid. Met. XII. 522. 'Exitus in dubio est.' Pro conjectura Burmanni pugnat, quod hæc duo cognatæ significationis ejusdemque originis nomina facile sunt permutata, id quod in optimis Sallustii et Val. Max. Mss. factum esse, testatur Gesner. in Thes. L. L. sub *Exitium.* Bentleius emendat, *Fatale eventum;* quærit enim: quo pacto patienter quis ferat *exitium*, qui ipse interiit et nullus est! At vix probabile, ex *eventum* factum esse *exitium.* Franc. Harius *talem exitum*, de qua lectione fuse disputat Burmannus. Gronovius legi jubet *vitium*, et exponit tale, quod non magis effugere licet, quam *fata.* v. Not. Schefferi ad h. l. Sic Tollius [et Antonus]. Cuninghamus, *Fatale edictum;* Jakob. *Fatale exilium.* At nos obsequamur Censori erudito, in Eph. Goëttingens. ann. 1781. Partic. 53. scribenti: 'Beym Phædrus als einen Schriftsteller, auf dem noch so viel Dunkelheit ruhet, der wenigstens gewaltig interpolirt seyn muss, bey dem wir so wenig Licht durch Handschriften erhalten, erfordert die gesunde Kritik, Stellen und Ausdrücke, die weder mit der Sprachgewohnheit, noch mit der Analogie übereinkommen, lieber anzuzeichnen und bemerkbar zu machen, und die wahrscheinlichen Verbesserungen unter dem Text beyzubringen, als in den Text aufzunehmen; oder auf der andern Seite weither aufgesuchte Vertheidigungen solcher ungewöhnlichen Redensarten zu schreiben, dergl. ist B. II. Epil. 18. *fatale exitium.*' At Both. dicit: 'Non plane obsolevit ille *τοῦ exitium* significatus, quo idem valet atque *exitus;* nam sic Sallustius: 'dignum moribus factisque suis exitium vitæ invenit;' et ne quis librarios culpet, faciunt nonnulli poëtarum loci. Quare vulgatam servo.' Sunt multi, quibus Epilogus hujus libri ex parte videatur mutilatus: et alii alia de hac re contendunt et arguunt. Passim interpolatum esse, non negaverim; sed cum non adsint Codd. Mss. quibus locis corruptis lux affundi possit; vera artis criticæ ratio vult, ut potius intactum relinquamus locum, quam versus abjiciamus, suppleamus, sicque magis magisque interpolemus.

PHÆDRI

AUGUSTI LIBERTI

FABULARUM ÆSOPIARUM

LIBER III.

PROLOGUS AD EUTYCHUM.†

PHÆDRI libellos legere si desideras,
Vaces oportet, Eutyche, a negotiis,
Ut liber animus sentiat vim carminis.
Verum, inquis, tanti non est ingenium tuum,

Si cupis, Eutyche, evolvere libros Phædri, necesse est sis liber a negotiis, ut mens vacua sapiat elegantiam versus. Sed, ais, non polles tanto ingenio, ut perdam vel

† Ms. Pith. *Phædrus ad Eutychum.* v. Gud. Ita edidit Desbillonius.—4 *Inquis.* In Cod. Pith. est *inquit,* quod sæpe pro *inquis,* et *inquiant* etiam ponitur. v. Gronov. ad Liv. lib. XXXIV. cap. 3. tom. IV. p. 769. Drakenb. Subintelligitur enim *aliquis;* cf. Heusinger. *inquit* tuetur etiam Jac. Gronov. Emendat. in Phædr. p. 149. Sicque edidit Burm. in Editione majori. At Phædrus cum vs. 8. eodem modo dicat, 'fortasse dices,' et vs. 10. 'Legesne;' etiam, hic scripsisse videtur *inquis,* quod præter Rittershus. Rigalt. in Edit. 2.

NOTÆ

2 *Eutyche*] Non satis compertum est quisnam fuerit ille Eutychus, et qualem personam in aula Tiberii sustinuerit. Vetus tamen inscriptio Romæ legitur, EUTYCHUS AUG. LIB. NERONIANUS MEDICUS LUDI MATU-

Momentum ut horæ pereat officiis meis.
Non ergo causa est, manibus id tangi tuis,
Quod occupatis auribus non convenit.
Fortasse dices: Aliquæ venient feriæ,
Quæ me soluto pectore ad studium vocent.
Legesne, quæso, potius viles nænias,
Impendas curam quam rei domesticæ,
Reddas amicis tempora, uxori vaces,
Animum relaxes, otium des corpori,
Ut assuetam fortius præstes vicem?

punctum horæ mei muneris. Non est igitur ratio cur tractes id tuis manibus quod minime decet aures impeditas. Repones forte: Aliqui dies feriales aderunt, qui me revocabunt ad studia libero animo. Verum, *amabo, dedasne* te *potius lectioni fabularum inutilium, quam des operam rei familiari, præstes amicis officia, servias uxori, remittas animum, procures quietem membris, ut recurras validius ad officium*

Nev. Ursin. Maittar. Hoogstrat. Bentlei. alios, receperunt Lallem. Brot. Bipont. Desbillon. Tzschuck. [Anton.]—5 *Officiis meis.* In libris scriptis legitur, *officii mei.* Ita ediderunt Rittershus. Rigalt. in Edit. 2. Nevel. Gronov. Hoogstratan. Maittar. Richter. Ursin. Freinshem. ingrata genitivorum cumulatione, etsi hanc in rem non desint exempla. Sic Nep. Att. 3. 'Domicilium orbis terrarum imperii.' Ad quam duorum genitivorum collisionem vitandam Heinsius emendavit, *officiis meis*, addicentibus Gronovio, Bentleio, Burmanno, et recentioribus Editoribus. Male enim conjungunt, *momentum horæ officii*, cum *momentum horæ* debuisset sufficere, ut vulgo dici solet. Hor. I. Sat. 1. 7. sq. 'horæ Momento cita mors venit, aut victoria læta.' Liv. lib. IX. 16. 'momento unius horæ Samnis cæsus, Satricanus captus,' quæ loca Burmannus affert. Etiam verbum *pereat*, judicante Tzschuckio, desiderare videtur *officiis.*—10 *Viles nænias.* More suo Heinsius conjicit, *Legasne potius aniles nænias.*—14 In Cod. Pith. hic versus ita exhibetur: *Ut ad suetam fortius perstes vicem.* Ita edidit Nevelet. Sed *perstare ad vicem suetam* Rittershusio parum Latine dici videtur. Pithœus conjicit *præstet;* Neveletus ad marginem editionis suæ *præstes.* Heinsius Ep. XXI. ad Scheffer. malebat *perstet vicem* sc. corpus, cujus exemplum desiderat

NOTÆ

TINI. Ludus autem ille matutinus, arena matutina dicitur apud Martial. lib. X. Epigr. 25. Fit et mentio aliorum Eutychorum in inscriptionibus passim.

8 *Aliquæ venient feriæ*] Dies quibus nihil agere erat licitum. Unde Cic. de Legg. II. ait: 'Feriarum festorumque dierum ratio in liberis requietem habet litium et jurgiorum: in servis operum et laborum; quia compositio animi conferre debet, et ad perfectionem operum rusticorum, et ad remissionem animorum.' Erant autem feriæ publicæ, et aliæ familiarum propriæ. Publicæ erant stativæ, quæ statis et certis quibusdam diebus observabantur. Aliæ conceptivæ, quæ ordinabantur quotannis a sacerdotibus et magistratibus. Aliæ demum imperativæ, quas consules vel prætores pro arbitrio potestatis indicabant.

Mutandum tibi propositum est et vitæ genus,
Intrare si Musarum limen cogitas.
Ego, quem Pierio mater enixa est jugo,
In quo tonanti sancta Mnemosyne Jovi,
Fœcunda novies, artium peperit chorum;
Quamvis in ipsa natus sim pæne schola,
Curamque habendi penitus corde eraserim,
Et laude multa vitam in hanc incubuerim,

solitum? Est tibi ineundum aliud consilium, et alia *ratio vitæ, si vis subire penetralia Musarum. Ego, qui editus sum a* mea *parente in monte Parnassi, in quo veneranda Mnemosyne gravida novem vicibus dedit Jovi parentes artium; quanquam sim natus in ipso ferme loco, et eradicaverim penitus* ex *animo amorem rei faciendæ, meque adjunxerim ad hoc* genus *vitæ gloria reclamante, tamen admittor cum fasti-*

Burmann.—15 *Et vitæ genus.* Mss. Pith. et Rem. *ut vitæ genus;* pro quo Pithœus emendavit, *et vitæ genus;* cui obsecuti sunt alii. Sed Gudius *aut;* vel, *propositum istud vitæ genus;* Heinsius, *Mutandum tibi proposita id est vitæ genus.* Uterque e conjectura.—20 *Natus sim pæne schola.* Ita libri scripti et olim editi. Sunt tamen, qui metri causa verborum ordinem invertant. Heinsius cui parent Hoogstrat. Maittar. Bentlei. Lallem. [Anton.] Brotier. Desbillon. Wakefield. in Sylv. Crit. P. I. p. 64. *pæne sim natus schola.* Bipont. *natus pæne sim schola.* Heumannus in N. B. P. XXVII. p. 610. *pæne natus sim schola.* Sed recte observantibus Burmanno et Heusingero ultima vocis *pæne* producitur positione, quia sequens *schola* a duplici consonante incipit. Hoc licitum et familiare poëtis esse, innumeris probari potest exemplis. Vid. quos Burm. citat, Pincier, Parerg. lib. IV. 12. Barth. ad Calpurn. Ecl. II. 32. ut et Adv. XXI. 8. et XXIII. 4. ubi tamen e multis probat exemplis vir doctus, literas *sp, sc, st* non semper facere positionem præcedenti syllabæ; it. ad Stat. Theb. VI. 551. Nil igitur muta. Claud. Civilis, i. e. Withofius in Misc. Obs. Nov. vol. I. tom. I. p. 127. legit *Hellade,* pro *schola,* quod a manu Phædri discedit longissime.—22 *Et laude multa.* Mss. Pith. Rem. et Vet. Edit. habent, *Et laude invita in hanc vitam incubuerim.* Quia sic metrum non satis constat, Faber succurrere voluit *m* in *vitam* non elidendo; Rittershusius et Ursinus vero legendo *incubuverim,* ut supra lib. I. fab. 11. 'fuvissem.' Sed

NOTÆ

17 *Pierio jugo*] Pierius mons Thessaliæ, in Macedoniæ confinio, Musis sacer, quæ ex eo Pierides dictæ sunt.

18 *Mnemosyne*] Nympha Pieria, quæ habuit ex Jove novem Musas. Vox Græca est, Μνημοσύνη, quæ memoriam significat. Poëtæ hanc Musarum matrem finxere, quia omnium scientiarum thesaurus beneficio memoriæ acquiritur et conservatur.

19 *Artium chorum*] Chorus proprie est coævorum cantus et saltatio in tragœdiis aut comœdiis. Accipitur vero improprie pro quovis personarum numero, et ibi pro novem Musis, quæ dicuntur artes adinvenisse. Vocabantur Clio, historiæ parens; Melpomene, tragœdiæ; Thalia, comœdiæ; Euterpe, fistularum; Terpsichore, citharæ; Erato, lyræ; Calliope, versuum heroicorum; Urania, astrologiæ; et Polyhymnia, eloquentiæ.

22 *Laude multa*] [*invita*] Quæ me alio vocabat. Vult se nullam spec-

Fastidiose tamen in cœtum recipior.
Quid credis illi accidere, qui magnas opes

dio in earum *numerum. Quid existimas illi eventurum qui studet omni cura ag-*

huic incommodo medetur transpositio Praschii, *vitam in hanc*, addicente Bentleio. Superest tamen aliud ulcus; quid enim est *laude invita?* quod displicet multis; neque enim sensum habet commodum, nec repetitio ejusdem fere soni, *invita in vitam*, ferri potest. Hinc Gronovius substituit *laude nuda*, i. e. solo laudis amore, non ob aliud præmium; quam lectionem Burmannus multis suffulsit locis, sed tamen sensu, quo Gronovius cepit, non satis Latinum putat. Itaque *laude multa* Gudii ei rectius videtur, nisi gloriosius dictum videri possit. Sed passim Phædrus sibi more veterum laudem tribuit, et hoc loco æque dicere potuit *multa laude*, ac vs. 61. hujus Prologi, 'solennis mihi debetur gloria.' Deinde, observante Gudio, *invita* et *multa* uno eodemque fere modo in vetustis membranis scribuntur; certe *in* et *m* dignosci non possunt, nisi e sensu; *l* et *i* etiam parum differunt. Itaque cum librarius illud *l* accepisset pro *i*, non potuit aliter, quam *invita* legere. Hanc Gudii conjecturam, quæ ad veterem scripturam proxime accedit, unice puto veram. Placet etiam Schirachio, Clav. P. I. p. 191. qui tamen *multa laude* explicat, feliciter, studiose: receperunt quoque in textum Richter. Walch. Hoogstratan. Petsch. [Anton.] Gulielm. Best. conjicit, probante Burmanno, *Laude insuëta*, scil. Latinis insueta, sed quæ adhuc apud Græcos manebat, ut apud Lucan. v. 163. 'insueto concepit pectore numen,' ubi tamen alii, ut Bipontini, legunt *invito*. Harius, *Et solam ob laudem*, ortum e Gronovii conjectura: alia ejusdem viri docti emendatio, *Et laudis studio*, æque longe recedit, ac Bipontinorum *Nec laudis invidia*. Johnson. et Cannegieter. (Diss. de ætate et stylo Aviani. cap. 10. p. 272.] suspicantur, Phædrum scripsisse, *Laude invitatus*, sed ita possimus omnibus locis succurrere, monente Burmanno; Withofius, (Misc. Obs. Nov. vol. I. tom. I. p. 126.) *laude avita;* ex iis enim, quæ Phædrus vs. 55. sqq. huj. Prol. de Orpheo, Lino reliquisque Threissæ gentis auctoribus gloriatur, facile intelligi posse censet, cur hic *laude avita* scripserit. At cum Phædrus Macedo fuerit, non Thrax, ut luculenter patet e Vita Phædri; vero non est simile, poëtam h. l. laudem *avitam* respexisse. Desbillonius satis ingeniose, *Et laude invicta:* Phædrum enim III. Epil. 3. 4. IV. Prol. 4. 5. II. Epil. 5. 6. satis indicare, nullum hucusque poëtam Latinum in hanc vitam, sive in hoc scribendi genus incubuisse; suam ergo laudem jure dicere *invictam*. Wakefield. hunc locum ita constituit. (Sylv. Crit. P. I. Sect. XXXII. p. 64.) '*Et laudis avidus*, hanc in vitam incubuerim; *Fastidio si* tamen in cœtum recipior, Quid credis illi accidere,' &c. Locum ita mutatum et interpunctum volubiliter excurrere statuit Criticus præstantissimus, cui accederem, nisi tamen *laudis avidus* nimis recederet a manu Phædri. Agmen claudat conjectura Heinsii, *Nec laude invita vitam in hanc incubuerim*, i. e. non sine laude; quam receperunt Lallemant. Brotier. Philipp., et quæ præ aliis placet Burmanno, qui tamen edidit, *Et laude invita*. Schefferus veterem retinet lectionem, sed interpretatio viri docti displicet. Phædrum enim velle putat, laudem se alio traxisse, cum in isthoc vitæ genere intelligeret, ipsum sibi non posse prodesse: se non magis spectavisse laudem gloriamque in eligendo hoc vitæ genere literarum, quam divitias. Si enim illud voluisset,

NOTÆ

tasse laudem in eligendo hoc scribendi genere. Si enim id spectasset, debuerat aliud sequi studii genus quod magis laudatur. Gronov. legit, *laude nuda*, id est, ob solam laudem, et non ob aliud præmium.

Exaggerare quærit omni vigilia,
Docto labori dulce præponens lucrum?
Sed jam, quodcumque fuerit (ut dixit Sinon,
Ad regem cum Dardaniæ perductus foret)
Librum exarabo tertium Æsopi stylo,
Honori et meritis dedicans illum tuis.
Quem si leges, lætabor; sin autem minus,
Habebunt certe, quo se oblectent posteri.
Nunc fabularum cur sit inventum genus,
Brevi docebo. Servitus obnoxia,
Quia, quæ volebat, non audebat dicere,

gerere amplas divitias, præferens quæstum jucundum studiis eruditis? Sed jam quodcumque fuerit (ut Sinon dixit, cum traheretur ad regem Trojæ) conscribam tertium librum more Æsopi, illum consecrans tuæ *dignitati, tuisque meritis. Si illum legis, gaudebo. Sin vero minus, erit certe delectationi posteris. Nunc aperiam paucis cur fabulæ excogitatæ sint. Servitus* quæ *non* est *sui juris, quia non*

debuisset aliud sequi genus, quod vulgo magis laudatur. Simili modo Danetus explicat; sed hæc sunt contra mentem Phædri, quemadmodum docet orationis contextus. 'Ista quidem, *laude invita*, sentio cum Bentleio corrupta esse, quæ utcumque emendare studui. *Haud invite*, i. e. libenter, versari se in his studiis dicit, non reluctante animo, ut Eutychum illosque, qui divitias quærant.' *Both.* Displicet hæcce conjectura Censori Lips. l. c. Censet enim, languide dici *haud invite*, etsi hæc lectio sensum fulciat. Legendum proponit *et laude inventa*, quod certe menti Phædri et nexui orationis accommodatius est. *incubuerim*. Rittershus. *incubuverim* conjicit, addicente Ursino.—26 Rigaltius sequentes sex versus inserendos putat medios his duobus: *Nec his dolorem delenirem remediis*, vs. 44. et *Suspicione si quis errabit sua*, vs. 45. Sed vs. 33-37. ponit post vs. 26. Præterea inter hos duos: *Calumniamque fictis elusit jocis* vs. 37. et *Ego illius pro semita feci viam*, vs. 38. fingit notas lacunæ.—34 *Brevi*. Heinsius malebat *Breviter*, quia *brevi* vulgo ponitur pro, intra breve tempus.—35 *Dicere*. Suidas in Αἴσωπος multa dixit

NOTÆ

27 *Sinon*] Filius Sisyphi, neposque Autolyci, Græcus versipellis, et veterator, qui obsessa Troja a Trojanis se capiendum obtulit, et, ad Priamum Regem deductus, ipsi persuasit abiisse Græcos, ac equum illum ingentem in urbem deducendum. Notissima historia.

28 *Regem Dardaniæ*] Priamum regem Trojanorum, qui vocati sunt Dardanii a Dardano filio Jovis et Electræ, qui regnum Trojanum condidit, et ipsa regio Dardania dicta est. Postea urbs Provinciæ caput dicta fuit Troja, et populi Trojani, a Troë atavo Priami regis.

34 *Servitus obnoxia*] Potestati et arbitrio aliorum subdita. Intelligit Æsopum, qui Xantho Philosopho servitutem servisse dicitur. Servile quippe est non loqui quod sentias. Unde Plaut. ait, 'Servum hominem habere oculos, manus et linguam continentem.'

Affectus proprios in fabellas transtulit,
Calumniamque fictis elusit jocis.
Ego illius pro semita feci viam,
Et cogitavi plura, quam reliquerat,
In calamitatem deligens quædam meam.

audebat effutire quæ vellet, velavit fabulis proprias cogitationes, et se subduxit calumniæ jocis effictis. Ego porro feci viam pro *semita* quam triverat, *et adinveni plura quam tradiderat, seligens quædam in meum infortunium. Quod si alter dela-*

hunc facientia teste Neveleto. Heinsius corrigebat *hiscere*, ingeniose: ita apud Plaut. Milit. I. 1. 11. melioris notæ codices: 'Mars haut ausit hiscere,' pro vulgato *dicere*, et obvium hoc verbum eo sensu. *Burmann.* De usu verbi *hiscere* docte disputat Heinsius in Notis, quibus adde Gesneri Thes. L. L. h. v. —37 In V. C. i. e. Pithœi, Neveletus legi testatur, *Calumniam quæ fiet scelus et Iocis*; sed Heinsius in eodem se ait invenisse, *Calumniæque fiet scelus et locis*, pro quo conjicit, *Calumniæque fictis illusit jocis*, ut lib. v. 7. 33. vel *allusit*, ut III. 19. 12. Cf. V. L. ad Epil. III. 24. Sed Gudius, quia in Codice Ms. nescio quo, erat *scelusit*, hanc depravatam lectionem mutabat in *seclusit*; at non sine causa quærit Burmannus: 'quid est, quæso, *secludere jocis calumniam*, i. e. separare a frequentia hominum?' Jac. Gronov. Emendatt. in Phædr. p. 149. emendavit, *fictis sic lusit jocis*. At *elusit* unice vera lectio.—38 Mss. Pith. Rem. *Ego illius porro semita feci viam.* Sic edidere Pith. Rittersh. Nevel. Rigalt. syllaba redundante. Sed quia in Cod. Rem. non *porro*, sed *pō* fuit, Gudius legit: *Ego illius pro semita f. v.* probantibus Bentleio et Burmanno, rejiciente vero Schirachio in Clav. P. I. p. 342. ubi vulgata Codicum lectio defenditur, sive ob versus meliorem rationem, *Ego porro illius, &c.* At vero lectio, *semitam feci viam*, est a Scheffero, quam præter Burmannum, cui tamen conjectura Gudii non displicet, dederunt Bipontini. Et placet Guyeto. Præter Gudii conjecturam, modo memoratam, alia est hujus viri docti: *Æsopi illius semita feci viam*, quam recepit Hoogstratanus. Richterus, præeunte Jac. Gronovio, *Ego illius post semita feci viam*. Vid. Emendatt. in Phædr. p. 150. quem sequuntur Wolf. Walch. Auctor Notarum Germanice scriptarum, Sanadon et Philipp. Ceteroquin Rigaltius, [Anton.] et Faber frustra putant, ante hunc versum nonnullos excidisse. Lallemant. Brotier. Desbillon. edidere: *Ego porro illius semita feci viam.* Sic et olim ediderat Ursinus. Ego non dubitavi, e conjectura Gudii reponere: *Ego illius pro semita feci viam.* Sic edidit Bentlei. sicque non opus est, *τὸ semita*, quod est in libris scriptis, mutare in *semitam*. Sic servatur quoque priscus verborum ordo in Codd. Mss. *Ego illius* cet. [Anton. *E. porro ill. semitam f. v.*] —39 'Sicco pede hunc locum transeunt interpretes. Sed quid hoc est: *cogitavi plura quam reliquerat* Æsopus? Nihil profecto, quod hunc faciat. Repone: *E. c. p. quæ reliquerat.* Frequentativum *cogitare* accipio pro simplici, cogere, prima et originali significatione.' *Both.* Probat hanc conjecturam Censor Lipsiensis l. c. At mihi videtur minime necessaria.—40 *Deligens.*

NOTÆ

38 *Illius pro semita feci viam*] Semita est quid minus tritum quam via. Primus Æsopus materiam fabularum reperit, hanc ego polivi versibus senariis. Sic effeci ut illius semita, quam primus triveret, evaderet via. Semita enim fit via, cum a pluribus frequentatur, et sic vulgatur magis.

Quodsi accusator alius Sejano foret,
Si testis alius, judex alius denique,
Dignum faterer esse me tantis malis,
Nec his dolorem delenirem remediis.
Suspicione si quis errabit sua,
Et rapiet ad se, quod erit commune omnium;
Stulte nudabit animi conscientiam.
Huic excusatum me velim nihilominus:
Neque enim notare singulos mens est mihi,
Verum ipsam vitam et mores hominum ostendere.
Rem me professum dicet fors aliquis gravem.

tor a Sejano surgeret, si alter testis, si *alter demum judex, profiterer me mereri tot mala, neque levarem* meam *calamitatem his solatiis. Si quis ducatur in errorem sua suspicione, et imputabit sibi* dictum *quod dicitur omnibus, prodet imprudenter suam conscientiam. Attamen peto* ut *me* habeat *excusatum ; nec enim est mihi in animo designare singulos, sed notare vitam et mores hominum. Fortasse aliquis*

Frustra hoc verbum solicitat Heinsius (substituens *dirigens*, vel *seligens*, vel *inde eligens;)* est enim idem quod, ex magna materia eligens, ut ‘deligere rosam’ Ovid. Ep. IV. 30. ‘uvam’ Remed. 190. Eadem ratio in *delectu*, de militibus, unde ‘delectores’ Frontino IV. 1. 3. *Burm.*—42 *Judex.* Scioppius conjicit *index*, i. e. delator, improbantibus Heinsio et Scheffero, quos vide. Præcedit enim *accusator*, sequitur *testis;* non potest igitur post hunc *index*, immo vero *judex* poni. Neque etiam *index* h. l. differt ab accusatore, et in Ausonii loco, quem citat, alii legunt, ‘Judice me nemo, sed neque teste perit.’—43 *Tantis.* Guyeto legendum videtur *cunctis.*—44 *Delenirem.* Rittershus. Rigaltii 2. Nevelet. Ursin. Maittar. Freinshem. alii, *delinirem;* sed *delenirem* præferendum.—45 *Suspicione.* Gudius supponit *Suspectione*, quod recepit Maittarius, nec displicet Burmanno: quam emendationem ego quidem neutiquam puto esse necessariam.—47 *Nudabit.* Ms. Gud. i. e. Pithœi *nudavit*, quod ortum est ex confusione τοῦ *b* et *v*, ut vidimus ad lib. I. 17. 8. Recte Burmannus, ‘Si,’ inquit, ‘ita legendum esset, in superioribus etiam *erravit* et *rapuit* reponendum, quasi aliquem jam certum designasset, qui se fabulis illis tangi a Phædro doluerat. Sed melius est, vulgatis inhærere, et intelligere de illis, qui suspicantur in se scriptas fabulas, qui erant iis vitiis infecti et sibi conscii facinorum. Quos errare dicit, et tamen nudare illam conscientiam stulte, cum potius deberent dissimulare, quasi nihil ad se illæ pertinerent fabulæ.’—51 *Fors.* Ms. Pith. et editi, ut Rittersh. Rigalt. Nevel. Gronov. Freinsh. Walch. al. habent *forsan aliquis*, turbato metro. Sed jam olim Scioppius et Faber, quibus accedit Guyetus, emendabant *fors aliquis*, ut *fors* adverbialiter ponatur. Legitur hac forma apud Virg. Æn. II. 139. et

NOTÆ

41 *Alius Sejano*] Id est, a Sejano, ut Horat. ‘Alius Lysippo.’ Sejanus pro arbitrio cuncta gessit sub Tiberio, suamque latissime exercuit potestatem, ut ait Tacit. Ann. lib. IV. Ipse Phædrus incidit in odium Sejani, a quo variis criminibus accusatus vix evasit incolumis; nam ille erat et accusator et judex.

Si Phryx Æsopus potuit, si Anacharsis Scytha
Æternam famam condere ingenio suo:
Ego, literatæ qui sum propior Græciæ,
Cur somno inerti deseram patriæ decus?
Threissa cum gens numeret auctores suos,
Linoque Apollo sit parens, Musa Orpheo,

reponet me suscepisse duram provinciam. Si Æsopus e Phrygia, si *Anacharsis e Scythia* oriundi, *potuerunt transmittere æternitati* sua *nomina ingenio, cur ego, qui sum vicinior eruditæ Græciæ, negabo addere honorem* meæ *patriæ otio desidi? Cum natio Thracum recenseat suos auctores: Apollo genuerit Linum, Musa Orpheum,*

---

v. 232. alibi. Sed Scheffero, Heinsio, Bentleio placet, *forsan quis*. In Cod. Rem. est *forsitan*. At vitium voci potius *forsan* inesse videtur, quam pronomini *aliquis*. Quis enim non videt, utrumque *forsan* et *forsitan* esse interpretationem τοῦ *fors*, non æque cogniti rudi librario? Cf. Gud. Notaverat etiam *fors* Salmasius ad marginem libri.—52 Codd. Mss. corruptam lectionem habent: *Frige fuisse Æsopus Anacharsæ Scythæ;* vel *Frigem fuisse Æsopum, si Anacharsæ Scythæ*. Vid. Gud. et Nevel. Hinc factum, *Si Phryx Æsopus potuit, Anacharsis Scytha:* postremum *si* a Gronovio accessit. Vid. vs. 41. sq. Bentlei. edidit, [cui accedit Anton.] *Phrygibus si Æsopus potuit, si Anacharsis Scythis;* sed Harius mallet: *Phrygi licuit si Æsopo, si Anacharsi Scythæ*. De conjectura Jac. Gronovii et altera Harii lege Burmannum. Alterum *si* in nonnullis editionibus abest, ut Hoogstratani. Withofius in Misc. Obs. Nov. vol. I. tom. 1. p. 127. sq. loco τῶν *Si Phryx*, legit, *Phryge teste*, i. e. fatente: τὸ *si* ante *Anacharsis* ejicit, et vs. 53. *suo* mutat in *sibi*.—54 *Propior*. Ms. Pith. *proprior*. Et ita Salmasius ad oram libri sui notavit.—55 *Deseram*. Heinsius *deteram;* quod etsi potest defendi ex Nep. Timol. 1. et Sil. Ital. VII. 246. sq. neque etiam ineptum habet sensum; *deseram* tamen locum suum tueri potest, docente Burmanno, quem vide.—56 *Suos*. Rittershusius conjicit *Deos*, nempe Apollinem et Musam (vs. 57.). Quod merito displicuit viris doctis. Burmannus mallet *duos*, ut jactet Phædrus, Thraciam solam habuisse

NOTÆ

52 *Phryx Æsopus*] In Phrygia natus, quæ est regio Asiæ minoris.

Anacharsis Scytha] Philosophus Scythicus multa sapientia et doctrina præditus, qui summa usus est libertate in carpendis hominum moribus, multaque præclare dicta posteritati reliquit. Scythia provincia Asiæ Borealis gemina intra et extra Imaum montem.

56 *Threissa cum gens*] Thracia est regio Europæ ampla: indicat vero Phædrus de gente Thracem esse, ideoque Græciæ eruditionis parenti propiorem quam erat vel Æsopus Phryx, vel Anacharsis Scytha.

Numeret auctores suos] Linus et Orpheus primi literis excoluerunt Græciam, itaque auctores eos vocat. Porro hos auctores dicit noster Thraces numerare suos, hoc est dicere no esse Græcos, verum Thracicæ gentis homines. Jam cum Thraces fuerint illi qui Græciam instruxere literis, vult dicere: Cur ego non studeo servare hoc decus meæ patriæ, cum præsertim Apollo et Musæ Dii artium in Thracia mea habitent, ibique eos auctores literatæ Græciæ progenuerint?

57 *Lino*] Linus filius Apollinis et Terpsichoræ, aut, ut alii volunt, Mercurii et Uraniæ. Fuit Musicus et Poëta Thebanus.

Qui saxa cantu movit, et domuit feras,
Hebrique tenuit impetus dulci mora.
Ergo hinc abesto, livor, ne frustra gemas,
Quoniam solennis mihi debetur gloria.
  Induxi te ad legendum: sincerum mihi
Candore noto reddas judicium peto.

qui excitavit rupes lyra, delinivit feras, et moratus est fluctus Hebri dulci mora. Ergo hinc procul, invidia, ne doleas incassum: quia dignus sum honore publico. Compuli te ut legeres; postulo ut *mihi cognitæ sinceritatis præbeas verum testimonium.*

tot auctores, quot Phrygia et Scythia simul; quemadmodum vs. sq. jactet, Phrygiam et Scythiam non posse ostentare Diis genitos, ut Thracia, quæ Diis natos duos poëtas Orphea et Linum produxit. Censet etiam, verbum *numeret* hoc exigere videri.—58 *Et domuit.* Bentlei. aliquanto concinnius *edomuit.*—59 *Hebrique.* Libri scripti, item Rittershus. Neveleti, Meursii, Ursini Editiones habent *Erebique,* quasi ad fabulam Eurydices respiceret Phædrus. Sed Rigaltius in Edit. 2. reposuit *Hebri,* cujus emendationem alii deinde admiserunt. Hunc fluvium enim rapidum facit Senec. in Thebaid. 607. 'Rapidusque campos fertiles Hebrus secat.' Neque obstat, quod Hebrum nonnulli leni et placido flumine procedere tradunt; vid. Servius ad Virg. Æn. I. 317. Poëtarum enim non semper est in his summa subtilitas, observante Heynio ad loc. Virgilii cit. qui laudat Burmannum ad Val. Flacc. v. 180. Veterem lectionem tuetur Desbillonius, in Addend. ad Not. p. 52.—61 Varie, sed sine necessitate, hunc versum solicitarunt Critici. Bentlei. rescribit, *perennis;* alii, *similis illis;* Freinshemius: *Quod jam solennis detur mihi gloria;* Schefferus: *Quoniam mihi solennis dabitur gloria;* Guyetus, [Anton.] et Scaliger: *Quoniam solennis mihi debetur gloria,* cum antea legeretur: *Quoniam mihi solennis d. g.* Ita ediderunt Nevelet. Faber, Ursin. Danet. al. Cf. Burmann. ad h. v.—62. 63 Guyetus more suo hos duos versus ultimos suspectos habebat. Bentleius, meam deserens editionem, hæc verba, *Induxi te ad legendum,* interrogationis nota expressit, nescio quo sensu; nam *an induxi te?* videretur negandi vim habere, cum toto hoc prologo illud egerit, ut induceret Eutychum ad legendum, si modo otium illi esset: nunc cum fiducia finit: *induxi te,* (ita certe confidit,) hoc prologo ad legendum, et peto, ut judicium mihi reddas. Nec Heinsii *Condixi te* hic habet locum. Sed ut lib. II. 6. 14. 'inducta verbis;' ita hic *Induxi te* verbis hujus prologi ad legendum. *Condicere aliquem* an dicatur, commodo ad hunc locum sensu, vehementer dubito. *Burm.*

NOTÆ

Orpheo] Is fuit genere Thrax, filius Calliopes et Apollinis, quem a Mercurio, aut a patre Apolline, ferunt accepisse lyram, qua tantum valuit, ut illius cantu sylvas et saxa moverit, reduxeritque uxorem suam Eurydicen ab Inferis. Fuit occisus a Mænadibus juxta Hebrum fluvium.

59 *Hebrique tenuit impetus*] Hebrus fluvius Thraciæ ex Hæmo monte oriens, ac in Ægæum mare exiens. Volvit aquas magno impetu.

FABULA I.

ANUS AD AMPHORAM.

ANUS jacere vidit epotam amphoram,
Adhuc, Falerna fæce, e testa nobili
Odorem quæ jucundum late spargeret.
Hunc postquam totis avida traxit naribus:
O suavis anima! quale in te dicam bonum

Anus vidit jacere lagenam vacuam quæ diffunderet longe suavem animam, redolente *adhuc testa fæcem* vini *Falerni*. *Posteaquam flagrans illam hausit totis naribus: O dulcis odor, quantum te dicam fuisse bonum olim, cum habeas tales reli-*

2 *Et testa nobili*. Mss. Pith. Rem. veteresque Editiones, *et testa nobili*, quam lectionem tuetur Richter. in præf. et retinent Ursin. Scheff. in Edit. 3. Brot. Desbillon. Sed Gudius primum emendavit *e testa*. Facillime enim a librariis *τῷ e* additum est *t*, litera proxime sequens, quod sæpe perperam factum in Mss. Bentleius edidit: *Falerna e fæce et testa nobili*; quæ conjectura, judicante Burmanno, nihil fere a Gudiana differt, nisi transpositione præpositionis, sed commodior tamen erit sensus, quod amphora epota adhuc spargeret odorem ex fæce Falerna et testa nobili. Withofius in Misc. Obs. Nov. vol. I. t. 1. p. 124. legit, *restanti sibi*. Contendit enim, *testa* ferri non posse, cum nihil aliud sit, quam ipsa amphora, et cum, nobilitas vacuæ testæ quid ad odorem faciat, nemo dicere possit. Quæ conjectura, levibus sane rationibus nixa, vix placebit. Heinsius, *Falernæ fæcis, testa e nobili, odorem*, e conjectura, quæ placet Burmanno. Nam odor proprie fuerat fragrantissimi vini, sed ejus reliquiæ adhuc erant in fæce, siccata jam amphora. Lallemant. *Adhuc Falerna fæce, testa nobili*; Cuninghamus, *Adhuc Falerna a fæce et e t. n.* [Nostræ lectioni accedit Anton.]—3 *Spargeret*. Ita Mss. Pith. Rem. et libri editi. Ms. Perott. *sparserat*.—4 *Avida traxit*. Heinsius, *avide attraxit*, e conjectura. Ms. Perott. *avita*.—5 *Quale in te dicam bonum*. In Mss. Pith. Rem. et non paucis Editionibus, ut Pith. Nevel. Ursini, Schefferi est, *qualem te dicam bonam*, quæ lectio merito offendit eruditas aures; et debuisse legi, *quam bonam*, recte animadvertit Rittershusius, cui tamen Phædrus de industria sic locutus esse videtur, ut *τὸ πρέπον* in anu ebriosa et temulenta, cui lingua in vino nataret et lapsaret, observasse videretur. At vero bene observat Praschius, talia a veteribus non captari, nec ulla nota Phædrum indicare, anum tunc fuisse temulentam. Schefferus inhæret veteri lectioni,

NOTÆ

1 *Amphoram*] Vinarium vas octo et quadraginta sextarios continens.

2 *Falerna fæce*] Falernus mons et ager erat Campaniæ: ager frumenti, mons vini generosissimi ferax.

Antehac fuisse, tales cum sint reliquiæ!
Hoc quo pertineat, dicet, qui me noverit.

quias! Cui notus sum, intelliget quo illud spectet.

quam ita explicat: *qualem te bonam*, quæ tam bona es, *dicam antehac fuisse!* Vid. Schefferi Ep. VII. ad Heins. coll. not. Burmanni. Sed rectius τὸ *te* ad amphoram refertur, quam ad animam. Nostra lectio, quæ præter ceteras mollis et sana est, et egregium habet sensum, Gudium auctorem habet, [et patronum Antonum,] ut *qualem* natum sit ex *quale in*. Nam satis constat, *m* et *in* centies permutari a librariis, et hodie a typothetis. Vid. Burm. Faber conjicit, *qualem te dicam bona*, ut *bona* sit vox paululum miserantis aniculæ, solenni Latinis et Græcis scriptoribus προφωνήσει, *o bone, o bona*, ὦ 'γαθέ. Quod etsi salem habet, et placuit Hario et Schirachio, tamen non sine causa rejicit Burmannus. Nam adducendum erat exemplum, quo, sermone ad rem inanimatam converso, usus istius vocis probaretur. Plerumque etiam ironice solet sumi; nec sine ratione Schefferus observat, istam exclamationem, cum præcesserit *O suavis anima*, superfluam videri. Bentleius pro *bona* substituit *amphora*, vel, *amfora*, ut ex ultima syllaba τοῦ *dicam*, *am* prima amphoræ absorpta fuerit, et pro *fora*, *bona* a librario substitutum: de qua lectione consules notas Burmanni, qui hunc locum ita refingi posse censebat: *qualem dicam et quam bonam Antehac fuisse*, ut hic ellipsis statuatur non τοῦ *te*, sed τοῦ *eam*, quemadmodum fab. sq. vs. 17. qualem eam sc. animam dicam et quam bonam. Solenne vero esse in his exclamationibus post *qualem* addere vel *quantam*, vel *quam* cum alio adjectivo, idem vir doctus probat ex Petron. c. 79. p. 392. Cic. de Or. I. 17. 'Quid censes, qualem illum, et quantum oratorem futurum?' Nihilo vero secius in emendatione Gudii acquiescit. Praschius legit: *quam tete (a tute) dicam bonam*, quam lectionem damnat Schefferus, cum recedat a veteri scriptura, nec intelligi possit, cur *tete* hic poni debeat; Gronovius Obs. in Script. eccles. c. 15. p. 158. *quantum te dicam bonam*, i. e. quam bonam! Ita Sanadon, Philipp. Lallemant. Guyetus *quam te dico! quam bonam!* ut *qualem* sit glossema τοῦ *quam*, et *quam* omissum sit. Quæ merito displicent. Olim non dubitabam lectionem Codicis Perotti, *quale te dicam bonum*, recipere, quæ placere jure potest, et ab Heinsio et J. F. Gronovio e conjectura erat reposita, probante Burmanno, et a Brotierio, Bothio, et Jördens. recepta. Sed nunc præfero lectionem Gudii, quam etiam sequuntur Desbillonius, Bipontini, Withofius in M. O. N. vol. I. t. 1. p. 124. Ceteroquin lectionem vulgatam Desbillonius vidit in margine veteris Editionis manu Gabrielis Cossartii emendatam eo modo, quo correxit Gudius. Itaque valde dubitat, an Gudio sit tribuenda; id quod in suspenso relinquimus. Hisce addenda sunt, quæ nuper Wakefieldius notavit in Sylv. Crit. P. I. Sect. XXXII. p. 65. ubi conjicit: *O suavis anima! Quam te prædicam bonam Antehac fuisse.* Vocem *anima* autem tam ad odorem, quam ad vinum epotum, refert Criticus ille acutissimus. Hinc enim pendere censet loci et proprietatem et elegantiam. Laudat vero Plaut. Amph. II. 2. 41. 'Ni ego illi puteo, si occepso, animam omnem intertraxero.'

NOTÆ

6 *Tales cum sint reliquiæ*] Ita Horat. 'Quo semel est imbuta recens, servabit odorem Testa diu.'

7 *Hoc quo pertineat*] Senectutem suam consolatur Phædrus. Vult ex hoc ultimæ senectutis, quæ est quasi fæx vitæ, opusculo fabularum posse colligi qualis fuerit integra adhuc ætate.

FABULA II.

PANTHERA ET PASTORES.

SOLET a despectis par referri gratia.
 Panthera imprudens olim in foveam decidit.
Videre agrestes: alii fustes congerunt,
Alii onerant saxis: quidam contra miseriti,
Periturae quippe, quamvis nemo læderet,
Misere panem, ut sustineret spiritum.
Nox insecuta est: abeunt securi domum,
Quasi inventuri mortuam postridie.
At illa, vires ut refecit languidas,
Veloci saltu fovea sese liberat,

Simile beneficium solet rependi a contemtis. Panthera imprudens corruit aliquando in foveam. Rustici adverterunt. Alii conjiciunt fustes, alii obruunt lapidibus. Quidam e contra tacti *misericordia dederunt panem, ut sustentaret vitam, quippe moriturae, etsi nullus* ipsi *noceret. Nox successit; repetunt securi ædes, quasi reperturi extinctam postero die. Sed ut hæc reparavit vires debilitatas, exsilit a*

1 Hic versus in Ms. Perotti deest.—3 [Anton. *ut agr.* legit.] *congerunt.* Bentlei. Both. et Cuninghamus *ingerunt*, sed v. Burm.—4 *Alii onerant.* Versus insolentior, integer tamen. *Tzschuck.* Primus hic pes quatuor est syllabarum (ălii ŏne), nisi *alii* dissyllabum sit: quorum alterum vix concessum, alterum sine exemplo est. Hinc Burmannus (cui utraque ratio displicet) mavult, *Illi onerant saxis.* Heusinger. *Alii onerant s. q. c. m.* habent libri omnes scripti et editi. Nihil quoque mutandum est, licet multi id tentavere, alii aliter. Sed Phædro dissyllabum fuit *alii*, ut et Catullo fuit Carm. LXVI. 28. de coma Berenices: 'quod non fortior aut sit alis' (Bipontini *ausit.*) 'Alid' quoque pro, aliud dixit Lucretius lib. I. 264. 'Quando alid ex alio reficit natura: nec ullam Rem gigni patitur, nisi morte adjutam aliena.' *Brotier.* Richterus legere volebat transpositis vocibus: *Quidam onerant saxis, alii contra miseriti:* Heumannus: *Alii onerant saxis, contra alii miseriti.* V. Burm. ad h. l. et ad lib. I. fab. 30. vs. ult. Nil mutandum in veteri lectione.—6 Ms. Per. *panem, sustinentes spiritum.* [Anton. *ut sustinerent.*]—9 *Vires ut refecit.* Perottus, *vires vi refecit,* solenni permutatione. Romulus

NOTÆ

10 *Fovea sese liberat*] Pro, a fovea.

Et in cubile concito properat gradu.
Paucis diebus interpositis, provolat,
Pecus trucidat, ipsos pastores necat,
Et, cuncta vastans, sævit irato impetu.
Tum sibi timentes, qui feræ pepercerant,
Damnum haud recusant, tantum pro vita rogant.
At illa: Memini, qui me saxo petierit,
Quis panem dederit: vos timere absistite:
Illis revertor hostis, qui me læserunt.

fovea magno saltu, et festinat in suum tectum cursu citato. Interjectis diebus aliquot, irrumpit, necat armenta, trucidat pastores, et diruens omnia furit sævo impetu. Tunc metuentes sibi qui miseriti fuerant feræ, non detrectant stragem, deprecantur solum vitam. Sed illa dixit: *Novi qui me lacesserint saxis,* et *qui miserint panem; vos desinite metuere. Redeo solum infensa his qui me offenderunt.*

Divion. *vires suas ut refecit languidus.*—13 *Ipsos pastores.* Ms. Per. *ipsius pastores.*—14 *Et, cuncta vastans.* Perott. *Et, cuncta vertens.*—*irato.* Heinsius conjicit *iterato;* quod loci perderet venustatem poëticam. Deinde *sævit irato impetu* legitur in Mss. Pith. Rem. et Edit. vet. Sanadon, Philipp. Lallemant. emendaverunt *innato impetu.* v. Brot. Ms. Perott. *irati impetu.*—17 *At illa.* Sic est in Cod. Per. Et ita correxerant Heinsius et Scheffer. In Mss. Pith. Rem. et Vet. Editt. ut Nevelet. Rigalt. 2. Fab. al. est, *Et illa:* quod legit Both.—*petierit.* Vulgo legunt *petierint,* ex emendatione Pithœi. Sed cum in Ms. Perotti legatur *petierit,* et in Codd. Pith. Rem. *petierat;* cum etiam Romulus Divion. habeat, *quis me saxo nocuit,* Ulmensis vero, *qui mihi saxo nocuit:* credibile est, singulari, non plurali usum esse Phædrum. Itaque non sine causa reposui *petierit,* in quo jamjam præiverat Salmasius. Secuti Tollius, Brotier. Desbillonius.—18 *Quis panem dederit.* Vulgo *Qui panem dederint.* Sed *Quis dederit* reposui e Mss. Pith. Rem. et Romulo Divion. qui habet *Quis panem miserit.* Ita legitur in vet. Edit. Nevelet. Rigalt. Ursin. Ita quoque ediderunt Brot. Bipont. Desbillonius, nisi quod hic habeat, *Qui panem dederit.*—*timere.* Gudius *timore,* e conjectura. Etsi vero Liv. XXIV. 20. et Sil. Ital. XVI. 224. dixerunt 'absistere spe;' nil tamen mutandum esse recte statuunt viri docti. Cf. Torrenius ad Val. Max. VII. 4. 5. quem laudat Burm.—19 *Læserunt.* Mss. Pith. Rem. et Edit. vet. [et Anton.] *læserunt,* sed jam olim Gud. Guyet. cum Rittershus. conjiciebant *læserunt,* quam conjecturam deinde confirmavit Cod. Perotti, qui habet *læserunt,* quod non immerito olim a me receptum est. Corripit enim Phædrus interdum præterita in tertia persona pluralis. v. lib. IV. fab. 19. 16. lib. II. f. 4. 24. lib. IV. f. 15. 2. Præcedit etiam *revertor,* quod requirit *læserunt; læserant* dicendum fuisset, si antecessisset *revertebar.* Ms. Per. lectionem tuetur cl. van Bergen. Obs. crit. c. XXX. p. 64. qui tamen miratur, lectionem *læserunt* adhuc a nemine esse receptam. Sed ante me receperant Sanadon, Philipp. Lallemant. teste cl. Brotierio, qui inhæret vulgato. Huic obsequuntur Bipontini, cum Desbillonio.

NOTÆ

11 *Cubile*] Vox communis hominibus et feris, et etiam avibus, ut legere est passim in Virgil.

FABULA III.

ÆSOPUS ET RUSTICUS.

Usu peritus hariolo velocior
Vulgo esse fertur; causa sed non dicitur:
Notescet quæ nunc primum fabella mea.
Habenti cuidam pecora pepererunt oves
Agnos humano capite. Monstro exterritus,
Ad consulendos currit mœrens hariolos.
Hic pertinere ad domini respondet caput,
Et avertendum victima periculum.
Ille autem affirmat, conjugem esse adulteram,

Doctus experientia creditur vulgo verior conjectore, sed siletur ratio, quæ jam jam vulgabitur meo apologo. Oves enixæ sunt agnos capite hominis cuidam diviti pecoris. Territus prodigio properat tristis consulturus hariolos. Ille dicit hoc *spectare vitam heri, et averruncandum infortunium hostia. Hic vero asseverat*

1 *Velocior*. Pithœus et Rigaltius emendant *veracior*, et ita legit Both. invito Gronov. v. not. Scheff. Sed *velocior* est in Ms. Pith. et ita Editio princeps. Deinde non tam quod verum dixerit, sed quod *statim* flagitia pastorum deprehenderit Æsopus, hariolis præfertur, ut acute vidit Burmannus. Heinsius *sagacior*, aut *solertior*, e conjectura non necessaria, quemadmodum fuse probat Burm. Æsopus enim *statim* causam intelligebat; sed *sagax, solers* potest post longam inquisitionem invenire. Ceterum promythium abest in Ms. Per. ut semper.—2 Ms. Pith. *Vulgo causa fertur, sed non dicitur.* Varia hic conjicit Heinsius.—3 [Malim *Notescet q. f. n. p. m.* ut disjuncto substantivo a pronomine soni similitudo evanescat. *Anton.*]—4 *Habenti.* Bentleius edidit *Alenti*, recte notatus a Burmanno.—5 *Exterritus.* Gudius conjiciebat *territus*, merito indignante Burmanno.—6 *Consulendos.* Ms. Per. *consultandos.*—7 *Respondet.* Ms. Pith. *respondit.* v. Gud.—8 Perott.

NOTÆ

6 *Hariolos*] Harioli futurorum conjectores dicebantur. Quasi *farioli*, a *fari* vel *fando*: ut, *hœdus*, *fœdus*.

7 *Caput*] Pro vita sæpissime usurpatur apud melioris notæ auctores.

8 *Avertendum victima periculum*] Solebant enim prodigia hostiis procurari, idque ex consilio et augurum præscripto, quindecimque virorum qui libros Sibyllinos super hac re adibant et inspiciebant.

Et insitivos significari liberos:
Sed expiari posse majori hostia.
Quid multa? variis dissident sententiis,
Hominisque curam cura majore aggravant.
Æsopus ibi stans, naris emunctæ senex,
Natura nunquam verba cui potuit dare:
Si procurare vis ostentum, Rustice,
Uxores, inquit, da tuis pastoribus.

uxorem esse adulteram, et notari natos esse adulterinos, sed procurari posse majori victima. Quid plura? distrahuntur diversis opinionibus, et adaugent anxietatem hominis majori anxietate. Æsopus hic aderat senex acutæ naris, quem natura non potuit unquam decipere: Si vis, inquit, o Ruricola, avertere tale *portentum, junge conjuges tuis pastoribus.*

Avertendum esse victima periculum.—10 Ms. Per. *Et illegitimos significat libros.* —*significari.* Harius minus eleganter substituit *indicari*, quæ vox hac in re proprie usurpari non solet. Vide Not. Burmanni.—11 Ms. Per. *expiare posse majore h.*—13 *Hominisque.* Bentleius edidit *Hominique.* Sed *Hominis* est in libris scriptis. Deinde etsi in ejusmodi dativis est quædam elegantia, a vulgari usu remotior, non tamen ubique talia intrudenda esse statuit Burmann. Vid. mox ad fab. VII. 16. *majore aggravant.* Perottus, *majore augent.* Perperam.—14. 15 *Æsopus ibi stans.* Ms. Pith. habet *sibi stans;* Heinsius cum Rittershusio legi vult *ibi astans;* Bentleius, quem sequuntur Sanadon et Philipp. edidit: *Æsopus ibi tum n. e. s.* de qua lectione legant, quorum interest, notas Burmanni. Ms. Perotti hos versus ita exhibet: *Æsopus ibi stans narrare incipit Naturam nequaquam: verba cuiquam dare.* Hinc quia vulgata lectio Burmanno non sensum commodum habere videbatur, is quidem legendum putabat: *Æsopus ibi stans, narisque emunctæ senex, Sciens, naturam verba nequaquam dare.* Vid. Ej. Var. Lect. e Cod. Perott. excerptas. Simili modo emendavit Sanadon: *Gnarus naturam verba nequaquam dare.* At vero cum in lectione vulgata omnia plana sint; et τὸ *Sciens* æque ac τὸ *Gnarus* a manu Phædri recedant longius, non facile quicquam mutandum arbitror. ‘Scripsimus *obstans*, i. e. obviam veniens, ut est Plaut. Stich. II. 1. 14. Amat antiqua Phædrus.’ *Both.* Laudat correctionem Censor Lipsiensis. [Nobis accedit Anton.]

NOTÆ

11 *Majori hostia*] Majorem hostiam pro maxima posuit, quod Poëtis non insolens. Maxima autem hostia apud veteres de ovibus dicebatur; ita enim Festus: ‘Maximam hostiam ovilis pecoris appellabant, non ab amplitudine corporis, sed ab animo placidiore.’

16 *Procurare ostentum*] Solennis vox augurum; id est, avertere, et a cervicibus nostris depellere.

FABULA IV.

SIMII CAPUT.

Pendere ad Lanium quidam vidit simium
Inter reliquäs merces atque opsonia:
Quæsivit, quidnam saperet. Tum Lanius jocans,
Quale, inquit, caput est, talis præstatur sapor.
Ridicule magis hoc dictum, quam vere, æstimo.
Quando et formosos sæpe inveni pessimos,
Et turpi facie multos cognovi optimos.

Aliquis conspexit simium pendentem apud lanionem inter alias mercimonias et cibaria. Percunctatus est, quis esset sapor. Tum Lanius ludens, Quale, ait, caput est, talis est sapor. Puto hoc dici jocosius quam verius, cum vidi sæpe pulchros, nequissimos; et inveni plures *deformes, honestissimos.*

1 *Quidam vidit.* Heinsius, [Anton.] et Bentlei. *quidam ut vidit.*—2 *Reliquäs.* Faber scribi vult *reliquas;* Heinsius, *relictas,* quod receperunt Walch. Lallem. Brot. Bipontini; sed v. ad lib. I. fab. 31. 13.—3 *Quidnam.* Rittershus. *quinam.*—5 In Mss. Pith. et Rem. verborum ordo inversus erat: *Ridicule hoc dictum magis quam vere æstimo.* Sed emendatius edidit Pithœus: *Ridicule magis hoc dictum, quam vere, æstimo.* Contra Bentleius, [quem sequitur Anton.] dubitans de Latinitate verbi *æstimo,* hac significatione, edidit: *Ridicule hoc dictum mage, quam vere, existimo.* Habet etiam Cod. Per. *æstimo.* Jac. Gronovius, qui præiverat Bentleio, et de metro, quod nobis censet nos verius imaginari, quam intelligere, legit, *Ridicule dictum hoc mage quam vere æstimo,* ut τὸ m in *dictum* non elidatur, ut aliis locis factum constat. Vid. Burm. et Gronovii Emendatt. in Phædr. p. 150. 'Epimythium, quod et calumniatur scriptorem, et in narratione brevi et ad jocum tantum composita superfluum est, confodiendum censeo.' *Both.* Bothio accedit Censor Phædri Paufler. in A. L. Z. edit. Halæ, ann. 1805. Sed cum omnibus Phædri fabulis addita sint vel promythia vel epimythia; equidem causam nullam video, cur hic epimythium abesse debeat.

NOTÆ

1 *Ad Lanium*] Id est, apud lanium. Plautum locis sexcentis adeas; ita: 'Ad prætorem solvere,' pro, apud prætorem, &c.

2 *Inter reliquäs merces*] Hoc loco *reliquäs* quatuor syllabarum est.

5 *Ridicule magis*] In gratiam Æsopi, qui, licet turpi facie, tamen optimis moribus erat præditus: unde Ovid. 'Si mihi difficilis formam natura negavit, Ingenio formæ damna rependo meæ.'

FABULA V.

ÆSOPUS ET PETULANS.

SUCCESSUS ad perniciem multos devocat.
Æsopo quidam petulans lapidem impegerat.
Tanto, inquit, melior. Assem deinde illi dedit,
Sic prosecutus: Plus non habeo mehercule,
Sed unde accipere possis, monstrabo tibi.
Venit ecce dives et potens; huic similiter
Impinge lapidem, et dignum accipies præmium.
Persuasus ille fecit, quod monitus fuit;
Sed spes fefellit impudentem audaciam:
Comprensus namque pœnas persolvit cruce.

Eventus felix trahit plurimos in ruinam. Quidam protervus congesserat saxum in Æsopum: Tanto, ait, melior; dein erogavit illi assem. Cum iterum illi impegisset lapidem: *Per herculem nihil mihi est amplius, sed tibi ostendam unde possis habere. En nobilis et dives adest; impinge quoque illi lapidem, et referes mercedem debitam.* His *adductus* verbis, *paruit monenti: verum spes delusit temeritatem insolentem, captus etenim dedit pœnas patibulo.*

1 *Multos.* Bentleius *stultos*, quasi vero tantum stulti corrumperentur successibus, non etiam alii. *Burm.* Ms. Pith. *ad perniciem sæpe multos devocat.* Vid. Gud. et Nevelet. Sed istud *sæpe* non sine veri specie Heinsio varia lectio τοῦ *multos* esse videtur.—2 Bentlei. more suo et hic voculam intrudit: *Æsopo ut quidam petulans lapidem impegerat.* Ms. Per. *lapides.*—6 *Ecce.* Ms. Pith. *etiam.*—9 *Impudentem.* Al. *imprudentem.* Vid. Edit. Petschii ad h. l. —10 *Comprensus.* Sic ediderunt, pro *Comprehensus*, Ursin. Maittar. Bentlei. Desbillon. Bipont. et placet Scheffero et Tzschuckio. *Comprehensus*, si retineatur, in pronuntiando tribus syllabis efferendum est. *persolvit cruce.* Ms. Per. *solvit sceleris.*

NOTÆ

3 *Tanto, inquit, melior*] Laudandi atque approbandi apud veteres formula. Improbandi vero: *tanto nequior.* Ut est ap. Plautum.

Assem] Non ibi sumitur pro libra; sed pro nummo æreo.

10 *Cruce*] Supplicii genus quod in usu fuit ad tempora Constantini Imperatoris, qui illud abrogavit in honorem crucis J. C.

FABULA VI.

MUSCA ET MULA.

MUSCA in temone sedit, et Mulam increpans:
Quam tarda es! inquit, non vis citius progredi?
Vide, ne dolone collum compungam tibi.

Musca stetit in temone, et arguens Mulam, Quam incedis lente! ait, non placet incedere citatius? Cave ne tibi feriam cervicem meo *aculeo. Hæc reposuit: Ver-*

2 *Tarda es.* Bentleius, cui paret Cuninghamus, *tarde is.* Cui lectioni favet Romuli *quam tarde ambulas?* Hancce tamen conjecturam merito repudiant Harius, [Anton.] et Burmannus, ut minime necessariam. Non increpat enim mulam, quod nunc modo tarde incederet, sed quod natura sua tarda esset. *non vis.* Ms. Pith. *et non vis;* Heinsius more suo suspicatur *non quis,* laudans Plaut. Trucul. II. 3. 5. Edit. Bipont. at lectio recepta multo est efficacior.—3 Sic legunt omnes fere alii ante Burmanni Editionem majorem cum novo Commentario, e Mss. Pith. Rem. et Edit. Vet. ita ut ultima verbi *Vide* corripiatur. Sic volebat Gudius. Quod etsi factum aliquando non negat Burmannus; Phædri ætate tamen minus receptum censet fuisse. Itaque hujus incommodi evitandi causa ordinem verborum sic mutavit: *Vide dolone ne collum pungam tibi,* composito verbo *compungam* simplex succedere jubens. Nam *pungo,* ait, habere Romulum, et illud *ne* propter ultimam syllabam τοῦ *dolone* excidisse et postea transpositam fuisse. Præter alios Burmanno obsecuti sunt Bipontini. At Desbillonius cum Lallemant. et Brotier. inhæret vulgato. Ultimam enim in *vide* syllabam pariter corripuere Terent. Adelph. IV. 2. 11. et Persius I. 108. Quibus ego accedo; præstat enim, si hæc non placeant, poëtam oscitantiæ arguere, quam duram Burmanni emendationem admittere. Bentl. *Vide ne dolone hoc collum compungam tibi,* ut musca *hoc* dicens aculeum efferat. [Anton. legendum vult: *V. d. c. ne pung. t.*]—*Dolone.* Ms. Pith. *dolose:* Perott. *dolosa.*—6 Rejicit Burmannus interpretationem Schefferi, qui locutionem, *jugum temperare flagello,* eodem modo accipi posse putabat, quo apud Hor. Od. I. 8. 7. 'Temperat ora frænis.' Neque ei satisfacit Johnsonius, hunc locum exponens: 'Solutius regit pro lubitu;' quæ interpretatio ei æque absurda videbatur, ac τὸ *temperare jugum.* Itaque, cum haberet persuasum, locum corruptum esse, legebat: *Tergum flagello temperat lento meum,* quam tamen lectionem deinde sibi vix placere fatebatur, etsi placuisset Bentleio, qui recepit. Nec displicet Schirachio et P. Burmanno Secundo, qui eam firmari censet loco Ovid. Am. lib. III. 2. 11. et Stat. Theb. VI. 523. Vid. ad Prop. IV. 8. 21. Sed quia Romulus hic habet, *loris flectit iter flagello excusso,* Burmannus conjicit, *Iter* vel *Cursum flagello temperat lento meum,* i. e. aut citius, aut tar-

NOTÆ

3 *Dolone*] Dolon est lignum in quo latet gladiolus. Scite Phædrus dolonem vocat muscæ aculeum quo pungit irata.

Respondit illa: Verbis non moveor tuis;
Sed istum timeo, sella qui prima sedens
Jugum flagello temperat lento meum,
Et ora frænis continet spumantibus:
Quapropter aufer frivolam insolentiam:
Namque, ubi tricandum, et ubi currendum sit, scio.

ba tua non me tangunt, sed reformido hunc qui, sedens in sella anteriori, moderatur meum jugum verbere flexibili, et regit habenas frænis plenis spuma. Quare omitte ridiculam audaciam: novi enim quando oportet morari, et quando properare. Ille

dius me ingredi imperat. Non dubitandum, et probat Burmannus, veteres ita esse locutos; sed si Phædrus ita scripsisset, quid opus erat addere: *Et ora frænis continet spumantibus? Cursum* tamen ediderunt Sanadon, Philipp. Lallemant. Wopkensius emendat, *Itum flagello temperat lento meum*, quod proxime accedit conjecturæ Burmanni. Vid. Arntzen. ad Arator. p. 6. Ms. Perott. h. v. ita exhibet: *Jugum flagellans temperat collo meum*, ad quæ Burmannus notat: 'hæc lectio fortasse non inepta videri posset, si modo *temperat jugum collo* possit significare, moderatur me, quæ impositum collo jugum gero, ut, quoties illud excutere tentem, flagello me coërceat.' Sed nondum sibi satisfacit in hoc loco. Græviús in Lect. Hesiod. c. 19. p. 94. conjicit, *Jugum flagello temperat lentum meo;* sed non videt Burmannus, qui *flagellum meum* mula possit dicere, et qua ratione *jugum* potius *lentum* dicatur, quam ipsum *flagellum*. Si quid ego judico, nil mutandum videtur. [Et ita videtur Antono.]—7 *Ora*. In aliis Editionibus, ut Nevel. Ursin. Scheff. Leonh. Desbillon. est *lora;* sed *ora* e conjectura rescripsit Praschius, probantibus Gudio et Græv. Vid. Burmanni Syll. Epp. tom. IV. p. 42. coll. Græv. Lect. Hesiod. c. 19. p. 94. Quam conjecturam deinde confirmavit Cod. Per. et merito placuit viris doctis. Gudio tamen vulgatum *lora*, quod fuse tuetur, non displicet; sed *lora continere*, pro, tenere, ut explicat Schefferus, nullo exemplo dici, recte putat Burmannus.—9 *Tricandum*. Sic edidi ex emendatione Bentleii. Mss. Pith. Rem. et Vet. Edit. Pith. Rittershus. Meurs. Rigaltii in Edit. 1. Nevel. habent, *nam ubi tricandum, et ubi currendum est scio*, pro quo multi ediderunt: *Namque ubi strigandum est, et ubi currendum scio*. Etenim postquam Neveletus ann. CIƆIƆCX. notaverat, Gruterum legere *strigandum*, omnes fere facile assensere. Itaque Grutero hæc emendatio debetur, quem secutus est Salmasius, Excurs. Plin. p. 40. ubi tamen Salmasius *strigandum*, pro *tricandum*, se primum restituisse jactat. Sed v. Gud. Quid vero *striga*, quid *strigare* sit, explicavit Scaliger ad Catalecta Virg. p. 240. et in Castigatt. ad Propert. lib. IV. 8. 23. (Indignatur tamen Salmasius Exerc. Plin. l. c. verbum *strigare* in hunc versum Propertii intrudi. Pro *striga*, quod

NOTÆ

7 *Spumantibus*] Ita tenet ut spument: vult reddere rationem quare non possit citius progredi. Non tantum, ait, tenet, sed tenet tam valide, meque cohibet, ut et fræna spument, hoc est, spuma ex labore oppleantur: Imitatione Virgiliana: 'Stat sonipes, et fræna ferox spumantia mandit.'

9 *Ubi tricandum*] Legit Gruterus *strigandum*. Quid striga, quid strigandum, quia vulgo notum non est, Scaligeri verbis utar: 'Strigare dicuntur equi quoties interquiescunt; dictum a striga, quæ erat spatium turmarum in quo equi stringebantur.'

Hac derideri fabula merito potest,
Qui sine virtute vanas exercet minas.

potest jure irrideri hoc argumento, qui jactat minas inanes sine animo.

Scaliger excogitavit, legi mallet *Syrica*. *Serica* dedit Burmannus Secundus ad Prop. loc. cit. præeunte Beroaldo. Secuti Bipontini.) Ad h. l. v. Fabrum, coll. quæ notat Salmasius Exerc. Plin. p. 40. Inprimis huc pertinet locus Plinii lib. XVIII. 19. quem laudat atque explicat Gesnerus in Thes. L. L. h. v. Verbum *strigare* Glossis quoque restituit Gebhardus, (Crepund. III. 16. cf. quoque Parei Lex. crit. p. 1185.) teste Burmanno, qui etiam laudat Gronovium ad Senec. Herc. Œt. 1908. (quo loco pro *spiravit*, conjicit *strigavit*.) At vero istud verbum etsi mirifice placet viris doctis, orationis tamen contextus illud admitti vetat. *Tῷ currendum* enim non recte opponitur *strigandum*, i. e. quiescendum; at recte opponitur verbum aliud, quod significare possit, leni passu incedere, tarde ire; cum in fabula sermo sit de lento et cito gressu, non de quiete. Musca enim objurgante mulam de tarditate, hæc non interquiescebat; revera progrediebatur, etsi non cito. Quare musca mox addit: 'non vis citius progredi?' Ad quæ cum respondisset, cursum temperari ab auriga, qui lento flagello jugum suum temperet, quoties currendum, et ora frænis contineat, quando tarde et otiose eundum sit, hortatur muscam, ut auferat frivolam insolentiam; se scire enim, ubi lento gressu incedendum, ubi cito progrediendum sit. Ex quo intelligitur, verbum *strigare* male opponi *τῷ currere*, et a mente poëtæ esse alienum. Tale quid jam olim odoratus est Bentleius, qui hac de causa vulgatum *tricandum* recipiebat. Cujus placita confirmata sunt Ms. Perotti, in quo legitur, *Ubi sit tardandum et ultro currendum scio*. Vides igitur, Perottum genuinum et probum verbum expulisse, et in ejus locum substituisse aliud ejusdem significationis, quam notionem oppositum *currendum* requirit, ut antecedentia docent. Ex quo luculenter patet, *τὸ strigandum* in Codice, quo utebatur Perottus, non fuisse. Alio modo h. v. restituere tentavit Wakefieldius ad Lucret. I. 411. ubi legi jubet: *Namque ubi pigrandum est et ubi currendum scio*, citans Philoxeni Glossar. in quo est, 'Pigro, *ὀκνέω, κατοκνέω*:' quam conjecturam probat vir doctus in A. L. Z. ann. 1799. Partic. 350. p. 301. At si Phædrus scripsisset *pigrandum*, qui fieri poterat, ut *tricandum*, verbum utique difficilius, in libros scriptos irreperet? Neque etiam placet Bipontinorum *stritandum*, quod recepit Jakob. cum hujus verbi usus nondum satis certus esse videatur. Vid. Gesner. in Thes. L. L. h. v. Quare nescio, annon tutius sit, retinere vulgatum, quod malunt Cuningham. et Brotier. etsi verbum *tricari*, quia in deteriorem partem accipiatur semper, ubi quis moras malitia quadam injiciat, non admittendum censeant viri docti, maxime Harius et Burmannus. Fac enim, *tricandum* non esse a Phædro, præstat locum exhibere interpolatum, quam intrudere vel *strigandum*, vel *pigrandum*. Cum etiam *sit* absorptum esse videatur a *scio*, id quidem, pro vulgato *est*, cum Ursino et Bentleio reposui, addicente Heusingero. Vehementer gaudeo, Bothio placuisse vulgatum *tricandum*.—11 *Virtute*. Taubmannus in Not. Margin. ad Edit. Rittershusii, quam debeo humanitati cl. Dassdorf, legere mallet *viribus*. Sed fortasse nil mutandum.

FABULA VII.

CANIS ET LUPUS.†

QUAM dulcis sit libertas, breviter proloquar.
  Cani perpasto macie confectus Lupus
Forte occurrit: salutantes dein invicem
Ut restiterunt: Unde sic, quæso, nites?
Aut quo cibo fecisti tantum corporis?
Ego, qui sum longe fortior, pereo fame.

Dicam brevi quantum libertas sit grata. Lupus macilentus incidit forte in canem præpinguem: tum se salutantes mutuo ut steterunt: Unde, obsecro, sic nitidus es, et quibus escis factus es ita corpulentus? Ego, qui te præsto robore, enecor

† Al. *Lupus ad Canem.*—1 *Dulcis.* Quia Virg.' dixit Ecl. III. 82. 'Dulce satis humor,' Bentlei. edidit *dulce*, indignante Burmanno, cum et Anonymus Nilantii habeat, *quia dulcis est libertas*, et Romulus, *docet subsequens fabula, quam dulcis et jucunda libertas est.*—3 Recepi lectionem vulgatam, quæ ferri potest, et quæ sine causa varie mutata fuit a Criticis. Hi vero quid sibi indulserint, age nunc videamus! Inconcinni numeri Bentleio suadent legere: *Forte occucurrit. dein salutans, invicem Ut restiterunt, U. s. q. n.* Harius mavult: *occurrebat, dein salutant se invicem*, quod Burmanno mollius, sed non Latinum esse videtur, ideo cum Heinsio delenti *se* et legenti: *Forte occurrit: dein salutant invicem*, ut *dein* dissyllabum sit. Fide Gudii et Brotierii in Mss. Pith. et Rem. erat: *dein salutantes invicem*: sed in Ms. Perotti, teste Burmanno: *deinde salutati invicem*; Neveletus: *dein invicem salutantes*; Bipontini: *Occurrit forte: dein salutans, invicem Ut restiterunt.* Ita Müchler. [et Anton.] Placuit autem viris doctis *Occurrit forte*, ut versus esset expeditior. v. Gud. qui mallet, *deinde salutantes*; Salmasius: *dein se salutant invicem*; Sanadon: *Forte occucurrit: dein salutant invicem*; Jördens: *Occurrit forte: dein, salutantes invicem, Ut r.* Vulgatum retinent, præter alios, Lallemant. Brotier. Desbill.—4 *Ut restiterunt.* Ouveringius, *Ut restitere: hic, &c.* v. Not. Toll. in P. III. Phædri

NOTÆ

Canis et Lupus] Similis ferme fabula legitur ap. Æsop. de asino sylvestri, qui beatum dicebat asinum domesticum, et propter bonam corporis habitudinem, et propter ciborum copiam. Sed cum illum vidisset ferentem onera, et agasonem ipsum baculis percutientem, abiit, et infelicem existimavit. Mire Horat. Serm. II. Sat. 6. depingit quam libertas grata sit, fabula muris rustici et muris domestici, quam leges. Hos secutus est tanquam duces in hacce fabula Phædrus noster.

5 *Fecisti tantum corporis*] Nullus præter Phædrum videtur usurpasse

Canis simpliciter: Eadem est conditio tibi,
Præstare domino si par officium potes.
Quod? inquit ille. Custos ut sis liminis,
A furibus tuearis, et noctu, domum.
Ego vero sum paratus: nunc patior nives
Imbresque, in sylvis asperam vitam trahens.
Quanto est facilius mihi, sub tecto vivere,
Et otiosum largo satiari cibo?
Veni ergo mecum. Dum procedunt, aspicit

esuritione. *Canis* respondit *ingenue: Tibi erit fortuna similis, si valeas exhibere simile ministerium* meo *hero. Quodnam? ait ille. Ut custodias ostium, et serves ædes per noctem tutas a latronibus. Ego vero præsto sum. Nunc tolero nives et pluviam, ducens ætatem duram in nemoribus: quanto erit mihi melius morari in ædibus, et* me *desidem replere multis cibis? Me igitur sequere. Dum eunt* comites,

---

p. 163.—5 *Aut quo.* Cuningham. *Et quo.*—9 Ms. Per. h. v. ita exhibet: *Quale inquit ille? Custos si fueris liminis.* Cl. Lang. pro *liminis*, si quid ego judico, duriter conjicit, *luminis;* ut *custos luminis* sit, custos diurnus, hoc sensu: ut non modo interdiu, verum etiam noctu domum tuearis. Vid. Ej. Prolegg. ad Phædr. p. XXV. sq. Sed hac emendatione non erat opus. Verba enim, *custos ut sis liminis*, non aliter atque de custodia diurna possunt intelligi. Namque interdiu canis alligatur (vs. 18.), excubias agens ad limen (*custos liminis*); crepusculo solvitur (vs. 19. 20.) ut vigilet et tueatur noctu domum a furibus. Sic vs. 9. recte opponitur decimo, nec amplius de tautologia cogitandum.—10 Meursius copulabat *furibus et noctu.* Quod quia ineptum videbatur, emendabat ita, ut mutaret *noctu* in *vecti*, hoc sensu, ut tuearis domum a furibus et vecticulariis; quia vecticularia vita dicitur eorum, qui vectibus alienos parietes profodiunt, furandi gratia. Quæ emendatio etsi erudita videri potest, merito tamen rejecerunt Faber, Scheffer, Buchner. Idem enim esset, ac si poëta dixisset: a furibus domum tuearis et furibus.—11 *Nunc patior.* Bothius, *cur patiar.* Sic legi volebat Bentleius, si vs. 13. retineatur *facilius.*—13 *Facilius.* Bentlei. *utilius;* Cuningham. *placidius.* v. Burmann.—14 *Otiosum.* Sic legitur in Vet. Edit. [et Anton.] et apud Anonymum Nilantii; at Cuninghamus: *Et otioso large;* Heinsius et Bentlei. *otiose* legunt. *Schw.* An *otiose* legendum sit, an *otiosum*, non pugnabo; quamvis exempla suppetant accusativi in tali loquendi specie. Sic apud Val. Max. v. 1. 4. 'si tibi incolumem stare fas non erat;' sed licet plerumque dativo utantur veteres, ut multis Heins. ad Ovid. Ep. XIV. 64. probat, ille tamen hic admitti non potest propter seq. *largo cibo*, quod cum *otioso* inconcinnam faceret orationem. Quare nihil superest, nisi vel retinere accusativum, vel

NOTÆ

hunc loquendi modum. Significat, pinguescere, et nitidum beneque curata cute fieri, ut ait Horatius. Legitur apud Lucretium verbum significationis oppositæ, 'corpus amittere,' id est, macrum fieri. Inveni tamen similes, et ferme germanas hujusce loquendi formulas: ut Cic. in Verr. 'Maximam hoc anno pecuniam facere posset;' et Quintil. 'Vires faciamus.'

Lupus a catena collum detritum Cani.
Unde hoc, amice? Nihil est. Dic, quæso, tamen.
Quia videor acer, alligant me interdiu,
Luce ut quiescam, et vigilem nox cum venerit:
Crepusculo solutus, qua visum est, vagor.
Affertur ultro panis; de mensa sua
Dat ossa dominus; frusta jactat familia,
Et, quod fastidit quisque, pulmentarium.
Sic sine labore venter impletur meus.
Age, si quo abire est animus, est licentia?
Non plane est, inquit. Fruere, quæ laudas, Canis.
Regnare nolo, liber ut non sim mihi.

Lupus animadvertit collum Canis tritum a vinculis. Dic, *sodes, unde istud? Nihil est. Dic tamen, amabo. Quoniam videor ferox, me constringunt, ut dormiam per diem, et* ut *vigilem nocte accedente. Sero liber discurro qua libitum est. Objicitur ultro panis,* et *herus largitur ossa de sua mensa: servi projiciunt frusta, et obsonium quod quisque respuit. Ita mea alvus satiatur sine labore. Age, si est animus aliquo ire,* jam *licet? Non est, ait,* mihi. *Utere, o Canis,* iis *quæ probas. Imperare nolo,* ea lege *ut non sim mei juris.*

otiose legere. *Burm.*—16 *Cani.* Vulgatum *canis;* sed Heins. et Bentlei. mallent *cani*, ita enim veteres sæpe loquuntur. Et placere potest h. l. cum *cani* sit in Ms. Perott. et Anonymus Nil. habeat, *vidit Lupus cani collum catenatum;* Romulus Divion. vero, *vidit lupus cani collum catena attritum;* etsi Burmannus doceat ad lib. III. fab. 3. non ubique talia intrudenda esse. *cani* jam olim recepi; et placet Tollio, Philipp. [Anton.] Lallemant. Jordens.——16 *Lupus a catena.* Tollius legi vult *Lupus catena.*—17 *Quæso.* Ms. Per. *dic sodes tamen.* Ita edidit Lallemant. post Philipp.—19 *Venerit.* Ms. Per. *nox cum venit.* Ursinus, *cum nox venerit.*—20 *Vagor.* Ms. Per. *vager.*—21 *Affertur.* Anonymus *Effertur*, ex domo scilicet, mihi sub cœlo viventi. *Burm.*—22 *Familia.* Perott. *famuli.*—*jactat.* Nescit Burmannus, annon *jactant* legendum sit, quia Anonymus Nilantii habet, *projiciunt familia.* Habet etiam Romulus Divion. *amat me tota familia, projiciunt mihi;* et infra fab. x. 24. nonnulli legunt, ' concursant familia.' Sed nolim quicquam mutari.—23 *Pulmentarium.* Heinsius *pulmentarii*, e conjectura. Anonymus Nilantii: *quod fastidit ciborum mihi porrigitur.* Ita etiam Romulus Divion.—25 Nevelet. Rigaltii 2. al. habent *est abire*, sed emendavit Faber *abire est*, probantibus viris doctis. Guyetus conjicit: *Age si quo erit abire;* Heinsius: *Age abire quo fert animus.* Perottus: *si quo abire vis.*—26. 27 Interpolavit hæc Perottus: *Fruere his quæ laudas, Canis, Regnare nolo ni libertatem habeam.*

NOTÆ

20 *Crepusculo*] Crepusculum est lux dubia, quæ fit ante solis ortum et post occasum.

23 *Pulmentarium*] Proprie dicitur puls, vel cibus in modum pultis factus. Quanquam et generalius pro quovis opsonio sumitur.

27 *Regnare nolo, liber ut non sim*]

NOTÆ

Ita mus rusticus ap. Horat. loco laudato: 'Tum rusticus, Haud mihi vita Est opus hac, ait, et valeas: me sylva cavusque Tutus ab insidiis tenui solabitur ervo.'

FABULA VIII.

FRATER ET SOROR.

PRÆCEPTO monitus, sæpe te considera.
Habebat quidam filiam turpissimam,
Idemque insignem pulchra facie filium.
Hi speculum, in cathedra matris ut positum fuit,

Intuere te sæpe, admonitus præceptis. Erat cuidam filia maxime deformis, et eidem filius præclaro et eleganti vultu. Hi ludentes more puerorum se considerave-

1 *Præcepto*. Scheffer. et Bentlei. *Præcepto hoc*. Cuninghamus: *Hoc dicto monitus*.—2 *Turpissimam*. Corrigit Heinsius *turpissima*, ut referatur ad sequentis versus τὸ *facie*. Sed quid opus hac mutatione, cum non tantum *facies turpis*, sed ipsæ *puellæ turpes* passim occurrant? *Burm*.—3 *Insignem pulchra facie*. Mss. Pith. Rem. et Vet. Edit. *insigni et pulchra facie*. Bentlei. cum *insignis*, si in laude est, majus quid sit quam *pulchra*, et male priorem locum occupet, sententia decrescente, ab auctore credit hoc esse, *Itidemque ingenua et pulchra f. f.* improbante Burmanno, quia *ingenua facies* non est pulchra magis, quam honesta ac liberalis, quæ non semper est pulchra. Harius ex ingenio reponebat *insignem pulchra*, quæ emendatio felix et elegans postea confirmata est Codice Perotti, ex qua jam olim edidi *insignem pulchra facie filium*, probante Tzschuckio. Præiverant Philipp. et Lallemant. Secuti Brotierius, Bipontini, Jördens. alii. Desbillonius tamen vulgatum amplectitur. Vult Both. *Itidemq. insignem p. f. f.* [Sic et Anton.]—4 *Hi speculum*. In Mss. Pith. Rem. et Vet. Edit. ut Nevelet. Rigalt. 2. Rittershus. habetur, *His speculum*, ortum geminatione τοῦ *s* in *Hi speculum*. In Ms. Per. *his* deest. *ut positum fuit*. Vulgo legitur, *in cathedra matris suppositum fuit*, quod est in Mss. Pith. Rem. et priscis Editt. ut Rittershus. Nevel. Ursini. Sed Faber primum ingeniose mutavit in *ut positum*. Sic etiam Salmasius emendaverat ad marginem libri, fide Gudii. *Suppositum* enim, notante Fabro, ferri nequit, nisi putes, pueros insedisse speculo, aut eorum pedibus subjectum, aut positum fuisse sub cathedra, quod contra narrationem est. Neque etiam Latinitatis ratio fert, ut dicas *suppositum in cathedra*, pro *positum*. Sine dubio autem illud *sub* natum partim ex ultima litera τοῦ *matris*, unde *s* geminata, partim ex *ut*, sequente *p*; litera *b* occupavit locum τοῦ *t*. vid. Burmann. Vel ex hoc intelligi potest Cod. Perott. præstantia, in quo extat, *ut pos*....Itaque

Pueriliter ludentes, forte inspexerant.
Hic se formosum jactat; illa irascitur,
Nec gloriantis sustinet fratris jocos,
Accipiens (quid enim?) cuncta in contumeliam.
Ergo ad patrem decurrit, læsura invicem,
Magnaque invidia criminatur filium,
Vir natus quod rem fœminarum tetigerit.
Amplexus ille utrumque, et carpens oscula,
Dulcemque in ambos caritatem partiens,
Quotidie, inquit, speculo vos uti volo:

rant fortuito in speculo posito in sedili genitricis: ille se jactitat pulchrum; hæc indignatur, neque fert cavillationes germani superbientis, interpretans etenim omnia in malam partem. Properat igitur ad parentem nocitura invicem, et accusat fratrem summa invidia, quod vir natus contrectaverit ornamenta mulierum. Parens complexus ambos et osculatus, sic dividens gratum amorem in utrumque, Impero, inquit, vos contemplari quotidie in *speculo: tu,* o fili, *ne dedecores* tuam *pul-*

non est, quod cum Scheffero et Schirachio Clav. P. I. p. 49. suspiceris, *quod i. c. m. positum* vel *appositum fuit;* aut cum Jac. Gronov. Emendat. in Phædr. p. 151. vulgatum retineas sic: *Hi speculum* (*in cathedra matris suppositum fuit*). Credebat autem Gronovius, in humiliore parte cathedræ fuisse speculum. Alii tentavere alia. Heinsius Ep. XXI. ad Scheffer. *ut cathedræ matris appositum,* vel, *oppositum fuit;* vel, *Qui speculum in c. m. ut positum fuit;* Tollius: *Hi speculum in cathedra matris suppositum suæ P. l.* cet. Bentleius: *Hi speculum in cathedra matris ut positum suæ Pueriliter l. f. i.* Sed ut omittam, constructionis ordinem in lectione Bentleii nimis turbari, viri docti recte observant, *ut* non debere conjungi cum *inspexerant,* id quod doceat usus hujus particulæ, nec loco *fuit* supponi *suæ,* cum satis eorum fuisse matrem intelligamus. Cf. Harius et Burmann.—5 *Inspexerant.* Meursius conjicit, *inspexerunt,* quemadmodum fab. 2. 19. huj. libri e Cod. Per. edidi *læserunt,* pro *læserant,* ubi vide. Quæ conjectura non displicet, cum etiam in Mss. Pith. et Rem. sit *inspexerunt,* pro quo Pithœus emendavit *inspexerant.* Vid. Brotier.—7 *Sustinet fratris jocos.* Ms. Per. *fratris sustinet jocos.*—8 *Accipiens.* Heins. *Arripiens.*—*quid enim?* Rittershusius, *quidni?* Salmasius ad marginem, *quid non?* Bentlei. intrudit *quippe,* ut causam reddat, cur fratris jocos non sustineret. Sed cave quicquam mutes.—9 *Decurrit.* Ita recte libri scripti, etiam Ms. Perott. in præsenti, ut mox *criminatur.* Alii *cucurrit,* ex emendatione Pithœi.—11 Deest in Cod. Perotti.—12 *Amplexus ille utrumque.* Ita libri scripti et Editt. Vet. In Ms. Per. est, *Ille amplexus;* in Rigaltii 2. *Amplexus utrumque ille.* Ita Richterus.—14 Ms. Perott. *Continue, inquit ille,*

NOTÆ

11 *Rem fœminarum*] Omnem supellectilem mulierum, speculum scilicet, pigmenta, et id genus alia, cultui et ornatui mulierum servientia, intelligit.

14 *Quotidie speculo vos uti volo*] Sic Plaut. Epidico: 'Non oris causa modo homines æquum fuit Sibi habere speculum, ubi os contemplarent suum; Sed qui perspicere possent cor sapientiæ.'

Tu formam ne corrumpas nequitiæ malis;
Tu faciem ut istam moribus vincas bonis.

chritudinem malis moribus: tu vero, nata, *ut redimas faciem turpem bona indole.*

speculis vos uti volo.—15 Bentlei. hoc et sq. versu *te* legit, ut respondeat præcedenti (suffragante Cuninghamo); sed in vulgata nihil reprehendi potest. *Heusinger.*—*malis.* Schefferum *maclis* tuentem, et spondæum in ultima sede admittentem, recte refutat Hoogstratanus. *Burmann.* Ipsi tamen Scheffero hæc emendatio sequenti tempore displicebat, cum per eam periret oppositio, quæ servanda in tota oratione ei recte videbatur.—16 *Vincas bonis.* Bentlei. cui hæc phrasis displicet, legit *penses bonis;* sed, judicante Burmanno, multo durior est locutio *pensare faciem*, quam *vincere.* Nam damna et clades pensantur bonis aliis, non facies, quanquam dici possit *pensare faciei damna.* Trillerus in Obs. crit. p. 279. legit *pingas*, pluribusque hanc sententiam suam astruit similibus locis. Quem tamen refellit Pet. Paul. Justus in Spec. Obs. Crit. Vienn. 1765. editar. cap. 22. p. 76. qui vulgata lectione nihil simplicius aut expeditius recte affirmat. Etiam Cuninghamus legi jubet *pingas.*

NOTÆ

15 *Formam ne corrumpas*] Sic Plaut. Mostell. 'Nequicquam exornata est bene, si morata est male. Pulchrum ornatum turpes mores pejus cœno collinunt; Nam si pulchra est, nimis ornata est.'

FABULA IX.

SOCRATES AD AMICOS.

VULGARE amici nomen, sed rara est fides.
Cum parvas ædes sibi fundasset Socrates,
(Cujus non fugio mortem, si famam assequar,

Nomen amici est obvium, at constantia amicorum *minime obvia. Socrates, (cujus non deprecor mortem, si obtineam nomen; et subeo invidiam, modo insons*

NOTÆ

2 *Socrates*] Philosophus Atheniensis. Nota historia de illius morte. Accusatores fuere Anytus et Melitus, qui postea omnium judiciis condemnati; ipse vero Socrates absolutus post mortem, et statua donatus.

Et cedo invidiæ, dummodo absolvar cinis,)
E populo sic, nescio quis, ut fieri solet:
Quæso, tam angustam, talis vir, ponis domum?
Utinam, inquit, veris hanc amicis impleam!

fiam post obitum,) cum sibi ædificasset parvulam domum, nescio quis e plebe, ut mos est, dixit: *Cur, o tante vir, fundas ædem adeo arctam? Utinam, respondit, illam repleam amicis sinceris.*

3. 4 Hos versus huic loco assutos esse, censet Jacob. At bene observat censor doctus in A. L. Z. ann. 1785. II. 281. 'wenn blos das Ueberflüssige solcher Parenthesen ihre Unächtheit beweisen könnte, würde man mehrere ausstreichen können.' [Anton. *fam. si. as.*]—5 [*E p. n. q. sic ut f. s.* esset concinnius. Sic lib. II. fab. 5. 20. 'nescio quid boni.' *Anton.*]

NOTÆ

4 *Absolvar cinis*] Id est, post concrematum corpus, et in cineres adductum. Respicit ad morem antiquum. Rogo enim imposita cadavera in cineres convertebantur, exceptis infantibus adhuc edentulis.

FABULA X.

POETA DE CREDERE ET NON CREDERE.†

Periculosum est credere, et non credere.
Utriusque exemplum breviter exponam rei.
Hippolytus obiit, quia novercæ creditum est:

Nocivum est credere, et non credere. Subjiciam paucis exemplum rei utriusque. Hippolytus periit, quoniam fides habita est novercæ. Troja vero *eversa,*

† Hunc titulum, ad Græcorum morem expressum, habent Mss. Pith. et Rem. At fabularum tituli ab aliena plerumque, non Phædri, manu esse videntur. cf. Desbillon.—2 *Exponam.* Ms. Perott. *ponam,* quod, judicante Burmanno, tolerari potest, si legatur, *breviter exemplum ponam.* Ita et Ro-

NOTÆ

3 *Hippolytus*] Thesei et Hippolytæ Amazonis filius, qui, cum constanti animo sperneret mulierum congressum, a Phædra noverca, absente patre, amatus est; sed repulsam sæpius passa impudica mulier, insimulat stu-

Cassandræ quia non creditum, ruit Ilium.
Ergo exploranda est veritas multum, prius
Quam stulta prave judicet sententia.
Sed fabulosa ne vetustate elevem,

quoniam denegata est *fides Cassandræ. Inquirenda est igitur plurimum veritas antequam* mens *ferat judicium iniquum sententia temeraria. Sed ne minuam*

mulus III. 8. *auctor posuit talem fabulam.*—4 [Forte *non q.* legend., ut *non* habeat accentum rhetoricum. *Anton.*]—5. 6 *Multum prius.* Ita Mss. Pith. Rem. et Vet. Editt. In Ms. Per. est *semper prius*, quod dedit Brotier. post Philippum. Bentleius legendum censet: *Ergo exploranda est veritas multum et diu, Ne stulta prave judicet sententia.* Etenim *multum prius* non ferendum esse statuit, rationem linguæ Latinæ postulare *multo prius.* Sed *multum prius* suos etiam habet auctores, quos nominat Burm. ad Ovid. Ep. XVIII. 71. Trist. V. 11. 7. ubi quidam Codd. habent *multum.* Deinde etsi *multum* et *diu* sæpe solent jungi, non ideo tamen ubique illæ formulæ invitis libris ingerendæ sunt, observante Burmanno. Neque etiam Bentleius patitur, *stultam* dici sententiam, quæ judicet explorata veritate, quando stulta esse jam non possit; sed locus intelligendus est de tempore, ante explorationem, ut vis præcepti sit, explorandam multum veritatem, antequam prave judices, ut solent stulti facere, ante exploratam veritatem. Desbillonius edidit: *Ergo exploranda multum est veritas prius;* Cuningham. *multum prope.* [Nobis accedit Anton.] *judicet.* Guyetus et Heinsius volunt *judices*, ut *prava sententia* sit ablativi casus; quo remedio non opus esse judicavit David. ad Cic. de N. D. III. cap. 2. teste Burmanno. *stulta prave.* Ita Mss. Pith. Rem. et Vet. Edit. In Ms. Per. est *stulte prava*, quod valde placet Heusingero et Langio, et receperunt Philipp. Lallemant. Brotier. sicque olim conjecerat Burmann. Addicunt Bipontini: *Quam stulte prava judices sententia.*—7 In Mss. Pith. Rem. et Vet. Editt. legitur: *Sed fabulosam ne vetustatem elevem*, pro quo vulgo legitur: *Sed fabulosa ne vetustate elevem.* Ita Nevel. Rigaltii 2. Ursinus, prima Burmanni: quam lectionem recte tuetur Schefferus, sensum fulcire studens subintelligendo id, nimirum quod dixi de exploranda veritate; item Leonhard. cl. de Schirach. in Clav. P. I. p. 113. Et placet Tzschuckio, Langio, Bipontinis. Sed quia *vetustatem* est in libris scriptis, Guyetus, J. F. Gronov. [Anton.] et Burmannus præferunt: *Sed fabulosam ne vetustatem elevent* sc. homines, ut supra Epil. II. 8. hoc sensu: ne homines contemnant, leviora ducant, quæ videntur fabulosa ob vetustatem, seu, quia fabulis multi fidem non habent, ut illis de Hippolyto et Cassandra, narrabo factum certum, meæ memoriæ. At cum τὸ *elevare* melius ad auctorem, quam ad lectorem referatur, et *fabulosa antiquitas*

NOTÆ

pri Hippolytum apud Theseum. Ille credulus, filio, qui jam domum impudicam fugerat, mortem imprecatur. Quod votum ratum fecit Neptunus, emisso tauro marino qui equos Hippolyti consternavit; inde per vepres et saxa distractus periit. Quod ubi rescivit male sibi conscia mulier, scelus suum confessa apud maritum, gladio se confodit.

4 *Cassandræ*] Priami regis Trojanorum filiæ, quæ sæpius exitium Trojæ prædixerat; sed a Trojanis fides ei non fuit habita, Diis ita volentibus.

7 *Elevem*] Hoc in loco significat, minuam, *je diminue.* Significatio insolentior, quæ tamen in Cicerone, et in Phædro bis repetitur. Desumta videtur metaphora a trutina pondere

Narrabo tibi, memoria quod factum est mea.
Maritus quidam cum diligeret conjugem,
Togamque puram jam pararet filio,
Seductus in secretum a liberto est suo,
Sperante hæredem suffici se proximum.

hanc veritatem *antiquitate mendaci, referam quod accidit mea ætate. Cum vir quidam amaret uxorem, et jam destinaret nato togam puram, ductus* est *in* locum *remotum a suo liberto, confidente se substitui proximum hæredem. Hic dum*

rectius fidem minuere dicatur, quam minui ab aliis, quemadmodum erudite observant Tzschuckius et Langius, vulgatam præferendam duxi, quæ etiam recepta est in Editione Didoti stereotypa. Sic etiam locum intelligi volebat Praschius, legens, *Sed fabulosa ne hæc vetustate elevem*, cui obsequuntur Gud. Hoogstratan. Santoroc. Walchius. Bentleius corrigit *fabulosam ne vetustatem eleves*. Ita Cuningh. Sanadon, Philipp. Lallem. Brot. Desbillon. Favet huic lectioni Ms. Per. in quo est, *Sed fabulosam ne vetustatem asseras*. Bipontini ediderunt: *Sed fabulosa ne vetustate eam elevem*. Duriter, ut recte videtur Tzschuckio. Alias conjecturas Tollii et Quveringii vide in P. III. Phædri p. 165.—9 Ms. Per. *Maritus castam*, quod nescit Burmannus an sit a Phædri, an a Perotti manu. Certe mox vs. 14. sequitur.—10 *Jam pararet filio*. Ms. Per. *puram compararet filio*. Jac. de Rhoer. Fer. Daventr. lib. II. 11. legi vult *parasset*. [quod fusius defendit Schwab. atque adeo vehementer, ut dicat: 'Quovis pignore certare ausim id ipsum scripsisse Poëtam, quod de Rhoer. corrigendum censet.']—11 *A liberto est suo*. Revocavi τὸ *est* e Cod. Per. quod jam olim Bentleius reposuerat e conjectura. Ita quoque ediderunt Cuningham. Philippus, Lallem. Brotier. Desbillon. [Anton.] Sed Rittershusio legendum videtur *Seductu' st*.—12 *Suffici se*. In Mss. Pith. corrupte legitur, *sufficisse*; at in V. C. quo utebatur Rigaltius, Remensi, ut puto, *suffecisse*, pro quo Salmasius monuit legendum, *suffici se*. vid. Gudius. Ms. Per. perperam, *hæredem fieri se, proximum*. Nonnullæ Editiones, ut Rittershus. Nevelet. Ursin. habent, *hæredem se fecisse proximum*. Rigaltius et Faber hic

NOTÆ

librata: ut enim lanx una elevatur, pondus in ea impositum minuitur; quoque magis minuitur, eo magis lanx elevatur. Recte igitur *elevare* crimen, pro minuere assumitur.

10 *Togamque puram*] Deposita nimirum prætexta, quam purpura distinctam gestabant usque ad annum ætatis decimum quintum. Erat autem dicta *pura*, quod albi coloris nulla admista purpura esset. Dicebatur etiam *virilis*, quia pueris virilem ætatem ingredientibus dabatur; et *libera*, quia pueris toga pura initium quoddam libertatis erat, cum antea essent sub pædagogis.

12 *Hæredem proximum*] Is dicitur qui et secundus. Tria hæredum genera a jurisconsultis traduntur. Aut enim sunt necessarii; aut sui et necessarii; aut extranei. Necessarius hæres est, servus hæres institutus. Ideoque sic appellatur, quia, sive velit sive nolit, omnino post mortem testatoris liber et necessarius hæres fit. Sui autem et necessarii hæredes sunt veluti filii: sui hæredes appellantur, quia domestici hæredes sunt, et vivo quoque patre veluti domini habentur; necessarii vero dicuntur, quia, sive velint sive nolint, tam ab intestato quam ex testamento, ex lege

Qui, cum de puero multa mentitus foret,
Et plura de flagitiis castæ mulieris,
Adjecit, id quod sentiebat maxime
Doliturum amanti, ventitare adulterum,
Stuproque turpi pollui famam domus.
Incensus ille falso uxoris crimine,
Simulavit iter ad villam, clamque in oppido
Subsedit: deinde noctu, subito, januam
Intravit, recta cubiculum uxoris petens,
In quo dormire mater natum jusserat,
Ætatem adultam servans diligentius.
Dum quærunt lumen, dum concursant familia,

commentus foret plurima de filio, et multa de criminibus conjugis pudicæ, addidit id quod intelligebat amantem ægerrime laturum; venire scilicet *crebro mæchum, et dehonestari nomen familiæ adulterio infami. Ille, inflammatus flagitio supposito* suæ *mulieris, finxit se iturum ad villam, substitit tamen clanculum in pago; dein regressus est noctu domum, et subiit recta cubiculum uxoris, in quo genitrix voluerat quiescere filium, custodiens accuratius ætatem maturam. Dum quæritur lumen, dum servi concursant,* hic *impatiens furoris accurrit ad*

versum deesse frustra suspicantur. v. Scheff.—13 *Qui cum.* Ita legitur in Ms. Rem. v. Brot. Sed Perottus habet *Hic cum,* ut olim conjecerat Heinsius, et editum fuit a Philippo. In Ms. Pith. et nonnullis Editt. est *Qui dum;* at recte Rittershus. correxit *cum,* vel *quum;* sequitur enim *foret,* et *dum* in hac significatione indicativum sibi jungit. Male autem Schefferus *dum* explicat, dummodo, quo sensu capitur vs. 28. coll. fab. præc. vs. 4. Vel ex hoc loco potest intelligi, particulas *cum* et *dum* sæpius esse permutatas, ut vidimus ad lib. I. fab. 15. 10. et lib. I. fab. 4. 2. Docet etiam Serv. ad Virg. Æn. I. 697. quem memorat Burm. *cum* sæpe pro *dum* malo errore a scriptoribus esse exaratum. De usu vero particulæ *dum* uberius disputat Burm.—16 *Amanti.* Ms. Per. *amantem.*—20 *Deinde noctu.* Bentleii conjecturam non necessariam, *dein de nocte,* cui obsequitur Cuninghamus, ut rejiciam, non moveor ratione Burmanni, sed quia Phædro *noctu* et alibi placet, ut lib. II. fab. 4. 18. et lib. III. fab. 7. 10. et quia Perottus habet *dehinc noctu.* Burmanno autem *de nocte* tempus mediæ noctis notare videtur, non illud, quod 'primo somno' vs. 31. conveniat. At vero *de nocte* non semper est, media nocte, immo vero passim de quavis noctis parte, quemadmodum *noctu,* dicitur. Ita in loco Horatii, quem Heusingerus affert, Ep. lib. I. 2. 32. 'Ut jugulent homines, surgunt de nocte latrones,' ubi de prima noctis parte capi potest, cum latrones primo somno sopitos opprimere soleant. Sic apud Cic. pro Mur. 33. 'de nocte,' i. e. noctu, 'venire.'—21 *Uxoris.* Perott. *cubiculum infelix petens.* —22 *Mater natum.* Ms. Per. *natum mater.* Ita Lallem. sed vulgatum est mollius.—24 *concursant.* Ita habent Ms. Pith. et priores Editt. ut Nevel. In Ms. Perott. et Editt. Rigalt. 2. Maittar. Danet. Richter. Walch. al. est,

NOTÆ

duodecim tabularum hæredes fiunt. Ceteri, qui testatoris juri subjecti non sunt, extranei hæredes appellantur.

Iræ furentis impetum non sustinens,
Ad lectum vadit, tentat in tenebris caput.
Ut sentit tonsum, gladio pectus transigit,
Nihil respiciens, dum dolorem vindicet.
Lucerna allata, simul aspexit filium,
Sanctamque uxorem dormientem cubiculo,
Sopita primo quæ nil somno senserat,
Repræsentavit in se pœnam facinoris,
Et ferro incubuit, quod credulitas strinxerat.
Accusatores postularunt mulierem,
Romamque pertraxerunt ad Centumviros.
Maligna insontem deprimit suspicio,

lectum, tentat caput in obscuro: ut attonsum tractat, confodit corpus gladio, nihil curans, modo ulciscatur dolorem. Lampade accensa vidit in cubiculo filium dormientem una *cum uxore casta, quæ sepulta alto somno nihil senserat; exhibuit in se supplicium sceleris, seque interfecit gladio quem credulitas eduxerat. Delatores accusarunt fœminam, et duxèrunt Romam ad Centumviros. Iniqua suspi-*

concursat. Utrumque rectum. Vid. V. L. ad lib. III. fab. 7. 22. Infra III. 14. 7. dixit 'concurrit populus,' et Quintil. Decl. II. 6. 'concurrit familia,' teste Burm.—26 *Vadit.* Vulgo legitur *accedit.* Sed quia in Cod. Per. est *vadit*, quod iræ furentis impetum magis exprimit, recepi. [Ob eandem causam recepit Anton.]—27 *Sentit.* Perott. *sensit*, quod recepit Cuningham. sed præferendum *sentit.*—*transigit.* Ms. Pith. et Editiones Rittershusii et Neveleti, *transfigit*, quod est ex glossa. Metrum enim postulat legi *transigit.* Sic jam olim legi jussit Rittersh. sic etiam Taubmann. ascripsit margini Edit. Rittersh. quæ asservatur in bibliotheca elect. Dresdensi splendida. Fide Gudii Salmasius legit *transicit*, i. e. trajicit.—29 *Allata.* Heinsius *illata*, (probantibus Bentleio et Cuninghamo) v. Ep. XXI. ad Scheff. et certe ita frequenter loquuntur veteres; sed utrumque verbum se scriptorum auctoritate tueri potest. Plin. Ep. IV. 9. n. 14. Tac. Ann. XIV. 44. Cic. Div. I. 20. Quare tutius, sequi lectiones Codd. Mss. nec unum alterius gratia expellere. *Burm.* —32 [Anton. *In se r.*]—33 *Credulitas.* Al. *crudelitas.*—35 *Pertraxerunt.* Burmanno aptius videtur *protraxerunt*, quam lectionem multis tuetur; nihilo vero secius *pertraxerunt* recepit.—36 *Maligna insontem.* Perott. *Magna inson-*

NOTÆ

27 *Ut sentit tonsum*] Viri scilicet caput: nam Romani tunc temporis barbam et capillos tondebant.

35 *Ad Centumviros*] Centumviri judices erant, de quibus sic scribit Festus: 'Centumviralia judicia a Centumviris sunt dicta. Nam cum essent Romæ triginta et quinque tribus, quæ et curiæ dictæ sunt; terni ex singulis tribubus selecti fuerunt ad judicandum. Licet quinque amplius quam centum extiterint, tamen, quo facilius nominarentur, Centumviri sunt appellati. In illorum judiciis versabantur jura, ut ait Cicero, usucapionum, tutelarum, gentilitatum, agnationum, alluvionum, circumluvionum, nexorum, mancipiorum, parietum, luminum, stillicidiorum, testamentorumque ruptorum aut ratorum.'

Quod bona possideat: stant patroni, fortiter
Causam tuentes innocentis fœminæ.
A Divo Augusto tunc petiere judices,
Ut adjuvaret jurisjurandi fidem,
Quod ipsos error implicuisset criminis.
Qui postquam tenebras dispulit calumniæ,
Certumque fontem veritatis reperit:
Luat, inquit, pœnas causa libertus mali.
Namque orbam nato simul et privatam viro
Miserandam potius, quam damnandam, existimo.
Quodsi delata perscrutatus crimina

cio, quod potiatur bonis, opprimit innocentem. Advocati stant constanter defendentes causam mulieris insontis. Judices tunc rogarunt Divum Augustum ut sublevaret fidem jurisjurandi, quia ambiguitas criminis illos intricabat. Qui postquam discussit tenebras malitiæ, et invenit fontem indubitatum veri: Puniatur, ait, libertus, origo mali; namque arbitror hanc mulierem *dignam potius misericordia, quam condemnatione, quæ perdidit simul* et *maritum et filium. Si* vero

tem.—suspicio. Gud. et Salmas. legi volunt *suspectio.* Cf. V. L. ad III. Prol. 45.—39 Hic versus in Mss. literis quadratis rubris tanquam titulus scribitur, fide Gudii. Ms. Per. *Pontificem maximum rogarunt judices.* Agnoscas hic episcopi manum, quæ *Divum* Augustum dici non passa est. *Burm.*—40 *Ut adjuvaret.* Bentleius, *Ut advocarent jurisjurandi fidem*, i. e. ut liceret eis jurare, sibi non liquere. At reclamant Harius atque Burmannus, quos vide. Cunninghamus, *Ut ejurarent.*—41 *Quod ipsos error.* Ms. Per. *Quando ipsos terror.* Non displicet *quando* pro quia, ut lib. III. fab. 4. 6. [Nec displicet Antono.] —42 *Dispulit.* Ms. Gud. i. e. Pith. *distulit*, de qua lectione amplius deliberandum censet Burmannus, cum non a librario videatur profecta, quia *differre*, pro dissipare, rarioris sit usus, quam *dispellere.* [‘ *Dispulit* possit glossa esse.’ *Anton.*] Usos vero veteres hoc sensu, docet Burmannus ad Vellei. II. 79. Hic versus in Ms. Per. deest.—43 *Certumque fontem.* Ms. Per. *Qui postquam fontem.*—44 Perottus, *pœnas pessimus libertus.*—45 *Simul et.* Ms. Per. *simul ac.*—47 *Delata.* Mss. Rem. Pith. et Editiones pleræque habent *damnanda*, quod merito displicuit. Schefferus conjicit *clam tanta;* Heinsius, *enodanda*, quam lectionem multis exemplis firmare studet; Bentleius, *cunctando*, ut opponatur versui 25. qua conjectura Burmanno nil infelicius videtur; eam tamen probat Schirach. in Clav. P. I. p. 207. Gudius, *tam infanda;* Burmannus, *donanda*, i. e. ignoscenda, hoc sensu: si perscrutatus esset crimina illa falsa, reperisset, illis ignoscendum fuisse, quia mater sancta custodiebat ætatem adultam. Non solum enim ita loquuntur veteres, sed librarii etiam verba *damnare* et *donare* permutarunt, id quod erudite demonstrat vir doctus. Conjiciebat is etiam, *delata;* quæ conjectura confirmata est Codice Perotti, in quo est, *Quodsi delatum bene scrutatus crimen*, adeo, ut conjecturis virorum doctorum non opus sit. *delata* e Ms. Per. ediderunt Lallemant. Brotier. Bipont. Desbillon. [Anton.] Et Heusingerus hanc lectionem unice

NOTÆ

40 *Jurisjurandi fidem*] Judices enim antequam judicarent, in leges jurare consueverant; inquit Ascon.

Paterfamilias esset, si mendacium
Subtiliter limasset, a radicibus
Non evertisset scelere funesto domum.
  Nil spernat auris, nec tamen credat statim:
Quandoquidem et illi peccant, quos minime putes,
Et qui non peccant, impugnantur fraudibus.
  Hoc admonere simplices etiam potest,
Opinione alterius ne quid ponderent.
Ambitio namque dissidens mortalium
Aut gratiæ subscribit, aut odio suo.
Erit ille notus, quem per te cognoveris.
  Hæc executus sum propterea pluribus,
Brevitate nimia quoniam quosdam offendimus.

paterfamilias excussisset flagitium condemnandum, si mendacium rimatus fuisset acute a radicibus, non extinxisset familiam scelere exitiali. Auris contemnat nihil, neque tamen credat statim; quia et hi peccant quos non crederes, et qui non peccant, opprimuntur fictis causis. Illud potest etiam docere ignaros, ne quid ponderent trutina aliorum. Etenim ambitio diversa hominum, aut ducitur favore, aut suo odio. Ille tibi *erit cognitus quem noveris per te. Hæc scripsi fusius, quod incurri in offensionem quorundam nimia brevitate.*

---

putat veram. Both. edidit *tam vana*, pro *damnanda*, quod habent Mss. Pith. et Rem. Non displicet lectio, eandemque probat Censor doctus Lips.—49 *Limasset*. Ita Mss. Pith. Rem. et vet. Editt. quæ lectio multis suspecta est. Itaque jam olim Scioppius legendum existimabat *rimasset*, ἀρχαϊκῶς, pro rimatus esset, addicente Salmasio, sed improbantibus Fabro, Heinsio, [Antono,] et Burmanno. Sanadon, Philipp. Lallem. ediderunt *rimatus*. Bentleius autem totum hunc locum ita constituit: *si mendacium Subtiliter rimatus a radicibus; Non evertisset s. f. d.—a radicibus*. Schefferus ad Obseq. cap. 123. videtur probare *radicitus*, ut lib. II. fab. 2. 9. 'funditus evellere.' Ita quoque conjicit Heinsius. Sed cum Latine dici possit, *radicibus evertere*, hac emendatione supersedere licet.—50 *Funesto*. Sunt qui legi jubeant *funestam*. Ita 'funesta domus,' Ovid. Met. VII. 575. et ad Liviam 474. et 'funestæ manus Halcyones,' merso Ceyce Met. XI. 584. Sed *funesto* relinquendum Phædro; ut 'irato impetu,' et similia. *Burm.*—52 *Putes*. Ms. Per. *putas*.—54 A vs. 54. Perottus reliqua omisit.—55 Nevel. Rittershus. Ursin. Wasius de Senar. p. 120. ediderunt: *Opiniones alterius ne quis ponderet*, conjectura, orta e lectione Ms. Pith. *qui sponderet*. Praschius legi jubet: *Opinione alterius ne quis pendeat;* Heinsius vero, *Opinione alterius ne quid ponderent*.

FABULA XI.

EUNUCHUS AD IMPROBUM.

EUNUCHUS litigabat cum quodam improbo,
Qui, super obscœna dicta et petulans jurgium,
Damnum insectatus est amissi corporis.
En, ait, hoc unum est, cur laborem validius,
Integritatis testes quia desunt mihi.
Sed quid fortunæ, Stulte, delictum arguis?

Spado jurgabat cum aliquo nebulone, qui, præter verba inhonesta et jurgium acre, exprobravit jacturam virilitatis ereptæ. En, inquit, illud unum est, quod me angit vehementius, quoniam careo testibus corporis integri. Sed quid, insane, carpis flagitium fortunæ? Illud quippe infame est homini, quod meritus sit ferre.

2 *Qui.* Alii, ut Nevel. Rigalt. Ed. 2. legunt *Cui*, quod habet Ms. Pith. e solenni illa τοῦ *c* et *qu* permutatione, de qua erudite disserit Gud. ad Fab. sq. Sed Heinsius cum Rittershus. legit *Qui*, quæ lectio deinde confirmata est Cod. Per. Guyetus tamen revocavit *Cui.*—3 *Amissi corporis.* Ita legitur in Mss. Pith. Rem. et Editt. vet. sed quia *amissum corpus* recte dici posse negant, varie h. l. solicitant Critici. Praschius conjicit *amissi roboris*, i. e. virilitatis, probante Heinsio Ep. VIII. ad Scheff. Sanadon, et Philipp. *abscissi corporis*, præeunte Praschio; alii, ut Scheff. emendant *accisi corporis.* At vero cum *corpus* pro virili parte rectum sit, et *amittere virilitatem* dici possit, probantibus Rigaltio atque Scheffero ex ICtorum scriptis lib. IV. Pand. ad L. Corn. nihil impedit, quo minus *amissum corpus* dicatur de eadem re. Etiam Cic. ad Div. lib. VII. 26. etsi sensu paululum diverso dixit, 'vires et corpus amisi.' cf. Burmann.—4. 5 Incommode admodum credebam olim hæc verba cohærere præcedentibus et sequentibus, et tribui ipsi Eunucho, quare potius continere scomma insectatoris improbi arbitrabar, et forte legendum esse conjectabam, *En ait, hoc unum est, cur labores validius, Integritatis testes quia desunt tibi*, ut jocus sit in ambigua vocis *laboris* significatione, quasi dicat, hoc unum, id est, solum est, cur plus laboris in hac lite nostra insumas, quia testes integritatis et candoris desunt tibi, quæ mihi facilius per se constant; vel *labores* est, magis solicitus sis, verearis ne perdas litem, ut *laborare* sumi vidimus ad Petron. cap. 115. Respondet vero Eunuchus sequenti versu, *Sed quid, &c.* nondum tamen forte patet nobis hujus dicti obscœnitas, quæ potest latere in illo verbo *labores*, ut apud Petron. cap. 92. 'juvenis laboriosus.' Nunc adhuc dubito, an Eunucho hæc verba sint tribuenda, an improbo. Non liquet. *Burmann.* Hæc mihi displicere ingenue fateor. Heinsius arbitraria nec necessaria emendatione legit: *Quin, ait, hoc uni est, cur laborem valdius. Quin ait* placet Bentleio, et receperunt Cuningham. et Didot. Conjicit etiam Heinsius *Integritati*, cui conjecturæ favet Ms. Perotti. Schefferus pro *En* mallet *Et*, hoc sensu: etiam hoc est unum ex iis, ob quæ tantopere tecum contendo. Frustra.—6 *Delictum.* Heinsius et Gudius conjiciunt *defectum*,

Id demum est homini turpe, quod meruit pati.

hoc sensu: quid Eunuchum, defectum hominem, infortunii sui arguis et accusas? In Ms. Pithœi enim reperitur, *delectum*.

NOTÆ

7 *Id demum est homini turpe, quod meruit pati*] Sic Plaut. 'Pergin' servum me exprobrare Esse, quod vi hostili obtigit?' Nulla autem calamitas, aut deformitas corporis, cuiquam probro dari debet.

FABULA XII.

PULLUS AD MARGARITAM.

In sterquilino pullus gallinaceus
Dum quærit escam, margaritam reperit.
Jaces indigno, quanta res, inquit, loco!

Dum pullus gallinæ quæritat cibum in fimo, invenit unionem. Quam *inhonesto, ait,* tu *quanta res* es, *abjecta sis loco! O si quis captus tuo pretio* te *reperisset,*

1 *Sterquilino.* Vulgo legitur *sterquilinio,* quod perperam retinent Nevel. Ursin. Scheff. Santoroc. Lallem. Brotier. Didot. Sic etiam habent Anonymus Nilant. et Romulus cum Divion. tum Nilantii; quam lectionem versus iambici ratio repudiat. Itaque viri docti Salmas. Gud. Bentlei. ad Ter. Phorm. III. 2. 41. Burm. Desbillon. scribendum putant *sterquilinio,* vel *sterculino.* Posterius, quod tuetur Bentlei. l. c. reperias apud Plaut. Cas. I. 1. 26. et Pers. III. 3. 3. quibus locis tamen Bipontini edidere *sterquilinium.* Sed præfero *sterquilino,* quia in antiquissimo Codice Veneto Catonis et Varronis, qui reliquos libros quoscumque et fidelitate et vetustate superare creditur, nunquam *sterquilinium,* sed semper *stercilinum* scriptum reperit Pet. Victorius ad Cat. R. R. cap. 2. *stercilinum* vero et *sterquilinum* veteri pronuntiatione nihil differebat, id quod erudite probat Gudius. At Schneider. ad Cat. R. R. II. 3. ubique *stercilinum,* vel *sterculinum,* quod est in Philoxeni glossis, scribendum censet. [Vult Anton. vel *sterquilino* vel *sterculino.*]—2 Inserit Bentlei. post *margaritam, ut.* Sed si hæc hiant et laxa sunt, centies Phædri oratio ita juvari debet. *Burmann.*—3 *Quanta res.* Ita vulgo legunt. Sed Rittershus. Gud. et Heinsius, quibus parent alii, conjiciebant, *o quanta res;* nec sine veri specie: facile enim *o* poterat absorberi in ultima syllaba præcedentis *indigno.* Favet etiam huic lectioni, lib. I. fab. 7. 2. 'o quanta species,' et Romulus Ulm. habet, *o bona res in stercore jaces.* Neque obstat quod sequitur vs. 4.

Hoc si quis pretii cupidus vidisset tui,
Olim redisses ad splendorem pristinum
Ego, qui te inveni, potior cui multo est cibus,
Nec tibi prodesse, nec mihi quicquam potes.
Hoc illis narro, qui me non intelligunt.

jamdudum venisses ad summum honorem. Ego qui te inveni, et cui esca est longe optabilior, neque valeo tibi esse alicujus utilitatis, neque tu mihi. Hoc dico illis qui me non norunt.

' O si quis,' ingrata repetitione, cum in libris scriptis sit, *Hoc si quis.* Nihilo secius cum Brotier. Bipont. Desbillonio acquiesco in vulgato.—4 *Hoc si.* Non video, quare viri docti lectionem Mss. Rem. et Pith. *Hoc si* mutent in *O si*, ut Rigalt. qui excogitavit, Meursius, Hoogstrat. Tollius, Guyet. Scheff. Maittar. Desbill. Didot. alii; vel in *Te si*, ut Bentlei. Burm. Lallem. Brotier. Bipont. Schulz. Jakob. etsi Anonymus Nilantii habent, *si te cupidus invenisset*, et Romulus Divion. *te si cupidus invenisset.* Pithœus recte edidit *Hoc si*, quia sic oratio et plene procedit et pulchre cohæret. Secuti Nevelet. Rittersh. Ursin. Burmann. in Edit. prima, Gud. Gronov. Funcc. Jördens. alii. Burmanno autem non est assentiendum, qui *Hoc* e conjectura putat esse, cum Gudius et Brotier. testentur, *Hoc* legi in Mss. Pith. et Rem. *tui.* Deest in Cod. Per.—5 *Pristinum.* Vulgo legitur *maximum*, quod exhibent Mss. Pith. et Rem. Sed scribendum *pristinum*, quod est aptius et legitur in Mss. Per. Habent etiam Romulus Divion. et Ulmens. *ut redires ad splendorem pristinum decoris tui.* Placet hæc lectio Neveleto, Bentlei. Cuningham. Burm. Censori docto in Ad. B. tom. 52. p. 192. Lallem. Brotier. Bipont. Desbillon. Jördens. al. et nuper recepta est in Edit. Didoti stereotypa. ' Verius videtur; *Hic si, &c.* hic, hoc loco. Nec *maximum* damno, cum præsertim amet vocem poëta noster. V. infra lib. IV. fab. 20. 21. lib. V. fab. 5. 21.' *Both.* Placet emendatio Censori Lips.—6. 7 Tollius ad Ausonii Idyll. XII. p. 490. legit: *Ego quod te inveni, potior cui multo est cibus, Nec tibi prodesse, nec mihi quicquam potest.* V. Hoogstrat. et Burm. Hanc lectionem firmat Ms. Per. in quo legitur, *Ego quod inveni cui potior est cibus*, et vs. 7. *potest;* recepta quoque est ab Hoogstrat. Bentleio, Cuninghamo, [Antono,] et nuper in Edit. Didoti stereotypa. Conjiciebat jam olim Heinsius *quia*, vel *quod*, et vs. 7. *potest.* Meursius vs. 6. mallet legere: *Ego quum te inveni.* Frustra et sine auctoritate Sanadon, et Philipp. vs. 7. ediderunt, *nec tu mihi;* quibus paret Lallemant. sed in Editione Ursini est, *nec mihi tu quicquam potes.* Agmen claudat conjectura Burmanni, *Ego quo te inveni?* ut *quo* sit positum, quemadmodum ' Quo mihi fortunam' et similia, quæ produxit Heins. ad Ovid. Ep. II. 53.

NOTÆ

8 *Hoc illis narro, qui me non intelligunt*] Conqueritur Phædrus de illis qui utilitate suarum fabularum non moverentur, nec sentiebant vim carminis, denegarentque ipsi honorem debitum.

FABULA XIII.

APES ET FUCI, VESPA JUDICE.

Apes in alta quercu fecerant favos.
Hos Fuci inertes esse dicebant suos.
Lis ad forum deducta est, Vespa judice.
Quæ genus utrumque nosset cum pulcherrime,
Legem duabus hanc proposuit partibus:
Non inconveniens corpus, et par est color,
In dubium plane res ut merito venerit.
Sed ne religio peccet imprudens mea,
Alvos accipite, et ceris opus infundite,
Ut ex sapore mellis, et forma favi,
De quis nunc agitur, auctor horum appareat.

Apes posuerunt favos in sublimi quercu: Fuci pigri contendebant suos esse. Contentio venit in jus, Vespa judice; cui cum esset perspecta probe natura utriusque, obtulit illam conditionem duabus partibus: Corpus tam *simile est, et color similis, ut res adducta sit jure in ambiguum. Verum ne mea religio insciens aberret, capite alvearia, et conficite mel favis, ut ex gustu mellis, et figura favorum, dignoscatur auctor illorum de quibus controvertitur nunc. Fuci respuunt*

1 Mss. Pith. et Rem. *in alta quercu fecerunt.* Quod edidit Both. Ms. Perott. *in alta fecerant quercu;* Bentleius: *Apes in alta quercu ut fecerunt favos,* more suo particulam intrudens: [quem sequitur Anton.]—3 Ms. Per. *Lis deducta ad forum est, Vespa judice.*—9 *Alvos.* Ita legitur in Mss. Pith. Rem. v. Brotier. et Nevel. ad marginem; sicque requirit metri ratio. Frustra igitur emendavit Pithœus *Alveos,* quem non pauci secuti sunt, ut Faber, Lallemant. Nam viri docti testantur, in Mss. legi *Alvos,* ut Heinsius in Advers. Harling. 1742. edit. p. 622. Burmannus ad Quintil. Decl. XIII. c. 10. Gronov. ad Plin. XXI. 12. Gudius et Neveletus ad h. l. Varronem et Columellam autem semper *alvos,* nunquam *alveos,* dixisse, testis est Desbillon. De scriptura vocis quoque consulendus Guyetus. [*Alvos,* Anton.]—11 *Quis.* Ms.

NOTÆ

2 *Fuci*] 'Sunt autem fuci,' inquit Plinius, lib. II. 'sine aculeo, velut imperfectæ apes, novissimeque a fessis et jam emeritis inchoatæ, serotinus fœtus, et quasi servitia verarum apum.'

8 *Religio mea*] Judicibus religio tribuitur, propter jusjurandum quo tenebantur.

Fuci recusant: Apibus conditio placet.
Tunc illa talem protulit sententiam:
Apertum est, quis non possit, aut quis fecerit.
Quapropter Apibus fructum restituo suum.
Hanc præterissem fabulam silentio,
Si pactam Fuci non recusassent fidem.

legem, Apes accipiunt. Tunc Vespa protulit tale judicium: Non est jam *dubium, quis non valeat* facere favos, *aut quis fecerit. Quare reddo Apibus suum opus. Prætermisissem silentio hunc apologum, si Fuci non violassent fidem datam.*

Pith. *quibus.* Vid. ad lib. v. fab. 1. 9.—13 *Protulit.* Teste Brotierio in Mss. Pith. Rem. et Editt. Vett. et Nov. T. Fabr. Rittershus. Ursin. legitur, *sustulit sententiam;* fide tamen Gudii Ms. Pith. habet *sententia*, ut sæpius vidimus diversas in eodem Codice lectiones. Sed *tollere sententiam*, pro, ferre, a nemine Latinorum dictum constat. Hinc varie solicitatus locus a Criticis. Gudius emendabat: *Tunc lata litem sustulit sententia*, versu concinno et sensu optimo, quæ lectio placet Grævio, addicente Burmanno; Bentleius: *Tunc illa hoc litem sustulit sententia.* Ita fere olim in mentem venerat Grævio, de quo v. Burmanni Syll. Epp. t. IV. p. 198. sed putidum putat Burmannus, elisiones ubique affectare, ubi non sunt a manu auctoris. Heinsius in Ep. XIV. ad Scheffer. tentabat: *Tunc illa talem in hos tulit sententiam;* Wopkensius: *Tunc illa* (in nominativo) *litem sustulit sententia*, etsi ei non displiceret scriptura Cod. Per. de qua mox. Vid. Arntzen. ad Sedul. p. 198. Ita quoque conjecerat Heinsius; nam emendatio Gudii *lata* longius ei a scriptura vetere recedere videbatur; atque solet alias quoque Phædrus isto fere modo lib. IV. fab. 4. 10. fab. 8. 3. cf. Scheff. Ep. CI. ad Heins. in Burm. Syll. Epp. t. v. p. 106. Alii alia tentant. Conjicit enim Tzschuckius, præeuntibus Scheffero et Santoroco, dici forte posse *tollere sententiam*, ut *tollere clamorem, vocem*, ut sit, clara pronuntiavit voce sententiam: quod durum videtur. Quidam retinent vulgatum *sustulit*, ut Rittershus. Guyet. Leonhard. Didot. Both. pro simplici, tulit, dictum putat, ut Græci dicere solent ἀνεῖλεν de oraculorum responsis, quod idem est ac *sustulit*. At vero præstat lectio Cod. Per. *protulit*, quam olim recepi: qua recepta, uti factum est a Lallemant. Brot. Bipontin. Desbillon. Jördens. [Anton.] locus est expeditior, et omnes Criticorum conatus, ut ait Burmannus, evanescunt. Verumtamen hæc fabula in Ms. Perott. bis occurrit et diversa scriptura: nam in altera vs. 13. legitur *pertulit*, quod recepit Cuninghamus. Alias Heinsii et Schefferi conjecturas omitto. v. Scheffer.—14 *Aut quis.* Perott. *et quis.* Both. *ac quis.*—15 *Fructum.* Scheff. reponit *favum*, repugnante metro.—16 *Præterissem.* Ita e Ms. suo edidit Pithœus. Alii *præteriissem.*—17 Bentleius, censens pactionem nullam intervenisse, h. v. ita constituit: *Si legem fuci non recusassent datam.*

NOTÆ

17 *Si Fuci non recusassent fidem*] Carpit illos, quos vocat Horatius; 'O imitatores, servum pecus.'

FABULA XIV.

ÆSOPUS LUDENS.†

Puerorum in turba quidam ludentem Atticus
Æsopum nucibus cum vidisset, restitit,
Et quasi delirum risit. Quod sensit simul
Derisor potius, quam deridendus senex;
Arcum retensum posuit in media via:
Heus, inquit, Sapiens, expedi, quid fecerim.
Concurrit populus. Ille se torquet diu,
Nec quæstionis positæ causam intelligit:
Novissime succumbit. Tum victor Sophus:

Cum quidam Atheniensis Æsopum vidisset lusitantem nucibus inter pueros, substitit, illum*que habuit pro insano. Senex joculator potius quam jocandus, ut intellexit illud, protulit in medio itinere arcum detensum: Heus, ait, Sapiens, aperi quid egerim. Accurrit multitudo. Hic se excruciat diu, neque expedit nodum quæstionis propositæ. Tandem cessit victus. Tum Philosophus victor:*

† In Ms. Pith. et Rem. fabula inscripta est: *De lusu et severitate.* v. Gud. —4 Perott. *ut derisorem potius deridendum ostenderet.* At Mss. Pith. Rem. et libri editi habent, *Derisor potius.*—6 *Quid fecerim.* In prioribus Editionibus Schefferus conjecerat legendum esse, *expedi, qui id fecerim,* ut *qui* sit, quare. Vid. Ter. Adelph. v. 3. 14. ibique Donatum. Alii, ut Prasch. Sanadon, Philipp. Lallem. *quo,* pro, quem in finem. cf. III. 18. 9. Alii, ut Ursin. *quod,* pro, ob quod. Sed Mss. Pith. Rem. et Editt. Vett. habent, *quid fecerim,* quod retinendum recte censet Burmannus.—9 *Sophus.* In libris scriptis, etiam Ms. Per. est, *Æsopus,* repugnante metro. Reposuit Pithœus, *Sophus.*

NOTÆ

1 *Puerorum in turba ludentem Æsopum*] Nec enim inhonestum quid est, si Æsopus luserit cum pueris. Hoc et summi viri fecere ante illum et post illum. Referunt Fridericum secundum Daniæ regem remittendi animi causa cum aulicis lusisse familiariter, dicendo: Agite ludamus, dum rex abest. Deinde postquam tempus adesse visum, adductiore vultu: Desinamus, inquiebat: jam rex rediit.

Atticus] Ex Attica regione, in qua totius regionis caput Athenæ, ut jam dictum est lib. I. fab. 3.

9 *Victor Sophus*] Sic Plinius lib. XXXVI. 12. Æsopum fabularum philosophum appellat.

Cito rumpes arcum, semper si tensum habueris:
At si laxaris, cum voles, erit utilis.
Sic ludus animo debet aliquando dari,
Ad cogitandum melior ut redeat tibi.

Franges brevi arcum, si teneas semper tensum; verum si remiseris, poteris uti, cum erit libitum. Ita ludus est nonnunquam concedendus animo, ut fortior recurrat ad cogitandum.

—10 *Rumpes.* Bentlei. *Corrumpes arcum* reponit. Aliud etiam est, observante Burmanno, *corrumpitur* arcus, e. g. pluvia, ut apud Flor. II. 8. aliud *rumpitur.*—11 *Laxaris.* Perott. *laxaveris.*—12 *Ludus debet.* Alii *lusus debent.* Hæ voces enim perpetuo inter se permutantur. v. Burmann. ad Val. Max. lib. v. 1. ext. 3. Ita legitur in Editt. Nevel. Rigalt. 2. Fabri, Desbillonii. Sic Tollius ad Cic. pro Arch. teste Hoogstrat. Et ita Freinshemius legisse videtur. Ursinus edidit, *lusus debet.* Metrum exigit, ut legatur *debet;* utrum vero *ludus* an *lusus* scribendum sit, disputant. Burmannus parum referre arbitratur; Guyetus hæret ambiguus. Sed fortasse *ludus* est præferendum, quia *ludus* dicitur de otio, quiete, joco, festo die, feriis, &c. ut plurima docent exempla, a Scheffero, Burmanno, et Gesnero in Thes. L. L. prolata. Contra *lusus* proprie dicitur puerorum. Quintil. I. 3. 10. 'nec me offenderit lusus in pueris.' Senec. de Ira II. 9. Ovid. Met. VIII. 199. de Icaro et Art. III. 372. de alea; quæ loca debeo Burmanno. Quanquam negari non potest, *lusus*, pro joco, interdum accipi, et serio opponi. Plin. lib. v. Ep. 3. 'non seria modo, verum lusus etiam exprimere laudabile est;' ut Ovid. alicubi carmina sua 'ineptos lusus' vocat.—13 *Redeat tibi.* Tollius ad Cic. pro Arch. et Not. in Phædr. P. III. p. 167. Edit. Hal. nec non Bentlei. conjiciunt, *sibi;* Heinsius *ut redeas tibi;* sed vulgata sana est, observante Burmanno: sermo enim est Æsopi ad populum, qui concurrerat. In Codice Perotti est, *Ad cogitandum ut sic melior redeat.*

FABULA XV.

CANIS AD AGNUM.

INTER capellas Agno balanti Canis,

Canis dixit Agno balanti inter capellas: Insane falleris; illa non est tua

1 *Balanti.* Praschio et Salmasio ad oram libri placet *palanti*, et recepit Bentlei. quod nescio cur præferendum sit, cum *balanti* et elegantia et proprietate recte placere possit. Burmannus vel ob eam rationem censet præ-

Stulte, inquit, erras; non est hic mater tua:
Ovesque segregatas ostendit procul.
Non illam quæro, quæ, cum libitum est, concipit,
Dein portat onus ignotum certis mensibus,
Novissime prolapsam effundit sarcinam;
Verum illam, quæ me nutrit admoto ubere,
Fraudatque natos lacte, ne desit mihi.
Tamen illa est potior, quæ te peperit. Non ita est.

mater: et monstravit oves longe semotas. Non quæro illam quæ fit gravida cum vult, deinde fert pondus incertum certis mensibus, tandem deponit projectum onus: sed quæro *illam quæ me alit oblata mamma, subducitque lac parvulis, ut mihi præbeat. Verum quæ te genuit, carior est. Non ita* res *est. Unde illa*

ferendum esse τῷ *palanti*, quia anxiæ et ægræ oves maxime *balant*, teste Ovid. Met. VII. 540. 'Lanigeris gregibus balatus dantibus ægros.' Vulgatam retinendam censet [cum Auton.] Tollius, quia sequitur, 'Non illam quæro,' balatu vero et agni matres, et oves agnos agnoscunt; apte laudans Lucret. II. 365. sqq. ubi legit 'agnique petulci Balatu pecudes,' pro vulgato, *balantum pecudes.*—*vaganti*, quæ lectio favet τῷ *palanti*, habent Romulus Divion. et Ulmensis. Etiam in Romulo Rimicii esse *vaganti*, eundemque pro cane lupum inducere, testantur Nilantius F. A. p. 99. ex hoc Burmannus. Anonymus quoque Nilantii lupum pro cane facit loquentem. Sed verosimilius Phædrus, ex hoc Romulus Nilantii, Divion. et Ulmens. cani dant partes, qui, custodiæ causa gregi additus, apte colloqui fingitur cum agno. v. Burm.—2 *Non est hic.* Mss. Pith. Rem. et Editt. Vet. Nevel. Rigalt. Rittersh. Fabri, Ursin. quibus parent Walch. Danet. Maittar. al. *non est hæc;* sed viri docti rejiciunt *hæc*, quia de nulla seorsim antecessit. Deinde habent Romulus Divion. Ulm. et Romul. Nil. *non est hic mater tua.* Aptius etiam dicit agno, *Inter capellas* balanti *hic*, i. e. in hoc grege capellarum, quam, *non est hæc mater tua.* Sic enim τὸ *hic* planiorem sensum efficit. cf. Desbillon.—4 *Quæro.* Bentleius edidit *curo.* Meursius ad h. l. et ad sequentia, 'Tamen illa est potior,' notat, esse hiulca (præcessisse enim versum, qui exciderit). Sed non animadvertit, esse dialogum, in quo decet omittere, *ille dixit, ille respondit:* quia elegantius absunt, tanquam lector ipse audiret personas, quarum oratio fingitur. Ita fab. 7. huj. libri vs. 4, 17, 18, 25, 26. Ubi si semper inseras, *dixit* canis, *dixit* lupus, ex disertissima fabula odiosissimam redegeris. Perinde enim esset, ac si picturis more veterum ascriberes: hic est lupus, hic est canis. Vid. Ælian. H. V. x. 10. *Freinshem.* Laudat etiam hoc nomine Prasch. lib. IV. fab. 19. et 23.—5 *Portat.* Ms. Per. *Dein fert onus.* —*onus ignotum.* Bentl. restituit *ingratum onus*, invitis libris et sine necessitate; quia nihil gratius fœtura matri esse solet, et inter homines et inter pecudes ingens erga fœtum solet esse affectus. v. Burmannum, fuse contra Bentleium disputantem. Heinsius ad Ovid. Fast. III. 718. legendum censet, *portat onus incertum certis mensibus*, quod displicet Burmanno propter lusum illum et alliterationem in *incertum* et *certis.*—7 *Admoto ubere.* Perott. *admodum ubere*, forte pro *admotum uberi*, sed vulgata rectior. Ita Virg. Æn. IV. 367. 'Hyrcanæque admorunt ubera tigres.' *Burm.*—9 Perottus: *tamen illa potior, quæ peperit; non ita est.* Cum Romulus Nilantii habeat, *tamen illa est vera tua mater;* et Romulus, quem dicunt, Rimicii, *tamen ibi est verior mater tua*, vid. Nilant. p. 99. Burmannus, ut versui consulatur, reponit: *Tamen illa est verior, quæ peperit*, ejecto *te.* Sic *parere* absolute ponitur lib. II. fab. 4. 2. et multis

Unde illa scivit, niger an albus nascerer?
Age porro, scisset: cum crearer masculus,
Beneficium magnum sane natali dedit,
Ut expectarem lanium in horas singulas.
Cujus potestas nulla in gignendo fuit,
Cur hac sit potior, quæ jacentis miserita est,

novit, an nascerer albus aut *niger? Porro fac novisse: certe* mihi *præstitit grande officium quod me conceperit marem, ut expectarem lanionem quaqua hora. Quare* illa *sit potior, cujus nulla potestas fuit in procreando, quam quæ mi-*

allis locis, a Burmanno prolatis. Is autem vocem *potior* e vs. 15. huc tractam suspicatur. Sed cum in Romulo Divion. et Ulm. sit, *tamen illa est tibi fortior mater, quæ te peperit;* et *fortior* ex *potior* factum esse videatur; *potior* etiam Ms. Per. exhibeat, et in vulgata lectione *potior* metrum constet; conjecturam Burmanni non puto esse admittendam. [et *potior* Anton.] Cf. Tzschuck. *melior* dederunt Lallemant. et Brotier. Sine auctoritate uterque.—10 *Unde illa scivit.* Ita Ms. Pith. Rem. et Edit. Vet. Frustra Philipp. Lallem. *Anne illa scivit?* Tollius, *Unde illa sciret.*—11 Ms. Per. *Age porro, parere si voluisset fœminam, Quid profecisset, cum crearer masculus?* Heinsius, quia *Age porro scisset* ei non videbatur satis Latinum esse, legi vult: *Age porro scisse, num crearer masculus.* Vide Ep. 23. ad Scheffer. tom. v. Syll. Epp. Burm. p. 40. Etiam Prasch. mallet *num.* Sed nil mutandum. Vult reddere rationem, quare expectare in horas singulas lanium debuerit, sc. quia creatus esset masculus. Vid. Not. Scheff. Deinde Latinitatem τοῦ *Age porro scisset* satis vindices.—12 *Beneficium magnum sane.* Ita Mss. Pith. Rem. et Vet. Editt. Sed in Ms. Per. est, *sane magnum,* quod recepit Lallemant. Burmannus mallet post Salmasium: *Beneficium magnum sane nato dedit,* addicentibus Heumanno et Richtero. Metrum enim vix constare putabat, nisi *cium* contrahatur in unam syllabam, ut censebant etiam Hoogstratanus, exemplo Publii Syri id firmans, et Brotierius, laudans Virg. G. iv. 34. Sed observat Desbillonius: 'quatuor primæ syllabæ breves in hoc versu, quemadmodum lib. iii. fab. 2. 4. et lib. iv. fab. 23. 17. duas longas quantitate non superare censentur: quod videre frequenter licet apud Plautum, Terentium, et Publium Syrum.' Heinsius correxit: *Beneficium natalis an magnum dedit?* Sed ita perit omnis ironiæ venustas, cui unice inservit particula *sane,* qua etiam utimur quando quasi concedimus, ut Phædrus aliquoties. Cf. Burmann. ad h. l. et ad Quintil. Decl. ii. 18. et iv. 5. [Anton. *Nat. s. n. b. d.*]—14. 15. 16 Burmannus hæc ita emendat: *Cujus potestas nulla in gignendo fuit, Cur hac* (vera matre) *sit potior? quod* (Ouverringius *quia*) *jacentis miserita est:* ut sit interrogatio canis, qui hoc quærat: cur illa, quæ ubera præbet, et cujus nullæ partes fuere in gignendo, potior sit vera matre? agnus autem respondeat: *quod jacentis miserita est.* Sed omnia recte se habent, et nulla correctione opus. Nam quæ jacentis est miserita, ex interpretatione nostra, utique alia est, quam ea, cujus potestas nulla fuit in gignendo: sicque oppositio, quam Burmannus desiderabat in vulgata lectione, re vera locum habet, qua matrem comparat cum ea, quæ ubera præbet relictæ a matre. In vulgata etiam omnia optime conveniunt cum prioribus; pergit enim agnus in re-

NOTÆ

11 *Scisset*] Per syncopen, pro scivisset.

12 *Beneficium magnum sane*] Ironice dictum.

Dulcemque sponte præstat benevolentiam?
Facit parentes bonitas, non necessitas.
His demonstrare voluit auctor versibus,
Obsistere homines legibus, meritis capi.

serita est destituti, et mihi *largitur ultro amorem jucundum? Caritas facit parentes, non natura. Auctor voluit ostendere his versibus, homines adversari legibus, detineri beneficiis.*

spondendo cani, qui monuerat, 'Tamen illa est potior.' Vide ill. de Schirach. Clav. P. I. v. *potior.* Gudius conjiciebat: *Cujus potestas nulla in gignendo fuit, Cur hæc? sit potior, quæ jacentis miserita est;* sed hæc repugnant simplicitati Phædri. Aliam conjecturam parum probabilem eandemque minime necessariam profert T. J. A. Schütze in Crit. in Phædr. Obs. p. 3. ubi vide. coll. P. II. Phædri p. 115. Neque opus erat emendatione Heinsii, *Cujus potestas nulla gignendi,* vel *gignentis fuit;* cf. Davis. ad Cic. Tusc. I. 42. neque etiam Barthii, corrigentis Adv. XLII. c. 14. *Cur hæc sit potior, quæ nascentis m. e.* ex qua lectione Schefferus se non extricabat. Sed ad Stat. Sylv. lib. II. 1. 87. legit *jacentis.* Bentleius vs. 16. legi vult, *præstat sponte benevolentiam.* Ita enim putat versum commodiorem fore; sic quoque Cuninghamus. At Sanadon, Philipp. Lallemant. frustra mutant et invertunt hoc modo: *Hac illa potior, quæ jacentis miserita est, Dulcemque sponte præbet benevolentiam, Quamvis potestas nulla in gignendo fuit.*—17 *Necessitas.* In Romulo Divion. et Ulmens. quem perperam dicunt Rimicium, fabula inscripta est: *Bonitas parentes facit, non nativitas,* probante Neveleto. Hinc *nativitas* receperunt Sanadon, Philipp. Lallem. Sed optime Mss. Pith. Rem. et Editt. Vett. habent *necessitas,* quod præter Gronovium, tuentur Barth. Adv. XLII. c. 14. et ad Stat. Sylv. lib. II. 1. 87. et Brotier. ad h. l. qui τὸ *nativitas* vocem esse sequioris ævi et Phædro prorsus indignam recte judicat. Pro *parentes* in Ms. Per. est *parentem.*—18. 19 Kohlius Comment. crit. I. 49. § 4. putat, hos versus ab homine quodam hebetioris ingenii vel dedita opera additos, vel primum commentationis gratia ascriptos, deinde per imprudentiam in textum esse receptos. 'Phædri,' inquit, 'non esse, res ipsa loquitur. Quis enim, quæso, is auctor, quem dicit his versibus demonstrare voluisse, obsistere homines legibus, meritis capi? num ipse Phædrus? id quidem probabile non est, Phædrum de se ipso locutum: an vero Æsopus? at ille Græcus auctor soluta scripsit oratione apologos, non ligata.' Facile crediderim, Æsopum, quem Phædrus hocce epimythio notaverit, non esse auctorem fabulæ, cum hæc non reperiatur inter Græcas Æsopi fabulas; etsi probe sciam, non unam poëtæ fabulam latere posse in tenebris, olim forsan in lucem protrahendam. At ponamus Phædrum fabulam Æsopi, soluta oratione scriptam, expressisse ligata, i. e. versibus senariis: an propterea Æsopus dici non potuit auctor fabulæ? Certe I. Prol. 1. docet, utique dici posse. Sed quidni ipse Phædrus hujus epimythii auctor esse possit, equidem non video; cum e II. Prol. 7. non obscure intelligatur, non inepte se ipsum h. l. fabulæ appellavisse *auctorem.* Accedit mos Phædri, præter epimythium vel promythium, ad finem

NOTÆ

17 *Facit parentes bonitas, non necessitas*] Illi vere dici possunt patres, qui non necessitate quadam naturæ procreant liberos, sed qui procreatis vitam sustinent alimentis, et consiliis juvant.

19 *Obsistere homines legibus*] Nam, ut ait Poëta: 'Nitimur in vetitum semper, cupimusque negata.'

fabulæ versiculum γνωμικὸν aliis disserendum committendi. Ex quo luculenter patet, hosce versus non temere esse ejiciendos. Nihilo vero secius de Schirach. Clav. P. I. v. *obsistere*, Kohlii auctoritate motus, eos pro spuriis habet. Censet etiam, Phædrum singularem quendam casum mente tenuisse, cum scripserit hanc fabulam, qui ad se atque illum tantum pertineret, cui dicasset hanc fabulam; laudans hanc in rem lib. III. fab. 1. et lib. V. fab. 10. sed nil attulit vir doctus, quo conjecturæ suæ aliquid adderet ponderis; immo vero habeo persuasissimum, notavisse poëtam duros parentes apud Romanos, vel etiam matres.

FABULA XVI.

CICADA ET NOCTUA.

HUMANITATI qui se non accommodat,
Plerumque pœnas oppetit superbiæ.
Cicada acerbum Noctuæ convicium
Faciebat, solitæ victum in tenebris quærere,
Cavoque ramo capere somnum interdiu.
Rogata est, ut taceret. Multo validius

Qui non se componit ad humanitatem, dat sæpe pœnas superbiæ. Cicada edebat cantum importunum Noctuæ, quæ solet quæritare cibos noctu, et dormire per diem ramo cavo arboris. Noctua *oravit ut sileret;* verum *cœpit vociferari longe*

1. 2 In Ms. Per. fabula inscripta est: *Non esse sponte alicui faciendam injuriam.* Deinde hi versus ita exhibentur: *Humanitati qui se non accommodant, Plerumque pœnas dant superbiæ.—oppetit.* Johnsonius (etiam Danet. Maittar.) edidit *appetit*, et explicat: in se deducit. Quis vero *appetit* pœnas? quas effugit quisque pro se, sed *oppetit*, quæ ipsi supervenit, pœnam, nec expectat, nec appetit. *Burm.—superbiæ.* Ursinus *superbia.—4 Faciebat.* Perottus *agebat.—5 Cavoque ramo.* Ita recte habent Mss. Pith. Rem. et Editt. Vet. [Sic Anton.] Heinsius tamen Ep. 23. ad Scheff. tom. v. Syll. Epp. Burm. sine necessitate conjicit, *Cavoque rami*, quia *cavus* et *cavum* substantive a Phædro et aliis ponitur. Vid. ad lib. II. fab. 4. 17. Burmanno parum referre videtur; sed cum Phædrus cogi non possit semper eodem modo loqui, lectio librorum scriptorum retinenda est. Bentleius nescit *cavos ramos*, et ideo legit: *Cavoque trunco.* Quia scilicet apes in cavo trunco mel faciunt, ideo etiam noctua debet dormire in cavo trunco, quasi noctuæ non etiam in cavo ramo sedem habere possint, quemadmodum apes (Col. IX. 8. n. 11. et Pallad. in Apr. tit. VIII. n. 5.) in cavis ramis mel suum æque ponere solent atque in truncis. Cf. Burmannus, in causa minuta multis contra Bentleium disputans. Bentleio tamen obsequuntur Sanadon, Philipp. Lallemant. At Ursinus edidit: *somnum capere interdiu*, præeunte Rittershusio.—6 Cuning-

Clamare cœpit. Rursus admota prece,
Accensa magis est. Noctua, ut vidit sibi
Nullum esse auxilium, et verba contemni sua,
Hac est aggressa garrulam fallacia:
Dormire quia me non sinunt cantus tui,
Sonare cithara quos putes Apollinis,
Potare est animus nectar, quod Pallas mihi
Nuper donavit: si non fastidis, veni;

vehementius. Adhibitis rursum precibus, est inflammata magis cicada. *Ut noctua animadvertit nullum sibi superesse auxilium, et negligi suas preces, finxit talem fallaciam* ad hanc *garrulam: Quoniam tuæ voces, quas credas sonare plectro Apollinis, non mihi permittunt capere somnum, volo bibere nectar quod Pallas mihi donavit non ita pridem: propera, si tibi jucundum,* et *potemus simul.*

hamus: *Rogata tum taceret, m. v.—validius.* Heinsius, *valdius*; sed v. ad lib. I. fab. 19. 8. 'Bentl. *Rog. uti taceret, multo validius.* Sed ad vivum magis expressa sunt vulgata.' *Both.* [Bentleium sequitur Anton.]—7 *Clamare cœpit.* Ita Mss. Pith. Rem. et Edit. Vet. Ms. Perott. *Clamare occepit.—admota.* In Editione Gronov. est *admonita*, quo nomine egregie vapulant editores ab Hoogstratano. Sed operarum vitium esse potest, quia in indice laudant *admota.* Burm.—9 Cuninghamus: *Nihil esse auxilii.* Perott. *verba contemni data.*—11 Perottus habet: *dormire quoniam non sinunt.*—12 Hic versus deest in Ms. Per. Sed Mss. Pith. Rem. et Vet. Editt. ut Nevelet. Fab. Ursin. habent, *Sonare cithara quos putes Apollinis.* Sed Burmannus, Guyeto obsecutus, edidit: *Sonare cithara quos putes Apollinem*, i. e. tam egregii, ut ipsum Apollinem putes cantus cithara sua sonare, i. e. canere. Etsi vero Burmannus non pauca profert, quæ ad stabiliendam istam conjecturam pertineant; nolim tamen, contra librorum scriptorum fidem, eam recipere, cum vulgatum bonum habeat sensum, adeo quidem, ut viris doctis, Bentleio, Maittario, Lallemant. Brotierio, Desbillonio, Bipontinis, Langio et nuper Editori Edit. stereotypæ, recte placuerit. *citharu.* Prasch. Freinshem. Bentlei. et multi alii corrigunt *citharam*, quod etiam Guyeto non displicet; sed notat Burmannus, duplicem illum accusativum facere obscuram orationem et ambiguam. Nam vel, *cithara sonat cantus*, vel, *cantus sonant citharam*, capiendum esset. Sed rectius foret, *cantus sonant Apollinem*, ut 'Vox hominem sonat' apud Virg. et alios passim. *Sonari*, quod Heinsius mallet, et quod placet Tollio in Not. ad Phædr. v. P. III. Phædri p. 168. satisfacit quidem constructioni verbi, sed alium sensum efficere videtur Burmanno. *Sonari* enim *cantus cithara Apollinis* significaret, laudari, celebrari ab Apolline, ut exempla, quæ Heinsius adducit, probant, e. g. Hor. Epod. XVII. 39. sq. 'sive mendaci lyra voles sonari.' Buchnerus legi vult, *e cithara*; sed *cithara* probum.

NOTÆ

12 *Sonare cithara quos putes Apollinis*] Id est, tu dum cantas tua voce, sonas simile quid ac ipse Apollo, dum sonat cithara. Sensus istius versus mihi visus est perobscurus; idcirco explicui.

13 *Nectar*] Potus Deorum. Pallas dederat noctuæ nectar, quia avis est ipsi sacra.

Pallas donavit] Pallas Jovis filia, nata ex ipsius cerebro, ut vulgatum est.

Una bibamus. Illa, quæ ardebat siti,
Simul cognovit, vocem laudari suam,
Cupide advolavit. Noctua, egressa e cavo,
Crepitantem consectata est, et leto dedit.
Sic, viva quod negarat, tribuit mortua.

Illa, quæ æstuabat siti, intelligens quoque laudari cantus suos, assilit ardenter. Tum noctua, exiens cavo, insecuta est trepidam, et occidit. Ita extincta dedit, quod viva denegarat.

Cuninghamus, *quos quis putet*, i. e. conjectura arbitraria.—15 *Quæ*. Al. *quia*, improbante Hoogstratano.—*ardebat siti*. Sic Mss. Pith. Rem. et Vet. Editt. Perottus *arebat*, quod receperunt Hoogstratan. Lallem. Brotier. Utrumque recte dicitur. Hæc verba in libris scriptis a librariis permutari solent, observante Burmanno.—16 *Simul cognovit*. Ms. Perott. *simul gaudebat*.—17. 18 *Egressa e cavo*. Brotierio teste in Mss. Pith. et Rem. est, *egressa cavo*, salva quidem Latinitate, sed turbato metro. Ita etiam Nevel. Rigalt. 2. Fab. Pithœus emendavit *egressa e cavo*, probante Guyeto ; quæ lectio, judice Burmanno, non admodum est elegans, cum præstet et usitatius sit, *egressa cavo*, vel *cavum*. Vid. Burmann. ad h. l. et ad Ovid. Met. III. 388. et ita Val. Max. sæpe utroque casu utitur, *egredi vitam* et *vita*, *urbe* et *urbem*. cf. lib. VII. 3. ext. 1. et 10. Sæpissime tamen verbum *egredi*, cum præpositione *e*, vel *a*, constructum, apud optimos scriptores occurrit, ut Cic. Att. VI. 8. 'egredi e portu ;' Id. Cat. I. 8. 'ex urbe ;' Suet. Claud. 23. 'ab urbe.' Et sic alibi. Gronovii editio habet, *egressa a cavo*; forte per erratum typographicum, quia in Indice est, *egressa e cavo*. Gudius et Salmasius ad oram libri conjiciunt *egressam cavo*, quod Græyius Ep. 280. ad Heins. in Burm. Syll. Epp. tom. IV. p. 362. postulare contendit et metri rationem, et sententiam loci. Nec displicet Burmanno, ita, ut de cicada intelligatur, quæ hucusque latuerat in cavo suo, nunc vero, invadente eam noctua, trepidat et festinat evadere. Id enim est *trepidare*, ut vs. 18. vulgo legitur. Viro docto tamen placuit, servare vulgatam, quia duplex Epitheton *egressam*, *trepidantem* non eleganter videatur apponi ; etsi lib. I. fab. 9. dixerit Phædrus *oppressum*, *fletus edentem*, quod facilius concoquit.—18 *Crepitantem*. Vulgo *Trepidantem*, quod explicant, cum solicitudine evadere festinantem, ut infra lib. IV. fab. 6. 3. Sed jam olim Heinsius substituit *Crepitantem*, vel *Strepitantem*. Vid. Heinsii Ep. 284. ad Græyium in Burm. Syll. Epp. tom. IV. p. 368. *Crepitantem* etiam præfert Tzschuck. cum de cicada dici possit, et *trepidantem* non satis paratum sit; *crepitantem* vero perpetuus cantus astruat, in quo oppressa sit. Cui accedit Jacobs. in Nachträge zu Sulzers Theorie, tom. VI. P. 1. p. 72. not. zz.

FABULA XVII.

ARBORES IN DEORUM TUTELA.

Olim, quas vellent esse in tutela sua,
Divi legerunt arbores. Quercus Jovi,
Et myrtus Veneri placuit, Phœbo laurea,
Pinus Cybebæ, populus celsa Herculi.
Minerva admirans, quare steriles sumerent,
Interrogavit. Causam dixit Jupiter:

Dii elegerunt aliquando arbores, quas optarent esse in suo patrocinio. Quercus arrisit Jovi: myrtus Veneri: laurus Apollini: pinus Cybelæ: alta populus Herculi. Minerva admirans cur legerint arbores *infœcundas, quæsivit causam.*

3 *Et myrtus.* Heinsius et Both. *At myrtus.—laurea.* In Ms. Perotti est, *Phœbus laurus. Phœbo laurus* legit Bernh. Moneta, qui auxit et illustravit Menagiana, tom. IV. p. 118. adjiciendo tamen, ut succurrat versui, copulam, et legendo vs. 4. *Cybelæ,* teste Burmanno.—4 *Cybebæ.* Ita optime Mss. Pith. Rem. et multæ Editiones. Sed non pauci, Pithœum secuti, legi volunt *Cybelæ,* ut Rigalt. Ed. 2. Rittersh. Meurs. Fab. Scheff. Lallem. syllaba secunda ob liquidam concurrentem producta; de quo v. notas Fabri. Neveletus dedit, *Cybele.* Perottus, fortasse quia non intelligebat illud *Cybebæ,* quod erat in Codice, quo utebatur perperam, habet *Pinus Neptuno.* Cf. Ant. Augustin. fin. Dial. V. de Nummis. Vet. p. 180. quem memorat Burm. Prasch. Ursinus, Salmasius ad oram libri, *Cybellæ,* invitis libris.—5 *Admirans.* Harius conjicit, *mirans,* sed v. Burm. ad I. 12. 5. *steriles.* Ms. Per. *sterilis.*—6 *Interrogavit.* Distinctionem, *Interrogavit causam; dixit Jupiter,* a Scheffero propositam, et a Tollio, Ouvering. Bentl. Cuningh. Schulzio, [Anton.] fortasse propter am-

NOTÆ

2 *Quercus Jovi*] Nam cum Saturni tempore ante Jovem homines carnibus humanis vescerentur, Jupiter vetuit, ne quis eo cibo uteretur, et a carnibus ad glandes convertit, quæ arbor, ab eo primum monstrata, sacra idcirco illi creditur.

3 *Myrtus Veneri*] Quia hæc arbor nascitur in littore maris, ubi Venus nata est. Quidam vero volunt idcirco myrtum esse sacram Veneri, quod Venus myrto fuisset ornata, cum judicio Paridis discessit pulchrior Deabus.

Phœbo laurea] Quia Daphnen ab Apolline amatam in hanc arborem mutatam ferunt.

4 *Pinus Cybebæ*] Huic Deæ pinus arbor sacrata fuit, quod Atys, quem deperibat, fuerit in hanc arborem mutatus, ut ait Ovid. Met. lib. X.

Populus Herculi] Quia Hercules

Honorem fructu ne videamur vendere.
At me Hercules narrabit, quod quis voluerit,

Jupiter talem protulit: Ne videamur vendere fructum cultu. Sed certe, quicquid

biguitatem in *causam dixit*, vel probatam, vel receptam, recte rejicit Burmannus; etsi Phædrus lib. IV. fab. 18. 5. dicat, 'cum rogaret causam facinoris,' et lib. IV. 12. 6. 'causam quæsivit pater,' atque etiam Ms. Perotti huic interpunctioni faveat. Sed v. lib. III. fab. 3. 2. Terent. Hec. I. 2. 3. et IV. 4. 55. quæ loca Burmanno debentur.—7 *Honorem fructu.* In aliis Editionibus, ut Rigaltii 2. Schefferi, Santoroc. Leonh. prima Burmanni, Hoogstrat. Danet. Brindlei. quibus nuper accessit Editio Didoti stereotypa, legitur, *Honore fructum n. v. v.* hoc sensu: ne, si fertiles sumeremus, videamur fructus arborum vendere honore sacrificiorum, quo nos remunerarent quasi homines: ut ita *honor* ille, Diis habitus, esset quasi pretium, quo a Diis fructum et fertilitatem redimerent. Nam *honor*, pro sacrificiis, passim occurrit. Vide quos memorat Burmannus, Cuper. II. Obs. 3. et Brouckhus. ad Tibull. IV. 6. 1. Lege etiam, quæ idem congessit ad Petron. cap. 133. Maxime Schefferus lectionem *Honore fructum* defendit; quam tamen recte repudiant viri docti, tuentes *Honorem fructu:* quæ conjectura confirmata est Cornucopiæ Perotti, in quo est, *Honorem fructu ne videantur vendere;* cum in Ms. Perotti inveniatur, *honorem fructus ne videamur.* Ex utroque autem facili negotio emendari potest, *Honorem fructu.* Quam emendationem probant præter Rigalt. Buchn. Bentlei. Neveletus, Faber, qui tamen edidit *Honore fructum,* Ursin. Freinshem. Guyet. Richter. Albinus, Burm. Heusinger. Lallem. Brotier. Bipontin. Desbillon. Sed Kohlius in Comment. Crit. Pentad. II. lib. XXXII. p. 180. commodissime rem sic expediri putat, ut, communi lectione *Honore fructum* retenta, Hypallagen esse dicamus, frequentatam poëtis cultissimis figuram. Itaque immutandis permutandisve casibus, postulante id metro, *Honore fructum,* pro, *honorem fructu*, scriptum Phædro statuit, laudans Virg. Ecl. IV. 60-63. Kohlio assentit Schirachius V. D. Clav. P. I. v. *vendere.* Cf. cl. Wakefield. in Delect. Tragœd. ad Soph. Philoct. 324. II. p. 187. Ego quidem adhæreo lectioni *Honorem fructu*, propter auctoritatem Codicis Perotti. Guyetus legi vult: *Honorem fructu ne videamur pendere,* ut *pendere* sit, expendere, destinare.—8 *Me Hercules.* In Mss. Pith. Rem. et non paucis Editt. legitur: *At me Hercule*, claudicante metro, ut putant. Quo factum est, ut variis modis succurrere tentarent viri docti. Vid. Schefferi et Hoogstratani notas. Bentleius intrusa vocula *illa* legi jubet: *At, mehercule, illa, narret, quod quis voluerit,* laudans Plaut. Pers. III. 1. 45. Ursinus: *At hæc* (Minerva) *mehercule narret q. q. v.* Guyetus per τμῆσιν: *At me narrabit Hercule q. q. v.* Heinsius post varia tentata (Vid. Ej. Ep. XXIII. ad Scheff. in Burm. Syll. Epp. tom. V. p. 40.) it. Harius et Burm. conjiciunt *mehercules*, ut priores duæ syllabæ in unam contrahantur. Hisce parent Brotier. Bipont. Desbillon. alii. Sed Harius ultimam vocis *Herculę* apud antiquos ancipitem fuisse suspicatur. Cf. Heusinger. qui laudat Vechneri Hellenolex. a se editam. lib. I. P. I. c. 3. p. 35. Priscian. lib. VI. extr. p. 723. lib. VII. p. 730. Recte igi-

NOTÆ

erat populo ornatus, cum descendit ad Inferos educturus canem Cerberum.

7 *Honorem fructu*] [*Honore fructum*] Elegimus arbores nullos ferentes fructus, ne videamur, si quando homines nos colunt, vendere fructum illarum arborum pro honore. Malim ego legere, quod alicubi invenitur, *Honorem fructu ne videamur vendere,* nempe dando hominibus fructum pro honore quo nos afficiunt.

Oliva nobis propter fructum est gratior.
Tunc sic Deorum genitor atque hominum sator:
O Nata, merito sapiens dicere omnibus:
Nisi utile est, quod facimus, stulta est gloria.
Nihil agere, quod non prosit, fabella admonet.

erit, sumo mihi olivam propter fructum. Tunc pater Deorum et creator hominum: O nata, jure sapiens haberis ab *omnibus. Ridicula* enim *est gloria, nisi prosit quod facimus. Fabula docet nihil esse agendum, quod non sit utile.*

tur Tzschuck. mallet vel *me Hercule*, vel, *me hercle. me hercule* etiam habet Didoti Editio. At vero cum in Ms. Perott. sit *At me hercules*, et hæc lectio a plurimis recepta sit, equidem non repudiaverim. *narrabit quod quis voluerit.* Ita Mss. Rem. Pith. et Ed. Vet. Sed Perottus, teste Burmanno, *At mehercules, inquit, quod quisque voluerit.* Perperam. Sanadon, Lallem. Philipp. [Anton.] *At mehercule, inquit, narret, quod q. v.* invito Brotierio. Phædrus enim sæpissime verbum *inquit* omittere solet, adeo ut *narrabit* loco suo non movendum sit. Schefferus sine necessitate substituit *narrarit*, concessive, ut sæpe apud Ciceronem. Sed observat Burmannus: sive *narrabit*, sive *narrarit* legas, eodem redit, ut ' dices' ap. Ter. Phorm. II. 2. 20. et alios, ubi objicientem sibi aliquid fingunt. Cuninghamus: *At me hercle narrarit, quod quisquis voluerit*; sed parum probabile, Phædrum ita scripsisse.—9 *Fructum.* Ms. Pith. et Vet. Edit. ut Rittershus. Nevelet. al. legunt *fructus*; sed Guyet. post Rittershus. et Fabrum reposuit *fructum*, quæ emendatio firmatur Ms. Per.—10 *Tunc sic.* Perott. *tum sic.* Ita Lallem. Brotier. Desbillon.—11 *Dicere.* Heinsius, *dicta es*, vel *diceris.*—13 Kohlius Comment. crit. Pentad. 49. p. 118. censet, Phædrum vs. 12. eleganter finiisse fabulam; vs. 13. vero ab aliena manu esse profectum. Neque etiam mihi magnopere placet, sed tamen non temere abjiciendum puto. *fabella admonet.* Cuningham. *fabella hæc monet.*

NOTÆ

9 *Oliva nobis*] Quia plantationem olivæ invenit Pallas.

11 *Sapiens dicere omnibus*] Unde Martial. lib. II. Epig. 77. ' Quid petis a Phœbo? nummos habet arca Minervæ; Hæc sapit; hæc omnes fœnerat una Deos.'

FABULA XVIII.

PAVO AD JUNONEM.

PAVO ad Junonem venit, indigne ferens,
Cantus luscinii quod sibi non tribuerit:
Illum esse cunctis auribus admirabilem,
Se derideri, simul ac vocem miserit.

Pavo accessit ad Junonem indignans, quod sibi non concesserit melos luscinii: Hunc esse admirationi omnibus volucribus; se vero *esse derisui, ubi canit.*

1 Ms. Per. *Pavo Junonem convenit*, quod Burmannus ferri posse censet.—2 *Luscinii.* Ita recte Mss. Pith. Rem. et libri editi, ut Faber, Ursin. cf. Brot. Ita quoque Seneca Ep. LXXVI. laudat 'vocem *dulciorem mobilioremque luscinii*,' ut legitur ex quinque Palat. Codd. At Perottus habet *lusciniæ*, quod syllaba secunda corripuere Hor. Serm. II. 3. 244. et Martial. VII. 87. Bip. Fide Gudii in Ms. Rem. est *luscini*, quæ scripturæ diversitas in eodem Codice jam supra notata est. Male autem scribitur *luscini*, quia secunda in hac voce brevis est. Latine tamen dicitur *Luscinus* (Gloss. *Luscinus*, ἀηδὼν), *Luscinius* et *Luscinia*, quæ voces formantur, quemadmodum *simus*, *simius* et *simia*; de quo erudite disputat Gudius ad h. l. et Salmas. ad Hist. Aug. tom. II. p. 132. Nec desunt, qui legant *luscinI*, ut Nevelet.—3 *Cunctis auribus.* Sic Mss. Pith. et Rem. sed emendavit Pithœus *avibus*, quod dederunt Nevelet. Ursinus, Bentl. statuens, admirationem solius animi esse. Nec displicet Langio. Jam olim tamen *auribus* reponi volebant Heins. et Gudius; quam lectionem timide se recipere fatetur Burmann. vulgatæ *avibus* magis favens, quam exhibet quoque Ms. Perotti. Lectioni tamen *auribus*, judicante eodem, aliquid roboris addunt illa Ovidii Met. IV. 271. Trist. IV. 10. 49. et ipsius Phædri II. Prol. 6. et lib. III. 10. 51. Eandem, cum sit elegantior vulgata, præferunt, præter Gronov. Hoogstrat. Richter. Maittar. Leonhardum, Lallem. Brotier. Bipont. Desbill. [Anton.] Tzschuck. qui notat ad v. *auribus*: 'eleganter adjecit, quippe earum hic aguntur præcipuæ partes.' Frustra Scheffer. Tollius, Cuningh. al. conjiciunt, *e cunctis avibus*, hoc sensu, inter omnes hanc potissimum in admiratione esse; Philipp. *e cunctis auribus.* v. Brotier. *admirabilem.* Ms. Pith. *ammirabilem.*—4 *Miserit.* Rittershus. *emiserit*, e conjectura. At simili modo Phædrus lib. IV. 11. 4. dixit 'vocem

NOTÆ

1 *Pavo*] Erat avis Junoni sacra, quia propter illam cæsus fuit Argus a Mercurio, et in illam avem mutatus.

Junonem] Filia erat Saturni, et soror Jovis, cui postea nupsit. Unde Virgilius: 'Ast ego quæ Divum incedo regina, Jovisque Et soror et conjux.'

Tunc consolandi gratia dixit Dea:
Sed forma vincis, vincis magnitudine;
Nitor zmaragdi collo præfulget tuo,
Pictisque plumis gemmeam caudam explicas.
Quo mi, inquit, mutam speciem, si vincor sono?
Fatorum arbitrio partes sunt vobis datæ:
Tibi forma, vires aquilæ, luscinio melos,
Augurium corvo, læva cornici omina,
Omnes quæ propriis sunt contentæ dotibus.

Tunc Diva dixit, ad hunc solandum: Verum superas figura, superas amplitudine; collum tuum nitidius est smaragdo, et extendis caudam gemmantem variis plumis. Ad quid mihi, inquit, forma muta, si superor cantu? Ista vobis contigerunt nutu fatorum; tibi species, robur aquilæ, cantus luscinio, augurium corvo, omina sinistra cornici, quæ omnes contentæ sunt propria voce. Noli appe-

---

misit sancta religio.' Et sic alii.—5 *Tunc*. Heins. legit *Huic;* quod admodum placet Bothio. Ouvering. *Tum*. Cuningh. *Tunc hanc, solandi, &c.*—6 In Ms. Per. est, *Sed forma vincis et magnitudine*, claudicante metro.—7 *Zmaragdi*. Vulgo *smaragdi*, ut Nevelet. Fab. Ursin. Bentl. Lallem. Brot. Bipont. Desbill. Didot. al. Sed rectius *zmaragdi* edidere Leonh. Burmann. Jördens. Tzschuck. Sic enim scribitur hæc vox in marmoribus antiquis, neque aliter in vetustissimis Mss. Etsi enim in priscis monumentis *z* pro *s* invenitur, quod aliquando vitiose, sive ad imitationem Græci Σ, accidit; tamen in iis vocabulis, quæ a duabus consonis *sm* incipiunt, Græcæ originis, constanter et consulto utebantur veteres litera *z*: id quod erudite probat Gudius. Laudat vero præter alia Gruter. IↃCCCCLXXXXIII. 8. IↃCLX. 2. IↃCXXVII. 10. MCXX. 6. nec non duas inscriptiones, quas suis in Phædrum notis inseruit. Vid. etiam Broukhus. ad Prop. II. 13. 43. ad Tibull. I. 1. 51. et II. 4. 27. coll. Cl. de Rooy. Animadv. Crit. in Martial. p. 61. Ita *Ζμυρναίων* frequenter occurrit in nummis, et *Zmurna* et *Zmurnæus* in antiquis Varronis, Hygini, Catonisque Codd. Ita Apollo Zminthius, Hygin. F. 106. ubi v. Buncker. Cf. Sext. Empir. Adv. Gramm. lib. I. c. 9. p. 253. Opp. ibique Fabric. *Nitor*. Wakefield. ad Lucret. II. 804. ostendere studet multis scriptorum locis, ut Ovid. A. A. I. 402. Manilii V. 261. &c. *viride* interdum idem esse quod, cœruleum, seu glaucum. Tum sic pergit p. 330. 'Phædrus item nobis astipulatur III. 18. 7. ubi pro *Nitor* malim *Viror*, quæ vox solennis Vitruvio et inferioris ævi multis scriptoribus.' Quæ conjectura etsi erudite illustrata est a Wakefieldio, atque etiam vox *viridis* de fulgore et nitore zmaragdi proprie usurpatur, probante Burmanno ad Petron. cap. 55. p. 273. et ad Ovid. Amor. II. 6. 21. emendatio tamen non est necessaria, cum æque eleganter dicatur *nitor zmaragdi*, ac *viror*. Romulus etiam Divion. habet *colore et nitore sicut smaragdus perfusus*, ut dubium non sit, *Nitor* esse præferendum.—8 Cuningham. *Pictamque plumis gemmeis c. e.* Romulus Ulmens. *pictusque plumis gemmis cauda et collo refulges.*—9 In Mss. Pith. et Rem. est, *Quo mihi, inquit, mutam speciem;* sed recte Pithœus: *Quo mi, inquit, m. s.* Male Ms. Perotti, *Cur mihi, inquit, species s. v. s.* Inde Sanadon et Philipp. emendavere: *Quo mi, inquit, tanta species*, quibus paret Lallem. v. Brotier. *mutæ speciem* rectius legi videtur Burmanno, hoc sensu: Quid prodest mihi forma, si sim muta? Sed nil temere censet mutandum. Cuningham. pro *mutam* reponit *nitidam*.—10 Romulus Div. *factorum* (Ulmens. *fatorum*) *arbitrio a Diis datæ sunt partes omnibus vobis.* Perott. *vobis sunt datæ;* Bentl. *Fatorum arbitrio partes sunt avibus datæ.*—13 *Omnes quæ*. Harius, Bentl. Cun-

Noli affectare, quod tibi non est datum,
Delusa ne spes ad querelam recidat.

tere, quod tibi denegatum est, ne spes frustrata delabatur ad querimonias.

ingh. Danet. Lallem. alii legunt *Omnesque.* Ita conjecerat Heins. Vid. lib. I. 8. 8. Sed in scriptis et editis est *Omnes quæ.* Quam lectionem etiam defendit Drakenb. ad Liv. XXVIII. 12. tom. IV. p. 187. *dotibus.* Mss. Pith. Rem. et Editt. habent *vocibus,* quod ante Codicem Perotti repertum tuebatur Burmann. Sed jam olim Heins. et Bentl. legi volebant *dotibus,* quæ emendatio postea confirmata est Ms. Perotti. Recte placuit hæc lectio viris doctis Heusing. Cuningh. Censori docto in A. B. T. 52. p. 192. Brotier. Desbill. Langio in Prolegg. ad Phædr. p. 26. Tzschuck. aliis. Sic et olim edidi. Non enim unice tantum sermo est de dote vocis, sed omnino de dotibus, quæ unicuique animali datæ sunt, ut vires aquilæ, augurium corvo, &c. Male igitur Burmannus: 'Sequamur scriptos, quamdiu sensus aptus subest: queritur enim pavo de voce sua, quod item queri aliæ innumeræ aves possent: sed illæ contentæ suis vocibus, luscinio non invident, dum aliis dotibus præstant, et si *dotibus* scripsisset Phædrus, tamen de vocis dote deberet explicari.'—15 *Recidat.* Salmasius ad oram libri et Guyet. e Ms. Pith. *reccidut,* ut *rettudit, rettulit,* et similia, sed v. Burmann. ad Ovid. Amor. I. 7. 62. et quæ Heinsius notavit ad Claud. Bell. Gildon. 44. sq. et Ovid. Ep. XIV. 46. quem Burmannus citat. Adde Desbill. ad I. Prol. 1. et Broukh. ad Prop. IV. 8. 44. Ursinus dedit *decidat.*

NOTÆ

14 *Noli affectare*] Quia, ut ait Phædrus in fabula Canis, 'Amittit merito proprium, qui alienum appetit.' Ut etiam Camelus in fabulis, qui, poscens cornua, auribus quoque privatus est.

FABULA XIX.

ÆSOPUS AD GARRULUM.

ÆSOPUS domino solus cum esset familia,

Cum Æsopus esset solus servus suo *hero, jussus est instruere prandium celerius*

1 Ms. Perott. *Æsopus domino cum esset solus familia.* Sic edidit Brot.

NOTÆ

1 *Æsopus domino solus cum esset familia*] Cum haberet solum servum Æsopum, neque præterea ullum. Sic Sidonius Apollinaris: 'Respublica nostra Tota Camillus erat.'

Parare cœnam jussus est maturius.
Ignem ergo quærens, aliquot lustravit domos;
Tandemque invenit, ubi lucernam accenderet.
Tum circumeunti fuerat quod iter longius,
Effecit brevius: namque recta per forum
Cœpit redire. Et quidam e turba garrulus:
Æsope, medio sole, quid cum lumine?
Hominem, inquit, quæro, et abiit festinans domum.
Hoc si molestus ille ad animum retulit,
Sensit profecto, se hominem non visum seni,
Intempestive qui occupato alluserit.

solito. *Pervadit igitur aliquot ædes reperturus ignem, et tandem invenit, quo excitaret facem. Quia autem circumiens protraxerat* suum *iter, contraxit* rediens, *namque regressus est recta per forum. Et quidam gerro e multitudine* dixit: *Æsope,* quid tu *cum lucerna alto die? Quæro, inquit, hominem; et properat celerans domum. Si hic importunus revocavit illud in animum, intellexit sane, se non visum* esse *hominem Æsopo, quod voluerit jocari importune cum negotioso.*

post Lallem. Ms. Pith. Rem. et Edit. Vet. *solus cum esset familia.*—3 *Aliquot lustravit domos.* Perott. *domos aliquot lustravit.*—5 *Circumeunti. circum eunti* divisis vocibus malebat Harius, sed *circum* in compositis *m* in talibus verbis in enuntiatione amittere, nec in scriptura servare, ut solent in aliis compositis, ut *circumvenire, &c.* ex Grammaticis veteribus egregie Broukhus. ad Prop. II. 4. 26. et scribendum esse *circuire* docuit. Aliter censet Cort. ad Sallust. Jug. c. 45. p. 623. contra optimos Codices, qui et eo in loco *circuire* exhibent, et c. 49. *Burm.* Multi tamen, ut Bentl. Lallem. Brot. dederunt, *circumeunti.* [Edidit Schw. *circueunti.*]—7 *Et quidam e turba.* Ita Mss. Pith. Rem. et Edit. Vet. Sed in Ms. Per. *Et* deest, probante Brot. Heins. mallet, *Hic quidam*, i. e. tum, suffragante Bentl. [et Anton.] Ouveringius *At quidam e turba*. Tollius copulam vult deleri, ut lib. IV. fab. 21. 11. sqq. etsi vulgatam defendi posse censeat ex lib. I. fab. 29. 10.—8 *Quid cum lumine?* Ms. Pith. Rem. Edit. Pith. Neveleti: *quid tu cum lumine?* Sed sic versus ratio non constat. Cod. Per. recte habet, *quid cum lumine?* Ita jam olim legi volebat Rittersh. probantibus Meursio, Buchnero, Freinshemio, aliis. Atque etiam notat Burmannus, rectius *tibi* fuisset, si versus admitteret, ut Ovid. Art. I. 693. 'Quid tibi cum calathis?'—9 *Abiit.* Multæ editiones, ut Nevel. Rigalt. Fab. Gronov. Maittar. Desbill. *abit.* Rittersh. emendavit *abiit*, quod probant post Meursium, Gud. Salmas. plurimi Interpretes.—10 *Retulit.* Ms. Pith. *rettulit.* Ita Brot. Bipont. Fab. Didot. sed v. V. L. ad lib. III. fab. 18. 15.—12 *Alluserit.* Gud. *illuserit* e conjectura, quæ lectio ab hoc loco est aliena. Vid. Not. Burm.

EPILOGUS.

SUPERSUNT mihi, quæ scribam, sed parco sciens:
Primum, esse ne tibi videar molestior,
Distringit quem multarum rerum varietas;
Dein, si quis eadem forte conari velit,
Habere ut possit aliquid operis residui.
Quamvis materiæ tanta abundet copia,
Labori faber ut desit, non fabro labor.

Restant adhuc mihi quæ fingam, verum abstineo non ignarus; primo ne tibi sim importunus, qui distineris multitudine diversorum negotiorum: deinde si quis velit forsan tentare eadem, ut possit ipsi superesse aliquid residuæ materiæ quam scribat: *quamvis tanta sit ubertas argumenti, ut artifex desit operi, non opus artifici.*

2 Mss. Pith. Rem. *Primum, esse tibi ne videar molestior*, quod ferri posse existimat Brot. cum litera *m* sæpe a Phædro non *elidatur*. Itaque edidit, post Neveletum. Pithœus emendaverat, *Primum, tibi esse ne v. m.* cui obsequuntur Gud. Hoogstrat. Lallem. Bentleius reponit: *Primum esse videar n. t. m.* posteriore in *tibi* longa; quam transpositionem Burmannus putat arbitrariam, et minime necessariam, cum *tibi* in Phædro et produci et corripi possit: Bentleium tamen sequitur Cuninghamus. Harius conjicit, *videar ego molestior:* nescit Burmannus, qua elegantia aut necessitate. Lectionem, *esse ne tibi v. m.* habent Ursin. Fab. Scheff. Burmann. Bipontini, alii. At vero non temere rejicienda erat librorum scriptorum lectio. Vid. Burm. ad Petron. c. 43. *molestior.* Gronov. legi vult *immodestior.* Perperam. Nam immodestia consistit in procaciter petendo aliquid, ut lib. II. fab. 1. 15. ubi modesti opponuntur cupidis; nihil vero hic petit Phædrus, sed brevitati suæ vult gratias deberi: id quod acute vidit Burmannus, fuse contra Gronov. disputans.—3 *Distringit.* Mss. Pith. Rem. Nevelet. Rigalt. 2. Fab. Lallem. Brot. Danet. al. *Destringit.* Sed alii rectius *Distringit*, probantibus Burmanno et Desbill. Hæc duo verba non raro a librariis confundi, docere potest Varietas Lectionis ad lib. I. fab. 29. 2. lib. II. fab. 5. 13. et lib. IV. fab. 6. 1.—5 *Aliquid operis residui.* Harius mavult *residuum*, quia Latine dici non posse censet, *aliquid operis relicti*, sed *relictum.* Hunc confutat Burmann.—6 *Materiæ.* Mss. Pith. Rem. habent *naturæ.* v. Brotier. Sed Gudius *naturæ* veram et genuinam putat esse lectionem, ut *naturæ tanta copia* idem sit quod, 'copiosa rerum varietas' IV. Epil. 2. *naturæ* quoque Salmasius ascripserat margini e Cod. Ms. Sed *materiæ* præfert Burmannus, quia auctor ea voce sæpe ita utitur. Deinde natura recte 'artifex fœcunda omnis bonæ malæve materiæ' dicitur Val. Max. I. 8. ext. 18. non ipsa materies. *materiæ* vero hic exigunt sequentia *Labori faber ut desit*, qui *materiarius* inde dictus: Reines. Class. Insc. I. 2. et *materiam* proprie de illo ligno, in quo fabri laborant, dici, notum est. Cf. Burmann. qui laudat Tennul. ad Frontin. I. 5. 1. *naturæ* præter alios edidere Gronov. Brot. Sed frustra Burmannus ad h. l. a Brotierio Codices confingere dicitur, qui magno numero habeant *materia*; cum sermo sit in nota Burmanni de loco Quintiliani II. 8. 'cum alterum alterius natura miscendum arbitraretur,' ubi alios codices

Brevitati nostræ præmium ut reddas, peto,
Quod es pollicitus: exhibe vocis fidem.
Nam vita morti propior est quotidie:
Et hoc minus perveniet ad me muneris,
Quo plus consumet temporis dilatio.
Si cito rem perages, usus fiet longior:
Fruar diutius, si celerius cepero.
Languentis ævi dum sunt aliquæ reliquiæ,
Auxilio locus est: olim senio debilem
Frustra adjuvare bonitas nitetur tua;

Postulo ut tribuas mercedem quam promisisti brevitati nostræ, et *præstes fidem verborum. Quotidie enim mors magis magisque instat, et eo minus redibit ad me præmii, quo plus temporis procrastinatio edet. Si conficias rem citius, usura erit diuturnior*, et *potiar longius, si incepero maturius. Dum reliquiæ aliquæ* vitæ *deficientis restant* adhuc, *locus relinquitur auxilio: incassum tua benevolentia conabitur*

magno numero *materia* habere dicit.—8 *Brevitati*. Mss. Pith. Rem. et multæ Editiones, etiam Brotierii, Bothii et Desbill. habent *Brevitatis*; sed Heinsius, Salmasius et Tollius emendant *Brevitati*, quod plurimis placuit. *præmium*. Fide Heinsii et Brot. in Ms. Pith. pro *præmium* scriptum est, *mium*, τῷ *præ* oscitantia librarii omisso; qui lapsus, judicante Brot. eo erat facilior, cum initium lineæ esset *træ mium*. Recentiori manu superscriptum *ni*. Inde Salmasius emendavit *nimirum*, quod languidam orationem facere videtur Burmanno, qui quam vim hic habeat non videt. Gronovius conjicit *mutuum*. —9 *Pollicitus*. Rittersh. scribi vult *policitus*. Frustra. Vide Freinshem. et Burm.—11 *perveniet*. Mss. Pith. Rem. *Et hoc minus veniet*, claudicante metro; sic tamen edidere Rigalt. Rittersh. Nevel. Fab. Freinsh. Gronov. alii. Pro quo Ursin. Scheff. Heins. revocant *perveniet*, quibus obsecuti alii. Guyet. Maittar. Buchner. Harius conjiciunt *deveniet*; sed *perveniet* ex mente Burmanni usitatius, ut Ovid. ex Pont. I. 3. 94. Et ita ille sæpius de aliis rebus. Ita apud Jurisconsultos pecunia, hæreditas, et similia *pervenire* ad aliquem dicuntur, rarius *devenire*. v. Burm. Gudius parum probabili conjectura *minus usu veniet*, quod receperunt Walch. Hoogst. Didot. sed vellet Burmannus hoc Latine dici ostendisset, pro, hoc minus utendi muneris erit facultas, quo magis differatur. Si quis *veniet* retinendum contendat, e conjectura Burmanni poterit legere, *Et hoc minus tui ad me veniet muneris*. Sic edidit Cuningh. et ita jam olim Faber legi posse putabat, qui etiam conjiciebat: *Et hoc minus et minus ad me veniet muneris*, ut dicunt *magis magisque*, *minus minusque*, suffragante Daneto.—13 *Si c. r. p.* Nevelet. edidit: *Et c. r. p.*—14 *Celerius*. Guyetus, qui credebat secundam in *diutius* producendam, pro *celerius* rescribit *citius*, ut versus staret; sed secunda in *diutius* brevis facit tribrachyn. Vid. lib. I. fab. 2. *Burm.*—*cepero*. Vulgo legitur *cœpero*, sc. frui; sed placuit admittere conjecturam Rittershusii *cepero*, quam probat Burmann. et quam receperunt Rigalt. Danet. Freinsh.

NOTÆ

11 *Et hoc minus perveniet*] [*Et hoc minus veniet*] Hic versus mensuris suis caret. Emendari sic autem potest: *Et hoc minus, et minus, veniet ad me muneris*; vel, *Et hoc minus tui ad me veniet muneris*.

Cum jam desierit esse beneficio utilis,
Et mors vicina flagitabit debitum.
Stultum admovere tibi preces existimo,
Proclivis ultro cum sit misericordia.

auxiliari mihi confecto annis, cum jam benignitas cessaverit esse opportuna, et mors propinqua exiget vitam *debitam. Crede* esse *ridiculum adhibere preces erga te,*

Lallem. Brot. Bipont. Jakob.—18 Mss. Pith. Rem. fide Neveleti et Brotierii habent: *Cum jam desideret esse beneficio utilius.* Corrupte. Pro quo Pithœus et multi alii, huic obsecuti, etiam Burmannus et Bipontini reposuerunt, *Cum jam desierit esse beneficium utile,* optimo sensu. Quæ lectio cum nimium a veteri scriptura recedere videretur, Gudius ad Mss. lectionem utique accommodatius legi vult: *Cum jam desierit esse beneficio utilis,* hoc sensu: Cum jam Phædrus senio debilis desierit esse tuo beneficio utilis; ut utilis capiatur active, qui uti beneficio possit. Apte tuetur Gudius hanc lectionem loco Martialis lib. II. Ep. 90. in quo est, 'nec inutilis annis,' i. e. dum annis meis uti possum. Eandem receperunt Richter. J. F. Gronov. Hoogst. Lallem. Mascrier. Philipp. Brotier. Desbill. Et placet Schirachio Clav. P. I. p. 393. quibus ego accedo. Displicet tamen aliis, forte frustra existimantibus, non bene Latine dici hominem alicui rei utilem. Propterea Desbillonius verba Phædri aliter explicat, referens τὸ *utilis* ad vocem *bonitas,* ut sensus sit: Cum jam tua bonitas beneficio, collato videlicet, utilis mihi esse desierit. Heinsius, *desierit esse beneficio locus,* e conjectura.—19 *flagitabit.* Ita libri scripti et editi. Bentl. et, teste Tollio, etiam Ouvering. *flagitarit* conjiciunt, quod præcessit *desierit;* [accedit Anton.] sed Burmann. et Harius tuentur *flagitabit,* quia, si admittatur emendatio Bentleii, Phædrus diceret, cum jam mortuus fuero; quod non patitur vox *vicina.* Ad hæc, ista diversitas temporum et modorum sæpe studio et elegantiæ causa adhibetur ab optimis scriptoribus, de quo consules notas Burmanni, memorantis præter alia locum Ter. Andr. IV. 1. 25. 26. ut omittam, ipsam rem h. l. postulare diversitatem temporum. Post hunc versum Rigaltius mallet ponere vs. 26. et 27. sed post vs. 27. fingit lacunam. Frustra; bene enim cohærent omnia.—20 *Preces existimo.* In Ms. Rem. est *preces exes;* in Pith. *præceps exis,* unde Pithœus fecit *preces existima,* quod multæ habent editiones, ut Rigaltii 2. Nevelet. Fab. Ursin. Schefferi 3. &c. Sed *existima* nescit quo referat Burmannus, et corruptam esse vocem recte credit; quare sententiæ Schefferi adhæret, qui legit *existimo,* probante Guyeto; ut sit formula confitentis importunitatem tot suarum precum. Secuti Sanadon et Philipp. E corrupta codicum lectione Gudius *sexcenties* fecit, acuta, ut ait Burmannus, et blandiente conjectura, sed dubia et fallaci; quare is non ausus fuit, recipere in contextum, ut fecerunt Gronov. Maittar. Walch. Richter. Leonh. Hoogstr. Didot. Offendunt præterea aures junctæ voces *preces sexcenties* syllabis asperis, e tot *s* et *e* confragosis: *preces sexcenties* denique esset hominis indignantis, non simpliciter rogantis, observante Bentleio, qui hinc, quanquam sine ulla veri specie, exsculpit: *Stultum admovere tibi preces est, Eutyche, Proclivis ultro cum sis misericordiæ.* cf. Gud. et Burmann. it. V. L. ad vs. 21. Cum in Cod. Pith. legatur *præcepsexis,* Desbillonius credit, inde eruendum esse, *perspexeris,* hoc sensu: Ipse perspexeris, me stulte facere, quod preces tibi admoveam, cum sis sponte misericors. Cuninghamus suspicatur, Phædrum scripsisse: *Stultum admovere est tibi preces enixius.* Sed præstat retinere lectionem Schefferianam, receptam a plurimis.—21 *Sit.* Suspicatur Schefferus, Phædrum scripsisse, *Proclivis cum sis misericordiæ,* ut Silius lib. XIII. 585. dixit, 'sceleri proclivis egestas.' *Schw.* Non opus est, mutare in *sis,* cum Phædrus more suo *misericordiam proclivem* dixerit, pro viro proclivi per misericordiam in benignitatem, ut modo, 'bonitas nitetur tua,'

Sæpe impetravit veniam confessus reus:
Quanto innocenti justius debet dari?
Tuæ sunt partes, fuerunt aliorum prius;
Dein simili gyro venient aliorum vices.
Decerne quod religio, quod patitur fides,
Et gratulari me fac judicio tuo.
Excedit animus, quem proposuit, terminum;

cum facilis ultro sis ad misericordiam. Reus confitens exoravit sæpenumero veniam: quanto æquius debet concedi insonti? Tuum est primo, deinde aliorum, et venient partes aliorum pari cursu. Statue quod religio, et *quod fides sinunt, et effice ut laudem tuam sententiam.* Jam mea *mens aberrat* a *proposito termino; verum ani-*

et sexcentis aliis locis. Johnsonius ejecit *sis*, vel *sit*; sed videat, qui versus sine eo stare possit. *Burmann.*—24 sq. Brotier. testatur, in Mss. Pith. et Rem. legi: *Tuæ sunt partes, fuerunt aliorum: dein Simili gyro venient aliorum prius vices.* Fide Neveleti hi versus in Ms. Pith. ita exhibentur: *Tuæ sunt partes fuerunt aliorum dein: Simili gyro venient aliorum prius vices.* Contra Gudius in suo, i. e. Pithœi Codice, memorat inveniri: *Tuæ sunt partes, fuerunt aliorum, Dein simili gyro venient aliorum vices,* omisso τῷ *prius.* Quæ scripturæ et interpunctionis diversitas in eodem Codice in hoc opere sæpius notata est. Dolendum, viros doctos, qui libros scriptos inspexerunt, non accurate indicasse, quæ sint a manu prima, quæ a secunda. Pithœus emendavit: *Tuæ prius sunt partes, aliorum dein: Simili gyro venient aliorum vices.* Ita Neveletus. Alii tentarunt alia. Burmann. ex antiquorum Codicum vestigiis vellet: *Tuæ nunc* (Gudius et Bentl. *Tuæ sunt*) *partes, fuerunt aliorum* (Bentleius *fuerant illorum;* Gudius *fuerunt aliorum*) *prius, Dein simili gyro venient aliorum vices.* (Sic etiam Bentl. et Gud.) J. F. Gronov. edidit: *Tuæ sunt partes, fuerunt aliorum, dein S. g. v. a. v.* Hoogstr. et Maittarius Gudio obsecuti, dederunt: *Tuæ sunt partes, fuerunt aliorum prius, Dein s. g. v. a. v.* quam lectionem reliquis anteferendam duxi. Sic fere Brot. Bipont. Desbillonius, nisi quod hi habeant, *fuerant aliorum prius.* Alii, ut constaret metri ratio, addiderunt, *Similique gyro,* ut Burmannus, in cujus Edit. majori legitur: *Tuæ prius sunt partes, aliorum dein; Similique gyro v. a. v.* Cui parent alii. Nec defuerunt, qui hos vv. vel expungerent, vel, ut Philipp., abjicerent tantum vs. 25. retento 24. Perperam.—*aliorum.* Quia bis occurrit, Bentl. prius mutat in *illorum;* quod repudiat Burm. [In his vv. Schwabii lectionem habet Anton.]—26 *Patitur.* Bentl. legit *poscit,* invitis Hario et Burmanno. [*pat.* est commodum. *Anton.*]—27 Libri scripti hic mirum in modum interpolati sunt; cf. V. L. ad vs. 24. Notante Neveleto in Cod. Pith. scriptum erat; *gratulari me facere judicio tuo,* additumque a docta manu (an forte Rigaltii? v. not. Gud.); *f. patere;* sed in Mss. Pith. et Rem. *Et gratulari me tacere judicio tuo.* Vid. Brotier. *fatere* inveniri in Ms. Pith. notat Heinsius; *tatare* Gudius. Hic faciebat inde *patere,* ut et Heinsius, licet diverso emendent modo: Gudius, *Gratari me patere;* Heinsius, *Me gratulari patere.* cf. Burmann. qui, cum *patitur* modo præcedat, conjicit, *me da judicio;* Cuningham. vero legendum existimat: *Et g. dato mi judicio tuo.* Lectio, quam

NOTÆ

25 *Simili gyro venient aliorum vices*] Tuo nempe exemplo alii monebuntur, ut et ipsi suo quisque tempore et loco præstent debitum officium, et innocentiæ succurrant.

27 *Gratulari me fac judicio tuo*] Ellipsis præp. *de,* ut sit, de tuo judicio.

Sed difficulter continetur spiritus,
Integritatis qui sinceræ conscius,
A noxiorum premitur insolentiis.
Qui sint, requires: apparebunt tempore.
Ego, quondam legi quam puer sententiam,
Palam mutire plebeio piaculum est,
Dum sanitas constabit, pulchre meminero.

mus integer, *conscius suæ innocentiæ, qui obruitur injuriis malevolorum, vix sibi potest temperare. Rogas quinam sint* malevoli: *erumpent quandoque. Ego meminero* semper *optime, dum ero sanus,* hujus *effati quod didici puer: Periculosum est* homini *novo obloqui publice.*

dedi, auctorem habet Pithœum, quem sequuntur plurimi.—30 *Sinceræ.* Schefferus conjicit *sincere;* Heins. *sibi veræ.* Sed bene Burmann. observat: Si talia deberent mutari, quantus non licentiæ campus aperiretur!—32 *Requires.* Rittersh. Ursin. Freinshem. Bentl. [Anton.] Cuningh. Didot. ediderunt *requiris.* Sed vulgatum *requires* locum suum tueri potest. Simili in re Cic. Arch. 6. 'Quæres a nobis, Grati.' Et cap. 7. 'Quæret quispiam, quid?'—34 *Mutire.* Ms. Pith. corrupte *mutture.*—*piaculum.* Libri scripti Phædri et pleræque Editiones habent *periculum.* Sed vera lectio *piaculum,* quemadmodum jam olim Faber volebat legi. Ita enim legitur cum in Codd. Mss. tum in Editt. vulgatis Festi. Alii vero tribuunt τὸ *periculum* Phædro, aut textum Festi mutanti, aut memoriæ vitio ita citanti; alii librario. Hisce recte accedit Burmannus, quia alias sæpe itidem aberrarunt librariorum manus, et pro *piaculo, periculum,* notiorem vocem obtruserunt. Vid. Heins. ad Ovid. Met. xv. 155. et Burm. ad Met. II. 565. Desbillonius tamen e Codd. Mss. Phædri cum Scheffero, qui vulgatum tuetur, et multis aliis edidit *periculum,* addens: 'Hæc ipsa lectionis varietas novum est testimonium, quo illud, quod jam demonstravimus, has esse Phædri fabellas, confirmatur: auctor enim si esset recens, versum Ennii retulisset, qualis in omnibus Festi exemplaribus exhibetur.'—35 *Sanitas.* Heinsius *sana mens,* e conjectura non necessaria.—*meminero.* Alii, ut Nevelet. *memini.* Sed Rittersh. monet, versum postulare, ut legatur *meminero,* ut est in Excerptis Rigaltii. cf. Not. Heinsii. Buchnerus mallet *meminerim;* at Freinsh. observat, potuisse et scribi *rememini,* ut *commemini* apud Ciceronem. Sic quoque conjicit Salmasius, teste Gudio. Fide hujus viri docti in Ms. Rem. erat *memin.*

NOTÆ

31 *A noxiorum*] Sejani scilicet, quem sibi accusatorem, testem, ac judicem simul fuisse conquestus est alia fabula.

33 *Legi puer sententiam*] Ex Ennii Telepho sumtus est: 'Palam mutire plebeio piaculum est.' Istud ipsum est, quod alicubi facete dixit Juvenalis: 'Plurima sunt, quæ Non audent homines pertusa dicere læna.'

35 *Sanitas constabit*] Absolute pro ipsa ratione. Ita Cic. 'Quibus ad sanitatem redeundi potestas facta est;' pro, ad bonam mentem. Sensus igitur est: Dum ero sana mente præditus, caute revocabo in memoriam hanc sententiam.

PHÆDRI

AUGUSTI LIBERTI

FABULARUM ÆSOPIARUM

LIBER IV.

PROLOGUS AD PARTICULONEM.†

CUM destinassem terminum operi statuere,
In hoc, ut aliis esset materiæ satis,

Cum proposuissem imponere finem operi, eo consilio, *ut superesset aliis satis*

† Perperam hic Prologus in Codd. Mss. in librum v. fuit conjectus, cum ad quartum pertineat. Vid. ad vs. 14. Itaque jam olim Pithœus, videns in Codice suo vs. 14. scriptum esse, 'Quartum libellum,' eum ad calcem libri IV. rejecit. Sed Brotier. rectius libro IV. præposuit, cui cum Bipontinis, Langio, Didoto, in Editione stereotypa, obsecutus sum.— 1 *Terminum operi statuere.* In Mss. est, *terminum operis habere*, quod quia leges carminis respuunt, Meursius emendavit, *operis habere terminum.* Sic vulgo legitur, etiam in Editione Burmanni et Bipontina: pro quo Salmasius reposuit ad oram libri, *terminum operi tradere.* Alii, ut Rittershus. et Barth. Adv. XXX. 22. et Ablegm. Crit. II. 23. conjiciunt, *terminum operi hunc*, vel *huic addere;* Cuningh. *operi terminum figere;* sed Bentl. Johnson. Maittar. Walch. post Gud. Gronov. Schefferum, Tollium, *terminum operi statuere:* quam lectionem isti viri docti vel probant, vel in textum recepere. Secutus Desbillonius, cui *habere* in vetere scriptura non multum differre videtur a *statuere;* lectio vero *operis habere terminum*, a multis Criticis recepta, hoc sensu locutio insolita et vix Latina putanda, maxime cum *destinassem* præcesserit. Agit quidem Burmannus causam vulgati, et multis credibile fa-

Consilium tacito corde damnavi *meum*.
Nam si quis talis etiam est tituli *appetens*,

argumenti, repudiavi tacite meum consilium. Nam si quis auctor talis operis surgat,

cere studet, *terminum habere* Latinum esse, quod non nego; at non ea significatione, qua hic legitur, pro, finire, finem facere. In exemplis enim, a viro docto adductis, ut Ovid. Fast. I. ult. Fast. V. 602. aliis, 'terminum habere' est, finiri. Alia res esset, si Phædrus scripsisset, *opus habere terminum*. Ant. Æmilius in ora Codicis notaverat, *Cum destinassem habere hunc operis terminum*. v. Burm. Nonnullos *facere terminum* legere, testantur Walch. et Hoogstrat. quod præferrem, nisi metrum respueret. Burmannus miratur, neminem reperisse, *terminum operi ponere*. [Possit, si quis malit, ita: *ter. meum habere opus*. Anton.]—3 *Meum*. Hæc vox deest in libris scriptis, necnon in Editt. Pith. Rittershus. et Neveleti. Eandem excogitaverunt Pithœus, Rittershus. et Salmasius ad oram libri. V. Brot. coll. Barth. Ablegm. Crit. lib. II. 23. et Not. Gud. Gronov. et Burm. *prius* conjiciunt. Bentleius *statim*, quod Burmanno non est verosimile; non enim probari potest, non intercessisse intervallum aliquod antequam mutaret sententiam; melius postquam jam destinasset, mutasse deberet credi. [*meum* malim quam *prius* vel *statim*. Anton.]—4 *Tituli appetens*. Locus mendosus! In Mss. Pith. Rem. legitur: *Nam si quis talis etiam est tituli*... Sed cum versus ita esset ultimo pede minor, Freinshem. emendavit *tituli appetens*. Sic et Ant. Æmilius in ora codicis sui castigavit, teste Burmanno; quæ lectio multis recte placuit, recepta a Kœbero, Richtero, Desbill. aliis. Etenim est ad sensum apta, eidemque favet Liv. IV. 34. 'navalis victoriæ vanum titulum appetivere.' cui adde Ovid. Art. I. 692. Permulti vero cum Rigaltio legere maluerunt, *tituli artifex*, quod non habet sensum commodum, cum sic *titulus* capiendum sit pro, inscriptione. V. Desbill. Edidere tamen, præter Burmann. Danet. Brindl. Lallem. Brot. Didot. alii, *tituli artifex*. quo v. Exc. XIII. ad h. v. J. F. Gronov. et Ursin. mallent *tituli avidus*, i. e. ejusdem laudis, nempe e fabulis scribendis, cupidus: quæ lectio non displicet Ouvering. et Brot. Burmannus æque facile atque *avidus est* legi posse putat, *cupidus est;* et majori specie. Meursius fecit *tituli diligens*, ut per *titulum* intelligat titulum poëtæ. Sed observat Burmann. suppetere quidem exempla, quibus *diligens artis*, et similium, dicatur, quæ quotidie quis diligenter exercet, ut 'diligens antiquitatis' apud Sen. N. Q. VI. 12. sed quomodo quis possit titulum diligenter exercere, aut versare, non videt; nisi forte *tituli diligens* debeat sumi pro, diligens titulum, ut 'præmetuens doli' lib. I. fab. 16. et similia. *Studii diligens*, quod Gudius per longas ambages circumducta conjectura et contra Codicis auctoritatem reponit, Burmanno languidius et minus elegans videtur. Neque credit, si *studii* scripsisset Phædrus, facile librario in mentem venisse, *tituli* supponere, aut glossatori, ita explicare. Strenue tamen lectionem Gudii tuentur de Schirach. et Leonh. quam Bipontini et Jakob. receperunt in textum. Walchius legit: *Nam si quis talis etiam esset styli diligens*, vocem *tituli*, quæ est in Mss. rejiciens, quam conjecturam, ut violentam et metro repugnantem, rejicit Heumannus in N. B. P. 27. p. 611. Johnson. *Nam si quis talis etiam studioli est amans*, sed non docuit, unde hanc vocem, Latio incognitam, depromserit. Bentl. *Nam si quis talis etiam tituli*

NOTÆ

4 *Tituli* appetens] [*artifex*] Si quis velit scribere fabulas, et illud opus tali titulo insignire. Vox illa *artifex* desideratur in quibusdam exemplaribus. Fuit vero restituta in editione Phædri, quam curavit Pithœus.

Quo pacto divinabit, quidnam omiserim,
Ut illud ipsum cupiat famæ tradere:
Sua cuique cum sit animi cogitatio,
Colorque proprius? Ergo non levitas mihi

qua ratione intelliget, id *quod prætermiserim, ut velim commendare ipsum famæ, cum sit suus cuique* modus *cogitandi, et color proprius? Non igitur* aliqua *incon-*

---

est æmulus; Barth. Adv. xxx. 22. et Ablegm. Crit. lib. ii. 23. *Nam si quis talis etiam est tituli honor;* Heins. *Nam si quis talis est etiam tituli locus.* [Anton. *Nam si cui talis est etiam tituli locus.*] Sed de variis hisce conjecturis egregie Burmann. 'quæ omnes possent defendi, sed quarum nulla a Phædro profectam esse vocem, quam adjiciunt viri docti, confirmare pro certo potest.' Locus hic mutilus absque integriore Codice scripto ita plene restitui vix potest, ut amplius dubitationi non sit locus. Hinc Pithœus, Rittersh. Nevel. alii, quod sanari posse diffidebant, intactum reliquere.—*est*. Lege *erit;* alioqui versus non stabit, nisi τὸ *m* sustineat syllabam. *Faber*. Cui accedit Guyet.—5 *Divinabit*. Mss. Pith. Rem. et Edit. Vet. ut Rittersh. Nevel. habent *damnabit*, errore manifesto librarii. Lectionem *divinabit* primus exhibuit Rigaltius in Edit. ii. ann. 1617. Qui quia non indicavit, unde hanc eruisset, multi frustra putaverunt, eam esse Cod. Rem. lectionem. v. Brot. coll. Desbill. Multi tamen perperam retinent *damnabit*. Meursius e. c. legi vult *Q. p. damnabit quod quicquam omiserim*. Sic etiam Ursinus, nisi quod pro *quod*, *si* legat. Barth. Adv. xxx. 22. et Ablegm. Crit. ii. 23. *Quo pacto damnabit, quicquam omiserim* (omissa vocula *si*) *Ut illum et illum cupiam famæ tradere*. Fide Burmanni Ant. Æmilius in ora codicis sui legebat: *Quo pacto damnabit, quod quicquam omiserim, Quod illum cupiam famæ tradere*, vel, *si quicquam omiserim*. Porro, *Quod alterum me cupiam famæ tradere*. Frustra. De alia Heinsii conjectura lege ejusdem not. in Edit. Burm. c. not. Var. coll. not. Burm. in Edit. majori.—6 *Ut illud ipsum cupiat*. Libri scripti et Editiones aliquot (Rigalt. Rittersh. Nevel. Richter. Scheff. item Wasius in Senar. p. 68. Danet. Leonh.) habent, *Ut illum ipsum cupiam*, unde sensus bonus elici nullus potest. Guyetus et Faber emendationem proposuerunt, *Ut illud ipsum cupiat*. Desbillon. Optime. Est enim ineptum, *illum ipsum cupiam f. t.* legere, et, quod volebat Schefferus, per *illum* masculino genere artificem, per *ipsum* vero quod Phædrus omiserit intelligere; cum *illud ipsum, illa ipsa* de eodem non raro occurrant. Vid. Burm. Meursius legi vult: *Ut illum ipsum cupiam famæ traderem;* Ursinus: *Aut non illum ipsum cupiam f. t.* Neveletus: *Ut illum cupiam f. t.* Maittar. Didot. *Ut illud ipsum cupiam f. t.* Quæ omnia vix placebunt. Harius: *Ut ille id ipsum c. f. t.* Sed Burmanno propius ad *illum* videtur accedere *illud*.—7 *Animi cogitatio*. Heins. vult *animo:* Bentl. *conscientia Dolorque proprius*. Quem vid. cum Burmann. Mihi durum videtur *cogitatio* mutare in *conscientia:* et lectio vulgata apta est ad sensum. —8 *Colorque proprius*. In Mss. Pith. Rem. et Editt. nonnullis, ut Rigaltii 2. Schefferi, est, *Colorque prior*, metro et sensu repugnantibus; pro quo Rittershus. legendum proposuit *proprius*, addicente Guyeto: quæ lectio, maxime cum *sua cogitatio* præcedat, merito placuit plurimis. Faber conjicit *Colorque privus*, i. e. peculiaris, proprius, in quam conjecturam, præter Walchium,

NOTÆ

8 *Colorque proprius*] [*c. privus*] Legendum est, et ob sensum et ob metri necessitatem, *Colorque privus;* id est, proprior et particularis. At vero *color* metaphorice est, agendi ratio; ut legere est apud Senecam.

Sed certa ratio causam scribendi dedit.
Quare, Particulo, quoniam caperis fabulis,
(Quas Æsopeas, non Æsopi, nomino,
Paucas ostendit ille, ego plures dissero,
Usus vetusto genere, sed rebus novis ;)
Quartum libellum nunc vacive perleges.

stantia mihi præbuit ansam exarandarum fabularum, *sed ratio indubitata. Quocirca, Particulo, cum delecteris fabulis quas inscripsi fabulas Æsopias, non Æsopi, quia scripserit paucas, ego exaravi multas, sequens veterem rationem, sed* inserens

---

inclinat Burmannus. Eandem receperunt Danet. Maittar. al. Suspicatur autem Faber, rudes librarios e *privus* fecisse *prius*, quod quia non responderet *τῷ color*, alios rescripsisse *prior*. Contra Desbillonio vero videtur similius, librarium scripsisse per compendium *privs*, ex quo alter fecerit *prius*; demum tertium, qui solœcismum corrigere voluerit, reposuisse *prior*. Salmasius conjiciebat *Colorque purior ;* Ant. Æmilius in ora Codicis sui *Colorque potior ;* Freinshem. *Calorque propior*, quod explicat de enthusiasmo poëtico, suffragante Scheffero. Nam in Vett. Editt. est *Color propior.*—11 *Æsopeas.* In Mss. Pith. Rem. et Edit. Vet. legitur *Æsopias.* Sed ut constaret metri ratio, emendandum fuit *Æsopeas,* quod *Αἰσωπείοις λόγοις* Græcorum respondet.—12 *Paucas ostendit ille.* Fide Gudii in Ms. Rem. legitur, *Quasi paucas ille ostendit ;* at Neveletus testatur in V. C. Pithœi inveniri, *Quasi paucas tale ostendit.* Sic legi in utroque Codice confirmat quoque Bentl. Sed Gudius verosimillima conjectura abjicit importunam voculam *quasi*, repetitam a librarils ex præcedentis versus initio, reponens e Cod. Rem. *Paucas ostendit ille*, quod receperunt Hoogst. Richt. Leonh. Bipont. et placet Walchio. Etiam Burmann. istam particulam delendam censet, legi jubens, *Qui paucas ostendit*, probante Jacobs. in Observatt. ad Phædr. cit. Alio modo tamen lectiones Codd. Mss. exhibent Brot. et Desbill. Ille enim in Mss. Pith. Rem. et non paucis Editionibus ait legi, *Quasi paucas ostenderit ;* hic vero notat ad h. l. ‘ Pithœus in suo Cod. Ms. invenit : *Quasi paucas ille ostendit*, unde confecit et edidit, *Quasi paucas ostenderit*. Quam lectionem non pauci Editores admiserunt.’ Explicant autem *τὸ quasi*, quia. Cuningh. suspicatur, poëtam scripsisse : *Cum paucas ille ostenderit ;* Tzschuck. *Quas si*, ut Phædrus causam afferat. [Anton. *Paucas qui os. ego illo plures dissero.*] Guyeto hic versus suspectus videtur ; Sanadon vero et Philipp. eundem abjiciunt. Perperam. *dissero.* Gudius *disseram*, e conjectura. Secuti Maittar. Hoogst. Richt. Leonh.—14 *Quartum libellum.* Ita edidi e Mss. Pith. Rem. et Editt. Vett. Rigalt. 2. Nevel. Meursii, quibus præter Scheffer. Schutzium Crit. in Phædr. Obs. p. 9. Danet. Didot. Guyet. Maittar. Brot. obsecuti Bipont. Satis enim hanc lectionem vindicant cum librorum scriptorum auctoritas, tum III. Prol. 29. Neque objici potest, *Quintum* potius dicturum fuisse Phædrum, cum luculenter constet, prologum nostrum, immerito libro V. præpositum, pertinere ad lib. IV. et omnino Prologorum et Epilogorum ordinem in libris scriptis turbatum comparere. Sed Gudius, strenuus lectionis vulgatæ obtrectator, invitis membranis scribendum autumat, *Quarum libellum*, sc. fabularum, quæ proxime præcedunt. Quæ emendatio a Burmanno aliisque multis recepta est. Aliis, ut scabrities tollatur et partes melius cohæreant, alias laceratæ, placet *Harum*, e. g. Lallem. Tzschuck. &c. Alii huncce Prologum ad lib. V. referentes, legi volunt *Quintum*, ut Ouvering. Ursin. Cuningh. Bentl. Desbill. Meursius nimis licenter hic versum excidisse clamat. *nunc vacive perleges.* Teste Brot. in Mss. Pith. et Rem. legitur : *dum variæ* vel *varie perleges*, turbato metro : pro quo jam olim Pithœus

Hunc obtrectare si volet malignitas,
Imitari dum non possit, obtrectet licet.
Mihi parta laus est, quod tu, quod similes tui,
Vestras in chartas verba transfertis mea,
Dignumque longa judicatis memoria.
Illiteratum plausum nec desidero.

novas res. Dum tu otiosus leges hunc *quartum librum, si livor voluerit illum carpere, carpat* per me *licet, modo non queat* hunc *assequi imitando. Acquisita mihi est gloria, quod tu* et *quod* viri *tui ingenii transcribitis meos apologos in vestris commentariis, et existimatis dignos æternitate. Cupio venire in approbationem literatorum* hominum.

ex ingenio edidit, *dum vacive perleges*. Vid. Gud. Pithœum deinde virorum doctorum non pauci secuti sunt. Τὸ *varie* enim ex compendio, vel mala scriptura, natum esse videtur. Vid. Burm. Etsi enim Gudius et Schutzius crit. in Ph. Obs. p. 9. *varie perlegere* tueri student; atque etiam Rigalt. 1. Nevel. Hanoviensis 1603. nec non Editt. Fabri et Hoogstr. exhibent *varie;* recte tamen Burmannus, *varie perlegere* neque Latine dici, neque sensum aptum habere, statuit. Certe fatendum, sensum, quo capiunt viri docti τὸ *varie*, nimis esse quæsitum. Gudius autem post *dum*, quod explicat dummodo, jubet rescribi *tu*, idque metri causa, quod hic ἐμφατικῶς positum opponatur maligno obtrectatori. Sic, præter alios, legunt Danet. Hoogstr. Didot. in Edit. stereotypa, qui *dum tu varie perleges* ediderunt. Contra alii *dum* retineri posse negant, cum nexum luxet; hinc varie mutant. [Anton. *Quarum l. tu cum varie perleges.*] Ursinus mallet, *nunc vacive*, cui ego parui; Tzschuck. post Guyetum, Lallem. alios, *tu vacive;* Bipontini satis audacter *tu duntaxat;* Bentleius, *cum vacarit perleges*, cui lectioni favet III. Prol. 2. Secutus de Schirach. Clav. v. *vacive;* Desbillonius etiam excogitaverat, *dum tu rite*, quod non multum a vetere scriptura differre ait. Alii, quibus *vacive* insuetum et inauditum videtur, tentavere alia. Cuningh. conjicit, *dum feriæ erunt, perleges*. Præiverat Richterus, legens in Specimine Crit. p. 67. *Parvum, dum feriæ, libellum perleges*, vel, *Quarum, dum feriæ, l.* at observat Burmann. 'si ita licet conjicere, nulla nos unquam morabitur difficultas.' Postea Richt. edidit, *dum vacive perleges*. J. F. Gronov. et Hoogst. in Edit. ann. 1711. mallent *vacivus:* 'aures vacivas' dixit Plaut. Casin. Prol. Harius: *dum tu valide perleges*, quod quo sensu et quam eleganter dicatur, ignorat Burmannus, nisi pro *valde* capiamus, ut sæpe alibi; sed nec sic placet; Schützius l. c. *Quartum libellum dum varie perlegis*, hoc sensu: quoniam placent tibi fabulæ, plures effero, dum tu priores lustras animo; J. Gronov. *Quartum libellum ductum varie perleges*, sed v. Burmann. Brot. hunc locum ita constituit: *tu dum Variæ perleges*, miraturque neminem deprehendisse veram lectionem, latitantem in Ms. Pith. in quo est, *dum variæ perleges*. Quæ emendatio, avide recepta a Desbillonio, etsi non penitus repudianda videtur, (vid. Ephem. Götting. liter. ann. 1784. Partic. 6. 7.) ego tamen nondum possum induci ut recipiam.—18 Vid. Burmann.—20 In Codd. Mss. Pith. et Rem. it.

NOTÆ

20 *Illiteratum, &c.*] [*In literarum plausum ire desidero*] Parum curo quid de me sentiat vulgus ac judicet, modo eruditorum hominum æstimationem habeam.

in nonnullis Editt. ut Rigaltii 2. legitur, *In literarum plausum ire desidero.* Quod quia Scioppio obscurum videbatur, et quia huic omnino loco maculam inesse putabat, legebat, *Illiteratum plausum cur*, vel *non desidero;* ut dicat Phædrus: tu modo et tui similes viri docti meas fabulas laudetis; ab illiteratorum hominum cavea plaudi mihi, nihil moror; seu indoctorum hominum plausus nihili facio. Hæc lectio suffragia tulit Fabri, (qui vulgatam metro repugnare recte putabat, etsi eadem illa in ejus editione legatur,) Rigaltii, Scheff. Heins. (qui tamen mallet *nec desiderem*) Freinsh. leviter mutantis in hanc formam, *Illiteratum plausum nec desidero*, cui accedunt Bipontini; Desbillonii, qui edidit *cur desidero?* Id enim censet propius accedere ad veterem scripturam, et sic vividiorem orationem effici. Gudio vulgata sana et pulchra videntur, nisi quod legendum putet, *In literarum ire plausum desidero*, quam quidem lectionem exemplis firmare studet, quorum vim probandi infringere allaborat Burmannus, statuens, Gudii lectionem nec versui nec sensui satisfacere: cogi enim virum doctum, *ire* ultima producta propter literas *pl* sequentes pronuntiare; deinde sensum, si non diversum, certe admodum ambiguum exire: nam *ire in plausum* esse idem quod plaudere, vel plausum incipere; sic ergo Phædrum dicere, se sibi nolle applaudere. Etiam Desbill. credit, *ire in plausum* nil aliud significare posse, ac plaudere. Sed Schütz. inter alia multa affert locum Senecæ de Benef. I. 12. ex quo probat vir doctus, *ire in fastidium*, idem esse atque, fastidio haberi: passivam vim eam habere dictionem, ita ut simili modo *in plausum ire* explicari possit per laudari, vel plausu excipi. Atque etiam Quintil. lib. II. J. O. cap. 10. uti phrasi 'in corpus ire,' quod idem esse cum Phædri 'corpus facere' lib. III. fab. 7. i. e. corpus consequi; posse igitur *in plausum ire* usurpari ut plausum consequi, quanquam ad insolentes dictiones referri debeat. Etsi vero vir doctus cum Gudio vulgatam lectionem tuetur, tamen hujus conjecturam de convertendo verborum positu non modo necessariam, sed ne probabilem quidem judicat. Non enim, ut credat, potest adduci, Phædrum aut tam diligentem in versibus fundendis fuisse, aut illam producendi rationem, ob sequentem in altero vocabulo mutam cum liquida, perpetuo valere. Itaque in Phædro reperiri loca contendit, in quibus non quamlibet syllabam ad Grammaticorum regulas examinare vult, ut lib. III. fab. 2. 4. Sed siquid mutandum, potius mallet legere, *In literarum plausum ire ego desidero.* Ego habeo persuasum, Phædrum scripsisse, *In literarum ire plausum desidero*, ut conjecerat Gudius. Loca enim, a Schützio producta, docent, *ire in plausum* significare posse, plausu excipi, vel etiam, plausum consequi. Deinde secunda syllaba in *ire*, ob literas *pl* sequentes, recte producitur, quod factum a poëtis sæpissime, etsi non semper. Nihilo vero secius in emendatione Scioppii et Freinsh. acquiesco, cum plurimorum Criticorum suffragiis comprobata sit. Receperunt tamen Gudii emendationem Schefferus, Maittar. Hoogstr. in Edit. an. 1701. Didot. Brot. qui hunc se locum e Codd. Mss. 'restituisse' gloriatur. Jam olim etiam Rittersh. et Meurs. Codicum lectionem tuebantur, hoc sensu: Approbationem literatorum hominum promereri cupio. Rigaltio, legenti *Illiteratum, ire desidero* est, abire, facessere, valere jubeo; quæ interpretatio parum se probat Freinshemio, cujus et Leonhardi Notæ inspiciendæ. Buchnero quartum pedem in vulgata trochæum esse arguenti placet, *In literarum plausum ire desidero*, vel *exdesidero*, quæ conjecturæ admodum duræ parum placent Freinshemio, legenti, ut supra dictum est, *Illiteratum plausum nec desidero;* quam lectionem codicibus, metro, et sensui accommodatam esse putat Tzschuck. [Anton. *Illit. pl. cur desiderem?*]

FABULA I.

ASINUS ET GALLI.

FABULA II. ADJECTA.

DE MUSTELA ET MURIBUS.

Qui natus est infelix, non vitam modo
Tristem decurrit, verum post obitum quoque
Persequitur illum dura fati miseria.
  Galli Cybebes circum in quæstus ducere

Qui genitus est miser, non trahit solum ævum molestum, sed etiam calamitas acerba fati illum premit post mortem. Galli Cybeles consueverant circumagere,

4 *Cybebes.* Ita Mss. Pith. Rem. et non paucæ Editiones. V. Desbill. et Brot. In multis tamen est *Cybeles*, ex emendatione Pithœi. Sed v. ad lib. III. fab. 17. 4. et Drakenb. ad Sil. Ital. XVII. 8. quem Burmannus laudat.—*circum in quæstus ducere.* In libris scriptis et multis Editt. Rittersh. Nevel. &c. legitur *circum quæstus dicere*, quæ verba Rittersh. statuit per tmesin esse divisa, *quæstus* vero positum esse per ellipsin, pro, quæstus gratia, vel causa, more Græcorum. Cui accedunt Taubmannus in Notis, margini Editionis Rittershusii, quæ extat in Bibliotheca Dresdensi, ascriptis, Maittar. Danet. Leonh. Didot. Hartmannus, Bipontini, alii. Nec desunt, qui *quæstus* captant pro locis ubi fit quæstus, quod Latine dici vix putandum. Ita præter alios explicant de Schirach. Clav. P. I. 8. *quæstus*, et Gail. Sed Heinsius et Gudius emendant, *circum in quæstus.* V. Gudium. Istam Heinsii et Gudii emendationem unice puto veram, quæ recepta est ab Hoogstr. Richtero, [Antono] Desbill. et placet Tzschuck. etsi nondum satisfaciat Burmanno. Gronovius et Tollius conjiciunt, *circum cœtus*, i. e. oppida, fora; Bentl. *circum pagos*, vel *vicos*, habet enim Babrius *πᾶσαν κώμην περιόντες.* Quas conjecturas non sine rationibus repudiat Burmannus, cui *circum* absolute positum videtur pro, circum urbes, pagos, et pro *quæstus* legendum *quæstum*, pro, quæsitum, i. e. ad quæstum; sed suæ conjecturæ nec ipse multum tribuit. Cf. Notas Batavi et quos ibi laudat viros doctos, quibus adde Schützii in Phædr. Obs.

NOTÆ

4 *Galli Cybebes*] Dicti sunt Galli, a Gallo fluvio Phrygiæ. Fuere sacerdotes Cybelæ matris, qui hanc Deam vicatim circumferebant more suo circulatorio, pectora plangentes ad cantum tibiarum, et tympanorum sonitum.

Cybebes] [*Cybeles*] Cybele filia Cœli et Terræ, uxor Saturni. Vocatur Cybele, a monte Cybele in Phrygia, ubi primo fuit honoribus divinis donata.

Circum in quæstus [*c. qu.*] *ducere*] Scil. gratia; ut sit Ellipsis Græcissans et tmesis.

Asinum solebant, bajulantem sarcinas.
Is cum labore et plagis esset mortuus,
Detracta pelle, sibi fecerunt tympana.
Rogati mox a quodam, delicio suo
Quidnam fecissent, hoc locuti sunt modo:
Putabat, se post mortem securum fore,
Ecce aliæ plagæ congeruntur mortuo.
Joculare tibi videtur: et sane leve,

lucri gratia, Asinum ferentem onera. Cum hic periisset labore et vulneribus, avulso corio sibi confecerunt tympana. Statim interroganti cuidam quid fecissent de *illo quem habebant in deliciis, responderunt ita: Putabat se fore tutum post mortem. En nova vulnera dantur extincto. Jocosum tibi videtur; et recte quidem:* nam

p. 5. Harius posse *quæstu circumducere*, ut *mercede* sæpius usurpatum, dici existimat; sed exempla talis locutionis desiderat Burman. Brotierius edidit, *circum quæstu ducere;* Cuningh. *circum festis ducere;* Schützius l. c. distinctionem tollit post *solebant*, et construit, *asinum, bajulantem sarcinas quæstus*, constructionis ordine mirum in modum turbato; Ursin. legit *quæstui*, ut sit dissyllabum, quod nimis licentiosum videtur Scheffero.—6 *Is*. Bentl. *Huic*, scil. ut conveniret *τῷ detracta*, et ne anacolythum admittatur, sed quot non loca essent corrigenda, si hæc non placerent? nam sæpe rectus casus initio periodi ponitur, cui sequentia non respondent. Sic apud Cic. N. D. II. 4. 'Ne ægri quidem, quia non omnes convalescunt, idcirco ars nulla medicina est—.' *Burmann*. qui plura dabit. Cuningh. *Cui cum* conjicit.—7 *Detracta pelle*. Suspicatur Burm. *Detracta e pelle*. Præiverat Rittershusius. Bothius: *Is cum....Detracta e pelle*.—9 *Quidnam*. Rittershus. et Heins. legi volunt *Quianam*, i. e. quare.—*locuti*. Sic scripti et editi; sed Heins. Bentl. Cuningh. *jocati*, e conjectura. Vulgatam tuetur Schefferus e lib. I. fab. 5. 6. fab. 27. 9. lib. IV. fab. 4. 6. lib. V. fab. 4. 14. Præterea verba Gallorum non jocum, sed miserationem, continere videntur. Vid. Burmann.—12. 13 Mss. Pith. Rem. habent: *Joculare tibi videtur, et sane leve*. Vid. Brot. Ita Editt. Rittersh. et Nevel. sic etiam Ursinus, nisi quod post *leve* signum interrogandi ponat. Walchius interpungit: *Joculare tibi videtur et sane leve, Dum, nihil habemus majus, calamo ludimus*. Sed Claudius Civilis, seu Withof. in Misc. Obs. Nov. tom. I. p. 126. conjicit: *Joculare, uti videtur, et sane leve*. Putat enim, *Joculare et leve* manifesto cohæsisse; at locum, cum nimis abruptum sit initium, satis adhuc residuam difficultatem commonstrare. Nam requireretur in hac lectione paulo ante vocabulum δεικτικὸν, quod ad epitheton *Joculare* respiceret. Cui incommodo Schefferus succurrere voluit, conjiciens: *Joculare hoc*, vel *jocular' oc tibi videtur*. Secuti non pauci, etiam Bentl. Sed æque durum videtur Burmanno, *hoc* dicere, ubi nihil vel præcedit, vel postea additur. Si *genus* scribendi, vel simile quid adesset, foret tolerabile, sed *hoc* omisso *τῷ genus* ei non placet, et intelligere, durior et insolentior esset ellipsis. Hinc ex Heinsii et Schefferi emendationibus hanc conflaverat: *Joculares tibi videmur, et sane levi, Dum nihil habemus majus, calamo ludimus*. Sed quia Bentl. *joculare* tantum de rebus, non personis, dici contendebat, (ita etiam statuit Withofius l. c. laudans Sidon. Apoll. Epil. L. II. 9. fin. Hor. Sat. I. 1. 23.) Heinsii vestigia premens legebat: *Joculares tibi videntur, (et sane levi, D. n. h. m. c. l.) Sed diligenter intuere has nænias;* ut *joculares næniæ* dicantur, ut 'viles næniæ' Prol. L. III. 10. Tzschuck. levi mutatione legi posse existimat, *Joculari videmur*. Varia quoque conjiciunt

Dum nihil habemus majus, calamo ludimus;
Sed diligenter intuere has nænias;
Quantam sub illis utilitatem reperies?
Non semper ea sunt, quæ videntur: decipit
Frons prima multos; rara mens intelligit,

dum nihil nobis majus est agendum, *ludimus* operam *scribendis* fabulis. *Verum considera attente hos apologos. Quantum utilitatis deprehendes sub illis? Non semper ea sunt quæ apparent. Prima species fallit plurimos. Pauci admodum*

Cuningh. et Tollius, de quibus v. P. III. Phædri p. 188. 171. Quibus conjecturis omnibus non opus est, si hi versus ponuntur post fabulam de Gallis, et *Joculare* ad eandem referatur. Meursius mutavit versuum ordinem sic: *Dum nihil, &c. Joculare, &c. Sed, &c.* At de Schirach. Clav. Poët. P. I. 5. *jocularis*, nil censet mutandum in lectione Codd. Mss. *Joculare* enim absolute positum subindicare, quod facile intelligi possit, cum brevi parenthesi interjecta addat, *has nænias.* [Anton. *J. hoc tibi videbitur, et sane levi, &c.*] —*et sane leve.* Sic est in libris scriptis et non paucis Editt. Sed emendavit Scheff. *levi*, quod jungit cum *calamo*: ut Virg. Ecl. v. 2. quam emendationem multi amplectuntur. Equidem lectionem Codd. retinendam putavi, cum *leve* apte opponatur τῷ *majus*, et commode explicari possit. Rigalt. edidit *et sane bene*, i. e. recte, merito. Secuti Faber et Danet. Bentleius: *et sane rei Dum nihil habemus majus*, i. e. dum graviore negotio non occupamur. Nam *levi calamo* non tolerare potest; neminem censet dixisse *levi calamo* eo sensu, quo *leviore lyra*, quia *levis* proprium et generale calami epitheton sit, quod nihil novæ significationis adjiciat. Sed v. Not. Burmanni, qui erudite, ut solet, probat, vocem *levis* hoc loco non respicere ad materiam calami, sed ad argumentum. Poscunt etiam Harius et Burm. exemplum locutionis, a Bentl. propositæ. Nam *quid est tibi rei mecum?* et similes ex Terentio locutiones, quas laudat, longe quid aliud notant, commercium scilicet, aut negotii aliquid, quod inter duos versari solet. Etiam de Schirach. vulgatum *leve* cum *calamo ludimus* jungit, ita tamen, ut positum sit adverbialiter, hoc sensu: Non seria admodum tractamus, sed condendo carmine animi remissionem quærimus. Vid. Clav. v. *joculare.*—*majus.* Cod. Pith. *manus*, notante Neveleto ad marginem Edit. In eodem *manu* legi, testis est Heins. conjiciens *in manu;* sed sic versum una syllaba abundantem facit, monente Burmanno; in eodem Codice *majus* inveniri, fide Brotierii supra dixi. Ista vero lectionis diversitas in eodem Codice passim notata est.—14 *Diligenter.* Post hanc vocem Bentl. intrudit *si.* Tollius: *Si diligenter intueare has nænias.*—15 *Sub illis.* Ms. Pith. et Rem. *subtilis.* Vid. Nevel. et Gud. ad lib. IV. fab. 4. (5.) 38. Cuningh. *Quantum utilitatis r.*—16 *Non semper ea sunt.* Quia præcessit 'næniæ,' quo *ea* referri nequit, Bentl. legit, *Non semper res sunt quod videntur.* Sed præterquam quod sit γνώμη, sive generalis sententia (ut ipse agnoscit Bentl.), quæ separatim per se subsistit, et respicere etiam potest sequentem fabulam, ubi non farina erat, sed mustela; an *ea* non millies ponitur pro eæ res? Sed ponamus, *nænias* intelligi, an illa variatio generis tam inusitata videri debet? Sic Cic. ad Att. IV. 10. cum præcessisset 'res,' addit, 'ne ista quidem desunt.' Burm. in cujus Notis alia exempla reperias.—*decipit.* Ms. Pith. *despici*,

NOTÆ

16 *Decipit Frons prima*] Unde Cicero: 'Frons, vultus, oculi persæpe mentiuntur.'

Quod interiore condidit cura angulo.
Hoc ne locutus sine mercede existimer,
Fabellam adjiciam de mustela et muribus.
  Mustela, cum, annis et senecta debilis,
Mures veloces non valeret assequi,
Involvit se farina, et obscuro loco
Abjecit negligenter. Mus, escam putans,
Assiluit, et compressus occubuit neci:
Alter similiter periit, deinde et tertius.

capiunt, quod industria abdidit in *intimo recessu. Ne hoc videar dixisse frustra, addam fabulam Mustelæ et Murium. Cum Mustela gravis annis, et* languida *senio, non posset attingere cursu Mures celeres, abscondit se farina, et* se *prostravit cum negligentia* in *angulo cæco. Mus, ratus prædam, advolat, sed captus periit: alius*

vel *despicit*. Vid. Nevel. ad marginem Edit. et Gud.—18 *Interiore*. Ms. Gud. i. e. Pith. et priores Editt. ut Rittersh. Meursii, Ursin. habent *inferiore*. Emendatio *interiore* est ab Rittershusio.—*cura*. Meurs. *Quod interiore condidit cor angulo*. Frustra. Heins. sine necessitate: *Quod interiore conditur curæ angulo*. Bentl. *Quid interiore condat natura angulo*. At bene Burm. 'non agitur,' inquit, 'hic de occultis, quæ natura tegit populo et vulgo minus perspicaci, sed de mente humana, sive homine, qui sæpe aliud præ se fert, aliud conditum habet, ut fabella de mustela docet, quæ sub farinæ specie omnes mures decipiebat, præter unum veterem et rerum peritum. Hic vero, aliquot jam muribus captis et enecatis, unus modo mus callidissimus sciebat, sub farina latere hostem, ut recte hæc Johnson. explicat.'—20 *Fabellam*. Philipp. edidit *Fabulam*.—*adjiciam*. Rittersh. et Heins. *adiciam*.—24 [Anton. *E. m. p.*]—25 *Et compressus*. Sic optime Mss. Pith. Rem. et Vet. Editt. At Rittersh. Richter. Bentl. Cuningh. Harius emendavere *comprensus*, quod displicet. Etsi enim *compressus* et *comprensus* in Mss. sæpe permutantur, quia *n* in *comprensus* sæpe negligitur, aut linea superducta notatur, ut erudite monstrat Burmannus; etsi sensus *comprensus* fert, atque alio loco lib. I. fab. 22. 1. Phædrus sic loquitur: tamen *compressus* exquisitior lectio videtur. Nil igitur muta invitis libris scriptis. Tollius tuetur *compressus* ex antiqua ratione scribendi; sic 'cessam' pro censam affirmat legi in Mss. Cic. pro Arch. Burmannus mallet cum Heinsio *at compressus*, vel *comprensus*. Vid. Syllog. Epp. Burm. tom. v. p. 8. *at* recepere Walch. Lallem. Brot.—*neci*. Bentl. edidit *nece*. [Nostram lectionem habet Anton.]—26 sq. Lectio quam dedi vs. 26. est Bentleiana, cui et obsequuntur Cuningh. et Bipont. Legitur enim in Mss. Pith. et Rem. *deinde perit et tertius*. v. Brot. Ex quo efficitur, im-

NOTÆ

18 *Quod interiore condidit cura angulo*] Quod auctoris industria occultavit, et quasi involvit fabularum involucris.

19 *Sine mercede*] Ne videar frustra dixisse, non intelligi ab omnibus quid fabulis insit eruditionis sapientiæque, proponam exemplum Mustelæ et Murium.

Simile quid legere est ap. Æsop. Fab. Felis et Murium; qui, cum non posset assequi Mures, pessulum quendam conscendit, de eo se suspendit, et mortuum se simulabat: ad quem sic quidam e Muribus dixit: 'Heus tu, etsi saccus fieres, non te adibo.'

Aliquot secutis, vénit ét retorridus,
Qui sæpe laqueos et muscipula effugerat:
Proculque insidias cernens hostis callidi,
Sic valeas, inquit, ut farina es, quæ jaces.

pariter; dein et *alius occubuit neci: aliquot subsecutis arrepsit et rugosus, qui evaserat sæpe ex laqueis et muscipulis, intelligens procul dolos inimici versuti. Sic te habeas, inquit, ut es farina quæ jaces.*

merito castigari Bentl. a Burm. Romulus etiam Divion. habet: *Alter similiter capitur, deinde et tertius.* Editiones Pith. Rittersh. Neveleti hunc locum ita exhibent: *A. s. d. perit, et tertius. Aliquot venit sæculis rete territus.* Ineptam lectionem *rete territus*, quam dedit Pithœus e Codice suo, Rigaltius in Edit. ann. 1617. correxit, reponens *retorridus*, fultus auctoritate Cod. Rem. V. Desbill. Sunt qui legant *reterritus*, quod caret auctoritate. V. Burm. Meursius: *A. s. d. p. at t. Alios venit secutus recte territus. Quia, &c.—recte territus* merito languidum et absonum videtur Burmanno. Praschius: *Alter similiter, deinde venit et tertius, Qui sæpe l. e. m. e.* ut vs. 16. expungatur. Ursin. *A. s. d. perit, et tertius. Aliquot venit sepultis recte territus.* Heins. *Alter similiter deinde perit, et tertius.* Burm. mallet legere: *Alter similiter periit, et mox tertius;* edidit tamen [et sic edidit Anton.]: *Alter similiter, deinde periit tertius.* Toll. *Alter similiter periit, perit et tertius Aliquot necatis v. e. r.* Alii aliter; sed piget omnes omnium conjecturas proferre.—29 Both., cui vulgat. frigide dictum videtur, reponit *Procul qui*, quod Censor Lips. censet multo esse frigidius.

FABULA III.

VULPIS ET UVA.

Fame coacta vulpis alta in vinea
Uvam appetebat, summis saliens viribus.
Quam tangere ut non potuit, discedens ait:
Nondum matura est, nolo acerbam sumere.

Vulpes compulsa fame appetebat uvam in vinea celsa, assiliens totis viribus. Ut non potuit hanc contingere, abiens ait: Nondum maturuit, nolo edere asperam. Qui

1 [Scheff. *altam* mihi recipienda videbatur, quia *alta vinea* adeo ambiguum est, ut causa, cur summis viribus salire debuerit, non statim incurrat in oculos. *Anton.*]

Qui, facere quæ non possunt, verbis elevant,
Ascribere hoc debebunt exemplum sibi.

attenuant verbis id *quod non valent præstare, debent sibi assumere hoc exemplum.*

FABULA IV.

EQUUS ET APER.

Equus sedare solitus quo fuerat sitim,
Dum sese Aper volutat, turbavit vadum.
Hinc orta lis est. Sonipes, iratus fero,
Auxilium petiit hominis; quem dorso levans,
Rediit ad hostem. Jactis hunc telis eques

Dum Aper se versat, fecit vadum turbulentum, in *quo Equus solebat restinguere sitim. Inde nata contentio. Equus, infensus Apro, imploravit opem hominis, quem portans tergore, reversus est hilaris ad hostem. Postquam eques confodit suem*

5 In libris scriptis legitur: *Redit ad hostem lætus, jactis hunc telis eques.* Vid. Not. Rigalt. et Bentl. *Schwab.* Quia in Codice Pithœi fuit *lætus jactis,* quarum alterutra vox redundat, et quia *lætor* sequitur, prior abjecta fuit a viris doctis (Gronovio et aliis). Bentleius utramque retinere volens, corrigit, ut a Gudio aliqua parte diversum proderet, *It in hostem lætus, jactis hunc, &c.* hac quidem specie *in* pro *ad* restituens, quia *in hostem ire* est animo hostili, ad nocendum, sed *ad hostem* etiam *redit,* qui in gratiam rediturus est. Sed cum Ter. Andr. I. 5. 17. dixerit, 'itur ad me,' et Donatus explicet, notare hoc, ut ad hostem, et Plauti loco confirmet; et Hecyr. IV. 1. 6. 'credo ipsum ad me exire,' Donatus, quasi litigaturum, explicet; nihili est hæc observatio: *ad* enim contra, adversus est, ut Guyetus docet. Vid. lib. I. fab. 21. 5. Quare *in* et *ad* sæpe eandem vim habent, et, ut recte Harius, ex serie narrationis apparet satis vis harum præpositionum, et ideo admodum temerariæ sunt ejusmodi correctiones. Vid. et Torrent. ad Hor. Epod. IX. 17. et Passerat. ad Prop. p. 422. Muncker. ad Hygin. fab. 91. Nec *Rediit* mutandum, nam antea turbato vado discesserat; nunc redit eodem animo, quo antea in aprum erat

NOTÆ

4 *Auxilium petiit hominis*] Horatius ad Tuscum Aristium fabulam narrat de Equo et Cervo. 'Imploravit opes hominis, frænumque recepit.' Hac fabula primo usus est Stesichorus apud Himerenses adversus Phalarim, ut tradit Aristoteles, lib. II. cap. 20. Rhet. Ceterum hanc fabulam paulo aliter narrant Stesichorus Horatiusque, sed tamen res eadem est.

Postquam interfecit, sic locutus traditur:
Lætor, tulisse auxilium me precibus tuis;
Nam prædam cepi, et didici, quam sis utilis.
Atque ita coëgit frænos invitum pati.
Tum mœstus ille: Parvæ vindictam rei
Dum quæro demens, servitutem reperi.
  Hæc iracundos admonebit fabula,
Impune potius lædi, quam dedi alteri.

sylvestrem ictu *teli, ita fertur locutus: Gaudeo me* tibi *præstitisse auxilium rogatu tuo: feci enim prædam, et novi quantæ sis utilitatis. Sicque impulit reluctantem accipere frænos. Tunc ille tristis: Incidi in servitutem, dum quæro insane ultionem levis injuriæ. Ista fabula docebit pronos in iram offendi potius impune, quam tradi alteri.*

affectus. Sed nunc auxilio subnixus hominis infesta mente redit, ut lib. III. fab. 2. 19. 'Illis revertor hostis.' *Burmannus.* Rittershusii, Rigaltii 2. Fabri, Freinshem. et Daneti Editt. habent: *Rediit ad hostem lætus. Hunc telis eques,* sed recte Gronov. et Burm. tuentur *jactis.* Gudius emendat: *Petit auxilium hominis, quem dorso levans redit Ad hostem lætus: jactis hunc telis eques,* quæ quidem lectio non sine causa displicet Hoogstratano. Cuningh. *Adit hostem lætus tunc telis eques.* [Anton. *Ad hos. red.*]—7 Cuningh. temeraria conjectura: *Lætor tulisse auxilium me præsens tibi.*—13 Cuningh. *Impune malle lædi, q. d. a.* e conjectura arbitraria, ut passim solet.

NOTÆ

10 *Vindictam Dum quæro*] Sic Hecuba inducitur loquens ab Euripide: Τοὺς κακοὺς δὲ τιμωρουμένη, Αἰῶνα τὸν σύμπαντα Δουλεῦσαι θέλω: *Istos malos ulcisci dum liceat mihi, Me servituti mancipare haud abnuo Omne per ævum.*

FABULA V.

P O E T A.

Plus esse in uno sæpe, quam in turba, boni,

Ostendam posteritati brevi narratiuncula plus esse sæpe ingenii in uno quam in

1 *Quam in turba.* Scheff. malit *quam turba;* sed nil temere mutandum, max-

NOTÆ

1 *Boni*] Vox communis, quæ extenditur et ad bona animi, et corporis. Ibi vero ad ingenii bona refertur.

Narratione posteris tradam brevi.
Quidam decedens tres reliquit filias;
Unam formosam, et oculis venantem viros;
At alteram lanificam et frugi, rusticam;
Devotam vino tertiam, et turpissimam.
Harum autem matrem fecit hæredem Senex,
Sub conditione, totam ut fortunam tribus
Æqualiter distribuat, sed tali modo:
Ne data possideant, aut fruantur; tum, simul
Habere res desierint, quas acceperint,
Centena matri conferant sestertia.
Athenas rumor implet. Mater sedula
Juris peritos consulit, nemo expedit,
Quo pacto non possideant, quod fuerit datum,

pluribus. Quidam moriens reliquit tres natas, unam pulchram et venantem viros suis *oculis; aliam nentem lanam, bonam et ruricolam: tertiam turpissimam, et deditam vino. Senex* moriens *renuntiavit illarum matrem hæredem,* ea *lege, ut dividat æque tribus rem familiarem; sed tali ratione, ut neutra habeat* partem *concessam, nec* ea *potiatur: cum* vero *cessaverint possidere bona quæ contigerint, dent* suæ *parenti centena sestertia. Fama spargitur Athenis. Mater diligens adit jurisperitos; nullus explicat, quomodo non retineant quod fuerit attributum, et per-*

ime cum non invenusta sit illa præpositionis repetitio, etsi non raro negligi soleat pro arbitrio scribentis. Vid. Burm.—2 *Brevi.* Gud. vult *gravi,* quia fabula non brevis sit; at viri docti recte vulgatam retinendam existimant. Vix enim potuit brevius et concinnius a Phædro narrari ista historia. Vid. Præf. Richteri.—5 In Mss. Pith. Rem. et Editt. Vett. Nevel. Rigalt. Fab. recte legitur, *lanificam et frugi, rusticam;* pro quo Heins. reposuit *lanificam, frugi et rusticam,* quod placuit Maittar. Hoogstr. Burm. Bentl. Bipont. multisque aliis, lectione Codicum sine causa neglecta. Nec desunt, qui jungant, *frugi rusticam,* quemadmodum dicitur *frugi homo.* Ita præter alios, Prasch. Freinsh. et Desbill. qui legit: *At alteram lanificam,* et *frugi rusticam.* Brot. distinguit, *At alteram, lanificam et frugi, rusticam,* ut cum Burm. construendum sit, rusticam, quæ erat lanifica et frugi. Lallem. edidit; *At alteram lanificam, et frugi, et rusticam.*—12 *Matri conferant.* Heins. *ut conferant,* quia præcessit *ne.*—15 *Quo pacto non possideant.* Ms. Pith. *Quo pacto si non.* Vid. Nevel. ad marginem Edit. et Gud.—*fuerit.* Ita legunt plurimi Editores ut vs. 45, e. c.

NOTÆ

8 *Fortunam*] Intellige opes, bona, et rem familiarem. Frequentius usurpatur vox illa in plurali in hoc sensu.

12 *Centena sestertia*] Nota discrimen esse inter sestertium masculini generis, et sestertium neutrius, seu inter sestertios et sestertia. Sestertius apud Romanos moneta erat argentea, valens quartam partem denarii argentei, et, ut ad Gallicæ pecuniæ æstimationem redigamus, decem denariolos Turonicos, et semissem: sestertium autem in neutro, valebat mille nummos sestertios.

Fructumve capiant: deinde, quæ tulerint nihil,
Quanam ratione conferant pecuniam.
Postquam consumta est temporis longi mora,
Nec testamenti potuit sensus colligi,
Fidem advocavit, jure neglecto, parens.
Seponit mœchæ vestem, mundum muliebrem,
Lavationem argenteam, eunuchos, glabros:
Lanificæ agellos, pecora, villam, operarios,
Boves, jumenta, et instrumentum rusticum:
Potrici plenam antiquis apothecam cadis,
Domum politam, et delicatos hortulos.
Sic destinata dare cum vellet singulis,
Et approbaret populus, qui illas noverat,
Æsopus media subito in turba constitit:
O si maneret condito sensus patri,
Quam graviter ferret, quod voluntatem suam
Interpretari non potuissent Attici!

cipiant fructus; dein quonam pacto largiantur pecuniam dictam, *cum acceperint nihil. Absumto intervallo longi temporis, non potuit intelligi sensus testamenti. Mater adhibuit fidem, non curans jus. Dat mœchæ* in partem, *vestimenta, ornatum mulierum, supellectilem argenteam balneorum, spadones depiles.* Dividit *lanificæ agros, pecora, villam, operarios, boves, equos, et supellectilem rusticam.* Seponit autem *bibaci cellam refertam vino veteri, ædes magnificas, et hortulos amœnissimos. Cum vellet tribuere singulis* ista *sic divisa, et populus consentiret, cui erant cognitæ, Æsopus prodiit derepente in media multitudine: O si* quis *esset sensus patri sepulto, quam moleste pateretur, quod Athenienses non potuissent*

Rigalt. 2. Fab. Nevel. Ursin. Gronov. Hoogstr. Bentl. Cuningh. Brot. Desbill. Didot. al. Sed Burm. edidit *fuerat*, quod etiam retinent Bipont.—16 *Deinde quæ tulerint nihil.* Bentl. *deinde quæ habuerint nihil*, indignante Burm.—26 Hunc versum Rigalt. ponit post vs. 22. improbantibus Meursio et Praschio, quos vide. Sed et alio modo res potest expediri. Nam si vs. 24. et 25. cum vs. 25. et 26. compares, vix dubitandum, domum politam, hortos, et vina vetera ad partem potricis, non mœchæ, pertinuisse.—29 *Ut const.*

NOTÆ

20 *Fidem advocavit, jure neglecto*] Sic intellige: cum mater videret sensum testamenti non posse colligi a jurisperitis, bona fide usa est, et, ut testamento præscriptum, ita fecit; ut nempe distribueret tribus natis æqualiter partem bonorum. Neglexit vero appositam testamento conditionem; 'sed tali modo, ne,' &c. quia nullus illam intelligebat.

22 *Lavationem argenteam*] Supellectilem omnem balneorum, ut strigiles, guttos, urceolos, et alia.

Rogatus deinde, solvit errorem omnium.
Domum et ornamenta, cum venustis hortulis,
Et vina vetera date lanificæ rusticæ:
Vestem, uniones, pedissequos, et cetera
Illi assignate, vitam quæ luxu trahit:
Agros, vites, et pecora cum pastoribus
Donate mœchæ. Nulla poterit perpeti,
Ut moribus quid teneat alienum suis.
Deformis cultum vendet, ut vinum paret;
Agros abjiciet mœcha, ut ornatum paret;

colligere sensum testamenti! Dein cunctis hortantibus, levavit errorem omnium. Dividite lanificæ rusticæ, ædes, ornamenta cum delicatis hortulis, et vinum antiquum. Tribuite potrici, vestes, gemmas, servos, et cetera. Concedite mœchæ agros, vites, et armenta cum pastoribus. Nulla ex his *poterit ferre, ut possideat aliquid non conveniens suis moribus. Turpissima vendet mundum, ut emat vinum. Mœcha*

Bentl. quod nemini placebit. *Both.*—32 *Potuissent.* Bentl. et Cuningh. *potuerint.*—38 *Agros, vites.* Mss. Pith. Rem. Editt. Rittersh. Nevel. corrupte habent *Agros utiles;* unde Pithœus emendavit *vites.* Postea Gudius correxit *villas,* quod receperunt Richter. Hoogstr. Leonh. Lallem. sed vs. 23. *villam* singulari numero dixit, et plures fuisse, non est verosimile. Vid. vs. 12. Neque etiam objici potest a Gudio ne verbulo quidem vs. 23. sq. memorasse *vites,* cum vs. 36. et memoret *uniones, pedissequos,* quos vs. 20. sq. omisit. Facile quidem fuit, *villam* facere, sed, quia tunc versus laboraret, copulam adhuc intrusit Bentl. *Agros et villam et pecora cum pastoribus,* improbante Hario, [probante Both.] cf. Burm. qui legendum proponit *Agellos, villam et pecora;* [quod edidit Anton.] Heins. vero *Agros avitos.* Harius: *At agros, villam et pecora.*—41 *Ut vinum paret.* Ita legitur in Ms. Pith. et Editt. Rittersh. Nevel. Fab. Rigalt. 2. Ursin. Maittar. Lallem. Leonh. Cuningh. Brindl. Philipp. Petsch. Didot. Quod quia aliis propter *paret,* vs. sq. repetitum, incommodum videtur, varia tentant. J. F. Gronov. rescribi jussit, *vinum petat,* firmans conjecturam suam loco Suet. Claud. 40. 'descripsitque abundantiam veterum tabernarum, unde solitus esset vinum olim et ipse petere.' Quæ emendatio facilis plurimis editoribus placuit, [sic edidit Anton.] maxime cum *parare* et *petere* etiam alias confundi soleant a librariis, et *paret* e vs. sq. huc tractum videatur; de quo uberius disputat Burm. ad Calpurn. Fl. Declam. xxv. Sed non inepte vulgatam lectionem tuetur Desbill. e Ter. Andr. i. 1. 94. sq. ubi duo versus in easdem voces, 'præter ceteras,' exeunt, neque ullus propterea Criticus Terent. emendare tentavit. Idem vir doctus memorat etiam locum Hor. Sat. lib. ii. 3. 215. 'Huic vestem, ut natæ, paret ancillas, paret aurum,' recte quærens: Quare ergo *ancillas paret, aurum paret;* vel *vinum paret, ornatum paret* scribi impune non possit? Itaque, cum etiam deformis melius vinum *parare* et sic domi in penu possidere, (cf. vs. 25.) quam vinum venale e taberna subinde petere mihi videretur, non dubitavi Desbillonii accedere sententiæ et vulgatæ inhærere, obsecutus præcepto, textum, non ipsum auctorem, esse corrigendum. [V. Porson. ad Eur. Med. 72.] Alii conjiciunt alia. Bentl. *ut vinum bibat;* Harius, violentiori remedio usus, *vetera et vina emat;* Gud. præter alia, h. l. prætermittenda, *ut vinum impetret,* vel, *ut vinum comparet.* De quibus omnibus fusius disputare, nec vacat nec volupe est; sed adeant Notas Burm. quorum interest.—42 *Ornatum paret.*

At illa gaudens pecore, et lanæ dedita,
Quacumque summa tradet luxuriæ domum.
Sic nulla possidebit, quod fuerit datum,
Et dictam matri conferent pecuniam,
Ex pretio rerum, quas vendiderint singulæ.
Ita quod multorum fugit imprudentiam,
Unius hominis reperit solertia.

deseret agros, ut comparet ornamenta. Illa vero devota pecori et lanæ abjiciet venustas ædes qualicumque pretio. Ita nulla retinebit quod fuerit destinatum, et solvent pecuniam constitutam suæ genitrici, ex pretio rerum venditarum. Sic sagacitas unius hominis expedivit quod latuerat multos.

Cuningh. *ornatus emat*, e conjectura arbitraria. Both. *imperet*.—44 *Luxuriæ domum*. Heins. olim conjecerat, *tradet licituris* (in Advers. a Burm. editis *licituro*), quod, nisi a literarum ductu nimis recederet, non rejecturus fuisset Grævius, qui censebat, Phædrum scripsisse, *luxuriem domus*, putans, vestem, uniones, pedissequos a Phædro *luxuriem domus* vocari. Vid. Ep. 280. in Syll. Epp. Burm. tom. IV. p. 362. coll. l. c. tom. III. p. 469. Sed Heins. sententiam mutasse videtur, cum Ep. 284. ad Græv. Syll. Epp. tom. IV. p. 364. scribat: '*luxuriæ domum* non temere solicitarim. Sic *naturæ vox*, pro, natura; *onus naturæ*. *Luxuriæ domus* igitur, quæ luxu abundat; 'luxuriæ pretia' in Cul. vs. 59.' Alia exempla vid. l. c. De conjectura Harii, *luxuriam et domum*, quam nihil novæ significationis aut elegantiæ addere Burmannus testatur, v. huj. Notas. [Probat Both.]—46 *Et dictam*. Teste Heinsio Ms. Pith. habet *edictam*. Vid. etiam Nevel. ad marginem Editionis.—47 *Ex pretio*. Cuningh. *e pretio*.—48 Quod multi imprudentes nesciverunt. *Fugisse* nos dicitur, quod ignoramus, aut obliti sumus. Cic. pro Leg. Manil. 10. Id. Att. lib. VII. 18. *Gronov.*

FABULA VI.

PUGNA MURIUM ET MUSTELARUM.

CUM victi Mures Mustelarum exercitu
(Historia quorum in tabernis pingitur)

Cum superati Mures copiis Mustelarum (quorum pugna pingitur in popinis) cape-

1 *Exercitu*. Corrigebat Bentl. cui Harius assentit, *exercitum*, et conjungebat cum *Fugerent*, quia nullo exemplo dici putabat *victos exercitu*, cum dicendum foret *victos ab exercitu*. Sed vindicat hanc locutionem Burm. præter alia laudans Ovid. Fast. v. 562. Tibull. I. 7. (8.) 4. Bentleio obsecutus est Sanadon. v. Brot.—2 In Ms. Pith. est, *H. q. in t. p.* fide Gudii. Sed hunc versum ut

Fugerent, et arctos circum trepidarent cavos;
Ægre recepti, tamen evaserunt necem.
Duces eorum, qui capitibus cornua
Suis ligarant, ut conspicuum in prælio
Haberent signum, quod sequerentur, milites,
Hæsere in portis, suntque capti ab hostibus;
Quos immolatos victor avidis dentibus
Capacis alvi mersit tartareo specu.
Quemcumque populum tristis eventus premit,
Periclitatur magnitudo principum,
Minuta plebes facili præsidio latet.

rent fugam, et paverent prope cavernas obscuras, vix admissi tamen vitarunt mortem. Ductores illorum, qui imposuerant suis cervicibus cornua, ut milites haberent in certamine signum evidens quod sequerentur, remanserunt in ingressu, et oppressi sunt ab hostibus. Quos victor mactatos dentibus avidis immisit in ventrem vastum et obscurum. Ubi successus funestus urget populum, sublimitas magnatum versatur in periculo; popellus vero *tutus est levi præsidio.*

insititium temere delent Guyetus, Harius, Philipp. Rob. Prevost. quia *m* in *quorum* elidi nolebant. Heins. Bentl. Bipont. Jörd. [Anton.] subveniunt infarciendo *et*, quod valet *etiam*, ut legatur, *quorum et in tabernis*. Sed ejusmodi elisiones apud Phædrum obviæ, ut lib. I. fab. 4. 4. lib. IV. fab. 9. 2. v. Gud. Hinc Burm. lectionem Ms. recte retinet. Nevel. mallet legere: *Historia nunc quorum in tabernis pingitur*; edidit tamen, *Historia quorum in t. p.* Salmas. de Usur. p. 350. *Historia eorum ut in tabernis pingitur*; Heins. *Historia quorum hæc, &c.* Non pauci legunt: *Quorum in tabernis historia depingitur*. Ita Rigalt. 2. Faber, alii. Petschius, *Historia quorum in tabernis depingitur*. Etiam Jakobo parenthesis vs. 2. vehementer displicet; sed ejusmodi parentheses non temere abjiciendas esse, docet Censor doctus in A. L. Z. 1785. II. p. 281. sq.—5 *Duces eorum*. Iterum fulciendam sententiam crediderunt Heins. et Bentl. contra morem Phædri; qui legunt *Duces ad horum*, quasi illa pronomina *hic*, *is*, *iste*, semper liceret commutare, quotiescumque libido corrigendi invadit Criticos: neque etiam cum Walchio (et Santoroco) capi debet, ac si dixisset, duces eorum quod attinet; sed duces eorum, qui, &c. hæsere et capti sunt, plana sententia et constructione. *Burmann.* Danet. edidit: *Duces eorum, ut qui c. c. s. l.* sed Toll. legi vult, *Horum ductores*. [Idem legit Anton. ac Schwab.] —11 Heins. pro *premit*, ut insolentiori, legendum proponit *premat*, quam conjecturam amplectitur Toll. qui etiam rescribit *Quicumque*. Lallem. *Cumcumque*.

NOTÆ

12 *Periclitatur magnitudo principum*] Similis est sententia: 'Tuta est hominum tenuitas: Magnæ periclo sunt opes obnoxiæ.'

13 *Minuta plebes*] Pro, *plebs;* non est Archaismus, cum certum sit Livium nunquam aliter locutum, ut nec Sallustium, nec ejus imitatorem Tacitum.

FABULA VII.

P O E T A.

Tu, qui, nasute, scripta destringis mea,
Et hoc jocorum legere fastidis genus,
Parva libellum sustine patientia,
Severitatem frontis dum placo tuæ,
Et in cothurnis prodit Æsopus novis.
Utinam nec unquam Pelii nemoris jugo

Tu, qui carpis subtiliter meas scriptiones, et respuis legere jocos istiusmodi, feras hunc *libellum aliquantula patientia, dum sereno austeram frontem, et Æsopus adest cothurnatus insolite. Utinam pinus Thessala fuisset nunquam cæsa bipenni* in *sylva*

1 *Nasute.* Bentl. [et Anton.] *nasutus;* qua emendatione non est opus, cum hi casus promiscue poni soleant. Vid. quos laudat Burm.—*destringis.* Recte sic legunt Rittersh. et Heinsius. Nevel. Rigalt. 2. Guyet. Danet. Santor. Petsch. *distringis.* Vid. V. L. ad lib. I. fab. 29. 2.—3 *Parva libellum.* Teste Rigalt. in vet. Cod. erat, *Par libellum,* pro quo Rittersh. Rigalt. Salmas. mallent *Parvum libellum.* Frustra, cum *Parva* probum sit. Neveletus edidit *Parum libellum sustine,* ut sit locutio proverbialis, pro, judicium inhibe, improbantibus Scheff. atque Burm. Bentleio parum felici conjectura placet, *Parva labellum sustine.* Cum enim in fastidio, contemtu, offensa labium inferius exporrigi soleat, Phædrum velle contendit: Tu, qui fastidis hoc genus jocorum, sustine parum par labellum; omitte fastidium et severitatem. Laudat vero Pers. Sat. III. 81. sq. Juv. XIV. 324. Sed insolentissima locutio *sustinere labellum* non admittenda est, judicantibus Hario et Burm.—5 *Et in cothurnis.* Meursius *En,* quod Gudius, [Both.] et Heins. recipiendum censuerunt: nec mihi displicet, quia est quasi derisori satisfacientis cum derisione. *Burm.* Meursii *En* repudiat Schefferus.—6 *Nec unquam.* Ms. Pith. *ne unquam.* v. Gud. Ita ediderunt Nevel. Ursin. Richter. et tuetur Tollius. —*Pelii nemoris jugo.* In Mss. Pith. Rem. et non paucis Editt. ut Rittersh. Nevel. Rigalt. Ursin. al. legitur *Pelei,* sed recte Heinsius *Pelii;* qui etiam conjicit *Pelii in nemoris,* quia sic Ennius ex Euripide, *Utinam ne in nemore*

NOTÆ

5 *Et in cothurnis novis*] Id est, novo et tragœdiæ sermone convenienti; quod erat novum et insolens Æsopo. Cothurnus autem erat calceamenti genus, quo actores tragœdiarum utebantur. Atque hinc pro sublimiori dicendi genere usurpatur.

6 *Utinam nec unquam*] Initium Medeæ Euripidis: sed suo more modoque contraxit Phædrus. Possem afferre Ennianos versus (nam olim eam fabulam convertit Ennius), sed notissimi sunt.

Pelii nemoris] Sylva quæ erat in Pelione monte Thessaliæ incumbente in sinum Pelasgicum.

Pinus bipenni concidisset Thessala!
Nec ad professæ mortis audacem viam
Fabricasset Argus opere Palladio ratem,
Inhospitalis prima quæ Ponti sinus
Patefecit, in perniciem Graium et Barbarum.
Namque et superbi luget Æetæ domus,
Et regna Peliæ scelere Medeæ jacent:
Quæ, sævum ingenium variis involvens modis,

Pelei, neque Argus ædificasset navem arte Palladis ad iter audax mortis indubitatæ. Hæc prima reclusit sinum Ponti Euxini, *maris inhospitalis, in ruinam Græcorum et Barbarorum. Namque familia Æetæ superbi dolet, et imperium Peliæ eversum est flagitiis Medeæ; quæ, tegens diversis artibus animum crudelem,* illic sibi *fecit*

Pelio. Cuningh. secutus Heinsium, dedit *Pelii in n. j.*—12 *Æetæ domus.* Ms. Pith. *ætate domus.* Vid. Nevelet. ad marginem.—13 [*Pelia* legi jubet metrum. *Anton.*]—14 *Involvens modis.* Heinsius malebat *evolvens dolis*, contra mentem, ut Burm. probat, poëtæ, qui sævitiam abdidisse et dissimulasse variis modis (*involvens*) Medeam dicere voluit, et specie semper quadam celasse; cujus contrarium est *evolvere*, quo sensu Cic. Or. II. cap. 86. init. teste Burm. In Ep. VI. ad Scheff. Heinsius *involvens dolis* corrigit. Vid. Syll. Epp. Burm. tom. V. p. 8. quod rectius videtur Burmanno, quia *doli* et *modi* facile potuere commutari. *evolvens* Heinsii placebat quoque Guyeto. Cuningh.

NOTÆ

7 *Pinus Thessala*] Quæ in Pelio monte Thessaliæ reperitur frequens. Unde Ovid. 'Summa virent pinu, cetera quercus habet.'

9 *Fabricasset Argus ratem*] Is fuit navis illius artifex, qua vectus est Jason in Colchidem, ad vellus aureum reportandum.

Opere Palladio] Palladis consilio et arte.

10 *Inhospitalis prima quæ Ponti sinus*] Pontus Euxinus, antea dictus Axenus, id est, inhospitus, teste Plinio. Erat inter Mœsiam inferiorem, et Thraciam ad occasum; Asiam minorem ad meridiem; Colchidem ad ortum; et Sarmatiam Europeam, et Sarmatiam Asiaticam ad boream.

12 *Æetæ domus, Et regna Peliæ scelere Medeæ jacent*] Jason, suadente patruo suo Pelia, navi parata, et collecta nobili societate, profectus est Colchos, pro aureo vellere obtinendo; quem filia regis Colchorum adamavit; cujus auxilio consilioque defunctus multis periculis, vellus obtinuit. Jasonem ergo Medea, relictis parentibus (erat autem Æetæ ex Hecate filia), secuta est, et eadem nupta. Creon rex Corinthiorum, filiam suam traditurus Jasoni in matrimonium, jussit occidi Medeam ob malas artes; sed, precibus Jasonis, mutatum est mortis supplicium in exilium. Medea, obtentis exilii induciis ad spatium unius diei, Creusæ filiæ Creontis, jam Jasoni desponsatæ, pallam veneno tinctam dedit; quam dum tractaret Creusa, accensus subito ignis illam cum patre consumsit. Sic luget domus Æetæ propter varia scelera filiæ Medeæ. Ita quoque deletum est penitus regnum Peliæ artibus Medeæ.

Illic per artus fratris explicuit fugam;
Hic cæde patris Peliadum infecit manus.
Quid tibi videtur? Hoc quoque insulsum est, ais,
Falsoque dictum; longe quia vetustior
Ægea Minos classe perdomuit freta,
Justoque vindicavit exemplo impetum.
Quid ergo possum facere tibi, lector Cato,
Si nec fabellæ te juvant, nec fabulæ?

viam sparsis *membris fratris, hic cruentavit manus Peliadum morte genitoris. Quid ais? Hoc etiam ridiculum est, inquis, et dictum false, quia Minos longe antiquior subegit navibus Ægæum mare, et ultus est incursiones suppliciis æquis. Quid igitur tibi possum facere, lector severe, si neque fabellæ, neque fabulæ, tibi placent?*

violenta conjectura emendabat, *Quæ sæva variis ingenia volvens modis.*—20 Hic versus Guyeto frustra suspectus videtur. Cum in Cod. Pith. et Edit. Neveleti sit *imperium*, Heins. conjicit, *Justique vindicavit exemplum imperi*, quasi dicat, acquisivit sibi laudem justi imperii, pro exemplo justi principis est habitus. Sic *vindicare laudem, honorem* apud Paterculum sæpe, ut lib. II. cap. 121. v. Not. Heinsii. Quæ emendatio, quam secutus est Bentleius, Hario durior locutio videtur. Idem Heins. in Advers. p. 645. legit, *Justique vindicavit exemplo imperi*. At Jakob. legi vult *imperium*, ut subintelligatur, maris; et *justo exemplo* explicetur, juste; propterea notatus a viro docto in A. L. Z. 1785. II. p. 281. sq. *impetum* enim commodum habet sensum, et *vindicavit impetum* bene respondet τοῖς *freta domuit*. Cuningh. arbitraria conjectura proponit, *Imperium justum sic exemplo vindicans.*—21 *Quid ergo*. Bentl. *Quid ego ergo*, recte castigatus a Burm. cum anapæstum non scabrum modo, sed elisione durissima intolerabilem auribus poëticis obtrudat, et sine ulla necessitate illud *ego* inserat.—*lector Cato*. Ms. Pith. teste Heinsio, *lector Cate*; in eodem tamen Codice *lecte reato* inveniri, testatur Nevel. Salmasius, *Quid*

NOTÆ

15 *Per artus fratris explicuit fugam*] Cum enim Æetas pater Medeæ illam insequeretur ob extinctum Absyrtum filium suum, et fratrem Medeæ; hæc dissipavit membra fratris, ut eorum collectio mœrorque patrius celeritatem persequendi retardaret.

16 *Cæde patris Peliadum infecit manus*] Sic enim res narratur: Pelias Neptuni filius ex Tyro Salmonei regis filia, frater Æsonis, et Thessaliæ rex, filiarum suarum manibus jugulatus est, idque hortatu Medeæ, quæ integræ ætati se illum restituturam simulabat.

18 *Longe quia vetustior*] Illam ἀντιστορησίαν Phædrus expedisset, si novisset duos fuisse Minoas, alterum Jovis filium, justum hominem; alterum nepotem injustum, quia pendere dirum tributum sibi jussit Athenienses. Testis est Diodorus Siculus, testis et Plutarchus in Theseo. Immo falsum fuit Argonautas omnium primos navibus usos: si quidem Æetas erat Corinthius, et in eas oras cum Medea filia se contulerat, teste Eumelo Historico, Poëta Homeri æquali, apud Scholiasten Pindari, in Oden 13. Pythionicarum.

21 *Lector Cato*] Posuit pro tetrico ac moroso censore, qui fastidit cuncta.

Noli molestus esse omnino literis,
Majorem exhibeant ne tibi molestiam.
Hoc illis dictum est, qui stultitia nauseant,
Et, ut putentur sapere, cœlum vituperant.

Noli te præbere omnino morosum literis, ne te afficiant majori incommodo. Istud spectat hos qui insani fastidiunt cuncta, *et criminantur cœlum, ut videantur sapientes.*

ergo possum facere, dic, lector Cato.—24 *Majorem.* Nevel. edidit *Majorum*, ut jungatur *literis majorum*. Sic legi volebat Salmas. *exhibeant*. Gud. mallet *exhibeam*.—25 *Qui stultitia nauseant.* In Editione Pithœi principe legitur, *si qui stultitiam nauseant*, quod Desbillonio oscitantia Pithœi, vel potius typographi, factum videtur, cum Neveletus ad fidem Cod. Pith. 1610. ediderit, *qui stultitiam nauseant;* nec aliter Ursinus et Rittersh. Hic tamen repudiato *τῷ si* legi jubet, *qui stultitia nauseant*. Quæ conjectura deinde non paucis recte placuit, ut Scheffero, Salmas. Gronov. Hario, Bipont. al. accedit enim prope ad scripturam antiquam. Rigalt. denique in Edit. 2. ex ingenio edidit, *si qui stulti nauseant*, ut *si qui* sit, quicumque, quique; quam lectionem, etsi longius recedat, plurimi, etiam Burmannus, secuti sunt. At Desbill. ingeniose pro *stultitiam*, quod habet Cod. Pith. reponit *stulti etiam*, hoc sensu; Qui, stulti cum sint, fastidiosi etiam sunt; laudans versionem interpretis Gallici, *qui sont sots et font encore les dégoutés;* it. Ter. Eun. v. 2. 21. et Phorm. IV. 3. 64. Bentl. h. l. ita constituit: *Hoc illis dictum est, qui consulto nauseant, Et, ut putentur sapere, nil non vituperant.* Quas conjecturas violentas et longe remotas a sensu Phædri satis refutavit Harius, probante Burm. quorum vide Notas. Cuninghamo placet, *qui malitia nauseant;* sed Editio Didoti stereotypa retinet *qui stultitiam nauseant*. Heins. conjectura arbitraria, ut non raro solet, *si qui stulte has nauseant* sc. literas, vel, *si qui hic stulte nauseant*. [Anton. *si qui stulti nauseant*.]

FABULA VIII.

VIPERA ET LIMA.

Mordaciorem qui improbo dente appetit,
Hoc argumento se describi sentiat.
In officinam fabri venit Vipera:
Hæc cum tentaret, si qua res esset cibi,

Qui lacessit lingua maligna mordaciorem se, *intelligat se depingi hac fabula. Vipera irrepsit in officinam fabri. Quæ cum quæreret si quid esset escæ, appetit*

4 *Hæc.* Scheff. et Bentl. mallent *Hic*, quod Richt. recepit; sed Burmann.

Limam momordit. Illa contra contumax,
Quid me, inquit, stulta, dente captas lædere,
Omne adsuevi ferrum quæ corrodere?

limam: hæc renitens contra: Quid me, ait, insana, tentas mordere dente, quæ solita sum rodere omne ferrum?

præfert *Et*, ut l. III. fab. 19. 7. l. I. fab. 6. 2. 'vidit et;' l. II. fab. 6. 7. 'venit... et;' nil tamen mutavit in textu. *res cibi.* Græcismus aliis non placet: Bentl. reponit, [et Anton. edidit] *si qua res esset cibo*, (si quid esset, quod edere posset,) mihi vero maxime placet Heinsii emendatio, *si qua spes esset cibi. Spes* et *res* commutatæ a librariis sæpe. Vid. ad Ovid. Met. III. 417. et IX. 748. *Burm.* Bentleio obsecutus est Cuning. at conjecturam Heinsii probat Lang.—7 Both. *Homini adsuëvi.* Censor Lips. vulgatam stare posse recte putat, si intelligas ferrum vel durissimum.

NOTÆ

4 *Si qua res cibi*] Id est, si aliquis cibus; ut 'rem voluptatum' dixit Plautus. Nihil crebrius apud Græcos, præsertim apud Atticos et Ionas, ut χρῆμα συὸς μέγα: *magnus aper.*

5 *Illa contra contumax*] Ita Horat. Lib. II. Sat. 1. loquens de invidia: 'Et fragili quærens illidere dente Offendat solido.'

FABULA IX.

VULPES ET HIRCUS.

Homo in periclum simul ac venit callidus,

Simul atque homo incidit in grande malum, conatur invenire effugium periculo

1 Vulgo legitur: *Homo simulac venit in magnum periculum.* Ita edidit Pithœus e Cod. Ms. Pith. Secuti Rigalt. Ed. 2. Nevel. Faber, Richt. Ursin. Danet. al. et rectum putat de Schirach. Clav. P. I. p. 373. In eodem tamen Codice, nec non in Remensi legitur, *Homo in periclum simul ac venit callidus.* Vid. Brot. coll. Not. Rigaltii. Burmannus [quem vide] illud *callidus*, quod Schirachius l. c. male censet esse intrusum, cum vulpes, animal callidum,

NOTÆ

Hanc Fab. legere est quoque ap. Æsop. Ἀλώπηξ καὶ τράγος διψῶντες εἰς φρέαρ κατέβησαν: *Vulpes et hircus sitientes in puteum descenderunt.*

Reperire effugium alterius quærit malo.
Cum decidisset Vulpis in puteum inscia,
Et altiore clauderetur margine;
Devenit Hircus sitiens in eundem locum;
Simul rogavit, esset an dulcis liquor,
Et copiosus. Illa fraudem moliens:
Descende, amice, tanta bonitas est aquæ,
Voluptas ut satiari non possit mea.
Immisit se Barbatus. Tum Vulpecula
Evasit puteo, nixa celsis cornibus,
Hircumque clauso liquit hærentem vado.

alterius. Cum Vulpecula imprudens decidisset in puteum, qui prætendebatur margine elatiori, Hircus sitibundus accessit in eundem locum, quæsivitque an aqua esset multa et suavis. Hæc parans dolum: Veni, amice, adeo liquor dulcis est, ut mea sitis non possit expleri. Descendit Hircus; tum Vulpes elata altis cornibus illius *egressa est puteo, et deseruit Hircum jacentem alto puteo.*

fabulæ hujus sit argumentum, recte recipiendum existimat. Scioppius in vulgata lectione versum laborare credit nisi *ac* deleatur, quod etiam Guyet. vult deleri, et Both.; sed Freinsh. et Heins. necessariam non putant emendationem, quia *venit* præsentis temporis cogitandum est, sed in nostra lectione est *venit* præteriti temporis.—2 Cod. Rem. habet *Reperire effugium alterius quærit malo*, pro quo Nevel. Ursin. Burm. multique alii ediderunt *Effugium reperire*. At lectionem Cod. Rem. probant Gud. et Salmas. eandemque receperunt Gronov. Hoogstr. Leonh. Richt. Maittar. Brot. Bipont. Bentl. nisi quod hic non ferens *m* non elidi, transponit, *quærit alterius malo:* quam transpositionem amplectuntur Harius, Cuningh. Philipp. Lallem. Brot. Desbill. [Anton.]—4 *Altiore*. Heins. *altiori*. Vid. Burm. ad lib. I. fab. 5. 1.—6 *Simul*. Cuningh. *simul et*, e conjectura.—9 Bentl. numero meliori legendum proponit *Voluptas ut non possit satiari mea*, probante Cuningh.—10 *Vulpecula*. Ms. Pith. *Vulpicula*. v. Gud. *nixa*. Scheffer. malebat *innixa;* Burm. *enixa*, vel *enisa*, i. e. ope cornuum hirci ascendens et se erigens; quam conjecturam erudite tuetur. Sed forte nil mutandum.

FABULA X.

DE VITIIS HOMINUM.

Peras imposuit Jupiter nobis duas:
Propriis repletam vitiis post tergum dedit,
Alienis ante pectus suspendit gravem.
Hac re videre nostra mala non possumus;
Alii simul delinquunt, censores sumus.

Jupiter nos oneravit duobus sacculis. Imposuit unum *a tergo plenum propriis vitiis: objecit* alterum *ob oculos onustum* vitiis *alienorum. Quo fit ut non possimus cernere nostros defectus, simus* vero *reprehensores ubi alii peccant.*

NOTÆ

4 *Hac re*] Id est, ideo, vel, hac ex re: sicut dicitur, *quare*, pro, qua de re. Ita Corn. Nep. 'Vidit hostes eadem re fore tardiores,' pro, eadem ex re.

Videre nostra mala non possumus] Sic in hanc Fab. Horat. 'Cum tua prævideas oculis male lippus inunctis, Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum, Quam aut aquila, aut serpens Epidaurius?' Et Catull. 'Sed non videmus manticæ quod in tergo est.' Et Pers. 'Sed præcedenti spectatur mantica tergo.'

FABULA XI.

FUR ARAM COMPILANS.

Lucernam fur accendit ex ara Jovis,
Ipsumque compilavit ad lumen suum.
Onustus sacrilegio cum discederet,

Latro excitavit facem ex ara Jovis, et deprædavit eum ad suam lucem. Qui cum

2 [Forte: *l. e. ad s.* Anton.]—3 *Onustus sacrilegio.* In Mss. Pith. Rem. et

NOTÆ

3 *Sacrilegio*] Sacrilegium est, sacrarum rerum ablatio.

Repente vocem sancta misit Religio:
Malorum quamvis ista fuerint munera,
Mihique invisa, ut non offendar surripi;
Tamen, sceleste, spiritu culpam lues,
Olim cum ascriptus venerit pœnæ dies.
Sed ne ignis noster facinori præluceat,
Per quem verendos excolit pietas Deos,
Veto esse tale luminis commercium.
Ita hodie nec lucernam de flamma Deum,
Nec de lucerna fas est accendi sacrum.

se reciperet dives sacrilegio, Religio sancta emisit subito vocem: Etsi ista dona fuerint dona *sceleratorum, et mihi odiosa, ut non indigner auferri; attamen, scelerate, expiabis aliquando* tuum *crimen capitis* pœna, *cum dies supplicii aderit dictus fatis. Verum ne flamma nostra, qua pietas veneratur Divos timendos, præferat lumen sceleri, edico ne talis sit communicatio lucis. Itaque non licet hodie excitari lucernam de igne Deorum, neque* accendi *sacrificium de lucerna. Alter ab*

multis Editt. ut Nevel. Richt. Danet. Maitt. Lallem. Philipp. Brindl. Didot. legitur, *Onustus qui sacrilegio*, syllaba redundante. Hinc Johnson. et Burm. delent *τὸ qui;* ille tamen metrum putat constare, si legatur *sacrilegio qui.* Ursin. et Both. ediderunt, *Qui onustus s. c. d.* Cuningh. *Qui sacrilegio onustus c. d.*—4 *Sancta.* Ms. Pith. *sanctam.* Vide Not. Heins. et Gud. *sanctam* placet Langio, ut referatur ad *vocem;* sed *sancta* præferendum, ob locum lib. I. fab. 27. 6. Cuningh. *vocem hanc s. m. R.*—7 *Sceleste.* Mallet Heins. *scelesto,* probantibus Bentl. et Cuningh. Sed Harius et Burm. defendunt *sceleste,* quia compellari aliquis hic debet, quod non requiritur in loco Virgilii, quem Bentl. affert; et quia minime necessaria scriptæ et editæ lectionis mutatio, quæ nihil novi significationi addit.—10 *Verendos.* Quia in Ms. Pith. fuit *colendos,* Heins. *colendos extulit* effecit, sed recte Harius ignorare se fatetur, quid sit *efferre Deos colendos per ignem.* Bentl. qui *excolere Deos* se, quid sit, fatetur nescire, legit *colendos censuit.* Sed monet Burm. *excolere* idem esse, quod *colere;* nam *ex* sæpe augere in compositione, ut lib. III. fab. 3. 5. Ovid. I. Ex Pont. 7. 59. Vide hunc virum doctum ad Quintil. Decl. VIII. 12. p. 178. Judicante eodem Codicis Pith. *colendos* ex glossa venit, qua *verendos* explicuit librarius. Cuningh. edidit: *Per quem colendos excitat.*—11 *Luminis.* Heins. *lumini,* e conjectura minime necessaria.—12 *Ita.* In Ms. Pith. est *Itaque,* quod probat Tzschuck. post Gudium, notans: Metri causa videtur reponendum ex Ms. *Itaque,* quod et potest accipi pro, et ita, ut apud Nep. in Alc. IV. 2. Sed jam olim Freinsh. legi volebat *Ita hodie,* applaudentibus fere omnibus Criticis. Burmanno non displicet lectio Ms. si ejiciatur *nec,* quod facile subintelligi posse dicit e vs. sq. Nevelet. et Ursin. dederunt

NOTÆ

11 *Luminis commercium*] Vult vetasse accendi imposterum lumen de igne sacro. Non enim ex culina, sed e cœlo petebant ignem, quo in sacrificiis uterentur. Unde Servius ad Æneid. XII. 'Apud majores,' inquit, 'aræ non incendebantur, sed ignem divinum precibus eliciebant.'

Quot res contineat hoc argumentum utiles,
Non explicabit alius, quam qui reperit.
Significat primo sæpe, quos ipse alueris,
Tibi inveniri maxime contrarios:
Secundo ostendit, scelera non ira Deum,
Fatorum dicto sed puniri tempore:
Novissime interdicit, ne cum malefico
Usum bonus consociet ullius rei.

illo, qui excogitavit, non evolvet quantas dotes illa fabula complectatur. Edocet primo illos, *quos ipse foveris, reperiri sæpe tibi infensissimos. Significat secundo flagitia non plecti ira Deorum, sed tempore ascripto a Fatis. Tandem vetat ne* vir *frugi habeat societatem ullius rei cum improbo.*

lectionem Cod. Ms. *Itaque hodie nec l. d. f. D.*—15 *Explicabit*. Heins. Bentl. Cuningh. Both. *explicarit;* Salmas. *explicavit,* improbante Gud.—18 Ms. Pith. *Secundum.* Transponit etiam h. v. post sequentem. v. Gud. *Secundum* retinent Nev. Ursin.—19 [Anton. *Sed f. d.*]

NOTÆ

18 *Non ira Deum*] Summum enim jus vitæ et necis tribuebant Fatis aut Parcis antiqui, quibus etiam summittebantur Dii. Unde nulli Deo licebat quenquam punire, ni Parcæ pœnam statuissent, et tempus pœnæ dixissent, ut legere est ap. Lucian.

FABULA XII.

MALAS ESSE DIVITIAS.†

HERCULES ET PLUTUS.

Opes invisæ merito sunt forti viro,
Quia dives arca veram laudem intercipit.

Divitiæ odiosæ sunt juste homini magnanimo, quoniam summæ opes eripiunt

† Ita inscripta est fabula in Mss. Pith. Rem. et Vet. Editt. Sed hanc et alias ejusmodi fabularum inscriptiones, quas Meursius adjudicat Phædro, non a Phædri manu esse, non pauci sunt, qui statuant, e. g. Prasch. Freinsh. Gud. Desbill. Et vere. Quare etiam in hoc opere istarum inscriptionum

Cœlo receptus propter virtutem Hercules,
Cum gratulantes persalutasset Deos;
Veniente Pluto, qui Fortunæ est filius,
Avertit oculos. Causam quæsivit pater.
Odi, inquit, illum, quia malis amicus est,
Simulque objecto cuncta corrumpit lucro.

genuinam gloriam. Hercules admissus inter Deos propter virtutem, cum dixisset salutem Diis sibi *gratulantibus, accedente Pluto, qui natus est Fortunæ, retorsit oculos. Jupiter rogavit rationem. Hunc odio prosequor, ait, quia favet improbis, et etiam pervertit omnia proposita mercede.*

non magnopere rationem habendam duxi. Rectius fabula nostra inscriberetur; *Divitiæ virtutis impedimenta, sive, Hercules et Plutus;* quam inscriptionem Bentl. dedit. Cum Desbillonio et Brot. utramque posui, et vulgatam et Bentleianam. Lallem. et Didot. *Opes irritamenta malorum.*—5 Ms. Rem. (etiam Pith. v. Nevel. ad marginem) *venienti*, ut cum *avertere* jungatur, ut apud Stat. Sylv. v. 3. 59. 'cui te nec Cerberus omni Ore, nec Orpheæ quirent avertere leges,' pro, a qua. Sed malo esse scriptum pro *veniente*, ut sæpe in his fabulis. Vid. lib. I. fab. 5. 1. et hoc libro fab. 9. 4. Sic Ovid. Art. Amat. II. 615. sq. 'hoc quoque viso Avertit vultus sæpe puella suos.' Burm. —*Pluto*. Ms. Pith. *Plutone;* at Nev. edidit, *venienti Pluto.*—6 Bentl. *Causam ut quæsivit pater*. [et sic Anton.]—7 [Lege, *am. e. quoniam m.* Anton.]—8 Heins. *Simul cum objecto*. Idem conjecerat *Semelque objecto*, sed deleverat iterum. Hoc certe, observante Burm. majorem avaritiam notaret, si semel objecto lucro aliquis a vera laude deduceretur.

NOTÆ

3 *Hercules*] Jovis et Alcmenæ filius, qui ob virtutem et gloriam gestorum creditur annumeratus inter Deos.

5 *Pluto*] Plutus Jasionis et Cereris filius, divitiarum Deus. Hunc Jupiter excæcavit, quod bonis tantum hominibus opes largiretur. Ex hac autem cæcitate evenit, ut jam promiscue bonos et malos ditet. Hunc etiam claudum fingit Lucianus, cum ad aliquem ditandum venit; velocissimum vero, cum ab illo recedit.

8 *Cuncta corrumpit lucro*] Ad hoc eleganter Propert. 'Auro pulsa fides, auro venalia jura.' Et Petron. 'Quidvis nummis præsentibus opta, Et veniet; clausum possidet arca Jovem.' In quam sententiam et ipse Horat. Sat. lib. II. 3. 'Omnis enim res Virtus, fama, decus; divina, humanaque pulchris Divitiis parent; quas qui construxerit, ille Clarus erit, fortis, justus, sapiens, etiam et rex, Et quicquid volet.'

FABULA XIII.

LEO REGNANS.

Utilius homini nihil est, quam recte loqui:
Probanda cunctis est quidem sententia,
Sed ad perniciem solet agi sinceritas.
Cum se ferarum Regem fecisset Leo,
Et æquitatis vellet famam consequi,
A pristina deflexit consuetudine,
Atque inter illas tenui contentus cibo,
Sancta incorrupta jura reddebat fide.
Postquam labare cœpit pœnitentia

*　*　*　*

Desunt reliqua.

Nihil magis conducit homini, quam directe loqui. Hæc sane opinio debet comprobari ab *omnibus; verum ingenuitas solet duci in ruinam. Cum Leo se creasset regem animalium, et ambiret obtinere nomen justitiæ, descivit a nativo more* agendi, *atque, inter illa utens parvo, dicebat jus æquum fide intemerata.* * *

1 *Nihil est.* Bentl. edidit, et Both. [et Anton.]: *Utilius nihil esse homini q. r. l.* sed v. Burmann.—9 Sic vulgo legitur; sed emendavit Gronov. ad Plin. lib. xxxiv. 14. *Post quæ labare c. p.* Pro vulgato *lavare*, quod est in Mss. Pith. Rem. et Edit. Vet. Rittersh. bene reponebat *labare pœnitentia.* Non pauci tamen inhærent vulgato, quod referunt ad 'linguam' fab. sq. vs. 1. Sed vs. 9. a fab. 13. non dissociandus et ad sequentem trahendus est; id quod factum a Rigaltio Edit. 2. Scheffero, Hoogstr. Funcc. Walch. Maitt. Richt. Leonh. Bipont. Brot. al. Habet enim Romulus Ulmensis, apud quem hæc fabula legitur integra, hæc: *sanctam et incorruptam juravit se fidem servare. Postea de hac re habere cœpit pœnitentiam,* (perperam in Romulo Div. scriptum *potentiam) et dum mutare non posset naturam, &c.* Vid. Fabb. Romuli Div. lib. iii. fab. 20. coll. Anon. Nil. fab. 49. ubi hæc leguntur: *sanctam et incorruptam fidem servare juravit. Ex hac re posteaquam pœnituit, et mutare naturam non potuit patientia, cœpit, &c.* quæ paraphrasin exhibere videntur versus illius: *Postquam labare cœpit pœnitentia.* Itaque jam olim Neveletus recte vidit, versum huj. fab. nonum nihil ad sequentia pertinere. Cum quo faciunt Nilant. Not. ad fab. 49. Anonymi, Gronovius, loco paulo ante citato; Bentl. Burm. Hensing. Lallem. Desbill. al. Sed de Schirach. mallet vulgatum *lavare* retinere et explicare, purgare se et peccatum, ut Ter. Ph. v. 8. 46. Frustra autem putat, melius h. v. ab hac

fabula dissociari. Post vs. 9. reliqua hujus fabulæ desunt, cum initio sequentis; sed conjiciunt Rittershusius atque Schefferus, nec sine specie, spurcum fabulæ sequentis initium pium aliquem monachum, qui istam describeret, lectoremve commovisse, ut totam paginam hic exscinderet. Ita spurca illa una cum fine hujus fabulæ periisse, ita tamen, ut e fabula obscœna velut cauda remaneret.

FABULA XIV.

PROMETHEUS.

* * * *

Afflictione veretri linguam mulieris,
Affinitatem traxit inde obscœnitas.
  Rogavit alter, tribadas et molles mares
Quæ ratio procreasset? Exposuit senex.
Idem Prometheus, auctor vulgi fictilis,
Qui, simul offendit ad fortunam, frangitur,
Naturæ partes, veste quas celat pudor,
Cum separatim toto finxisset die,
Aptare mox ut posset corporibus suis,
Ad cœnam est invitatus subito a Libero.
Ubi irrigatus multo venas nectare,
Sero domum est reversus titubanti pede.
Tum semisomno corde, et errore ebrio,

1 *Afflictione*. In Ms. Pith. Rem. legitur, *A fictione*, quod Toll. explicat: Post quam finxerat veretrum, transiit ad fictionem linguæ mulieris. Vid. Gud. et Brot. Hanc lectionem vel receperunt vel tuentur Nevel. Rittersh. Danet. Toll. Brot. Sed Heins. Gud. Salmas. ad oram libri, Hoogstr. Guyet. Maitt. legi jubent *Affrictione*; Faber *Affixione*; Funcc. *Afflictione*.—5 *Idem*. Ita habent Mss. Pith. Rem. et Edit. Vet.—6 *Qui*. Heins. corrigit *Quod*, quo nihil opus, quia *vulgus* proprie est masculini generis, sed usurpatione neutrius. Vid. Serv. ad Virg. Æn. I. 149. et ita sæpe Charisius, Priscianus, et Veteres Grammatici, quod notarunt commentatores ad Virg. Æn. II. 99. quibus adde Voss. de Anal. lib. I. 31. *Burmann*.—7 *Celat*. Heins. more suo *velat*, sine causa; secutus tamen Walchius, sed v. Burm. qui laudat Ovid. Fast. II. 819. Fast. VI. 579. I. Am. 4. 41.—10 *Libero*. Ms. Pith. *Liberto*.

Applicuit virginale generi masculo,
Et masculina membra applicuit fœminis.
Ita nunc libido pravo fruitur gaudio.

Perperam.—14 *Virginale.* Ms. Pith. *virginali.*

FABULA XV.

CAPELLÆ ET HIRCI.

BARBAM Capellæ cum impetrassent ab Jove,
Hirci mœrentes indignari cœperunt,
Quod dignitatem fœminæ æquassent suam.
Sinite, inquit, illas gloria vana frui,
Et usurpare vestri ornatum muneris,
Pares dum non sint vestræ fortitudinis.
Hoc argumentum monet, ut sustineas, tibi
Habitu esse similes, qui sunt virtute impares.

Cum Capellæ obtinuissent barbam a Jove, Hirci dolentes cœperunt offendi, quia mulieres haberent parem honorem cum illis. *Sustinete, ait, has potiri laude inani, et sibi arrogare insignia vestræ dignitatis, dum non æquent vestram virtutem. Hæc fabula* te *edocet, ut feras* illos *usurpare tuum ornatum, qui* tibi *sunt inferiores virtute.*

2 Vulgo *cæperant;* sed *cæperunt* est in Mss. Pith. Rem. penultima brevi: quam lectionem recte præferunt Gud. et Heins. quibus parent plurimi. Vid. ad lib. III. fab. 2. 19. et ad lib. IV. fab. 19. 16. at non pauci ediderunt *cæperant*, ut Nev. Fab. Urs. Hoogstr. Bentl. Richt. Desbill. Didot. Borrich. de Poët. p. 56.—6 Sic legendum e Cod. Pith. sed Ms. Rem. habet *vestræ fortitudine*, fortasse pro *fortitudini*, ut legunt Rittersh. Gud. Bentl. Urs. Richt. Cuningh. Maitt. Leonh. Lallem. Bipont. Jörd. [Anton.] Sæpius enim literæ *e* et *i* in Cod. Rem. permutatas esse constat, ut lib. IV. fab. 12. 5. ubi v. V. L. cf. Gud. Aliis, nec paucis, secundus casus placet. Constructio enim τοῦ *par* cum genitivo passim obvia. Laudat vero Scheff. Cic. in Pis. 4. 'illum cujus paucos pares hæc civitas tulit;' Burm. Sil. IV. 370. 'Ætatis mentisque pares;' Stat. VIII. 608. 'Par aliud morum.' Hisce adde Plaut. Rud. Prol. 49. 'erat ei hospes par illius;' Lucan. X. 382. 'par hujus erat.' Vid. Vechneri Hellenolex. lib. I. p. 2. c. 18. extr. Ed. Heusing. et quos laudat Prasch. Walchius mallet *fortitudine*, sed tunc legendum *vobis*, quemadmodum jam notavit Burm.—8 Nev. Rigalt. 2da. Fab. Heins. Danet. *sint.*

FABULA XVI.

GUBERNATOR ET NAUTÆ.

CUM de fortunis quidam quereretur suis;
Æsopus finxit consolandi gratia:
Vexata sævis navis tempestatibus,
Inter vectorum lacrymas et mortis metum,
Faciem ad serenam subito ut mutatur dies,
Ferri secundis tuta cœpit flatibus,
Nimiaque nautas hilaritate extollere.

Cum aliquis expostularet de sua sorte, Æsopus excogitavit hoc argumentum *solandi causa: Navi jactata atris procellis, inter fletus eorum qui vehebantur, et formidinem mortis, dies vertitur derepente ad faciem tranquillam*, et *navis tuta cœpit agi ventis melioribus, atque perfundere nautas nimia lætitia. At Nauclerus*

---

2 Guyeto [et Bothio] legendum videtur, *finxit hoc solandi gratia;* Buchnero, *Æsopus dixit,* aut *infit*, e conjectura non probabili. [*cons. hoc g.* Anton. qui, *hoc*, ait, præeunte Bentl. inserui.]—3 sqq. Teste Gudio in Ms. Pith. est *navis.* Sic ex hoc codice edidit Nev. sed fide Brotierii Mss. Rem. Pith. Veteresque Editiones versu 5. habent *mutatur dies*, quod recte retinendum censent Heins. et Bentl. ita tamen, ut ad fulciendum versum τῷ *mutatur* præponant *ut.* Secuti, præter alios, Bipontini, Jördens. [Anton.] Sic enim servatur lectio Codicum, sic omnia melius cohærent. Vid. Burm. Cuperus Obs. lib. II. c. 20. p. 261. legi jubet *mutat ut*, ut *mutat* passive ponatur; Caningh. vero *dum mutat dies.* Rittersh. edidit: *Vexata sævis navis tempestatibus, Inter vectorum lacrymas et mortis metum. Faciem ad serenam subito mutatur dies. Ferri secundis tuta cœpit flatibus, &c.* Cui parent Nev. Gronov. de Schirach. Clav. P. I. v. *facies.* Hoc fere sequuntur Rigalt. in Ed. 2. Scheff. Fab. Freinsh. Santor. Burm. in Editione prima, Walch. Func. Ursin. Danet. Maitt. al. nisi quod vs. 3. *navi* legant. Idem tamen Rittersh. conjiciebat vs. 5. *mutato die*, distinctione sublata. Gud. ita transponit: *Vexata sævis navis tempestatibus Inter vectorum lacrymas et mortis metum: Ferri secundis tuta cœpit flatibus, Nimiaque nautas hilaritate extollere: Faciem ad serenam subito mutatur dies.* Quæ transpositio versuum minime placet Burmanno, cum certe dies debuerit ante mutari ad serenam faciem, quam navis posset ferri secundis flatibus, et nautæ hilaritate extolli. Istam transpositionem amplectuntur Hoogstr. et Richterus, nisi quod hic habeat *subito mutatus dies;* ille vero *ut mutatur dies.* Hoogstratani lectio placet Editori Editionis stereotypæ Didoti. Cum Richtero facit Leonh. Burm. lectione Codicum sine necessitate repudiata, in Editione majori totum locum ita constituit: *Vexata sævis navis tempestatibus, Inter vectorum lacrymas et mortis metum, Faciem ad serenam subito mutato die, Ferri secundis tuta cœpit flatibus, Nimiaque nautas hilaritate extollere.* Ita volunt legi Toll. Lallem. Brot. Desbill. alii.—7 Heins. *Nimia ecce nautas hilaritas extollere*, vel, *Nimiaque nautæ se hilaritate extollere.* [Hoc sequitur Both.]

Factus periclo tum Gubernator sophus:
Parce gaudere oportet, et sensim queri,
Totam quia vitam miscet dolor et gaudium.

factus sapiens periculo: Oportet, inquit, *lætari parce, et conqueri moderate, quoniam omnis vita miscetur dolore et gaudio.*

Posteriorem conjecturam amplectitur quoque Cuningh.—8 *Periclo.* Ms. Per. *periculo.* Sic vulgo legitur; sed jam olim Guyetus reposuit *periclo*, præeunte Rittersh.—10 Ms. Pith. *Totamque.* Vid. Nevel. ad marginem Edit. et Gud. Hanc lectionem probat Salmas. at Heins. conjicit *Totam æque.*

FABULA XVII.

CANUM LEGATI AD JOVEM.

Canes Legatos olim misere ad Jovem,
Melioris vitæ tempus oratum suæ,
Ut sese eriperet hominum contumeliis,

Canes miserunt quondam legatos ad Jovem, rogaturi tempus vitæ felicioris, ut non paterent amplius injuriis hominum, qui illis præberent panem furfurosum, et

2 Ita legitur in utroque Codice et Rem. et Pithœano. Vid. Desbill. et Brot. Sed jam olim Ursinus corrigebat, *Meliora vitæ tempora oratum suæ*, cui parent Toll. Desbill. Brot. Heinsius vero *Meliora vitæ tempora oratum sibi*, quod recepere Bentl. et Cuningh. Etsi vero *meliora tempora* centies occurrunt apud veteres, ut docent exempla a Burm. adducta, idem tamen recte observat, non semper in eandem loquendi formulam cogendos scriptores, cum æque recte *melior vita* pro feliciori dicatur, ac *meliora tempora vitæ.* Vid. Burm. Heinsius Ep. VIII. ad Scheffer. etiam volebat *suos*, ut referatur ad *legatos.* Hic versus Guyeto suspectus videtur; nec mihi τὸ *suæ* valde placet. [Anton. *Melioris vitæ tempus oratum sibi.*]—3 Quia in Ms. Rem. erat *sese ariperet*, Gudius conjiciebat *sese eriperet.* Facilis profecto emendatio! Et solet Phædrus usurpare cum *sese*, tum *eripere.* Vid. lib. II. fab. 4. 17. et lib. I. fab. 28. 11. Quam emendationem post Hoogstr. et Maitt. receperunt Richt. Leonh. Bentl. Cuningh. Toll. Lallem. Brot. Bipont. Desbill. Didot. [Anton.] quibus ego lubens accedo. At Burmannus retinuit *abriperet;* nam fide Brot. in Mss. Pith. Rem. et Editt. Vet. ut Rigalt. 2. Fab. Nevel. est, *Uti sese abriperet*, quod videtur ortum fuisse a manu emendatrice ex *sese ariperet.* Sic et alibi in eodem Codice variæ ejusdem loci inveniuntur lectiones, ut passim a nobis observatum est. Heins. *se subriperet*, quod furtivis magis

Furfuribus sibi conspersum quod panem darent,
Fimoque turpi maximam explerent famem.
Profecti sunt legati non celeri pede,
Dum naribus scrutantur escam in stercore.
Citati non respondent. Vix tandem invenit
Eos Mercurius, et turbatos attrahit.
Tum vero vultum magni ut viderunt Jovis,
Totam timentes concacarunt regiam.
Propulsi vero fustibus, vadunt foras:
Vetat dimitti magnus illos Jupiter.
Mirati, sibi legatos non revertier,
Turpe æstimantes aliquid commissum a suis,
Post aliquod tempus alios ascribi jubent.

satiarent multam famem stercore fœdo. Legati abierunt gradu non citato, dum indagant naribus cibum in fimo. Non parent vocati, et *vix Mercurius illos reperit et adducit trepidos. Ut autem aspexere faciem summi Jovis, pavidi conspurcarunt sordibus totum palatium: ejecti vero fustibus, se proripiunt foras. Magnus Jupiter prohibet illos remitti. Stupentes quod legati non redirent, rati turpe quid peccatum ab suis, imperant delegari alios post aliquod tempus.* Interim *fama vulgavit*

actis convenire contendit Burmannus, licet emendatio sit facilis ex *sese ab* facere *se sub.* Scheffero placebat, *hominum e contumeliis,* quod usitatius esse dicit, ut Cicero dixit 'e complexu parentum abreptos filios.' Sed æque recte dici potest *abripere contumeliis,* quemadmodum Sueton. Aug. 17. 'simulacro D. Julii abreptum interemit.' Maittar. dedit, *ut sese eriperent;* Danet. *uti se abriperent.*—4 Heins. *confertum qui.*—8 Heins. *Citatis,* nullo sensu.—9 Heins. *Reos;* sed admodum improprie *rei* dicuntur hic legati. Malim, *Eos Mercurius, sed t. a.* ut mox vs. 19. et de eleganti usu *τοῦ sed* vid. ad Petron. c. 128. *Burm.*—12 Heins. *Propulsi ut vero.* Harius, quia *vero* modo processit, *Propulsi ne sint fustibus;* sed quænam hæc sermonis scabrities? certe debuisset dicere, *ne propellerentur.* Quare si quædam interciderint, ut viri docti suspicantur, non offendere poterit repetita vocula *vero,* præcipue cum versu eodem *magni* epitheto ornetur Jupiter, et vs. 13. iterum; vel si audaciori esse liceret, et conjicere illud *vero* depravatum esse ex *ergo,* legerem, *Ergo propulsi fustibus.* Burm. In repetitione particulæ *vero,* quæ nonnullos offendit, non quærenda est ratio emendandi. Vid. V. L. ad lib. IV. fab. 5. 41. [Anton. *P. v. ut f.*]—*vadunt.* Cuningh. *ruunt foras.* Ita invenias in Edit. Didot. stereotypa. Both. *evadunt f.*—14 Toll. [et Both.] *Mirati illi,* sc. canes.—15 Bentl. mallet *autumantes;* [Accipit Both. et Anton.] sed docet Burmannus, hujus verbi vim esse, non animo modo putare, arbitrari, sed sive voce, sive scripto, sententiam suam prodere. Cf. tamen Cic. Or. 49. fin. Tzschuck. conjicit *extimantes,* quod passim Codices in bonis auctoribus; Sanad. *æstimarunt,* fide Brotierii; Cuningh. *Turpe quid existimantes c. a s.* Sed nil mutandum, cum *æstimare* hoc sensu Latine dici possit. Vid. ad lib. III. fab. 4. 5. Guyeto hic versus addititius videtur.—16 [Vid. Burm. de

NOTÆ

14 *Non revertier*] Pro, non reverti. Hoc Poëtis familiare et usitatum.

Rumor legatos superiores prodidit.
Timentes rursus aliquid ne simile accidat,
Odore canibus anum, sed multo, replent,
Mandata dant, legati mittuntur, statim

quod acciderat primis legatis. Veriti rursum ne quid simile contingat, immittunt in anum legatorum plurimum odoris, mandant facienda, dimittuntque. Illi *acce-*

V. L. Both. *adsciri;* Anton. *acciri.*]—16 [Præponit Both. vv. 14. 15. et legit in vs. 15. nostro *comm. ut suos, &c.*]—17 Bentl. *Venter* reponit, sine ulla auctoritate Codicis, quare Harius eum acrius castigat. Et sane mira esset locutio, *venter prodidit legatos,* pro, odor ex stercore ortus. Deesse alii hic putant versum; sed, si unquam, hic deberet hians sententia fulciri et scribi, *Rumor legatos ut priores prodidit,* ubi parva est vulgatæ lectionis mutatio. *Burm.* Magno placet opere ista Burmanni conjectura, recepta a Cuningh. Desb. h. v. parenthesi includit, et præponit vs. 16.—18 In Rigaltii (etiam Neveleti.) Editione est *Timentibus:* ut rumor fœdi facti, a prioribus commissi, venerit ad secundos legatos. Sed tunc versus laborat, cui succurrit Scaliger legendo *rursum* pro *rursus.* Sed nobis vulgata placet. *Burm.* Editio Rigaltii 2. *Timentes habet.*—*aliquid.* Heins. *ne quid simile rursus.* [*sim. ne ac.* Anton.]——19 Nescio cur *spurco* malit Bentl. cum contrarium velit Phædrus. Egregia vero ratio emendandi peccata priorum qua Harius utitur, qui, ubi hanc emendationem spurcitiæ damnavit, legit, *sed nimio.* Sed qua auctoritate hoc nititur, aut ad quid necesse? an *multus* odor non sufficit eorum consilio? stultitia vero potius canum debuerat notari, cum stercus, odore mixtum, gravius olere sola et mera merda soleat. *Burm.* qui laudat Martial. Ep. I. 88. et III. 55. Pro *sed m.* Both. *sedulo.*—20 In Mss. Pith. Rem. et Edit. Nevel. est, *Mandant, dimittuntur statim, Adeunt.* Corrupte et vitiose; dimitti enim non poterant, antequam Jovem adiissent. Hinc varie solicitant viri docti locum. Both. *Mandata dantur, dimittuntur: hi statim Adeunt: rogantesque aditum, c. i.* [Anton. *M. dantur: ut dimit., statim Abeunt, &c.*] Rigalt. quem plurimi sequuntur, *Mandata dant, legati mittuntur, statim Adeunt, &c.* Rittersh. *Mandata dant: dein dimittuntur;* vel, quod etiam volebat Meurs. *deinde mittuntur statim: Adeunt.* Ursin. *Mandant eadem, dein dimittuntur statim.* Hoogstr. et Philip. hunc versum delent; omissus quoque est in Editione Didoti stereotypa. Heins. *Mandata dantur, et dimittuntur statim.* Bentl. *Mandant, dent operas, ut dimittantur statim.* Ad quæ Burm. notat: Quinam vero? superiores, an hi ascripti? et unde illud *operas dare* proficiscitur? quis non videt, *operas* metri causa pro *operam* intrudi? Scaliger teste Burm. in ora Codicis castigabat: *Mandantur, dimittuntur, ac statim Adeunt.* Burm. *Mandata dant legatis, quos mittunt, statim Adeant.* Quia sc. primi non celeri profecti erant pede, nunc his mandant, ut celerrime et recta adeant ad Jovem, qui eos, rogantes aditum, statim admittit. Quia sibi in hoc loco non satis faciebat, tentabat etiam: *Mandant legatis, qui mittuntur, ut statim Adeant Rogantes* (sc. illi secundi legati) *aditum c. i.* vel, *Mandant, ut qui mittuntur legati statim Adeant.* Walch. *Mandata dantur, ipsi mittuntur statim.* De Schirach. in Clav. P. I. p. 8. *Mandata dantur; ipsi dimittuntur, ut statim Adeant;* vel, *Mandata dant, lecti dimittuntur, et statim Adeunt.* Brot. *Mandata dant; vitique mittuntur; statim Adeunt;* sed v. Ephem. Göttingens. ann. 1784. Part.

NOTÆ

17 *Rumor legatos superiores prodidit*] Rumor spargitur superiores legatos concacasse totam Jovis regiam.

Abeunt. Rogantes aditum, continuo impetrant.
Consedit genitor tum Deorum maximus,
Quassatque fulmen: tremere cœpere omnia.
Canes confusi, subitus quod fuerat fragor,
Repente odorem, mixtum cum merdis, cacant.

dunt statim orantes aditum, et *sine mora obtinent. Tunc maximus pater Deorum sedens agitavit fulmen; cuncta cœperunt moveri:* et, *quia strepitus fuerat confusus derepente, canes reddidere subito odorem permixtum stercore. Cuncti conclamant*

67. Bipontini: *Mandant, Deum, ut mittuntur, oratum statim Adeant:* quæ merito abrupta et dura videntur Tzschuck. Desbill. amplectitur lectionem vulgatam. Salmasii conject. prætermitto. In tanta lectionum arbitrariarum varietate et discrepantia, cum etiam nihil subsidii in Anonymi, Romuli, aliorumque fabulis sit, præstat inhærere vulgato, nisi quod vs. 21. pro *Adeunt* cum Scheffero legendum putem, *Abeunt.* Nam ineptum in vulgato est *statim Adeunt*, et mox *rogantes aditum*, ut jamjam vidit Burmannus; etsi nec sic locus certus et indubitatus haberi possit, ita quidem, ut eorum sententia non penitus displiceat, qui vs. 20. delendum existiment.—*legati.* Scheff. mallet *legatis*, quod jungit τοῖς *Mandata dant.*—21 Vulgo *Adeunt;* at recepi facilem Schefferi emendationem, quam etiam receperunt Hoogstr. Richt. Leonh. Lallem. Jakob. Didot. et placet Gudio et Burm. Heins. *Vadunt*, e conjectura. —24 De hoc loco vid. longa Burmanni disputatio, ex qua excerpta dabimus, additis a Burm. omissis. In Mss. Pith. Rem. et Vet. Edit. legitur: *Canes, confusus subito quod fuerat* (Ursin. *fuerit*) *fragor.* Ita Scheff. Maitt. Funcc. Prev. Desbill. sed *confusus fragor* stare non potest; ille enim non confunditur, sed confundit et perturbat omnia. Itaque varie solicitant viri docti hunc locum. Gud. ingeniose monstrans erroris originem, conjectura probabili legendum proponit, *Canes confusi, subito* (vel *subitus* Æn. II. 692.) *quod fuerat fragor.* Quem sequitur Heins. [et Anton.] nisi quod *ruerat* (quod non probat Faber, quia non ruat fragor. At Heins. monet, 'discurrit certe;' qua significatione τὸ *ruere* nonnunquam sumi, in comperto est, ut in illo Nasonis Met. I. 285. 'exspatiata ruunt per apertos flumina campos.') pro *fuerat* substituerit, probabili etiam lectione, quia hoc verbum solenne in hac re est, ut patet ex Virgilii Cul. 350. 'Ac ruere in terras cœli fragor,' aliisque locis, ab Heinsio ad Val. Flacc. I. 663. adductis, ubi et hoc loco utitur. Cf. Heinsii Ep. 73. ad Scheff. in Burm. Syll. Epp. tom. v. p. 82. sq. *Ruerat* etiam notavit ad oram libri Salmas. et Walch. mallet recipi. At qui *fuerat* præferre cupiet, reperiet unde tueatur apud Heinsium ad Claud. Gigantomach. vs. 74. Apposite adduxit Schefferus, cui etiam placet *confusi* ex Quintil. Decl. II. 20. 'neminem fuisse in domo, quem non fragor ille confuderit,' ubi paulo post sequitur, 'ut primum me fragor domus, et velut tui confudere gemitus.' Bentl. legit: *Canes confusi* (*subitus terruerat fragor*) *Repente, &c.* quemadmodum Ovid. Fast. I. 567. scribit, 'fragor æthera terruit ipsum;' Cuninghamus, *subito quod fieret fragor;* Ouvering. (vid. P. III. Phædri p. 175. Ed. Hal.) *Canes, confusus subito quod fieret fragor;* Harius, *effusus subito quod fuerat fragor.* An vero *fragor effunditur*, ut nix, imber, et similia? Vid. Ovid. Met. I. 269. et an ita loquuntur poëtæ? Gronovii in emendatione, *Canes, confusos subitus quos fecerat fragor*, vis fit versui et metro, observante Burm. Sed idem Gronov. ad Liv. XXXI. c. 45. p. 579. Edit. Drak. *Canes confusos subitus fecerat fragor. Rep. od. &c.* vel: *C.* (*c. s. f. f.*) cet. Johnson. edidit: *Canes* (*confusos subito fecerat fragor*)*: Rep. &c.* De Schir. emendat: *Canes, confusos subito quos fecerat fragor.* Burmanno unice placet, quomodo edidit, *Canes confusi, subitus quod fuerat frag.* Ita Brot. et Bip.—25 Gud. in Ms. suo, i. e.

Reclamant omnes, vindicandam injuriam.
Sic est locutus ante pœnam Jupiter:
Legatos non est regis non dimittere,

puniendam esse *injuriam.* Verum *Jupiter sic fatus ante supplicium: Non decet*

Pith. *mixto* se invenisse testatur, sed Nevel. ex eodem Codice edidit *mixtum.* Quæ scripturæ diversitas ejusdem Codicis ejusdemque loci hic erat notanda. Bentl. edidit *mixtis.* Perperam.—26 Bentl. [et Anton.] *Ut clamant;* Cuningh. *Proclamant,* e conjectura uterque.—27 Scheff. *Hic;* Walch. *Hinc.* Nescio quid sit difficultatis in vulgato, quod non cohærere crediderunt viri docti, cum Phædri ille mos sit, et sequenti orationi et ipsis verbis Jovis rectius *Sic* præcedat, i. e. hoc modo, his verbis, quam *hic,* pro tunc, vel *hinc,* pro postquam omnes reclamassent, vel pro ideo; quia tunc tamen intelligi debet *hic* vel *hinc* locutus *sic* est Jupiter. *Burm.* Both. edidit *autem* pro *ante.* Accedit Censor Lips. Gud. *Hic ast locutus,* de particula *ast* non pauca congerens; sed vix persuadebit, Phædrum ita scripsisse. Cuningh. *At sic locutus ante pœnam est Jupiter.* Toll. *Tum sic locutus ante pœnam est Jupiter.* Ouvering. *His est locutus.* Vid. P. III. Phædri p. 175.—27-36 Multæ Editiones, etiam Burmanniana major et Bipontina, hunc locum ita exhibent: *Sic est locutus ante pœnam Jupiter: Non est legatos regis non dimittere, Nec est difficile, pœnas culpæ imponere. Sed hoc feretis, pro judicio præmium: Non veto dimitti, verum cruciari fame, Ne ventrem continere non possint suum. Illi autem, qui miserunt vos tam futiles, Nunquam carebunt hominis contumelia. Ita nunc legatos expectant et posteri; Novum venire q. v. c. o.* [vid. Not. Burm.] Ita quidem, ut vs. 28. sq. alloquatur Jupiter Deos; vs. 30. canes; vs. vero 31. sq. Jupiter iterum convertat sermonem ad Deos; vs. 33. ad canes. Quod cum ferri mihi non posse videretur, Desbillonio duce, ordinem versuum, eo, quo supra dixi, modo, paululum immutavi, ita, ut pro vulgato *sed* reponerem *et,* quod receperat Desbill. Sic enim nexus melior, neque opus est criticorum emendationibus, lectionibus librorum scriptorum repudiatis. Gudius locum ita constituit: *Legatos non est regis non dimittere, Nec est difficile, pœnas culpæ imponere: Sic hoc* (sc. decretum)*: feretis pro justitia præmium* (hunc versum recepere Richter. et Leonh. etsi a manu Phædri paulo longius recedat. Hanc emendationem etiam amplectitur Broukhus. ad Tibull. I. 2. 26. Parenthetice dicitur *fer. pro j. p.*)*: Non cito* (i. e. non celeriter) *dimitti, verum cruciari fame,* (receperunt hæc Richter. Leonh. Didot. in Editione stereotypa,) *Ne ventrem continere non possint suum: Illi autem, qui miserunt hos tam futiles, Nunquam carebunt hominis contumelia. Mandantur antro* (i. e. carceri, vinculis)*: non dimittuntur statim.* (Hunc versum receperunt Richt. Leonh. Lallem. Didot. it. Brotier. nisi quod hic pro *non, nec* habeat.) *Ita nunc legatos expectans et posteros, Novum venire cum videt, culum olfacit.* Uberiorem loci interpretationem habes in Not. Gud.—28 In Mss. Pith. Rem. et Edit. Vet. ordo est paulo turbatior: *Non est legatos regis non dimittere.* Hinc Maitt. Hoogstr. Leonh. Lallem. Brot. Desbill. alii ediderunt: *Legatos non est regis non dimittere,* præeunte Gudio. Hisce ego obsecutus sum. Burmannus lectionem Codicum retinet. At Bipontini, quibus accedit Jakob. scribi volunt: *Non*

NOTÆ

28 *Legatos non est regis non dimittere*] Ne scilicet jus gentium ipsis retentis violetur, quo jure illi sancti sunt. Ita enim Cicero: 'Legatorum jus divino humanoque vallatum præsidio, cujus tam sanctum et venerabile nomen esse debet, ut non modo inter sociorum jura, sed et hostium tela, incolume versetur.'

Nec est difficile, pœnas culpæ imponere.
Non veto dimitti, verum cruciari fame,
Ne ventrem continere non possint suum.
Et hoc feretis pro judicio præmium.
Illi autem, qui miserunt vos tam futiles,
Nunquam carebunt hominis contumelia.
Ita nunc legatos expectant et posteri.
Novum venire qui videt, culum olfacit.

regem retinere legatos, nec est operosum præmium pro meritis ascribere. Hæc itaque erit pœna. Non prohibeo remitti, sed jubeo *torqueri fame, ut possint cohibere alvum. Qui vero vos delegarunt tam fluidos, se eripient nunquam ex contumeliis mortalium. Ita nunc* Canes *præstolantes novissimos legatos, cum vident* canem *aliquem venientem, odorantur anum.*

regis est, legatos non dimittere.—29 Hic versus suspectus videtur Guyeto.—30 *Non veto*. Bentl. *Non volo*, probante Schirachio in Clav. P. I. p. 195. Editio stereotypa Didoti habet, *Non cito*, post Gudium. Si dimisit Jupiter legatos, cur non redierunt? cur posteri adhuc expectant eos? Hæc difficultas Burmannum cogit legere: *Vos veto dimitti; hoc verum cruciari fame.* Per *vos* posteriores, per *hos* priores legatos significari putat. Ut sequentia etiam opinioni suæ conciliet, rescribit: *Ita nunc legatos expectat qui posteros, Novum venire cum videt, culum olfacit. Posteros* (ita Mss.) legatos interpretatur, qui posteriores missi fuerant. Sed nec ita sublata est omnis difficultas. Nam de posterioribus legatis quæstio erat in concilio Deorum: eos vero non dimittere, regis non esse dixerat Jupiter. Non potest igitur fingi eos retinuisse. Quare satius est, dimissos quidem dicere legatos, non priores tantum, sed et posteriores; eosdem vero a canibus adhuc expectari, quod aliquamdiu certe retenti fuerant, et dimissi quidem, sed, simul etiam notati gravissime, reditum non maturaverant, cum escam in stercore scrutarentur, et legationis suæ tam turpem tristemque exitum ad suos referre non auderent. *Heusinger.* Vide mox.—32 Pro vulgato *Sed* reposui *Et*. Ita Desbil. edidit, sicque Tzschuck. legi posse censet. Meurs. Walch. Bentl. qui Jovem hic non legatos, sed collegium Deorum alloqui putant, legi jubent, *Sed hoc ferent hi pro judicio præmium.* Pro *feretis* Ursin. habet *feretur;* Lallem. *Id vos feretis pro judicio præmium.* Ita olim conjecerat Ouvering. v. P. III. Phædri p. 175. Guyetus scribi vult: *Sic hoc feretis per judicium præmium.* Conjiciebat quoque *præ judicio.*—33 *Vos.* Gud. Heins. Bentl. Didot. [Anton.] *hos.*—34 *Hominis.* Ita libri scripti; at Scheff. conjicit *hominum*, Heins. *omni;* sine necessitate uterque. [*hominum contumeliis.* Both.]—35 sq. Libri scripti et priores Editiones, ut Rittersh. Nevel. al. habent: *Ita nunc legatos exspectantes posteros, Novum venire cum v. c. o.* Sed Meurs. et Bongars. correxerunt: *Ita nunc legatos exspectantes posteri, N. v. cum vident, culum olfaciunt.* Ita edidit Ursin. nisi quod vs. 36. legat, *Venire cum vident novum, olfaciunt culum.* Nostra lectio Rigaltio debetur, quæ multis placuit. Bentl. *Ita nunc legatos quisque exspectans posterûm Novum ve-*

NOTÆ

32 *Et hoc feretis pro judicio præmium*] Hic versus non legitur in Phædro editionis Rigaltii. Sive sit Phædri, sive alterius, confert tamen multum ad illustrandum hunc locum Phædri. Idcirco illum non prætermisimus.

nire cum videt c. o. [quem sequitur Anton.] De Schir. in Clav. P. I. p. 195. post Gud. et Walch. *Ita nunc legatos exspectans posteros, N. v. cum v. c. o.* ut sit Canis ἀπὸ τοῦ κοινοῦ: et Mss. recte *posteros* habent, nimirum posteriores legatos, quibus anus odore fuerat repleta, nec adhuc dum dimissos. Sed ponunt Gud. et Walch. *et* post *exspectans,* quia alias metrum non constat. Burm. mallet legere: *Ita nunc, legatos exspectat qui posteros, Novum venire cum videt, culum olfacit;* edidit tamen, *Ita nunc legatos exspectant et posteri; Novum venire qui videt, culum olfacit.* Cuningh. *Novum et venire q. v. c. o.* Ita quoque locum exhibet Editio stereotypa. Equidem, cum vs. 35. repugnet vs. 28. et 30. versus duos ultimos obscœnos illos et turpes a nebulone quodam huic fabulæ subsutos esse, cum Burm. et Lang. facile crediderim.

FABULA XVIII.

HOMO ET COLUBRA.

Qui fert malis auxilium, post tempus dolet.
 Gelu rigentem quidam Colubram sustulit,
Sinuque fovit, contra se ipse misericors.
Namque ut refecta est, necuit hominem protinus.
Hanc alia cum rogaret causam facinoris,
Respondit: Ne quis discat prodesse improbis.

Qui auxiliatur improbis, aliquanto post dolet. Quidam collegit Colubram rigidam frigore, et posuit in sinum, indulgens in sui perniciem. Ut enim recepit vires, interfecit statim hominem. Roganti vero *alteri rationem sceleris, dixit: Ne quis discat auxilium ferre malis.*

1 Both. *M. q. f.* quod placet Censori Lips.—3 Harius *contra se ipsum.* Sed in his locutionibus, quæ utræque quidem occurrunt, sed altera est elegantior, Burm. semper scriptos sequi tutissimum recte credit.—4 In utroque Codice et Pith. et Rem. legitur *nocuit hominem,* probante Guyeto. Vid. Nevel. ad marginem Edit. et Brot. Etiam Salmas. Exerc. Plin. p. 29. b. et in Not. ad Spart. Adr. 20. ubi verba hæc adducit, legit *nocuit,* non *necuit,* locutionem *nocere aliquem* Latinam bonisque auctoribus, ut Ovidio, Celso, receptam esse testans. Etsi vero aliqua exempla afferri possunt, ubi *nocuit* cum accusativo construitur, quod abunde docent Notæ Gudii et Burm. viri docti tamen recte probant vulgatum *necuit:* in qua lectione constituenda præiverat Pithœus. Nam oscitantia librarii, qui ignorabat formam *necuit,* facile irrepere poterat *nocuit.* Sed *necuit* dixisse veteres, testantur veteres Grammatici. Vid. Voss. de Anal. lib. III. c. 20. p. m. 300. Ed. Amstel. f. qui et Libro de Constr. c. 21. p. 399. *nocuit* h. l. damnare videtur. cf. Burm.—5. 6 Burmanno non fit vero simile, colubram contra se sententiam pronuntiare, et se ipsam vocare, *improbam;* nec Phædri ingenio convenire putat, addens: 'Forte sunt verba

poëtæ, sub hac fabula, ut fere in omnibus, aliquem sui temporis notantis; nam sine dubio malam gratiam improbus aliquis pro beneficio, et forte alimentis, auctori retulerat. Quare poëta interrogatus fabulæ hujus sententiam ab alio quodam, ipse respondit, hoc modo, ut forte legendum: *Hic*, vel *Hinc aliquis cum rogaret causam facinoris, Respondi: Ne quis d. p. i.* Et eleganter, cum in Promythio dixisset, 'malis auxilium ferre,' hic, *improbis prodesse*, subjicit; quod majorem dolorem ex ingrato homine notat.' Ad quæ Desbill. observat: 'At istud est, aut ego fallor, ultra modum philosophari; nam præterquam quod homines aliquando sunt ita perversi, ut sibi a bonis bene fieri nolint; non raro etiam contingit, ut improbi et malefici non modo tales se esse ultro profiteantur, sed et glorientur: illam ergo stultam perversitatem responsioni colubræ Phædrus recte affingere potuit.' 'Malæ notæ vv. nam et frigide repetitur initialis fabulæ sententia, et frigide quærit altera colubra, quod per similem suam naturam scire poterat: deinde *hanc* dubium ad *causam*, an *colubram*, referendum sit, et lusce dictum istud: *Ne quis discat prodesse improbis.*' Both. [Locum in Burmannum defendit fusius Schw.]

FABULA XIX.

VULPIS ET DRACO.

VULPIS, cubile fodiens, dum terram eruit,
Agitque plures altius cuniculos,
Pervenit ad Draconis speluncam intimam,
Custodiebat qui thesauros abditos.
Hunc simul aspexit: Oro, ut imprudentiæ

Dum Vulpecula, agens suum cubile, egerit terram, et fodit profundius multos cuniculos, devenit ad imum antri Draconis qui servabat thesauros abditos. Ut illum vidit: Precor primo, inquit, *ut parcas* meæ *imprudentiæ: dein, si recte in-*

1 Ms. Per. *Vulpes.* Vid. V. L. ad lib. I. 7. 1.—*eruit.* Guyet. legit *ruit*, i. e. fodit; sed vindicat Burmannus vulgatum ex Ovid. Fast. IV. 404. Senec. N. Q. III. 30.—2 Ms. Per. *pluris.*—3 *Intimam.* Sic olim edidi e Cod. Perott. probantibus Censore docto in B. T. 52. p. 192. et Tzschuck. Secuti Brot. Jörd. [Anton.] Ita e conjectura reposuerat Bentl. firmata deinde Codice Per. Vulgo legitur *ultimam*; sic enim habent Mss. Pith. Rem. et Edit. vet. Quod si quis retinere velit, ut præter alios retinent Bipont. et Desbill. neque de ultima parte speluncæ Burmannus vult intelligi, quemadmodum Scheff. explicabat, cui obsequitur Desbill. v. Ter. Phorm. I. 4. 38. neque cum Hoogstratano capi pro, prima, ut 'sanguinis ultimus auctor.' Alii legunt *ultimo;* ita Heins. laudans Salmas. Exerc. Plin. 56. e. Alii, ut Scheff. Hoogstrat. Gud. Walch. Richt. Leonh. Santoroc. *ultimum*, pro, tandem. 'Non id agitur, ad *intimam* speluncam pervenisse vulpem, sed *postremo* ad eam pervenisse: itaque recte se habet *ultim.*' Both.—5 Ouvering. *Oro, ait.* Vid. Not. Toll. in

Des primum veniam; deinde, si pulchre vides,
Quam non conveniens aurum sit vitæ meæ,
Respondeas clementer. Quem fructum capis
Hoc ex labore, quodve tantum est præmium,
Ut careas somno, et ævum in tenebris exigas?
Nullum, inquit ille; verum hoc a summo mihi
Jove attributum est. Ergo nec sumis tibi,
Nec ulli donas quicquam? Sic fatis placet.
Nolo irascaris, libere si dixero:
Diis est iratis natus, qui est similis tibi.
 Abiturus illuc, quo priores abierunt,
Quid mente cæca miserum torques spiritum?
Tibi dico, Avare, gaudium hæredis tui,
Qui thure Superos, ipsum te fraudas cibo;
Qui tristis audis musicum citharæ sonum;
Quem tibiarum macerat jocunditas;

telligis, quam aurum conveniat parum meæ vitæ, respondeas benigne, qualem utilitatem refers ex isto labore, quæve tanta sit merces, ut priveris somno et degas vitam in tenebris? Nulla, ait, o Vulpes: *verum illud mihi imperatum est a magno Jove. Neque igitur tibi concedis quicquam, neque aliis? Sic visum est Fatis. Bona verba, quæso, si dixero libere. Qui similis est tibi, genitus est Diis adversis. Cum tibi sit abeundum illuc quo majores abierunt, quare angis infelicem animum* tam *cæco furore? Te alloquor, Avare, voluptas tui hæredis, qui subtrahis thus Diis, tibi vero cibos; qui mæstus excipis sonum musicum citharæ; quem hilaritas*

P. III. Phædri p. 176.—7 Prasch. legendum censet *tuæ;* sed recte Scheff. tuetur *meæ.* Vulpes enim de se ipsa loquitur, veluti amoliendæ suspicionis gratia, quasi diceret: Nosti satis, hoc non esse institutum meum, ut cumulem mihi opes, quæ rapto vivo. Itaque quod quæsitura sum, non ideo facio, tanquam tibi invideam hoc aurum, ipsaque velim habere.—8 Ms. Per. *rapis.* —9 *Tanti* Sciopp. et Heins. quod huic loco minime conveniens, ut recte Schefferus; sequitur enim 'nullum,' quod respondet τῷ *tantum,* non *tanti.* Et præterea tolerabilior correctio Bentl. abjicientis particulam *est.* Sed tamen, emendationis nulla cum sit necessitas, nihil novamus. Lib. II. fab. 3. 6. Ter. Phorm. v. 2. 6. Deinde ut *tantum* hic Phædrus, ita Ovid. ex Pont. II. 8. 11. 'præmia quanta, Dii!' *Burm.* Ms. Pith. vitiose *quod ventum.* v. Gud. [Anton. cum Bentl. delet *est.* Retinet Both. ob variandam orationem.]—11 Ms. Per. *ab summo.* Ita Cuningh.—15 [*s. q. e. t.* malim fere. *Anton.*]—16 sq. His versibus in Mss. Pith. Rem. et Edit. Vet. præfixa est inscriptio: *In Avarum.* —17 Cuningh. *mente cæcus.*—19 Ita libri scripti; Hoogstr. tamen et Brot. receperunt *ipse te;* et præfert Tzschuck. sed v. V. L. ad fab. 18. 3. hujus lib. Tollius: *te ipsum defraudas cibo;* at cf. lib. III. fab. 15. 8.—21 *Jocunditas.* Id est, *jucunditas.* Illud datur, nescio cur; nam et τὸ *jo* produci debet. Sed in prima syllaba τοῦ *macerat* præterea claudicat metrum, nisi produxit noster. *Tzschuck.* Utique Phædrus produxit primam syllabam in *macerat.* Ita etiam Lucret. III. 75. qui locus Desbillonio debetur, coll. Ter. Andr. v.

Opsoniorum pretia cui gemitum exprimunt;
Qui, dum quadrantes aggeras patrimonio,
Cœlum fatigas sordido perjurio;
Qui circumcidis omnem impensam funeri,
Libitina ne quid de tuo faciat lucri.

tibiarum excruciat; et cui pretia ciborum eliciunt gemitus: qui, dum addis quadrantes tuis bonis, lacessis Deos turpi perjurio: qui recidis omnes sumtus funeris, ne Libitina lucretur aliquid de tuo funere.

---

3. 15.—22 Ms. Per. *gemitus.*—23 Corrigit *aggeres* Scheff. scilicet ab *aggerare* deductum credebat; sed nihil opus, cum ab *aggerere* æque commode possit deduci. Senec. Consol. ad Helv. x. 'quid opes opibus aggeritis?' *dum* vero hic, pro dummodo positum, subjunctivum postulat. Et ita *congerere* utuntur, ut mox fab. xxiii. 'ego granum in hyemem congero,' de quo verbo v. Drakenb. ad Sil. v. 266. Sic eodem sensu Petron. cap. 84. 'extruere divitias,' et Hor. Od. ii. 3. 19. 'et extructis in altum Divitiis potietur hæres.' Burm. Ms. Per. *quadrante augeas patrimonia:* interpolavit enim Perottus multis locis textum Phædri.—24 Videtur hæc locutio offendisse Heinsium, qui *Cellam*, vel *Alvum fatigas sordida penuria* corrigebat: certe *cœlum fatigare precibus*, et similibus, recte dicimus, et ita millies loquuntur scriptores. Vide præter alios Broukhus. ad Propert. ii. 16. 3. sed quomodo *perjurio* nostro *fatigare* possimus *cœlum*, non facile videtur explicatu: nisi ponamus perjurum hunc hominem sæpe a Diis punitum, nec tamen emendatum per pœnas; ut ita quasi fatiget Deos, qui toties coguntur in unum illum pœnas exercere; quomodo 'Juno fatigata,' Herculis noverca, dicitur, qui frustra, ut periret, tot labores ipsi imposuit, ab Ovidio Art. Amat. ii. 217. et non admodum dissimili modo Tarquinius dicitur 'fatigasse sævitiam,' a Floro i. 7. et Val. Max. iii. 3. ext. 5. 'fatigare tortorum manus.' Nondum tamen mihi in hoc loco plene satisfacio; *sordidum* enim perjurium negotium facessit. Schefferus (etiam Rob. Prevost.) explicat ob rem vilem, minimam; recte quidem, sed an similiter alii unquam locuti? an non potius, qui, mercede exigua accepta, pejerare non formidant: quales tangit Juvenalis Sat. xiv. 217. 'Falsus erit testis, vendet perjuria summa Exigua,' ubi avaritiam, sive sordes, recte Scholiastes notari docet. An *perjurium sordidum*, quo vilissimos quoque homines fallunt? ut 'sordidæ preces' apud Tac. Ann. i. 15. *Burm.* Suspectus possit esse locus hic, cum impium potius sit perjurium. Sed videtur illud intelligere, quod sit ob rem vilem, levem, sordidamque, i. e. avaritiam. Solent nempe avari, etiam minimæ pecuniolæ causa, pejerare. Juvenal. Sat. xiv. 217. de avaro loquens: 'Falsus erit testis, vendet perjuria summa Exigua.' Sic alii, ut non putem, aliquid hic mutandum. *Scheff.*—25 *Funeri.* Sic reposui e Cod. Perotti. Ms. Pith. Rem. et libri editi *funeris*,

NOTÆ

22 *Opsoniorum pretia cui gemitum exprimunt*] Inde facetissimus avari ægrotantis cum medico dialogismus ap. Horat. 'Med. Tu cessas? Agedum sume hoc ptisanarium oryzæ. Ægrot. Quanti emtæ? M. Parvo. Æ. Quanti ergo? M. Octo assibus. Æ. Eheu! Quid refert morbo an furtis peream ne rapinis?'

23 *Quadrantes*] Quadrans est quarta pars denarii; poniturque hoc loco pro nummis minimis, quibus aggerendis avari rem suam amplificant.

26 *Libitina*] Dea funerum, in cujus templo vendebantur et locabantur necessaria ad funus instruendum.

quod etiam retinent Brot. Bipont. Desbill. [Anton.] At lectionem Ms. Per. recepere Cuningh. Heusing. Jörd. Et præfert Tzschuck. Sic enim ei efficacius recte videtur.—26 Olim legebatur *ne quid lucrum*. Ita habent multæ Edd. et Mss. Pith. Rem. quam lectionem tuetur Scioppius auctoritate Plauti, quem ait dicere 'quid facinus,' 'quid nomen.' Sed conjicit Scheff. *quod lucrum*, pro, aliquod; quod placebat Gudio, Gronov. Urs. Guy. et receperunt Bentl. Bipont. Jakob. Idem Guyet. tamen, post Rittersh. Fab. alios, etiam *lucri* legi posse putabat, quod Burm. præfert τῷ *quod lucrum*, ut Ter. Phorm. I. 2. 11. etsi ediderit *quid lucrum*. Equidem jam olim recepi lectionem Cod. Perott. *lucri*, quæ præter ceteras elegans est. Ita ediderunt Cuningh. Philipp. Brot. Desbill. Jörd. [Anton.] Sic etiam legi volebat Toll.

FABULA XX.

PHÆDRUS.

QUID judicare cogitet livor modo,
Licet dissimulet, pulchre tamen intelligo.
Quicquid putabit esse dignum memoriæ,
Æsopi dicet; si quid minus arriserit,
A me contendet fictum quovis pignore.
Quem volo refelli jam nunc responso meo:
Sive hoc ineptum, sive laudandum est opus,
Invenit ille, nostra perfecit manus.
Sed exequamur cœptum propositi ordinem.

Quamvis invidia dissimulet, recte tamen video, quid nunc teneatur sentire. Quicquid existimabit in fabulis *dignum commendatione, tribuet Æsopo. Si quid placuerit minus, certabit quovis pretio* esse *a me excogitatum. Illam volo confutare modo mea responsione. Seu illud opus sit vituperandum, seu commendandum, Æsopus reperit, nostra industria polivit. Verum teneamus ordinem inceptum* nostri *instituti.*

1 Mss. Pith. Rem. *judicare cogitur;* sed jam olim Pith. emendavit *cogitet*, quam lectionem secuti plurimi. Perperam tamen lectionem Codicum retinent Rigalt. Nevel. Danet. Bentl. edidit *prædicare cogitet;* sed Burm. verbum *prædicare* neque necessarium, neque huic loco opportunum, esse judicat. Gud. *conetur*, e conjectura. Both. edidit *Quo:* quod magnopere mihi placere fateor.—3 Tres priores hujus fabulæ versus immutavit Perottus, et in duos contraxit: *Heu quantus est semper mortalium livor! Sunt qui quicquid putant dignum memoria.*—4 Ms. Per. *dicunt.*—5 Ms. Per. *contendunt.*—6 *Quem.* Sic primum scripserat Perottus, sed deinde correxit in *Quos.*—9 Ita emendavit Pith. cum in libris scriptis esset *propositum.* At Gud. legi vult *cœpto propositum ordine.* Hunc vs. rejecit Perott.

FABULA XXI.

NAUFRAGIUM SIMONIDIS.

Homo doctus in se semper divitias habet.
  Simonides, qui scripsit egregium melos,
Quo paupertatem sustineret facilius,
Circumire cœpit urbes Asiæ nobiles,
Mercede accepta laudem victorum canens.
Hoc genere quæstus postquam locuples factus est,
Redire in patriam voluit cursu pelagio
(Erat autem natus, ut aiunt, in Cea insula).

Vir eruditus continet semper in se opes. Simonides, qui composuit pulchros versus, ut ferret commodius pauperiem, cœpit peragrare præclaras civitates Asiæ, celebrans laudes victorum condicto pretio. Postquam evasit dives hoc genere lucri, cogitavit redire in patriam mari (ferunt enim genitum in insula Ceo). Conscen-

1 Rejecto hoc versu Perott. statim incipit.—2 Guyeto et Tollio scribendum videtur *egregia mele*. Sed cum enallage numeri apud poëtas frequens sit, hac emendatione non opus est.—5 Ita legitur in Mss. Pith. Rem. et Edit. Vet. Sed Heins. vult *Pacta mercede*, qua locutione utitur Quintil. lib. xi. 2. narrans historiam de Simonide a Diis servato. Placet ista emendatio Grævio; v. Burm. Syllog. Epp. tom. iv. p. 196. nec non Sattlero. Hoogstrat. vero, Lallem. nec non Editor edit. stereotypæ recepere in textum. Etsi vero *pacta mercede* sæpe et eleganter dicitur, quemadmodum docent exempla in Not. Heinsii, non ubique tamen debet contra codices obtrudi. v. Burm. Cuningh. *laudes*.—7 Vulgo legunt *Venire;* etiam Desbill. Bipont. sed jam olim recepi veriorem Cod. Perott. lectionem *Redire*, quam reposuerat e conjectura Toll. quæ etiam placebat Heusing. Eandem receperunt Lallem. Brot. Jörd. In Editt. Rittersh. et Neveleti, *cursu pelagi*.—8 Bipont. ediderunt post Cuningh. *Erat autem, ut aiunt, natus in Cea insula.* [et sic Anton. ut etiam Bentl. fecit.] Ouvering. conjicit, *Erat enim.* Rittersh. Nevel. Urs. Dan. Maitt. Didot. al. legunt *Ceo*, s. *Cæo*, a primo casu *Ceos*, qui et ipse usitatus. Teste Neveleto ad marginem Edit. in Ms. Pith. scriptum erat *Scithia;* at notante Heinsio in eodem Cod. Ms. *Sithia* legitur, pro quo vir doctus emendebat *Cea*. Et ita apud Ov. Met. vii. 368. rescribendum docuit. *Cea* quoque apud Val. Max. lib. ii. 6. 8. in omnibus Mss. legi, Gud. testatur; Salmas. vero ad oram libri notavit legendum esse ex veteri libro *Ceia insula*. Plin. H. N. lib. iv. 12. 'Ceos, quam nostri quidam Ceam dixere.'

NOTÆ

2 *Simonides*] Lyricus Poëta fuit e Ceo insula, quæstui poësim habuit, et hac arte vitam sustentabat.

8 *Cea*] Insula maris Ægæi. Unde Ovid. 'Cingitur Ægæo nomine Cea mari.'

Ascendit navem, quam tempestas horrida
Simul et vetustas medio dissolvit mari.
Hi zonas, illi res pretiosas colligunt,
Subsidium vitæ. Quidam curiosior:
Simonide, tu ex opibus nil sumis tuis?
Mecum, inquit, mea sunt cuncta. Tunc pauci enatant,
Quia plures onere degravati perierant.
Prædones adsunt, rapiunt, quod quisque extulit,
Nudos relinquunt. Forte Clazomenæ prope

dit navem, quæ distracta est medio in *mari, tum sæva tempestate, tum simul vetustate. Alii sumunt crumenas, alii pretiosa quæque, in sustentaculum vitæ. Quidam curiosior,* dixit: *Simonide, tu colligis nihil ex tuis bonis? Habeo, inquit, omnia mecum. Tum pauci evadunt* incolumes, *quia multi, oppressi sarcinis, extincti fuerant* in undis. *Latrones assiliunt, auferunt quod quisque servaverat,* et *dimittunt spoliatos. Fuit forte urbs prope antiqua,* dicta *Clazomenæ, in*

—9 Heins. hic malit *Escendit*: sed licet hoc vocabulum probæ sit notæ, non tamen ubique intrudendum puto, ut sæpe viros doctos nimis hoc affectasse video. Et tentavit etiam Heins. lib. II. fab. 4. 6. *Burm.*—10 *Et* abest in Ms. Per. Bentl. *ut dissolvit*, solenni more, quod si admittatur, indicaret, illos collegisse zonas et res pretiosas, postquam dissoluta navis jam esset; quod absurdum. Sed in vulgata lectione colligunt vectores res; dum vident in eo esse, ut dissolveretur navis, cum præsens periculum et instans viderent ante oculos. Et ita hic *dissolvit* nondum ipsam navis dissolutionem, sed instantem notat, ut viri docti notarunt ap. Suet. Cæs. 29. 'cum adversariis pepigit,' id est, voluit pacisci; et alia apud alios. Ita apud Luc. Evang. v. 6. *διεῤῥήγνυτο δὲ τὸ δίκτυον*: *Dirumpebatur rete.* Quod si fuisset ruptum, elapsi forent omnes pisces; sed in eo erat, ut rumperetur. Ita Judas *ὁ παραδιδοὺς*, qui moliebatur prodere, Matth. XXVI. 25. et ita Græci et Latini passim. Præterea Heins. volebat *dissolvunt*, quia *tempestas* et *vetustas* hoc requirere videtur: sed quot loca corrigenda essent, si hoc ubique esset observandum, ut multis ostendimus ad Ovid. Art. II. 81. et Met. VIII. 790. ubi pro arbitrio et ratione metri sæpe variasse poëtas docemus. *Burm.*—11 Non absurda est suspicio Heinsii, non ipsas zonas, sed res pretiosas, in zonis reconditas, voluisse servare, et ideo legit, *Hi zona et illi res pretiosas colligunt.* Sed quid significat, *res pretiosas colligere zona?* an in zonam collectas congerere? nescio an ita liceat loqui. Sed si Heinsii explicatio probetur, legerem, *colligant*, a *colligare*, ut in simili re nequam ille apud Petron. Giton. c. 114. 'zona circumvenienti se et amatorem suum præcinxit.' Ego tamen a vulgata nondum discedere possum, quia *hi* et *illi* diversas res agere debent, et potuere res pretiosas extra zonas habere. *Burm.* Cuningh. edidit: *Hi zonas tum, i. r. p. colligant.*—13 Ms. Per. *Simonide, inquit, tu nihil ex....* In hoc versu interrogationis nota deerat, quam addidit Rittersh.—15 'Mihi hic v. de glossa suspectus; *Quia* positum insolite pro *quoniam*; deinde tota sententia languet, immo falsa est, quia etiam alias ob causas perire illi poterant, quam gravitate sarcina-

NOTÆ

17 *Clazomenæ*] Urbs fuit Asiæ minoris in Ionia, et in ora maris Ægæi et sinus Smyrnæi, media inter Smyrnam ad ortum, et Chium ad occasum.

Antiqua fuit urbs, quam petierunt naufragi.
Hic literarum quidam studio deditus,
Simonidis qui sæpe versus legerat,
Eratque absentis admirator maximus,
Sermone ab ipso cognitum cupidissime
Ad se recepit; veste, nummis, familia
Hominem exornavit. Ceteri tabulam suam
Portant, rogantes victum. Quos casu obvios
Simonides ut vidit, Dixi, inquit, mea

quam naufragi se recipiunt. Hic vir *quidam addictus literis, qui legerat sæpe carmina Simonidis, illumque absentem plurimum admirabatur, excepit apud se amantissime* Simonidem *quem agnoverat verbis,* et *dedit vestes, nummos,* et *servos. Alii* naufragi *ferunt suam tabulam, petentes stipem. Cum Simonides forte*

rum. Rescribo, h. v. deleto, *Mecum...cuncta: pauci ut enatant, Prædones, &c.'* Both. [Ne *pau.* occultetur thesi, possit legi *p. tum.* Anton.] Ms. Per. *nam perierant.* Heins. *perierunt,* correpta penultima, ut 'cœperunt' lib. IV. fab. 15. 2. 'abierunt' lib. IV. fab. 19. 16. 'præbuerunt' lib. II. fab. 4. 24. Heinsium secuti Guy. Salmas. Gronov. Hoogstrat. Richt. Burm. qui h. l. argutatur, alii. At recte Desbill. 'Burmannus conjecturas quorundam inanes et exemplum Hoogstratani secutus reposuit, *perierunt;* atque in sua editione ultima: Non video, inquit, quare *perierunt* debeat mutari. Si credidit, hanc fuisse veterem lectionem, falsus est: legitur enim *perierant* in Codd. Mss. et in plerisque editionibus.' Rigalt. in Edit. 2. Faber, Nevel. Urs. Maitt. Bentl. Brot. Cuningh. Lallem. Bip. [Anton.] *perierant* recte retinent.—17 Mss. Pith. Rem. Perott. *Clazomene.* Ita nonnulli ediderunt; sed *Clazomenæ* rectum.—21 Ouvering. *Fueratque absentis;* sine auctoritate.—22 *Ab* deest in Ms. Per. —23 Perott. *receptum.*—24 *Tabulam Portant.* Ita recte Gud. et alii: male *Porgunt,* pro porrigunt, hic intrudunt, (ut Prasch. Salmas. Heins. Ursin. Gronov. Rittersh. Wasius in Senar. p. 153. nec Scheffero displicet), quod et Scalig. in ora notaverat. Tabellam enim, in qua depictum erat naufragium, humeris suis, aut ex collo pendentem portabant, sed manus porrigebant ad stipem accipiendam. Vid. Pers. Sat. I. 89. et ibi Casaub. et antiquus Commentator Horatii ad Od. I. 5. naufragia picta *circumferre* solitos dicit, ubi et Torrent. et Lambin. videndi. *Burm.* Ms. Pith. habet *Poriant,* teste Gud. *i* et *t* enim sæpe in Mss. confunduntur. Nevel. edidit *Porrigunt.*—25 *Obvios.* Ita olim edidi e Cod. Per. ut jam Salmas. Bentl. alii voluerant, invito Burm. Eandem lectionem recepere Heusing. Cuningh. Lall. Brot. [Anton.] At Desbill. cum Bipont. retinet vulgatum *obvius.*—26 Non est interrogativum (quod Prasch. et Desbill. putant). Tacitam continet exprobrationem. Plaut. Asin. 'Dicebam, pater, ne matri consuleres male.' *Scheff.* Adde exempla in Edit. Burmann. Ita quoque capit Burm. præter alia notans locum Prop. I. 9. 1. 'Dicebam tibi venturos, irrisor, amores,' ubi v. quæ notat Passerat.

NOTÆ

24 *Tabulam Portant, rogantes victum*] Sic enim Juven. 'Et picta se tempestate tuetur.' Nam moris erat ut naufragi in tabella ab humeris dependente ferrent pictum naufragium, mendicantes stipem. Idem Juven. 'Mersa rate naufragus assem Dum rogat.'

Mecum esse cuncta; vos quod rapuistis, perit.

fortuna incidisset in illos: Dixi, ait, mea bona esse mecum, vos autem *amisistis quod extuleratis.*

Idem tamen Burm. observat, Terentium hoc fere sensu sæpe per interrogationem esse locutum, e. g. Andr. III. 5. 15. Adelph. I. 2. 3. sed addita plerumque interrogandi particula. Hinc suspicatur Desbill. Phædrum scripsisse: *dixin, ait, mea Mecum esse cuncta?*—27 Bentl. qui verbum 'habere' loco suo præter jus movit lib. III. fab. 3. 4. hic illud restituit, et pro *rapuistis, habuistis* legit. Sed ita perit omnis venustas dicti. *Burm.* Cuningh. perperam *retulistis.*—*perit.* Perott. *periit;* ita et Nev. Hoogstr. *perIt;* Salmas. *vobis quod raptum est perit.* *Perit,* pro *periit,* familiare poëtis. [*periit* Anton.]

NOTÆ

27 *Mecum esse cuncta*] Tribuitur et Bianti hoc dictum apud Laërtium, a quo traduxisse Phædrus hoc videtur ad Simonidem.

FABULA XXII.

MONS PARTURIENS.

Mons parturibat, gemitus immanes ciens;
Eratque in terris maxima expectatio.
At ille murem peperit. Hoc scriptum est tibi,
Qui, magna cum minaris, extricas nihil.

Mons proximus partui edebat grandes gemitus, et erat summa expectatio in terris. Verum peperit murem. Hoc tibi dicitur, qui, cum jactitas magnifica, perficis nihil.

1 Romulus Divion. male, *quidam mons parturiebat geminos magnos:* melius Romulus Ulm. et Vincent. *dabat gemitus magnos.*—3 In Rittersh. editione, quam sequuntur Rigaltius in Edit. 1. et 2. Nev. et Urs. (nisi quod hic lacunam post *peperit* ex Anonymo Neveleti ita expleat, *Metumque risus solvit*) reliqua huj. fab. pars sic legitur: Eratque *in terris maxima exspectatio, Quid ille pareret; at ille murem peperit.***Hoc scriptum est tibi, Q. m. c. m. e. n.* Recte Rigalt. in Ed. 3. *quid ille pareret* abjecit, quem deinde alii secuti sunt, quia hæc lectio, judicante Heinsio, haud dubie ex glossa orta est, qua quis antecedens *exspectatio* interpretatus fuerat.

NOTÆ

1 *Mons parturibat*] Notus est ad hanc fab. versus Horat. 'Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus.' Et alio in loco: 'Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu?' De magnificis, verum inanibus, promissis et molitionibus.

FABULA XXIII.

FORMICA ET MUSCA.

Formica et Musca contendebant acriter,
Quæ pluris esset. Musca sic cœpit prior:
Conferre nostris tu potes te laudibus?
Ubi immolatur, exta prægusto Deum,
Moror inter aras, templa perlustro omnia.
In capite regis sedeo, cum visum est mihi,
Et matronarum casta delibo oscula,
Laboro nihil, atque optimis rebus fruor.

Formica et Musca disputabant ardenter, utra præstaret. Musca incepit prima: Tu potes te comparare nostris laudibus? Ubi mactatur victima, *prælibo viscera* oblata *Diis. Versor inter altaria*, et *pervado omnia delubra. Ubi placet, insideo capiti regum, et deosculor caste nobiles fœminas. Ago nihil, et vescor*

1 Vulgo, e. g. in Edit. Rigalt. 1. Ursin. præmittitur e Cod. Pith. Rem. versus: *Nihil agere, quod non prosit, fabella indicat*, quem ex lib. III. fab. 17. huc irrepsisse credunt Gud. et Heins. licet Heins. ibi notaverit, fictum esse ex hoc loco. Burm. abesse jussit. Recte; cum etiam desit in Ms. Perotti, et sub finem fabulæ scopus et propositum auctoris adjiciatur.—3 Walch. jubet legi *Conferri* (quod est in Ms. Gud. i. e. Pithœi) *nostris num potes te laudibus?* et *conferri* explicat pro comparari. Ego illa non capio. Saltem *tu* dedisset, ut Latina esset oratio: nam utrumque dici potest *conferri laudibus*, et *se conferre*. Vid. ad Ovid. Ep. XVI. 203. et Ex Pont. I. 1. 25. 'Nec me nominibus furiosus confero tantis,' et ita centies. Sed *conferri te potes*, nescio qui explicari possit. *Burm.* Vulgata lectio *Conferre* etiam defendi potest e Romulo Divion. et Ulm. qui habent: *Musca sic cœpit prior: numquid te nostris potes comparare laudibus?* Ita quoque Vincent.—8 Mallet Hoogst. cum Heinsio, *Nihil laboro*, quod reddat versum ornatiorem; præterea sequitur

NOTÆ

4 *Immolatur*] Vox illa proprie significat, victimam mola salsa conspergere. Unde immolatio est quasi molæ in caput victimæ aspersio. Quia autem in sacrificiis mactabatur victima, usurpatur vox *immolari*, pro mactari, frequentissime apud auctores.

Exta prægusto Deum] Id est, Diis oblata. Exenterata enim victima sacerdos cultro ferreo exta rimabatur, postea farina farris ea involvebat, et aris imposita comburebat in honorem Deorum. Exta vero tribuebantur Diis, quia per ipsa voluntas Deorum innotescebat.

Quid horum simile tibi contingit, Rustica?
Est gloriosus sane convictus Deum,
Sed illi, qui invitatur, non qui invisus est.
Aras frequentas: nempe abigeris, quo venis.
Reges commemoras, et matronarum oscula;
Super etiam jactas, tegere quod debet pudor.

rebus optimis. Quid simile horum tibi accidit, o *agrestis? Est gloriosum, fateor,* o Musca, *uti convictu Deorum, sed* gloriosum *illi, qui vocatur, non qui venit odiosus. Memoras reges, et oscula nobilium mulierum: cum ego recondo diligen-*

statim 'Nihil laboras.'—9 Bentl. legit, *Quid horum simile tibi? Contra infit rustica:* propterea satis agitatus a viris doctis, Hario et Burm. Convicium enim, quo formicam lacerat musca, tollens, omnem poëtæ venustatem adimit. Deinde quis crederet, verbo eleganti et obvio librarium aliud et antiquatum fere, et quo Phædrus, cujus fabulæ tamen dialogi pleræque sunt, nunquam usus est, vocabulum *infit* substituisse? Deinde cum in laudes formicæ, quæ multi laboris, imago est viri diligentis et providi patrisfamilias, fabula sit conficta, si poëta ex sua persona eam *rusticam* vocaret, absonum foret; sed ex decoro muscæ insolenti et superbæ hoc dat convicium, quæ inter aras et templa vivens ipsi exprobrat vitam duram et asperam, quam ruri agit. Vid. Burm.—*contingit.* Per. *contigit.*—10 *Sane.* Ita Mss. Pith. Rem. sed Cod. Perotti, quem sunt secuti Lallem. Sanad. et Philipp. *plane.*—11 Bentl. Cuningh. Ouvering. Toll. *invitatus,* e conjectura. [Sic et Anton.] —12-17 Hos versus Guyetus hoc ordine legi vult: 1 Reges commemoras. 2 Superba jactas. 3 Aras frequentas. 4 Nihil laboras. 5 Ego granum. 6 Te circa murum. Bentl. locum ita exhibet: 1 Reges commemoras. 2 Super etiam jactas. 3 Ego granum. 4 Te circum rura. 5 Aras frequentas. 6 Nihil laboras. Burm. vero de transpositione versuum unicuique judicium suum relinquit; ipse sequitur Editiones vulgatas: 1 Reges commemoras. 2 Ego granum. 3 Te circa murum. 4 Aras frequentas. 5 Nihil laboras. 6 Superba jactas. Ita præter alios Bipontini. Alii aliter; vid. e. g. Clav. Schirach. P. I. p. 288. Ego quidem non sine causa parui Desbillonio, ad vs. 12. observanti: 'Hujus et sequentium quinque versuum facta est a Criticis turbida et infelix, opinor, transpositio contra Mss. Codd. auctoritatem. Primus anno 1596. turbavit ipse Pithœus, invita sui exemplaris lectione, edititque tali ordine: 1 Reges commemoras. 2 Ego granum. 3 Te circa. 4 Aras frequentas. 5 Nihil laboras. 6 Superba jactas. Hunc secuti sunt Rittersh. Rigalt. in 2. et 3. sua Editione; Faber, Scheff. Hoogst. Burm. et alii permulti. Bentl. ab istis paulo diversus abiit, nec minus longe a vetere scriptura recessit. Nos illorum omnium conjecturas, nullo rationum pondere suffultas, Mss. auctoritati neutiquam esse anteferendas judicavimus; et sex illos versus in eum revocavimus ordinem, quo fideliter exscriptos editiones Rigaltii prima, atque Hanoviensis et Neveletana, ipsos repræsentant. Immo, ut hoc modo disponerentur, postulare videbatur ipsa orationis connexio. Sic enim quæcumque Musca jactavit, suo quæque ordine a Formica refutantur. Idem sensisse mecum spero Brotier. quoniam hos versus eodem, ac ego, curavit ordine disponi.' Qui ordo, a Desbillonio constitutus, post Rigaltium et Neveletum, cum nitatur auctoritate Codicum et ipso orationis nexu, quem respiciendum esse frustra negat Lang. reliquis conjecturis omnibus merito præferendus. Eundem sequuntur præter Brotierium Toll. Lallem. et Editor Editionis stereotypæ.—14 Jam olim recepi lectionem Mss. omnium Pith. Rem. Perott. *Super etiam jactas,* pro, *Superba jactas,* quod fide Gudii Pithœus primum e conjectura dedit, et quod non pauci tuentur Editores. Cum enim musca formicam vocasset *rusticam,* congruens esse putat Burm. ut responde-

Nihil laboras: ideo, cum opus est, nil habes.
Ego granum in hyemem cum studiose congero,
Te circa murum pasci video stercore.
Æstate me lacessis; cum bruma est, siles.
Mori contractam cum te cogunt frigora,
Me copiosa recipit incolumem domus.
Satis profecto retudi superbiam.

ter frumentum in hyemem, te aspicio circa murum vescentem sordibus. Moraris inter aras, sed expelleris illuc *unde venisti. Non laboras, idcirco eges ubi ingruit necessitas. Jactitas insolens quod verecundia debet occultare. Irritas me æstate; obmutescis hyeme: cum frigus te cogit mori rigentem, ego recipior salva in ædes abundantissimas. Repressi profecto satis* tuum *fastum. Hic apologus distinguit*

ret etiam convicio, et eam *superbam* vocaret; sed Censor doctus in B. T. præfert *Superba*, quia oppositio, *tegere quod debet pudor*, postulare istam lectionem videatur. At ego contra fidem Codicum, si vulgatum sanum sit, novas lectiones non fingendas esse arbitror. *Super etiam* receperunt Bentl. Bipont. Desbill. [Anton.] et placet ista lectio Gudio, Salmas. de Schirach. Clav. P. I. p. 238. At Heins. conjicit *Super et jam*, vel *hoc;* in editione vero Cuninghami vs. 14. deest.—*debet pudor*. Ms. Pith. *debes;* vid. Nevelet. ad marginem Editionis. Placet hæc lectio Gudio et Heinsio. Bentl. edidit *jubet pudor*.—10-15 Bothius hunc locum ita exhibet: *E. g. sane c. D. S. i. q. invitatus, n. q. i. e. Aras frequentas? N. a. cum v. Super etiam jactas, t. q. j. pudor, Reges commemorans et m. oscula? Nihil laboras? i. c. o. e. n. h.* Idem observat: 'Continuitatem orationis restituere nos studuimus; insuper etiam scribentes *cum venis*, pro *quo venis*, quoniam, aris nominatis, incertum non est, quo musca veniat.' *Cum venis* recte recepta videtur censori Lipsiensi. Ceterum ordo versuum in nostra editione a Bothiano non multum abhorret. —17 Vulgo legitur *video pasci;* sed cum Perotto et Heusing. mallem *pasci video;* sicque olim edidi. *Te circa murum*. Bentl. *Te circum rura*, invito Burmanno.—18 Ita Mss. Pith. Rem. et Ed. Vet. At Ms. Perott. *cur bruma siles?* Non invenuste, judicante Burm. et recepit Brot. Sanad. vero et Philipp. *at bruma siles?* [Malim *b. c. e.* Anton.]—21 Burm. hæc non apte satis modestæ formicæ dari censet (neque ita solet poëta), fabellam in priore versu finiens et legens: *Satis profecto retundit superbiam Fabella talis, hominum discernens notas, Eorum, &c.* (Nam τὸ *profecto* est approbantis et docentis Phædri, et noster in simili prorsus de fabula præcedenti judicio lib. III. fab. 19. 'Sensit profecto.') Si tamen plura mutari non placet, interrogationis tantum notam addendam putat: *Satin' profecto retudi superbiam?* Sed interrogationi obstat *profecto*. Forte, *Satis profecto retudit superbiam*, formica scilicet, ex Phædri judicio. *Heusing.* Conjectura Heusingeri, si quid mutandum, præferri recte posse videtur. Recipi quoque posse censet Tzschuck. cui oratio in vulgato languere videtur; nec displicet Langio. Sed sine auctoritate Codicum haud quicquam mutare ausus sum. Evanuerat autem, teste Burm. in Ms. Per. vox *retudi*, unde non patet, quomodo legerit Perottus. Multi, etiam Bentl. Brot. Bipont. ediderunt *rettudi*, de quo inepto Grammaticorum commento, ut vocat Burm. vide ad lib. III. fab. 18. 10. At

NOTÆ

18 *Bruma*] Bruma dicitur dies solstitii hyemalis, quod accidit die 20. aut 21. Decemb. quo die sol ad nos redit.

Fabella talis hominum discernit notas
Eorum, qui se falsis ornant laudibus,
Et quorum virtus exhibet solidum decus.

hominum caracteres; illorum qui se efferunt ementitis laudibus, et eorum *quorum virtus confert veram gloriam.*

cum in Ms. Pith. sit *profector et tudi*, hinc putat Hoogstr. lectionem *rettudi* non penitus esse spernendam, quam etiam exhibere Cod. Rem. testatur Brot.—22-24 Hosce versus Perottus more suo abjecit. Eosdem Phædro abjudicat Kohlius, Comment. crit. Pentad. I. Loc. 49. p. 121. scribens: 'Phædri non esse statim ex ipsa dictione colligas. Observandum, poëtam h. l. præceptum non addidisse, incluso his ultimis verbis argumento: *Satis profecto rettudi superbiam.* Sunt enim quædam fabellæ, quibus præceptum expressis verbis appositum non est lib. III. fab. 1. lib. V. fab. 10. lib. II. fab. 5. lib. IV. fab. 24.' At ego non temere abjiciendos puto, cum fabula non ad eos solum pertineat, qui se falsis ornant laudibus, i. e. superbos; verum etiam eos, qui virtute et meritis veram solidamque gloriam consequuntur, qualem consequitur formica, providi et diligentis viri imago. Ex quo efficitur, verbis, *Satis profecto retudi superbiam*, præceptum fabulæ non includi. Deinde locutio *virtus exhibet solidum decus*, fateor, ad singulares Phædri referenda; sed quot Phædri versus sic essent abjiciendi? Ut omittam, exempla a Kohlio prolata, non probare, quod probandum erat.—23 Cuningh. *Et horum.*

FABULA XXIV.

SIMONIDES A DIIS SERVATUS.

QUANTUM valerent inter homines literæ,
Dixi superius: quantus nunc illis honos
A Superis sit tributus, tradam memoriæ.

Ostendi supra, quantæ artes essent auctoritatis inter homines: nunc prodam posteris, quanta ipsis gloria sit concessa a Diis. Simonides idem ille, de quo men-

1-3 Hosce versus omisit Perottus.—2 Ouvering. *quantus etiam illis*, recte

NOTÆ

2 *Dixi superius*] Cum nempe retulit Simonidem naufragum invenisse Clazomenis virum qui hunc exceperit, ornaveritque rebus omnibus, ob illius peritiam, eruditionemque singularem.

Simonides idem ille, de quo retuli,
Victori laudem cuidam Pyctæ ut scriberet,
Certo conduxit pretio: secretum petit.
Exigua cum frænaret materia impetum,
Usus poëtæ, ut moris est, licentia,

tionem feci, pactus est certa mercede canere laudes cujusdam pugilis victoris. Secessit. Cum vero vis ingenii languesceret angusto argumento, usus est, juxta

improbante Tollio. Vid. P. III. Phædri p. 178.—4 Ita Mss. Pith. Rem. et Edit. Vet. Sed Ms. Perotti, quem perperam secutus est Philipp. *Simonides ille, supra de quo retuli.*—5 *Victori.* Sic bene legitur in Cod. Perott. et ita olim Rittersh. Scheff. et Gronov. correxerant, pro vulgato *Victoris*, quod habetur in Mss. Pith. Rem. et Edit. Vet. et quod tuetur Richter. in præf. et recepere Brot. atque Desbill. Sed rejiciendum recte videtur Burmanno, quia ex ea lectione is sensus exit, ut scripserit, a quodam mercede conductus, laudes victoris pyctæ, diversi ab illo, qui conduxerat. Cicero etiam de Or. lib. II. 86. in ipsum Scopam, apud quem cœnabat, Simonidem carmen scripsisse narrat. *Victori* receperunt, præter Burmannum, Philipp. Lallem. Bipont. Jörd. alii. Contra Desbill. legit et interpungit: *Victoris laudem, cuidam pyctæ ut scriberet, C. c. p.* hoc sensu: Conduxit laudem, qualis in victores componi solebat, ut eam cuidam pyctæ scriberet. Nec desunt, qui jungant, *Victoris laudem cuidam pyctæ ut scriberet*, quæ vertit Brot. *il étoit convenu, de composer un éloge de vainqueur pour un certain athlete.*—6 *Conduxit.* Sic optime legitur in Mss. Pith. Rem. testibus Gudio et Brot. Sicque ediderant Pith. et Rigalt. in Edit. 1. quod amplexi sunt Rittershus. qui ex jure, in quo hoc verbum frequens, illustravit, Nevel. Ursin. multique alii. At Meurs. mutavit in *condixit* (quod et Salmas. et Scalig. probant), addens: 'Simonides enim non *conduxit*, sed *conductus erat*.' Et hinc Bentl. legit, *conductus pretio.* Sed erravit Meurs. ignorans vim et usum verbi *conducere*, quem vindicat Burm. ad h. l. Nihilo secius *condixit* præferunt Rigalt. in Edit. 2. Faber, Hoogstr. Maitt. Danet. Leonh. Richt. Scheff. Harius, Lallem. Didot. Dispontin. de quo vide Burmannum, multis contra Harium disputantem. —*petit.* Mallent Rittersh. et Scheff. *petit*, ut fab. 21. 25. 'perit.' Secuti Hoogstr. Walch. Maitt.—*secretum.* Gud. *decretum*, quod merito displicet. Vid. Not. Gud.—8 In Mss. Perotti legitur: *Usus poëtæ more et licentia est*, pro, *usus poëtæ more est et licentia.* Sic olim edidi, improbante Censore docto, in Ephem. Norimb. ann. 1780. Partic. 99. p. 806. Placebat tamen hæc lectio Heusingero, et recepere Lallem. Brot. Jörd. Non contentus vero hac scriptura Burm. legendum preponebat: *Usus poëta more est et licentia.* In Mss. Pith. Rem. et Edit. Vet. et Rittershusii, est, *Usus poëtæ moris est licentia.* Hinc emendatum, *Usus poëtæ, ut moris est, licentia.* Ita legunt permulti; sicque locum expeditum putat Tzschuck. Neque propterea cum Brotierio hæc lectio rejicienda est, quia lib. v. fab. 1. 8. Phædrus dicat, *ut mos est*, non, *ut moris.* Loco enim citato est, *ut mos est vulgi*, non, *ut mos est.* Vulgatum vero interpretantur: *Usus licentia poëtæ, ut moris est;* etsi nonnulli, ut Ursin. et Ouvering. *est* referant ad *usus*, quod non est necesse; cum sub *usus* facile subintelligi possit. Bentl. post Rittersh. *Usus poëta moris est*

NOTÆ

5 *Pyctæ*] Πύκτης significat, pugil: Sed melius restitutum *pyctæ*. legebatur antea *picte*, id est, ornate.

Atque interposuit gemina Ledæ sidera,
Auctoritatem similis referens gloriæ.
Opus approbavit; sed mercedis tertiam
Accepit partem. Cum reliquüm posceret,
Illi, inquit, reddent, quorum sunt laudes duæ.

consuetudinem, libertate poëtarum, et inseruit in opus *ambo sidera Ledæ, proponens exemplum laudis paris. Laudavit opus; verum donavit* poëtæ *tertiam partem præmii. Petenti reliquam, dixit: Persolvent* tibi *illi duo qui habent* partem

licentia, in qua lectione Hario displicet *licentia moris*. Hos sequitur Desbill. Heins. *poëtici est moris licentia*, in qua emendatione numeros insuaves sibi accidere fatetur Harius; Burm. *Usus, poëtæ* (i. e. poëtis; vid. lib. IV. fab. 12. 1. Ovid. Trist. II. 507.) *ut moris est, licentia;* vel, *Usus, poëtæ* (Simonidis) *ut mos erat, licentia*. Hunc enim præcipuum morem fuisse Simonidi, testis est Schol. Pind. Nem. IV. 60. Salmas. et Freinsh. distinguunt, *Usus, poëtæ, ut moris, est licentia;* Gud. vero conjicit, *Usus poëtici moris est licentia*, in qua lectione Burm. numeros turbari contendit; Walch. *Usu poëtæ, ut moris est, licentiæ*, quod explicat: Cum poëtarum licentia, ut alias moris est, uteretur. Gronov. Ursin. et Scheff. *Usus poëta, ut moris, est licentia;* Toll. *Usus, poëtis ut mos est, licentia;* Bipont. post Burm. *Usus, poëtæ ut moris est, licentia*. In tanta conjecturarum diversitate præstat inhærere vulgato, nisi quis satius ducat, lectionem Mss. Perott. amplecti, [quam sequitur Anton.]—9 Facile potest *est* subintelligi sub *Usus*. Aliter cum Guyeto scriberem *Apte* (quod etiam placet Walchio). *Burm.* Vide tamen mox ad vs. 10.—10 Bentl. enervans egregium hunc versum, legit: *Auctoritatis illa referens gratia*. Sed recte hæc refutavit Harius. *Burm.* Ita bene Mss. Pith. Rem. et Vet. Edit. In Ms. Per. *Auctores aptæ*. Inde Sanad. et Philipp. frustra emendavere: *Auctores apte s. r. gloriæ*. Brot. Lectionem Cod. Per. Burmannus tolerabilem judicat, si *apte* pro *aptæ* legatur.—12 Mss. Pith. Rem. et multæ Edd. Rittersh. Nev. Rigalt. 2. Fab. Ursin. Scheff. Maitt. Brot. al. habent *reliquam;* quod de duabus partibus dici non potest; duæ autem restabant, cum Simonides tertiam accepisset partem, altera Castoris, altera Pollucis. Leonh. tamen *reliquam* retineri posse censet, si subintelligatur *mercedem*. Walch. etiam *reliqua* legi posse putat, vel *reliquas*, ut jamjam conjecerat Gud. Heins. *Cumque reliquum*.—13 Sic legitur in libris scriptis, Pith. Rem. Ita ediderunt Rittersh. Nev. Fab. Rigalt. in Ed. 2. Ursin. Santor. Danet. Walch. Brot. Desbill. At Scheff. reponit *laudis duæ*, ut sit sensus: Illi, quorum sunt duæ

NOTÆ

9 *Gemina Ledæ sidera*] Intellige Castorem et Pollucem, Ledæ ex Jove filios. Jupiter enim mutatus in cycnum cum Leda concubuit, ex quo concubitu Leda dicitur peperisse duo ova, ex quorum altero nati sunt Pollux et Helena, ex altero vero Castor et Clytæmnestra. Occiso autem Castore a Lynceo, Jupiter concessit Polluci, ut alternaret immortalitatem suam cum fratre Castore. (Hic enim cum Clytæmnestra ex Tyndaro rege oriundus, alter vero ex Jove, fingebatur.) Unde Virgil. 'Si fratrem Pollux alterna morte redemit, Itque reditque viam toties.' Vocantur vero ab astronomis, Gemini.

10 *Auctoritatem similis referens gloriæ*] Vult retulisse Simonidem quæ de simili Castoris et Pollucis victoria memorantur.

Verum, ut ne irate dimissum te sentiam,
Ad cœnam mihi promitte, cognatos volo
Hodie invitare, quorum es in numero mihi.
Fraudatus quamvis, et dolens injuria,
Ne male dimissus gratiam corrumperet,

laudum in tuo opere. *Sed ne intelligam te* a me *recessisse iracunde, condic mihi ad cœnam; volo vocare hodie agnatos, quos inter te pono.* Hic *licet delusus, et impatiens injuriæ, condixit* illi, *ne perderet beneficium male repudiatum. Venit*

reliquæ partes laudationis, reddent tibi quod postulas; ego enim quod pactus sum pro mea parte solvi. Scheffero obsecuti sunt plurimi, etiam Burm. Bipont. et placet Tzschuck. cum *laudes* sit remotius. Sed Faber legit et interpungit: *Illi, inquit, reddent, quorum sunt laudes, duo.* In Ms. Perott. quem sequuntur Sanad. et Philippus, legitur, *quorum sunt partes duæ;* ut olim conjecerat Bentl. etsi in textum recepisset, *quorum sunt laudis duæ.* [Hoc edidit Anton.] Equidem accedo Desbillonio, lectionem Codicum strenue tuenti. [Bentl. *reddunt*, quæ non erat necessaria. *Anton.*]—14 Hunc locum varie, sed sine necessitate, solicitant Critici. Libri scripti, Mss. Pith. Rem. et Edit. Vet. habent, *Verum ut ne irate te dimissum sentiam,* pro quo in Editt. Rigalt. 2. Fabri, Scheff. Leonh. Freinsh. Hoogstrat. Rigalt. Maitt. Walch. Philipp. est, *Verum ne i. d. t. s.* Sed *ut ne*, quod in Ms. Rem. inveniri diserte testatur Gudius, rectum est. Tuetur etiam Vlit. ad Grat. Cyneg. vs. 240. p. 196. Burm. 'Posset,' inquit, 'et legi, *Verum ut ne ingrate te dimissum censeas*: et ita video etiam Heinsium in Ep. VIII. ad Scheffer. censuisse, qui etiam alteram ipsi conjecturam excutiendam dat, *Verum ut ne iratum dimisisse censeas*, servans utrobique *ut ne*, quod est in Mss.' Bentl. conjicit, *Verum ut ne irate te dimissum censeas;* Heins. vero præter alia modo memorata, *Verum ne ingrate te dimissum sentias;* vid. Not. in Edit. Burm. Hensing. præstare omnibus his conjecturis statuit Perott. Cod. lectionem: *Verum ut sine irate dimissum te sentiant*, pro, *Verum ut sine ira te dimissum sentiant*, hoc sensu, ut ait Burm. ne Castores sentiant, me invidisse laudibus eorum, aut te ideo iratum dimisisse. Hanc lectionem suæ etiam conjecturæ Burm. præferre non dubitat; Censor doctus vero in Ephem. Götting. ann. 1781. tom. I. Partic. 51. istam Ms. Perott. lectionem censet esse genuinam; et placet Schulzio. Quam tamen ut recipiam, ego quidem nondum possum adduci; etsi mallem legere cum Rittershusio et Desbill. *Verum ut ne iratum dimissum te sentiam.* Cuningh. edidit, *te dimissum sentiant.—irate.* Varie emendant, *ira te, irate te, iratum te.* Nil probat Scheff. sed, quia *sentiam* non bene concoquit, legit *sentias*, hoc sensu: solvent illi duo, quos pariter mecum laudasti, reliquum. Ne tamen putes propterea, quod eorum laudes admiscueris meis, esse me tibi iratum, ecce signum certum amicitiæ, voco te ad cœnam. Sed *sentiam* probum est, recte judicante Burm. Nam si non promitteret ad cœnam, iratum inde colligeret Simonidem Scopas. [Anton. edidit: *V. ut ne iratum te dimissum sentiam.*]—15 Perott. *Ad cœnam mecum veni*, quod non accedit ad elegantiam vulgatæ lectionis. Vid. Burm. in præf.—16 Heins. ut sensus sit apertior, refingit *esto.* Idem ascripserat etiam oræ codicis sui, posse legi, *quorum eris in numero mihi*, non improbante Tollio. Quibus conjecturis, cum vulgatum probum sit, non opus est. Cf. tamen Burm.—18 Vulgo legunt *male dimissam*, et explicant, ne male corrumperet gratiam, si eam dimitteret et recusaret oblatam, ita ut *male*, quod interpretantur, imprudenter et cum suo detrimento, quemadmodum 'male mulcatus' lib. I. fab. 3. referatur ad *corrumperet.* Vid. Scheff. At cum alii *dimissam* sine sensu legi statuant; Gronov. suspicatur, Phædrum scripsisse, *Ne male commissam gratiam dirumperet*, et exponit, amicitiam, tenui filo pendentem et vix

Promisit. Rediit hora dicta; recubuit.
Splendebat hilare poculis convivium;
Magno apparatu læta resonabat domus:
Duo cum repente juvenes, sparsi pulvere,
Sudore multo diffluentes, corpore

ad horam ascriptam; accubuit. Cœna nitebat læte poculis, et *domus perstrepebat ingenti apparatu; cum* ecce *duo adolescentes præstantiores forma mortali, conspersi pulvere, membris madentibus plurimo sudore, præcipiunt cuidam puero, ut*

cohærentem, dissueret. Hancce conjecturam vir doctus exemplis fulcire studet, quæ videri possunt in Notis Schefferi, quibus adde e Not. Burm. locum Petron. c. 113. ' veritus ne inter initia coëuntis gratiæ recentem cicatricem rescinderet.' Grævio vero *ne male commissam gratiam corrumperet* dictum videtur, ut ' male cohærens concordia' Vellei. lib. II. 47. ad quem locum consulendi Bipontini. V. Ep. 351. Græv. ad Nic. Heins. in Burm. Syll. Epp. tom. IV. p. 422. coll. Ep. 355. ad Græv. in Syll. Epp. tom. IV. p. 429. Gudio et Heinsio, quibus præter Bentl. et Burm. obsequuntur alii, placet *dimissus*, ad quod *male* referendum, sensu, quo dixi. Aliam Burmanni conjecturam, quam ipse dicit temere tentatam, et cui Heinsii et Gudii emendationem præfert, nec non violentiorem Harii medicinam prætermitto; sed consulant, quorum interest, Notas Burmanni. Agmen claudat observatio Desbillonii: ' Sensus est: Ne oblatam sibi gratiam, sive amicitiam, male dimittendo corrumperet. Plana, opinor, ibi sunt omnia; mirorque hunc locum a Burm. Bentl. Gud. Gronov. fuisse tam laboriose vexatum: qui mihi quidem nodum in scirpo quæsiisse videntur. Quis neget, *gratiam* hic idem esse ac amicitiam? Bene autem Latine amicitiam dici posse *dimissam*, forte non crediderint: at Cicero de Am. 21. ' amicitias nonnunquam dimittendas' commemorat. Lectio ergo, quam revocavimus, non erat, invitis Mss. Codd. veteribusque multis editionibus, repudianda.' Mihi quidem, ut ingenue fatear, lectio *dimissus* non magno placet opere, maxime cum paulo ante præcesserit ' irate dimissus;' adeo quidem, ut de vulgata *dimissam* ulterius cogitandum, et Desbillonii placita ponderanda putem. Cf. Ephem. Götting. ann. 1781. Partic. 53. Both. *demessam*, quod displicet Censori Lips. [*dimissus* Anton.]—19 Ms. Per. *Redit.*—21 Rigaltius edidit *læte.* Guyetus *late*, quod intempestivum esse putat Burm. Heinsius *lauta* conjiciebat, ut et apud Silium x. 376. ' lautas mensas' pro *lætis* reponebat; sed v. Drakenb. Notas. Vulgatam *læta* recte tuetur Burm. *læta* etiam habent veteres Editiones. Hic versus deerat in Cod. Per.—22 In vulgatis, et Nevel. Rigalt. 2. Fab. Leonh. Richt. est, *Repente cum duo juvenes s. p.* quem versum. Hoogstr. nullo modo dimetiri potest, nisi *duo* sit monosyllaba, quo nil durius. Hinc varie emendatum. Heins. et Gud. quos sequitur Walch. *Repente cum juvenes duo;* Bentl. et Burm. *Repente duo cum juvenes.* Secuti Lallem. Brot. Desbill. Bipont. Sed Ms. Per. habet *Duo cum repente j.* quod olim recepi post Heusing. sic enim verborum ordo videbatur esse concinnior; sicque edidit Jörd. [et Anton.]—23 Vulgo *Sudore multo diffluentes corpora*, ut *corpora* sit Græ-

NOTÆ

22 *Duo juvenes*] Fertur a Valer. Max. I. 8. Dioscuros nuntiasse Vatinio victoriam, quam obtinuerant Romani contra Persas; adjuvisse etiam, ut refert Justinus lib. xx. 3. Locrenses contra Crotonienses, et pugnasse ' diverso a ceteris armorum habitu, albis equis et coccineis paludamentis.'

Humanam supra formam, cuidam servulo
Mandant, ut ad se provocet Simonidem;
Illius interesse, ne faciat moram.
Homo perturbatus excitat Simonidem.
Unum promorat vix pedem triclinio;
Ruina camaræ subito oppressit ceteros;
Nec ulli juvenes sunt reperti ad januam.
Ut est vulgatus ordo narratæ rei,
Omnes scierunt, Numinum præsentiam
Vati dedisse vitam mercedis loco.

Simonides ad se prodeat foras; *e re illius plurimum esse ne moretur. Puer solicitus evocat Simonidem: vix*que *protulerat unum pedem* e *triclinio*, cum *subitus casus cænaculi oppressit ceteros* convivas; *neque ulli juvenes visi sunt ante ædes. Ut istud sparsum est in vulgus, secundum quod acciderat, agnovere cuncti Deos præsentes tribuisse vitam poëtæ pro parte pretii.*

cismus, apud Latinos poëtas frequens, atque etiam apud historicos obvius, quemadmodum lib. IV. fab. 14. 12. Ita ediderunt Brot. et Desbill. [et Anton.] Nonnullæ etiam editiones, ut Rittersh. Nev. Ursin. habent *defluentes*, etsi jam olim Rittersh. conjiceret *diffluentes*. Sed probant viri docti lectionem et distinctionem Schefferi, *Sudore multo diffluentes, corpore S. h. f.* quam tamen non admittit Walch. quia 'corpus abluere' etiam dixerit Curtius pro, se. Hinc *diffluentes corpora sudore*, recte dici contendit. Non negat hoc Burm. sed et *diffluere sudore* simpliciter sine τῷ *corpora*, vel *corpore*, dici non inconcinne posse probat ex Apul. Met. lib. I. 'sudore frigido miser perfluo,' et lib. II. 'frigido sudore diffluens,' ut Heins. pro *defluens* malebat. Ita etiam Plin. lib. XXI. 13. 'Nam et sudore diffluunt,' teste Scheff.—26. 27 Hi versus in Ms. Per. desiderabantur.—28 Ms. Pith. *moverat*. Vide Gud. Both. *is prom.* [Anton. *ut prom.*]—29 Ms. Per. *Ruina domus*. Quæ lectio iterum probat, textum Phædri non raro a Perotto fuisse interpolatum.—31 Lallem. et Brot. *patratæ* ediderunt, sine auctoritate.—32 Ita Ms. Pith. Rem. et Edit. Vet. Sed Ms. Per. habet, *Omnes dixerunt*, quod amplectuntur Sanad. Philipp. Lallem. *sciverunt* a *scisco* Heinsius hic, (et in Ep. 95. ad Scheffer. in Burmanni Syll. Epp. tom. V. p. 102.) quod Bentl. nihil monito lectore, recepit in contextum, sed perperam. *Burm.* [quem vid.]

NOTÆ

28 *Triclinio*] Triclinium a tribus lectis dictum, in quo cœnabant Ro- mani.

EPILOGUS.

Adhuc supersunt multa, quæ possim loqui,
Et copiosa abundat rerum varietas;
Sed temperatæ suaves sunt argutiæ,
Immodicæ offendunt. Quare, vir sanctissime,
Particulo, chartis nomen victurum meis,
Latinis dum manebit pretium literis,
Si non ingenium, certe brevitatem approba,
Quæ commendari tanto debet justius,
Quanto Poëtæ sunt molesti validius.

Restant adhuc plurima quæ possim scribere, et diversitas copiosa rerum non deficit. Verum sales moderati conferunt ad delicias; nimii vero, *nauseæ sunt. Quocirca, Particulo, vir integerrime,* cujus *nomen vivet* tamdiu in *meis scriptis, quamdiu lingua Latina erit aliquo in pretio, si non* laudas *ingenium, lauda sane brevitatem, quæ debet probari tanto æquius, quanto Poëtæ prolixiores sunt incommodi.*

1 Schefferus mallet *possem.* Male; præsens enim *supersunt* requirit conjunctivum præsentis *possim*, ut III. Epil. 1.—*loqui.* Heinsio et Bentl. placet *eloqui*; nescit Burm. quare, nam et hoc e communi sententia de fabellis scripto prodendis debet intelligi. Varia hic disputat vir doctus, quæ noluimus repetere.—3 Bentl. hic iterum obtrudit *suave sunt.* Cujus Græcismi an studiosus fuerit Phædrus, nescio. Certe nullum extat vestigium, nisi hic et lib. III. fab. 7. 1. sed utrumque a Bentleii manu impressum; vellem vero exemplum simul vir egregius protulisset, ubi plurali additur. Illud neutrum singulare 'triste lupus' vulgo adduci solet; sed an 'Triste lupi stabulis' etiam dicere liceat dubitabo, donec auctoritates videam. Certe Voss. de Constr. c. v. quæ producit, omnia singulare habent substantivum, ut nec apud Ursin. sect. VIII. c. 2. p. 14. exemplum extat pluralis substantivi nominis. Doceri hoc equidem cupio. *Burm.*—4 Mss. Pith. Rem. et Edit. Vet. ut Nevel. Ursin. *Immodica;* at Rittershus. emendavit *Immodicæ*. Cf. Gud. et Brot.—5 Ms. Pith. *artis*, fide Gudii.—7 In Ms. Pith. Rem. *approbat*. Pithœus recte emendavit *approba*. Mallet Sanad. *proba*. Brot. Non moveo litem huic lectioni, sed nil impedit, quo minus et hic *approbo* legamus, sc. tibi, ut lib. IV. fab. 24. 11. hoc verbum explicuimus. *Burm.* In vulgato *approba* forte nil mutandum.

PHÆDRI

AUGUSTI LIBERTI

FABULARUM ÆSOPIARUM

LIBER V.

PROLOGUS.†

ÆSOPI nomen sicubi interposuero,
Cui reddidi jam pridem, quicquid debui,
Auctoritatis esse scito gratia:
Ut quidam artifices nostro faciunt sæculo,
Qui pretium operibus majus inveniunt, novo
Si marmori ascripserunt Praxitelen suo,

Si inseruero alicubi nomen Æsopi, cui jamdudum detuli honorem *debitum, noveris* id factum *causa auctoritatis* comparandæ, *exemplo quorundam artificum nostræ ætatis, qui addunt pretium* suis *operibus, si apponant* nomen *Praxitelis novæ*

† Fide Brotierii in Mss. Pith. et Rem. liber quintus non est distinctus a quarto; sed Pithœus hunc Prologum præfixit lib. v. quem Phædrus dedicavisse videtur Phileto, cujus mentio facta in fabula hujus libri ultima. Pithœo recte obsecuti Brot. Bipont. Lang. At vero in plurimis Edd. Prolog. hujus libri duplex est; sed alterum pertinere ad Librum IV. docui ad Prol. IV. init. et ad vs. 14. dicti prologi.—5 *Novo.* Ita legendum e Mss. Rem. et Edit. Vet. At Desbill. post Bentl. edidit *novis.* 'Hic reposui,' inquit, '*novis*, quæ vox satis belle opponitur voci *vetustis*, quam vs. 8. exhibet. Cum autem sequatur *marmori suo*, quid necesse fuit, ut adjiceretur, *novo?*' Guy. Philipp.

NOTÆ

6 *Praxitelen*] Statuarius fuit multi nominis, maxime ob duplicem Venerem; quas summa arte et industria elaboravit: natus erat in extrema

* Trito Myronem argento. Fabulæ exaudiant
Adeo fugatæ. Plus vetustis nam favet

statuæ *marmoreæ;* aut *Myronis,* statuæ *argenteæ. Livor etenim maleficus plus*

Lallem. præferunt *suis.*—6 Lallem. *novo.*—7. 8 Nullus locus in toto Phædro est vexatior, nullus in quo, ut ait Burmannus, magis impune licuit hariolari; quem Schefferus, Gronov. Burm. alii, in desperatorum numero habuere. Teste Brot. Codd. Mss. sic exhibent: *suo Detrito, Myronem argento: fabulæ exaudiant. Adeo fugatæ plus vetustis favet,* sine sensu et metri lege. Difficultas autem oritur e verbis *exaudiant* et *fugatæ.* Priorum ausa, ut Meursii, Salmasii, (v. Ej. Exerc. Plin. p. 406. coll. Burmann. Syll. Epp. tom. III. p. 469.) Ursini, Schefferi, Gudii, Heinsii, Buchneri legi possunt in Edd. Burm. additis quæ scripsit Scheffer. ad Heins. Ep. XV. et XXV. Neque etiam Jac. Gronov. qui Gudianam emendationem excussit, hunc locum reliquit intactum. (Vid. Ej. Emendatt. in Phædr. p. 154. sqq.) J. F. Gronov. ita locum explicabat, ut vel *suo Detrito* jungeret, i. e. suo nomine omisso, non apposito; ut jam olim ediderant Pith. Rittersh. Nev. Rigalt. Freinsh. vel *Detrito Myronem argento* uno spiritu pronuntiaret, et intelligeret per *detritum argentum* vetus, esuque et manibus tritum; sed tum superius *novo* mutandum in *novis,* et illud *suo* referendum ad *marmori* contendebat. Idem legit, *fabulæ exeant Adeo fucatæ,* i. e. prodeant in publicum, edantur, ita fuco velut nominis Æsopei adornatæ. In Edd. Rigalt. 3. Fab. Dan. Walch. Hoogstr. Maitt. Richt. Leonh. Philippi, Rob. Prevost. Lallem. nec non editione Didoti stereotypa ita legitur: *Si marmori ascripserunt Praxitelem suo* (Philipp. edidit *novo*) *Myronem argento. Plus vetustis nam favet Invidia mordax, quam bonis præsentibus:* verbis, *fabulæ exaudiant Adeo fugatæ,* et *trito,* omissis. Quæ licentia aliis displicet; ego in loco desperato laudo. Funcc. *Detrito Myronem argento. Fabulæ id audeant Adeo fucatæ.* Burm. olim: *Praxitelen, suo Myronem argento. Fabulæ sic exeant A me fucatæ:* vel, quia *detrito* est in codice, *Trito Myronem argento. Fabulæ et audiant A me fucatæ:* sed reliquit deinde desperatum locum. Ipse contentus, se intelligere, quæ sit mens Phædri, in uno alterove vocabulo depravato tempus terere nolebat. Medicinam, a Burm. paratam, ad lenissima remedia cum Tzschuck. refer. Bentl. neglectis literarum ductibus: *Qui pretium operibus majus inveniunt novis, Si marmori ascripsere Praxitelen, Scopan Æri, Myronem argento, tabulæ Zeuxidem, Adeo fucatæ plus vetustati favet Invidia mordax, quam bonis præsentibus.* De qua Bentleii conjectura, nec non Harii, item Heinsii lectionibus, vid. Burmannum docte disputantem in novo Commentario. Causam Bentleii frustra agit Brotier. præter alia laudans Martial. lib. IV. 39. Bentleiana emendatione nihil putat felicius, nihil certius. Desbill. reponit *Trito et,* pro *Detrito; tabulæ,* pro *fabulæ; et Zeuxidem,* pro *exaudiant; Ideo fuscatæ,* pro *Adeo fucatæ.* Cui paret vernaculus interpres Jos. Pracht. Bipont. ediderunt: *novo Si marmori ascripserunt Praxitelen suo, Detrito. Mirum, ni animos fabulæ excitent: Adeo fucatæ: suo* referendum ad *marmori,* non ad *Detrito,* i. e. nomine suo omisso, ut male intellexit Lang. cujus v. Prolegg. ad Phædr. p. XXVII. Placet hæc lectio Jakob. et Meinek. Langius vs. 7. sq. edidit: *Detrito Myronem argento. Fabulæ excitent Adeo fucatæ, &c.* At cum verba, *Myronem ar-*

NOTÆ

Italiæ ora, quam olim Magnam Græciam appellabant Romani.

7 *Myronem*] Statuarius fuit insignis: ex ejus operibus præcipuam laudem meruit Bucula ex ære ita ad vivum conflata, ut non gregem tantum, sed et pastorem posset fallere.

Invidia mordax, quam bonis præsentibus.
Sed jam ad fabellam talis exempli feror.

laudat vetera, quam nova. Sed jam venio ad fabulam ejusmodi exempli.

gento, ad orationis contextum suo quasi jure pertinere videantur, ista non abjicienda. Si *mirum ni* scripsisset Phædrus, vix potest intelligi, qua ratione *Myronem*, librariis minus notum, ortum sit. Itaque cum nemo sit repertus, qui satisfecerit judicio Criticorum, locum intactum relinquere malui. [Anton. *Trito M. argento: ita fab. exeant Ad. fuc.* Et dicit: Forte *Ficto* possit legi.] *Trito.* In libris scriptis est *Detrito.* Punctum est in Ms. Pith. ante *Adeo fugata;* sed Pithœus hæc verba ad superiora retulit, indignante Brot. *vetustis*, Sic est in libris scriptis; at emendavit Bentl. *vetustati.* Secuti Brot. Bipont. *nam.* Hanc particulam, quæ abest in Codd. Mss. addidit Pith. post *vetustis.*

FABULA I.

DEMETRIUS ET MENANDER.†

DEMETRIUS, qui dictus est Phalereus,

Demetrius vocatus Phalereus invasit imperium *Athenarum maligna auctoritate.*

† Libri scripti et multæ Edd. habent: *Demetrius Rex et Menander poëta;* errore manifesto, ut ait Desbill. cum Demetrius archon fuerit Athenis, non rex.—1 Sic vulgo legitur. *Schw.* Burm. penultimam vocis *Phalereus* producendam putat, ideoque, non optimo exemplo, dat, *Demetrius Phalereus qui dictus est.* In eodem errore fuerunt alii plures, quorum doctrinam nos quoque admiramur. Cur vero producatur penultima? cum Græce vox scribatur Φαληρεὺς, et Latine quoties quatuor syllabis effertur, necessario ultimam proximam brevem habeat. Quodsi secus esset, quartum casum non *Phalerea*, sed *Phalereum* daret, a Φαλήρειος, quo tamen Græce nemo usus est. Sed hæc pluribus disputavi ad Vechneri Hellenolex. p. 41. quibus adde Quintil. Burm. lib. x. c. 1. p. 902. ubi in variis lectionibus iterum legitur *Phalerea illum Demetrium.* De quantitate hujus vocis ita a me quondam consultus rescripsit, elegantis ingenii et doctrinæ vir, J. H. Kromayerus: 'Certum est, *Phalereus* verbum penultimam porrectam nec habere, nec habere posse, cum

NOTÆ

1 *Demetrius Phalereus*] Orator fuit et philosophus eximius. Est autem memorabile in illo exemplum levitatis fortunæ, auræque popularis. Primo enim fuit in tanto honore Demetrius apud Athenienses, ut ipsi trecentas statuas virtutis ergo posuerint: tanta postea flagravit invidia, ut fugere co-

Athenas occupavit imperio improbo.
Ut mos est vulgi, passim et certatim ruunt,
Feliciter! succlamant. Ipsi principes
Illam osculantur, qua sunt oppressi, manum,
Tacite gementes tristem fortunæ vicem.
Quin etiam resides, et sequentes otium,
Ne defuisse noceat, repunt ultimi:

Plebs juxta consuetudinem accurrit undique certatim; acclamat Feliciter! Primi urbis prensant dexteram qua premuntur, dolentes intra se de luctuosa mutatione sortis. Quin et desides et indulgentes otio veniunt novissimi, ne crimini sit non affuisse. Inter

in Græco Φαληρεὺς sit, quod habemus apud Suidam, Lucianum, ac Diogenem Laërtium: ex quo sequitur, ut jure mirer, ad Phædri locum, quem recte ad testimonium citas, tantopere nuper Burmannum fluctuasse. *Heusing.* Cum Græce dicatur plerumque Φαληρεὺς, raro autem Φαληραῖος, non video, cur *Phalereus* penultimam syllabam habere brevem non possit. Schefferum ergo et Hoogstr. qui hanc esse natura sua longam pronuntiant, non audiendos puto. Neque necesse est, verba transponi hoc modo: *Demetrius, Phalereus qui dictus est*, ut fecit Burm. aut reponi *Phalerius*, ut volebat Heins. (Vid. Burm. Syll. Epp. tom. v. p. 89.) Jam vero si arbitrati sunt, vocem *Phalereus* terminari diphthongo, quam duas in vocales distrahere non liceat, falsos eos esse ostendet Philipp. Labb. in Indicibus eruditæ pronuntiationis. Vid. Virg. Ecl. III. 46. Ovid. Her. Ep. VIII. 31. Virg. Cul. 116. *Desbill.* Flexio *Phalerius* nondum mihi videtur certa; etsi Cockmann. testatur, apud Cic. Off. lib. I. 1. in Codd. quos adhibuerit, esse *Phalerius*. Danetus edidit *Phaleræus*, male in ultima sede spondæum ponens. v. Burm.—2 [*Ath. cum occ.* Anton. qui: '*cum* inserendum erat, ut Bentl. fecit.']—3 In libris scriptis, etiam Ms. Perotti et nonnullis Edd. ut Nev. Meurs. est *ruit;* unde Bentl. fecit: *Ut mos est, vulgus passim et certatim ruit, Feliciter succlamat.* Sic edidit etiam, post Meurs. et Bentl. Cuningh. Sed Codd. Mss. licet *ruit* habeant, exhibent tamen *succlamant;* quare Burm. non videt, qui magis liceat reponere *succlamat*, quam *ruunt*. Is tamen, si quis lectionem Bentl. præferre velit, legendum monet *succlamans*.—4 Alii, ut Nev. Rigalt. Fab. Urs. Danet. jungunt, *succlamant ipsi principes.* Sed recte Rittersh. et Meurs. post *succlamant* punctum ponunt, probantibus Scheff. Gud. Hoogstr. Heinsio, Burm. Nam hic egregie observat: 'Gradatio est; *vulgus* ruit, et clamoribus faustis testatur gaudium. *Principes* graviter incedentes, et gementes tacite, tyranno gratulantur imperium. *Ultimi*, sequentes otium, repunt.'—5 Meurs. h. v. postponit sexto.—6 Ms. Perotti *Taciti.*—8 Vulgo legitur *repetunt*, ut Rigalt. Edit. 2. Nev. Ursin. quod jungunt cum 'feliciter' vs. 4. Sic est in Mss. Pith. Rem. unde Rittersh. fecit *reptant*, quem sequuntur Faber, Hoogstr. Bentl. Cuningh.

NOTÆ

actus sit in Ægyptum, et trecentæ illæ statuæ uno die per tumultum eversæ fuerint.

4 Feliciter! *succlamant*] Solennis erat acclamationis formula apud antiquos, ut hodie, *Vivat*. Tralatitia acclamatio. Ita Juvenal. 'Dictum, FELICITER; ingens Cœna sedet.'

5 *Osculantur manum*] Antiquus modus adorandi principes.

8 *Repunt*] [*Reptant*] Ita emendo, *reptant*, et melior lectio. Sic Terent. 'Perreptavi totum oppidum.'

In quîs Menander, nobilis comœdiis,
Quas, ipsum ignorans, legerat Demetrius,
Et admiratus fuerat ingenium viri,
Unguento delibutus, vestitu affluens,
Veniebat gressu delicato et languido.
Hunc ubi Tyrannus vidit extremo agmine:
Quisnam cinædus ille in conspectu meo

quos Menander clarus scriptor *comœdiarum, quas Demetrius legerat, (Menandro sibi non cognito,) et admirator fuerat ingenii* tanti *viri:* ille *incedebat gradu molli et effœminato, perfusus odoribus,* et *veste fluente. Ubi illum Rex conspexit* in *ultima turba: Quare hic cinædus audet subire meum conspectum? Qui adhærebant*

Danet. Funcc. Maitt. Toll. Richt. Desbill. [Anton.] cum Editore Edit. stereotypæ. Sed jam olim quidam *repunt*, ut Tarinus teste Menag. ad Diog. Laërt. lib. v. 79. Rittersh. Guyet. Santor. Quod, quia postea in Codice Perotti reperiebatur, merito placuit. Sunt etiam, qui legant *arreptant*, vel *arrepunt*, quod defendit Heins. in Advers. p. 374. sed non videt Burm. quomodo salvo versu possit reponi, nisi legatur, *Ne noceat defuisse, arrepunt ultimi.* De hac lectione v. Scheff. et Heins. in Ep. VII. et VIII.—9 *Quîs.* Ita scribendum pro *quibus*, ut lib. III. fab. 13. 11. Male nonnulli *queîs.* Vid. Desbillon.—10. 11 Maitt. et Bentl. hosce versus parenthesi includunt.—12 Ita legitur in Mss. Pith. Rem. et Editt. Vet. Sed Gronov. Obs. lib. II. c. 7. et Vlitius ad Nemes. vs. 92. mallent *effluens*, proprium vestitus laxi verbum. Ita enim Tibull. El. I. 6. 40. Bip. 'Effluit effuso cui toga laxa sinu.' Heinsius, cujus Notas vide, conjiciebat *fluens*, ut sit pro, in fluenti veste, ut lib. III. fab. 8. 3. 'insignis facie pulchra.' Vid. Broukhus. ad Prop. II. 22. 26. quem Burm. laudat in Animadvers. ad Lect. Perott. ubi Editor Propertii, præter alia, citat Petronii, (cap. 133.) 'quem Lydus adorat Vestifluus.' Habet etiam Sueton. Jul. c. 45. 'cinctura fluxior;' Virg. vero Æn. I. 320. 'sinus fluentes.' Lectio Heinsii confirmata est Ms. Perotti, et recepta a Lallem.—15 Sic est in Ms. Pith. et Rem. fide Gudii atque Desbill. quam Bentl. Desb. Bipont. recte retinent. Alii reponunt *Quidnam*, ut Rigalt. in Edit. 2. Ita enim in admirationibus hac conjunctione utuntur. Vid. Cic. ad Div. lib. II. 8. init. Ter. Andr. III. 4. 1. coll. Cuperi Observat. lib. II. c. 20. qui distinguit: *Quidnam? Cinædus, &c.* Scheff. conjicit: *Quid? Nam, &c.* sed præfert *Quinam.* Gud. et Walch. distinguunt: *Quisnam cinædus ille? in conspectu meo Audet venire?* Rittersh. *Quia nam*, vel, *Quinam*, i. e. quomodo, qua fronte, probante Leonh. Santorocus, *Quid? num, &c.* Alii, ut Nev. Fab. Ursin. Richt. Lall. Scheff. Burm. ediderunt *Quinam.* At Burm. ad h. l. observat: 'Nihil hic mutandum, nec reponendum *Quidnam?* nec *Quid? Nam, &c.* Centies Terentius ita, cum subito quis in conspectum venit, ut Eun. III. 4. 7. 'quisnam hic a Thaide exit?' Heaut. II. 4. 23. 'quisnam hic adolescens est?' et passim. *Quisnam* vero, an *Quinam* dicatur, parum interest. Plaut. Aul. IV. 9. 17. 'Quinam homo hic ante ædis nostras ejulans conqueritur mœrens?' Utrumque *Quinam* et *Quisnam* suos habet

NOTÆ

9 *Menander*] Atheniensis poëta, Comicorum princeps, cujus est insignis commendatio apud Quintilianum. Scripsit centum et octo Comœdias; de quibus nihil restat, nisi quidam versus huc et illuc sparsi.

Audet venire? Responderunt proximi:
Hic est Menander scriptor. Mutatus statim
* * * *

tyranno, *dixere: Hic est poëta Menander.* Rex *statim mutatus* vocat ad se hominem amice, et prehendit manum.

auctores.' Equidem lectionem librorum scriptorum præferendam arbitror. *cinædus.* Perperam Danetus edidit: *Effœminatus quid hic in conspectu meo,* propterea notatus a Burm. *Effœm.* quoque dedit Maitt. *in conspectu meo.* Hanc lectionem, quæ Mss. Codd. Pith. Rem. ac multarum Edd. est, plurimis auctorum veterum similibus exemplis Scheff. et Burm. defenderunt. In Cod. Per. legitur, *in conspectum meum;* sed cum *in conspectu,* æque ac *in conspectum venire,* oratio Latina sit, veterem lectionem retinendam esse credidi. *Desb. in conspectum* recepere Lall. Brot. Reponendum censet Both.—16 Cuningh. *Respondere.*—17 Quæ desunt, suppleri vix posse puto; sed si prologo præcedenti respondebunt, aliquid in colloquio hoc accidisse debuit, quo obtrectator aliquis Menandro, illum longe ab Aristophanis, Eupolis, vel alius veteris poëtæ laude abesse, objecerit; et forte carmini a se titulum antiqui poëtæ inscripserit. Certe simile aliquid requirit Phædri propositum. *Burm.* Finem fabulæ Perottus sic exhibet: *Hic est Menander scriptor m... Homo inquit f... eri non potest.* Unde Bip. *Homo, in. esse non potest facetior.* Secutus Jakob. Alii conjiciunt alia. 'Hæc cur ἀσυνδέτως efferantur, nullus video. Reponend. *Respondere ut pr. Hic est M. s. mutatur statim.*' Both. ['*mutatur* pro *mutatus* Bentl. recte, si hic finitur sententia. Sed multa desunt.' *Anton.*]

FABULA II.

VIATORES ET LATRO.

Duo cum incidissent in Latronem Milites,
Unus profugit, alter autem restitit,

Duo homines strenui faciebant iter; unus erat *timidus, alter vero audax. La-*

1. 2 Cum in libris scriptis desit hujus fabulæ initium, Burm. cui aliquid præcessisse videtur de jactata ab hoc milite fortitudine, plenius lacunam explere conatus est. Alii aliter supplere tentaverunt. Quibus omnibus nunc non opus est, postquam initium fabulæ in Ms. Per. inventum est: *Duo cum incidissent in latronem milites, Unus profugit, alter autem restitit, Et vindicavit, &c.* Ad quæ notat Burm. 'Quæ si vera sunt, debet intelligi, gloriosum illum militem in via fortiter locutum, quæ omisit Phædrus, quasi satis per se intelligi possint e seqq.' Quæ tamen intelligere, vix puto opus esse. Versus Perotti recte receperunt Brot. Bipont. Desb. Lang. Meinek. Didot. Lall. Jörd. Jakob. Supplementa virorum doctorum varia videri possunt ab iis;

Et vindicavit sese forti dextera.
Latrone occiso, timidus accurrit comes,
Stringitque gladium: dein, rejecta pænula,
Cedo, inquit, illum; jam curabo sentiat,
Quos attentarit. Tunc, qui depugnaverat:
Vellem, istis verbis saltem adjuvisses modo,
Constantior fuissem, vera existimans:
Nunc conde ferrum, et linguam pariter futilem,
Ut possis alios ignorantes fallere.
Ego, qui sum expertus, quantis fugias viribus,
Scio, quam virtuti non sit credendum tuæ.

tro fit illis obviam, qui *petiit aurum minitans mortem. Promptus manu statim faciens impetum repellit vim vi, atque invadit* Latronem, *nec opinum, gladio. Et sese expedivit acri manu. Prædone interfecto, socius imbellis venit, et educit ensem: deinde abjecto pallio clamat: Ubinam ille est? jam efficiam intelligat quos aggressus est. Tum qui conseruerat manum,* dixit: *Utinam saltem* me *tunc sustinuisses his verbis; fuissem animosior reputans vera. Nunc mitte gladium et verbosam pariter jactationem, ut possis decipere ignotos. Ego, qui novi quanta*

quorum refert, in Editt. Rittersh. Urs. Hoogst. Danet. Maitt. Burm. Fabb. Æsop. Delect. p. 118. Vid. etiam Albinus, Gallicus interpres, a Burm. notatus, et Misc. Lips. p. 260.—3 Hoogst. mallet legere: *Seseque forti vindicavit dextera.* Ita enim versum gratius fluere censet.—4 *Timidus.* Bene, non *tumidus,* ut vult Meurs. Hoc vult, eum, qui hactenus fuit timidus, et stetit e longinquo, nunc accurrisse, simulque *accurrit* pulchre notat simulationem studii et ardoris. *Scheff.*—5 Ms. Per. et Pith. *deinde.*—9 Hic versus deest in Ms. Per. sed habent Mss. Pith. Rem. et libri editi.—12 Cuningh. edidit *fugeris.*—13 In Mss. Pith. et Rem. legitur *Scio quid,* pro quo Pith. reposuit *Scio quod;* sicque vulgo legunt. Sed legendum esse *quam,* vidit Gronov. ad h. l. Scheffero, Bentl. Burm. Gesn. in Thes. Fabr. tom. II. p. 423. Heusing. aliis suffragantibus. Gronov. enim *scio quod* Latine dici negat; aut enim corrupta esse, aut aliter accipienda, quæcunque in hanc rem congesserint viri docti. Atque etiam Sanctius Min. lib. III. c. 14. *scio quod* non Latinum esse, acriter contendebat, addicente Gud. Non pauci tamen, nec sine causa, tuentur Latinitatem locutionis *scio quod,* ut Sciopp. in Auctar. Mariangeli p. m. 45. sqq. Voss. de Constr. c. 20. et 62. Faber in Not. ad Phædr. Desbill. qui laudat Plaut. Asin. I. 1. 37. maxime Perizon. ad Sanct. Min. lib. III. cap. 14. p. m. 546. sqq. Receperunt etiam Bipont. Editor. Edit. stereot. Jörd. *Scio quod.* At vero cum in Ms. Perotti sit *Scio quam;* Mss. Pith. et Rem. vero habeant *Scio quid;* lectionem Perotti jam olim recipiendam duxi, quæ placet Burm. et recepta est a Cuningh. Toll. Lall. Brot. Desb. Tzschuck. Langio, al. Ita Ovid. Fast. IV. 529. 'Dux comiti narrat, quam sit sibi filius æger,' ubi etiam *quod* vulgo legitur, teste Burm. Gud. e libris scriptis non inepte proponit: *Scio quid virtuti nunc sit credendum tuæ,* ut sit sensus: Scio

NOTÆ

5 *Rejecta pænula*] Vestis densa ac vilis, quæ supra tunicam in itinere assumitur propter imbrem aut frigus.

Illi assignari debet hæc narratio,
Qui re secunda fortis est, dubia fugax.

velocitate fugias, scio non esse fidendum tuæ virtuti. Fabula illi scribitur, qui magno animo est re prospera, sed *fugit* re *periculosa.*

nunc, quid tribuendum sit. Hancce conjecturam amplectitur Schirach. Clav. P. I. p. 148.—14. 15 Hi versus deerant in Ms. Per.

NOTÆ

15 *Qui re secunda fortis est, dubia fugax*] Quod bene Nennius: 'Extra bella leo, lepus in discrimine pugnæ.' Et Tacitus: 'Paganorum lixarumque ignava, sed ante periculum procax manus.'

FABULA III.

CALVUS ET MUSCA.

CALVI momordit Musca nudatum caput;
Quam opprimere captans alapam sibi duxit gravem.
Tunc illa irridens: Punctum volucris parvulæ
Voluisti morte ulcisci; quid facies tibi,
Injuriæ qui addideris contumeliam?

Musca pupugit caput nudum Calvi: hic, *conatus illam occidere, sibi inflixit magnum colaphum. Tunc illa ridens, Voluisti,* inquit, *vindicare nece punctionem avis parvulæ. Quam sumes pœnam de te, qui cumulavisti injuriam contumelia?*

3 Anon. Nil. *ridens,* et ita in priori ed. Scheff. conjecerat legendum. Et credo rectius; sed mutatum a sciolo, qui risum proprium homini esse credebat, nec decore muscæ dari. Sed hominum actiones bestiis attribui in fabulis, sæpe diximus. Præterea huc referri posset adagium, *Habet et musca splenem:* splen enim sedes risus habetur. *Burm.* Etiam Hoogst. placet *ridens;* mollius enim versum fluere dicit, et *ridere* sæpe dici pro *irridere.* Habet tamen Ms. Per. *irridens.*—5 In Ms. Gud. i. e. Pith. et in vetusto Cod. Rigaltii erat, *quia dederis.* Ita edidit Nev. sed Excerpta Rigaltii exhibent, *Injuriæ qui addideris*

NOTÆ

3 *Volucris*] Quasi, volantis. Nam musca insecti genus est, non volucris.

Respondit: Mecum facile redeo in gratiam,
Quia non fuisse mentem lædendi scio.
Sed te, contemti generis animal improbum,
Quæ delectaris bibere humanum sanguinem,
Optem necare, vel majore incommodo.
Hoc argumentum veniam ei dari docet,
Qui casu peccat. Nam qui consilio est nocens,
Illum esse quamvis dignum pœna judico.

Respondit: Ineo pacem facile mecum, quia novi non fuisse animum nocendi. Verum tu, *animal pessimum prolis abjectæ, cui gratum est haurire sanguinem mortalium, vellem te opprimere, vel majori damno. Hæc fabula innuit concedi potius veniam* illi *qui errat fortuito, quam qui reus est consulto, quem existimo promereri quodvis supplicium.*

contumeliam, probantibus Heins. et Salmas.—7 Bentl. sine necessitate reponit, *Cui non:* quem egregie confutavit Burm.—10 Per. perperam, *Optem carere;* Heins. *enecare*, e conjectura.—11 sqq. Hi vs. in Cod. Per. deerant, sed fabula erat inscripta: *His, qui casu peccant, dandam esse veniam; qui Vero consulto delinquunt, eos esse puniendos.* Libri scripti ita exhibent, et ita edidit Nev. *Hoc argumento veniam dari docet, Qui casu peccat, quam qui consilio est nocens. Illum esse quamvis dignum pœna judico.* Pro quo vulgo legunt: *Hoc argumentum, veniam mage dari, docet, Qui casu peccat, quam qui consilio est nocens. Illum esse quapis pœna dignum judico.* Illud *mage* propter sequens *quam* intrusit Pith. non Perott. V. Not. Tzschuck. ad h. v. Ita præter Urs. Scheff. Maitt. Richt. Burm. edidere multi. Sed cum difficultas circa *τὸ illum* maneret; et quia tertius versus adjectus, vel supervacuus; vel, si *quamvis* legatur, ineptus videbatur et absurdus: viri docti h. l. tentare ausi sunt. Gud. legit et fuse tuetur: *Hoc argumento veniam tam dari decet, Qui casu peccat, quam qui consilio est nocens; Illum esse quamvis dignum pœna judico.* Hæc sententia falsa est, et contra mentem poëtæ, ut monstrat Burm. Hanc tamen emend. receperunt Jac. Gronov. Hoogst. Walch. Santon. Editor Edit. stereot. Bentl. edidit: *Hoc argumentum veniam dandam illi docet, Qui casu peccat. Nam qui consilio est nocens, &c. Magis* certe in Mss. non est. De Bentl. conject. uberius disserit Burm. qui mallet: *Hoc argumentum veniam modo docet dari, Qui casu peccat. Nam qui consilio est nocens, Illum esse quavis pœna dignum judico.* Si unquam sibi placuerit, in hoc loco emendato sibi satisfaciebat. Jam olim Rittersh. et Rigalt. reponebant *quavis*, i. e. summa (lib. IV. fab. 20. 5.) pro *quamvis;* Rigalt. vero, Scheff. et Heins. pro *quam, Nam,* conjiciebant. Horum vestigiis insistit Burm. *τὸ mage*, a Pith. intrusum, mutans in *modo*, quod perierit inter *m*, literam ult. *τοῦ veniam*, et *do*, syllabam prim. *τοῦ docet*, qualia multa ab omnibus criticis constet esse adhibita locis affectis: sed *veniam dari qui casu peccat* dictum esse ait pro, *ei qui peccat*, ellipsi ordinaria. [Anton. sequitur Burm. at legit *dari docet.*] Salmas. ad oram libri: *Hoc argumentum veniam deberi docet, &c.* Rigalt. *Hoc argumentum veniam ei dari docet.* Meurs. *Qui casu peccat, quia qui consilio est nocens, &c.* Heins. *Hoc argumentum, venia dignari, docet, Qui casu peccat: nam, &c.* De duabus Harii conject. quas repudiat Burm. consules Not. viri docti. Bipont. *Hoc argumentum veniam jam dari docet. Qui casu peccat: at qui consilio est nocens, Illum esse quamvis dignum pœna judico.* Quæ non displicet, cum *jam* facile ab ult. syll. præced. *veniam* absorberi potuerit; sed *at* pro *quam* a vet. scriptura nimis recedit. Desbill. *Hoc argumentum venia donari docet, Qui casu peccat. Nam qui consilio est nocens, Illum esse*

quavis pœna dignum judico. Non multum tamen repugnat, si quis cum Rigalt. et aliis legere maluerit *veniam ei dari*, quod recepit Brot. Jörd. *Hoc argumentum, veniam illi dari, docet, Qui casu peccat: at qui consilio est nocens, Illum esse quavis pœna dignum judico.* Ego putavi, locum sic constituendum: *Hoc argumentum veniam ei* (ita legi jubent Lall. et Brot. post Rigalt. nec displicet Desbill.) *dari docet, Qui casu peccat. Nam* (sic ediderunt Rigalt. Bentl. Lall. Brot. Desb. sicque reponi volebant olim Scheff. Heins. et Burm.) *qui consilio est nocens, Illum esse quamvis* (hoc, præter alios, receperunt Bipont. Editor Edit. stereot.) *dignum pœna judico.* Hæc lectio a prisca scriptura non longe recedere mihi visa est. Sic etiam retinetur *quamvis*, quod legitur in Mss. et quod immerito repudiant Critici, cum commodum habeat sensum. Sed *Nam*, quod esse videtur a manu Phædri, facile mutari potuit in *quam*, quod est in vulgato. Eodem jure, ad sustentandum versum, inseri potest *ei*, quo alii intrudunt *modo, mage;* vel *at* pro *quam, nam, &c.*

FABULA IV.

HOMO ET ASINUS.

QUIDAM immolasset verrem cum sancto Herculi,
Cui pro salute votum debebat sua,
Asello jussit reliquias poni hordei.
Quas aspernatus ille sic locutus est:
Tuum libenter prorsus appeterem cibum,

Cum quidam mactasset porcum marem Herculi sancto, cui reus erat voti ob suam *incolumitatem, imperavit ut residuum hordei apponeretur asello. Quo repudiato, ille dixit: Uterer libenter prorsus hoc hordeo, ni immolasses* eum *qui hoc est sagi-*

1 Ms. Per. *Quidam cum immolasset verrem sancto Herculi.* Nonnulli suspicantur *Sanco*, ut J. F. Gronov. Guy. et teste Rittersh. Colerus, alii. *Sancus Semo* autem Hercules Sabinis dictus est, de quo v. Interpp. ad Ov. Fast. VI. 214. memoratum Burmanno, cui hæc emendatio nimis affectata videtur, atque etiam Scheff. Rigalt. et Faber eam recte rejiciunt. Præterea epitheton *sancti* et *sanctissimi* notum est sæpe Herculi proprie dari.—3 Ms. Gud. i. e. Pith. et Per. *relliquias.* Vid. V. L. ad lib. I. fab. 22. 6.—5 In Cod. (Pith.

NOTÆ

1 *Verrem sancto Herculi*] Sacrificabatur aper Herculi, ob devictum ab ipso aprum Erymantheum, quem vivum humeris sustulit. Apud Varronem Hercules vocatur 'sanctus pater;' et Propertius, Herculem alloquens, ait: 'Sancte pater, salve, cui jam favet aspera Juno.'

Nisi, qui nutritus illo est, jugulatus foret.
  Hujus respectu fabulæ deterritus,
Periculosum semper reputavi lucrum.
Sed dicis, Qui rapuere divitias, habent.
Numeremus agedum, qui deprensi perierint:

natus. Deterritus intuitu hujusce argumenti, fugi perpetuo quæstum plenum aleæ. Verum objicis: Qui corraserunt opes, has *possident. Agedum recenseamus, quot*

necnon Rem.) est, *Libenter tuum;* sed transpositæ millies sunt voces, quia olim, more soluti sermonis, scriptæ fuere hæ fabulæ, quare religiose nimis ordinem servare, si legem metricam solvit, stultum est. Bentl. qui centies turbavit ordinem vulgatum, hic eam religionem præferens, inde facit *Libenter istum.* Quam belle autem dicatur, *istum* appeterem, sequente mox, *Nisi qui nutritus illo,* relinquo ipsius Bentleii judicio. *Burm.* Cod. Per. *Libenter istum,* (Ita quoque Cuningh. [Anton.] Lall.) ubi Bentleii mens iterum cum Perotti manu conspirat, et unde conficere possit, *istum* etiam δεικτικῶς poni, quod ad lib. I. fab. 1. nolebat admittere. *Idem.*—6 *Illo est.* Ita Ms. Per. Laurent. inepte edidit *eo est.*—8 *Reputavi.* Sic legitur in libris scriptis et veteribus Edd. ut Rittersh. Nev. Urs. Pro quo Rigalt. in Ed. 2. sine gravi causa ex ingenio suo reposuit *vitavi.* Burm. *vitavi* credit fuisse glossema, quod miratur viros doctos non vidisse, natum ex interpretatione veræ lectionis, quam putat esse *recusavi,* ut ante 'aspernatus.' Senec. Ep. CI. 'debilitatem non recusat.' Noster lib. III. fab. 2. 16. 'Damnum haud recusant.' Ut metro vero satisfiat, legendum censet vel *Periclosum,* vel *sæpe recusavi;* edidit tamen *vitavi,* quam lectionem sunt amplexi plurimi. At vero Bentleio, Cuningh. Toll. Desb. [Anton.] lectio Codd. Mss. et Vet. Editt. *reputavi* genuina videtur, sicque edidere. Quibus ego accedo; non enim subest causa, cum bono sensu dicatur *reputavi lucrum periculosum,* quare recedendum sit a veteri scriptura. Olim etiam Heins. legebat *reputato.* Meurs. frustra statuebat post vs. 8. aliquem versum excidisse, in quo lucrum fuerit descriptum. Non enim lucrum quodvis esse periculosum, sed illud tantummodo, quod honestam famam jugularet. Reliqui versus in Ms. Per. deerant.—9 Iterum post h. v. Meursio versus excidisse videtur. Heins. *dices,* ut III. Prol. 8. et alibi; quod receperunt Hoog. Bentl. Lall. Brot. Didot. Wakefield. loco mox citando. Sed *dicis* est in antiquis Edd. Parum interesse videtur Burmanno; utrumque enim rectum. Walch. et Santoroc. hæc per interrogationem capiunt, pro, num autem dicas? indignante Burm. hoc enim commento nihil elegantiæ aut vigoris accedit orationi. *rapuere.* Bentl. reponit *latuere,* ut *latentes* deprensis opponantur, quam lectionem fuse tueri audet van Bergen. in Obs. crit. c. XXXI. p. 65. sq. Hanc lectionem rejicit post Harium et Burm. Cl. Wakefield. Sylv. Crit. P. I. Sect. 32. p. 65. qui legi tamen jubet: *Sed dices, qui rapuere divitias, latent:* quæ sic puto intelligi debere: non omnes, qui rapuere divitias, protrahuntur ad pœnas; sed multi occultas opes possident, sicque inter modicos habentur et effugiunt manus principum, qui sæpe nummatos puniunt, ut eorum divitiis potiantur: in quo certe sententia rectius procederet, quam in emendatione Bentleiana. Cf. Burm. *habent.* Cuningh. *vigent.*—10 In Ms. Pith. est *perierunt,* quod probat Gud. et

NOTÆ

10 *Deprensi*] Qui, ob nimias opes variis accusationibus circumventi, suppliciis fuerint affecti. Respicit suorum temporum calamitatem, quibus præsentissimum erat unicuique periculum ex magnis divitiis, ut docent Tacitus et Suet.

Majorem turbam punitorum reperies.
Paucis temeritas est bono, multis malo.

circumventi extincti sint. Invenies majorem numerum eorum qui dederint pœnas. Audacia est utilitati non multis, pluribus vero *damno.*

recepit Hoog. post Nev. et merito placere potest. Vid. ad lib. IV. fab. 21. 15. Nolui tamen quicquam mutare, cum *perierint* probent plurimi. *qui deprensi.* Heins. *quot deprensi*, e conjectura.—12 Ita Mss. Pith. Rem. et Edit. Vet. Sine auctoritate et necessitate Philipp. emendavit *aviditas.* v. Brot.

FABULA V.

SCURRA ET RUSTICUS.

PRAVO favore labi mortales solent,
Et, pro judicio dum stant erroris sui,
Ad pœnitendum rebus manifestis agi.
Facturus ludos dives quidam et nobilis,

Homines consueverunt falli gratia perversa, et adduci ad pœnitentiam rebus evidentissimis, dum propugnant sententiam sui animi *hallucinantis. Quidam nobilis,*

1 Ms. Pith. *lavi*, e permutatione solenni.—2 Cuningh. *Et pro judicii stant errore dum suo.*—1-3 In Ms. Per. hi versus erant omissi.—4 Ms. Pith. Rem. et Edit. Vet. ut Nev. Rigalt. Urs. Fab. necnon editiones aliæ, *quidam dives nobilis*, omisso *et*. Sed *dives quidam et nobilis* est in Cod. Per. quam lectionem etiam Heusing. recte præfert alteri, *quidam dives nobiles*, i. e. ludos non obvios, quotidianos, sed celebres, quam tuentur Schefferus, Heins. inprimis Burm. quorum Notas vide. Sed lectionis Per. veritas confirmatur loco Phædri mox Fab. 7. 16. 'Erat facturus ludos quidam nobilis,' quod viri docti memorati sine necessitate mutant in *nobiles*; maxime vero loco nostri non multum dissimili lib. III. fab. 5. 6. 'Venit ecce dives et potens,' qui luculenter docet, frustra a viris doctis

NOTÆ

4 *Facturus ludos dives quidam et nobilis*] Non fuit semper penes Magistratus dare ludos populo; id etiam nobiles et potentes usurparunt, sive in funeribus, sive ut ambirent popularem auram, sicque obreperent ad honores.

Ludos] Erant Romæ maxime duo ludorum genera. Alii Circenses fuerunt, alii Scenici. Circenses dice-

Proposito cunctos invitavit præmio,
Quam quisque posset, ut novitatem ostenderet.
Venere artifices laudis ad certamina:
Quos inter Scurra, notus urbano sale,
Habere dixit se genus spectaculi,
Quod in theatro nunquam prolatum foret.
Dispersus rumor civitatem concitat:
Paulo ante vacua turbam deficiunt loca.
In scena vero postquam solus constitit,
Sine apparatu, nullis adjutoribus,
Silentium ipsa fecit expectatio.

potens opibus, daturus ludos, convocavit omnes, premissa mercede, ut quisque pro virili apportaret aliquid novi. Convenere artifices ad certationem præmii. Inter quos Scurra quidam, *nobilis lepidis facetiis, dixit se ostensurum genus spectaculi quod nunquam fuisset exhibitum in scena. Vulgata fama excitat* totam *urbem; nec loca ante sola capiunt multitudinem. Postquam autem prodiit in theatrum solus, sine ornatu, nullo socio, ipsa expectatio dedit attentionem. Hic statim de-*

intrudi *nobiles*. Lectionem Per. olim a me receptam secuti etiam Lall. Brot. Bipont. Jörd. [Anton.] Nihilo secius Desbill. inhæret τῷ *nobiles*. Monet enim, præeunte Nic. Heinsio in præf. ad Edit. Elzevir. Virg. Romanis, Augusti præsertim sæculo, scriptoribus in usu frequentissimo fuisse, ut declinationis tertiæ nominibus, quæ casum pluralem in *ium* terminant, quartus deinde casus in *is*, non in *es*, terminaretur: quod vetustissima quæque monumenta testentur; sed usum illum nunc apud nos obsolevisse.—6 Ms. Pith. *possit*. Ms. Per. *novitatem faceret*.—8 Per. *scurra unus urbano sale*.—11 Ms.

NOTÆ

bantur, quod in Circo exhiberentur; Scenici, quod in Scena, hoc est, in umbra agerentur, et hi ingeniorum acumine et arte constabant. Plures numerantur ludorum Scenicorum species; Tragœdia, Comœdia, Satira, et Mimus. Ibi loquitur Phædrus de Ludis Scenicis, et de Mimo.

8 *Scurra*] Qui risum excitat auditoribus, non habita ratione verecundiæ et dignitatis.

10 *Theatro*] In quo ludi Scenici repræsentabantur. Figura erat in modum hemicycli, cujus ab utroque cornu scenæ erant. Partes enim theatri sunt: scena, orchestra, proscenium, et pulpitum. Scena frons est theatri. Proscenium, locus ante scenam porrectus. Orchestra locus in quo senatores spectaturi sedebant; apud Græcos vero saltationes in eo peragebantur. Pulpitum est in quo actores prodibant.

13 *Scena*] Proprie erat arborum in se cubantium concamerata condensatio. Nam priscis temporibus, ante usum theatrorum, sub frondibus et umbraculis agebant ludos Scenicos. Quare Scena dicta est, inquit Cassiodorus, ab umbra luci densissima, ubi a pastoribus, inchoante vere, carmina cantabantur. Nunc dicta est theatri pars in qua vel comœdia, vel tragœdia, aut satira exhibetur.

Ille in sinum repente demisit caput,
Et sic porcelli vocem est imitatus sua,
Verum ut subesse pallio contenderent,
Et excuti juberent. Quo facto, simul
Nihil est repertum, multis onerant laudibus,
Hominemque plausu prosequuntur maximo.
Hoc vidit fieri Rusticus. Non mehercule
Me vincet, inquit: et statim professus est,
Idem facturum melius se postridie.
Fit turba major. Jam favor mentes tenet,
Et derisuri, non spectaturi, sedent.

presso capite in sinum simulavit adeo genuine *grunnitum porci sua* voce, *ut crederent verum* porcellum *latere sub toga, et imperarint excuti: quo peracto, ut inventum est nihil,* illum *cumulant plurimis laudibus, et excipiunt magnis acclamationibus. Agrestis videns id fieri, exclamat: Certe non me superabit; et continuo promisit se imitaturum postridie similius vocem porci. Accurritur majori numero; jam favor occupat animos, et venere, non qui spectarent,* sed *irriderent. Ambo*

Per. *convocat.*—16 Nev. *dimisit.*—17 Ita edidi e Mss. Pith. Rem. et Edit. Vet. Ms. Per. habet: *Et sic porcellum voce imitatus est sua.* Cui obsecuti sunt Sanad. et Philipp. Heusing. mallet: *Et sic porcelli vocem imitatus est sua.*—18 Heins. *Verrem.* Sed nil mutandum. Cf. vs. 32. et Burm.—20 *Lancibus* Gud. et Heins. quia novitate sua placebat, arripuerunt e Cod. Pith. et Rem. Statuunt enim, misisse munera esculenta spectatores in lancibus actori ludorum aut gladiatori, si cui faverent. Vid. Heinsii Ep. ad Munck. in Burm. Syll. Epp. p. 402. At bene vindicavit Burm. *laudibus.* Gud. probat eruditissime, lances olim industriæ præmium histrionibus datas fuisse; sed hoc ut in istis ludis fieret, lances in theatrum afferre secum debuissent spectatores: quod certe usu unquam venisse Romanis, nemo, opinor, concesserit. *Desbill.* *laudibus* etiam tuetur Drakenb. ad Sil. III. 15. Ita *onerare promissis, donis, &c.*—22 Perott. *mehercules.* Bentl. et Heins. *Videt ut fieri;* Cuningh. *Videt ut hoc fieri.* Sed v. V. L. ad lib. I. fab. 6. 1. [Anton. *ut R.* et dicit: 'Possit tamen legi: *H. f. ut v. R.*']—25 Urs. *Nam;* perperam, ut jam Scheff. notavit. [Anton. *F. t. m. jam; favor et m. t.*]—26 Libri scripti hunc locum, a manu emendatrice varie interpolatum, corrupte exhibent. Pith. et Nev. testantur, in Ms. Pith. legi: *Et derisuros, non exspectaturos sit et.* Vid. Desb. et Ed. Nev. ad marginem: sed Cod. Rem. habet: *Et derisuros, non spectaturos sit et,* teste Gud. Burm. auctoritate Heinsii fultus, contendit, in Ms. Pith. fuisse, *derisuros, non spectaturos sitis;* Brot. vero, novissimus Cod. Pith. collator, lectionem Cod. quod mirum videri possit, non indicavit, et locum, ut alios, intactum reliquit, varie tentatum a viris doctis. Heins. *Ut derisuros, non spectaturos scias;* Hoog. *Et derisores, non spectatores sedent.* De Heinsii et Hoog. emendationibus plura videri possunt in Notis Burm. qui legendum proponit, *Et derisuros, non spectaturos putes,* ad quam lectionem firmandam varia affert. Salmas. et Gud. *Et derisuros, non spectaturos, stitit,* ut *sistere* sit, se præsentem exhibere; Johns. *Et derisuros, non spectaturos citat,* i. e. convocat: quem confutavit Burm. cum *favor citat derisuros* sit insolentissima locutio, et nulla hic opus sit citatione, aut convocatione, cum pridie rusticus promisisset, se affore, et de scurra victoriam reportaturum. Et hinc sine ullo præcone aut simili citatione *fit turba major* sponte ruentium

Uterque prodit. Scurra degrunnit prior,
Movetque plausus, et clamores suscitat.
Tunc simulans sese vestimentis Rusticus
Porcellum obtegere, (quod faciebat scilicet,
Sed, in priore quia nil compererant, latens)

subeunt scenam. Scurra grunnit primus, et excitat acclamationes clamoresque. Tunc Ruricola fingens se occultare vestibus porcellum, (quem revera occultabat,) vellicat

---

ad ludos. In Cod. Per. erat, *Et derisurus, non spectaturus, sedet.* Sic legendum censet Heusing. non *sedent.* Omnes fere Editiones hanc Pithœi lectionem habent: *Et derisuri, non spectaturi, sedènt,* a qua discedere cum Burm. et Desbill. non ausus sum. Burm. enim: 'Cum omnia quæ novatores producunt, sint partim dubia, partim inepta, valeant, et tueatur locum suum, quod olim vulgatum fuit.' Conjicit tamen Desbill. *Et derisuros non spectaturos ciet;* quæ lectio ei valde probabilis videtur. [Anton. edidit *Et derisores, non spectaturi assident:* proponit etiam *Et derisurus, non spectaturus sedet,* et *Ut derisuri, non spectaturi sient.*]—27 Alii (ut Rigalt. Ed. 2. Nev. Scheff. Desb. Maitt.) malunt *digrunnit,* sed credo utriusque compositi nos defici exemplis: ratio docet, *degrunnit* esse præferendum, non quia, ut *caput demisit* in sinum, ita *degrunnit* in sinum; sed quod *de* augeat, et notet: Omni nisu, conatu et viribus imitatur grunnitum porci, ut in 'depugnare' vidimus fab. 2. h. l. et 'decertare' lib. I. fab. 30. quod multis aliis exemplis probari posset. *Burm. degrunnit* primum emendabat Ritters. suffragantibus Freinsh. quem v. ad h. l. Heins. Guy. aliis. *degrunnit* etiam est in Cod. Per. sed Gesn. et Scheller. unice afferunt *digrunnit.*—28 Ms. Per. *clamorem.*—29 Per. *Tum.*—*simulans.* Ita legitur in Excerpt. Rigalt. Alii, ut Rittersh. Urs. *simulat.*—30 sq. *quod faciebat, &c.* Hæc usque ad *latens* parenthesi (quæ in aliis editionibus abest) recte inclusit Bentl. ex Freinshemii sententia: nam debent conjungi, *simulans Porcellum obtegere, Pervellit aurem vero, quem celaverat.* Burm. Mss. Pith. Rem. et Ed. vet. fide Brot. habent: *Sed in priore quia nihil compererat latens.* Schw. Aliæ Editiones (Ritters. Rigalt. Nev.) *compererat latens,* quod quia sensum non habet, putabant abesse aliquid, et lacunæ signa post hunc versum addiderant. Est autem perfecta sententia. Faciebat id revera, quod simulare tantum videbatur; sed latebat, ideo fallebat spectatores, ut crederent, eum non obtegere porcellum, quia, cum eosdem gestus adhibuisset scurra, delusi fuerant, et, excusso eo, *nil compererant.* Et clarior erit sententia, si parentheseos addas notam: *(quod faciebat—latens) pervellit, &c. Freinsh.* Urs. Heins. Philipp. Lallemant. totum vs. 31. qui etiam deest in Ms. Per. ejiciunt, quod mallet quoque Hoog. Sed Brot. si quis h. v. retinere voluerit, versum unum adhuc supplendum censet, in hunc modum: *(quod faciebat scilicet: Sed in priore quia nil compererat latens, Exultare nihil reformidat doli.)* Quem quidem versum perperam in textum recepit. J. F. Gronov. conjicit, *quia nil compererant, tacent,* i. e. non jubent excuti. Sic etiam Cuper. h. l. emendat, quem interpretatur ita: Non clamant spectatores, perscrutandas vestes rustici, num quid intra eas occulti gerat; de quo vide uberius disputantem Cuperum lib. I. Obs. cap. 13. *Schw.* Sunt, qui legant *tacent;* sed ita præcedentia a sequentibus divelluntur. Nihil hic mutandum videtur: et miror tam solicite hoc verbum excussum, ac si quid inesset vitii, quod nullum est. τὸ *latens* opponitur illi, qui deprehenditur: quemadmodum deprensus fuisset rusticus, si eum excuti jussisset populus, sicut pridie fuerat excussus scurra. *Toll.* Scheff. retinens τὸ *latens,* positum esse existimat, pro, non observari, improbante Cupero l. c. Both. h. v. nec sine causa ponit post

Pervellit aurem vero, quem celaverat,
Et cum dolore vocem naturæ exprimit.
Acclamat populus, Scurram multo similius
Imitatum, et cogit Rusticum trudi foras.
At ille profert ipsum porcellum e sinu,
Turpemque aperto pignore errorem probans:
En! hic declarat, quales sitis judices.

aurem porci latentis, et elicit dolore grunnitum nativum. Plebs conclamat Scurram effinxisse multo melius, et voluit Rusticùm ejici foras. Verum hic educit porcellum e sinu, convincens illos *erroris turpis prolato porco. En! ille probat, quales judices sitis.*

vs. 33.—32 Grut. legit: *aure utraque quem celaverat.* Scheff. Heins. legi vult, *verri,* quod merito displicet Bentleio. Cf. Burm. Syll. Epp. tom. III. p. 491. et tom. V. p. 402. Ms. Per. habet *aurem porco, quem:* quod ex glossa exceptum non inepte putat Tzschuck. Optime Mss. Pith. Rem. et libri editi *aurem vero.* Vid. vs. 18.—34 Scheff. conjicit, *At clamat,* quod displicet; sequitur enim mox 'At ille.'—36 Perott. *de sinu.*—37 *Aperto pignore.* Non damno hanc lectionem, nescio tamen exemplum similis locutionis: quare forte potuit scribere *certo pignore,* quod Ovidio aliquoties usitatum est. Vid. Heins. ad Ovid. Fast. III. 741. quod eo magis posset credi, quia et alibi librarii has voces confuderunt, ut apud eundem Ovid. Met. I. 222. 'discrimine certo,' invenit in duobus optimæ notæ Codicibus Heins. pro vulgato *aperto.* Quia tamen *apertum pignus* non absurde dictum est, relinquamus Phædro sua verba, donec per Codd. si quos fortuna offert, aliter constet. *Burm.* In Cod. Per. erat *exprob...* forte *exprobrans,* quod verum putat Heusing. et receperunt Lall. Philipp. Brot. At Mss. Pith. Rem. et libri vet. editi *errorem probans.*

FABULA VI.

DUO CALVI.

INVENIT Calvus forte in trivio pectinem:
Accessit alter, æque defectus pilis:
Eja, inquit, in commune, quodcumque est lucri.

Calvus reperit casu pectinem in compito; intervenit alius pilis æque carens. Eja,

2 Cuningh. [et Bentl.] *Accedens.*—3 Rigalt. in Edit. 3. Fab. Danet. Freinsh.

Ostendit ille prædam, et adjecit simul:
Superum voluntas favit; sed, fato invido,
Carbonem, ut aiunt, pro thesauro invenimus.
  Quem spes delusit, huic querela convenit.

ait, est communis quæcumque sit præda. Hic exhibet inventum, et addidit: Voluntas Deorum arrisit; verum fatis invidentibus invenimus carbonem pro thesauro, ut dicitur. Hæc querimonia spectat ad eum *qui spe frustratus est.*

Walch. Scheff. ediderunt *est commune.* Male. τὸ *est* enim abest a Mss. Pith. et Rem. intrusum a Rigalt. ad fulciendum versum; in vero facillime exeidere potuit. Cf. Gud. Heins. legi jubet: *Esto, inquit, in commune.* Rittersh. Nev. Urs. *Heja, inquit, commune.*—7 More suo Bentl. *querela hæc convenit.* Quanto suavius et commodius potuisset, ejecto *huic*, quod facile subintelligi jam toties vidimus, dari cum Rittersh. unde illud *hæc* arreptum est, *Quem spes delusit, hæc querela convenit?* Sed tutius nihil novare, quia Phædrus sæpe relativum præponit. Vid. IV. fab. 4. 1. *Burm.* Ms. Pith. Rem. *huic querelæ.* Pith. emendavit, *huic querela.* Toll. *ei hæc querela convenit*, sc. Carbonem pro thesauro inveni. 'Frigidus versus, quem glossatoris fœtum puto, cum præsertim fabella ad illustrandum proverbium illud *Carbonem, &c.* composita esse videatur.' *Both.*

FABULA VII.

PRINCEPS TIBICEN.†

UBI vanus animus, aura captus frivola,
Arripuit insolentem sibi fiduciam,
Facile ad derisum stulta levitas ducitur.
  Princeps tibicen notior paulo fuit,
Operam Bathyllo solitus in scena dare.
Is forte ludis (non satis memini quibus)

Cum mens inanis, insolescens favore vano, assumsit sibi confidentiam superbam, levitas inepta incurrit facile in risum omnium. *Aulœdus,* cognomine *Princeps, erat alicujus nominis, quod solebat præstare industriam Bathyllo in scena. Hic*

† Mss. Pith. Rem. et Edit. Vet. *Procax tibicen.* Vid. Brot.—2 Ms. Pith. Nevelet. Rigalt. 2. *Abripuit.* Prasch. reponit, *Arripuit insolentem sui fiduciam.*

NOTÆ

5 *Bathyllo*] Bathyllus pantomimus fuit, Mæcenatis libertus.

Dum pegma rapitur, concidit casu gravi
Nec opinans, et sinistram fregit tibiam,
Duas cum dextras maluisset perdere.
Inter manus sublatus; et multum gemens,
Domum refertur. Aliquot menses transeunt,
Ad sanitatem dum venit curatio.
Ut spectatorum mos est, et lepidum genus,

ludis, non sat scio quibus, decidit imprudens casu gravi dum tollitur pegma, et sibi *rupit tibiam lævam, cum potius optasset amittere ambas dexteras. Elatus inter manus, et querens plurimum, effertur in ædes. Aliquot menses abeunt, dum curatio adducitur ad sanitatem.* Tunc *pro more spectantium visus est hic lepidus homo*

Both. *Abrip.*—7 Ms. Pith. *pecma.* Ita edid. Rittersh. Rigalt. Meurs. Urs. —8 Codd. Rem. et Pith. habent, *Nec opia sed*, vel, *Ne copia sed*, pro *Nec opinans et.* Vid. Nev. ad marginem Editionis. Grut. Salmas. Bentl. Bipont. reponunt, *Nec opinus*, post Nev. ut lib. I. fab. 9. 6. quod recedit a vestigiis librorum scriptorum, qui favent τῷ *opinans*, recte judicantibus Burm. et Heusing. Litera enim *n* centies omissa, vel virgula superducta notata. Legitur etiam 'nec opinans' apud Terent. et Sueton. Aug. c. 10. Gud. lectionem Mss. *opia* retinere mallet, i. e. ὀπεῖα, instrumenta musica tibicinalia, foraminibus plena, quod cave retineas.—13 Etsi in vulgato nihil est, quod morari possit lectores; tamen varie tentarunt viri docti hunc locum. Coler. conjicit *en lepidum genus*, cui cur assentiat non videt Rittersh. Guyeto scribendum videtur, *Ut spectatorum moris est, lepidum genus*, i. e. tibicen; quia apud Ciceronem est, 'negavit moris esse Græcorum,' sed vide mox. Heins. *et cupidum genus*, quod, judicante Burm. non satis exprimit, cujus rei cupidum sit: nam durum esset subintelligere, cupidum videndi Principem. At sequitur *desiderari cœpit.* J. F. Gronov. malebat *ad lepidum genus*, i. e. ut solent esse affecti erga illud suave genus tibicinum. Sed vellet, Burm. illustrasset genus illud dicendi, *esse ad aliquem*, cujus, si non addatur adjectivum aliquod, exemplum ignorat. Van Bergen. Crit. Obs. c. 34. p. 76. si quid mutandum, pro *et*, scriberet *id*, atque explicaret: Id lepidum genus (tibicinis), cujus

NOTÆ

7 *Pegma*] Machina est artificiosa, in qua statuæ collocantur: erat varie adornata, pro diversitate argumenti.

8 *Sinistram fregit tibiam, Duas cum dextras maluisset perdere*] Ludit Phædrus in voce *tibia.* Cum enim dicit, *sinistram fregit tibiam*, intelligit pedem sinistrum: cum vero addit, *Duas cum dextras maluisset perdere*, debent referri ad tibias quibus excitabat tibicen saltantium vigorem. Sic in Eunuchi titulo apud Terent. legitur, 'eam fabulam actam fuisse tibiis duabus dextris.' Quod ut clarius fiat, res paulo altius est repetenda. Adhibebantur olim tibiæ in ludis scenicis, ad exhilarandos animos. Erant dextræ, erant sinistræ tibiæ. Quid autem dextræ, quid sinistræ, ambigitur. Scaliger vult dextras et sinistras appellari ab lateribus unde inflarentur. Victorius autem aliter sentit. 'Vocabantur,' inquit, 'tibiæ dextræ, quæ dextra parte oris et manus tenebantur: eodemque pacto sinistræ, quæ contraria parte oris et manus inflarentur. Tibicen autem dicebatur dextris et sinistris, et duabus dextris, uti, qui simul ambas inflaret. Sinistræ gravem sonum reddebant, dextræ acutum, utpote variis organis et inæqualibus foraminibus distinctæ.'

Desiderari cœpit, cujus flatibus
Solebat excitari saltantis vigor.
Erat facturus ludos quidam nobilis,
Et incipiebat ingredi Princeps. Eum
Adducit pretio, precibus, ut tantummodo

deesse, cujus sono ardor saltantium solebat excitari. Quidam haud ignobilis erat daturus ludos, et Princeps Tibicen *incipiebat ambulare. Illexit hunc mercede* et

---

flatibus solebat excitari saltantis vigor, cœpit desiderari, ut spectatorum mos est, si quid diu abest, quod antea semper adesse solebat. Quanquam, si quem exigua hæc mutatio τοῦ *et* in *id* offendat, sine ulla correctione eundem sensum elicere possit, si modo *et* sumat pro *etiam*. Sed ut omittam, *lepidum genus* melius referri ad spectatores, quam ad Principem, nescio, an *genus tibicinis* de uno tibicine recte dicatur. Certe Phædrus dixit 'pavidum genus' de ranis, non de rana; 'proprium genus,' de graculis; 'genus mortalium,' de hominibus. Ita 'genus piscium' apud Hor. Od. I. 2. 9. etsi probe sciam, alio sensu dici posse *genus tibicinis* pro ejusdem prole, ut 'genus Adrasti' Ovid. Fast. 433. pro Diomede.—16 Præter J. F. Gronov. et Burm. ediderunt *nobiles* Bentl. Richt. Desb. Didot. sed vid. ad lib. v. fab. 5. 4. *nobilis* habent Rittersh. Rigalt. Nev. Fab. Urs. Scheff. prima Burm. Maitt. Lall. Brot. Jörd. al.—17. 18 Exhibent vetusti Codd. (etiam Edit. Vet. ut Nev.) *Et incipiebat Princeps abduci reum ingredi A se reducit pretio precibus ut tantummodo.* Rigalt. conjecit: *Et incipiebat Princeps ingredier. Eum Adducit, pretio, precibus.* Sic etiam emendandum censet Prasch. non tamen sensu concinno, et in exitu fere contra metrum, observante Tzschuck. Etiam Bentl. h. vers. ob malos numeros exsibilandum censebat. Quare cum Desbill. reposui: *Et incipiebat ingredi Princeps. Eum, &c.* Schwab. Bentl. *Et ut incipiebat posse Princeps ingredi, Inducit pretio, precibus,* in quibus me offendunt illa *et ut;* et deinde *posse ingredi,* quod nihil plus significat, quam *ingredi.* In Mss. non reperitur *posse;* licet non negem, probabiliter posse defendi loco illo Ciceronis, a Gudio adducto. Sed miror virum fastidiosum, qui lib. I. fab. 27. 'conveniens esse potest,' quod est in scriptis, concoquere non potuit, hic contra auctoritatem scriptorum recipere avide illud *posse ingredi.* Sed licere, utroque modo loqui, et *posse* addere, vel omittere, sine sententiæ damno, patet ex Suet. Vesp. 7. de Basilide liberto, 'quem jam pridem propter nervorum valetudinem vix ingredi, longeque abesse constabat;' et ibi *vix ingredi posse* intelligitur, sed τὸ *posse* non exprimitur. Quid? si legamus continuatis verbis, *Erat facturus ludos quidam nobiles, Ut incipiebat Princeps ingredi:* i. e. eo tempore ludos erat facturus, quo incipiebat iterum ingredi. In reliquis, quæ in cod. exhibentur, *a se abduci,* et Glossa Gudii, latet aliquid, quo Principem sine adminiculo jam ingressum significatur; *a se ingredi* vero vix Latinum putem; sed cum *ingredier* fuisse in Mss. potuit, hinc in ultimis illis *er,* et etiam in *reum,* vestigia veræ lectionis, et *per* absorptæ, latere possunt, et forte ita posset constitui locus: *Erat facturus ludos quidam nobiles, Ut incipiebat per se Princeps ingredi. Adducit pretio, &c. per se* enim obvium est pro, solus, sine adjutoribus, ut lib. III. fab. 10. 58. 'per te cognoveris,' ubi v. Scheff. et ad Ovid. Medicam. 27. et Suet. Cæs. 56. Verba autem transposita fuisse, ex antiquis edd. satis patet. *Burm.* Ursin. sequens propius vestigia scripturæ: *Et incipiebat ingredi Princeps, eum Reducit pretio, precibus, ut tantummodo;* Heins. *Ut incipiebat Princeps ingredier, eum Inducit pretio et precibus, ut tantummodo;* Toll. *Et incipiebat Princeps jam ingredier. Eum A. p. p.* [Edidit Anton. *Ut inc. a se Princeps ingredi, Perducit eum pretio, precibus, tantummodo ut Ipso, &c.* Etiam proponit: *Ut inc. P. absque duce ingredi, &c.*] *Adducit.* Brot. e libris scriptis et Plin. H. N. VII. 48. tuetur *Reducit,* quod alienum est h. l. cum repugnet sensui, et nexus orationis requirat *Adducit,* vel *Inducit.*—

Ipso ludorum ostenderet sese die.
Qui simul advenit, rumor de tibicine
Fremit in theatro: quidam affirmant mortuum,
Quidam in conspectum proditurum sine mora.
Aulæo misso, devolutis tonitrubus,
Di sunt locuti more translatitio.
Tunc Chorus ignotum et modo reducto canticum

precibus, qui in conspectum prodiret solummodo ipso die ludorum. Ut statim venit, rumor spargitur in theatro de Tibicine. Quidam contendunt illum esse *fato functum; quidam* contra, *statim se ostensurum. Demisso aulæo, factis tonitrubus, Dii sunt locuti modo vulgari. Chorus et canticum usitatum tunc* temporis *imposuit*

23 Ita Ms. Rem. et Edit. Vet. In Ms. Pith. legitur *miso*. Philipp. emendavit, *demisso aulæo*. Sine necessitate.—24 Heins. *Diis collocutis*, probante Walch.—25 sq. In Mss. Pith. Rem. et Edit. vet. Pith. Rittersh. Nev. Urs. legitur: *Tunc chorus ignotum more ducto canticum Imposuit*. Obscura hæc; unde aliquid lucis emicare videtur Tzschuckio. Opinatur *Imposuit* explicari posse, intexuit: *ducto* capiendum ait, ut ante 'translatitio.' Pari modo libr. scriptorum lectionem strenue defendit de Schirach. Sed cum significatio verbi *imponere*, sensu, quo volunt, nondum certa sit, et exemplis, ad probandum idoneis, confirmata; nondum moveri possum, ut viris doctis accedam. Desbill. proponit: *Tunc Chorus ignotum et modo reducto canticum Imposuit*. Quam recipiendam duxi; ita tamen, ut paululum recederem ab interpretatione Desbillonii. Non enim videtur credibile, Chorum ideo Principem nihil præmonuisse, quo eum ludificaret certius. A lectione Godd. Mss. non multum abhorret Brot. *Tunc chorus et ignotum reducto canticum Imposuit*. Permultæ Editiones, etiam Burm. major, habent: *Chorus reducto tunc et notum canticum Imposuit*, quam, præter alios, vindicant Schulz. et Lang. Statuit Burm. *notum* sine dubio tenendum. Sed *ignotum*, quod est in libris scriptis, non temere abjiciendum arbitror. Fac enim canticum ejusdemque argumentum et consilium notum fuisse Principi, qui tandem fieri poterat, ut deciperet hominem, ita, ut gratulationem populi ad se, non ad Cæsarem, pertinere crederet, sicque se exponeret risui omnium? An tibicen tam insigni impudentia fuisse censendus est? Quare *ignotum* recte retinent Bipont. qui legunt: *Tunc chorus ignotum modo reducto canticum Imposuit;* quæ ita intelligo: Chorus imposuit, i. e. injunxit tibicini, modo in theatrum reducto, canticum, quod ei ignotum erat. Ita etiam locum capit Tollius, sed

NOTÆ

23 *Devolutis tonitrubus*] Quæ vocabantur et Claudiana; quia Claudius Pulcher instituit, ut ludis post scenam conjectus lapidum ita fieret, ut veri tonitru sonum imitaretur. Nam antea leves admodum et parvi sonitus fiebant, cum clavi et lapides in labrum æneum conjicerentur.

24 *Di sunt locuti*] Ut præsentia Deorum sentiretur magis, devolvebant tonitrua, et Dii loquebantur. Unde natum istud, Θεὸς ἀπὸ μηχανῆς: *Deus e machina*. Inducebantur autem Dii, cum dignus aliquis vindice nodus incidisset.

More translatitio] Non sibi nativo et proprio.

25 *Chorus*] Multitudo canentium et saltantium cum tibicine.

Tunc C. i. et m. r. c.] [*Reducto tunc et notum canticum*] Verior hæc videtur lectio, quanquam et aliam probem: *Tunc chorus ignotum mox reducto canticum Insonuit*. Cum enim Princeps

Imposuit, cujus hæc fuit sententia:
Lætare, incolumis Roma, salvo Principe.
In plausus consurrectum est. Jactat basia

tibicini *reduci, cujus hic fuit sensus: Lætare, incolumis Roma, salvo Principe. Applausum est: Tibicen protendit manus, credit amicos* sibi *gratulari. Equites*

ita, ut pro *modo*, reponat *mox*. Sed jam olim non inepte quærebat Heins. Epist. ad J. Frid. Gronov. in Burmanni Syll. Epp. tom. III. p. 482.: 'An chori erat, imponere canticum? at supra dixit, divitem illum nobilemque virum, qui ludos erat facturus, cum tibicine pepigisse, ut tantum se ostenderet in theatro: cur ergo hic canticum illi imponitur?' Ipse Heins. l. c. legendum putat: *Chori reducto tunc ignotum canticum Imposuit.* Bentl. *Tunc chorus ignotum more docto* (i. e. de more) *canticum Insonuit*, ad quæ v. Burm. qui proponit: *Tunc Chorus; et notum mox* (vel *modo*) *reducto canticum Imposuit.* [Sequitur Anton. nisi quod *ac* pro *et* substituit.] Freinsh. *Tunc chorus ignotum mox reducto canticum Insonuit;* Prasch. *Tunc chorus, ignoto more, ludo canticum Imposuit;* Rigalt. *Tunc chorus notum moro educto*, i. e. Principe, moro et inepto tibicine, *canticum;* Idem in altera edit. edidit: *Chorus reducto tunc, et novum* (Richter. *ignotum*) *canticum;* Scheff. *Tunc chorus ignotum ac reducto canticum;* Grut. teste Nev. *Tunc chorus ignotum amore ductus canticum;* Cuningh. *Chorus tunc ignotum ore docto canticum Insonuit;* Kohl. Comment. Crit. Pentad. II. l. 49. p. 203. *Chorus reducto tunc et notum canticum Imposuit*, laudans præter alia Ovid. Met. XIV. 20. sq. Editor Edit. stereot. *Chorus tunc et notum reducto canticum Imposuit.*—28 Burm. conjectura Scriverii et Heinsii deceptus, edidit, *Jactant basia*, ut hæc verba referat ad spectatores: quod mihi quidem absonum videtur. Nam ut stultus error Tibicinis intelligi posset, aliquos ille gestus edere debuit, quibus significaret, a se plausus spectatorum, tanquam sibi uni datos, accipi; hoc autem ut præstaret, quid opportunius fuit, quam jactare basia, id est, manum et ori admovere, et ad spectatores porrigere? id quod facere solebant Romani, ut gratos se et memores ostenderent. Sana est ergo lectio Mss. Codd. et edd. fere omnium, quam exhibemus. *Desbill.* Præter Heins. et Burm. *Jactant* tuentur Santor. Heusing. de Schirach. [Anton.] At stare potest Bentleii et Desbill. sententia. Non enim subest causa, quare lectionem Mss. repudiandam putemus; maxime cum moris esset scenicis, adorare populum. Neque objici potest a Burm. non sine copula *putat* subjuncturum fuisse Phædrum; cum et alibi per asyndeta procedat oratio. Vid. ad lib. IV. fab. 17. 16. 20. et ad lib. IV. fab. 21. 16. Neque etiam obstat, si Princeps jactasset basia, non equites tantum visuros fuisse, sed etiam populum. Utique enim populus videbat hominem, basia jactantem, et mox in pulpito totum se prosternentem, sed veram causam, quare hoc faceret, nescio quomodo, non intelligebat; mox enim Phædrus narrat, populum existimasse, coronam rogare tibicinem; donec res patefacta per equites, qui stultum errorem statim intellexerant, cuneis innotesceret omnibus, et ille ab universis foras protruderetur. Cf. vs. 32. sqq. ex quo

NOTÆ

Tibicen detentus fuisset lecto propter acceptum vulnus, potuerat nescire canticum in honorem Imperatoris. Ordoque horum verborum talis est: Tunc chorus insonuit canticum ignotum reducto Principi Tibicini. Quo factum est ut erraverit vehementer, sibi dictum putans, quod imperatori dicebatur.

28 *Jactat basia*] Id est, adorat populum.

Tibicen; gratulari fautores putat.
Equester ordo stultum errorem intelligit,
Magnoque risu canticum repeti jubet.
Iteratur illud. Homo meus se in pulpito
Totum prosternit: plaudit illudens eques;
Rogare populus hunc coronam existimat.
Ut vero cuneis notuit res omnibus,
Princeps, ligato crure nivea fascia,
Niveisque tunicis, niveis etiam calceis,
Superbiens honore divinæ domus,
Ab universis capite et protrusus foras.

subodorantur illius *errorem ineptum, et effusi in risus imperant iterari canticum. Repetitur. Meus homo se totum prosternit in pulpito. Equester* ordo *irridens* consurgit *in plausus. Populus credit illum postulare coronam. Cum autem res fuit cognita omnibus cuneis, Princeps crure revincto fascia candida, veste candida, et soccis candidis, insolescens majestate domus imperatoriæ, pulsus est capite foras ab omnibus.*

apparet, in omnibus fere edd. recte *Jactat* legi.—29 Harius post Walch. *Jactat basia....putans*, quod receperunt Cuningh. Jörd.—32 Distinguit Bentl. *Iteratur: illic homo:* quia *hic* et *illic* eleganter pro *tunc* sumi solet: quod debuisset probare vir doctus de *τῷ illic*. Sed producit exemplum, ut sunt ad manum plurima certe, de *τῷ hic*, de quo hic non agitur; quo modo si liceat emendare, nihil unquam nos morabitur. Multo verosimilius Heins. *illico;* sed servemus *illud*, sc. canticum. *Burm.*—37 Gud. præfert *Nivea tunica*, nisi quis accipere velit de duplici tunica.—38 Sic optime Paris. sublatis etiam notis lacunæ ante hunc versum (quæ habentur in Editt. Rittersh. J. F. Gronov. al.) Deest enim nihil. Edebatur antea, *honorem vidit divinæ domus* (ita Nev. Urs.) *Freinsh.* Gud. legit, *honorem in divinæ domus*, de veteri hac formula, quæ siglis etiam ita notatur IN H. D. D. erudite disputans. Vs. 33-39. hoc ordine legi vult Rigalt. *T. p. plaudit illudens eques: Princeps ligato crure nivea fascia, Niveisque tunicis, niveis etiam calceis, Superbiens honorem invidit divinæ domus; Rogare populus h. c. e. Ut vero cuneis n. r. o. Ab universis c. e. p. f.*

NOTÆ

30 *Equester ordo*] Erat in theatro certus equestri ordini assignatus locus.

32 *In pulpito*] Pulpitum, pars theatri ubi personæ canere agereque fabulam solebant.

35 *Cuneis*] Erant spectatorum sedilia in theatro, ubi sedebat populus.

FABULA VIII.

OCCASIO DEPICTA.†

Cursu volucri, pendens in novacula,
Calvus, comosa fronte, nudo corpore,
Quem si occuparis, teneas; elapsum semel
Non ipse possit Jupiter reprehendere,
Occasionem rerum significat brevem.

Homo *calvus gradiens super novacula cursu volucri, nudis membris*, et *sincipite crinito, quem si arripias, possidebis; si* sinas *elabi semel, non ipse Jupiter valeat occupare.* Hæc pictura *demonstrat occasionem rerum* esse *momentaneam. Prisci*

† In Mss. Pith. Rem. et Editt. Vet. legitur: *Tempus;* pro quo recentiores habent: *Occasio depicta.*—1 Sic vulgo legitur: in qua lectione nil mutandum censeo; varie tamen locum solicitant Critici. Pith. corrupte ediderat, *Cur sit,* unde Rittersh. fecit, *Vir sit,* h. e. pingatur; formula, a Mathematicis sumta, qui lineam vel circulum pingere jubentes dicere soleant *sit,* vel *esto;* sed fere omnes deinde *Cursu* ediderunt. Bentl. *Cursu ille volucri;* sine necessitate. [Ei tamen accedit Anton.] Buchner. volebat *Cur sic,* et post *reprehendere* vs. 4. ponebat interrogationis punctum, et pro *pendens* legebat *pendet.* *τὸ sic* etiam reponit Cuningh. Burm. 'Posset et aliquis hic reponere, *Cursu volucris, pendens in novacula;* ut *cursu celer* et similia occurrunt: quia variare voluisse videtur noster occasionis, sive temporis, dotes. Sed servo vulgatam, et distinguo cum aliis post *volucri:* ita mox, *comosa fronte, nudo corpore.* Et præterea huc credo respexisse Senec. Nat. Quæst. VI. c. ult. 'in puncto fugientis temporis pendeo.' *Cursu volucri pendens in novacula,* scribendum et interpungendum, docet Drakenb. ad Sil. IV. 179. Nam 'pendentem in cursus,' dixisse Stat. ad Crispin. Sylv. V. 2. 115. et *pendere in cursus* dici, ut 'pendere in verbera,' de auriga, ap. Virg. Æn. V. 147. et Sil. Quem Virgilii locum Desbill. affert ad firmandam conjecturam suam, *pendens in novaculam,* non quæ pedibus ejus subjecta sit, quemadmodum plerique recte explicant, at quam gerit manu. Quam inconcinne vero Jakob. reposuerit *pedes in novacula,* docet Censor doctus in A. L. Z. ann. 1785. II. p. 281. [Burmanni major editio, quid mirabilius? habet mero errore typoth. *pedens.*] Broukhus. ad Prop. IV. 2. 28. distinguit: *Cursu volucri, pendens, in novacula;* alii: *Cursu volucri pendens, in novacula.*—2 Bipont. ediderunt *nudo occipitio.*—4 Nevelet. *reprendere.* Sic in uno Statii libro invenit Barth. quem v. ad Theb. VI. 568.

NOTÆ

Hæc non est fabula, sed ὑπογραφή. Est enim Occasionis descriptio, quam invenies apud Ausonium Epigram. XI.

1 *Cursu volucri, pendens in novacula*] Id est, tanta velocitate, ut posset incedere in novacula.

Effectus impediret ne segnis mora,
Finxere antiqui talem effigiem Temporis.

pinxerunt talem imaginem Temporis, ne cunctatio pigra moraretur eventus.

—6 Heins. mallet: *Effectus impediatur ne segni mora*, quod placet Hoogstratano. Kohlius Pentadec. I. 49. p. 117. ad hosce versus acute hæc observat: ‘Phædro, nisi me animus fallit, postremus fabellæ versus hic erat: *Occasionem rerum significat brevem.* Sic enim argute satis et rotunde fabella clauditur. Qua brevitate, nescio quis, offensus inficetus adjunctor, cum accessionem scilicet afferendam Phædrinis versibus putaret, aptæ satis et concinnæ vesti laciniam, ut pluribus aliis locis factitatum, inconcinnam subtexuit.’

FABULA IX.

TAURUS ET VITULUS.

Angusto in aditu Taurus luctans cornibus,
Cum vix intrare posset ad præsepia,
Monstrabat Vitulus, quo se pacto plecteret.
Tace, inquit, ante hoc novi, quam tu natus es.
Qui doctiorem emendat, sibi dici putet.

Bos enixus cornibus in transitu arcto, cum vix posset ingredi in bovile, Vitulus ostendebat quomodo se flecteret. Sile, ait; scio id anteqûam fuisses procreatus. Sibi id *pro dicto habeat, qui docet peritiorem.*

3 *Plecteret.* Ita recte Mss. et libri editi. Vid. Brot. *Schw.* Rittersh. Buchner. (etiam Urs. Walch. Danet. J. F. Gronov. Bentl. Guy. Cuningh. de Schirach.) volunt *flecteret.* Sed nihil temere mutaverim. Nam et *plecteret* est *flecteret*, cum utrumque sit a πλέκειν. Sic Juv. Sat. VI. 496. ‘plectitque comas,’ ut legit Ruben. Elect. II. c. 26. Inde *plectra*, navium gubernacula, quia flectunt navem. *Scheffer.* Eadem ratio, quam sæpe dedimus (nempe librarios, aut glossatores rarioris significationis vocabula notis supposuisse, non contra) suadet, ne hic *flecteret* legamus. Vid. Scheffer. de Re Veh. lib. I. c. 4. (p. 30.) et ad Ov. Fast. I. 345. et Met. XIII. 894. *Burm.* Plaut. Bacch. I. 1. 37. ‘Pro insigni sit corolla plectilis.’ Gell. lib. XVIII. c. 2. ‘Coronam (ponebat) e lauro plexam.’ *Desbill.* Barth. Adv. XLIV. 6. legit *plicteret*; Heins. *inflecteret.* [Anton. *plect.*]—4 *Tu* deest in Mss. Pith. et Rem. Recte illud addidit Pith. *Brot.*—5 Cuningh. sine auctoritate edidit: *sibi dictum hoc putet.*

FABULA X.

VENATOR ET CANIS.

ADVERSUS omnes fortis veloces feras
Canis cum domino semper fecisset satis,
Languere cœpit annis ingravantibus.
Aliquando objectus hispidi pugnæ suis,
Arripuit aurem: sed cariosis dentibus
Prædam dimisit. Hic tum venator dolens
Canem objurgabat. Cui Latrans contra senex:
Non te destituit animus, sed vires meæ.

Cum Canis acer præstitisset semper suam operam hero contra cunctas celeres feras, cœpit deficere ætate devexa. Commissus vero *postea in pugnam cum apro hirsuto, corripuit illius aurem; verum reliquit prædam dentibus adesis carie. Hic tum Venator mæstus increpabat Canem: cui senex* Canis *allatrans: Animus* meus

1 *Fortis veloces.* Ms. Gud. i. e. Pith. *fortes et veloces*, et vs. 2. *tum*. Schw. Heins. *fortis et velox*, quod recepit Bentl. (et placet Hoogst. et Walch.) quia *fortis* adversus apros et leones, *velox* contra lepores et cervos erat; sed quis unquam dixit, *velox contra lepores?* cum rectius fortis posset intelligi duplici de dote; viribus, pugnando contra leones, &c. cursu, insequendo veloces, ad quod etiam viribus opus, ut noster supra fab. 2. ridiculi causa dixit, 'quantis fugias viribus,' et ut ille canis apud Ovid. Met. III. 219. 'cursu fortis Aëllo.' *Burm.* qui plura dabit. Heinsii et Bentl. emendationem probari posse putat Heusing. si *velox adversus* Latine diceretur.—3 Bentl. more suo *Languere ut cœpit.*—5 Heins. *aure*, quem iterum sequitur Bentl. credo, si *aure* fuisset in vulgata, malnissent Critici *aurem*: nam æquo jure utrumque se tueri potest, ut hoc ostendi pluribus ad Ovid. Met. II. 476. *Burm.* Etiam van Bergen. Obs. Crit. c. 33. p. 74. sq. rejicit emendationem Heinsii atque Bentl. Nil in vulg. lect. mutandum, quæ etiam tuetur locum suum auctoritate Codd. Mss.—6 Ms. Pith. *tunc.* Vid. Gud. *tunc* edidit Nev.—7 Heinsius *objurgare. Cui Latrans contra senex.* Olim (e Mss.) legebatur, *Cui senex contra latrans* (ita Rigaltii 2. Nev.) sed cum prima in *latrans* sit longa, ut hoc operose satis ostendit Hoog. (cf. Wasius in Senar. p. 32.) subventum fuit versui sola transpositione verborum, qua et nos, et omnes in Phædrum interpretes et Bentl. centies usi fuerunt; quæ medicina certe est mollissima: neque video, quid versui ita constituto insit scabri aut duri; sed vir doctus hic excudit nobis, *Cui senex contra Lacon*, et eleganter poëtam,

NOTÆ

7 *Latrans senex*] *Latrans*, pro cane dixit, ut supra 'laniger,' pro agno: 'barbatus,' pro capro: 'sonipes,' pro equo.

Quod fuimus, laudasti; jam damnas, quod sumus.
Hoc cur, Philete, scripserim, pulchre vides.

non defuit tibi, sed meæ vires. Probas quod fuimus; jam vituperas quod non sumus. O *Philete, judicas recte quare finxerim istud.*

cum prius *canis* dixisset, postea inferre *Laconem* jactat. Sed quis crederet Phædrum, qui fere bestias ornat epithetis, quibus maxime ab aliis dignoscuntur, hic usum designatione canis ex origine aut genere, qua nunquam usus fuit? Sic cum 'barbatum' pro hirco, 'bidentem' et 'lanigerum' pro ove, 'auritum' pro asino, et similia dedisset nobis, multo vero similius est *latrantem*, quam *Laconem* dixisse. In Horatii loco alia res est; ibi de diversis generibus canum agitur, non de uno; 'Molossus, aut Lacon.' Alia attulit Harius, quibus *Laconem* illum exegit loco. Sed nec ille felicius mihi videtur obtrudere *hirriens*, quod nulli poëtæ usitatum scio, et inter illa vocabula, quæ rarissime in poëtarum aut oratorum scriptis occurrentia, apud Grammaticos fere solos nobis sunt reliqua. Sed quia fastidiosi Critici nolunt in sedem quartam bisyllabam vocem admittere, nisi sit prima brevis, legamus: *Canem objurgabat, latrans cui contra senex.* Burm. [Quod quidem legit Anton.] Bentl. conjectura, ut judicat Both. est 'elegans, sed non necessaria.'—8 Ita Mss. Pith. Rem. et Edit. Vet. *Brot.* Heins. legebat *Non nos.* Sed voculæ duæ, tres n habentes, offendunt; quare Hoog. ex P. Francii sententia, *Non me*, et ita Walch. et Bentl. Credo, parum interesse; nam canis vires, non animus destituebat dominum, quod per ejus infirmitatem præda caruerit: canem vero ipsum destituebant vires, quæ abierant, non animus, qui manebat, sed inutilis. Ov. Ep. xv. 136. 'Tam cito me somnos destituisse queror,' i. e. abiisse, reliquisse. Et posset huc aliquo modo facere illud Ex Pont. III. 9. 18. 'Judicium vires destituuntque meum.' Vid. ad lib. I. 21. *Burm.*—9 In Mss. Pith. Rem. legitur: *Quod fuimus laudas, jam damnas quod sumus*, claudicante versu; sic tamen edidit Nev. At ego e Romulo et Anon. Nilantii reposui: *Quod fuimus, laudasti; jam damnas, quod sumus.* Sic et olim conjecerat Burm. et recte recepit Hartman. sensu optimo. Romulus enim Ulm. quem male appellant *Rimicium*, habet, *Fuimus aliquando fortes, laudasti quod fuimus, jam* (Romul. Divion. *nunc*) *damnas quod sumus;* sed Anon. Nilantii: *laudasti quod fui, mihi jam damnas quod sum.* Pro lectione *laudasti* pugnat quoque *jam*, quæ sequitur, opponenda iis, quæ olim fecerat venator. Accedit, quod hic in præsenti canem non laudaverat, bene observante Leonh. At plurimi, etiam Burm. in Edit. majori et Bipont. legunt: *Quod fuimus laudas, jam damnas, quod non sumus; τὸ non* perperam intrusit Pith. Sed sic metrum displicet Criticis, disyllabæ vocis spondeo in quartam sedem incurrente. Hinc varie locum emendare ausi sunt. Barth. Adv. XLIV. 6. *Quod fuimus laudas? jam damnas quod sumus;* quam conjecturam gloriatur et fulcire versum, et poëta dignam esse, et sensui aptissimam. Heins. *Quod fuimus laudas, dum damnas, quod nunc sumus.* Idem quoque conjiciebat: *Quod fuimus lauda, non damna, quod jam sumus.* Gud. et Bentl. quibus obsequuntur Maitt. et Schirach. Clav. P. I. p. 305. [et Anton.] *Quod fuimus lauda, si jam damnas, quod sumus;* Faber, *Q. f. laudas, damnas, quod jam nos sumus;* Scheff. lectionem *jam damnas quod non sumus* retinet, sed hoc ordine vult construi: damnas, quod jam non sumus, sc. id quod fuimus; Desbill. *Quod fuimus laudas, etiam damnans, quod sumus.* Equidem in lectione nostra veteris scripturæ vestigia satis expressa

NOTÆ

10 *Hoc cur scripserim, vides*] Nempe quia senex sum, et annorum deprædationem ac damna sentio.

esse putaverim; etsi verum sit, quod scribit Burm. 'quocumque modo scripserit Phædrus, sensus semper fere idem exit.'—10 *Philete*. Ita scriptum invenias in Cod. Rem. sed recentiore manu superlitum, *Fili descripserim*, teste Rigalt. Quæ docent, quantopere libri scripti, cum Rem. tum maxime Pith. interpolati fuerint a manu secunda, ut non uno loco in hoc opere intelleximus. *Philete* scribendum esse, non *Filete*, ex inscriptionibus antiquis probat Gud. Occurrit tamen *Filetus* apud Gruter. p. CCCXLVI. 2. Nev. Urs. al. ediderunt *Filite;* perperam; est enim a Græco φιλητός. In Ms. Pith. et Excerpt. Rigalt. inveniri *Filete*, testatur Heins.

APPENDIX

FABULARUM ÆSOPIARUM

XXXIV.

E MSS. DIVIONENSI, ANONYMO ET ROMULO NILANTII,
ET ALIIS.

APPENDIX

FABULARUM ÆSOPIARUM.

FABULA I.

MILVUS ÆGROTANS.

MULTOS cum menses ægrotasset Miluus,
Nec jam videret esse vitæ spem suæ;

NOTÆ

Burmannus, si non omnes hujus Appendicis fabulas, maximam tamen partem, olim a Phædro fuisse versibus senariis conscriptas credit, in quo tamen alii aliter sentiunt. Paucas Nilantius etiam tentavit versibus exprimere, in uno, judicante Burm. peccans, quod sexto pede spondæum posuerit, quod nec Phædrum, nec alium poëtam, in senariis fecisse, ei persuasissimum est. De ceteris rebus observandum, Notas, quæ sine auctoris nomine, in hac Appendice exhibentur, Burmannum habere auctorem. *Schwab.* [qui monet in memoriam revocanda esse quæ in sua Notit. Liter. de hac re notat. Ea huc in tuos, Lector, usus transtulimus. ' Phædri Fabular. libri v. cum nova fabularum Appendice, ex Ms. Divionensi, Rimicio, Romulo, et aliis. Cura et studio Pet. Burmanni. Hagæ-Comitum. apud Henr. Scheurleer. 1719. 12. Hæc editio, minor Burmanni prima, textum, ab ipso recensitum, exhibet sine notis, et habet appendicem fabularum XXXIV. Primum nempe Gudius fabulas quinque, e Ms. Divionensi descriptas, in senarios redegerat. Quatuor ex his subjecit Burmannus editioni suæ ann. 1698. Reliquas XXIX. idem e Rimicio, i. e. Romulo, Anonymo et Romulo Nilantii numeris suis redditas, juris publici fecit in editione ann. 1718. adjectis fabulis quinque, a Gudio in metrum redactis. Has igitur fabulas XXXIV. repetitas in hac editione minori I. appellat novam appendicem. Sed ipse in præfatione ad editionem ann. 1727. libens agnoscit, longius sæpe se a Phædri ma-

Matrem rogabat, sancta circumiret loca,
Et pro salute vota faceret maxima.
Faciam, inquit, fili; sed, opem ne non impetrem,
Vehementer vereor; sed qui delubra omnia
Vastando, cuncta polluisti altaria,
Sacrificiis nullis parcens, nunc quid vis rogem?

NOTÆ

nu aberrasse, licet multæ voces et locutiones sint servatæ. Interpolatores illi enim, quos secutus fuit, verbosiores Phædro, qui brevitatem semper jactat, extitere. Lege quæ hanc in rem scribit in Præf. Edit. ann. 1718. Appendix ista Gudiana multoque magis Burmanniana vix ullam, quæ Phædro digna sit, Desbillonio visa est fabulam continere, in Præf. Disp. III. p. XXVIII. Sed quinque e Cod. Divion. descriptæ fabulæ haud Phædro plane indignæ videntur Bipontinis Editoribus, quorum vide Not. Liter. de Phædro p. XXVII.']

Hæc fabula ap. Rimicium l. I. 19. legitur. *Burm.* Apud Romulum Divion. et Ulmens. est lib. I. fab. 18. *Schwab.*

2 *Esse vitæ spem suæ*] Lege, *esse vitæ spem super*. Virgil. 'dum vita supersit.' Plautus etiam eleganter per tmesin separat: 'si quid super illi fuerit.' *Gud.*

3 *Sancta circumiret loca*] Sic Ms. *Sancta loca* apud Auctores nondum reperi. Forte scripsit *sacra*. Sic apud Ciceronem, 'locus sacer:' oppositus profano. Virgil. 'lucus sacer,' et 'aræ sacræ.' Tamen Virgil. etiam 'flumen sanctum,' et 'Numina sancta.' Ovid. 'Di sancti.' Martial. 'Aula sanctior.' Lucret. 'Sancta Deum delubra.' Recte ergo se habet locus. *Gud.* Et si *augusta* dicantur templa et alia loca, *augusta* vero idem notet, quod *sancta*, teste Ovid. Fast. I. 609. quidni liceret *sancta loca* dicere?

Circumiret] Ut in periculis constituti solebant etiam privatorum domos circumire. Tac. Annal. lib. II. 'Libo veste mutata cum primoribus fœminis circumire domos, orare affines, vocem adversus pericula poscere.' *Gud.*

4 *Et pro salute*] Lege: *Ejusque pro salute vota necteret*. Lucret. 'Votis vota nectere.' *Gud.*

7 *Vastando, cuncta*] Lege: *Vastasti culta polluens altaria*. Sic Claudian. 'Culta altaria,' forte Phædrum imitatus. *Gud.*

8 *Nunc quid vis rogem*] Scilicet hoc ipsum vult mater dicere, quod Cato apud Nonium: 'Nullam profecto accessi ad aram, quin Deos, suppliciis, sumtu, votis, donis, precibus, ploratu obsecrans nequicquam fatigarem.' Egregie Cato apud Sallust. Cat. c. 52. 'Non votis, neque suppliciis mulieribus auxilia Deorum parantur; vigilando, bene agendo, bene consulendo, prospere omnia cedunt: ubi socordiæ tete atque ignaviæ tradideris, nequicquam Deos implores: irati infestique sunt.' *Gud.*

FABULA II.

LEPORES VITÆ PERTÆSI.

QUI sustinere non potest suum malum,
Alios inspiciat, et discat tolerantiam.
  Aliquando in sylvis strepitu magno conciti
Lepores clamant, se propter assiduos metus
Finire velle vitam. Sic quendam ad lacum
Venerunt, miseri quo se præcipites darent.
Adventu quorum postquam ranæ territæ
Virides in algas misere fugientes ruunt:
Heu, inquit unus, sunt et alii, quos timor
Vexat malorum. Ferte vitam, ut ceteri.

NOTÆ

Fabula est apud Rimic. II. 8. et Romul. Nil. 24. *Burm.* Apud Romul. Ulmens. et Divion. est lib. II. 9. *Schw.*

1 *Sustinere*] Phædri plane est: lib. I. fab. 2. 'Hoc sustinete, majus ne veniat malum.' *Gud.* Malim, *Ut sustinere quis possit suum malum, Aliorum mala respiciat, et discat pati.*

2 *Alios inspiciat*] Terent. Adelph. 'Vitas hominum inspicere.' Plin. jun. 'inspicere hominem propius.' *Gud.*

Discat tolerantiam] Forte totus versus ita constituendus: *Aliorum exemplo toleranter discat pati.* Sic Cicero: 'Toleranter dolores pati.' Reliqua ita forte melius constitui possunt: *In sylva quondam strepitu magno conciti Lepores, assiduos velle se propter metus Finire vitam, clamitant: sic proximum Venere ad stagnum, quo se præcipites darent. Adventu quorum postquam ranæ territæ Confestim in imos trepidantes fugiunt lacus: Heu, inquit unus, similis illarum est timor; Sequamur et feramus vitam, ut ceteri.* Gud.

6 *Præcipites darent*] Terent. Andr. III. 4. 'Utinam mihi esset aliquid hic, quo nunc me præcipitem darem.' *Gud.*

9 *Heu, inquit*] Lib. I. fab. 31. 'Heu quanta nobis instat pernicies, ait.' *Gud.* Mallem hoc modo: *In sylvis sæpe motu lepores arborum Pavefacti consilium ceperunt, ut semel Perire vellent propter assiduos metus. Hinc fugientes ad ripam veniunt fluminis, Ubi ranæ multæ, qua se præcipites darent. At illæ, leporum numero et turbatæ sono, Profunda saltu fluminis celeri petunt. Lepus tunc unus: Alios ecce territos; Sequamur vitam, ut ceteri, quam sors dedit.*

FABULA III.

VULPIS ET JUPITER.

NATURAM turpem nulla fortuna obtegit.
Humanam in speciem cum vertisset Jupiter
Vulpem, regali pellex ut sedit throno,
Scarabeum vidit prorepentem ex angulo,
Notamque ad prædam celeri prosiluit gradu.
Superi risere, magnus erubuit pater,
Repudiatam turpemque pellicem expulit;
His prosecutus: Vive, quo digna es, modo,
Quæ nostris uti meritis digne non potes.

NOTÆ

Hanc fabulam nusquam reperi.

9 *Quæ nostris*] Forte: *Decore nostris moribus quæ uti nequis.* Nam, *uti meritis*, an recte dicatur, dubito.

FABULA IV.

LEO ET MUS.

NE quis minores lædat, fabula hæc monet.
Leone in sylva dormiente, rustici

NOTÆ

Hæc fabula est ap. Rimic. I. 18. Anon. Nil. 18. Romul. 16. *Burm.* Ap. Rom. Div. et Ulm. est lib. I. 17. *Schwab.*

1 *Ne quis*] Aliter est; *Qui casu peccat, habeat veniam, si rogat: Licet minor sit, ubi potest, reddat vicem.* Vel, *Licet misellus*, vel *pusillus*. Gud.

2 *Rustici mures*] An ita dicti a rure? Sic musca formicam vocat 'rusticam' apud Phædrum. *Rusticus*, Ciceroni idem, quod *agrarius*, vel

Luxuriantes mures, unus ex iis
Super cubantem casu quodam transiit;
Expergefactus miserum leo celeri impetu
Arripuit; ille veniam sibi dari rogat,
Crimen supplex fatetur, peccatum imprudentiæ.
Hoc Rex ulcisci gloriosum non putans,
Ignovit et dimisit. Post paucos dies
Leo, dum vagatur noctu, in foveam decidit.
Captum ut se agnovit laqueis, voce maxima
Rugire cœpit; cujus immanem ad sonum
Mus subito accurrens, Non est, quod timeas, ait;
Beneficio magno gratiam reddam parem.
Mox omnes artus, artuum et ligamina,

NOTÆ

agrestis: 'rustici et agrestis vitæ.' Postea pro *unus ex iis* legi potest, *adhuc rudis*, i. e. parvulus, novitius, insciens. *Gud.*

4 *Cubantem*] Vel leonem. *Gud.*

Casu quodam] Ms. *non voluntate*, quod versus respuit. Scribo, *non libenter*, quod Ciceronis est. *Gud.* Mallem *Super cubantem sponte non transit sua.* Nam *non voluntate* habent omnes, quod ex Livio recte Nilantius asserit, sed versui senario non æque convenire suadebat Gud. Posset tamen ex Rimicio in versum alium admitti, hoc modo: *Leo excitatus celeri corripit impetu Misellum murem, veniam qui sibi dari Rogabat, quia voluntate haud peccaverat.*

7 *Fatetur*] Vel *fatendo*. Gud.

Peccatum imprudentiæ] Cic. ad Attic. 'Peccatum stultitiæ.' *Gud.*

10 *Dum vagatur noctu*] *Pervagando nemora.* Gud.

In foveam] *In casses.* Gud.

In foveam decidit] Sic lib. III. fab. 3. Vel, *Leo, dum vagatur, cæcam in foveam incidit.* 'Fossæ cæcæ' apud Columellam. 'Plagæ cæcæ' apud Lucret. latentes, coopertæ, quæ non apparent. 'Vada cæca,' ap. Virgil. et 'vestigia cæca.' *Gud.*

11 *Captum laqueis*] Virgil. Geo. I. 'Tum laqueis captare feras.' *Gud.*

Voce maxima] Cicer. de Orat. I. 'Hypseus maxima voce,' &c. *Gud.*

12 *Immanem ad sonum*] Vel, *cujus ad sonum mus advolans.* Gud.

13 *Non est, quod timeas, ait*] Sic plane noster lib. II. fab. 2. *Gud.*

14 *Beneficio magno*] Ms. *Beneficii non immemor.* Gud.

15 *Mox omnes artus*] Ms. Divion. *Dixit et omnes artuum illius ligaturas lustrare cœpit, cognovit loco rodendo, et sumsit laborem oris sui, et dentibus nervos cœpit secare, et laxare artis illius ingenia.* Ms. Pet. *Dixit et omnes artis illius ligaturas lustrare cœpit* . . . (erasa hic sesqui linea) . . . . *nervos secando laxat artuum ingenia.* *Artus* sunt nodi et juncturæ, ut articuli, noduli, parvulæ juncturæ. Cic. de Sen. 'Articuli sarmentorum.' Et Plin. H. N. 'Articuli segetum,' pro, nodis; et 'articuli montium,' pro, summitatibus. Eleganter autem Phædrus *nervis* conjunxit *artus;* quemadmodum enim in humani corporis fabrica in-

Lustrare cœpit, cognitosque dentibus
Nervos rodendo laxat ingenia artuum.
Sic captum mus leonem sylvis reddidit.

NOTÆ

cisis nervis laxantur artus; (nam 'artus nervis contineri' Cicero ait) ita in laqueis, e nervo ferino contextis, artus sive nodi, quibus feræ mirifico quodam artificio constringuntur, laxantur, si nervos seces. Eleganter quoque et venuste dixit *ingenia artuum*, pro artificioso et ingenioso apparatu nodorum currentium, quibus statim implicabatur fera, atque in latentes illos gladios incidebat. Sic Plinius in Epist. dixit 'ingenium cœnæ,' pro, artificioso apparatu convivii; et 'ingenium soli.' Et Gellius: 'Ingenia lactis et proprietates.' Ingeniosam hanc inventionem ejusmodi capturæ Gratius ipse vix satis laudare posse sibi visus est; dicit enim: 'O felix tantis quem primum industria rebus Prodidit auctorem, Deus ille, an proxima Divos Mens fuit? &c. Ipsam autem artem paucis, iisque non satis perspicuis, verbis, indicat magis, quam docet: 'Nam fuit et laqueis aliquis curracibus usus; Cervino jussere magis contexere nervo; Fraus teget insidias, habitu mentita ferino. Quid qui tentatas iligno robore clausit Venator pedicas, cum dissimulantibus armis. Sæpe habet imprudens alieni lucra laboris.' Locus vero leviculo mendo laborat, nec satis cohæret; an enim ea ætate jam desierant esse in usu laquei ejusmodi, quos *curraces* vocat? immo vero contrarium ex aliis patet. Ut ergo sensus versui constet, et sequens apte cohæreat, legendum censeo: *Nam fuit ut laqueis aliquis curracibus usus.* Hoc est: nam postquam aliquo usu laquei curraces esse cœperunt, jussere artis hujus magistri, cervino nervo contexere. *Gud.* Plurima hic corrupta in Rimicio. *Cognovit loca rodenda*, quod certe pro *lora* librarius supposuit, in reliquis Divionensi consentit. Romulus plura de suo intermiscet, et plures mures advocasse fingit; *artus* autem pro nodis et juncturis dici non puto. Ego vero Anonymum hic Nilantii sequendum judico, qui plerumque pressius retinuisse verba Phædri videtur. Quare ita constituerem: *Mox ut lustravit omnes nodos artuum, Laxare cœpit dentibus ligamina Artisque vafræ ingenia morsu solvere. Artuum nodos*, pro nodis, quibus artus Leoni erant illigati; *ingenia artis* sunt machinæ, retia, laquei, quos ars venatoria excogitat, ut recte Gudius, nisi quod male *artuum ingenia* capiat, nullo sensu. Ovid. Met. VIII. 155. 'Dædalus ingenio fabræ celeberrimus artis.' Tertull. de Spect. X. 'artium ingenia.' Ita 'ingenium scelerum fraudisque nefandæ,' Stat. II. 482. 'Ingenium necis,' III. 153. et ita, præsertim inferiore sæculo, *ingenia* pro machinis posuerunt. Vide Barth. ad Guilielm. Briton. Philip. VII. 159. Salmas. ad Tertull. Pall. p. 131. Marcil. ad Martial. Spectac. Ep. 10. Buchel. ad Bekæ res Ultraj. p. 82.

FABULA V.

HOMO ET ARBORES.

PEREUNT, suis auxilium qui dant hostibus.
Facta bipenni quidam ab arboribus petit,
Manubrium ut darent e ligno, quod foret
Firmum: jusserunt omnes oleastrum dari.
Accepit munus, aptans et manubrium
Cœpit securi magna excidere robora.
Dumque eligebat, quæ vellet, sic Fraxino

NOTÆ

1 *Qui dant*] Sic, 'consilia qui dant prava,' Phædrus. Et: 'Qui fert malis auxilium, post tempus dolet.' 'Auxilium dare' est Virgilii. *Gud.*

2 *Facta bipenni quidam*] Melius forte: *Facta securi quidam ab arboribus petit.* Nam *homo*, quod in membranis est, videtur ex glossa esse, et relative quidem apud Phædrum occurrit, sed non simpliciter pro eo, quod Gallis *un homme*; Germanis *ein Mensch*. Sed illud *quidam* proprium in ejusmodi fabulis Phædri est. Lib. II. fab. 2. 'Laceratus quidam morsu,' &c. Lib. III. fab. 4. 'Pendere apud lanium quidam vidit simium.' Lib. III. fab. 5. 'Æsopo quidam petulans lapidem impegerat.' Lib. III. fab. 8. 'habebat quidam filiam.' Lib. III. fab. 13. 'Puerorum in turba quidam.' Lib. IV. fab. 4. (5.) 'Quidam decedens tres reliquit filias.' 'Gelu rigentem quidam.' 'Quidam immolasset.' 'Facturus ludos quidam.' *Homo* tamen est lib. IV. 'necuit hominem protinus,' et eodem libro, 'Homo perturbatus excitat Simonidem.' Et eodem libro fab. 3. 'Auxilium petiit hominis.' *Gud.*

Petit] Est pro, petiit, ut *perit*, pro, periit, apud Phædrum lib. IV. 'Vos quod rapuistis, perit.' Atque hinc apparet, *postulat*, quod in membranis est, a monacho esse, qui non animadvertit, *petit* præteriti esse temporis; itaque interpretatus est *postulat*, cum debuisset *postulavit*. Gud.

3 *E ligno*] Sic Plaut. 'e ferro fabricatum est.' 'Lorica ex ære,' Virgil. Vide tamen, an pro *e ligno* scribendum sit *ilignum*: nam 'iligna manubria' laudat Plinius. Dicebant veteres *ilignus* et *iligneus*. Hor. Sat. II. 4. 40. *Firmum* proprie de ligno durissimo ad imitationem Virgilii sui Æn. lib. II. 'firma cavavit Robora,' i. e. dura, quæ Plinius vocat 'inflexibilia.' *Gud.*

5 *Aptans*] 'Aptare facta manubria' est apud Col. lib. XI. *Gud.*

6 *Excidere robora*] Est apud Ovid. 'securi cædere:' apud Virg. 'cædere arbores.' Cic. de Divin. 'qui robur illuc cecidit.' Id. in Divin. *Gud.*

Dixisse fertur Quercus: Merito cædimur.

NOTÆ

8 *Merito*] *Dixisse fertur: Digne et bene patimur.* Sic idem Ms. membranaceus Codex lib. I. fab. 31. in fin. 'merito plectimur,' plane simillime ineptissime circumscribit, *digne et bene patimur, qui in os prædoni commisimus.* Ex quo apparet, recte h. l. nos restituisse, *Merito cædimur*, atque hæc tantum Phædri esse, cum cetera sint Glossatoris inepti. *Gud.* Vide ad Phædri I. Prol. 6. *Schwab.*

FABULA VI.

MUS ET RANA.

Mus, quo transire posset flumen facilius,
Auxilium ranæ petit. Hæc muris alligat
Lino priorem crus ad posterius pedem.
Amnem natantes vix medium devenerant,
Cum rana, subito fundum fluminis petens,
Se mergit, muri ut vitam eriperet perfide.
Qui dum, ne mergeretur, tendit validius;
Prædam conspexit Miluus propter volans,
Muremque fluctuantem rapuit unguibus,
Simulque ranam colligatam sustulit.
Sic sæpe intereunt, aliis meditantes necem.

NOTÆ

Hæc fabula est ap. Rimic. I. 3. Anon. IV. Romul. III. *Burm.* Eandem fabulam narrant Romul. Div. et Ulm. lib. I. fab. 3. *Schwab.*

2 *Ranæ*] Ita habet Anon. Nilant. Alii *a rana.* Sed illud magis e more Phædri, qui lib. IV. fab. 4. (5.) 'Auxilium petiit hominis.' Vid. et infra fab. 25. Reliqua facilia et Phædri stylo convenientissima.

FABULA VII.

GALLI DUO ET ACCIPITER.

Gallus, cum Gallo sæpe pugnam conserens,
Accipitrem victus judicem litis petit.
Hic, ambo si venirent, mente concipit
Spem devorandi, qui exhiberet se prior.
Mox cum venisse, causam ut orarent suam,
Vidit, prehendit illum, qui primus forum
Deduxit ad suum litem. Ille clamitans:
Ne plectar ego, sed ille, qui fugam petit.
Cui ales: Hodie ne te credas unguibus
Posse eripi meis; quos alteri dolos
Tendebas, æquum te nunc est ipsum pati.
  Qui sæpe tractat aliorum secum necem,
Ignorat, triste quid sibi fatum paret.

NOTÆ

Hanc fabulam solus habet Anon. Nil. n. VI.

2 *Judicem*] *Vindicem* Anon. sed *judicem* prætulimus, quia postea ita vocat, et lis ad accipitrem deducta est.

4 *Exhiberet*] Verbum juris pro, judicio sistere. Mille exempla dabit Brissonius, et alii.

7 *Deduxit*] Phædr. lib. III. fab. 13. 'Lis ad forum deducta est.'

8 *Fugam petit*] Latinissime: vide Davies. ad Jul. Cæs. B. G. II. 24. ut et *fuga petere locum:* v. Gronov. ad Liv. VII. 2.

12 *Tractat*] De hoc verbo egimus ad Quint. XI. 1. et Schul. ad Decl. V. 2. Sic 'tractare sensu' Stat. Theb. VIII. 626. pro, cum aliis consilia capere, obvium apud Sueton. Justin. Florum, et alios.

FABULA VIII.

COCHLEA ET SIMIUS.

AMORE tacta speculi inventi Cochlea
Fulgentis orbem scandens, cœpit lingere,
Nil illi melius contulisse se putans,
Quam si splendorem commacularet sordibus.
Ut inquinatum vidit speculum simius:
Qui se calcari talibus permiserit,
Meretur, inquit, tale dedecus pati.
  Hæc illis est fabella scripta fœminis,
Ineptis quæ se jungunt et stultis viris.

NOTÆ

Et hanc Anon. habet n. VIII.

1 *Speculi*] Ita pro *speculo*, ut habet Nil. Anon. rescribendum putamus.

FABULA IX.

MUS URBANUS ET RUSTICUS.

HOSPITIO quondam mus urbanus rustici
Exceptus, vili glande cœnat in cavo.
Induxit precibus post, ut urbem rusticus

NOTÆ

Hæc fabula legitur et apud Rimic. I. 12. et Anon. XIII. Romul. X. et Horat. Sat. II. 6. 80.

2 *Exceptus*] Ita Anon. *Receptus* Romul. *Susceptus* Rimic. omnes bene. Vid. ad Ov. Ep. XII. 27. ubi plura dicemus.

Cellamque intraret plenam rebus optimis.
In qua dum variis perfruuntur reliquiis,
Impulso venit ostio Cellarius.
Quo mures diffugiunt strepitu perterriti,
Et notis facile urbanus se condit cavis;
At miser, ignota trepidans rusticus domo,
Timensque mortem, per parietes cursitat.
Ut, quæ volebat, sustulit Cellarius,
Clausitque limen, iterum urbanus rusticum
Hortatur: ille, perturbatis sensibus,
Vix, inquit, possum capere præ metu cibum.
Putasne, veniet ille? Quid tantum times?
Urbanus inquit; age fruamur ferculis,
Quæ frustra rure quæras. Contra rusticus:
Tu, qui timere nescis, fruere his omnibus;
At me securum pascat glans et liberum.
In paupertate tutum præstat vivere,
Quam divitiarum carpi solicitudine.

NOTÆ

4 *Rebus optimis*] Vid. ad Phædr. l. IV. 23.

6 *Impulso*] *Repulsis otiis* Anon. ‘Ostium impulsum’ Petron. 19. Vid. et ad cap. 16.

Cellarius] *Cellararius* reperit Nilant. in suo Cod. et alia loca JCtorum adducit, ubi ita aberrarunt scribæ. Vid. Brisson. Lexicon.

FABULA X.

ASINUS DOMINO BLANDIENS.

Blandiri domino Asellus ut vidit suo

NOTÆ

Occurrit apud Rimic. I. 17. Anon. XVII. Romul. (Nil.) XV. *Burm.* Apud Rom. Div. et Ulm. est lib. I. fab. 16. *Schw.*

1 *Blandiri domino*] *Dominum* Anon. quam infelicitatem vocat Nilant. Atqui J. Gronov. talia pro notabilibus et commodis acciperet. Vid. ad Min.

Canem, et de mensa saturari quotidie,
Et frusta largiter jactari a familia;
Sic est locutus: Si canem immundissimum
In tantum dominus et familia diligit,
Quid me futurum, si par illi fecero
Officium, multo qui sum melior hoc cane,
Rebusque pluribus utilis et laudabilis?
Alor qui sanctæ fontibus puris aquæ,
Ciboque nunquam soleo pasci sordido.
Sum sane catulo dignior vita frui
Beatiore, honorem et summum consequi.
Asellus hæc dum secum, stabulum conspicit
Intrare dominum: quare accurrens ocyus
Rudensque prosilit, et humeris ambos pedes
Imponit, osque lingua cœpit lingere,
Vestemque fœdis scindens ungulis, gravi
Herum fatigat, stulte blandus, pondere.
Clamore domini concitatur familia;
Fustesque et saxa passim arripiens obvia,
Rudentem mulcat; et mox membris debilem
Fractisque coxis, domini lapsum a corpore,
Semianimum tandem dejicit ad præsepia.
  Fabella, ineptus ne se invitis ingerat,
Melioris aut affectet officium, docet.

NOTÆ

Fel. 8. Credebant, puto, librarii, perinde esse, an *blandiri*, an *adulari* scriberent, hoc vero accusativum admittere notum est. Immo et hic legi posset, *Dominum adulari Asellus ut vidit suum.* Quædam hic similia fabulæ Phædr. l. III. 7. occurrunt.

10 *Ciboque nunquam*] Posset et propius ad scripturam vulgatam legi *Panisque semper cui mundus dari solet.* Nam *mundum* proprie panem dici, docuit Salmas. ad Alexand. Sever. c. 42. cui *sordidus* opponitur, de quo præter alios Pricæus ad Apulei. Met. p. 314.

17 *Gravi fatigat*] Phæd. lib. II. fab. 6. 'Gravi nequicquam te lassabis pondere.'

FABULA XI.

GRUS, CORNIX, ET DOMINUS.

Fœdus juratæ Grus et Cornix junxerant,
Cornicem Grus ab avibus ut defenderet;
Cornix futura, ut Grus caveret, diceret.
Hinc cum frequenter ad cujusdam rustici
Agrum volarent, atque evellerent sata
Radicitus; agri Dominus vidit, et dolens,
Saxum da, clamat, quo feriam Gruem, puer.
Cornix ut audit, illico monet Gruem,
Sibi quæ cavit. Alia dein die audiens
Cornix petentem saxum, rursus commonet
Gruem, ut vitaret sedulo periculum.
Avem divinam suspicatus rusticus
Audire jussa, puero, Si, inquit, dixero
Offam da, tu mihi clam lapidem porrige.
Grus venit, ille puerum offam jubet dare;
At ille lapidem, quo ferit Gruem, dedit;
Et crura fregit. Vulneratus Grus ait:
Divina Cornix, ubi nunc auspicia tua?
Cur non monere socium, ut juraveras,
Properasti, tale ne mihi veniret malum?
Respondit illa: Non meretur ars mea

NOTÆ

Hæc fabula apud solum Anon. Nil. n. XIX. occurrit.

1 *Juratæ*] *Conjuratione unita firmaverunt*, Anon. ubi *inita* mallem. Sed conjurationi hic nullus locus; ideo *juratæ*, i. e. cum jurassent, prætuli. Ita Plautus, Liv. Cic. Ovid. et alii utuntur.

3 *Diceret*] Id aptius, quam *narraret* Anonymi. V. Heins. ad Ov. Ep. v. 33.

12 *Avem divinam*] Ita vocat Horat. Od. III. 27. De voce *divinus* vid. ad Petron. c. 7.

18 *Ubi nunc*] Vid. ad Ov. Ep. IV. 150.

20 *Veniret malum*] Vid. ad Ov. Ep. IV. 113. ad Phædrum I. 2. ult.

Culpari, sed dolosa sunt bilinguium
Consilia, qui aliud dicunt, atque aliud agunt.
  Promissis ducunt qui imperitos subdolis,
Mox fictis causis haud desistunt ludere.

NOTÆ

22 *Bilinguium*] Vid. ad Phædr. II. 4.

24 *Ducunt*] *Inducunt* Anon. sed *ducere* aptius. Propert. lib. III. 13. 'Promissis ducere amantes.' Vid. Broukhus. ad Tibull. lib. I. 7. 1.

FABULA XII.

AVES ET HIRUNDO.

Aves in unum cum devenissent locum,
Viderunt hominem seminantem linum agro.
Quod ut pro nihilo habere Hirundo intelligit,
Sic convocatas allocuta traditur:
Hinc nobis instat omnibus periculum,
Si semen ad maturitatem venerit.
Aves risere. Germinavit ut vero seges,
Hirundo rursus, Instat pernicies, ait;
Adeste, germen eruamus noxium:
Ne, si mox crescat, inde fiant retia,
Et nos possimus artibus humanis capi.
Ridere pergunt verba Aves Hirundinis,
Consilium et spernunt stulte prudentissimum.
At illa cauta ad hominem se mox contulit,

NOTÆ

Hæc fabula occurrit ap. Rimic. I. ult. Anon. fab. 20. Romul. 17. *Burm.* Apud Rom. Div. et Ulmens. est lib. I. fab. 19. *Schw.*

1 *Devenissent*] Anon. *cum essent in unum*, pro, issent, vel, ut Nilant. *venissent*: mihi *devenissent* placet, ut Phæd. lib. IV. 8. 'Devenit hircus sitiens in eundem locum.'

3 *Pro nihilo*] Ciceroni usitata locutio, qui *pro nihilo habere, putare, ducere* passim habet.

Ut tuta tignis nidum suspendat suum.
Sed, quæ salubre monitum Aves despexerant,
De lino factis captæ pereunt retibus.

FABULA XIII.

PERDIX ET VULPIS.

Resedit alta quondam Perdix arbore:
Advenit Vulpis. Deinde sic cœpit loqui:
O quanta vultus species est, Perdix, tui!
Coralla rostrum, crura vincunt purpuræ
Fulgorem: at si dormires, quanto pulchrior
Esses! Ut stulta clausit oculos, illico
Rapit credentem Vulpis. Illa fletibus
Hæc mixta gravibus verba supplex edidit:
Per o tuarum, Vulpis, artium decus,
Ut ante, quæso, nomen proferas meum;
Sic devorabis. Vulpis, ubi voluit loqui,
Aperuit os: at Perdix evasit necem.
Decepta Vulpis: Quid opus erat loqui mihi?
Respondet Perdix: Et dormire quid mihi
Erat necesse, somnus cui non venerat?
  Hoc illis, qui loquuntur, ubi nil est opus,
Et qui, vigilare cum necesse, dormiunt.

NOTÆ

Hæc fabula apud solum Anon. n. XXX. legitur; multa vero cum Phædro lib. I. fab. 13. habet communia.

1 *Arbore*] *Loco eminentiori* Anon. sed nos *arbore* prætulimus, quæ 'excelsa' Phædro dicitur. Licet vero plerumque perdices propter humum volitent, et raro in arboribus sedeant, Poëtis hæc fingere permittitur. Ita Ov. Met. VIII. 237. 'Garrula ramosa prospexit ab ilice perdix.'

FABULA XIV.

ASELLUS, BOS, ET VOLUCRES.

Asellus et Bos, uno sociati jugo,
Plaustrum trahebant: Bos, dum tendit validius,
Confregit cornu. Asellus nil levaminis
Sentire jurat se a consorte debili.
Laborem intendens, cornu rumpit alterum,
Terræque tandem Bos procumbit mortuus.
Asinum bubulcus carne mox onerat Bovis,
Qui plagas inter mille ruptus concidit,
Et expiravit, media collapsus via.
Ad prædam Volucres convolantes inquiunt:
Si te precanti mitem exhibuisses Bovi,
Non immaturo pasceres nos funere.

NOTÆ

Et hanc Anon. habet solus n. xxxiv.
5 *Rumpit alterum*] *Alterum* latet in *atm* Anonymi, quod per compendium erat scriptum.

FABULA XV.

LEO ET PASTOR.

Errans in sylva spinam calcavit Leo,
Mox ad Pastorem cauda venit blandiens;

NOTÆ

Hæc fabula narratur a Rimic. III. 1. Anon. xxxv. Romulo 25. et ad veram historiam refertur. Vid. Senec. de Benef. II. 19. et Gell. III. 14. *Burm.* Eadem occurrit ap. Rom. Div. et Ulm. lib. III. fab. 1.

Ne perturberis, imploro supplex opem,
Non prædam quæro. Ponit in gremio pedem
Homo sublatum, et, eximens spinam, gravi
Levat dolore. Redit hinc in sylvas Leo.
Falso post tempus accusatus crimine
Pastor damnatur, atque ludis proximis
Jejunis projici jubetur bestiis.
Emissæ dum discursitant passim feræ,
Agnovit hominem, qui medicinam fecerat,
Leo, et sublatum rursus in gremio pedem
Pastori ponit. Rex ut cognovit, statim
Sylvis Leonem, et Pastorem reddit suis.

NOTÆ

7 *Post tempus*] *Post aliquantum tempus* Rimic. et Romulus, sed *post tempus* est a manu Phædri lib. IV. fab. 17. et 18.

9 *Jejunis*] *Emissis* Anon. quod facile ferre possumus. Ex caveis enim suis emittebantur feræ in arenam, sed *Jejunis* magis placuit, quo majus esset miraculum, si et illæ parcerent. *Emissæ* vero sequenti versui dedimus.

FABULA XVI.

CULEX ET TAURUS.

CULEX cum Taurum provocasset viribus,
Cuncti venerunt populi, ut pugnam cernerent.
Culex tum: Satis est, quod venisti cominus:
Nam parvus mihi, judicio sum magnus tuo.
Hinc se per auras penna sustulit levi,

NOTÆ

Hæc est fabula ap. Anon. XXXVI.

1 *Viribus*] Recte. Ita in lucta et certaminibus, quæ nudi corporis viribus agebantur, loquebantur. Justin. XXXVII. 4. 'inter æquales aut equo, aut cursu, aut viribus contendebat.' 'Certamina virium' Liv. VII. 33. et XXXIII. 22. Virg. Æn. V. 67. 'Qui viribus audax.'

Lusitque turbam, et Tauri destituit minas.
Quod si fuisset validæ cervicis memor,
Et Taurus hostem contemsisset sordidum,
Fuisset vana inertis gloriatio.
Amittit famam, qui se indignis comparat.

FABULA XVII.

EQUUS ET ASINUS.

Asello Sonipes phaleris occurrit tumens,
Et lassus, multo tardius quod pondere
Viam dedisset transeunti, Vix, ait,
Me teneo, quin te sævis calcibus exteram.
Tacuit Asellus, gemitu testatus Deos.
Equus, currendo ruptus parvo in tempore,
Ad villam mittitur. Hunc onustum stercore
Ut vidit Asinus, tali derisit joco:
Quo, gloriose, phaleras has quondam tibi,
Modo ad despectam qui redisti miseriam?
Felix ne spernat, dubiæ sortis immemor,
Humilem, cum quid futurus ipse nesciat.

NOTÆ

Hæc fabula legitur ap. Rimic. lib. III. fab. 3. Anon. fab. 37. *Burm.* Ap. Rom. Div. et Ulm. est fabula lib. III. 3. *Schw.*

4 *Quin te sævis*] Potuissem facile, *quin te sævis rumpam calcibus;* sed arridebat illud *exteram* ex Phædr. lib. I. fab. 21. ubi vide.

6 *Ruptus*] Ita proprie de equo, nimio cursu fatigato, et inutili facto. Plin. XXVIII. 20. 'rumpi equos, qui vestigia luporum sub equite sequuntur.' Ita 'rupta mula,' Mart. IX. 58. et ipsi homines 'rupti,' X. 56.

Parvo in tempore] Sic Anon. recte; 'in diebus paucis,' Ter. Andr. I. 1. 77. Suet. Aug. 94. Tib. 60. Vid. ad Ov. Met. XI. 39.

9 *Quo tibi*] *Quid tibi faleris* Anon. quod servavit Nilant. Rimic. addit, *Quid tibi proderunt*, pro *proderant:* sed lege *Quo phaleras.* Vid. Heins. ad Ov. Ep. II. 8.

10 *Redisti*] Dubito an non præstet *recidisti.*

FABULA XVIII.

VOLUCRES, QUADRUPEDES, ET VESPERTILIO.

BELLUM gerebant Volucres cum Quadrupedibus,
Et vincebantur versa victores vice:
At Vespertilio, dubios eventus timens,
Ad illos semper, quos superasse viderat,
Se conferebat. In pacem cum pristinam
Redissent, fraus utrique generi apparuit.
Damnatus ergo tam pudendo crimine,
Lucem refugiens, atris posthac condidit
Se tenebris, sola noctibus semper volans.
Qui se duabus venditabit partibus,
Utrisque ingratus vitam deget turpiter.

NOTÆ

Hæc fabula est ap. Rimic. lib. III. fab. 4. Anon. fab. 38. Romul. 27. *Burm.* Eadem occurrit ap. Rom. Div. et Ulm. lib. III. fab. 4. *Schw.*

10 *Venditabit*] Ita puto scribendum: *vindicari* est in Anonymo: *se venditare* Plauto, Justino, et aliis familiare.

FABULA XIX.

LUSCINIA, ACCIPITER, ET AUCEPS.

ACCIPITER in Luscinii nido dum sedet,

NOTÆ

Hæc fabula est ap. Rimic. lib. III. fab. 5. Anon. fab. 39. et Rom. fab. 28. *Burm.* Eandem habes apud Rom. Div. et Ulm. lib. III. fab. 5. *Schw.*

Aurito insidians, illic pullos invenit;
Mater, periclo mota prolis, advolat,
Supplexque, pullis ut parcat suis, rogat.
Accipiter, Quod vis, inquit, faciam, si bona
Cantabis voce carmen modulatum mihi.
At illa, quamvis excideret animus, tamen
Metu parebat, et coacta cantitat
Luctuque plena. Prædam qui captaverat
Accipiter, inquit: Non tu cantasti bene:
Et unam ex pullis apprehendit unguibus;
Cœpitque devorare. Ex diverso venit
Auceps, et calamo clam crescente perfidam
Visco contingit, atque in terram detrahit.
  Quicumque fraudes alii tendit subdolas,
Timere debet, ne ipse capiatur dolo.

NOTÆ

2 *Aurito*] Anon. *ut specularetur auritum*; sed Rimic. et Rom. *ut specularetur auras*: corrupte. *Auritus* est lepus, ut et Avieno dicitur. Pro asello vidimus ad Phædr. lib. I. fab. 11. Posset et legi, *Auritum speculans*.

7 *Excideret animus*] *Animus* Rimic. *se præcederet animo* Anon. *animo excederet* Rom. Ego Rimicii scripturam prætuli. Sic 'ingenium excidit,' Ov. Trist. I. 1. Vid. Heins. ad Remed. Amor. 348.

8 *Metu parebat*] *Pavebat* Anon.

13 *Clam crescente*] Hoc ex ipso aucupio reposuimus. *Silenter*, vel *silentio levato*, Rimic. et Anon. Vid. ad Petron. XL. et quos ibi laudavi.

[*Perfidam*] Sic Schwabius et Burmannus. Forsan emendandum *perfidum*.]

14 *Detrahit*] Vel *dejicit*, ut Rimic. et Anon.

FABULA XX.

LUPUS, VULPIS, ET PASTOR.

Lupus per tempus maximam congesserat

NOTÆ

Hæc fabula est ap. Rimic. lib. III. fab. 6. Anon. fab. 40. *Burm.* Legitur ap. Rom. Div. et Ulm. lib. III, fab. 6. *Schw.*

1 *Per tempus*] Recte hic Nilant. Dictum est eodem modo, ut 'post

Prædam in cubile, haberet ut cibaria,
Queis plures posset menses otio frui.
Vulpes ut novit, ad cubile abit Lupi,
Et voce tremula: An recte, frater, omnia?
Quod te non vidi sylvis venantem tuis,
Tristem per omnes exegi vitam dies.
Lupus, livorem postquam agnovit æmulæ:
Non tu solicita huc causa venisti mea,
Sed partem ut captes. Fraude quid petas, scio.
Irata Vulpis ad ovium Pastorem adit:
Agesne, Pastor, inquit, gratias mihi,
Inimicum si tradidero hodie gregis tui,
Ut nunquam sis solicitus? Pastor, Serviam
Tibi, inquit, tribuam et, quicquid volueris, lubens.
Cubile monstrat illa Pastori Lupi;
Qui clausum protinus peremit lancea,
Et gaudens de alieno saturavit æmulam.
Ut vero Vulpis in venantes incidit
Deprensa, canibus et laniata, sic ait:
Dedi vix alteri malum, et jam punior.
  Timere debet, quisquis alii sustinet
Nocere, pejus ipsi ne eveniat malum.

NOTÆ

tempus' fab. 14.

3 *Otio frui*] Ut Phæd. lib. I. fab. 25. 'Iambe otio,' ubi vide Gud.

5 *An recte omnia*] Ex antiqua formula. Ter. Andr. IV. 5. 9. 'Quid vos, quo pacto hic? satin' recte?' Quint. Inst. VI. 3. 'Cicero cum Ovinium libertum Vatinii interrogasset, Rectene omnia? dicenti Recte, Mortuus est? inquit.' Similis est *satisne salve*, vel *salve*, ad quam alludit scriptura Rimicii *salve, frater*.

11 *Ad ovium Pastorem adit*] Ita locuti Nepos et alii; licet Donatus inimico et expostulatorio animo *adire* explicet ad Andr. III. 3. et IV. 1.

FABULA XXI.

OVES ET LUPI.

OVES Lupique cum certassent prælio,
Illæ vicerunt, tutæ præsidio canum.
Lupi legatos mittunt, et justam petunt
Hac lege pacem, ut dederent Oves canes,
Et obsides Luporum catulos reciperent.
Oves, æternam sic sperantes gratiam
Iniri, faciunt, quod poposcerunt Lupi.
Post paulo cum cœpissent ululare catuli,
Lupi, necari causantes natos suos,
Pacemque ruptam ab Ovibus, undique impetu
Invadunt facto nudas defensoribus;
Fidem quæ stultæ quod habuerant hostibus,
Consilium sera damnat pœnitentia.
Præsidium, quo quis olim tutus vixerat,
Si prodat aliis, frustra post desiderat.

NOTÆ

Hæc fabula legitur ap. Rimic. lib. III. fab. 13. Anon. fab. 43. et Romul. fab. 32. et Demosthenes hac vel simili narrata fabula obtinuit, ne oratores dederentur Alexandro. Vid. Plutarch. Alexandr. et alios. *Burm.* Occurrit hæc fabula ap. Rom. Div. et Ulm. lib. III. fab. 13. *Schw.*

6 *Æternam gratiam*] Ex Terent. Eun. v. 2. 33.

12 *Fidem*] Ita ex Anonymi corruptis verbis, *consilium quod dudum habuerant accusabant*, pro, *consilium quo fidem h. a.* feci.

FABULA XXII.

SIMIUS ET VULPIS.

ROGABAT Vulpem Simius, caudæ suæ
De magnitudine aliquid ut sibi daret,
Nates velare quo posset turpissimas.
Quid enim, inquit, cauda tantæ longitudinis
Prodest? quo tantum pondus per terram trahis?
Cui Vulpis: Esset quamvis illa longior,
Majorque multo, mallem per terram et lutum
Spinasque trahere, quam partem tibi dare,
Meo ne tegmine videaris pulchrior.
Avare, te fabella hæc, et locuples, monet,
Qui, quamvis superest, nil tamen das pauperi.

NOTÆ

Est ap. Rimic. lib. III. fab. 17. Anon. fab. 46. et Rom. fab. 36. *Burm.* Legitur ap. Rom. Div. et Ulm. lib. III. fab. 17. Hanc fabulam, a Perotto concinnatam, et sine dubio Phædri verbis convenientiorem, dedit Burm. in Præf. ad Edit. ann. 1727. coll. Præf. Edit. Mitav. p. 42. *Avarum etiam quod ei superest non libenter dare. Vulpem rogabat partem caudæ simia, Contegere honeste posset ut nudas nates. Cui sic maligna: Longior fiat licet, Tamen illam citius per lutum et spinas traham, Quam tibi impartiar parvum quamvis....*Ubi in titulo ex mente Burmanni legendum, *sibi superest*, et in ultimo forte versu, *Quam tibi impartiar parvum quamvis pilum.* Schw.

FABULA XXIII.

LUPUS, PASTOR, ET VENATOR.

CUM Venatorem fugeret instantem Lupus,

NOTÆ

Habet hanc Rimic. lib. IV. fab. 3. Anon. fab. 50. Rom. fab. 38. *Burm.* Legitur apud Rom. Ulm. et Div. lib. IV. fab. 3. *Schw.*

Et a Pastore visus, qua parte fugeret,
Et quo se conderet loco, plenus metu:
Omnes per, oro te, Bubulce, spes tuas,
Ne prodas innocentem, cui nihil mali
Fecisse me, per magnos adjuro Deos.
Noli timere, Pastor inquit, alteram
Monstrabo partem. Mox Venator advolat:
Non huc venire, Pastor, vidisti Lupum?
Qua parte fugit? Cui Pastor: Venit quidem,
Sed læva fugit, voce dixit maxima;
At oculis clam designat partem dexteram.
Non intellexit ille, et festinans abit.
Lupo tunc Pastor: Quas habebis gratias,
Quod te celarim? Maximas linguæ tuæ,
Lupus, ago, dixit; at oculis fallacibus
Æternæ cæcitatem noctis imprecor.
Qui, verbis blandus, fraudem celat pectore,
Hoc argumento se describi intelligat.

FABULA XXIV.

HOMINES DUO, FALLAX, VERAX, ET SIMII.

AGENTES Mendax et simul Verax iter,
In Simiorum forte terram venerant;
E turba ut vidit unus, qui se fecerat
Regem, teneri jussit illos, sciret ut
De se quid homines dicerent: simul jubet

NOTÆ

Hæc fabula occurrit ap. Rimic. lib. IV. fab. 8. Anon. fab. 51. Rom. fab. 41. *Burm.* Legitur ap. Rom, Div. et Ulm. lib. IV. fab. 8. *Schw.*

1 *Agentes iter*] Ita Rimic. et Anon. Ovidiana phrasis A. A. II. 84. et Met. VIII. 225.

3 *E turba*] Ita pro *E multitudine*, quia Phædri magis mori convenit, qui ita lib. III. fab. 19.

Omnes astare Simios longo ordine
Dextra lævaque; sed sibi poni thronum,
Ut hominum reges quondam facere viderat.
Mox jussos homines in medium adduci rogat:
Qualisnam vobis esse videor, hospites?
Respondit Mendax: Rex videris maximus.
Quid hi, quos apparere nunc vides mihi?
Hi comites, hi legati, et militum duces.
Mendacio laudatus cum turba sua
Adulatori munus imperat dari.
Hic secum Verax, Tanta si mendacio
Sit merces, quanto non ego, dixit, munere
Donabor, verum si pro more dixero?
Hinc ad Veracem Simius. Et qualis tibi
Videor, et illi, quos stare ante me vides?
Respondit ille: Verus es tu Simius,
Et Simii omnes illi, qui similes tui.
Iratus illum dentibus Rex imperat
Lacerari et unguibus, quod vera dixerat.
Blandum laudatur a malis mendacium;
Bonis honesta fert exitium veritas.

FABULA XXV.

HOMO ET LEO.

Homo certabat cum Leone, fortior
Quis esset, litisque hujus testimonium
Dum quærunt, ad sepulcrum tandem venerunt,

NOTÆ

Habet hanc fabulam Rimic. lib. IV. fab. 15. Anon. fab. 52. et Rom. fab. 44. *Burm.* Ap. Rom. Div. et Ulm. est lib. IV. fab. 17. *Schw.*

3 *Venerunt*] Possit legi *venerant*; sed et Phædrum corripuisse similia, sæpe notatum a Commentatoribus.

Elisis in quo ab homine pictum faucibus
Leonem ostendit, argumentum virium.
Leo respondit: Humana hoc pictum manu.
Videres hominem dejectum, si pingere
Leones scirent. Sed ego testimonium
Dabo virtutis certius. Ad spectaculum
Induxit Hominem, monstrans ubi bona fide
Enectos a leonibus homines, ait:
Non est colorum testimoniis opus;
Hic exhibetur vera virtus actibus.
Colore frustra mendaces uti docet
Fabella, certa cum datur probatio.

NOTÆ

7 *Dejectum*] *Suffocatum* habent fabulatores, sed mihi placet *dejectum* ex Phædr. lib. II. fab. 1.

10 *Induxit*] *Induxit ad amphitheatrum*, Rimic. et Anon. Mallem *Duxit*, sed nolui mutare.

FABULA XXVI.

CICONIA, ANSER, ET ACCIPITER.

VENISSET notum ad stagnum cum Ciconia,
Mergentem invenit se frequenter Anserem
Sub undis; quærit cur hoc faceret. Ille ait:
Hæc nobis consuetudo est, et in luto
Reperimus escam, et Accipitris simul impetum
Venientis ad nos tuti sic evadimus.

NOTÆ

Apud solum Anon. fab. 53. reperitur hæc fabula.

1 *Notum*] *Solitum* Anon. sed alterum Phædro gratius. Vid. lib. I. fab. 11. lib. II. fab. 5. et alibi.

3 *Ille ait*] Ap. Anon. fœminino genere Anser bis terve inducitur. Vid. Nilant. et Scheffer. ad Phædr. lib. II. fab. 4.

6 *Venientis ad nos*] Ipsa Phædri phrasis. Lib. I. fab. 21. 'Aper fulmineis ad eum venit dentibus.'

Sum multo Accipitre fortior, Ciconia
Inquit; amicitiam si vis mecum jungere,
Illi insultare victor poteris credulus.
Et protinus auxilium petens Anser, simul
In agrum prodit; illico supervenit
Accipiter, et comprensum sævis unguibus
Fugiente devorat Anserem Ciconia.
Cui Anser: Qui patrono se tam debili
Credit, pejore finiri debet nece.

NOTÆ

9 *Insultare victor*] *Victor* addidi, quia *insultare* proprie victoris est, et Virgilii illa imitari voluit Æn. II. 329. 'victorque Sinon incendia miscet Insultans.'

FABULA XXVII.

OVIS ET CORNIX.

In tergo Cornix otiosa considens
Ovis, tundebat illud rostro: cum diu
Fecisset, inquit patiens Ovis injuriæ:
Hanc si fecisses contumeliam cani,
Ejus latratum haud ferres. At Cornix Ovi:
Collo tam forti nunquam sedeo, nam scio
Quos debeam lacessere, annis callida;
Acribus amica, at importuna inermibus.
Sic me creatum Di voluerunt vivere.

NOTÆ

Hæc fabula legitur ap. Rimic. lib. IV. fab. 19. et Anon. fab. 55. *Burm.* Est ap. Rom. Div. et Ulm. lib. IV. fab. 21. *Schw.*

1 *Otiosa*] Hic est, sine ullo metu, secura, ut sæpe apud Terentium et alios. Vel etiam ut supra fab. 20. 'otio frui,' commodo suo. Terent. Andr. II. 3. 'alia otiosus quæret.'

6 *Collo tam forti*] Hæc corrupta. Rimic. *Collibus equidem fortibus sedeo.* Ego negationem addendam censui.

His, qui lacessunt innocentes infimi,
Vexare fortes metuunt, scripta est fabula.

FABULA XXVIII.

FORMICA ET CICADA.

Hyemis Formica grana tempore e cavo
Trahens siccabat, quæ prudens collegerat
Æstate. Esuriens hanc, ut aliquid sibi daret,
Rogat Cicada. Cui Formica, Æstate quid
Agebas? inquit. Illa: Non erat otium,
Ut de futuro cogitarem tempore:
Errabam cantans per sepes et pascua.
Ridens Formica, et grana referens, sic ait:
Æstate quæ cantasti, age, salta frigore.
Piger laboret certo semper tempore,
Ne, cum nil habeat, poscens accipiat nihil.

NOTÆ

Hanc fabulam reperies ap. Rimic. 44. *Burm.* Ap. Rom. Div. et Ulm. lib. IV. fab. 17. Anon. fab. 56. Rom. lib. IV. fab. 19. *Schw.*

FABULA XXIX.

EQUUS ET ASINUS.

Equum rogabat Asinus paululum hordei.
Libenter, ait; et, si superesset, largiter

NOTÆ

Solus Anon. hanc habet fabulam n. LVIII.

Pro dignitate nostra tribuerem tibi:
Simul sed nostra vespere ad præsepia
Venero, mox plenum farre sacculum dabo.
Asellus inquit: Nunc qui rem parvam negas,
Quid in majore te facturum existimem?
  Qui, magna cum promittunt, parva denegant,
In dando se tenaciores indicant.

FABULA XXX.

LEO SENEX ET VULPIS.

DEFECTUS annis, languorem finxit Leo.
Ægrotum ad regem visitandum bestiæ
Plures venerunt; devorat quas protinus.
Sed cauta Vulpis ante speluncam procul
Stabat salutans regem. Quam rogat Leo,
Cur non intraret. Video quod vestigia
Intrantium multa, at nulla exeuntium.
  Prodesse cautis pericula aliorum solent.

NOTÆ

Legitur ap. Rimic. lib. IV. fab. 12. Anon. fab. 59. Rom. 43. *Burm.* Ap. Rom. Div. et Ulm. est lib. IV. fab. 12. *Schw.*

1 *Languorem*] Morbum, ut Ovid. et alii sæpe.

FABULA XXXI.

PULEX ET CAMELUS.

Pulex Cameli dorso forte considens,
Gravatus multis qui incedebat sarcinis,
Sibi placebat, longe visus altior.
Iter cum longum facerent; vespera simul
Ad stabulum venerunt, Pulex leviter statim
Ad terram saliens, Ecce, dixit, ocyus
Descendo, attritum ne gravem diutius.
At ille, Gratum est, inquit; sed nec pondere,
Te imposito, me gravari sentire potui,
Nec, te dejecto, habere quid levaminis.
  Qui se sublimi, nullo cum sit ordine,
Jactat, notatus in despectum devenit.

NOTÆ

Legitur fabella ap. Rimic. lib. iv. fab. 16. et Anon. fab. 60. qui pro pulice *Culicem* habet, in memoria habens alteram de Culice et Tauro fabulam supra 15. *Burm.* Occurrit ap. Rom. Div. et Ulm. lib. iv. fab. 18. *Schw.*

3 *Sibi placebat*] Potuisset et *Sibi plaudebat*, ut Rimicius, et loquitur Horatius. Sed prætuli alterum, quia magis culici conveniret *alis plaudere*.

FABULA XXXII.

HÆDUS ET LUPUS.

Capella, fœtum ut custodiret, exiens

NOTÆ

Est fabula ap. Rimic. lib. ii. fab. 9. et Anon. fab. 61. *Burm.* Ap. Rom. Div. et Ulm. lib. ii. fab. 10. *Schw.*

Pastum, imprudentem monuit Hædum, ne ostium
Aperiret, multas quod sciret stabula feras
Circumire pecorum. Ut abiit, advenit Lupus,
Assimulans vocem matris, et jubet fores
Sibi reserari: ut Hædus audivit, Lupo
Per rimam spectans inquit: Audio sonum
Matris, sed fallax atque inimicus es mihi;
Sub voce matris nostrum quæris sanguinem
Potare, et nostra carne satiari. Vale.
Laus magna natis, obsequi parentibus.

NOTÆ

2 *Imprudentem*] *Ignarum* alii. Sed *imprudentes rerum* ætate teneri sunt. Ita Justin. lib. v. 7. 'imprudentia.'

FABULA XXXIII.

PAUPER ET SERPENS.

SERPENS in ædibus cujusdam Pauperis
Venire semper ad mensam consueverat,
Et inde micis pascebatur largiter.
Dives post paulo factus, irasci incipit
Serpenti, et vulnerat secure: tempore
Ad pristinam interposito egestatem redit.
Pro sorte varia Serpentis postquam videt
Fortunam mutari suam, blande petit,
Ignoscat ut peccanti; cui Serpens ait:
Te pœnitebit sceleris, usque dum mea
Cicatrix clausa fuerit; at tamen optima
Fide me posthac noli amicum credere.

NOTÆ

Habet fabulam Rimic. lib. III. fab. 10. et Anon. fab. 65.

Redire tamen hac lege in gratiam volo,
Securis nunquam perfidæ si meminerim.
Suspectus esse debet, qui læsit semel,
Et caute semper integranda gratia.

FABULA XXXIV.

AQUILA ET MILVUS.

In ramo tristis sederat cum Miluö
Aquila. Quid vultu te tam mœsto Miluüs
Conspicio? Quæro, dixit illa, conjugem
Parem, nec invenire possum. Me accipe,
Te multo qui sum fortior. Quid? an potes
Ex rapto victum quærere? Unguibus meis
Struthiocamelum rapui prensum sæpius.
Inducta verbis Aquila conjugem capit.
Parvo post nuptias transacto tempore
Aquila: Abi, et prædam promissam mihi rape.
Volans in altum, soricem immundissimum
Et longo Miluüs affert putridum situ.
Hæcne est polliciti, Aquila dixit, fides tui?
Cui Miluüs: Ego, ut pervenirem nuptias
Ad regias, nihil non posse me fidem
Dedissem, quamvis me nequire noverim.
Qui se majores cupidi quærunt conjuges,
Dolent decepti se post junctos vilibus.

NOTÆ

Solus Anon. n. 67. habet hanc fabellam.

REPERTORIUM

AD FABULAS

ROMULI DIVIONENSIS, PHÆDRI, ROMULI NILANTI, ET ANONYMI NILANTI.

AUCTORE

GOTTH. EPHRAIM LESSING.

Romulus Divionensis.	Phædrus.	Romulus Nilanti.	Anonymus Nilanti.
Liber I. 1	III. 12 — —	1 — —	— —
— — 2	I. 1 — —	2 — —	— —
— — 3	App. Burm. 6	3 — —	— —
— — 4	— — — —	4 — —	— —
— — 5	I. 4 — —	5 — —	— —
— — 6	I. 5 — —	6 — —	— —
— — 7	I. 6 — —	7 — —	— —
— — 8	I. 8 — —	8 — —	— —
— — 9	I. 19 — —	9 — —	— —
— — 10	IV. 18 — —	— — —	11 —
— — 11	I. 29 — —	— — —	12 —
— — 12	App. Burm. 9	10 — —	— —
— — 13	II. 6 — —	12 — —	— —
— — 14	I. 13 — —	13 — —	— —
— — 15	I. 21 — —	14 — —	— —
— — 16	App. Burm. 10	15 — —	— —
— — 17	App. Burm. 4	16 — —	— —
— — 18	App. Burm. 1	— — —	— —
— — 19	App. Burm. 12	17 — —	— —
Liber II. 1	I. 2 — —	18 — —	— —
— — 2	I. 31 — —	19 — —	— —
— — 3	I. 23 — —	20 — —	— —
— — 4	— — — —	21 — —	— —
— — 5	IV. 22 — —	22 — —	— —
— — 6	III. 15 — —	23 — —	— —
— — 7	V. 10 — —	— — —	62 —
— — 8	I. 28 — —	11 — —	— —
— — 9	App. Burm. 2	24 — —	— —
— — 10	App. Burm. 32	— — —	61 —
— — 11	App. Burm. 33	— — —	65 —
— — 12	I. 16 — —	— — —	— —
— — 13	V. 3 — —	— — —	66 —
— — 14	I. 26 — —	— — —	63 —
— — 15	I. 7 — —	— — —	— —
— — 16	I. 3 — —	— — —	26 —
— — 17	III. 6 — —	— — —	— —
— — 18	IV. 23 — —	— — —	27 —
— — 19	I. 10 — —	— — —	28 —
— — 20	I. 22 — —	— — —	29 —
— — 21	I. 24 — —	— — —	33 —

Romulus Divionensis.	Phaedrus.	Romulus Nilanti.	Anonymus Nilanti.
Liber III. 1	App. Burm. 15	25 — —	— —
— — 2	— — — —	26 — —	— —
— — 3	App. Burm. 17	— — —	37 —
— — 4	App. Burm. 18	27 — —	— —
— — 5	App. Burm. 19	28 — —	— —
— — 6	App. Burm. 20	— — —	40 —
— — 7	I. 12 — —	29 — —	— —
— — 8	— — — —	— — —	— —
— — 9	— — — —	30 — —	— —
— — 10	— — — —	31 — —	— —
— — 11	— — — —	— — —	— —
— — 12	IV. 7 (8) —	— — —	42 —
— — 13	App. Burm. 21	32 — —	— —
— — 14	App. Burm. 5	33 — —	— —
— — 15	III. 7 — —	34 — —	— —
— — 16	— — — —	35 — —	— —
— — 17	App. Burm. 22	36 — —	— —
— — 18	— — — —	— — —	47 —
— — 19	II. 8 — —	— — —	48 —
— — 20	IV. 12 (13) —	37 — —	— —
Liber IV. 1	IV. 2 (3) —	— — —	— —
— — 2	IV. 1 (2) —	— — —	— —
— — 3	App. Burm. 23	38 — —	— —
— — 4	III. 18 — —	39 — —	— —
— — 5	III. 2 — —	— — —	— —
— — 6	— — — —	40 — —	— —
— — 7	— — — —	— — —	— —
— — 8	App. Burm. 24	41 — —	— —
— — 9	IV. 3 (4) —	— — —	— —
— — 10	I. 11 — —	42 — —	— —
— — 11	— — — —	— — —	— —
— — 12	App. Burm. 30	43 — —	— —
— — 13	— — — —	— — —	— —
— — 14	— — — —	— — —	— —
— — 15	— — — —	— — —	— —
— — 16	— — — —	— — —	— —
— — 17	App. Burm. 25	44 — —	— —
— — 18	App. Burm. 31	— — —	60 —
— — 19	App. Burm. 28	45 — —	— —
— — 20	— — — —	— — —	— —
— — 21	App. Burm. 27	— — —	55 —